بەرگی دووەم

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

یاد و بیرەوەریی

1971 - 1981

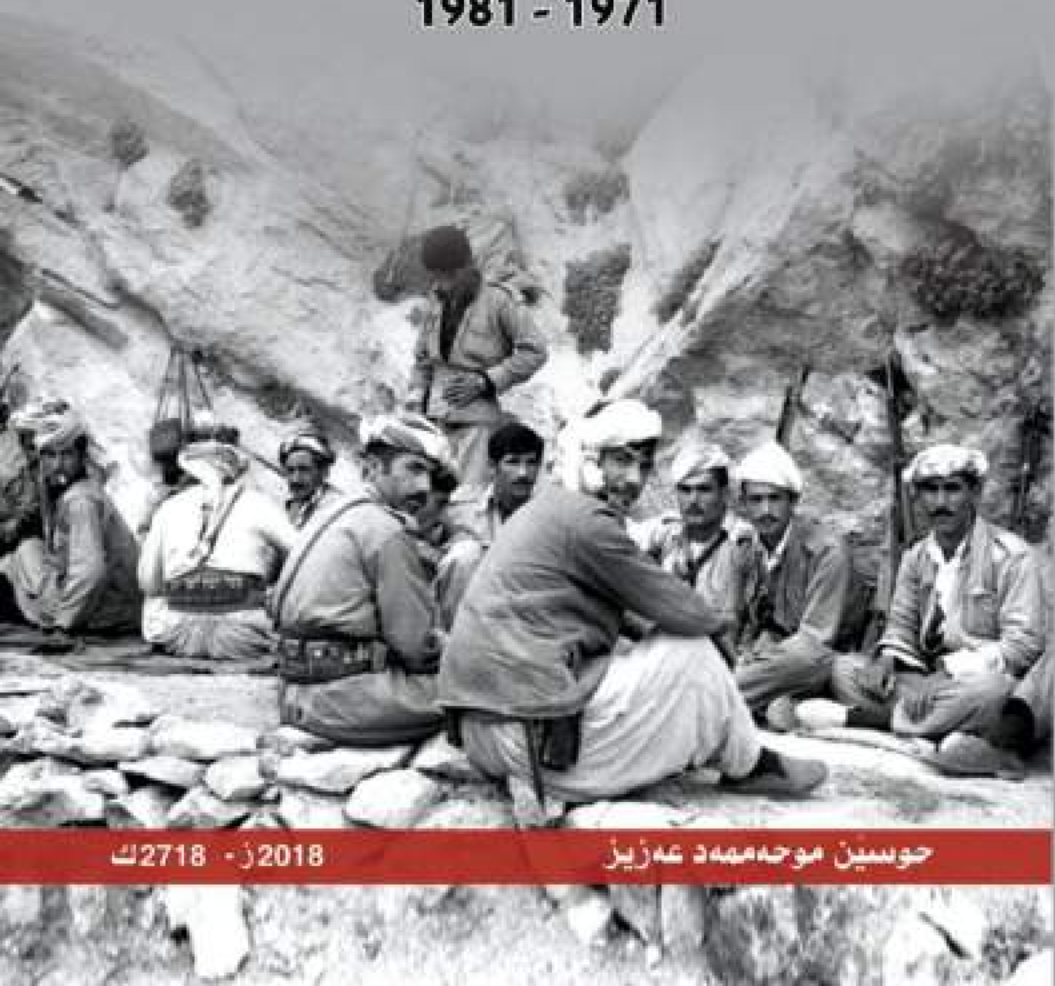

حوسێن موحەممەد عەزیز

2018ز - 2718ك

حوسێن موحەممەد عەزیز
گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم
بەرگی دووەم/ 2018

تم التحميل من منتديات ستار تايمز العربية
للمزيد زوروا موقعنا www.star7arab.com

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم - چاپی دووەم

(1971 – 1981)

حوسێن موحەممەد عەزیز

2019 ز. ـــ 2720 ك.

ISBN 91- 975903-4-

گەلاوەریوەکانی درەختی تەمەنم (یاد و بیرەوەری)

بەرگی دووەم (1971 – 1981)

چاپ: دووەم / Pdf

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

بابەت: یاداشت

ساڵ: 2019

کوردستان، سولەیمانی

وێنەی بەرگ: کۆمەڵێ پێشمەرگەی شۆڕشی (1961)، کۆتایی ساڵی (1974) گیراوە، لە گۆڤارێکی (ئەڵمانی)ەوە وەرگیراوە.

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان، ژمارەی سپاردنی (1037)ی ساڵی (2018)ی پێدراوە.

ئەم ژیننامەیە پێشکەشبێ بە

ئەو دایکە بەسۆزە دڵسۆزەی، بە شیری سپی خاوێنی نێو کانیی مەمکەکانی بەخێویکردم. بە ئەو دایکە کۆڵنەدەگرە بەپەرۆشەی، لە هەموو دایکێ پتر، بە دەسمانەوە تووشی چەرمەسەری و کوێرەوەری بوو. بە ئەو دایکە خۆڕاگرە ورە بەرزەی، ژان و ئازارێکی زۆری چێشت و خۆشی لە ژیانی خۆی نەدی. بە ئەو دایکە کۆڵنەدەرە سەربەرزەی، لە ئاستی ئەو هەموو ناخۆشیی و چەرمەسەرییەدا ، سەری بۆ هیچ کەس دانەنەواند و چەڵەمەکانی ژیان پشتی پێ کوڕ نەکرد. بە ئەو دایکە بیر تیژە ژیرەی، بە ورەی بەرزی خۆی، کۆسپ و تەگەرەکانی سەر ڕێی ژیانی تەختکرد و جەرگی تاریکایی شەوی شەقکرد، بە خاتوو (رەحمە حەسەن)ی دایکم!

ئەو باوکە بەڕێزەی، گەورەیکردم و خوێندنی پێ تەواوکردم، تا لە ژیاندا بوو، نەیهێشت، دەس لە کەس پانکەمەوە!

ئەوەی نوێی کورد!

ناوەڕۆك

پێشەكی چاپی یەكەم 17

پێشەكی چاپی دووەم 21

بەشی یەكەم

01. سەرەتای پەیوەندی من و كاژێك 23

02. ئاشكرابوون 25

03. مژدە تایەر 26

04. زانكۆی سولەیمانی 30

05. ڕێكخستنەكانی ڕێكخراوی پارتی لە دەرەوە و نێوەوەی زانكۆ 34

06. فەرهاد عەبدولحەمید 35

07. شاكیر فەتاح 35

08. كۆنگرە 36

09. دایەشكردنی پۆستەكان 39

10. حەمەساڵح هیتلەر 39

11. ساڵی (1972) 40

12. بابەكر پشدەری 42

13. كۆچیدوایی شێخ لەتیفی حەفید 43

14. ڕەفیق پشدەری 45

15. شێخ كاوە و كاژێك 46

16. گومان و بێباوەڕی 48

بەشی دووەم

17. سەرەتای گرفتە گەورەكە 51

18. خاڵەحاجی بۆ وای كرد؟! 54

19. حەسەن زیرەك 54

20. هۆردووگەی قوتابیان 55

21. گوندی دێلێژە 56

22. شەوانی هۆردووگە 57

23. چەمچەماڵ 58

24. ڕووداوێکی دڵتەزێن 58

25. لقی قوتابیان 59

26. گۆڕانکاری و ژیانێکی نوێ 60

27. سێتەک 61

28. من و کاژێک 62

29. هێڵی سەربازی 63

30. سێیەمین ساڵی زانکۆ 65

31. قادر مستەفا و لیژنەی ناوچەی پارتی 66

32. کۆرسی دووەمی ساڵی (1973) 68

33. هەڵسوکەوتی لێپرسراوانی دەزگەی پاراستن 68

34. چوارەمین لێپرسراو 70

35. باری نێوخۆی کاژێک 71

36. فەرمانێکی سەیر! 72

37. پشتگوێخستن 74

38. سەرەتای ئەڤینەوەکە 75

39. کەمالی جەمالی موختار 78

40. شێخ کاوە 80

41. کۆرسی یەکەمی پۆلی سێی (1973 – 1974) 81

42. مامۆستاکانی زانکۆ 81

43. دوکتۆر سەعدی غەریب 82

44. دوکتۆر نازم مەحموود سلەیمان 82

45. یاسین مستەفا 83

46. مامۆستا میسرییەکان 84

47. بەرەی نیشتمانی بەعس و پارتی کۆمۆنیستی عێراق 85

48. شەڕی دەربەندیخان 86

49. عومەری ساڵح مەنسوور 87

50. چوار نەفسەرەکە 89

51. هەڵبژاردنی مامۆستایان 90

بەشی سێیەم

52. مانگەشەو سەرلەنێوارە دیارە! 92
53. پەکلاکردنەوە 93
54. دوابڕیار 94
55. شێخ رەزای گوڵانی 95
56. رەزای بابەگوروون 96
57. دوادیدار 99
58. سەردانی شارباژێڕ 100
59. تەقەلایەکی سەرنەکەوتوو 101
60. دوارۆژەکانی شار 101
61. ماڵاوایی 102
62. سیتەك 103
63. گەڕەدێ 104
64. هۆمەراغ 106
65. حەسەنی جوانەمەرگ 107
66. نەورۆزی ساڵی (1974)....... 110
67. شێخ نەوزادی شێخ جەلالی حەفید 110
68. چوارتا 111
69. ژێر پردەکەی قەڵاچوالان 112
70. دواشەوی هۆمەراغ 112
71. دۆڵبێشك 113
72. ماوەت 114
73. چاڵاوا 114
74. دۆڵی سەفرە و زەروون 115

بەشی چوارەم

75. قەڵادزێ 118
76. چەن رووداوێکی سەیر 119
77. خۆخواردنەوە و وەڕسبوون 120
78. رانیێ 121

79. بۆردوومانی قەڵادزێ 121
80. قەڵادزێ دوای بۆردوومانەکە 122
81. گردباخ 124
82. هێرۆ 125
83. دوکتۆر کەمال فوواد 126
84. پێنج خونچەگوڵی نەپشکوتوو 126
85. سەردانی قەڵادزێ 127
86. شێخاوددلان 128
87. گەشتێکی ئاوازە 129
88. هەڵشۆ 130
89. سەباحی غالبی 132
90. هیوایەکی نوێ 133
91. دوارۆژەکانی هۆردووگە 134
92. دوامالآوایی لە قەڵادزێ 134
93. جارێکی دیکە دۆلبیشك 135
94. دووچەمان 135
95. جارێکی دیکە چوارتا 136
96. جەنگی دەرووئی و شەڕەورە 136

بەشی پێنجەم

97. پێنجوێن 139
98. دوادیداری خاڵەحاجی 141
99. شێخ کاوە و پلانی پاراستن 142
100. شەڕی نەزمڕ 143
101. سنوورە دەسکردەکان 143
102. مەریوان 144
103. سەوڵاوا 145
104. پێنجوێن 146
105. ئازاد سەتەفا: یەکەمین بینین 146
106. بناوەسووتە 148

107. پرینسیپەکانی ڕێکخستنێکی نوێ 149
108. کۆبوونەوەکانی کاژێک 150
109. سەردانی هاوبیران 153
110. هەڵەبجە 153
111. تەوێڵە 154
112. پێنجوێن 155
113. بەتاڵیۆنی چواری هێزی خەبات 155
114. نوری حەمەعەلی 155
115. برایمی حەمەعەلی 156
116. گەرمەی جەنگ 158
117. پێکهاتەی بەتاڵیۆنەکەمان 159
118. کۆبوونەوە 159
119. ئازاد مستەفا: دووەمین بینین 160
120. سەرمەرزەکە 160
121. بانە 161
122. سەردەشت 161
123. ئازادی 163
124. فەرهاد عەبدولحومید 163
125. کوڕانی بارزانی 164
126. هاودیان 165
127. نەبەردییەکی قارەمانانەی کەم وێنە 168
128. سەردانێکی کتوپڕی 170
129. پەتایەکی ناوەخت 171
130. گەرووی میگر 173
131. گەرەواتان 176
132. ئاکۆیان 177
133. نامەگۆڕینەوە 179
134. جارێکی دیکە ئازادی 180
135. یادی شۆڕشی (11. 9. 1961) 180
136. گەرووی هۆمەرئاغا 181

137. ملازم حەمەشەوقی 181

138. بڵاوکراوەکان 182

139. نوری مام برایم 183

140. چالاکی بەرەکانی جەنگمان 184

141. ئاگرباران 185

142. هەڵسوکەوتی سەرکردایەتی و ڕەوشی پێشمەرگە 187

143. بۆ دواجار ئازادی 188

144. ئەزموونێکی نوێ 189

145. بەدەم گەڕانەوەوە 191

146. مهاباد 194

147. پێنجوێن 196

148. دووەمین سەردانی سەوڵاوا 196

149. بەسەرهاتی گەشتێ 197

150. کرماشان 198

151. تاران 199

152. تارانم چۆن دی؟! 200

153. شێوازێکی نوێی ڕێکخستن 202

154. چەن هەڵسوکەوتێکی سەیر 203

155. ڕووداوێکی غەمگین 205

156. پارتی و کادێرانی کاژێک 206

157. دووسەردانی کتوپڕ 207

158. سنە 208

159. جارێکی دیکەش مهاباد 208

160. ورمێ 209

161. مامۆستا کەریم بە حەواوە گیرا 210

162. دوو بڵاوکراوەی ئاوزڕاو 211

163. سەردانی هاوبیران 212

164. بارەگای لقەکەی ملازم مەنسوور 214

165. چۆمان 215

166. لەگەڵ (عەزەی ئەحە یۆق)دا 216

167. گەڕانەوە 218
168. کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی 218
169. حەمەی مام ئەوڕەحمان 219
170. فارووقی مەلامستەفا 220
171. یەکەمین وازهێنانی ئازاد مستەفا 221
172. عوسمان ڕەشید و تەقەلایەکی ئەزۆک 222
173. شێخ و دەروێشەکانی کاژێک 224
174. هەڵوێستی نوری حەمەعەلی 224
175. هێرش و پەلاماردانێکی بەرفراوان 225
176. هەوڵێکی زۆر....... 225
177. کۆبوونەوەی مهاباد 226
178. هەڵسوکەوتی ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی 227
179. دواتەقەلا 228
180. دەسەکەی شێرکۆ کەوتەڕوو 229
181. هەڵوێستی فەتاح ئاغا 230
182. دواکۆبوونەوە 232
183. دەرگەی سیخوڕی کاژێک 232
184. پاراستن و لیستی (77) کەسەکە 233
185. ڕێککەوتننامەی جەزایر 234
186. سەرلەئێوارەی بەهارێکی ڕەش 236
187. چەوتان 238
188. دۆڵەسوور 239
189. پێنجوێن 240
190. عەبدوڵڵا ئاغا 241
191. ئاوپارێز 242
192. بارزانی و بڕیارێکی سەخت 243
193. پێنجوێن 244
194. دوابڕیاری سەرکردایەتی کاتی 245
195. دواساتەکانی خۆرهەڵاتی کوردستان 246
196. دوارۆژەکانی پێنجوێن 247

تاج ئاغا 247
198. خۆپەدەسەوەدان 249
199. سولە یمانی 249

بەشی شەشەم

200. زانکۆی سولە یمانی 253
201. بەغدا 253
202. دوورخستنەوە 256
203. کاژێک دوای هەرەس 256
204. کادێرەکانی سەرکردایەتی کاتی 257
205. کەریم سەلام و کۆمەڵە 258
206. تێهەڵچوونەوە و هەوڵدان 260
207. بارودۆخی زانکۆ 261
208. نەخۆشی 261
209. پەلەقاژەی خەبات 261
210. سالی خوێندنی نوێ 262
211. نەورۆزی سالی (1976) 263
212. یەکێتی قوتابیانی کوردستان ـ عێراق 263
213. سەرکردایەتی کاتی پارتی 264
214. وریا براخاس 265
215. دانیشتنێکی چوارقۆلی 265
216. ئەلقەی رۆشنبیری 266
217. جێژنی کرێکاران 268
218. ئاهەنگ و خۆشی 268
219. سەرەتای دامەزراندنی دەستە چەکدارەکان 270
220. هێلی پێشمەرگەی نێوشار 271
221. عوسمانی قالەمنەوەر 272
222. هەڵسوکەوتی ئەندامێکی سەرکردایەتی کاتی کاژێک 273
223. تێکەڵبوونەوە 274
224. کۆبوونەوە 275

225. هەوڵی کوشتنی پارێزگاری سولەیمانی 276

226. سالح عانی 276

227. عومەری حەمە شەمەیی 277

228. مژدە تایەر 277

229. پروپاگەندە 278

230. کۆمپانیایەکی پۆڵۆنی 279

231. سەرەتای ناکۆکی نێوان ئازاد و فەرهاد 281

232. رانێ 281

233. هێلی کچان 283

234. تەقینەوە 283

235. کۆمەڵە 285

236. کۆمەڵە و پاسۆک 286

237. یەکەمین دانیشتن: کۆبوونەوەیەکی کتوپڕی سەیر! 287

238. دووەمین دانیشتن 288

239. بەزمی مامە شێخ عومەرم 290

240. راپۆرت 292

241. دوابڕیار 293

242. سێیەمین و دوادانیشتن 293

243. دووەمین وازهێنانی ئازاد 295

244. پەشیمانبوونەوە و بڕیارێکی چاوەڕوانکراو 296

245. سەردانێکی چاوەڕواننەکراو 300

246. دوارۆژەکانی کارکردن 302

247. دانەدان....... 303

248. زانکۆی سولەیمانی 305

249. ڕەشبگیر 306

250. دوو خونچەگوڵی نایلۆن 307

251. بەهار و خۆشەویستی 308

252. بەغدا 309

253. گۆڕانکاری و بەشێکی نوێ 311

254. ئەزموونێکی نوێ 312

255. دانپێدانانێکی کتوپڕی 312

256. ئەوەی لێی دەترسام ڕوویدا 314

257. دانیشتنێکی بڕیاردەرانە 315

258. کەرکووک 316

259. گرتووخانەی ئەبوغرێب 316

260. ماڵاوایی 317

261. جەلال کوڵەکەکەی شکاند 317

262. کردنەوەی ماستەر 318

263. بێدەنگی 318

264. مژدەیەکی خۆش 319

265. دەنگۆی گفتوگۆ 320

266. هەواڵێکی جەرگبڕ 321

267. ملازم جوامێر 321

268. کارەساتی هەکاری 323

269. دەربازبوون 324

270. جارێکی دیکە بەرەو بەغدا 325

271. زاخۆ 327

272. کانیسارد 328

273. کارەساتێکی دڵتەزێن 330

274. شۆڕشی ئیسلامی ئێران 331

275. پێکەنین و گریان 332

276. جیابوونەوە 333

277. ئاشتبوونەوەی نێوخۆی هاوڕێیانی پاسۆک 333

278. کارەساتێکی خوێناوی 337

279. من و مەنسوور 339

280. سەردانی گرتووخانە 340

281. هەڵخەڵەتاندنی سێ ئەفسەرەکە 341

282. بەزمی شێخ سەلام 342

283. یەکەمین سەردانی مەنسوور 343

284. حەمەشەوقی 346

285. لێبووردنی گشتی 347
286. هەڵوێستی فەرهاد و ئازاد 348
287. ئەنوەری مەجید سوڵتان 349
288. دووەمین سەردانی مەنسوور 350
289. ئازاد لە نیشەکەی 351
290. ستاری سەعید خەلەف 352
291. چیرۆکی فەرهاد عەبدولقادر 354
292. بەزمی خاتوو شوکری 354
293. مژدە تایەر 356
294. عەبدوڵلائاگرین 356
295. گەشتێکی زانستی 358
296. پرۆژەیەکی ڕووناکبیری 360
297. پێوەندییەکی ستوردار 360
298. دوکتۆر خالید 361
299. جەلالی حاجی حوسێن 362
300. جووجە نەبوو، جووجەڵە بوو! 363
301. فەرهاد خەفاف 365

بەشی حەوتەم

302. نەورۆزی ساڵی (1980) 368
303. دایە ئاسکە 369
304. ڕکوکینە و درۆیەکی سووک 370
305. جێی داخبوو! 370
306. دوا پێکگەیشتن 371
307. نامەیە لە لیبیاوە 373
308. کۆچێکی ناوادە! 374
309. کۆمەڵێ نامەی سەیر 375
310. فەرمیدوون عەلی ئەمین 377
311. نەخۆشی 381
312. جەنگی نێوان عێراق ـ ئێران 381
313. چوار چۆنەکەی بەهەشت 382

314. تێهەڵچوونەوە 384
315. مەلاشوان 386
316. شێوازی کارکردنی نوێ 387
317. بەڵگەنامەیەکی گرنگ 387
318. جەلال و فەرهاد 388
319. فەتاح ئاغا 388
320. بڵاوکراوەکەی پاسۆک 390
321. کامیلی شەفیق 391
322. پێتاك کۆکردنەوە 392
323. پەرتووك کۆکردنەوە 392
324. دووەمین تەشتەرگەری 393
325. شەوێ لە ڕەزڵە 394
326. فەرهاد هەڵات 395
327. وازهێنانی جەلال 396
328. دەمەتەقێیەکی ڕاشکاوانە 396
329. دەسوەشاندن 398
330. کێشەی خوێندکارە عەرەبەکانی زانکۆ 400
331. پێوەندییەکی ساکار 401
332. خۆشەویستی و ژنهێنان 402
333. بڕیارێکی چاوەڕوانەکراو 404
334. ڕەوشی کوردستان و شۆڕش 404
335. شەڕی نێوان یەکێتی و پاسۆک 405
336. ئاگادارکردنەوە 408
337. گەڕان بە دوای هاوبیراندا 409
338. نامەکەی ملازم مەنسوور 410
339. بەرەو ئەورووپا 410
340. دوا وتە و پوختەی مەبەست 413

بەشی هەشتەم

341. ئەرشیفی بەڵگەنامەکان 416
342. بەرهەمە بڵاوکراوەکانی نووسەر 431
343. بەرهەمەکانی داهاتووی نووسەر....... 433

* * *

لەبری پێشەکی، چەن سەرنجێکی کورت!

تا ئێستە، هێندێ بیرەوەری ئاسایی نووسەران و خەباتی ڕامیاریی ڕامیارەکانی کوردم خوێندووەتەوە. نووسەرەکانیان لە زەریای ستایش و خەباتی ڕامیاریی خودی خۆیان، تێکۆشانی سەرکردە و پارتەکانیاندا نقوومبوون. لە هەمان کاتدا، کەموکووڕی خۆیان و بنەماڵەکانیان، ڕاستیی ڕووداوەکانیان لێفە پۆشکردووە! جگە لە ئەوەی هێرشێکی زۆریشیان، بۆ سەر هاوڕێ و هاوخەباتەکانی دوێنێیان کردووە و سووکایەتییەکی ناشایستەی زۆریان، بە یەکدی کردووە. ئەم جۆرە نووسین و دەربڕینانە، پێش هەموو کەسێ، لە ناو و ناوبانگی خۆیان کەمدەکاتەوە. ئینجا کارێکی زۆر خراپیش، لە شێوازی بیرکردنەوە، هەست و هۆشی ڕۆڵەکانی نەتەوەکەمان دەکا، لە نووسیندا، فێری ڕێبازێکی دزێو و ڕەوشتێکی خراپیان دەکا. هەروەها ناسنامەی نەتەوەیی، کەلتووریی و کۆمەڵایەتیی کوردیش، لەکەداردەکا!

زۆر جێی داخە، هێندێ لە ئەو بیرەوەرییانە، کێشە و باسی تاکەکەسی، گرفتی گشتیی ڕامیاریی و نەتەوەییان تێکەڵاوکردووە. قسەی سەرزارەکیی و بازاڕییان بەکارهێناوە. لەگەڵ نووسینەکانیاندا تێهەڵکێشیانکردووە، وەك ئەوەی ئەم ڕەوشتی نووسینەیان، بە شیرەوە خواردبێ، یا بیر لە ئەوە ناکەنەوە، بۆ کێ دەنووسن و وا دەزانن، تەنیا هەر خۆیان دەیخوێننەوە! بۆیە تکتك ڕقوکینەی لێ دەتکێ، تۆڵەسەندنەوەیەکی بێ تام و بێ سنووری پێوە دیارە. ئەمەش لە ڕێزی نووسەرەکە و باوەڕەکەی کەمدەکاتەوە، دڵی نەیارەکانی خۆشدەکا!

ئەز پێم وایە، گەر هەر نووسەرێ یا هاوبیرێ بیەوێ، مێژووی دامەزراندن و خەباتی ڕامیاریی و نیشتمانیی، هەردوو پارتی نەتەوەیی (کاژیك) و (پاسۆك) بنووسێتەوە، پێش هەموو شتێ دەبێ، لە ڕقوکینە و تۆڵەسەندنەوە، هێرشکردن و تاوانبەخشینەوە، زیادەڕۆیی و خۆهەڵکێشان، پشگوێخستن و بەکەمزانینی ڕۆڵی کەسانی دیکە، ستایش و پێداهەڵدانی خۆی و خەڵکی دوورکەوێتەوە. تەنیا چی ڕاست و درووستە، هەر ئەوە بنووسێ و پەنا بۆ بەڵگەنامەکانیش بەرێ.

ئاشكرایە، مێژووی تێکۆشانی هیچ ڕێکخراوێکی پیشەیی و دیمۆکراسیی، خەباتی هیچ پارتێکی ڕامیاریی نەتەوەیی و نیشتمانیی، بە تەنیا باڵ، بە هیچ نووسەر و ڕامیارێ نانووسرێتەوە، بەڵکوو دەبێ، چەن کەسانێکی بەئاگا، شارەزا و بەئەزموون، پێکەوە ئەو کارە گرنگە بکەن، ئەگینا ئەوە مێژووی ئەو ڕێکخراو و پارتە نییە، بەڵکوو مێژووی پڕ لە شانازیی خودی خۆیەتی!

بۆیە ئەم بەرگی دووەمەی بیرەوەرییەکانم، مێژووی (کاژیك) و (پاسۆك) نییە و ئەو کارەش بە تەنیاباڵ بە من ناکرێ. چونکە لەلایەکەوە، هەر لە ڕۆژی دامەزراندنی ئەو دوو پارتەوە تا ئەوڕۆ، ئاگام لە هەموو کار و چالاکیی، خەباتی ڕامیاریی و نەتەوەیییان نەبووە و نییە. لەلایەکی دیکەشەوە، باوەڕم بە ئەوە نییە، تاکەکەسێ بتوانێ، ئەو مێژووە بە دەسپاکیی و ڕاستی تۆمارکا. لەبەرئەوە ئەم نووسینەی من، هەڵسەنگاندنی ڕۆڵی مێژوویی ئەو دوو پارتە نییە، بەڵکوو تەنیا هەر، بیرەوەریی تایبەتی ئەو سات و کاتانەی خۆمە، کە کارم تێدا کردوون.

لە هەمان کاتیشدا هیوادارم، خوێنەری هێژا و هاوبیرە دێرینەکانم، وەك چەمکێکی چکۆلانەی مێژووی ئەو سەردەمانەی بە کردەوە، کارم لە ئەو دوو پارتەدا کردووە و ئاگاداری زۆر شت بووم، لێم وەرگرن و پەسەندیکەن. لەبەر ئەوە نەهاتووم، هەر لە ئەو ڕۆژەی (کاژیك) و (پاسۆك) دامەزراوە تا ئەوڕۆ، باسی بیروباوەڕ، شێوازی ڕێکخستن، کار و چالاکییەکانیان بکەم، بەڵکوو وەك پێشتر ڕوونمکردەوە، تەنیا هەر هێندەی لە نێوان ساڵانی (1970-1981)دا، کارم تێدا کردوون و ئاگام لە ڕووداوەکان بووە، بیرەوەرییەکانی خۆم نووسیوەتەوە. بە ئەو هیوایەی، ئەو هاوبیرانەی کارم لەگەڵ کردوون و لە ژیاندا ماون، لە نزیکەوە ئاگایان لە هێندێ یا زۆربەی ڕووداو و مێژووی، ئەو ماوەیەی تێکۆشانی ئەو دوو پارتە هەیە، ئەوی بە ڕاستی دەزانن، لێم قەبووڵکەن و کەڵکی لێ وەرگرن. ئەوانەشی بە ڕاستی نازانن، هەڵەوپەڵەکانم بۆ ڕاستکەنەوە. گەلێ قەرزاربارم دەکەن و لە ناخی دڵەوە، سوپاسی هەستی بەرزیان دەکەم.

لێرەدا دەمەوێ، دوو خاڵ ڕوونکەمەوە:

1. ئەم بەرگی دووەمەی بیرەوەرییەکانم، بەشی هەرە زۆری، لە ژیانی خەباتی ڕامیاریی، چالاکی پارتایەتیی و پێشمەرگایەتی سەردەمی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر دەدوێ، وەک ئەوەی باسی بنەماڵە و ژیانی تایبەتی خۆم بکا.

2. بەشێ لە گوتاری کۆتایی بەرگی یەکەمم، ئەوەی پێوەندیی بە سەرەتای کارکردنم لە (کاژێک)دا هەیە، بۆ سەرەتای دەسپێکی بەشی یەکەمی ئەم بەرگە گواستووەتەوە، تا زنجیرەی باسەکان نەپچڕێن، چونکە پێوەندییەکی زۆریان، بە یەکدییەوە هەیە.

لە کۆتایی ئەم پێشەکییەشدا هەر ئەوە ماوە ، زۆر بە ڕاشکاوی بڵێم: ئەوا (58) ساڵ، بەسەر دامەزراندنی (کاژێک) و (42) ساڵیش بەسەر دامەزراندنی (پاسۆک)دا تێپەڕدەبێ. (56) ساڵ بەسەر بەرپاکردنی شۆڕشی (11. 9. 1961) و (41) ساڵیش بەسەر هەڵگیرساندنی شۆڕشی نوێی ساڵی (1976)دا کۆتاییدێ، تەمەن و گۆڕانکاری بیر و ژیانی تایبەتی خۆم، هەر هێندە ڕێیان پێ داوم، تەنیا ماوەی (10) ساڵ، کارم لە ئەو دوو پارتەدا کردووە. بابەتەکەشم زۆر بە توندی، بە ڕەوشی ئەو سەردەمەی هەردوو شۆڕشەکە و هێزە ڕامیارییەکانەوە بەستووەتەوە.

لە ئەو ماوەیەی کاریشم لەگەڵ ئەو دوو پارتەدا کردووە، هەم وەک ئەندامێک و نەتەوەییەکی نیشتمانپەروەر، هەم کاتێ لێشیان دوورکەوتوومەتەوە، وەک هاوڕێیەکی دڵسۆز و بەئەمەک، چیم لە توانادا بووبێ، بە زیادەوە کردوومە و بە ئەرکی سەرشانی خۆشم زانیوە. بۆیە چاوەڕێی هیچ جۆرە پاداشتێ، لە هیچ کەس و لایەنێ ناکەم. هەرگیز پەشیمانیش نیم، لە ئەو سەردەمانەی نەتەوەیی بووم، لە ڕیزەکانی (کاژێک) و (پاسۆک)دا، بە دڵ و بە گیان کارمکردووە، هەرچەندە تووشی گەلێ زیانی گەورە بووم، هەڕەشەیان لێ کردووم و چەندین جاریش، سووکایەتییان پێ کردووم.

لەگەڵ ئەوەشدا، لە کارکردنی نێوخۆی هەردوو پارتەکەدا، سیستەمێکی ناوەندێتی توند پێڕەوکراوە، بەڵام ئەز هەرگیز، چاوم لە هیچ جۆرە هەڵە و کارێکی خراپی، سەرکردایەتی هەر هەردوو پارت نەنووقاندووە، ئەوەی بە ڕاستم نەزانیبێ، زۆر بەڕاشکاوی ڕەتمکردووەتەوە و جێبەجێم نەکردووە، هەمیشەش ڕەخنەم، لە شێوازی کارکردن و بۆچوونەکانیان گرتووە، کەچی سزاشیان نەداوم!

لێرەدا پێویستە، لە ناخی دڵێکی خاوێنەوە، سوپاسێکی بێ کۆتایی هەموو ئەو هاوڕێ، هاوبیر، دۆستە بەڕێز و خۆشەویستانە بکەم، کە دەستی یارمەتییان بۆ درێژکردم و دەرگەی ماڵەکانیان بۆ ئاوالەکردم، بۆنەوەی لە نزیکەوە، چاوم پێیان بکەوێ و دەمەتەقێیەکی گەرمی دۆستانە، لەسەر هێندێ بابەت بکەین، تا هێندێ بەسەرهات و ڕووداوی مێژوویی، نەتەوەیی، ڕامیاریی و کۆمەڵایەتیی یەکلاکەینەوە، وەك خۆیان چۆن بوون و ڕوویانداوە، هەر بە ئەو شێوەیەش تۆماریانکەین، بە تایبەتی ئەو بابەتە گرنگانەی، پێوەندییان بە گەشتی ژیانی دۆست و کەسەکانیانەوە هەبوو. یەزدانی مەزن دەس بە باڵیانەوە بگرێ و هەر لە خۆشیدا بن!

لەگەڵ ڕێزی بێ ئەندازەمـــدا ...

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

کوردستان – سولەیمانی

2017 .9 .11

پێشەکی چاپی دووەم

بە داخێکی زۆرەوە، یەکەمین چاپی ئەم بەرهەمە، هەڵەیەکی زۆری هونەریی و زمانەوانیی تێدابوو، چونکە لە کاتی مونتاژدا، بە هەڵدا چووین. زۆر لە ئەوە دەچێ، ئەو بەشەی پێیدا چوویبوومەوە، ئەوەمان چاپ نەکردبێ و کۆنەکەمان چاپکردبێ. بەڵام هاوڕێیەکی خۆشەویستی فەیسبووک کاک (سەلاح سالار)، بەرهەمەکەی خوێندبووەوە، هەرچەندە دەستخۆشانەی لێ کردبووم، لەگەڵ ئەوەشدا لە هەڵەکانیش ئاگاداریکردبوومەوە، لەبەرئەوە پڕ بە دڵ سوپاسیدەکەم و زۆر داوای لێبووردنیش، لە خوێنەرانی هێژای گەلەکەم دەکەم و هیوای سەرکەوتنیان بۆ دەخوازم.

بۆئەوەی خوێنەری کورد، لە دەرەوەی وڵات بیبینێ و کەڵکی لێ وەرگرێ، چەن هاوڕێیەکی بەڕێز داوایان لێ کردم، بەرهەمەکانم لە لاپەڕەکانی ئینتەرنێتدا بڵاوکەمەوە. بۆیە منیش بە ڕاستم زانی، وەك سەرەتایەك بۆ دووەمین جار، هەردوو بەرگی بیرەوەرییەکانم چاپکەمەوە و لە ئینتەرنێتدا بڵاویانکەمەوە، تا خوێنەری کورد، بە ئاسانی و بێ ئەرك دەسیکەوێ.

لە ئەم چاپە نوێیەدا، جگە لە ئەوەی، هەموو هەڵەکانم ڕاستکردووەتەوە، چەندین وێنە و کۆپلەی نوێشم، لە بەشە جیاجیاکاندا بۆ زیادکردووە و هێندەی دیکە، بابەتەکەم دەوڵەمەندترکردووە.

لەگەڵ ڕێزی نووسەردا

دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

کوردستان - سولەیمانی

2018 .9 .11

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی یەکەم

سەرەتای پێوەندی من و (کاژێك)

(عەلی تۆفیقی حەسەنە قووچ)، ئێستە بە دوکتۆر (سەربەست ئاغا) ناسراوە، ساڵی (1963)، هاوڕێی ڕۆژانی خوێندنی ناوەندیی (شۆڕش)م بوو. دوای ڕێککەوتننامەکەی (11. 3. 1970)ش، لە (پارتی)دا لێپرسراوی بووم. ئەو کاتانەی پێکەوەبووین، خۆی لێ نزیکدەکردمەوە، زۆر خەریکی دەمەتەقێی نەتەوەیی و رامیاری بووین. زۆربەی کات، باسی جوگرافیای (کوردستان)، مێژوو و کێشەی کوردمان دەکرد، دەمەتەقێمان لەسەر بیری نەتەوەیی و مارکسیزم دەکرد و بەراوردمان لە نێواندا دەکردن. هێندێ جاریش، پەرتووکەکانی (ساتیع ئەلحەسەری) و دوکتۆر (عەبدوڵڵا عەبدولدایم)ی بۆ دەهێنام و دەیگوت: ئەمانە بخوێنەرەوە، زۆر کەڵکیان لێ وەردەگری. دواتریش پێکەوە نێوەرۆکی پەرتووکەکانمان بۆ یەکدی باسدەکرد و دەمەتەقێمان لەسەردەکرد.

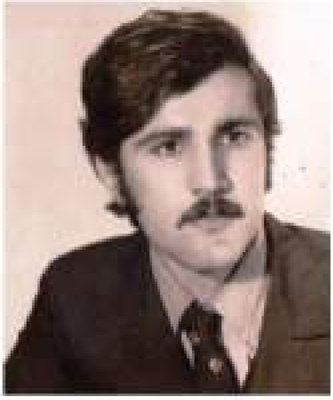

منیش هەموو جارێ دەمگوت: کورد پێویستی بە چەن بیریارێکی وا بلیمەت و شارەزا هەیە، تا بتوانن، تیۆرییەکی ڕێکوپێک بۆ کورد دابڕێژن و پارتێکی نەتەوەیی شۆڕشگێڕی، خاوەن دیسیپلینیش دامەزرێنن. ئەویش پێدەکەنی و دەیگوت: زۆر ڕاستە! کەمێ درەنگتر، زەرفێکی بۆ هێنام، دوو نامیلکە و پەرتووکێکی تێدابوو، کردمەوە و بینیم، بە کوردی نووسرابوون. گوتی: ڕەنگە ئەمانە بۆ تۆ باشتربێ، چونکە سەبارەت بە کێشەی کورد و ڕەوشی (کوردستان) نووسراون، پێشی گوتم: کامیان لە پێشدا بخوێنمەوە!

لە ماڵەوە تەماشامکردن، یەکەمین نامیلکە هی (کامیل ژیر) بوو، هەمووی هۆنراوەبوو، پێشەکییەکەیم خوێندەوە، (جەمال نەبەز) نووسیبووی، زۆرم بە دڵبوو، شێوازێکی گاڵتەجارانەی هەبوو. لەبەرئەوە یەکسەر، دەسم بە خوێندنەوەی هۆنراوەکانیش کرد، ئەوانیش زۆر ئاسان و ڕەوان بوون، چونکە هەمووی باسی کورد و (کوردستان) بوو، بیر و هۆشی ڕێبوارێکی ماندووی ڕێی کوردایەتی، وەک منی ڕووناکدەکردەوە!

ئینجا وەڵامەکەی خوالێخۆشبوو (حەمەی مەلاکریم)م خوێندەوە، بە هیچ شێوەیە بۆنی بیر و تێڕوانینی کوردانەی لێ نەدەهات، پتر لە ئەوە دەچوو، پیان گوتبێ، شتێکی وا کرچوکاڵ بنووسێ و دژی بیری کوردایەتی بێ! جگە لە ئەوەی بە زمانێکی خراپ نووسرابوو، کوردییەکەشی ڕەوان و پاراو نەبوو!

بەڵام کاتێ وەڵامەکەی (ئەبەز)م خوێندەوە، لە سەدا سەد باری دید و بۆچوونەکانی گۆڕیم. هەر زوو (عەلی)م دۆزییەوە، داوام لێ کرد، سەبارەت بە ئەو دوو نووسەرە، هێندێ زانیاریم بداتێ. ئەویش هەرچی زانی، بۆی باسکردم. ئیدی وەک ئەوە وابوو، هەردوو نووسەر (ژیر) و (ئەبەز)، لە مێژەوە بناسم!

ئەو کاتە، ئەو بیروباوەڕانەم زۆر بە دڵبوو، چونکە نەک هەر ئەو کاتە، بەڵکوو ئەوەتەی (پارتی)ش دامەزرابوو، هێڵێکی بیر و فەلسەفەیەکی دیاریکراو، ستراتیژێکی نەتەوەیی و نیشتمانیی ڕوونی نەبوو، لە ئەو باوەڕەشدابووم، هەرگیز ناشبێ! لەبەرئەوە، لەنێو ڕیزەکانی (پارتی)دا، گەڕەلاوژێیەکی ئایدۆلۆژی و فەلسەفی بڵاوبووبووەوە، هەر کەسێ بە ئارەزووی دڵی خۆی، لە ئاوازێکی دەخوێند، بە گەز و جاوی خۆی، ڕووداوەکانی دەپێوا و لێکیدەدایەوە. لە شانەکانیشدا بۆ ئەندامەکانی باسدەکرد، کەسیش نەبوو، لێیان بپرسێتەوە، چی بۆ ئەو خەڵکە باسدەکەن!

هەروەها، هیچ جۆرە کەرەسەیەکی ڕووناکبیری و خۆراکێکی نەتەوەیی نەبوو، تا دەرخواردی مێشکی ئەندامەکانی بدەن و پێیانبگەیەنن. منیش هەروابووم، هەموو ئەو پەرتووکە نەتەوەییانەی دەمخوێندنەوە، بۆ ئەندامانی شانەکەم باسدەکرد و ئەوانیش زۆریان پێخۆشبوو، چونکە تا ئەو کاتە، هیچ لێپرسراوێ، بابەتی ڕۆشنبیری وایان بۆ باس نەکردبوون، بەڵکوو لە کۆبوونەوەی شانەکاندا، تەنیا هەر باسی گرفت و ڕەوشی (کوردستان) دەکرا، ئابوونەی مانگانەیان لێ وەردەگرتن، ئیدی ئاوبینە و دەسبشۆ!

لەبەرئەوە بیرمدەکردەوە و لەبەرخۆمەوە، بە دەنگی بەرز دەمگوت: ئاخر نەتەوەیەک، خاکی داگیر و دابەشکرابێ، دەوڵەتە داگیرکەرەکان، بە هەموو شێوەیە هەوڵبدەن، لە بۆتەی نەتەوەکانی خۆیاندا بیتوێننەوە، چۆن بە ئەو شێوەیە، لە بندەستی و چەوساندنەوە ڕزگاریدەبێ؟! چۆن دەتوانێ، ئامانجە نەتەوەیی و ڕامیارییەکانی خۆی بەدیبێنێ، گەر ڕابەر و پارتە ڕامیارییەکانی، هەڵسوکەوتیان ڕاست نەبێ و بە ئەو شێوەیە، ئەندامەکانی خۆیان گۆشکەن و هەڵسوکەوتیکەن؟!

(عەلی) ڕۆژبەڕۆژ یارمەتیدەدام و هانیدەدام، بخوێنمەوە، خۆم پێبگەیەنم و پتر لە گرفتەکان بگەم. ئێوارەیەکی پاییزبوو، لەنێوشار پیاسەماندەکرد، بە درێژی باسی ئەو ڕەوشە خراپەی (پارتی)مان دەکرد، بە دوای چارەسەرێکی بنەبڕیدا دەگەڕاین و هەردووکیشمان، لەسەر ئەوە ڕێکبووین، تەنیا چارەسەر هەر بیری نەتەوەیی و پارتێکی نەتەوەیی شۆڕشگێر نەبێ، هیچ شتێکی دیکە، دادی کورد نادا، سەیر ئەوەیە هەردووکیشمان (پارتی) بووین!

گوتم: کەواتە چی بکەین، باشە؟! ئەم نەتەوەییانەی تۆ باسیاندەکەی کێن و لە کوێن؟! گوتی: لە (کوردستان)ن و دەتەوێ، بیانناسی؟ گوتم: بەڵێ، با بزانین، بەرنامەیان چییە؟ چۆن بیردەکەنەوە؟ کێ سەرکردایەتیاندەکا؟ گوتی: باشە، دوای ماوەیەکی دیکە، برادەرێکت پێ دەناسێنم.

ئاشکرابوون

دوو رۆژی پێچوو، (عەلی) هات و برادەرەکە خۆی دەرچوو، گوتی: با قسەبکەین، زۆر شتی بۆ باسکردم و هێشتا لای من، تەمومژی هەبوو، دەمویست، هەموو شتەکان بەتەواوی ڕوونببنەوە. دوایی گوتم: (وریا براخاس)ی هاورێشم، هەر لە هەمان گێژاودا دەژی، با هەرسێکمان پێکەوە دانیشین و دەمەتەقێیەکەین. جا هەر بەڕاستی، هیچ جۆرە بڕوایەکمان بە (پارتی) نەمابوو، چونکە ئەو پارتە نەبوو، لە ڕووی بیروباوەر و سەرکردایەتییەکەیەوە، هیواکانی خۆمانی لەسەر هەڵچنین، تا دەهات، پتر لێی بێزار دەبووین، ئەو لێپرسراوانەی لە (سولەیمانی) دەمانناسین و دەمانبینین، هیچیان پێ نەبوو، شایانی ئەوەش نەبوون، ئەندامی ناوچە و لق بن، چونکە لە ئەو ماوەیەی کەڕابوونەوە و دەسبەکاربوون، هەوڵێکیان نەدا، ئەو بەرەڵاخانەیە چاککەن، چەن کۆڕی بۆ ئەندامان و جەماوەری پارتەکەیان بگرن، هێندێ بابەتی ڕۆشنبیرییان بۆ باسکەن. هەرچی مرۆڤی خراپ و هەلپەرست هەبوو، وەک مێش چۆن بە شیرینییەوە دەنیشێتەوە، پێیانەوە نیشتبوونەوە. بەتایبەتی خۆم لە لیژنەی ناوچە و لقەوە نزیکبووم، ڕۆژانە ئاگام لە زۆر شت بوو، گەلێ گرفت ڕوویدەدا، بۆیان چارەسەرنەدەکرا، هیچ کارێکیان نەبوو، چاڵیان بۆ یەکدی هەڵدەکەن. یا هەموو ئیشەکانیان، لە ئەوەدا چڕکردبووەوە، چاودێری جەلالییەکان و نەتەوەییەکان بکەن، بۆئەوەی ڕێکخستنەکانیان بدۆزنەوە. لەبەرئەوە زۆر کەسیان، وەک تووله و تانجی ڕستکردبوو، ڕاوەکەرویشکی ئەو دوو ڕێبازەیان پێ دەکردن، بەتایبەتی لە ریزەکانی (ڕێکخراوی قوتابیانی پارتی) و (یەکێتی قوتابیانی کوردستان)دا، ئەو کارە قێزەونە، زۆر بەزەقی دیاربوو.
جگە لە ئەوەی هەموو شەوێ، ئەندامانی لق و ناوچە، شوێن و مێزی تایبەتی خۆیان، لە یانەی فەرمانبەران هەبوو، تا درەنگانی دادەنیشتن، دەیانخواردەوە و ڕایاندەبواردا! بە کورتییەکەی لە ئەو ماوەیەدا، هەموو شتێکیان دەکرد، تەنیا هەر کوردایەتی و پارتایەتی نەبێ!
گوتم: با بچین، (وریا) لە ماڵەوەیە و چاوەڕێماندەکا. ئەو شەوە تا درەنگانی، هەرسێکمان پێکەوە دانیشتین، دەمەتەقێیەکی تێروتەسەلمان کرد، لە زۆر بابەتی گرنگ دواین. دوای ئەوەی زۆر بەڕوونی و بەڕاشکاوی قسەمانکرد، هەموو سەرەداوەکانمان پێکەوە بەستەوە، بڕیارماندا، نامە بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) بنووسین. ئیدی بە ئەو شێوەیە، لە ڕۆژی

(**12. 10. 1970**)وە، خۆمان بە نەتەوەیی دەزانی، لە ریزەکانی ڕێکخستندا، بۆ درووشمە سەرەکییەکەی (کاژیک): کوردستان بۆ کورد یەکسانی بۆ گەل خەباتمان دەکرد. لەبەرئەوە تا ماوم، ئەو مێژووەم بیرناچێتەوە.

<u>**بەڵگەنامەی ژمارە (1) ل (414-417)**</u>

بێگومان ئەوە دووەمین جاربوو، لە ژیانی ڕامیاری خۆمدا، لە ریزی ئەو پارتەدا خۆم ببینمەوە. هەرچەندە یەکەمین جار، ساڵی (1964) بوو، لە قوتابخانەی نیوەندیی (شۆڕش) بووم، باوکم زۆری لێ کردم، کار لەگەڵ (لاوانی نەتەوەیی)دا بکەم. لەگەڵ ئەوەشدا ماوەیەکی کورت کارمکرد و شتێکی وا نەبوو، هەر باوەڕیشم پێی نەبوو. بەڵام ئەم جارە، بەتەواوی بڕیاری خۆم بوو، بە هەموو هێزی بیر و هۆشی خۆمەوە، ئەو بیر و ڕێبازەم هەڵبژارد!

دوای ماوەیە وەڵاممان بۆ هاتەوە و وەرگیراین. (عەلی) لێپرسراوی هەردووکمان بوو. سەبارەت بە (یەکێتی خوێندکارانی نەتەوەیی کورد)، چەن کۆبوونەوەیەکمان کرد و هێندێ بابەتی بۆ باسکردین. بەڵام زۆری نەخایاند، (عەلی) چووەدەرەوە و لە هێزی (خەبات) بوو بە لێپرسراوی دارایی. دواکۆبوونەوە گوتی: هاوبیرێکی دیکە دێ و پێوەندیتان پێوە دەکا، ئیدی ماڵاواییمان لێ کرد و ئەو ڕۆی.

مژدە تایەر

دوای چەن ڕۆژێ، لێپرسراوی نوێم (مژدە تایەر) هات. پەرلە تێهنییەکەی گوت و خۆی پێ ناساندم. (مژدە) دوای (عەلی) دووەمین کەس بوو، لە (کاژیک)دا بیناسم. بەڵام لە دوورەوە دەمناسی، چونکە دوای ڕێککەوتنامەکەی ساڵی (**1970**)، یەکێ لە ئەو چوار ئەندامەی (ی. ق. ک. ع.)ی لقی (سولیمانی) بوو، کە بە تۆمەتی (کاژیک)، لە (پارتی) و (قوتابیان) دوورخرانەوە. جگە لە ئەوەی، لە کۆلێژی ئەندازیاریش دەیخوێند و ڕۆژانە لە زانکۆ دەمبینی. لەبەرئەوە بەگومان دەمزانی، (کاژیک)ە. بۆیە لێی نەسڵەمیمەوە و یەکسەر باوەڕی خۆم دایە. من و (مژدە) پێکەوە کارماندەکرد. (وریا براخاس)یشیان، لای من دانا.

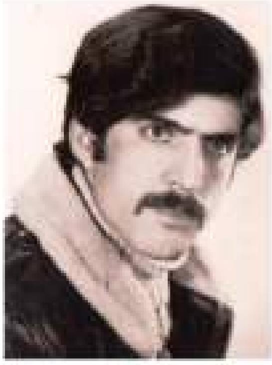

ئیدی كه رێباز و باوەڕەكەم بەڕاست زانی، بەتەواوی بڕوام پێ هێنا، زۆربەی كاتی خۆم، بۆ ڕێكخستن و بیرەكەی (كاژیك) تەرخانكرد. پرۆژەیەكی تایبەتی كاركردنم، بۆ خۆم و هوشیاركردنەوەی هاوەڵەكانی دەوروبەرم دانا، بەتایبەتی ئەوانەی له (پارتی) و (قوتابیان)دا، كارم لەگەڵ دەكردن و دەمناسین، كارەكه زۆر ئاسانتربوو، كەلالەیانكەم و دواتریش، خۆمیان لێ ئاشكراكەم و بەڕاشكاوی قسەیان لەگەڵ بكەم.
لەبەرئەوە له ماوەیەكی كەمدا توانیم، زۆربەی برادەرەكانی خۆم، له چوارچێوەی ڕێكخستنەكانی (كاژیك)دا ڕێكخەم، به شێوەیه تا دەهات، ڕۆژبەڕۆژ ژمارەی هاوبیرەكان زیادیاندەكرد. ناچاربووم، پێشنیازی بۆ سەركردایەتی بنووسم، واز له پێوەندی تاكەكەسی بێنن، یا دوودوو هاوبیرەكان، له شانەكاندا ڕێكخەین و ئەوانیش پێشنیازەكەیان پەسەندكردم. یەكەمین هەنگاوم ئەوەبوو، هەموویانم له شانەیەكدا ڕێكخست. بۆ نموونە: (وریا براخاس) و هونەرمەند (زاهیری مەلاعەلی)م، له شانەیەكدا كۆكردەوە. چونكه پێشتر هەرسێكمان، له ساڵی (**1967**)ەوە، (مەلایی) بووین و له (بەكرەجۆ) له ئامادەیی كشتوكاڵ، له ڕێكخستنی ڕێكخراوی (پۆلا)دا پێكەوە كارماندەكرد.

وریا براخاس

زاهیری مەلاعەلی

(سەروەت موحەممەد ئەمین) ناسراو به دوكتۆر (كوردۆ عەلی) و (دلێری ڕەشیده قەندی)ش، له شانەیەكی دیكەدا بوون. بەڵام (برایمی حەمەعەلی وەستا حبیب)، بەتەنیا مایەوە، چونكه كۆن (جەلالی) بوو، كەمی لێی دەسڵەمینەوە!

دلێر ڕەشید

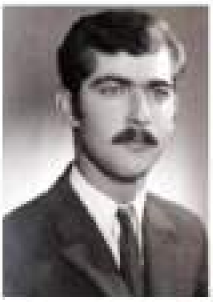

سەروەت موحەممەد ئەمین

هەروەها شانەیەکی سێ کەسیشم، لە (سەلاح)ی برام، (جەلال سەعید رەشید) و (تایەر مەولوود)ی برا چکۆلەکەی ڕەوانشاد (شەریف مەولوود) درووستکرد، هەرسێکیان خوێندکاری ئامادەیی بوون، بایەخێکی زۆرم پێ دەدان، چونکە هێشتا کەرەسەیەکی خاوبوون، زۆر بە ئاسانی پەروەردەدەکران. ئیدی جگە لە ئەم (3) شانەیەی (کاژیک)، هەفتەی جارێ کۆبوونەوەماندەکرد، لە (پارتی) و (قوتابیان)یشدا دەبووایە، بەلانی کەمەوە، لە مانگێکدا (8) کۆبوونەوە بکەم!

بەکورتی، لە هەرەتی لاوێتیدا بووم، چەپکێ تیشکی چالاکی بووم، ماندووبوونم نەدەزانی، ڕۆژ نەبوو، کۆبوونەوە نەکەم، یا کارێکی رامیاری و نەتەوەیی جێبەجێ نەکەم، یا لە کاتی بێ ئیشیدا نەخوێنمەوە. لە هەموو کۆبوونەوەکانیشدا دەبووایە، هاوبیرەکان ئامادەبوونایە، هیچ جۆرە بروبیانوویەک نەیدەخوارد، مەگەر پێشەکی، داوای پارمەتییان بکردایە. هەموو هەفتەیەک کۆبوونەوە هەبووایە و نەبووایە، هەر هاوبیرێ دەبووایە، راپۆرتی تایبەتی هەفتانەی، بۆ سەرکردایەتی بنووسیایە. ئەوەی سەبارت بە کورد، (پارتی)، دوژمن و ڕەوشی (کوردستان) دەیزانی، یا لەئەملا و ئەولا دەیبیست، هەمووی تێدا بنووسیایە. راپۆرتەکانیش زۆر نهێنیبوون، دەپێچرانەوە و هیچیان لەسەر نەدەنووسرا، وەک خۆشیان دەیانگوت: تەنیا ئەندامانی سەرکردایەتی بۆیان هەیە، بیکەنەوە و بیخوێننەوە!

هەروەها، هیچ هاوبیرێ بۆی نەبوو، بێ پرسی (کاژیک)، وەک دەڵێن: پەنجە بە ئاودا بکا و دەبووایە، بۆ هەموو شتێ پیوەندی بە کورد، (کوردستان)، کاری رامیاری، کۆچکردن، نووسین و چاوپێکەوتنەوە هەبووایە، پێشەکی پرسی بە لێپرسراوەکەی بکردایە و وەلامیان بدایەتەوە، ئینجا ئەو کارەی بکردایە. تەنانەت یەکەمین گوتارم، ساڵی **(1971)** نووسی و بۆ هەفتەنامەی (برایەتی)م نارد، لە پێشدا ئەوان سەیریانکرد، ئینجا قایلبوون، بڵاویکەمەوە!

هیچ ئەندامێ بۆی نەبوو، خۆی ئاشکراکا و لە هیچ شوێنێ، بە ناوی (کاژیک)ەوە قسەبکا. کەس لە لێپرسراوەکەی خۆی پتر، کەسی دیکەی نەدەناسی. مەگەر کاتێ دەمەتەقێی، لەگەل برادەرێکدا بکردایە، هەستی پێ بکردایە، ئەو برادەرە، نەتەوەییانە بیردەکاتەوە و بە (کاژیک)یان دابنایە! ئەگینا جگە لە ئەو کەسانەی، پێکەوە کاریاندەکرد، کەسی دیکەیان نەدەناسی. ئەو کاتە، زۆر باوەرم بە ئەو جۆرە دیسپلینە هەبوو. چونکە دوژمنەکانی (کاژیک) هەوڵیاندەدا، سیخوورە نۆکەرەکانیان، لە ڕیزەکانی ڕێخستنەکەماندا بچێنن، سەبارەت بە ڕێکخستن و چالاکییەکانی (کاژیک)، هێندێ زانیارییان دەسکەوێ، بەتایبەتی دەزگەی (پاراستن)ی سەر بە (پارتی)، زۆر سەرقاڵی ئەو کارە بوو، چونکە زۆر باش دەیانزانی، نەتەوەییەکان لە ڕیزەکانی (پارتی)دا، خۆیان حەشارداوە و چالاکی دەنوێنن.

کاتێ ساڵی (**1971**)، لەگەڵ جەلالییەکانیشدا تێکەڵبوونەوە، ئیدی ئەو چاودێریکردنە، زۆر زیادیکرد، چونکە ئەوان دوژمنێکی سەرسەختی بیری نەتەوەیی بوون! لەگەڵ ئەوەشدا نەیانتوانی، زەفەر بە (کاژیک) بەرن، چونکە ڕێخستنەکە، زۆر نهێنیبوو، هیچ جۆرە نهێنییەکی ڕێخستنەکە، بە هیچ جۆرێ دەرنەدەچوو، ژمارەی ئەندامەکانیشی زۆر کەمبوون، هیچ کۆبوونەوە و چالاکییەکیشی نەبوو، تا ئەندامەکانیان بناسن و کەڵکیان لێ وەرگرن.

بەکورتی دەتوانم، زۆر بەڕاشکاوی بڵێم: ڕێخستنێکی جەماوەری نەبوو، بەڵکوو تا بڵێی، ڕێخستنێکی پۆلیسی داخراوبوو، لە بازنەیەکی چکۆلانەی داخراوی بۆشدا دەخولایەوە، ئەوەش تەنیا بۆ ترسنۆکی، سەرکردەکانی دەگەڕایەوە. ڕاستە، نەتەوەی کورد سەربەست و سەربەخۆ نییە، بە دوژمنانی نێوخۆ و داگیرکەری بیانی چواردەوری تەنراوە، پێویستە، ڕێخستنێکی نهێنی و بەهێزی هەبێ. بەڵام ئەو دیسپلینە توندە دەبێ، هەر لەنێو ڕیزەکانی ڕێکخستنەکەدا بێ، دەرگە بە ڕووی جەماوەردا دانەخرێ و خۆیانیان لێ نەشارنەوە، بە شێوەیە بێ، ئەندامانی سەرکردایەتی (کاژیک)، سڵ لە سێبەرەکەی خۆیان بکەنەوە!

هەرچەندە (مژدە) کوڕێکی پاک و بوێر بوو، بەڵام باشبوو، زوو لایانبرد و لێپرسراوێکی دیکەیان بۆ دانام. چونکە بەڕاستی، ئاستی ڕۆشنبیری نزمبوو. بە هیچ شێوەیە توانای دەمەتەقێ و شیکردنەوەی نەبوو. پێم وایە، ئێستەش هەر وایە و هیچ نەگۆڕاوە!

ئەو ماوەیەی ئەو لێپرسراومبوو، جگە لە ئەوەی هەفتەی جارێ دەهات، ئابوونەی مانگانەی خۆم و هاوبیرانی شانەکانی خوارەوە و ڕاپۆرتی هەفتانەی ئەندامەکانی وەردەگرت، کەمێ دەنگوباسی ڕۆژانەی بۆ باسدەکردم، کە خەڵکی ئاسایی سەرشەقامەکانیش دەیانزانی، هیچی دیکەی پێ نەبوو، هیچیشی لێوە فێرنەبووم، تەنانەت توانای ئەوەشی نەبوو، کارەکانی ڕێکخستنەکەی ئەو هێڵەی ئێمە بەڕێوەبەرێ. جگە لە ئەوەی لە ئەو تەمەنەدا، قوماری دەکرد و خەریکی خواردنەوەش بوو!

لە ئەو ماوەیەدا، ساڵی (**1972**) گرفتێکی زۆر، لە ڕیزەکانی (ی. ق. ک. ع.)دا ڕوویدا. باشبوو، سەرۆکەکەی (ئەنوەر عەبدوڵڵا) دوورخرایەوە، (عادل موراد)یان دانا و (فەرهاد عەونی)ش سکرتێربوو. هێندێ لە قوتابیانی سەر بە باڵەکەی جەلالی، لە لیژنەی ناوچە، لق و سکرتارییەتی (قوتابیان) دانران و تێکەڵبوونەوە. خەریکبوو، وردەوردە گیانێکیان، بەبەر جەستەی مردارەوەبووی ڕێکخراوەکەدا دەکردەوە. ڕەوانشاد دوکتۆر (فازیلی مەلامەحموود)، لە هۆڵی ڕووناکبیری ژانکۆی (سولەیمانی)، کۆڕێکی گەورە و گرنگی، بۆ ئەندامانی یەکێتی قوتابیان سازکرد و گەلێ شتی بەکەڵکی ڕوونکردەوە.

زانکۆی سولەیمانیی

لە ڕاستیدا، یەکەمین ڕۆژ (1. 9. 1971) چوومە زانکۆ، لەسەر کورسی هۆڵەکەمان دانیشتم، هەموو جەستەم دایەزرابوو. هەرچەندم دەکرد، هێز و توانای ئەوەم نەبوو، بەردەوامبم. چونکە لە لایەکەوە، خەفەتی ئەو هەموو ئەرککێشان و پارەیەم دەخوارد، کە لە ئەو ماوە درێژەدا، لە (بەغدا) چاوەڕێی ئەنجامی کۆلێژی سەربازیم دەکرد و بەفیڕۆ ڕۆیشت. لە لایەکی دیکەشەوە، بەزەیم بە خۆمدا دەهاتەوە، هەر لێکمدەدایەوە و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ئاخر ئەوانەی لە کۆلێژی سەربازی وەرگیراون، چییان لە من زیاترە؟! ئینجا سەرەڕای ئەوەی، ماوەی ساڵ و نیوێ بوو، لە خوێندن دابڕابووم، لەگەڵ ژیانی زانکۆ و تێکەڵاوی کوڕ و کچیشدا، ڕانەهاتبووم. بەڕاستی نەمدەزانی، چی بکەم!

پۆلی یەک - زانکۆ، ڕۆژی (24. 10. 1971) لە نێوان دوو (مەنسووری شێخ کەریمی حەفید) دلم. (مەنسوور) بە مۆڵەت لە کۆلێژی سەربازی هاتبووەوە

ئەو کاتە لەگەڵ خوالێخۆشبوو دوکتۆر (بەختیار عەبدوڵڵا)دا پێکەوەبووین. ئەو لێپرسراوی یەکێتی قوتابیانی کۆلێژەکەمان بوو. هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە گوتی: دەبێ، کارمان لەگەڵ بکەی، هەرچەندە جەلالییەکان دژبوون، بەڵام ئەو بەزۆر لە کۆمیتەی کۆلێژەکە دایئام، وەک نوێنەری خوێندکارانی قۆناغی یەکیش، بە ڕاگرایەتی کۆلێژەکەی ناساندم. ئیدی هیچ چارێکم نەبوو، یا دەبوایە، بمخوێندایە، یا سەربازییم بکردایە. بۆیە خوێندنەکەم هەڵبژارد و وردەوردە، دەستم بە کارکردنکرد و خۆم بە خوێندنەکەمەوە گرت.

خوالێخۆشبوو دوکتۆر (بەختیاری عەبدوڵڵا فەندی)

ئەو ساڵە دوکتۆر (تاریق عەمادی)، لێپرسراوی کاروباری خوێندکارانی کۆلێژەکەمان بوو، پێوەندی نێوانمان زۆر باشبوو. ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (زانیاری)ش بوو، هەر ژمارەیەک دەردەچوو، چەن دانەیەکی دەهێنا و دەیگوت: بۆمان بفرۆشە. منیش لەنێو خوێندکارەکاندا ساغمدەکردەوە.

ژیانی زانکۆ، لەگەڵ ژیانی قۆناغەکانی ژیانی دیکەی خوێندندا، گەلێ جیاوازی هەیە. گەر یەکێ لێی بزانێ، لە نێوان خوێندن و ژیانی زانکۆدا، هاوسەنگییەک ڕاگرێ و هیچیان پشگوێ نەخا، وا بزانم، بە خۆشترین سەردەمی ژیانی مرۆ دادەنرێ. جگە لە ئەوەی بەرنامەی خوێندن، هەڵسوکەوتی خوێندکار و مامۆستاکان، شێوازێکی نوێ و تایبەتی هەیە، توانا و دەسەڵات پتر دەبێ، زۆر لایەنی پراکتیکی تێدا هەیە، چوارچێوەکەشی فراوانترە، چونکە لە هەموو نێوچەکانی (کوردستان) و (عێراق)ەوە، خوێندکار و مامۆستا دێن، تێکەڵاوییەکی کۆمەڵایەتی گرنگ درووستدەبێ و ئاشنایەتی لە نێوانیاندا پەیدادەبێ.

لە ئەو ماوەیەدا، کۆمەڵێ برادەری نوێم پەیداکرد. بۆ یەکەمین جاربوو، لەگەڵ هێندێ خوێندکاری عەرەب و توورکماندا، تێکەڵاوبم و دۆستایەتی پەیداکەم. تەنانەت هێندێکیان لە (بەغدا)وە هاتبوون، ساڵەکەی زۆر ساردبوو، نەوتیان دەس نەدەکەوت، لە نزیک ماڵی ئێمە و لە بەشی نێوخۆیی دەژیان، عەلادینێکی زیادمان هەبوو، دامێ و هێندێ ترشیاتیشم بۆ بردن. دوای مانگێ لە یەکێ لە ڕۆژنامەکانی (عێراق)دا، چاوپێکەوتنێکیان لەگەڵ دوواتیاندا سازکرد بوو، باسی یارمەتییەکەی منیان کردبوو.

گەرچی زانکۆی (سولەیمانی)، وەک باخێکی گەورە وابوو، بە هەموو گوڵێکی جوان، گەشاوە و بۆنخۆش رازابووەوە، لە هەموو ناوچەیەکی (کوردستان)ەوە، بەسەدان کیژی نەشمیلە، نازدار، بالابەرز، قەدباریک، مەمکقووت، سوور و سپی، چاورەش و چاوکاڵی تێدا کۆبووبووەوە، بە جلی رەنگاورەنگی جوان، خۆیان دەرازاندەوە، بە شێوەیە بوو، مرۆ هەر بە تەماشاکردنیان، کەلەی سەری مەستدەبوو!

بەلام لە لایەکەوە، هێندە دڵم لە کچان رەنجابوو، هێندە لە دڵداری نائومێدبووبووم. لە لایەکی دیکەشەوە، هەرچەندە جاروبار، دڵە هەتیوەکەم وەک ئەندامێکی زیندووی جەستەم، لێرە و لە ئەوێ، بۆ کیژێکی ناسک و جوان لێیدەدا، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا، لە ماوەی ئەو (4) ساڵەی زانکۆ دەمخوێند، گیرۆدەی دوای خۆشەویستییەکی راستینەی وەک ئەوەی (حەلیمە) و (ژیان) نەبوومەوە، تا کەمێ زاخاوی بیر و هۆشمی پێ بدەمەوە، دەردی دڵەی زامدارمی پێ تیمارکەم! لەبەرئەوە زۆر گۆشەگیربووم، پتر خەریکی خوێندن و کاری رامیاری بووم. ئێستەش هێندێ جار، بیری لێ دەکەمەوە و دەڵێم: تۆ بڵێی، وەک لە ژیاندا زۆر شتم لەکیسچوو، ژیانی زانکۆشم بەخۆرایی لەدەسچووبێ؟!

سیستەمی خوێندنەکەمان کۆرسات بوو. ئەو بابەتانەی پێش نیوەی ساڵ، لە یەکەمین کۆرسدا دمانخوێند و تاقیکردنەوەمان تێدا دەکرد، پێوەندییان بە بابەتەکانی دوای نیوەی ساڵ و دووەمین کۆرسەوە نەبوو، بەتەواوی لە کۆڵماندەبوونەوە. هەرچەندە وانەکانمان زۆر نەبوون، ئەو بابەتانەی پێوەندیشیان بە کشتوکاڵەوە هەبوو، بۆ من شتێکی نوێ و قورس نەبوون. بەلام ئەو بابەتانەی نەمخوێندبوون، وەک کیمیا، فیزیا، ماتماتیک ... زۆر قوورسبوون، یا ئەو وانانەی بە ئینگلیزی دەمانخوێند، زۆر بەگران لێیان تێدەگەیشتم. لەبەرئەوە زۆر ماندوویاندەکردم.

لە راستیدا، گەر هێندێ برادەری خوێندکاری هاوڕێی بەرێزم نەبوونایە، هێندێ جار یارمەتییان نەدامایە و بە کوردی تێیان نەگەیاندمایە، هەر زۆر خراپتردەبووم. چونکە من لە ئامادەیی کشتوکاڵ، ئەو بابەتانەم نەخوێندبوو، لە زانکۆش چەن پەرتووکێکی دیاریکراو نەبوو، تا خۆمیان پێوە خەریککەم، بەڵکوو دەبووایە، فریای دەمی مامۆستا بکەوتیتایە و بەپەلە بمانئووسیایەتەوە.

جگە لە ئەوەی لەلایەکەوە، زۆر تاقەتم نەبوو، لەلایەکی دیکەشەوە، کاری (قوتابیان، پارتی و کاژیک)، بەتەواوی سەرقاڵیکردبووم، کاتی ئەوەم نەبوو، وەک پێویست، خۆم بۆ خوێندنەکەم تەرخانکەم، لەبەرئەوە چەن جاری بە دەمی و بە نامەش، داوام لە سەرکردایەتی (کاژیک) کرد، رێمبدەن، واز لە (قوتابیان) و (پارتی) بێنم. بەلام ئەوان داواکارییەکەیان پەسەند نەکردم.

هەر لە سەرەتای پۆلی یەکیشەوە، لەگەڵ دوکتۆر (کاوسی حاجی عەزیز بەگ)دا، لە نزیکەوە یەکدیمان ناسی و تا خوێندنیشمان تەواوکرد، هەمیشە پێکەوەبووین، ئەو پێوەندییەشمان، تا ئەوڕۆ هەر بەردەوامە.
جگە لە ئەوەی، چەن برادەرێکی خۆشەویستی دیکەش هەبوون، وەک خوالێخۆشبوو (حەمە قەراخی – حەمەدۆستان، پرۆفیسۆر دوکتۆر تاریق حەمەکەریم، ئەحمەدی عارفی فیتک، ئەنوەری حاجی عەبدولرەحمانی مەلاسەعید، دوکتۆر ئەحمەد حەمەئەمین، عەلی مەحموود غەفوور، ئازادی عەبدوللا فەندی، دوکتۆر شیروان نووری غەفوور، ئاراسی کەریم حەداد، عەلی حەمەرەشید ڕەشان) و هێندێکی دیکەش، چەن کۆمەڵی بووین، زۆربەی کات، لە زانکۆ پێکەوە بووین.

پۆلی یەک لەگەڵ دوکتۆر (کاوس)ی هاوڕێی دێرینم، ڕۆژی (8. 11. 1971) لە زانکۆ گیراوە.

هەرچەندە ئەو کاتە لە کۆلێژی کشتوکاڵ، ژمارەی خوێندکارە کچەکان، لەچاو ژمارەی خوێندکارە کوڕەکاندا، زۆر کەمبوون. بەڵام بەڕاستی، پێرەکەمان لە ماوەی ژیانی زانکۆدا، لە کچانەوە زۆر دوورەپەرێزبووین، بەتایبەتی من پێوەندیم لەگەڵ کچاندا، زۆر سنووردار و دیاریکراوبوو. چونکە لە خۆشەویستییەکەمدا تێکشکابووم، دڵم بەتەواوی ڕەنجابوو، باوەڕم بە ڕەگەزی مێ نەمابوو. هەرچەندە ڕەوانشاد (جەباری حاجی ڕەشید)، زۆر دڵخۆشیدەدامەوە و هانیدەدام، واز لە ڕەشبینی بێنم و پێوەندییە کۆنەکان،

لە بیر خۆم بەرمەوە، بەلام کەلکی نەبوو. چونکە هەر دەردی تووشی دڵ بوو، تا بە شێوەیەکی سرووشتی و هێدیهێدی، برینەکەی ساڕێژ نەبێ، لە دڵ دەرناچێ، ناڕوا و ناڕوا و ناڕوا!
جگە لە ئەوەی، کارکردنم لە (کاژیک)دا، زۆر کاری لە باری دەروونم کردبوو، خۆم لە زۆر شتی خراپ و ناشیرین دووردەخستەوە. هێندێ خوێندکاری دیکە هەبوون، هێندێ کردەوەی سەیریان دەنواند، پێم جوان نەبوو، خۆمم لێ دووردەخستەوە. یەکێ لە ئەو کارانە، تێکەلاوبیان لەگەل کیژان بوو، خۆیان لە کارەکانیان هەلدەقورتاند.

ڕێکخستنەکانی ڕێکخراوی (پارتی) لە دەرەوە و نێوەوەی زانکۆ

ئەو کاتە، من هەر لە ڕێکخستنی (پارتی)دا، لە دەرەوەی زانکۆ کارمدەکرد. دوای ئەوەی یەکردەوە، هەردوو باڵەکەی مەلایی و جەلالی یەکیانگرتەوە و تێکەلاوبوونەوە، هێندێ لە ئەو برادەرانەی خوێندنیان تەواوکردبوو، ڕەوانەی لای ئێمەیان کردن. یەکێ لە ئەو برادەرانەش، هاوڕێم (سەباحی غالب) بوو.
ڕۆژێ کوڕێکی باریکی لاواز هات و خۆی پێ ناساندم، خوالێخۆشبوو (ئاوات عەبدول غەفوور) بوو، گوتی: لەبری (جەمال قاسم)، لەمەودوا من لێپرسراوی ئێوەم. سەرەتا من نەمدەناسی، بەلام دوایی زانیم، کێیە، ئامادەی کۆبوونەوەکەی نەبووم و یەکسەر چووم بۆ لیژنەی ناوچە. بە (شێخ ڕەووفی شێخ عارف) و مامۆستا (جەمال قاسم)م گوت: من بە هیچ شێوەیە، لاریم لە ڕێککەوتن و تێکەلاوبوونەوە نییە، لەگەل یەکێتی ڕیزەکانی گەلیش دام، بەلام بۆم هەرس ناکرێ، کوڕە جەلالییەک بێنن و لێپرسراوی من بێ.
گوتیان: باشە، چارەسەرێکی ئەو گرفتانە دەکەین. ئەوەبوو، یەکسەر منیان بەرزکردەوە و بووم بە ئەندامی ڕێکخراوی قوتابیانی (پارتی). ئەندامانی ڕێکخراوی ئەو کاتەش، (هیوای جەلال حەمدی، کەمال جەلال، کەمالی حەسەن چاومار، ئاوات عەبدولغەفوور و حەمەسەعی فەقێ عەلی جگەرەفرۆش) بوون. مامۆستا (جەمال قاسم)یش، لێپرسراوی یەکەمی ڕێکخراوەکە بوو.
بەلام ڕێکخراوی (پارتی) زانکۆ جیابوو، چونکە ئەوان خوێندکاران، مامۆستایان و فەرمانبەران تێکەلاوبوون، ڕێکخراوی تایبەتی خۆیان هەبوو. لە خوێندکارانی زانکۆ، تەنیا هەر من لە ڕێکخراوی قوتابیانی دەرەوەی زانکۆ کارمدەکرد و حەزیشم نەدەکرد، بمگوێزنەوە و لە ڕێکخستنی زانکۆدا کاربکەم.

فەرهاد عەبدولحەمید

لە یەکەمین کۆرسی خوێندنی ساڵی **(1971)**دا بووم، (مژدە)ماڵاوایی لێ کردم و سێیەمین لێپرسراو، بە پەرلەی تایبەتەوە هات. بێگومان، پێشتر (فەرهاد)م دەناسی، چونکە لە یەک کۆلێژ بووین و دەشمزانی، لە (کاژێک)دا کاردەکا. هەرچەندە لە سەردەمی ئەمیشدا، چالاکییەکی ئەوتۆم نەدی و گۆرانکارییەکی نوێ ڕووی نەدا. بەڵام لە ڕووی ڕووناکبیری و زانیارییەوە، لە (مژدە) گەلێ بە تواناتربوو، کەسایەتیشی بەهێزتربوو.

(فەرهاد) لە بنەڕەتدا، خەڵکی خۆرهەڵاتی (کوردستان) بوو. لە سەردەمی پاشایەتیدا، باوکی لە کونسوڵخانەی (ئێران) لە (سولەیمانی) فەرمانبەربوو، ماوەیەکی زۆر لە (عێراق) ماوەتەوە. بەڵام دوای کودەتاکەی **(14. 8. 1958)**، باوکی بۆ (ئێران) گەڕاوەتەوە، منداڵەکانیشی بەجێهێشتووە و لە (سولەیمانی) جێگیربوون.

(فەرهاد)، کوڕێکی تا بڵێی، بێدەنگ و هێمن، ڕووخۆش و خۆشەویستە، کوردێکی پاک و تێگەیشتووە. ئەویش وەک هاوبیرەکانی دیکەی، بە دەس دەزگەی پاراستن و کلکەکانیانەوە، چەرمەسەری زۆری دیوە. بەڵام لە ئەو کوردانە نەبوو، کۆڵبدا و دوای پلەوپایە بکەوێ. ئێستەش هەر لە (سولەیمانی) دەژی و بە شێوەیەکی بەردەوامیش، پێوەندیمان هەیە.

شاکیر فەتاح

دەمێبوو، بە دوای پەرتووکی (کوردایەتی)یەکەی (زەردەشت)دا عەودالبووم. (کاوس)ی هاوڕێم گوتی: لای مامۆستا (شاکیر) دەستدەکەوێ. ئەو کاتە ماڵەکەیان، لە گەڕەکی (شۆڕش) بەرانبەر ماڵی ئەوان بوو. لە گەراجەکەی ماڵی خۆیاندا، پەرتووکخانەیەکی

پچووکی داتابوو، ئیواران لێی دادەنیشت، نووسەر و ڕووناکبیران، سەریان لێ دەدا. ئێمەش چووین، ماوەیە لای دانیشتین و زۆر ڕێزی لێ گرتین. هێندێ پرسیارمان لێ کرد و چەن پەرتووکێکیشم لێ کڕی. ئیدی بە ئەو شێوەیە ئاشنابووین و زووزوو سەرمان لێ دەدا. سەبارەت ویژە، مێژوو و کێشەی کورد، دەمەتەقێمانئەکرد. ئەویش زۆر هۆگری ئێمە بووبوو، گەر ماوەیە سەرمان نەدایە، گلەیی لێ دەکردین. دوایی ورەورەدە، هێندێ برادەری خۆمم، بە پەرتووکخانەکەی فێرکرد و هەر جارەی لەگەڵ برادەرێکدا سەرماندەدا. هەر برادەرێکیش، پەرتووکێکی (زەردەشت)ی لێ دەکڕی.

مامۆستا هێندێ جار، چەن بیرەوەرییەکی خۆشی خۆی بۆ دەگێڕاینەوە. قسەکانی زۆر کوردپەروەرانە بوو، هەمیشە ئێمەی بۆ تێکۆشان و کوردایەتی هاندەدا. تەنانەت داوای هێندێ شتم لێ کرد، بۆمان بنووسێ، یەکسەر قایلبوو، بەڵام گوتی: بە مەرجێ ناوی منی لەسەر نەبێ!

(1988 – 1914)

کۆنگرە

(ی. ق. ک) لەنێوان ڕۆژانی **(2– 3) مانگی (4)**ی سالی **(1972)**، لە زانکۆی (سولەیمانی)، حەوتەمین کۆنگرەی خۆی گرت و منیش ئەندامی کۆنگرە بووم. هەردوو ئەندامی پەلیتبیرۆی (پارتی) خوالێخۆشبووان (سامی عەبدولڕەحمان) و (عەلی عەبدوڵڵا)، بەشدارییان تێداکرد و لە نزیکەوە سەرپەرشتییاندەکرد. میوانێکی زۆر لە (بەغدا)، پارچەکانی دیکەی (کوردستان) و خوێندکارانی کورد لە (ئەورووپا)وە هاتبوون.

زانکۆی سولەیمانی، بەردەرگەی هۆلی ڕاپەڕین، لە یەکەمین ڕۆژی کۆنگرەی (یەکێتی قوتابیانی کوردستان)دا گیراوە. لە ڕاستەوە (سەلاح ڕەشید، خوالێخۆشبوو یاسینی غەفووری مەلاعەلی، حوسێن موحەممەد عەزیز، دلێر ڕەشید و برایم ...)

لە کۆنگرەکەدا، لەسەر کێشەی کوردە فەیلییەکان، لەنێوان ئێمە و (یەکێتی نیشتمانیی قوتابیانی عێراق)ی سەر بە (بەعس)، گرفتێکی گەورە دروستبوو. ئەوان دەیانگوت: دەرکردنی فەیلییەکان، بە بڕیارێکی تایبەتی سەرکردایەتی (بەعس) و ئەنجوومەنی شۆڕش بووە، بە هیچ جۆرێ نابێ، ناویانبێرێ. تا (سامی عەبدولڕەحمان) هەستا، چەن قسەیەکی جوان و ڕێکوپێکی کرد، بوو بە چەپڵەلێدان و بڕیارەکەمان، بەزۆر بەسەردا سەپاندن. هەرچەندە هیچ کەڵکی نەبوو، چونکە فەرمانڕەوایانی (بەعس) بە هیچ شێوەیە، گوێیان لە بڕیاری کۆنگرە نەدەگرت و خراپتریش، کوردە فەیلییەکانیان دەردەکردا!
دوای ئەوەی دەمەتەقێ تەواوبوو، گرفتەکان چارەسەرکران، ئینجا لیژنەکانی بەڕێوەبردنی کۆنگرە هەڵبژێردران. من بەر لیژنەی پێڕەو و پرۆگرام کەوتم. ئەندامانی لیژنەکەمان، لە ژمارەیەکی زۆر پێکهاتبوو. سەرۆکی لیژنەکە دوکتۆر (ڕەنجی نوری شاوەیس) بوو. هەرچیمان سەبارەت کوردەکانی بەشەکانی دیکەی (کوردستان) پێشنیاز دەکرد، ڕەتیانکردەوە و دەیانگوت: نابێ!
بەڕاستی لە داخاندا نەمدەزانی، چی بکەم. ئاخر (یەکێتی خوێندکارانی نیشتمانیی عێراق)، داکۆکییان لە هەموو خوێندکارانی عەرەبی دەوڵەتەکانی دیکەی عەرەب دەکرد و کورسی خوێندنیان بۆ دابیندەکردن، کەچی کوردەکانی خۆمان، ڕێی ئێمەیان نەدەدا، باسی خوێندکاری پارچەکانی دیکەی نیشتمانەکەمان بکەین. منیش لە بێدەسەڵاتیدا، کۆبوونەوەکەم بەجێهێشت!

ئیواره من و (وریا براخاس)، لەگەڵ هێندێ برادەری خۆشەویستی خەڵکی (خانەقی)، وەک (دوکتۆر عەبباس، دوکتۆر موحسین و دوکتۆر خەسرەو گوڵ موحەممەد)، لە ژووری ئوتێلەکەی (دوکتۆر عەبباس) یەکمانگرتەوە، تا درەنگانی دانیشتین، گەلی دەمەتەقێمان، لەسەر ئەو باسە کرد، بەڵام هیچی لێ پەیدا نەبوو. چونکە بەرنامەی (پارتی) و (قوتابیان) خۆی وابوو، هیچ بایەخێکیان بە ئەو کێشە گرنگانە نەدەدا و ئێستەش هەر وایە، هیچی لێ نەگۆڕاوە و باوەڕیش ناکەم، گۆڕانکاری بەسەردا بێ!

دوارۆژی کۆنگرەکە، هەرچی گرفت هەبوو، بەجاری تەقییەوە. کاتی هەڵبژاردن دەسپێکرد، هەر لیستبوو، بڵاودەکرایەوە و دەڵاڵەکانیان دەگەڕان، دەنگیان بۆ ئاغاکانیان کۆدەکردەوە. وا بزانم، لە لقی قوتابییانی (سولەیمانی)، چوار کەس دەرچوون: هەردوو خوالێخۆشبوو (مەزنی عوسمان فایەق، فەرەیدوون عەبدولقادر کەرکووکی، دلێر رەشید و جەلال کەریم) بوون. جگە لە (جەلال)، سیانەکەی دیکەیان لە بنەوە (کلاژیک) بوون و منیش لێپرسراوی (دلێر) بووم.

دوای ئەوەی کۆنگرە تەواوبوو، لەسەر داوای قوتابیان و زانکۆ، ئەندامانی کۆنگرە، بۆ ئوتێلەکەی هاوینەهەواری (دووکان) بانگهێشتکران. ئەو ڕۆژە، من و (جواد مولا) و (فەرەیدوون عەبدولقادر) پێکەوەبووین. لە هەردووسەر، هەر باسی ڕێکخراوەکەیان و کارەکانی (جەمال نەبەز)ی بۆ دەکردین و بەئاشکرا، هەموو شتێکی دەگوت.

جواد مولا

دابەشکردنی پۆستەکان

دوای کۆنگرە، (دلێر رەشید) بە لێپرسراوی لق و منیش یەکسەر، بە ئەندامی لیژنەی ناوچەی قوتابیان دانراین. پاش ماوەیەکی کەمیش، بە لێپرسراوی یەکەمی لیژنەی ناوچە و ئەندامی لقی (سولەیمانی) هەڵبژێررام. ئەندامانی لیژنەی ناوچەش (سەلامی مەلا عەبولرەحمان، سەلاح رەشید ...) بوون. هەر لە هەمان کاتیشدا، لیژنەی ناوچەی (پارتی) پێشیانخستم و لە رێکخراوی قوتابیاندا، بە جێگری (جەمال قاسم) دانرام.

بڕیاربوو، یەکێ لە خوێندکارەکانی زانکۆ، ببێ بە ئەندامی لیژنەی ناوچەی (پارتی)، بۆ ئەو کارەش، من یەکەمین کەس بووم، بە تێکڕای دەنگ پاڵێورام. بەڵام ئەو بڕیارە، هەر جێبەجێ نەکرا!

بە ئەو شێوەیە، ڕۆژبەڕۆژ تا ئەهات، لەلایەکەوە (پارتی)، پتر بڕوای خۆیان ئەدامێ. لەلایەکی دیکەشەوە، ئەرکەکانی سەرشانم زیادیدەکرد. هەرچەندە لای من ڕێکخستنەکەی (کاژیک) گرنگتربوو، هەموو توانایەکم، هەر بۆ ئەو تەرخانکردبوو. لەگەڵ ئەوەشدا، (پارتی) و (قوتابیان)یش، کاتی خۆیان ئەبردم و وەک کانییەکیش وابوو، وردەوردە، ئەندامە باشەکانمان لێ هەڵدەهێنجا، پێوەندییمان پێوەدەکردن و لە ریزەکانی (کاژیک)دا ڕێکماندەخستن!

حەمەسالح هیتلەر

ئەم پیاوە خێرنەدیوە، خەڵکی گەڕەکی خۆمان بوو. جارێکیان خۆی بۆی گێڕامەوە و گوتی: کاتی خۆی کۆمۆنیستبووم، لە قوتابخانە وێنەی چەکوش و داسێکم، لەسەر کورسییەکەم هەڵکەندبوو، کەس هیچی پێ نەدەگوتم و ناوروناتۆرەیان لێ نەدەنام. بەڵام کاتێ وازم لە پارتی کۆمۆنیست هێنا، ئەم جارەیان، خاچێکی هەڵگەڕاوەی نازییەکانی (ئەڵمان)م، لەسەر کورسییەکەم دروستکرد، کەچی یەکسەر ناوی (حەمەسالح هیتلەر)یان بەسەردابڕیم!

مامۆستا (حەمەسالح)، کوردێکی زۆر ڕووناکبیربوو. سەرەتا لە (پارتی گەلی کورد)دا کاریکردووە. پاشان ڕۆژی (27. 3. 1964)، ئەو پارتە لەگەڵ (کاژیک)دا یەکیانگرتووە، ئەویش بووە بە (کاژیک). بەڵام خۆی دەیگوت: هەر زوو، وازم لە ئەو بەزمەش هێنا!

پیاوێکی سەیربوو، هەموو مێژوو و بیروباوەڕی ئایینە جیاوازەکانی خوێندبووەوە، بەتەواوی لە واتای ژیان تێگەیشتبوو. لە ئەو دواییانەدا، سەری بچووایە، نوێژی نەدەچوو. کەچی هەموو ئێوارەیەکیش، دوای نوێژی خەوتنان، لە یانەی مامۆستایان، چارەکە عەرەقەکەی خۆی دەخواردەوە!

گەلی ئێوارە دوای نانخواردن، هێندێ جار دووقۆلی، هێندێ جاری دیکەش، لەگەل هەردوو مامۆستای کۆچکردوو دوکتۆر (حەمەی مارف) و (حەمەئەمین حەسەن کاکەیی)دا، بەنێو شاردا پیاسەماندەکرد. ئەوان سەبارەت هێندێ بابەتی جیاجیای هەمەچەشنە، دەمەتەقێیاندەکرد، من پتر گوێگربووم، بەتایبەتی کاتێ هەردوو مامۆستا (هێلەر) و (کاکەیی) دەسیانپێدەکرد، زۆر چێژم لە قسەکانیان دەبینی و کەلکم لێ وەردەگرت. چونکە هەردووکیان زۆر زیرەکبوون و زانیارییەکی زۆر، لە مێشکیاندا کەڵەکەبووبوو. هەروەها لە بیروباوەڕ و ئایینیشدا، دژی یەکدی قسەیاندەکرد، چونکە یەکەمیان نەتەوەیی و موسولمان، دووەمیشیان کۆمۆنیست و کاکەیی بوون!

شەوێکیان دووقۆلی پیاسەماندەکرد، زۆر گەڕاین و دواییش بە یانەی مامۆستایان شکاینەوە. (حەمەسالح) لە ئەو دواییانەدا، خوویەکی هەبوو، کاتێ بۆ شوێنێ دەچووین، یەکسەر دەیگوت: دەچین بۆ چاخانە، بەلام هەر کەس پارەی چای خۆی دەدا. ئەو شەوەش گوتی: با بچین بخۆینەوە، بەلام ئەم جارەیان، هەر کەس لەسەر خۆی نا، بەلکوو دەبێ، لەسەر من بێ. گوتم: بۆ لە یاساکەی خۆت لادەدەی، چی قەوماوە؟! گوتی: نەخێر لام نەداوە، بەلام زۆرم گەڕاندی، هەقت بۆ دەکەمەوە!

چووین و دانیشتین، گوتی: تۆ لە ئەو باوەڕەدای، کورد بە هیچ بێ؟! گوتم: نازانم، خۆ من لای خوا نەهاتوومەتەوە. گوتی: کەواتە بۆ کاری ڕامیاری دەکەی، کە هیچ نازانی؟! گوتم: ئەدی تۆ دەڵێی چی؟ گوتی: من دەلێم، بە هیچ نابین و شەڕیش بێتەوە، لەسەر ئەو جادانە ڕامکێشن، ناچمەدەرەوە. چونکە باوەڕم بە ئەو پیاوانە نییە. ئیدی هەروا بەدەم مشتومڕەوە، شەوێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد.

ساڵی (1972)

مانگی یەکی ساڵی (1972) بوو، تاقیکردنەوەکانی کۆرسی یەکەم دەسپێکرد. جگە لە وانەی کیمیا، هەرچی چزنێ بوو، لە هەموو وانەکانی دیکەدا دەرچووم. ماوەی دوو هەفتە پشوومان وەرگرت، بەلام بۆ من تەنیا هەر، لە خوێندن پشوومبوو، ئەگینا وەک خوێندکارەکانی دیکەی هاوڕێم، لەبەر کاری پارتایەتی و ڕامیاری، چێژم لێ نەدی. بەئارەزووی دڵی خۆم نەگەڕام و ڕام نەبوارد. بگرە ئەندامانی لیژنەکەمان، بە ئیشی قوتابییانەوە خەریکبووین و هێندێ ڕۆژیش، هەر لە زانکۆ بووین.

هەرچەندە زانکۆکەمان، تەمەنی (4) ساڵی دەبوو، لەچاو زانکۆکانی دیکەی (عێراق)دا، کۆرپەیەکی ساوابوو. بەلام لە ئەو بڕوایەدام، خۆشترین زانکۆبوو، چونکە زۆر دلگیر و جوان بوو، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، بەرەو پێشکەوتن دەڕۆی، سەرۆکایەتی زانکۆ هەمیشە

خەریکبوون، پۆل و هۆڵی گەورەی نوێیان دروستدەکرد، بەش و کۆلێژی تازەیان دەکردەوە، کێلگەکانی (بەکرەجۆ)، بەتەواوی ئاوەدانبوو بوونەوە، چەندین کرێکار و کارمەند، کاریان تێدا دەکرد. جگە لە بەرهەمێکی زۆری کشتوکاڵ، شوێنێکی باشیشبوو، بۆئەوەی خوێندکارانی کۆلێژی کشتوکاڵ، سەردانییکەن و بەکردەوە، پرۆسەکانی کشتوکاڵ ببینن و فێربن، لە هەموو دەوڵەتەکان و نێوەندەکانی ئەکادیمیای جیهانەوە، پشگیریدەکرا و دانی پێدانرابوو.

لەبەرئەوە پۆلپۆل کادیرە ئەکادیمیکە ئاوارەکانی کورد، بۆ زانکۆ و نیشتمانەکەی خۆیان دەگەڕانەوە و کاریاندەکرد. مانگ نەبوو، لە دەوڵەتەکانی دەرەوە، کەرەسەی نوێی تایبەتی، بۆ تاقیگەکانی زانکۆ نەیەت. جموجۆڵ و چالاکییەکی سەیر، لەنێو زانکۆدا دەبینرا. هەمیشە یاری وەرزش، ئاهەنگگێڕان، سەیران و گەشت، لەنێوان کۆلێژەکانی زانکۆ و زانکۆکانی دیکەی شارەکانی (عێراق)دا ڕێکدەخرا. ئیدی بە شێوەیە بوو، کاتێ خوێندکاران بەیانیان دەچوون بۆ زانکۆ، حەزیان نەدەکرد، بەجێیبێڵن و بڕۆنەوە، بەڵکوو زۆربەی ڕۆژ، تا ئێوارە دەمانەوە و بێتاقەتیش نەدەبوون، بەتایبەتی ئەوانەی سەودای ئەڤین لە کەللەی دابوون و گرفتاری داوی خۆشەویستی پەریزادێ بووبوون. کەچی نازانم، ئێستە بۆ وای لێهاتووە، هەر لە زانکۆ ناچی! بۆچی سەرکردەی پارتەکان، وەک هەموو دەزگە و بەڕێوەبەرایەتییەکانی دیکەی (کوردستان)، زانکۆشیان تووشی نەخۆشی (پارکینسۆن) نەکردووە و جومگە سەرەکییەکانیان تێک نەشکاندووە؟!! بۆچی نەیانتوانیوە، ئەو دەسکەوتە گرنگ و مەزنانە بپارێزن؟! ئاخر نەتەوەی کورد، تا سەرەتای ساڵەکانی (**1925**)یش، لە هەموو مێژووی خۆیدا، نەک هەر زانکۆی نەبووە، بەڵکوو قوتابخانەی سەرەتاییشی بە خۆیەوە نەدیوە!

پشووی نیوەی ساڵ تەواوبوو، دەستەدەستە لە هەموو لایەکەوە، خوێندکاران بۆ کۆلێژەکانی خۆیان گەڕانەوە. زانکۆ و شارەکەیان جەنجاڵ و ئاوەدانکردەوە. دووەمین یادی ڕێککەوتننامەی (**11. 3. 1970**)مان، لە زانکۆ و شارەکەدا، بە جوانترین شێوە کردەوە. زۆر بە گەرمییش، پێشوازیمان لە جێژنی (نەورۆز) کرد و وەک جێژنێکی نەتەوەیی کورد، ڕێزمان لێ گرت.

ئەو ساڵەش بۆ یەکەمین جاربوو، زانکۆی (سولەیمانی)، فیستیڤاڵی ساڵانەی خۆی دەسپێبکا. هەموو بەش و کۆلێژەکان، زۆر بە شێوەیەکی جوان ڕازابوونەوە. زۆربەی خوێندکارە کوردەکانی زانکۆ، بە جلوبەرگی کوردی ڕەنگاوڕەنگەوە ئامادەبوون و خۆیان ڕازاندبووەوە. خوێندکاران زۆر بەگەرمی، پێشوازییان لە میوانەکان دەکرد، کەرەسە و ئامێری زانستانە، لە بەشەکاندا دانرابوون، پیشانی میوانەکانیان دەدا و بۆیان

باسدەکردن. ئیدی بە ئەو شێوەیە، فیستیڤاڵ ماوەی (3) رۆژی خایاند. دەرگەکانی زانکۆ بۆ میوانەکان، لەسەر گازی پشت بوو، وەک دەڵێن، هێندە میوان هات، ڕێ بەر ڕێبوار نەدەکەوت!

بابەکر پشدەری

رۆژێکی زستانی ساڵی (1972) بوو، لەناکاو (سەروەت)ی هاوڕێم، تیلیفۆنی بۆ کردم و گوتی: کارێکی زۆر پەلە و پێویست هەیە، بە تیلیفۆن ناکرێ و دەبێ، هەر ئێستە بتبینم. منیش دەمودەس، بۆ جێی دیاریکراو ڕۆیشتم و یەکدیمان بینی.
گوتی: (شێخ مەنسووری حەفید – پارێزەر)، پێوەندی پێوەکردووم و داوای لێ کردووم، هاوکاری لەگەڵ بکەم و پێکەوە سەردانی (بەغدا) بکەین، تا چاومان بە (بابەکر پشدەری) بکەوێ، بەڵام نازانم، مەبەست لە ئەو بینینە چییە. منیش گوتم: هەر ئێستە، هەمووی بنووسە و چاوەڕوانی فەرمانی سەرکردایەتی (کاژیک) بکە، تا بزانین، چی دەڵێن. هەر ئەو رۆژە نامەکەیم گەیاند. بەیانی زوو وەڵامەکەی هاتەوە و (5) دیناری ئەو سەردەمەشیان بۆ ناردبوو. رۆژی دوایی، لەگەڵ (شێخ مەنسوور)دا، بەرەو (بەغدا) سواربوون و ڕۆیشتن.
دوای هەفتەیە هاتەوە و لە ئەو بارەیەوە، راپۆرتێکی درێژی بۆ سەرکردایەتی نووسی. بەڵام ئەوەی بەدەمی بۆ منی باسکرد، ئەوەبوو، لەگەڵ (بابەکر) و یەکێکی دیکەدا، لە قاوەخانەی (بەرازیلی) لە شەقامی (رەشید)، هەر چواریان چەن جارێ یەکدیان دیبوو. (بابەکر) باسی بارودۆخی (کوردستان) و (عیراق)ی بۆ کردبوون. گوتبووی: لەسەرداسەدێ جەنگ لە نێوان کورد و میریدا دەسپێدەکاتەوە، (بارزانی) تێکدەشکێ، چونکە سەرکردایەتی (بەعس)، باوەڕیان پێی نییە. لەبەرئەوە بەڵێنیانداوە، ئۆتۆنۆمییەکە بە ئێمە بدەن. هەروەها داوایان لێ کردبوون، هاوکارییان لەگەڵ بکەن، پێوەندی بە خەڵکەوە بکەن و لە (کوردستان)، رێکخستنێکی نوێ دامەزرێنن. ئێمەش پەیمانماندانێ، هاوکارییان لەگەڵ بکەین.
دوای ئەوەی هەردووکیان لە (بەغدا) گەڕانەوە، بەرەو (تەوێڵە) رۆیشتن و چاویان بە رەوانشاد (فەتاح ئاغا) و هێندێ بەرپرسی دیکەی شۆڕش کەوتبوو. ئەوانیش پلانی تەواویان بۆ دانابوون و جارێکی دیکەش، سەردانی (بەغدا)یان کردەوە.
ئەوی راستیبێ، (سەروەت) ئەنجامی هەموو هاتوچۆ و پێوەندییەکانیان، بە راپۆرت دەنووسی و منیش، بۆ سەرکردایەتی (کاژیک)م دەنارد. بەڵام لە ئەوە پتر نازانم، چییان باسکردبوو، چیشیان بڕیاردابوو! چونکە هیچ هاوبیرێ بۆی نەبوو، ئەو راپۆرتانە

بکاتەوە و بیانخوێنیتەوە، تا بزانی، چییان تێدا نووسراوە. لەگەڵ ئەوەشدا هێندەم بیرە، لە دوا دانیشتنیاندا، هەردووکیان لای (بابەکر) ئاشکرابووبوون، کە پێوەندییان بە بەرپرسانی شۆڕشەوە هەیە. ئەوەی باشبوو، (مەنسوور) ترسی لەسەر نەبوو، چونکە لەگەڵ (بابەکر)دا، لە کۆنەوە ناسیاوبوون، بەڵام (سەروەت) ترسا، لەبەرئەوە (پارتی)، ناردی بۆ (قەرەداغ) و ماوەیە لە ئەوێ کادیربوو.

کۆچیدوایی شێخ لەتیفی حەفید

هێشتا هەر سەرمەستی یادەکانی هەردوو مانگی (مارس) و (مای) بووین، لە گەرمەی خۆشی، سەیران و بەزموڕەزمەکانی بەهاری تەڕ و سەوزدا بووین، هەواڵی کۆچیدوایی (شێخ لەتیف)مان پێگەیشت. ڕۆژی (**21. 5. 1972**)، لە یەکێ لە نەخۆشخانەکانی شاری (بەغدا)، بە نەخۆشی ماڵاوایی لێ کردین. هەموو خزمان و دۆستانی (شێخ)، خۆیان ئامادەکرد، بەپیر تەرمەکەیەوە بچن، لە ناشتن و پرسەکەیدا بەشداربن. بەڵام (پارتی) بە فەرمی، بە دۆست و ئەندامەکانی خۆی ڕاگەیاند، بەشداری لە پرسەکەیدا نەکەن. هەرچەندە ئەو کاتە، لە دوای سەربانەکەی (سیتەک)ی ڕۆژی (**14. 3. 1970**)وە، هیچ جۆرە پێوەندییەکم، لەگەڵ (شێخ کاوە) نەمابوو، ئەو ماوەی دوو ساڵ و سێ مانگە، بە ڕێکەوتیش تووشی یەکدی نەبووین. جگە لە ئەوەی، من ئەندامی ڕێکخراوی قوتابیان و لێپرسراوی لیژنەی ناوچەی (ی. ق. ک.)ی (سولەیمانی)ش بووم، بەڵام ئەو فەرمانەی (پارتی)، یەک تۆز کاری تێ نەکردم و وەک پێویست، بەشداری پرسەکەم کرد و ئەرکی سەرشانی خۆم جێبەجێکرد.
زۆربەی خەڵکی شار، شێخانی ناوچەکانی (کوردستان)، تیرە و هۆزە کوردەکان، زۆر بە پەرۆش و گەرمییەوە، پێشوازییان لە تەرمەکەی کرد. پرسەکەی بە شێوەیە بوو، تا ئێستە لە ماوەی ئەم پەنجا ساڵەی مێژووی شاری (سولەیمانی)دا، پرسەی وا جەنجاڵم، بە چاوی خۆم نەدیبوو. (**3**) ڕۆژ لە هۆڵە گەورەکەی (مزگەوتی گەورە)، بۆی دانیشتین، ڕۆژ لە دوای ڕۆژ، خەڵک پتر ڕووی تێ دەکرد. دوای بانگ و نوێژی بە کۆمەڵی مزگەوتیش، هەر تاوە ناتاوێ، لەسەر مێژووی ژیان و تێکۆشانی (شێخ)، چەندین گوتاری گرنگ و پڕ بایەخ، لە بلندگۆی مزگەوتەکەوە دەخوێنرایەوە و بە دەنگە گەورەکەی، شاری پڕکردبوو.
کاتێ ئەندامانی لقی (**4**)ی (پارتی)، ئەو پەرۆشە گەورەیەی کۆمەڵانی خەڵک، ئەو ئاپوورە زۆرە بێسنوورەی خەڵکی شار و هۆزەکانی کوردیان بینی، هەر تووشی هیستریا بوون! ئینجا نوێنەرێکی بارەگەی (بارزانی) هات و لقی (**4**)یش، دوارۆژی پرسەکە هاتن و ویستیان، هەڵیانسێنن. بەڵام (کاوە) و شێخان ڕەتیانکردەوە، داواکەی (سەرداری حەمە ئاغا)یان پەسەندنەکرد.

(1972 – 1913)

سالی (1964) لە شارۆچکەی (قەلادزێ) گیراوە

(شێخ لەتیف)، هەرچەندە بەبەردەوامی، لە گوندی (سیتەک) دانیشتبوو، سەری خۆی کزکردبوو، خۆی لە کاری رامیاری و شۆرش هەڵ نەدەقورتاند. بەلام هێندەی بەسەر هەموو لایەکەوە هەبوو، هێندە بێ جیاوازی، رازەی خەلکی کردبوو، هێندە دالدەی پەناهێنەرانی لیقەوماوی دابوو، جگە لە ئەوەی (پارتی) دەبووایە، ڕێزیان لە گۆرەکەی باوکیان بگرتایە، خۆشی کوردێکی تێکۆشەر و نیشتمانپەروەر بوو، پیاوی ئەوە نەبوو، بە ئەو شێوەیە هەلسوکەوتی لەگەل بکەن!

ئاخر نازانم، هۆی چی بوو، هەر لە سەرەتای شۆرشەوە، (پارتی) دژایەتیاندەکرد؟! خەلکیان هاندەدا، لە گوندەکانیدا ئاژاوەبێتینەوە. وەنەبێ، ئەو ئاژاوەنانەوەیەش، لەبەر خاتری چاوی کالی جووتیاران بووبێ، یا دژی پیاوێکی دەرەبەگی وەک (شێخ) تێژیان کردبن. بەلکوو (شێخ) لەگەلیاندا نەبوو، خۆشی نەدەویستن و هەنگاوەکانیانی، بە هەلە دەزانی، بۆیە دژایەتییاندەکرد.

لەبەرئەوە کادیرەکانی (پارتی) ڕاسپێررابوون، ناوی (شێخ) بە خراپە بێنن و سووکایەتی پێ بکەن. ئاخر، قسە نەستەقەکەی (شێخ)، تا ماوەیەکی زۆریش، لەنێوخەلکدا هەر دەگوترایەوە. کادیرێ ویستبووی، لەرێی پیاوەکانی (شێخ)ەوە، قسەی ساردوسووکی پێ بلێ. (شێخ)یش بانگیکردبوو، پێی گوتبوو: کورم! کاتێ من کوردایەتیم کردووە، تۆ لە سکی دایکتدا، توقووڕچت لە کیری مشتەری دەگرت!

ڕەفیق پشدەری

دووەمین ڕۆژبوو، لە گەرمەی پرسەکەدا بووین، (کاوە) دیارنەما، پرسیم: لە کوێیە؟ گوتیان: زۆر ماندووبوو، بورایەوە و لەگەڵ باوکت ڕۆیشت. دوای پرسەکە چوومەوە بۆ ماڵەوە. دایکم گوتی: (کاوە) لە سەرەوە لە ژوورەکەی تۆ نووستووە. منیش سەرکەوتم و بینیم، لە سەربانەکەی بەردەمی ژوورەکەم، (بەکری مەلاسەعیدی شۆفێری شێخ، دوکتۆر لاوچاک حەفید) و چەن پیاوێکی خۆیان دانیشتبوون و چاوەڕێیاندەکرد، هەستێ.

دایکی (بەکر)، شیری بە (شێخ لەتیف) دابوو، واتە شیربرای بوو. (شێخ) هەر لە (سیتەک) بوو، لەبەرئەوە (بەکر) هەر لەگەڵ (کاوە)دا بوو. بەڵام کاتێ تووڕەدەبوو، جنێوی خۆی دەدا، سویچی قەمەرەکەی فڕێدەدا و دەڕۆی، تا ئاشتیان نەکردایەتەوە، نەدەگەڕایەوە!

پاشان چوومەخوارەوە، چاوەڕێی هاوڕێ خوێندکارەکانم (شیروان نووری غەفوور، ئاراسی کەریم حەداد و عەلی حەمەرەشید)م دەکرد، بێن و پێکەوە دانیشین، وانەی فیزیا بخوێنین، چونکە نزیکی تاقیکردنەوەکانی کۆرسی دووەم بووبووینەوە.

لەپڕ پیاوێکی چوارشانەی تێکسمراوی بەخۆ هات، دەستێ جلی کوردی لەبەردابوو، جامانەیەکی بەستبوو، شێوەکەی لە (پشدەری) دەچوو، هەر بە ئەو شێوە زمانەش سڵاوێکرد و هەواڵی (کاوە)ی پرسی. چووەسەرەوە و (کاوە)یان بۆ خەبەرکردەوە، خۆی بە ژووردا کرد و دەرگەیان داخست. نازانم، چۆن زانیبووی، (کاوە) لە ماڵی ئێمە پشوودەدا؟!

لە (بەکر)م پرسی، ئەوە کێ بوو؟ گوتی: (ڕەفیق پشدەری)ە. من لە مێژبوو، ناوی ئەو پیاوەم بیستبوو، بەڵام پێشتر نەمدیبوو. لەگەڵ ئەوەشدا دەمزانی، پیاوێکی باش نییە و سەر بە دەزگەی سیخووڕی دەوڵەتە. هەرچەندە نەمزانی، بۆچی هاتووە و چییان باسکردووە، بەڵام زۆرم پێ ناخۆشبوو، لای (کاوە) بینیم، بەتایبەتی لە ماڵی ئێمە، ئەوچاوپێکەوتنە ڕوویدا!

دوای ماوەیە کابرا ڕۆی. برادەرەکانیشم هاتن و لە دەرەوە چاوەڕێیاندەکرد. سەرکەوتم و دەرگەی ژوورەکەم کردەوە، (کاوە) لە جێگەکەی من ڕاکشابوو، خەو بەریدابوو. هەستا و یەکدیمان ماچکرد. منیش سەرەخۆشیم لێ کرد. دەسی بۆ پەرتووخانەکەم ڕاکێشا و گوتی: ئەم هەموو پەرتووکانە چین؟! هەموویانت خوێندووەتەوە؟ تۆ لە کۆلیژی کشتوکاڵی یا لە یاسا دەخوێنی؟! کەمێ قسەی ئاسایمان کرد، پاشان نانمانخوارد. لەپڕ پیاوی هات و بە گوێیدا چرپاند. ئەویش بەپەلە خۆی گۆڕی و گوتی: بتبینمەوە و ئیدی ڕۆی. بەڵام نەمزانی، چی پێ گوت، کێی دیکە چاوەڕێیدەکا و بۆ کوێ

دەچی، وا بە ئەو پەلەپەلە دەربازبووە؟! ئیدی لە ئەو کاتەوە، ئەو پیاوەم بیتی، دڵم لێی کرمیبوو. پاشان هاوڕێکانم هاتنەسەرەوە و ئەو شەوە، بەدەم کۆششکردنەوە، کاتێکی خۆشمان بەسەربرد.

(1982 – 1950)

پرسە لە مزگەوت تەواوبوو، بەڵام تا یەک مانگیش، لە ماڵەوە هەر دانیشتین، پەیتاپەیتا لە هەموو (کوردستان)ەوە، خەڵکێکی زۆر دەهاتن. ئیدی بە ئەو شێوەیە، دوای پتر لە دوو ساڵ زویربوون، پرسەکەی باوکی ئاشتیکردینەوە و ئەم جارەش، یەککەوتینەوە، تا لە شاریش بوو، زووزوو سەرم لی دەدا. ڕۆژێ پێش ئەوەی، لەگەڵ دایکیدا بەرەو (سیتەک) بڕۆن و لە ئەویش، جارێکی دیکە پرسە بۆ باوکی دانێن، چووم بۆ لای و گوتی: هەر ئاقیکردنەوەکانت تەواوبوو، دەبێ، سەرم لێ بدەی، دەمەوێ، هێندێ قسەت لەگەڵ بکەم. بەڵام بەداخەوە نەمتوانی، لە کاتی پێویستی خۆیدا بچم، بۆیە ئێستەش نەمزانی، ئیشەکەی چی بوو، یا گەر بچوومایە، چی بۆ باسدەکردم؟!

شێخ کاوە و کاژیك

ئەز زۆر بەڕاشکاوی دەڵێم: هەموو ئەو شتانەی، لە ئەو ماوەیدا، لە پرسەکە و ماڵی خۆمان بیستم و بینیم، هەموویم بەدەمی بە (کاژیک) گەیاند. بەڵام لای (پارتی)، هیچ شتێکم نەدرکاند، چونکە نەک هەر بە هیچ شێوەیە، بڕوام پێیان نەبوو، بەڵکوو دەشترسام، بۆ سبەینێ هەر خۆیان، هەمووی بۆ (کاوە) بگێڕنەوە!

دوای ماوەیە، سەرکردایەتی (کاژیک) بەدەمی، وەلامیان بۆ ناردم و گوتیان: خۆت لە (کاوە) نزیککەرەوە و هەولبدە، بە لای خۆماندا رایکێشی. ئیدی منیش، ئەو کارەم بەتوندی گرت و زووزوو، نامەم بۆ دەنووسی. کاتێ لە (سولەیمانی)ش بووایە، سەردانمدەکرد و بەپێی کاتی خۆی، پێکەوە دەبووین و قسەم بۆ دەکرد. هەرچەندە گوێی بۆ شلدەکردم، بەلام لە ئەو بڕوایەدا نەبووم، قسەکانی منی بە دل بووبێ، یا خۆی بەکەلکی کاری ڕامیاری بێ، چونکە ئەو هەر خەریکی گالتەکردن بوو، بیری لای خۆشی ژیان و ڕابواردن بوو!

دوای ماوەیە، (کاوە) لە مەبەستەکەم تێگەیی و زۆر بە ڕوونی گوتی: (فەتاح ئاغا) بۆ پرسەکەی باوکم هات بۆ (سیتەک)، زۆر دلنەواییکردم و گەلێ قسەی جوانی بۆ کردم. من هەموو بیروباوەڕەکانیم بە دلە، چونکە بیروباوەڕەکانی هەموو ئامانجەکانی (شێخ مەحموود)ی باپیرمە. بەلام زۆر بیروباوەڕێکی سەخت و گرانە، بۆ ئەم ڕۆژە دەس نادا و سەرناگرێ. کاتێ ئەم قسانەی بۆ دەکردم، تەماشایدەکردم و پێدەکەنی.

هەرچەندە تا ئەو کاتە، تەنیا هەر باسی مێژوو و شۆڕشەکانی کورد، باری نەتەوەیی و ڕامیاری (کوردستان)، دڕندەیی داگیرکەران، بێتوانای و بێدەسەلاتی سەرکردایەتی کوردم بۆ کردبوو، ئەگینا هیچ شتێکی نهێنیم، بەئاشکرا نەدرکاندبوو. چونکە ئەوە شێوازی کارکردنی ئێمە نەبوو، هەرچی هەیە، یەکسەر باسیکەین، خەلک بۆ سەر ڕێ و باوەڕەکەمان بانگکەین، بەلکوو دەبووایە، پێش ئەو ماوەیە، بە شێوەیەکی ئاراستەوخۆ و ورنەورده، هەموو شتێکی بۆ ڕوونکرێتەوە، ئینجا گەر زانرا، ئەو بیروباوەڕەی بۆ هەرسدەکرێ، ئامادەی کارکردن و گیانفیدایی هەیە، ئەوا تەنیا هەر ئەو کاتە دەتوانرێ، بەئاشکرا سەرەداوی ئەو باسەی لەگەل دامەزرێنرێ و هەموو شتێکی بۆ ڕوونکرێتەوە. بەلام ع ئەویش و ع منیش، ئەو خورمایەی خواردبوومان، دەنکەکەیمان لە گیرفانی یەکدیدا بەجێهێشتبوو. لەبەرئەوە دەمانزانی، چی دەلێین و چیمان لە یەکدی دەوێ!

لەگەل ئەوەشدا باش تێگەیشتبووم، (کاوە) نایەوێ، بەتەواوی خۆی بە هیچ لایەکەوە ببەستێتەوە، بەتایبەتی لەگەل (کاژیک)دا، چونکە جگە لە ماندووبوون و چەرمەسەری زیاتر، هیچ جۆرە بەرژەوەندی و کەلکێکی، نەک هەر بۆ ئەو، بەلکوو بۆ هیچ کەسێکی دیکەشی تێدا نەبوو. ئەویش تاقەتی ئەو کوردایەتییە خەستوخۆلەی نەبوو، وەک باپیری دەرویش ئاسا، شانی بداتە بەر، تال و کرمێش لەسەر خۆی بێ. بەلام لە وەلامدا، هەر هێندەم پێ گوت: کوڕم تا دەمرێ، هەر بەتەمای دووچاوی ساغە، منیش ئەوڕۆ ئەو کوڕەم و هیوای هەرە گەورەم ئەوەیە، (کوردستان) ئازاد و سەربەخۆ بێ!

گومان و بێباوەڕی

دوای ئەوەی دواهەواڵم گەیاند، لێپرسراوەکەم (فەرهاد عەبدولحەمید) هات و گوتی: لە سەرکردایەتییەوە پێیان ڕاگەیاندووم، (کاوە) پێوەندی لەگەڵ (بابەکر پشدەری) و (ڕەفیق پشدەری) هەیە. چەن جارێکیش لە (سولەیمانی) و (بەغدا)، لەگەڵ لێپرسراوانی (ئەمن) و (موخابەرات) دانیشتووە. بەڵام جۆری پێوەندییەکەی نازانین، چۆنە. بەڵکوو هەوڵی لەگەڵ بدەی و جۆری ئەو پێوەندییەمان بۆ ڕوونکەیتەوە.

بەڕاستی، ئەو هەموو بایەخەی سەرکردایەتی (کاژیک)، بە (شێخ کاوە)یان دابوو، زیاد لە پێویست و قەبارەی خۆی بوو. بۆیە هەر زوو لە ڕێکخستنەکە و سەرکردایەتیش، گومانم پەیداکرد، لە هەموو ڕاپۆرتەکانی هەفتانەمدا، گەلێ پرسیارمدەکرد، هێندی جار وەڵامم دەستدەکەوتەوە و هێندی جاری دیکەش، خۆیان لێ دەکرد بە کەرەی شاڵی! هێندی لە وەڵامەکانیانم بە دڵبوو، بڕواشم بە هێندێکی دیکەیان نەبوو. بەڵام بۆ چارەسەرکردنی ئەو بارە نالەبارەی نێوانمان، بۆئەوەی هەموو ڕاستییەکان، سەبارەت بە (کاژیک) بزانم، گەلێ جار داوای کۆنفرانس یا کۆنگرەم دەکرد. ئەوانیش دەیانگوت: چاوەڕێی وەڵامی سەرکردایەتی بکە و ئەوا پتر لە (**45**) ساڵ، بەسەر ئەو پرسیارانەدا تێپەڕیوو، سەرکردایەتی نەک هەر وەڵامی نەدامەوە، بەڵکوو (کاژیک)یش نەما!

جگە لە ئەوەی، کەرەسەی ڕۆشنبیری نوێیان نەبوو، تەنیا هەر نووسراوە کۆنەکانی ساڵانی شەستەکانیان بۆ دەناردین. کاتێکیش لە ئەو بارەیەوە دەمپرسی، دەیانگوت: کەرەسەی بیروباوەڕ، فەلسەفە و ئایدۆلۆژیا، کۆن نابێ و لە هەموو سەردەمێکدا، وەک خۆراکێکی گیانی بەکاردێنرێ و کەڵکی لێ وەردەگیرێ. منیش بڕوام بە ئەو وەڵامانە دەکرد. چونکە تەماشای ئایینی ئیسلامم دەکرد و لێکمدەدایەوە، چۆن پێش (**1400**) ساڵ، قورعان بۆ پەیامبەر هاتووە، وەک موسوڵمانەکان دەڵێن، یەک پیتی لێ زیاد و کەم نەکراوە، نەگۆڕاوە و هەر وەک خۆی ماوەتەوە، موسوڵمانەکانیش باوەڕیان پێی هەیە و کەسیش داوای شتی نوێیان لێ ناکا! بە هەمان شێوەش، لە فەلسەفەی مارکسیزمم دەڕوانی، هەمان لێکدانەوەم بۆ دەکرد و بە ئەو شێوەیە، خۆمم هەڵدەخەڵەتاند!

بۆیە ئەو داواکارییەی سەرکردایەتی (کاژیک)، سەبارەت بە (کاوە) لێیان کردم، بە بیانووی ئەوەی کەم دەیبینم، ڕەتمکردەوە. چونکە ئەو کاتە، هەموو کەس دەیزانی، (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (موحەممەدی عەزیز)، سەر بە (کاژیک)ن، لە بارەگەی (بارزانی) کاردەکەن و یەکەمین باوەڕپێکراوی سەرۆک (بارزانی)شن. لەبەرئەوە گومانم پەیداکرد، ئەو زانیارییانە بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) بێ، بەڵکوو بۆ دەزگەی پاراستن یا بارەگەی (بارزانی) بێ. منیش لەلایەکەوە، ئەوەم بە سیخووڕی دەزانی و لە هەموو

ژیانیشمدا، سیخوڕیم بۆ هیچ کەس و لایەنێ نەکردووە، زۆر بە چاوێکی سووکیشەوە، لە ئەو جۆرە کەسانەم ڕوانیوە. لەلایەکی دیکەشەوە، زۆر ڕقم لە ئەو دوو دوومەڵە گەورەیەی (پاراستن) و (بارەگەی بارزانی) بوو، کە لەسەر دڵی (پارتی) هەڵتۆقیبوون!

شایانی باسە، هەردوو ناوبراو (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (موحەممەدی عەزیز)، ڕۆژی (2. 7. 1962)، لە شاری (سولەیمانی) بە دووقۆڵی، (پارتی گەلی کورد)یان دامەزراند. نزیکەی ماوەی (2) ساڵ خەباتیانکرد و لە بوژاندنەوەی هەستی نەتەوەیی ڕۆڵەکانی گەلی کورددا، ڕۆڵێکی باشیان بینی.

بەلام (کاژیک) پێشتر هەبوو، ڕۆژی (14. 4. 1959) دامەزرابوو. لە ئەنجامدا ئەم دوو پارتە، لە یەکدی نزیکبوونەوە و ڕۆژی (27. 3. 1964) یەکیانگرت. ئەندامانی هەردوو پارت تێکەڵابوون و ئەو دوو هاوبیرەش، بوون بە ئەندامی سەرکردایەتی (کاژیک).

موحەممەد عەزیز قادر (خاڵەحەمە)

شێخ موحەممەدی هەرسین
(1979 – 1927)

* * *

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی دووەم

سەرەتای گرفتە گەورەکە

هەر دوای ئەوەی، پرسەکەی (شێخ لەتیف) تەواوبوو، (جەمال قاسم)م بینی، گوتی: سبەینێ لە لیژنەی ناوچە چاوەڕێتدەکەم، هێندێ شت هەیە، پێکەوە باسیدەکەین. بەیانی چووم و بینیم، (شێخ رەووفی شێخ عارف، حەمەڕەحیم * و جەمال قاسم) دانیشتبوون. سڵاومکرد، زۆر بە ساردی وەڵامیاندامەوە. ماوەیە دەنگ نەبوو، پاشان (خالەحاجی)، ڕووی دەمی تێکردم و بە تڕوفیزێکەوە گوتی: تۆ خۆت بە ئەندامی (پارتی) دەزانی؟! گوتم: تا ئەم کاتەش، بەڵێ. گوتی: ئەی بۆچی جنێوت بە (بارزانی) داوە؟

منیش وەک لە بانێ بەرمبەنەوە و تێگەیشتم، داخی شتێکی دیکەم پێ دەڕێژن، ئەگینا من و جنێودان بە (بارزانی)، کوجا مەرحەبا! گوتم: کێ ئەو هەواڵە درۆیەی پێ گەیاندوون؟ گوتی: دوکتۆر (موحسین).* ئیدی بەتەواوی کێشەکەم لا ڕوونبووەوە، چونکە پێش یەک دوو ڕۆژ پێکەوەبووین و لەسەر هێندێ بابەت، دەمەتەقێیەکی گەرمان کرد.

(1994 – 1948)

---

* (حەمە) کوڕی (رەحیم سمیل)ە بوو. باوکی لە کارگەی چیمەنتۆی (سەرچنار) کرێکاربوو. سەرەتا بە (هەڤاڵ جووجەڵە) و دوای شۆڕشی ئیسلامی (ئێران)یش، بە (خالەحاجی) ناسرابوو. جگە لە خۆی، دوو برای دیکەشی کوژران. لە ئەم نووسینەدا، لەبری ناوی راستەقینەی خۆی و هەڤاڵ (جووجەڵە)، هەر بە (خالەحاجی) ناویدەبەم!

* دوکتۆر (موحسین) خەڵکی (کۆیە) بوو، خزمی (عەلی عەبدوڵڵا) بوو. پزیشکی ڤێتێرنێری بوو، لە (سولەیمانی) دامەزرابوو. بەهۆی دوکتۆر (عەبباس) و (خەسرەو گوڵ موحەممەد)ەوە ناسیم. لە ماوەیەکی کەمدا، زۆر لە یەکدی نزیکبووینەوە، یەکێ لە ئەو هاوڕێیانە بوو، ئومێدێکم پێی بوو، بیکەم بە (کاژێک)، کەچی وەک مار پێوەیدام!

سەبارەت پرسەکەی (شێخ لەتیف) گوتی: تۆ دەبووایە، وەک ئەندامێکی (پارتی)، گوێڕایەڵی فەرمانەکەی لقی (4) بوویتایە و نەچوویتایە. منیش زۆر سەیرم لێهات، چونکە بە ناوی (پارتی)ەوە، کەس هیچی بەفەرمی، بە من نەگوتبوو، نابێ، بەشداریی ئەو پرسەیەی ماڵی شێخان بکەی. ئەو پیاوە بێ ئەمەکە، ئەو قسانەی منی بە ناشیرینترین شێوە ڕازاندبووەوە، بەتایبەتی کاتێ ئەو ڕاپۆرتە سیخوورانەیەی نووسیبوو، لە (سولەیمانی)ەوە بۆ (کۆیە) گوێزرابووەوە، چاوی بە چاوم نەدەکەوتەوە، تا دوو قسەی ڕەقی پێ بڵێم!

پاشان هەموو دەمەتەقێکەی نێوان خۆم و (موحسین)م بۆ گێڕانەوە. ئیدی (خالەحاجی) ئاگری لێ دەباری و گوتی: تۆ دەزانی، ئێمە چەن بڕوامان بە تۆ هەبوو؟ تەنانەت یەکەمین پاڵێوراوی لیژنەی ناوچەی (سولەیمانی) بووی، کەچی تۆ لە پشتەوە، خەنجەرمان لێدەدەی. لەبەرئەوە لە ئەم چرکەساتەوە، چالاکیی و ئەندامێتیت هەڵدەپەسێرین، تا بڕیاری کۆتایمان، لە کۆمیتەی ناوەندییەوە بۆ دێ و بەیەکجاری، لە (پارتی) دەردەکرێی. هەر شتێکیشت لێ ببیستین یا ببینین، ئەوا خۆت دەزانی، چیت لێ دەکەین. ئەمەیە دەڵێ: بیانووی تر نانی جۆیە!

منیش گوتم: تا ئەو کاتەی ئەندامی (پارتی) بم، هیچ کەسێ بۆی نییە، بە ئەو شێوە توندە، قسەم لەگەڵ بکا و هەڕەشەم لێ بکا. گەر ئێوە هێندە یەتەنگ (پارتی) و ناوی (بارزانی)ەوە دێن، بۆچی ڕۆژانە، بەدەیان کورد دەبێ بە بەعسی و ناپاکی لە گەلەکەی خۆیان دەکەن، بانگیان ناکەن و هەڕەشەیان لێ ناکەن؟! گوتی: ئەوەیان ئیشی تۆ نییە، تەواو و هەستە بڕۆ دەرەوە.

ئەو کاتە (خالەحاجی)، لێپرسراوی دەزگەی پاراستن بوو. هەر خۆی هەموو شتێ بوو، کەسی بە پیاو نەدەزانی و تەنانەت ئەندامانی لقیش، ماستاویان بۆ دەکرد. (شێخ ڕەووف)، زۆری پێ ناخۆشبوو، خۆی بەنووسینەوە خەریککردبوو. بەڵام نە ئەو و نە (جەمال قاسم)یش، یەک وشە لە دەمیانەوە دەرنەهات!

ئیدی بەتەواوی تێگەیشتم، ئەوانەی لە لیژنەی ناوچە کاردەکەن، وەک بووکەڵەی سەر شانۆ وان، (خالەحاجی) ئەکتەری سەرەکییە و بەئارەزووی خۆی هەڵیاندەسووڕێنێ، کەی ویستی، قورمیشیاندەکا، چۆنی بوێ، وایان هەڵدەپەڕێنێ، هەر کاتێکیش ویستی، قورمیشەکە خاودەکاتەوە، دەیانوەستێنێ! زۆر باشیش بۆم ڕوونبووەوە، هەر لە ساڵی (1964)ەوە، دووبەرەکییەکەی نێوان هەردوو باڵەکەی جەلالی و مەلایی، بەیەکجاری (پارتی) کوشتووە، هەرگیز پارت نەبووە و هەرگیزیش نابێتەوە بە پارت، تا ئەو جۆرە کەسانە، سەرکردایەتییکەن. دەزگەی پاراستن و بارەگەی (بارزانی)ش، گەلێ لە (پارتی) گەورە و گرنگترن!

بەڕاستی، کاتێ هاتمەدەرەوە، بەتەواوی وڕبووبووم. بڕوام نەدەکرد، ئەوە لە من ڕوویدا بێ. ئەوەتەی لە ڕیزەکانی (کاژیک)یشدا کارمدەکرد، بە هیچ شێوەیە، بڕوام بە (پارتی) نەمابوو. لە سەرەتای سالی (**1971**)یشەوە، چەن جاری داوام لە سەرکردایەتی (کاژیک) کرد، واز لە (پارتی) و (قوتابیان) بێنم، خۆم بۆ ڕێکخستنەکانی خۆمان تەرخانکەم، بەلام سەرکردایەتی ڕێیان نەدەدام. زۆر حەزمدەکرد، لە (پارتی) دووربکەومەوە، چونکە هەرگیز درۆم لەگەل باوەری خۆم نەکردووە و فێلیش لە باوەری خۆم ناکەم. بەلام حەزم نەدەکرد، بە ئەو شێوەیە، (پارتی) دەرمکا. بەلکوو پێم خۆشبوو، خۆم وازبێنم. چی بکەم؟ ئەوەش باجی سەرکردایەتی (کاژیک) بوو، وەک چۆن سمۆرە، گوێز لەنێو کلۆرەداردا دەشارێتەوە، ئەوانیش ئەندامەکانی خۆیان، لەنێو ڕیزەکانی (پارتی)دا، بۆ سیخووڕیکردن و دەنگوباسکۆکردنەوە حەشاردەدا!
ئەگینا گەر (کاژیک)م نەناسیایە و کارم لەگەل نەکردنایە، هەلبەتە هەموو توانای خۆمم، بۆ (پارتی) تەرخاندەکرد و زۆر بە دلسۆزیشەوە، ئیشم بۆ دەکردن. بەتایبەتی لە ئەو ڕۆژانەدا جادەکەی پانبوو، خەلک خواخوایانبوو، (پارتی) ئاوڕێکیان لێ بداتەوە، لە ڕیزەکانیدا کاربکەن، پێشکەون، دەسیانبڕوا و خۆیان بەسەر ڕۆلەکانی گەلدا بادەن. بەلام من لەپێناوی باوەرەکەمدا، هەموو ئەو شتانە و بەرژەوەندی تایبەتی خۆمم لە گۆڕنا!
دوای ئەو کۆلینەوە بێسەروبەرەی (خالەحاجی)، یەکسەر خۆم لە (قوتابیان) وازمهێنا و بەلای هیچ ڕێکخستنێکی (پارتی)دا نەچوومەوە. بەلام ڕۆژێ لە مالەوە دانیشتبووم، خەریکی خوێندنەوە بووم، (فەرەیدوون عەبدولقادر کەرکووکی)، ئەندامی سەرکردایەتی (ی. ق. ک.) بوو، هات و گوتی: هەلبژاردنی لیژنەی ناوچە و لقمان هەیە، داواتدەکەن و دەبێ، بێی. هەرچەندە خەرەکم بۆ ڕست، بە گوێیدا نەچوو. پێکەوە ڕۆیشتین، لە هەلبژاردنەکەدا، بە لێپرسراوی ناوچە دەرچوومەوە و بووم بە ئەندامی لقی (سولەیمانی)ش. بەلام سوورر دەمزانی، (خالەحاجی) وازم لێ ناهێنێ، (پاراستن) تازە نایەلێ، نەک هەر لە (قوتابیان)دا کاربکەم، بەلکوو ژیانیشم لێ تالدەکا. چونکە کەسێ ئەو تاوانە گەورەیەی بۆ درووستکرابێ، زۆر بێویژدانانە بلێن: جنێوی بە (بارزانی) داوە، ئیدی چۆن ڕێزی لێ دەگرن، (بارزانی) ئەو سەردەمەی سالی (**1972**)ش، کە کەس نەبوو، لە ئاستیدا بکۆکێ و بلێ لەل! بەتایبەتی دوای ئەوەی، سەرکردایەتی (بەعس)، هەولی لەنێوبردنیان دابوو، ئیدی هێندەی دیکە، لە دل و دەروونی ڕۆلەکانی کورددا، خۆشەویستربووبوو!

خاڵەحاجی بۆ وایکرد؟!

من دەمزانی، (خاڵەحاجی) کوێی دیشێ و بۆ وا ئەم شتەی، بە قووڕسی گرتووە؟ جێی خۆیەتی لێرەدا باسیبکەم، هەرچەندە لە بەرگی یەکەمیشدا، بە کورتی باسمکردووە. تازە هەردوو باڵەکەی جەلالی و مەلایی تێکەڵاوبووبوونەوە، (پاراستن) گومانی لێ دەکردن، گوایە هێشتا ڕێکخستنی تایبەتی خۆیان هەیە.

ئەو کاتە من لە جووتیاران کارمدەکرد. ڕۆژێ (خاڵەحاجی) تەلیفۆنیکرد و گوتی: بەپەلە وەرە ئەم بەر، ئیشم پێت هەیە. چووم و دووبەدوو دانیشتین. زۆر بە شاتوبازووی مندا هەڵیدا و ڕێزێکی زۆری لێ گرتم. پاشان داوای لێ کردم، چاودێری هەردوو دوکتۆر (خەسرەو خاڵ) و (موفەق)ی پزیشکی چاوی بۆ بکەم. منیش لە هەموو ژیانمدا، ڕقم لە کاری سیخووڕی و چلکاوخۆری بووە. لەبەرئەوە زۆر بەڕاشکاوی پێم گوت: من لە جووتیاران کارم زۆرە، ئەو کارە بە من ناکرێ و داوای لێبووردن دەکەم، بەڵکوو ئەو کارە بە هەڤاڵێکی دیکە بسپێری. گوتی: ئاخر زۆر پەلەیە و کەسی دیکەم لەبەردەستدا نییە. لەبەرئەوە ناچاریکردم، تەلیفۆن بۆ (کوردۆ)ی هاوڕێم بکەم و کارەکە بە ئەو بسپێرم. ئیدی لە ئەوەوە، نێوانمان درزی تێکەوت و ڕقێکی زۆر خراپی لێ هەڵگرتم. جگە لە ئەوەی، هەر لە کۆنەوە لە (سەرچنار)، خۆی و (محیدین)ی برایم دەناسی و خەڵک دەیانزانی، چەن ناوبانگیان خراپە!

(خاڵەحاجی) تازە هاتبووە (سولەیمانی) و دەیویست، هێڵی پاراستن دامەزرێنێ، تا ئاغاکانی دەسخۆشانەی لێ بکەن. جا لە ئەوەدەچوو، من یەکێ لە ئەوانە بووبم، ڕێکخا. بۆیە ئەو کارە قێزەونەی بە من سپارد. گەر بە قسەمبکردایە و کارەکەم بۆ ڕاپەڕاندایە، ئەوا لەسەدادسەد، کاری دیکەشی پێ دەسپاردم، دواتریش داوای لێ دەکردم، لە دەزگە ناوزڕاوەکەیدا کاربکەم. بەڵام بە ئەو وەڵامەم، هەموویم لە کورتی بڕییەوە!

حەسەن زیرەك

لە دەنگخۆشە کوردەکاندا، هەر لە منداڵییەوە، هۆگری دەنگی (حەسەن زیرەک) بووم. کاتێ گەورەشبووم، تەمەنم لە (**14**) ساڵان تێپەڕبووبوو، حەزم لە دەنگە بەسۆزەکەی (حەمەی ماملێ)ش کرد.

(زیرەک)ی بلیمەت، کارێکی زۆری تێکردم، هونەرمەندێکی لێهاتووی مەزنبوو، ڕاژەیەکی زۆری هونەری کوردی کردووە. ئاخر ئەو هونەرمەندە گەورە و بلیمەتە، گەر کورد نەبووایە، لەنێو هەر گەلێکی دیکەدا هەڵکەوتایە، جگە لە ئەوەی ملیۆنێردەبوو، ناویشی لە هەموو جیهاندا بڵاونەبووەوە و کەس نەبوو، نەیناسێ! بەڵام بەداخەوە وەک گوتوویانە: قەدری زێڕ، لای زێڕینگەرە!

هونەرمەندی هەرە گەورەی کورد (حەسەن زیرەک)، ڕۆژی (**29. 11. 1921**) لە شارۆچکەی (بۆکان) لەدایکبووە، ڕۆژی (**26. 6. 1972**)، هەر لە (بۆکان) مردووە و لەسەر ڕاسپاردەی خۆشی، لە دامێنی کێوی (ناڵەشکێنە) نێژراوە، واتە تەنیا (**51**) ساڵ ژیاوە، ڕەوانی شادبێ!

ئەم وێنەیە ساڵی (**1956**)، لە دووکانی (حاجی ئەحەکریمی قەساب) گیراوە. لە ڕاستەوە: (عوسمانی مەلا، حاجی ئەحەکریم، حەسەن زیرەک، ئەکرەمی کوریم ئاغا، کەریمی ئەحەی هزمەر، حاجی موحەممەدی شێخ عەزیزی باراوی - باوکم، ئەو سیانەی دیکە نەناسراون)

هۆردووگەی قوتابیان

دوای ئەوەی تاقیکردنەوەکانی کۆرسی دووەممان تەواوکرد، بیرۆی سکرتاریەتی قوتابیان بڕیاریدا، ساڵانە چەن هۆردووگەیەکی ڕووناکبیری و کارکردن، لە نێوچە جیاجیاکانی (کوردستان) بکەنەوە. تا لەلایەکەوە، یارمەتی جووتیاران بدەین و لەلایەکی دیکەشەوە، هێندێ شتیان بۆ باسکەین. لە ڕووی نەتەوەیی و ڕامیاریشەوە، کەمێ وشیاریانکەینەوە. بڕیاربوو، هۆردووگەکەمان لە یەکێ لە نێوچەکانی دەوروبەری پارێزگەی (کەرکووک) بێ، بەڵام دەسەڵاتدارانی (بەعس) نەیانهێشت. ئاخر گەر سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕش، کەمێ زیرەبوونایە، بەرژەوەندی گەلی کوردیان، لەبەر چاوبووایە، دەبووایە، هەر ئەو کاتە لە هەموو پلان و ئامانجەکانی (بەعس) تێبگەیشتنایە، (**4**) ساڵە ساڵی ڕەبەق، چاوەڕێی ئۆتۆنۆمییەکی شەپلەلێدراویان نەکردایە. قوزەگامێشیان بە دیار ڕێککەوتننامەکە و بەڵێنەکانی دوژمنی داگیرکەرەوە نەشتایەتەوە!

پاشان ناچاربووین، هۆردووگەکە لە گوندی (هەشەزینی) سەر بە شارۆکەی (سەنگاو) دامەزرێنین، گوندەکەش زۆر لە (چەمچەماڵ)ەوە دوور نەبوو. ڕۆژی (**1. 7. 1972**)، لە گوندی (هەشەزینی)، لە خانووی قوتابخانەکەدا جێگیربووین. پتر لە (**100**) خوێندکاری ناوەندیی، ئامادەیی، پەیمانگە و زانکۆکان دەبووین، لە هەموو شارەکانی (کوردستان)ەوە هاتبوون. دادوەر (حەمە قەرەداخی)، ئەندامی سکرتارییەتی قوتابیان، بەرپرسی یەکەمی هۆردووگەکە بوو. ئێمەش ئەندامانی لقی (سولەیمانی)، سەرپەرشتیمان دەکرد. من و (سەلامی مەلاعەبدولرەحمان)، ئەو کاتە ئەندامی لیژنەی ناوچەی قوتابیان بوو، پێکەوە کارماندەکرد، لە ماڵان دادەمەزراین و قسەمان بۆ جووتیاران دەکرد. هەرچەندە ئەو کاتە، بەرەو مارکسییەت هەنگاویدەنا، سووریش دەیزانی، من لە (کاژیک)دا کاردەکەم، چونکە چەن جاری بەراشکاوی، قسەم بۆ کردبوو، لە زۆر شتدا، یەکمان دەگرتەوە و ڕێزی یەکیمان دەگرت. ئەو ساڵە لە هۆردووگە گەلێ کوڕی باش و کوردپەروەری وەک (ئەرسەلان بایز، دوکتۆر چیا عەبباس، سالار عەزیز، ڕەوانشاد مامۆستا عەزیز ...)م ناسی.

ڕۆژانە لە هۆردووگەکە، خوێندکارەکان یارمەتی جووتیارانی گوندەکەیان دەدا. مانگی (**7**) بوو، خەریکبوو دروێنەی گەنم و جۆ تەواودەبوو، بەڵام کاتی بژاری نێو مەرەزە و دەسکەنەی تۆک بوو. لەبەر ئەو خورە گەرمەی گەرمیان، زۆربەمان تووشی سەریەشە بووبووین. لەبەر کۆپەری مێشوولەی شەو و ڕۆژیش، ئارامسان لێ هەلگیرابوو. شەوانە خەو لە چاوانمان نەدەکەوت. کاتێ ئیشی ئەو دەوروبەرەش تەواوبوو، بەیانیان زوو هەڵدەستاین، بەرەو گوندەکانی دیکەی دەوروبەر دەڕۆیشتین.

گەر ڕۆژی کارمانبکردایە، ئەوا بەیانی زوو، لە هۆردووگە نانماندەخوارد و دەڕۆیشتین. نانی نیوەڕۆشمان لە ماڵی ئەو جووتیارانە بوو، کە ئیشمان لەگەڵ دەکردن. هەموو ئێوارەیەکیش، چێشت لێ دەنرا و لە هۆردووگە نانماندەخوارد. هێندێ خوێندکار، بۆ ئامادەکردنی خواردن دانرابوون. ڕۆژانە بە ترۆمبێل دەچوون، لە (چەمچەماڵ) سەوزە و گۆشتیان دەکڕی.

گوندی دێلێژە

ڕۆژێکیان لە (هەشەزینی)ەوە بەپێ، بەنێو دەربەند (یاسەرە) و بەگوێی ئاوەکەدا ڕۆیشتین، تا گەیشتینە گوندی (دێلێژە). گوندەکە لە شوێنێکی زۆر بەرز هەڵکەوتووە، هەرچواردەوری بە باخ و سەوزایی ڕازابووەوە. ئاوێکی زۆری هەبوو، حەوز و مزگەوتێکی گەورەی جوانی خاوێنی لێ بوو. ئەو گوندە هێندە دڵگیر و خۆش بوو، مرۆ دڵی نەدەهات، بەجێیبهێڵێ. ماوەیە لە ئەوێش حەواینەوە و دوایی گەڕاینەوە. گوندەکە هێندە دڵگیرە، ئێستە سەیرانکەر، بە پۆل ڕووی تێ دەکەن.

شەوانی هۆردووگە

شەوانە دوای نانخواردن، لەژێر چەتری ئەو ئاسمانە شینە خاوێنەدا دادەنیشتین. ئاسمان بە ئەستێرەی گەش رازابووە و هەر جریوەجریویانبوو. مانگیش وەک پرۆژێکتەرێکی سرووشتی، ئەو ناوەی ڕووناکردبووەوە. سرووشت کشوماتبوو. هەوایەکی خۆش و سازگارمان هەڵدەمژی. هەموومان کۆدەبووینەوە و هەر جارەی، باسی شتێکمان دەکرد. پاشان گۆرانیمان دەگوت و بەرنامەی گاڵتەوگەپ دەسپێدەکرد.

(زیباری نوری بەگ)ی شێربرام و (ئازاد کۆیی)مان لەگەڵ بوون. بەزمێکی خۆشی گاڵتەوگەپیان هەبوو. زۆربەی شەو دووقۆڵی پێشکەشیاندەکرد. خوێندکارەکان زۆر لایان خۆشبوو، داوایان لێ دەکردن و ئەوانیش بە گۆرانییەوە، گاڵتەیان بە زمانە کوردییەکەی مەلا و فەقێ موسوڵمانە کوردەکان دەکرد. ناونیشانەکەی (دەمەتەقێی دوو فەقێ لەسەر قەنداغ) بوو. هێندەی بیرم مابێ، دەیانگوت:

فەقێ زیبار: چا لە قەنداغی ئەفزەڵترە.

فەقێ ئازاد: نەخێر. قەنداغ لە چای ئەفزەڵترە. تۆ بڕێ، لۆ؟

فەقێ زیبار: لۆ؟

فەقێ ئازاد: زەوەبانی سوکەری تیا ئەسهەڵترە. تۆ بڕێ، لۆ؟

فەقێ زیبار: لۆ؟

فەقێ ئازاد: غەسلی ئیستیکانەکەی ئەنزەفترە. تۆ بڕێ، لۆ؟

فەقێ زیبار: ئەدی کو وادەبێ، لۆ هەر دەبێ، من بڕێم لۆ، ئەدی کەی قسان بکەم؟!

ئیدی بە ئەو شێوەیە، هەردووکیان درێژەیان پێدەدا و خوێندکارەکانیش، تێر پێدەکەنین. یا (زیبار) هەڵدەسا و نوکتەی دەگێرایەوە. هێندێ جاریش پەرۆیەکی بە سمتیەوە دەبەست و سووڕێکیشی بەدەمەوە دەدا. (ئازاد کۆیی)ش بە گۆرانی و تەنەکەلێدان دەیگوت:

یالا (زیبار) بایە

بۆ پێشەوە رایە

بادان هەر لە تۆیە

سمتت مەشکەی دۆیە

ئیدی دەبوو بە پێکەنین و هەرایەکی خۆش، ئەو سەری دیار نەبێ. ئەو هەموو ماوەیە، لە ئەوێ بووین، کەس دڵی لە کەس زوویر نەبوو. (بورهان) ناوێکی خەڵکی شارۆچکەی (هەڵەبجە)شمان لەگەڵ بوو، خزمی (جەلالی عەیە کلاش) بوو. دەنگی زۆر خۆشبوو، هەموو شەوێ داوامان لێ دەکرد، گۆرانیمان بۆ بڵێ. ئەویش گۆرانی (کەمەرەشل)ەکەی (حەسەن گەرمیانی) بۆ دەگوتین و زۆر باشی دەگوت!

دوای ئەوەی ئەو باس و وردە ئاهەنگانە تەواودەبوو، هەر کۆمەڵی بۆ خۆیان پێکەوە دادەنیشتن و باسوخوازی جیاوازیان دەکرد. بەڵام من پتر، تێکەڵاوی خوێندکارەکانی (کەرکووک) دەبووم و قسەم بۆ دەکردن.

چەمچەماڵ

ماوەیە لە هۆردووگە بووین، سەر و ریشمان زۆر هاتبوو. ڕۆژێ لەگەڵ برادەران (سالار عەزیز) و رەوانشاد مامۆستا (عەزیز)دا چووین بۆ (چەمچەماڵ)، سەروریشمان بتاشین. سەرتاشخانەیەکی لێبوو، ناوی سەرتاشخانەی (هەردووچاوەکەم) بوو!

کابرا تا سەروریشی تاشین، هەر زووزوو دەیگوت: ئاخر هەردووچاوەکەم، وانییە. هەردووچاوەکەم، خراپ نییە. هەردووچاوەکەم، باشە پەلەمەکە. هەردووچاوەکەم پیرۆزبێ. هەردووچاوەکەم بەخێرچن، هەردووچاوەکەم سەرتاشخانەی خۆتانە ... ئێمەش کە ڕۆیشتین، گوتمان: زۆر سوپاس هەردووچاوەکەم!

ئیدی هێندەی هەردووچاوەکەم دووبارەدەکردەوە، گەر ئەو دوو وشەیەمان، لە قسەکانی دەرهێنایە، هەمووی چەن رستەیەکی کەمی دەمایەوە. دوایی تێگەیشتین و گوتمان: ئەمە بۆیە، سەرتاشخانەکەشی ناوناوە هەردووچاوەکەم!

ڕووداوێکی دڵتەزێن

داخم ناچێ، چەن ڕۆژێ پێش ئەوەی کارەکانمان تەواوکەین و هەر کەسێ بۆ شوێنی خۆی بگەڕێتەوە، زۆربەمان چووین، مەلە بکەین. کاتێ ئێوارە گەڕاینەوە، برادەرێکمان دیار نەبوو. بە ئەو شەوە، هەرچی شوێن هەبوو، هەمووی بە دوایدا گەڕاین. بەڵام بەداخەوە نەماندۆزییەوە. بەیانی زوو، لەگەڵ دوو کەسی شارەزای خەڵکی گوندەکەدا چووین بۆ سەر چەمەکە. پیاوەکان هەر چاویان بە ئاوەکە کەوت، گوتیان: لە ئەم گۆمەدا خنکاوە. لێم پرسین: چۆن دەزانن؟! گوتیان: نابینن، ماسییەکان لە ئەو ناوەدا کۆبوونەتەوە. پاشان خۆیان رووتکردەوە و تەرمەکەیان دەرهێنا.

لە ئەوە دەچوو، لە بەرزاییەکەوە خۆی هەڵدابێ، سەری لە لمی بن گۆمەکە چەقیبێ. ئەو داماوە، ئەو شەوە تا بەیانی، لەنێوئاوەکەدا مابووەوە، خوا بەشەخۆراکی ئەو شەوەی، بۆ ماسییەکان ناردبوو، هەر شوێنێ نەرمبوو، خواردبوویان و هەردوو گوێچکە، لێو و لیو، سەری لووت، کێر و گونیان قرتاندبوو. پاشان جلەکانیمان دۆزییەوە، هەڵمانگرت و هێنامانەوە بۆ هۆردووگەکە.

بەیانی باوک و کەسوکارەکەی لە (کەرکووک)ەوە هاتن. هەموومان لە دەوریان کۆبووینەوە، زۆر بە ماتومەلوولی و غەمگینییەوە راوەستابووین. پێش ئەوەی باوکی تەرمی

جگەرگۆشەکەی، سواری ترۆمبێلەکەی بکا، ڕووی تێکردین و گوتی: ئەو هەر کوڕی من نەبوو، کوڕی کورد و برای ئێوەش بوو. بە قوربانی (کوردستان) بێ و دەبێ لە ئەو ڕێیەدا، هەر ماڵی قوربانی خۆی بدا!
سەیر ئەوەبوو، کاتێ ئەو باوکە کوردپەروەرە گەورەیە، ئەو قسە جوان و ڕێکوپێکانەی دەکرد، یەک تنۆک فرمێسک، لە چاوانی نەڕژا! بەڵام کەم خوێندکار هەبوو، لەناو ئەو قسە پڕ سۆزانە، خۆی پێ ڕاگیرابێ و لەبری ئەو باوکە قارەمانە، فرمێسکی بۆ کوڕەکەی نەڕشتبێ. زۆر بە داخەوە، ناوی ئەو ڕەوانشادەم بیرنەماوە، تا بینووسم.

لقی قوتابیان

دوای ئەوەی هۆردووگەکە تەواوبوو و گەڕاینەوە، زۆر بە سەختی تووشی نەخۆشی (مەلاریا) بووم و لەنێوجێدا خستمی. ئەندامانی سەرکردایەتی قوتابیان، لە (سولەیمانی) بوون، لەگەڵ ناوچە و لقدا، سەیرانێکیان بۆ (تەوێلە) ڕێکخست. من لەبەر نەخۆشی نەمتوانی، بچم. ماوەیە بە بێدەنگی، لە قوتابیاندا کارمکرد. بەڵام دوای ئەوەی (پارتی)، بڵاوکراوەیەکیان لەسەر دەرکردم و لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بڵاویانکردەوە، کۆمیتەی ناوەندی بڕیاریدابوو، بەیەکجاری دەرمکەن. ئیدی قوتابیە هەلپەرست و مەراییکارەکان، ئەوانەی چاویان لە شوێنەکەی من بڕیبوو، ڕاپۆرتێکیان بۆ لیژنەی ناوچە و لقی (پارتی) نووسیبوو، داوایانکردبوو، لە قوتابیانیش دوورمخەنەوە. (خاڵەحاجی)ش یەک و دووی لێ نەکرد و بێ ئەوەی پرس بە کەس بکا، داواکارییەکەیانی پەسندکرد. ئەم کارەش، ئەو درۆ و پڕوپاگەندانەی (پارتی) دەسەلماند، کە چەندین ساڵ بوو، بانگەشەیان بۆ دەکرد و دەیانگوت: ڕێکخراوە دیموکراسییەکان، چەن ڕێکخراوێکی پیشەیی بێلایەنن، هەموو خوێندکارانی (کوردستان)، لاوان، ئافرەتان ... دەتوانن، بە ئازادی کاری تێدا بکەن!
هەڵبەتە ئەوان وەک (یەکێتی خوێندکارانی نەتەوەیی کورد)ی سەر بە (کاژیک)، هێندە ڕاسگۆ و ئازا نەبوون، بەڕاشکاوی بە جەماوەری کورد بڵێن: ئەوی بڕوای بە بیروباوەڕی (کاژیک) نەبێ، لە ڕیزەکانی ڕێکخراوەکەماندا جێی نابێتەوە. چونکە ئەوان جەماوەریان هەڵدەخەڵەتاند و دەسیاندەبرین، مام ڕێوی ئاسا، بە فرووفێڵ خەڵکیان لە دەوری خۆیان کۆدەکردەوە!
لە ئەو ڕۆژانەدا، (عادیل موراد) سەرۆکی (ی. ق. ک.) هات بۆ (سولەیمانی)، یەکدیمان بینی و گوتی: نابێ، وازبێنی. دوای نیوەڕۆ، سەردانی (عەلی عەبدوڵڵا) دەکەم و لە ئەو بارەیەوە، تێلیفۆن بۆ لق بکا، تا لەسەر کارکردن بەردەوامبی. ئەو کاتە (عەلی عەبدوڵڵا)، هەم پارێزگاری (سولەیمانی) و هەم ئەندامی پەلیتبیرۆی (پارتی)ش بوو. بەڵام وا دیار بوو، لەگەڵ (خاڵەحاجی)دا هیچی پێ نەکرابوو، تا لە قوتابیانیش دەری نەپەڕاندم، وازی لێ نەهێنام!

گۆڕانکاریی و ژیانێکی نوێ

ساڵی (**1972**)، دایکم زۆری لە باوکم کرد، تا لەدەس کرێچێتی ڕزگارمانبێ. ئەوەبوو، لە پشت یانەی مامۆستایانەوە، پارچەیە زەوی (**347**) مەتریی کڕی، هەر ئەو ساڵە زوو دەسمانپێکرد، خانوویەکی گەورە و جوانمان دروستکرد. لە پشووی هاویندا، هیچ کارێکم نەبوو، سەرپەرشتی کرێکارەکانم دەکرد. سەرەتای پاییزبوو، خانووەکە تەواو بوو، گوێزامانەوە و چووینە ناوی، لەدەس کرێچێتی ڕزگارمانبوو، بە خانووی خۆمان شادبووین!

حەوشەکەمان نزیکەی (**200**) مەتردەبوو. منیش وەک کادیرێکی کشتوکاڵ، دیزاینێکی جوانم بۆ باخەکە دانا و کردم بە دووبەشەوە. لە بەشە گەورەکەی و لە نێوەڕاستەکەیدا، بەشی چیمەنێکی گەورەم هێشتەوە. هەرچواردەورەکەشیم بە بلووکی گەورە جیاکردووە. لە ئەو دیو چیمەنەکەوە، چەندین داری قەیسی، هەڵووژە، هەنار و هەنجیرم ناشت. لەنێوان دارەکانیشدا، چەندین شەتڵی گوڵم هێنا و ڕواندم. لە بەشەکەی دیکەشیدا، لە دەرگەی دەرەوە بۆ هەیوانەکە، لە بەری لای چیمەنەکەوە، چەن قەڵەمەمیوێکی جیاوازم چەقاند. لە بەری ئەو بەریشەوە، (**5**) دارسنەوبەری ڕێک و جوانم ناشت. پاش ماوەیە هەموویان ڕوان و گەورەبوون، مرۆ هەر حەزیدەکرد، لەنێو باخەکەدا دانیشێ، هەرچی دەهات، باوەڕی نەدەکرد، ئەو باخە من دروستمکردبێ. بەڵام بەڕۆژ و بەیانیان بە تایبەتی، لەبەر جریوەجریوی چۆلەکەی سەر درەختەکان، زوو خەبەرماندەبووەوە!

باوکم دڵی بە ئەو خانوو و باخە زۆر خۆشبوو. سوێندیخوارد، تا لە ژیاندابێ، نەیفرۆشێ. ئەوەبوو، سوێندەکەی خۆی بردەسەر و تا ڕۆژی (**28 2 2008**) نەمرد، ئەو خانووە هەر مابوو، پاشان کوڕەکان ساڵی (**2010**) فرۆشتیان!

ماڵی خۆمان لەگەڵ دایک و باوکم ساڵی (**1991**) گیراوە.

سیتەك

(مەنسوور)ی هاوڕێم، لە کۆلێژی سەربازی (بەغدا) دەیخوێند. ماوەی هەفتەیەک پشووی هەبوو، هاتبووەوە بۆ (سولەیمانی)، سەر لە دایک و خوشکەکانی بدا. ئەو لە پرسەکەی (شێخ لەتیف)دا ئامادە نەبوو. داوای لێ کردم، پێکەوە سەردانێکی (سیتەک) بکەین، سەرەخۆشی لە (کاوە) و (حەلاوە) خاتی دایکی بکا. منیش زۆرم پێخۆشبوو، چونکە دەمێ بوو، بەڵێنمدابوو، سەریانبدەم. حەزیشمدەکرد، بزانم، سەبارەت بە چی دەیویست، قسەم لەگەڵ بکا!

ئەوەبوو، هەردووکمان پێکەوە چووین و (کاوە)ش، ڕێزێکی زۆری لێ گرتین. ڕۆژی دوایی، هەرسێکمان بەدەم پیاسکردنەوە، بەرەو ڕێی (سولەیمانی)، لە ئاوایی دوورکەوتینەوە. لەبن داربەڕوویەکی گەورەی نزیک جادەکە دانیشتین. (کاوە) تفەنگێکی کلاشینکۆفی پێ بوو، هەر لە دوورەوە، یەک دوو سمۆرەی لەسەر داربەڕووەکە بەردایەوە. گەر بڵێم، هەرگیز لە ژیانی خۆمدا، دەسراستی وام نەدیبوو، لە ڕاستی لام نەداوە!

کەمێ دانیشتین، هەروا قسەی ئاسایمان دەکرد. لەپڕ هێندێ گلەیی لە من کرد و گوتی: داوام لێ کردی، سەرم لێ بدەی، بۆ نەهاتی؟ منیش گوتم: تاقیکردنەوەکانمان تەواوکرد، یەکسەر لەگەڵ (یەکێتی قوتابیان) چووین بۆ هۆردووگەی قوتابیان لە گوندی (هەشەزینی)، ماوەی دوو هەفتە مامەوە. پاشان کاتێ گەرامەوە، زۆر نەخۆشکەوتم، نەمتوانی، بەڵێنەکەم جێبەجێبکەم، داوای لێبووردن دەکەم.

گوتی: لە هۆردووگە، چیتان دەکرد؟ منیش بیرم چووبووەوە، قسە بۆ کێ دەکەم، چونکە یەکەم (کاوە) وەک برام وابوو. دووەم لەپێناوی بیروباوەڕەکەشمدا، سڵم لە کەس نەدەکردەوە. گوتم: یارمەتی جووتیارانمان دەدا. هەروەها باسی خەباتی چینایەتی، ململانێی نێوان جووتیاران و دەرەبەگەکانی کورد، ڕۆڵی ئاغا و بەگ، لە داگیرکردنی زەوی و چەوساندنەوەی چینی جووتیارانمان بۆ دەکردن. دژی خاوەن موڵکەکان هانماندەدان و داوامان لێ دەکردن، سەر بۆ کەس دانەنەوێنن و داکۆکی، لە مافە ڕەواکانی خۆیان بکەن. هەروەها خاکی خۆیان و باوباپیرانیان، بە دوژمنی داگیرکەر نەفرۆشن، ناپاکی لە نەتەوە و نیشتمانەکەی خۆیان نەکەن.

ئیدی وەک دەڵێن: قسە، قسە دێنێ، لەسەر کێشەی جووتیار و زەوی، هۆردووگە و ڕۆڵی قوتابیان تووڕەبوو، لێمان بوو بە دەمەقاڵێ و گوتی: باشە تۆ لە زانکۆ دەخوێنی، هەقی ئەم قسانەت چییە، بۆ یەدەردی خۆتەوە دانانیشی؟! منیش گوتم: یەکێتی قوتابیان، هەموو ساڵێ ئەو هۆردووگایانە، بۆ ئەو مەبەستە دەکاتەوە. منیش وەک ئەندامێکی لقی قوتابیانی (سولەیمانی)، بەشداریمکرد و باوەڕم پێی هەیە.

ئیدی هێندە تووڕەبوو، لەتاواندا دوو فیشەکی بە دوو چۆلەکەوە نا، هەردووکیانی کوشت. پاشان هەردووکمان بێدەنگبووین. بەڵام (مەنسوور) دەمی نەکردەوە. لە ئەوەوە دیسانەوە، کەمێ ساردیی لە نێوانماندا دروستبوو. دوو ڕۆژ و شەوی لە ئەوێ بووین و پاشان گەڕاینەوە.
سەیر ئەوەیە، تا (شێخ لەتیف) مابوو، دیوەخانەکەیان هەموو ڕۆژێ جمەیدەهات، بەڵام کە ئەو ڕۆی، ئاگردانیان کوژایەوە. ئاخر خەڵک بۆ لای کێ بچووایە، چونکە (کاوە) و باوکی، زۆر جیاوازبوون؟!

من و کاژێک

دوای ئەوەی لە (پارتی) و (قوتابیان)، بەتەواوی دوورخرامەوە، ئیدی هەموو کاتی خۆم، بۆ ڕێکخستنەکانی (کاژێک) و خوێندنەکەم تەرخانکرد. پەیوەندیم بە زۆربەی برادەر و ناسیاوەکانمەوە کرد. داوام لێ کردن، کارمان لەگەڵ بکەن. لە ماوەیەکی کورتدا، ژمارەیەکی زۆرم، لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا کۆکردەوە. ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، ئەو هێڵەی ئێمە زیادی دەکرد، بە شێوەیە بوو، هەموو ڕۆژەکانی هەفتە، خەریکی کۆبوونەوە بووم. هەر لە زانکۆ، ئەوانەی لەنێو خوێندکاراندا ڕێزیان هەبوو، سەر بە (پارتی) نەبوون، هەر زوو پەیوەندیم پێوەکردن و ڕێکمخستن.
لەبەرئەوە لە زانکۆ، (پارتی) زۆر دژایەتی منیان دەکرد، منیان بە لێپرسراوێکی گەورەی (کاژێک) دەزانی. هەر هێندە منیان ببینیایە، لەگەڵ خوێندکارێکدا، کەمێ پیاسەمبکردایە، دەیانگوت: ئەوا مێشکی ئەویشی تێکدا! بۆیە تۆکەرەکانی دەزگەی (پاراستن)، یەک لەسەر یەک، ڕاپۆرتیان لەسەر دەنووسیم و لای (خاڵەحاجی)، هێندەی دیکە ئیسکیان تاڵکردبووم. منیش بە هیچ شێوەیە، گوێم نەدەدایە، وامدەزانی، گەر یەکێ (کاژێک) بێ، نابێ، لە هیچ شتێک و کەسێ بسڵەمێتەوە و خۆی لە هەموو کوردێ، زیاتر بە کوردێکی پاک و دڵسۆزتر بزانێ!
(پارتی) و (قوتابیان) بە ئەو هەموو ئەندام و پێشمەرگەیەوە، چونکە خاوەنی بیروباوەڕێکی ڕاست و بەهێز نەبوون، هەر منیان لەگەڵ دۆستێ یا ئەندامێکی خۆیان ببینیایە، ترسیان لێ دەنیشت، وایاندەزانی، ئەو کەسەیان لێ هەڵدەگێڕمەوە. هەرگیز بیریان لە ئەوە نەدەکردەوە، بۆچی ئەو ئەندامە، هێندە بڕوای بە پارتەکەی خۆی نەبێ، دەمەتەقێ لەگەڵ من بکا و بڕوام پێبێنێ، کە من بەهەڵەداچووم و دوای کڵاوی بابردوو کەوتووم!
ئەو کاتە، تەمەنم (**22**) ساڵان بوو. لە هەرەتی لاوێتی، چالاکی و سەرەڕۆیی خۆمدا بووم. کەسم لە خۆم بە کوردتر نەدەزانی، هەرگیز سڵم لە کەس نەدەکردەوە. لەپێناوی

بیروباوەڕەکەشمدا، نەک هەر (پارتی)، بەڵکوو هەموو دونیاشم بە هیند نەدەزانی. ئەوان بە ئەو هەموو توانایەی هەیانبوو، لە ئێمە دەترسان. هەمیشە لەپاشملە نەک بەرەوڕوو، ئەو پەڕی بەربەرەکانی و دژایەتییان دەکردم. منیش هیچ جۆرە حسابێکم بۆ نەدەکردن و هەرگیز، سەریشم بۆ کەسیان شۆڕنەدەکرد. تەنانەت سڵاوی سەرجادەشم لێ بڕین. تەنیا پشتیشم هەر، بە پاکی خۆم قایمبوو. بەهۆی ئەو هاوبیرانەی لە (پارتی) و (قوتابیان)یشدا کاریاندەکرد، یا بەهۆی هێندێ دۆستەوە، هەموو نهێنییەکانیانم دەزانی.
لەبەرئەوە دەمزانی، چی دەکەم و چۆن هەنگاودەنێم. جگە لە ئەوەی، ڕێکخستنەکەی ئێمەش، زۆر نهێنیبوو. ئەو هاوبیرانەی بە (کاژیک)یش ناسرابوون و پێکەوە کارمان دەکرد، زۆر تێکەڵی یەکدی نەدەبووین و پێکەوە نەدەگەڕاین. (خاڵەحاجی) و (قادر جەباری) شێتوهاربووبوون. لە زانکۆوە هەر ڕاپۆرتیان بۆ دەچوو. بەلام هیچ جۆرە بەلگەیەکیان، دەس نەدەکەوت!

هێڵی سەربازیی

بیرم لە ئەوە کردەوە، ڕێکخستنی لەنێو خوێندکارە کوردەکانی هەردوو کۆلێژی سەربازی و پۆلیسی (بەغدا) درووستکەم. هەرچەندە ئەوانەی لە ئەوێ وەرگیرابوون، زۆر کەمبوون و هەمووشیان برادەرمبوون، بەلام سەرەتا، یەکەمین کەس (مەنسوور)م هەلبژارد. چونکە هەر لە ساڵی (**1970**)وە، کاتێ پێکەوە چووین بۆ کۆلێژی سەربازی، هەمیشە پێکەوەبووین و بەشێوەیەکی بەردەوامیش، بەپێی بەرنامەیەکی تایبەتی، قسەم بۆ دەکرد.
کاتێ لە (بەغدا) بەسەردان دەهاتەوە، هیچ کاتێ لە یەکدی جیانەدەبووینەوە. بەزۆربەی برادەرەکانی خۆم ناساند، چەن جارێکیش پێکەوە، سەرمان لە مامۆستا (شاکیر فەتاح) دا. چەن دانەیەکیشی لە پەرتووکەکەی (زەردەشت) کڕی و لە (بەغدا)، بەسەر برادەرەکانیدا دابەشیکرد. ئیدی من لە ئەوە تێگەیشتم، (مەنسوور) هەموو بیروباوەڕەکانی (کاژیک)ی، بەتەواوی هەرسکردووە، بۆیە هێندێ جاریش، چەن بڵاوکراوەیەکم پیشاندەدا.
لە سەردانێکیدا، برادەرێکی کوردی خەلکی (کەرکووک)ی لەگەل خۆی هێنابوو، ناوی (عەبولئیلا موحەممەد ئەمین) بوو، دواتر بە ملازم (شوان) ناسرا. بەمنی ناساند، گەلێ ڕێزم گرت، داوەتی نانخواردنم کرد و لە ماڵەوە دانیشتبووین، هێندێ قسەم بۆ کرد. (مەنسوور) هەرچەندە زۆر سەری لێ دەخوڕا، بە شێوەیەکی ئاراستەوخۆ، کاری بۆ ئەو بیروباوەڕە دەکرد و چەن کەسێکی لە دەوری خۆی کۆکردبووەوە، ئامادەشبوو، هەموو کارێکمان بۆ بکا. بەلام تا کۆلێژی سەربازی تەواونەکرد، نامەی بۆ (کاژیک) نەنووسی و قایل نەبوو، کارمان لەگەل بکا.

مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی (**1972**) بوو، ڕەوانشاد (کەریمی شێخ سەلام)، لە (بەغدا)وە بە سەردان هاتەوە. ئەو کاتە لە کۆلێژی پۆلیسی دەیخوێند. سەرم لێ دا و کاتێکم بۆ دانا، تا پێکەوە هێندێ دەمەتەقێیەکەین. لە پیاسەیەکی دووروودرێژی ئێوارانی جادە و شەقامەکانی (سولەیمانی)دا، هەرچی هەبوو، زۆر بەراشکاوی بۆم باسکرد. بێ پرسیارکردن و دەمەتەقێ یەکسەر گوتی: من ئامادەم و دەمێکە، بە دوای ئەو ڕێکخستنەدا وێڵم. هێندێ گلەییکرد و گوتی: باشە، ئێمە جگە لە ئەوەی دراوسێین، هەر لە منالییەوە یەکدی دەناسین. لە قوتابخانەی ناوەندیی (شۆڕش)یش پێکەوە خوێندوومانە، بۆچی زووتر پێوەندیت پێوە نەکردم؟! هەر بۆ بەیانی نامەی نووسی و نامەی برادەرێکی دیکەشی دامێ، ئەویش هەر لە گەڕەکی خۆمان بوو، لە ئامادەیی بازرگانی دەیخوێند و پێوەندیمان پێوەکرد. ناوی (جەلال سەعید) بوو.

پارێزەر (عەتای حەمەمرادی پێنجوێنی)، ئامادەیی تەواوکردبوو، لە (بەغدا) لە کۆلێژی یاسا وەرگیرابوو. ماوەی ساڵێ بوو، (عەتا) لەگەڵ (سیروانی عوسمانی سەعەی مەلا عەبباس)، لە شانەیەکدا لای من بوون و پێکەوە کارماندەکرد. زۆر خۆم لەگەڵ (عەتا) ماندووکردبوو. باش بوو، کاتێ لە (بەغدا) دەیخوێند، (کەریم) و هێندێ هاوبیری دیکەشمان، پێوەندییان بە ئەوەوە هەبوو.

بەهۆی (وریا براخاس)ەوە، لەگەڵ (فەتاح عەبدولڕەزاق ـ مەلافەتاح)دا، یەکدیمان ناسی و هێندێ شەو، من و (وریا) و (حەمەعەلی) دەچووین بۆ لای و تا درەنگانێ دادەنیشتین، باسی کێشەی کورد و ئایندەی شۆڕشەکەمان دەکرد. هەرچەندە (مەلافەتاح) یەکێ لە ئەو کەسانە بوو، لەسەر (کاژیک)، لە لیژنەی ناوچەی (پارتی) دەرکرابوو، ئەوی دەیناسی، دەیزانی (کاژیک)ە، بەڵام لای ئێمە، باسی (کاژیک)ی نەدەکرد.

ئیدی وامان لێهات، بێ ئەوەی بەتەواوی، لەگەڵ یەکێکدا یەکدی بناسین، هەر بە گومان، ئەوی (کاژیک) بووایە، ڕێزێکی زۆرمان لێ دەگرت. وەک لەنێوخۆماندا باوبوو، دەمانگوت: کوڕی باشە و هاوبیرانی (کاژیک) دەبێ، پێوەندییەکی گیانی پێکیانەوە بیبەستێ!

ئێمەش وامان لێهاتبوو، هەر کەسێ ناوی بە (کاژیک) بڵاوبووایەتەوە، لە دوورەوە خۆشماندەویست و داکۆکیمان لێ دەکرد. بۆ نموونە: من و (عەبدوڵلائاگرین)، ڕۆژێ لە ڕۆژان پێکەوە کارمان نەکردووە، هەر بەهۆی کۆڕ و کۆبوونەوەکانی یەکێتی نووسەرانەوە، یەکدیمان ناسی. بەڵام هەردووکمان دەمانزانی، (کاژیک)ین، بۆیە زۆر ڕێزی یەکدیمان دەگرت!

سێیەمین ساڵی زانکۆ

وەک هەموو ساڵێکی دیکەی خوێندن، لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا، دەرگەی پەیمانگە و زانکۆکان کرانەوە. دیسانەوە زانست و زانیاری، باوەشی گەرموگوڕی، بۆ خوێندکارە خوێنگەرمە جگەرسوزەکانی گرتەوە. لە هەردوو پۆلی یەک و دووی کۆلێژدا، تەنیا چەن وانەیەکی گشتیمان لەبارەی ڕووەک و بەروبوومەکانی کشتوکاڵەوە خوێندبوو. بەڵام لە پۆلی سێیەوە، تەرخانی تایبەتی دەسپێدەکرد و هەر خوێندکاری دەبووایە، بەشێکی تایبەتی بۆ خۆی هەڵبژاردایە، ئەوەش یەکەمین ساڵ بوو، ئەو بەشە نوێیانە بکرێنەوە. منیش بەشی بەروبوومی کێڵگەم (**Agronomy**) هەڵبژارد.

هەر لە سەرەتای ساڵەوە بڕیارمدا، ئەم دوو ساڵە، زۆر بەتوندی بگرم و خۆم بە خوێندنەکەمەوە خەریککەم، تا نمرەیەکی باش بهێنم و لە دوارۆژدا، لە خوێندنی باڵا وەرگیرێم، یا لە شوێنێکی وەک زانکۆ دامەزرێم. چونکە من وەک هێندێ کەسی دیکە نەبووم، پشتم بە (پارتی) قایمبێ، تا گەر هیچیش نەزانم و شیاوی ئەو شوێنەش نەبم، بەهۆی ئەوانەوە بە ئامانجی ئارەوای خۆم بگەم!

هەروەها ئەو ساڵە، زۆربەی خوێندکارەکانیش بەخۆکەوتن و بەڕاستی دەسیانپێکرد، تا نمرەیەکی باش بێنن. لەبەرئەوە پێشبڕکێیەکی زۆر گەورە، لەنێوان خوێندکارەکاندا دروست ببوبوو.

هەر لە ئەم ساڵەشدا، (سەروەت - کوردۆ)ی هاوڕێم، لە (قەرەداغ) گەڕایەوە و لە یەکێ کۆلێژی ئادابی زانکۆی (سولەیمانی) وەرگیرا. جگە لە ئەوەی هاوڕێیەکی گیانیبەگیانیم بوو، هاوبیریشم بوو، ئاگامان لە هەموو شتێکی یەکدی بوو، هەمیشەش پێکەوەبووین.

لە سەرەتای دەسپێکردنی خوێندنەوە، بەرنامەیەکی تایبەتیم، بۆ خۆم دانا و هەموو ڕۆژێ، دوای ئەوەی لە خوێندن دەبوومەوە و لە زانکۆ دەگەڕامەوە، کەمێ پشوومدەدا، ماوەی کاژێرێ، بە وانەکانی ئەو ڕۆژەدا دەچوومەوە. ئیدی لە کاتی پێداچوونەوە و تاقیکردنەوەکاندا، زۆر بە ئاسانی تێدەگەیشتم و ڕەوانمدەکردن. ئەنجامەکەشی ئەوەبوو، لە هەموو تاقیکردنەوەکانی مانگانەدا، نەک هەر دەرچووم، بەڵکوو هەموو نمرەکانیشم، لەسەرووی (**80%**)ەوە بوو. مامۆستاکان و زۆربەی خوێندکارەکانی هاوڕێم، سەیریان لێدەهات، بە ئەو شێوەیە گۆڕاوم، یارمەتی هاوڕێکانیشم دەدا و وانەکانم بۆ باسدەکردن. ئەوەش خۆی لە خۆیدا، سەرکەوتنێکی گەورەبوو، ترز و کەلێنی نووشووستییەکانی دیکەی بۆ پڕدەکردمەوە. چونکە جگە لە ئەوەی، زۆربەی مامۆستاکانم دەناسی، کاتی بە ئەو شێوەیەش ئاومدایە، ئیدی پتر ڕێزیان دەگرتم و پێوەندیم لەگەڵیاندا زۆر باشتربوو. لەگەڵ ئەوەشدا، بە هیچ شێوەیە خوێندنەکەم، ڕێی لە کاری ڕامیاریی و چالاکییەکانم نەدەگرت و بگرە، لە جاران گەرمتربووم!

قادر مستەفا و لیژنەی ناوچەی پارتی

گومانی تێدا نییە، من ئەو هەموو چالاکییە بنوێنم، ڕێکخستنەکانی قوتابیان و (پارتی)ش لەنێوخۆدا، ڕۆژبەڕۆژ بەرەولاوازی و ئاژاوە دەچوو. (پاراستن) وازم لێ ناهێنێ. چونکە هاوڕێکانی دەوروبەرم، یەک لە دوای یەک وازیان لێ هێنان و لەگەڵ ئێمەدا کاریان دەکرد. بۆ نموونە: هونەرمەندی خوالێخۆشبوو مامۆستا (قادر مستەفا)ی هاوڕێم، کاتی خۆی جەلالییبوو. لە تێکەلاوبوونەوەکەدا، بوو بە ئەندامی ڕێکخراوی (پارتی) لە کارگەی جگەرەکە. ماوەیە بوو، خەریکی بووم و ڕۆژانە قسەم بۆ دەکرد. خۆشی ئامادەییەکی زۆری هەبوو، کارمان لەگەڵ بکا. بەلام مەرجی سەرکردایەتی ئەوەبوو، واز لە (پارتی) بێنێ. ئەویش یەکسەر نامەی وازهێنانی بۆ (پارتی) نووسی و لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیرا.

(1943 – 2014) ئەم وێنەیە، ڕۆژی (16. 2. 1973) گیراوە.

دوای ئەو کۆمەلە چالاکییانە، نزیک تاقیکردنەوەکانی کۆرسی یەکەم بوویبووینەوە، (قادر جەباری) بە دویدا ناردم. منیش لێکمدایەوە، گەر بچم و بمگرن، ئەوا تاقیکردنەوەکانم لەکیسدەچێ. لەبەرئەوە واچاکە، جارێ نەچم و خۆمی لێ کەرکەم. دوای یەک هەفتە، مامۆستا (قادر)یان بۆ کۆلێنەوە بانگکرد، تا بزانن، لەسەرچی وازی لە (پارتی) هێناوە؟! سەیر ئەوەبوو، هەر بە ئەویشدا وەلامیان بۆ ناردمەوە، کە بچم، چاکترە، ئەگینا بە شێوەیەکەی دیکە، هەلسوکەوتم لەگەل دەکەن!

منیش پرسم بە لێپرسراوەکەم (فەرهاد عەبدولحەمید) کرد و گوتی: سەری لە دوکتور (کەمال خۆشناو) بدە، هەموو شتێکی بۆ باسکە، لە ئەو بڕوایەدام، یارمەتیتدەدا. ئەو کاتە دوکتور (کەمال) ڕاگری کاروباری خوێندکارانی زانکۆ و ئەندامی لقی (4)ی (پارتی)ش بوو. پێشتریش بەهۆی قوتابیان و (پارتی)ەوە دەمناسی. لە پۆلی (2)شدا، مامۆستامبوو، سەرەتاکانی باخداری پێ دەگوتین. چوومە لای و ڕێزێکی زۆری لێ گرتم. گرفتەکەم بۆ

باسکرد و تێمگەیاند. ئەویش هەر لەبەرچاوی خۆم، تێلیفۆنی بۆ (قادر جەباری) کرد و داوای لێ کرد، مۆڵەتمبدەن، تا تاقیکردنەوەکانم تەواوەدەکەم و ئەو کاتە، سەریان لێ بدەم. ئاغای (جەباری)ش، داواکەی دوکتۆری نەشکاند.

دوای ئەوەی لە تاقیکردنەوەکانم بوومەوە، لەسەر بەڵێنەکەی خۆم، سەرم لە ناوچە دا. (قادر جەباری) و (عەبدوڵڵای حاجی سەعید) دانیشتبوون. (جەباری) بە قسەی ناشیرین و هەڕەشەکردن، پێشوازی لێ کردم. هەرچەندە هیچ بەڵگەیەکی بەدەسەوە نەبوو، بەڵام هەر بەئاشکرا، شەری پێ دەفرۆشتم. جنێوێکی زۆری بە (کامیل ژیر) و (فایەق عارف) دا، بەڵام ناوی (شێخ موحەممەدی هەرسین، موحەممەدی عەزیز و عەبدوڵڵا ئاگرین)ی نەهێنا. چونکە ئەوانە هەموویان، لە پەنا حەجەکەدا بوون و کاریان لەگەڵ بارەگەی (بارزانی) دەکرد! پاشان هەڕەشەی لێ کردم و گوتی: ئەم جارە، یەک ڕاپۆرتت لەسەربێ، سەرەوخوار لە ئەو ئاودەستەدا هەڵتدەواسم. منیش چیدیکە لە ئەوە پتر، ئەو سووکایەتییەم پێ قەبووڵ نەکرا، بۆیە گوتم: لەبەرئەوەی ئێوە، لە پارتێکی دیمۆکراسیدا کاردەکەن، ئەو کارەتان لەدەسدێ و دەتوانن، بشمکوژن! ئاخر تۆ تەنیا لەبەرئەوە هەڕەشە لە من دەکەی، چونکە کوردایەتی دەکەم. ئەگینا گەر دژی پیاوخراپ و دوژمنانی کوردن، بۆچی چەن خۆفرۆشێکی وەک (سدقی جەمیل)ی دانساز و (جەلالی فەقێ حوسێن) ناگرن، چونکە ئەوان بەئاشکرا بەعسین و لێشتان ناترسن، ئێش بۆ (شوکری سەبری حەدیسی)ی پارێزگاری (سولەیمانی)ش دەکەن؟!

(2016 – 1944)

ئیدی بەتەواوی تورەبوو، گوتی: ئەوە ئیشی تۆ نییە و نابێ، بە هیچ جۆری چالاکیت هەبێ. ئێوە بەکرێگیراوی بەرەی خۆراوان و نامەوێ، جارێکی دیکە لێرە بتبینمەوە. پاشان دەریکردم و منیش، بەدەم ئاخوداخێکی زۆرەوە هاتمەدەرەوە و ڕۆیشتم. لە ئەنجامدا دوو شتی گرنگم بۆ ڕوونبووەوە. یەکەم: گەر ئەم لێپرسراوانە بیانەوێ، تاوان

بۆ خەڵک درووستدەکەن. دووەم: ئیمەی نەتەوەیی نیشتمانپەروەریش، زۆر بێ پشتوپەنابین! بەڵام ئەو هەڕەشەکردن و سووکایەتیپێکردنەی لێپرسراوانی (پارتی)، هەرگیز یەک تۆسقاڵ، ورەی نەڕوخاندم و لە چالاکی خۆشم نەکەوتم.
وەک دواییش بیستم، پێش من (کامیل ژیر)یان تەزاندبوو. پاشان سووکایەتیان بە (فەرهاد عەبدولحەمید) و (عومەر شەمەیی)ش کردبوو. وادیاربوو، هەستیان بە ئەوە کردبوو، رۆژبەرۆژ تا دەهات، چالاکییەکانی ئیمە فراوانتردەبوو، ئەوانیش لە سڵق رووتردەبوونەوە! بۆیە تووشی هیستریابووبوون. بەتایبەتی دەزگەی (پاراستن)، رۆڵێکی گەورەی لە چاودێریکردنی ئیمەدا هەبوو، گوشاریان لەسەر لیژنەی ناوچە دانابوو، تا هەرەشەمان لێ بکەن و بمانترسێنن، بۆئەوەی واز لە (کاژیک) بێنین. بەڵام نەیاندەزانی، ئەوە خەیاڵێکی پووچی خاوە و هەرگیز بەدی نایە. چونکە هەموو ئەندامەکانی (کاژیک)، لە رووی باری دەروونی و باوەڕەوە، لە پۆڵا قایمتربوون، هەرگیز وازیان لە رێباز و بیروباوەڕی خۆیان نەدەهێنا. هەڕەشەی ئەو ترسنۆک و هەلپەرستانەش، کاری تێ نەدەکردن!

کۆرسی دووەمی ساڵی (1973)

کۆرسی دووەم، لە بەهاری (**1973**)دا دەستپێکرد. زانکۆ وەک جاران جمەیدەهات. دەنگە بەسۆزەکەی هونەرمەند (حەسەن گەرمیانی)، هەموو کونوقوژبنێکی گۆرەپانە گەورەکەی زانکۆی پڕکردبوو. بە ئەو ئاوازە نوێیەی (سەوزەڵی و خانم)ەکەی، هەست و هۆشی بەئەنجکردبووم. وشەکانی تێکەڵ بە خوێن و گیانم بووبوون. مەگەر هەر خۆم بزانم، (سەوزەڵی) کێ بوو، چ جۆرە یادگارێکی شیرینیشی لای من بەجێهێشتبوو، تا چەن کاری لە بیر و هۆش و گیانی سڕبووم کردبوو؟! هەرچەندە بەدەس (پاراستن)ەوە، ژیانم لێ تاڵبووبوو، بەڵام گوێم نەدەدایە و زۆر جار منیش بەدەم بادەوە، خەمی دڵ و دەروونی کەیلی خۆم، بە مەی بەبادەدا و سام (هێمن) ئاسا دەمگوت:
که دەستی رۆژگار، بایدا سەری من
سەری شووشەی شەراب، وا چاکە بادەم

هەڵسوکەوتی لێپرسراوانی دەزگەی پاراستن

هەڵسوراوانی دەزگەی (پاراستن)، لە ئەندازەیان تێپەڕاندبوو، گەر بەرێکەوت لەسەرجادە، تووشی (قادر جەباری) یا (خاڵەحاجی) بوومایە، تەماشایاندەکردم و بەوردیی سەرنجیان دەدام، مۆرەیاندەکرد و دەیانویست، بزانن، ئەوانە کێن پیاسەیان لەگەڵ دەکەم.

ئێوارەیەکیان لەبەر دەرکیسەرابووم، بەرەومالەوە دەگەڕامەوە، (خاڵەحاجی)م بینی، سەری لە جیپەکە دەرهێنابوو، زۆر بەخرایی سەیریدەکردم. تا گەیشتمە نزیک ماڵی خۆمان، سێ جار خۆی و چەکدارەکانی، بەتەنیشتمدا تێپەڕبوون، سەریدەردەهێنا و لێم مۆردەبووەوە. منیش خۆم گێلکردبوو، هەر وەک لەگەڵ منیشیان نەبێ و ئاگام لێیان نەبێ، وابوو! بە ئەو کار و ڕەوشتە هەرزانەیەی دەیویست، شەرەوورەم لەگەڵ بکا، بمترسێنێ و بمرووخێنێ، تا واز لە هەموو شتێ بێنم و کرنووشی بۆ بەرم. بەتایبەتی ئەو کاتە، لێپرسراوی یەکەمی پاراستنی هەموو پارێزگەی (سولەیمانی) بوو، بەدەیان کوڕی ئازای وەک ڕەوانشاد (بێستوونی مەلاعومەر، مستەفا چاوڕەش، سەروەری فەتاحی سەمەن ...) گەلێکی دیکەشی لەگەڵ بوو، کەسی بە پیاو نەدەزانی، تەنانەت ئەندامانی لق و (عەلی عەبدوڵلا)ی پارێزگاری (سولەیمانی)ش، سڵیان لێ دەکرد و خۆیان لە گێچەڵەکانی دەپاراست!

ئەم پیاوە لەخۆباییبووە، لە (سولەیمانی) چەن بارەگە و لە (ماوەت)یش گرتووخانەی تایبەتی خۆی هەبوو، چی بویستایە، سڵی لە کەس نەدەکردەوە و دەیکرد، چونکە کەس نەبوو، لێی بپرسێتەوە، (کوردستان) و شۆڕشەکەشی، وەک خانێکی گەورە وابوو، خۆی خانچی بوو، منیش خوێندکارێکی بێ پشتوپەنا بووم، دەیتوانی، هەموو شتێ بەرانبەرم بکا! ئەو (خاڵەحاجی)یەی، هەر لە قۆناغی ناوەندیی (شۆڕش)ەوە دەمناسی و دەمزانی، بابی چەندبوو، کەم ڕۆژ هەبوو، چیتێ لێدان نەخوا!

بەڵام دوای ڕێککەوتننامەی (11. 3. 1970)، لە دەرەوە گەڕایەوە، وەک قارچک و دوومەڵان هەڵتۆقی. سیسێکی زەردی لاوازبوو، جلەکانی بەبەری شلبوو، هەر بۆیە خەڵکی شار ناویان نابوو: هەڤاڵ (جووجەڵە)، کەچی وردەوردە هەڵاوسا، گوپەکانی بە ویسکی بەلاش، ئاوی قەل و مەزەی بەتامی ماڵان خڕبوون، هێندە گۆشتی گرتبوو، دڕابوو، وای لێهاتبوو، لە جلەکانی خۆیدا جێی نەدەبووەوە!

کارمەندانی دەزگەی (پاراستن)، دڵ و دەروونیان، بەشەوانی سووری ئافرەتە سۆزانییەکانی شار گەشابووەوە. بە هیچ شێوەیە، دەسیان لە داوێنپیسی و بێڕەوشتی نەدەگێڕایەوە. کەچی هەر خۆشیان، فەرمانی کوشتنی هێندێ ئافرەتی سۆزانیان دەرکرد و پاکتاویانکردن، کە پێشتر شەوانە، لەسەر سینە و مەمکیان ڕۆژیاندەکردەوە. بەڵام کاتێ لێیان تێردەبوون، خوێنیان دەڕشتن، تا نهێنییەکانیان ئاشکرانەکەن!

دیاربوو، زۆربەیان تووشی نەخۆشی دەروونی بووبوون، تۆڵەی کەموکوڕییەکانی ژیانی خۆیان، لە خەڵکی بەئابڕووی شارەکە دەکردەوە، باجەکەشی تەنیا هەر خەڵکە نیشتمانپەروەرە بێدەسەلاتەکە، سەرکردەکانی (پارتی) و شۆڕشەکە دەیاندا، چونکە

هەرچی کاری خراپبوو، دەیانکرد، کەچی کەسی نەبوو، چاویکیان لی سوورکاتەوە و لییان بپرسیتەوە. بۆیە وەک سەگی هاریان لیهاتبوو، پەلاماری نیشتمانپەروەرانی شارەکەیان دەدا.

بەلام هەرگیز، داخی هیندی سەگ و گوورگم لە دل دەرناچی، کە دوای (خالەحاجی) کەوتبوون و هەموو فەرمانەکانیان بۆ جیبەجیدەکرد. چونکە هەموویان سوور دەیانزانی و چاک دەیانناسی، خۆی و براکانی چ قارەمانی بوون، کەچی سەرەرای ئەوەش مەراییان بۆ دەکرد و وەک پیاوی وابوون، بەناوی کوردایەتییەوە، ئازاری خەلکیان دەدا و ئافرەتی سوزانیان بۆ دەکوشت!

ئەوەی لە نیوان سالانی (**1970**– **1974**)دا، لە کورد بەگشتی و خەلکی (سولەیمانی) بەتایبەتی روویدا، باوەرناکەم، لە هیچ سەردەم و قوژبنیکی (کوردستان)دا روویدابی. لە کۆتاییشدا ئەوەبوو، (خالەحاجی) دەسی لەگەل ژنی هاوری و هەڤالیکی خۆیدا تیکەلکرد، لیی داگیرکرد و وەک باسیاندەکرد، بە (**5**) منالەوە هینای!

(قادر جەباری)، ئەو پیاوە رووناکبیرە چالاکەی، لە نیوچەی (گەرمیان) بەپاکی، سەرراستی و کوردپەروەری ناسرابوو، دوای ئەوەی دەسی هاوکاری، لەگەل (خالە حاجی)دا تیکەلکرد، دەسی لە کورسی دەسەلات گیربوو، تیکەلاوی خەلکی چلکنی شار بوو، هەلپەرستەکانی دەوروبەری، ماستاویان بۆ ساردەکردەوە و مەراییان بۆ دەکرد، ئەویش گورا و فیری هەموو شتیکی خراپیان کرد.

ئەوەبوو، هەر دوای ماوەیە، جلوبەرگە خاکییە پیشمەرگەکانی داکەند، کلاو و جامانەکەی فریدا، دەسیکی بە خۆیدا هینا، جوانترین جلی ئەورووپایی لەبەردەکرد، وەک لە ئەو رۆژانەدا باسیاندەکرد و دەیانگوت: لە هەر شوینی کۆبوونەوە و ئاهەنگی ئافرەتان هەبووایە، وەک مووریان بۆ هەلکرووزاندبی، ئامادەدەبوو!

ئەندامانی لقی (**4**) و کۆمیتەی ناوەندیش، هەر ئیوارەیان لیدەهات، لە یانەی فەرمانبەران، لە شوینی تایبەتی خۆیان دادەنیشتن، میزیان بۆ دەرازاندنەوە و تا درەنگانی، لە چاوی خیزانی شەهیدان، پیکیان فردەکرد، (رەشنول)یش قسەی خۆشی بۆ دەکردن! جا گەر سەرکردەکانی گەلیکی بندەسی ماقزەوتکراو، ئەوە پیاوەکانی بی، پیاوەکانیشی ئەوە رەوشتیان بی، ئیدی چۆن دەتوانن، رازەی کۆمەلانی رەشورووتی خەلک بکەن؟! چۆن شۆرشی گەلەکەمان سەردەکەوی؟!

چوارەمین لیپرسراو

پشووی هاوینی سالی (**1973**) بوو، (فەرهاد عەبدولحەمید) ویستی، سەری لە (توورکیا) بدا. پیش ئەوەی بروا، گوتی: بۆ ماوەی دوو مانگ و بە شیوەیەکی کاتی، هاوبیریکی دیکە پیوەندیت پیوەدەکا.

ڕۆژێکیان یەکێ لە دەرگەی ماڵەوەی دا، کردمەوە، پیاوێکی لاوازی کەڵەگەت، بە ناوی (ئەحمەد شەریف)ەوە، خۆی پێ ناساندم. فەرمووم لێ کرد، بەڵام نەهات و گوتی: باشتر وایە، بگەڕێین. ماوەی (3) کاژێر بە نێوشاردا، پێکەوە پیاسەمانکرد و گەلێ شتی گرنگی بۆ باسکردم. من هەرگیز ئەو هاوبیرەم نەدیبوو، بە شێوەی قسەکردنیدا، لە خەڵکی (سولەیمانی) نەدەچوو. پێش ئەوەی جیاببینەوە، گوتی: پێویست ناکا، تۆ شوێنی من بزانی و هەموو هەفتەیەک، جارێک سەرت لێ دەدەم. گەر کارێکی زۆر گرنگ و پەلەشت هەبوو، ئەوا لە چاخانەی کارێزەبییەکانی بەردەرکیسەرا دەمدۆزیتەوە.

لە ڕاستیدا، سەیرم لە هەڵسوکەوت و قسەکانی دەهات، نەمدەزانی کێیە؟ خەڵکی کوێیە و چ کارەیە؟! کەسایەتی ئەم هاوبیرە نوێیەمان، لای من وەک مەتەڵێ وابوو، حەزمدەکرد، زۆر زوو هەڵێنم و تێیبگەم! چەن جارێکی دیکە یەکدیمان بینییەوە. پتر لە دید و بۆچوونەکانی شارەزابووم. پێم وابوو، لە هەموو ئەو لێپرسراوانەی پێشتر ناسیبووم، ڕووناکبیر و جەسوورتر بوو. حەزمدەکرد، بە شێوەیەکی بەردەوام، کاری لەگەڵ بکەم و تێیبگەم!

لە ئەو ماوەیەدا، گەلێ پرسیاری گرنگم لێ کرد و بە تەواوی، دەردە دڵی خۆم بۆ هەڵڕشت. بەڵام ناڕاستەوخۆ نەبێ، هیچی نەدرکاند و زۆر لە پرسیارەکانمی، بێ وەڵام هێشتەوە. دیاربوو، وەڵامی هەموو ئەو پرسیارانەی دەزانی، بەڵام نەیدەویست، زۆر نهێنی بدرکێنێ. ئەمە گومانێکی زۆر گەورەی، لا پەیداکردم و دوایکەوتم، تا لە هەموو ڕاستییەکان بگەم.

باری نێوخۆی کاژێک

ماوەی (3) ساڵ بوو، لە ڕیزەکانی (یەکێتی خوێندکارانی نەتەوەیی کورد)دا کارمدەکرد، تەنیا یەک کۆبوونەوەی فراوان، کۆنفرانس یا کۆنگرەیەک نەگیرابوو! تەنانەت یەک بڵاوکراوە و نووسینی نوێشم نەدیبوو، هەر بابەتە کۆنەکانی (کاژیک)م بۆ دەهات و دەمخوێندەوە. ئەو هەموو ڕوداو و گۆڕانکارییە گرنگانە، لە (کوردستان، عێراق) و نێوچەکەدا سەریانهەڵدەدا، سەکردایەتی هیچ هەڵوێستێکیان بەنووسین نەبوو، تەنیا هێندێ شتیان بەدەمی باسدەکرد. لە ئەوە دەچوو، خەویان لێ کەوتبێ!

شێوازی کارکردنمان، زۆر داخراوبوو. بەسەدان ڕۆڵەی کورد لە شارەکانی (کوردستان)، بە دوای (کاژیک)دا دەگەڕان، بۆیان نەدەدۆزرایەوە. چونکە ڕەوشەکە زۆر ئاڵۆزبوو، (پارتی)ش لە ئاستی ڕووداوەکانی ڕۆژانەدا نەبوو. نارەزای و بێباوەڕییەکی زۆر، لە ڕیزەکانی گەلەکەماندا بڵاوبووبووەوە. (کاژیک)یش وەک تارماییەک وابوو، هیچی دیار نەبوو، کەسیش بۆی نەبوو، خۆی ئاشکراکا و بڵێ: من (کاژیک)م.

بەکورتییەکەی، (کاژیک) هەلێکی زێرینی مێژوویی بۆ هەلکەوتبوو، سەرکردایەتییەکەی لەباربیرد. چونکە لە ئەوە دەچوو، ئەندامانی سەکردایەتی گرفتێکی گەورەیان هەبێ، نەتوانن، ئەو بۆشاییە گەورە رامیاریی و بیروباوەڕەی لە گۆرەپانەکەدا درووستبووبوو، پڕبکەنەوە. یا لە ئاستی لێپرسینەوە و ئەو ئەرکە پیرۆزە مەزنە مێژووییەدا نەبوون. بۆیە کارەکانمان بە ئەو شێوەیە بەڕێوەدەچوو. ئیدی بەدەیان پرسیارم لا درووست بووبوو، بۆ سەرکردایەتیم دەنووسی، بەلام هەموویان بێ وەلامبوون. لەبەرئەوە، لە گومانێکی زۆر گەورەدا دەژیام، بەلام نەمدەزانی، چی بکەم و پەنا بۆ کێ بەرم!

فرمانێکی سەیر!

دوای ئەوەی (فەرهاد) لە (تووركیا) گەڕایەوە، پێی گوتم: لەمەودوا، هیچ جۆرە پێوەندییەکت، بە هاوبیر (ئەحمەد)ەوە نامێنێ. پاشان دوای هەفتەیەک، نامەیەکم لە لیژنەی پەیوەندی (کاژیک)ەوە بۆ هات، رۆژی (3. 8. 1973) نووسرابوو، داوایان لێ کردبووم، لە ماوەی شەو و رۆژێکدا، بەپەلە وەلامیانبدەمەوە. نامەکەم کردەوە، چیم بینی؟! هەر سەرمسوورما، چونکە تا بڵێی، شتێکی پڕ لە سەیروسەمەرەبوو، خەم و پەژارەیەکی زۆر دایگرتم، هەر بە جاری تێکیدام! نامەکە لە (3) خالی سەرەکی گرنگ پێکهاتبوو:

* سەرکردایەتی گشتی بڕیاریدا، وەک ئەندامی لە ریزەکانی (کاژیک)دا وەرگیریی.
* لە یەکێ لە مەفرەزەکانی پێشمەرگەی نێوشاردا رێکخرێی.
* بە ئەم زووانە، دەمانچەیەک و هێندێ فیشەکت بۆ دەنێرین، ناپاکێکی ریزەکانی رێکخستن، بە سزای مەرگ بگەیەنی.

ئیدی بە شێوەیەکی وا سەرنجراکێش، ترشوخوێیان بە نامەکەوە کردبوو، هەر دیاربوو، نووسەرێکی خاوەن ئەندێشە نووسیبووی، زۆر بە شانوبازوومدا هەلیاندابوو، وایان لێ کردبووم، هەر لە خۆمەوە، حەزم لە پیاوکوشتن دەکرد! **بەلگەنامەی ژمارە (2) ل (418)**

نووسیبوویان: ئەو ئابڕووە گەورەیە، تەنیا هەر بە تۆ رەوادەبینین، تا سەری ئەو ناپاکە پانکەیتەوە. وەک سەردەمی بلاوبوونەوەی ئاییني ئیسلام بێ و دژی گاوورەکان هانم بدەن، لە جەنگی (بەدر)دا بەشداریم، تا ئەو ئابڕووە گەورەیەیان بە من رەوابینیبێ، بەلێنی بەهەشت و (72) پەرییەکەم پێ بدەن!

بەڕاستی، گەر ئەو هەموو سستی و خاوەخاوە نەبووایە، گەر گومانم لە رێکخستنەکە پەیدانەکردایە، پەرۆش و گەرموگوڕییەکەی سالانی نێوان (1971- 1973)م بمایە، دوور نەبوو بێ دلەراوکە، فرمانەکەم جێبەجێکردایە. بەلام کاتێ بیرم لە هەموو شتەکان کردەوە و وردمکردنەوە، زۆر شتم بۆ روونبووەوە و یەکسەر، بە ئەم شێوەیە وەلاممدانەوە:

پێش ئەوەی ئەم فرمانە جێبەجێبکەم، چەن پرسیارێکتان ئاراستەدەکەم. وا بۆ ماوەی (3) ساڵ دەچێ، کارتان لەگەڵ دەکەم، تا ئێستە نەمزانیوە، ڕێکخستنی پێشمەرگەی نێو شارتان هەیە! چەن جاری داوام لێ کردوون، لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیریم و تەنیا هەر لە (یەکێتی خوێندکاران)دا کارنەکەم، هەموو جارەکان بۆتان نووسیوم: هیچ جیاوازییەکیان نییە. ئەدی ئێستە بۆ وا بەپەلەپەل و لە یەک ڕۆژدا بڕیارتاندا، وەک ئەندامی لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا وەرگیریم، وەک پێشمەرگەیەکی نێوشاریش، لە یەکێ لە هێلەکانی ڕێکخستنی پێشمەرگەی (کاژیک)دا کاربکەم؟!

گەر هێندە ڕێکخستنەکەمان بەهێزە و پێشمەرگەی نێوشارمان هەیە، ئایا لە من زیاتر، کەسی دیکەتان نەدۆزییەوە، بە ئەو پەلەپەلە بیکەن بە پێشمەرگە و ئەو کارەی پێ بسپێرن؟! گەر ئەو کارە هێندە پەلەیە، بۆ بە پێشمەرگەیەکی شارەزا، باوەڕپێکراو و دڵسۆزی دیکەی (کاژیک)ی ناسپێرن؟! ئایا هەر من باوەڕپێکراو و دڵسۆزم؟!

لە کاتێکدا، گەر ئەو فرمانەش جێبەجێبکەم، پێشەکی دەبێ، ناوی ئەو ناپاکە بزانم، ئەو کاتە هەڵوێستی خۆم دیاریدەکەم، ئەو کارە بکەم، یا نەیکەم، نەک یەکسەر بڕیاربدەم و بیکوژم، چونکە پیاوکوشتن، هەروا کارێکی ئاسان نییە!

ئەوە بۆچی تا ئێستە، ئەو هەموو کوردە خۆفرۆش و ناپاکانە لە (کوردستان) هەن، دەستتان لێ نەوەشاندوون؟ بۆچی ئەوانەی ناپاکییان بەرانبەر گەل و نیشتمانەکەمان کردووە، پاکتاویان ناکەن، هەر ئەو کەسانە پاکتاودەکەن، کە ناپاکییان لە (کاژیک) کردووە؟! ئاخر من تا ئێستە نازانم، ئێوە کێن؟ دەمەوێ، ئەندامێکی سەرکردایەتی (کاژیک) ببینم. تکایە وەڵام.

هەر زوو وەڵاممدانەوە و ئەوانیش، بۆ بەیانی نامەیەکی دیکەیان بۆ ناردم. زیاتر سەرمسووڕما، سەرکردایەتی بۆ ئەم کارە، بۆچی وا هەموویان لەناکاو لە (سولەیمانی) کۆبوونەوە و پەیتاپەیتا، نامە بۆ من دەنێرن؟! گەر بە پڕوپاگەندەی خەڵکیش بێ، هێندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی (کاژیک) لای سەرۆک (بارزانی)، هێندێکی دیکەیان لە (بەغدا) و (سولەیمانی)، هێندێکی دیکەشیان وەک (جەمال نەبەز)، لە وڵاتەکانی (ئەورووپا) دەژین. ئەوا (3)ساڵیش دەبێ، لە (کوردستان) ئاشتی هەیە و (پارتی) فەرمانڕەوایە، ئەو بۆ تەنیا جارێکیش، بۆ سەردانی نیشتمانەکەی خۆی نەگەڕاوەتەوە. ئیدی چۆن؟! بۆ؟! کەی ئەم سەرکردایەتییە چالاکە کۆبوونەوە، ئەم بڕیارە کتوپڕی و شۆڕشگێڕانەیەیان بۆ من دەرکرد؟!

لە نامەکەدا نووسیبوویان: کاتی خۆی کە لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا وەرگیراوی، سوێندت بە ئێسکوپرووسکی شەهیدان، خاکوخۆڵی (کوردستان)، گەورە و بچووکی نەتەوەی

کورد خواردووە، هەر فرمانێ لە سەرکردایەتییەوە بێ، بێ دەمەتەقێکردن جێبەجێیکەم. ئێستە سەبارەت بە ئەو سوێندە گەورانە، چی دەڵێی؟!! ئەو پرسیارانەی کردووشتن، پێوەندی بە بڕیاری سەرکردایەتییەوە هەیە و ناتوانین، لە ئەم ڕۆژەدا بۆت ڕوونکەینەوە. ئامادەش نین، هیچ ئەندامێکی سەرکردایەتی خۆمان، لای هیچ هاوبیری ئاشکراکەین. گەر ئەو فرمانە جێبەجێدەکەی، ئەوا بێ کۆڵینەوە و پرسیارکردن دەبێ، بیکەی و کەی بڕیارتدا، چەکت بۆ دەنێرین و ناوی ئەو ناپاکەشت پێ دەڵێین.

هەر کە ئەو وەڵامە هیچوپووچەم خوێندەوە، یەکسەر بۆم نووسین: من پیاوکوژنیم و بە دوای یەکێکی دیکەدا بگەڕێن. ئیدی ئەوانیش جارێکی دیکە، ئەو باسەیان لەگەڵ نەکردمەوە. من گومانم بۆ دووبەرەکی دەچوو، ئەگینا بە هیچ شێوەیە نەمیسستبوو، هاوبیرێکی ئێمە، خۆی بە دەزگەی (پاراستن) فرۆشتبێ، چونکە گەر وابووایە، قسەی دەکرد و بە لانی کەمەوە، ناوی ئەو هاوبیرانەی دەدرکاند، کە دەیناسین و پاراستنیش بانگی دەکردن، یا هەڕەشەیان لێ دەکردن و بە شانازییەوە بڵاویاندەکردەوە، کە هێڵێکی ڕێکخستنی (کاژیک)یان دۆزیوەتەوە. یا گەر ئەو هاوبیرە، لەگەڵ (بەعس)ی داگیرکەردا هاوکاریکردبێ، ئەوا هەر زوو لێپرسراوانی (پاراستن)، دەهۆڵیان بۆ لێدەداین و دەیانگوت: ئەمە (کاژیک)ە کوردپەروەرەکانن، داوای هەر چوارپارچەکە دەکەن و دژی ئێمە کاردەکەن، کەچی ئەم کادیرە پێشکەوتووەیان، پیاوی (بەعس)ە. لەبەرئەوە بە ناکۆکی و دووبەرەکی نێوخۆم زانی و گوتم: درەنگ یا زوو بێ، هەر دەتەقێتەوە و هەموو شتێ ڕووندەبێتەوە.

پشگوێخستن

دوای ئەوەی بە ئەو شێوەیە وەڵامدانەوە، نامەیەکم بۆ هات، تێیدا نووسرابوو: ئەو فرمانانەی پیمان سپاردی و جێبەجێت نەکرد، لەبیر خۆتی بەرەوە و لای هیچ کەسی نابێ، باسیکەی، ئەگینا بەتاوانێکی گەورەی دادەنێین. ئیدی هەر زوو تێگەیشتم، چەن کەسێکی هەرزەکاری دەروون نەخۆش و دڵڕەش، ئەو نامەیەیان نووسیوە. سەرەڕای ئەو هەموو چالاکی و ئەو هەموو هاوبیرانەی، لە دەوری (کاژیک) کۆمکردبوونەوە، سەرەڕای ئەو هەموو دژایەتییەی لێپرسراوانی دەزگەی (پاراستن)، بەرانبەر من دەیان کرد، هێشتا ئەوان گلەییان هەبوو، هێشتا ئەوان هەڕەشەیان لێ دەکردم! ئاخر لە دوای (**11**)ی مارسی (**1970**)وە، گەر دووکەسی وەک من نەبووایە، ئێوە چی بوون و کێتان لەگەڵ بوو؟!

ئیدی وردەوردە، ئەو هاوبیرانەی لاشم بوون، بە بیانووی جۆربەجۆرەوە گواستینانەوە. (سەروەت، برایم، وریا، زاهیر)یان لابرد. لە زانکۆش ڕەوانشاد (عوسمانی حاجی

ئەحمەدی سەرووپی، سامی موحەممەد ئەمین، حەمەڕەووف حوسێن، عوسمان حەمەسالح، فەرەیدوون مەجید، سیروانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس)یان لێ سەندمەوە. تەنیا هەر یەک شانەی سێ کەسیم لامابوو، ئەویش یەکێکیان (سەلاح)ی برام بوو!

بەڕاستی لە ئەو ماوەیەدا، زۆر بیرم لە ئەو کارە دەکردەوە. حەزمدەکرد، هەموو شتێکم بۆ ڕوونبێتەوە. تا بزانم، ئەمانە کێن؟ ئەو ناپاکە کێ بوو، کە ویستیان، من بیکوژم؟ ئەوانە چەن پرسیاری بوون، کە خانەکانی مێشکمیان دەکرووشت، بە چەندین شەونخونی و بەدەم تلی نێوجێگەوە، تا بەرەبەیان خەویان لە چاوانم تۆراندبوو!

سەرەتای تەقینەوەکە

مانگی (10)ی (1973) بوو، تازە دەسمان بە خوێندنی ساڵی نوێ کردبوو، (عەلی تۆفیق) نەخۆشبوو، لە (تاران) گەڕابووەوە، لەگەڵ (حەمەعەلی) و ڕەوانشاد ملازم (ئەنوەری مەجید سوڵتان)، لە (تەویڵە)وە بە سەردان هاتبوونەوە. ئەو ئێوارەیە، من و (برایم)یش لە ئەوێ بووین. (عەلی) لە (ئێران)ەوە، کارتۆنی بیرەی (ئاسکۆل)ی هێنابوو. شتێکی هێندە بەتامبوو، هێشتا لە ژیانمدا، بیرەی وا خۆشم نەخواردبووەوە.

هەموومان دانیشتبووین و وردەوردە، دەمانخواردەوە و دەمەتەقێماندەکرد. درەنگانێ (حەمەعەلی) گوتی: با من و تۆ بچین، لە ماڵی (هورمزەگوێز) مەی بکڕین. ماڵی (عەلی) لە گەڕەکی گاوران بوو، نزیک ماڵی ئەو مەیفرۆشە بوو. پێکەوە ڕۆیشتین و یەکسەر گوتی: منیان بەتایبەتی، بۆ لای تۆ ناردووە، تا لەبارەی (کاژیک)ەوە قسەبکەین. منیش پێکەنیم و گوتم: (کاژیک)ی چی؟! بۆ تۆ (کاژیک)ی؟! چونکە لە (کاژیک)دا، وایان فێرکرد بووین، لەگەڵ هیچ کەسێکدا نابێ، باسی گرفت و بیروباوەڕەکانی (کاژیک) بکەین، گەر ئەو کەسە، پێشتر هاوبیریشت بووبێ! بەتایبەتی (حەمەعەلی)، لەڕێی (وریا)وە هاتبوو. هەرچەندە کاتی خۆی، من پشگیریم نەکرد، بەڵام (وریا) و (عەلی تۆفیق) کردیان!

ئەویش گوتی: با درۆ لەگەڵ یەکدی نەکەین و من مامۆستا (عوسمان ڕەشید) ناردوومی، کە پێش ماوەیە، بە ناوی (ئەحمەد شەریف)ەوە ناسیوتە. ئیدی باسی هەموو گرفتەکانی بۆ کردم. منیش هەر گوێم گرتبوو. کە لێبووەوە، گوتم: با جارێ بڕۆین، مەیەکە بکڕین، برادەران چاوەڕێماندەکەن. سبەینێ قسەدەکەین. مەیمان کڕی و گەڕاینەوە. بەڵام من ماتییەکی زۆر خراپ دایگرتبووم، بە ئەو نیوەشەوە نەمدەزانی، چی بکەم و ڕوو لە کێ بکەم، تا دەردی گرانی دڵەی برینداری خۆمی بۆ هەڵڕێژم!

بەیانی زوو، پێش ئەوەی ئەوان لە خەوهەستن، خۆم کۆکردەوە و دەرپەڕیم. سواری تەکسییەک بووم، بەپەلە خۆم گەیاندە ماڵی (فەرهاد عەبدولحەمید) و لە شیرین خەودا

خەبەرمکردەوە. هەر حەپەسا، چونکە ئەوە یەکەمین جاربوو، سەر لە ماڵی ئەوان بدەم، بەتایبەتی پیشەکی کاتمان دیاری نەکردبوو، یەکدی ببینین. هەموو شتەکانم بۆ گێرایەوە. چونکە من لە ڕاستی ڕووداوەکان ئاگادارنەبووم، بە دوودڵییەوە ڕووبەڕووی ڕەکیم زانی و بڕواشم بە (حەمەعەلی) نەبوو، لە ئەو ئاست و پلەیەدا بێ، ئەو نهێنییانە بزانێ و ئەو کارانەی لەدەستبێ. هەروەها ئەو شێوازەی ئەوانیشم بە ڕاست نەدەزانی، بە لادەر و تێکدەرم دانان!

(فەرهاد) گوتی: لە ژوورەکەی من دانیشە و چاوەڕێمبکە، ماوەیەکی دیکە دێمەوە. هەمووی ماوەی کاژێرێکی پێ نەچوو، هاتەوە و گوتی: وەڵامی لقی (سولەیمانی) ئەمەیە و دەبێ، گوێڕایەڵبی. بە هیچ شێوەیە گوێ لە هیچ کەسی ناگری. (عوسمان ڕەشید) ناکۆکی دروستکردووە و لە ڕیزەکانی (کاژیک) دەرکراوە. (حەمەعەلی)ش دەسکەلای دەسی ئەوە. گەر هەر کامێکیان هاتن و پێوەندییان پێوەکردی، لێیان توورەبە، ورەیان بڕوخێنە و دەریانکە.

ئیدی من وربووبووم، هەستام و بەدەم بیرکردنەوەوە، بەرەو ماڵەوە گەڕامەوە. دایکم گوتی: (حەمەعەلی) بە دواتدا دەگەڕی و کوڕێکی دیکەشی لەگەڵ بوو. گوتیان: سەردەدەینەوە. زۆری پێ نەچوو، (ئەحمەد شەریف) لە دەرگەی دا و گوتی: هێندی زانیاری هەیە، دەمەوی، بۆت باسکەم. ئیدی کار لە دیسیپلین و نهێنیرکاندن دەرچوو بوو. هەرچی چۆنی بوو، دەمویست، یەکی بێ، گرێکوێرەی ئەم نهێنییانەم بۆ بکاتەوە و ڕاستیم تێ بگەیەنێ. جا تازە لای من، هیچ جیاوازییەک نەبوو، کێ دەبێ، با ببێ، مادام لێپرسراوەکان خۆیان ئامادەنین، هەموو شتێکمان بۆ باسکەن و گرفتەکانمان تێبگەیەنن، تا بە هەموومان، چارەسەرێکی بنەبڕی بۆ بدۆزینەوە. لەبەرئەوە فەرمووم لێ کرد و هاتەژوورەوە. ئەوە یەکەمین جاربوو، لە دیسیپلینی (کاژیک) لابدەم و فرمانەکەی سەرکردایەتی فەرامۆشکەم!

جارێکی دیکە، بەناوی ڕاستەقینەی خۆیەوە (عوسمان ڕەشید)، خۆی پێ ناساندمەوە. پاشان دەسی بە قسەکردن کرد. منیش زۆر بە بێدەنگی و بایەخەوە، گوێم بۆ ڕاگرتبوو. کورتەی قسەکانی ئەمەبوو: هەموو شتێ درۆیە، ڕێکخستن نییە، دوای ئەوەی ساڵی (**1970**)، ئەو چەن کەسە، لە ڕیزەکانی قوتابیان و (پارتی) دەرکران، کۆمەڵێکیان کۆبوونەوە و ئەم ڕێکخستنەیان زیندووکردووەتەوە، تا گوشار بۆ (پارتی) بەرن و تۆڵەیان لێ بکەنەوە. (عەبدوڵلائاگرین) و ئەوانیش پیاوی پاراستن، بۆیە کەس لە گوڵ کاڵتریان پێ ناڵێ!

سەرم لە مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین) داوە، ئەویش لە ساڵی (**1972**)ەوە وازیهێناوە، (جەمال نەبەز) پیاوێکی درۆزن و ترسنۆکە، بەحساب خۆی هەموو شتێکە،

هاوبیریکمان سەریداوە، لە ترساندا خۆی شاردووەتەوە و گوتوویەتی: من ئاگام لە (کاژیک) نییە. (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزەدۆم)یش هەر زوو، خۆیان بە بارەگەی (بارزانی) و پاراستن فرۆشتووە. ئەوانە دەسیان بریوین، ناپاکییان لە (کاژیک) و نەتەوەی کورد کردووە. تۆش هاوبیریکی پێشکەوتوو و چالاکی، بە پێویستمان زانی، لە ئەم راستییانە ئاگادارتکەینەوە. ئێمە لقی (بەغدا، کەرکووک) و ناوچەی (هەڵەبجە)مان لەگەڵ دایە. تۆش دەبێ، هەڵوێستی خۆت ڕوونکەیتەوە.

زۆربەی ئەو قسانەی سەبارەت بە ڕێکخستن و سەرانی (کاژیک) بۆی باسکردم، بە ڕاستم زانی. بەڵام تووشی بێباوەری بووبووم و ورەمڕوخابوو. لەبەرئەوە نەمدەزانی، باوەر بە کێ بکەم. هەرگیز ئەوەم لە ئەم هاوبیرە چاوەری نەدەکرد. بە ئەو شێوەیە پەت بپچرێ و پەلاماری هەموو لایە بدا. نەمدەزانی، سەرانی (کاژیک) بەناوی کوردایەتییەوە، دەسیانبریبووین. ئەی هاوار ماڵوێران خۆم، چیم بە خۆم کرد؟! دەسی ئەو هەموو خەڵکەم بۆ کێ بری؟! بۆ بە گژ (پارتی) و کۆمۆنیستەکانمدا کردن؟! هەموو هەوڵەکانم، بە فیڕۆڕۆی، بێ ئەوەی بە خۆم بزانم، کڵاویان لەسەرنام و بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان، ئێمەیان خەڵەتاند! چی بکەم؟ چۆن تۆڵەیان لێ بکەمەوە؟!

هەرچەندە قسەکانی مامۆستا (عوسمان) کاریتێکردم، وردەوردە تا دەهات، ڕووی گەشی سپی و خاوێنی، سەرکردەکانی (کاژیک)م لا ڕەشدەبوو. بەڵام ئەم جارەیان بریارمدا، نە بە قسەی ئەوان و نە بە قسەی (عوسمان)یش بکەم، بەڵکوو هەوڵبدەم، بە شێوازی تایبەتی خۆم، لە ڕاستییەکان بکەم و چارەسەریان بۆ بدۆزمەوە. بۆیە زۆر بە ڕێزەوە پێم گوت: گەر ئەم زانیارییانە، هەمووشیان ڕاستبن، وا چاکتر نییە، پەنا بۆ دەزگەکانی سەرووی (کاژیک) بەرن، یا ڕاپۆرتێکیان بۆ بنووسن، یا داوای لیژنەی کۆڵینەوە بکەن، یا داوابکەن، کۆنفرانسێ بگیرێ، بەشێوەیەکی ڕێکوپێک و ڕەوایانە، هەموو گرفتەکان چارەسەرکەن؟!

کاتێ ئەو وەڵامەی بیست، خەریکبوو، بگری و گوتی: بۆ (کاژیک) هەیە، تا داوای ئەو شتانەیان لێ بکەین؟! مەگەر تەنیا داوا لە (عەبە) بکەم، ئەویش ئامادە نییە، خۆی دەرخا، چونکە خۆی شاردووەتەوە.

سەبارەت ئەو ناپاکەی، فرمانی کوشتنیان بە من سپاردبوو، لێم پرسی، کێ بوو؟ گوتی: (کەمالی جەمال موختار) بوو. بەڵام من هەرگیز براوم پێ نەکردن، (کەمال) شتێکی وا بکا! ئینجا منیش گوتم: گەر حەزدەکەی، هەفتەی داهاتوو، هەر لێرە یەکدی دەبینینەوە و پێکەوە بریاردەدەین. گوتی: باشە. ماڵئاواییکرد و ڕۆی.

ڕۆژی دوایی، لە زانکۆ (فەرهاد)م بینی و هەموو دەنگوباسەکانم بۆ گێڕایەوە. زۆری پێ ناخۆشبوو، گوتی: تۆ لە فرمانەکانی سەرکردایەتی لاتداوە. منیش گوتم: کام سەرکردایەتی؟!

من جگە لە تۆ، کەسی دیکە ناناسم. گەر لە سەروو ئێمەوە، چەن کەسێکی دیکە هەن، بەناوی سەرکردایەتییەوە کاردەکەن، حەزدەکەم، بیانبینم و دەمەتەقێیان لەگەڵ بکەم، تا لە ڕاستی و دروستی ڕووداوەکان تێبگەین، بە هەمووومان چارەسەری کەموکووڕی و گرفتەکان بکەین. گوتی: وەڵامت لێ دەگێڕمەوە.

هەمووی دوو ڕۆژی پێ نەچوو، (عوسمان) لەبەر دەرکیسەرا، (عەبدوڵلائاگرین)ی دیبوو. (ئاگرین) لەڕێی (فەرهاد)ەوە، دەنگوباسەکانی پێگەیشتبوو. لەسەر ئەوە لێیان بووبوو بە هەرا و (عوسمان) ویستبووی، پەلاماریبدا، وەک گێڕایانەوە، (ئاگرین) خۆی قوتارکرد بوو. ئیدی کێشەکە بەتەواوی تەقییەوە و زۆربەی هاوبیران پێیان زانی. دوای ئەوە (عوسمان) هاتبوو بۆ ماڵی ئێمە، بە دایکمی گوتبوو: سبەینێ دوای نیوەڕۆ، چاوەڕێمبکا، سەری لێ دەدەم. منیش هەواڵەکەم بە (فەرهاد) گەیاند و بڕیارماندا، ئەو لە ژوورەکەی ئەو دیو خۆی حەشاربدا و منیش دەمەتەقێی لەگەڵ بکەم. هەموو قسەکانیشی تۆمارکەین. پاشان هەردووکمان بەسەریدا بڕوخێین و دەریکەین. چونکە کێشەکەی گەیاندبووە سەرجادە!

ڕۆژی دوایی، ڕیکۆردەرێکمان هێنا و وایەرمان بۆ ژوورەکەی دیکە ڕاکێشا. ویستمان، تاقیکەینەوە، هەرچییەکمانکرد، ڕیکۆردەرەکە ئیشی نەکرد. (فەرهاد) گوتی: من بەپەلە دەچم، ڕیکۆردەرێکی دیکە دێنم. گەر هات، بە قسەوە خەریکیکە، تا دێمەوە. هەمووی (10) خولەک بەسەر ڕۆشتنەکەی (فەرهاد)دا تێپەڕ نەبووبوو، (عوسمان) خۆی بەژووردا کرد و گوتی: چاوم لێ بوو، (فەرهاد) ڕۆی، بۆیە هاتم. ڕاپۆرتێکی درێژی لە گیرفانی دەرهێنا، بۆی هەڵدام و گوتی: فەرموو ئەمەش بۆ (عەبە) بنێرە، با لە (کاژیک)دا پێشتخا! (عوسمان) هێندە تووڕەبووبوو، وای لێهاتبوو، هەموو جەستەی دەلەرزی. دەتگوت شێتبووە، جگەرەکەی لە لێوی نەدەکردەوە. منیش زۆر بە هێواشی پێم گوت: ئێوە کە خۆتان بە کادیری پێشکەوتووی (کاژیک) دەزانن، ئەوە هەڵسوکەوتتان بێ، لەسەرجادە پەلاماری یەکدی بدەن، نە دەمەوێ، ڕاپۆرتەکەت بخوێنمەوە، نە دەشمەوێ، گوێت لێ بگرم. داواشت لێ دەکەم، جارێکی دیکە سەر بە ئەم ماڵەدا نەکەیتەوە. چونکە هیچ کێشە و گرفتێ، بە ئەم شێوەیە چارەسەرناکرێ. دیارە تۆ دەتەوێ، ئاژاوەبنێیتەوە! من بەتەمای هیچ پلەوپایەیەکیش نیم، هەمووی پیرۆز بە خۆتان بێ. ئیدی ئەو ڕۆشتنەی ڕۆی، جارێکی دیکە نەهاتەوە و تەنانەت لەسەرجادەش نەمبینیەوە.

کەمالی جەمالی موختار

نایشارمەوە، کاتێ زانیم، ئەو ناپاکەی فرمانی کوشتنی لە (کاژیک)ەوە دەرچووبوو، منیش فرمانەکە جێبەجێکەم، (کەمال)ی هاوڕێم بوو، هەزاران جار سوپاسی خوای گەورەم کرد، کە هێندە بە هێمنی و ژیرانە، هەنگاومناوە، ئەو فرمانەم ڕەتکردووەتەوە و

ئەو کارە چەپەڵەم نەکردووە. چونکە (کەمال)، یەکێ لە هاوڕێ نزیکەکانم بوو، ساڵی (**1970**) ناسیم. ئەو کاتە لە کۆلێژی ئادابی (بەغدا) دەیخوێند. کاتێ چووم بۆ کۆلێژی سەربازی، ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووم، بەتەواوی لە یەکدی نزیکبووینەوە و پتر لە یەکدی تێگەیشتین. (کەمال) تا بڵێی، کوڕێکی هێمن، لەسەرخۆ، کەمدوو، پاک، زیرەک و ڕووناکبیر بوو. زۆر ڕێزی خۆی و خەڵکی دەگرت. هێندێ جار فیلمان لە یەکدی دەکرد و هەردووکمان دەمانویست، قسە لە یەکدی دەربێنین. بەڵام بێ کەڵکبوو، چونکە لە فێکەی یەکدی دەگەیشتین. گەلێ شەوم لە ماڵی ئەوان بەسەربردووە.

کەماڵی جەمال موختار لە حەفتاکاندا

(کەمال) لە نێوەڕاستی شەستەکانەوە، (کاژیک) بوو. بەڵام هێندەی کەموکووڕی دیبوو، نەیتوانی بوو، بێدەنگبێ، هەمیشە ڕەخنەیگرتووە و هەرەشەی کوشتنیان لێ کردووە. ئەوەی دوایی بۆی گێڕامەوە و باسیکرد، گوتی: تا (جەمال نەبەز) نەگەڕێتەوە، لیژنەیەکی کۆڵینەوە درووست نەکەن، لە دوواتی وک (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز) نەپرسنەوە، جارێکی دیکە تا ماوم، کار لەگەڵ (کاژیک) ناکەم. بەڵام نە لە ئەوە پتری بۆ ڕوونکردمەوە، نە هۆی وازهێنانەکەشی بۆ باسکردم.

کاتێ لە (بەغدا) خوێندوویەتی، بەدرێژایی ئەو چوار ساڵە، لە ڕۆژنامەی (برایەتی) لەگەڵ (رەفیق چالاک)، کاری ڕۆژنامەگەری کردووە، وازی لە کار و چالاکی ڕامیاری هێناوە. کاتێکیش زانکۆی تەواوکردووە، ماوەی چەن مانگێ، لە (کەرکووک) سەربازبووە. دوای ئەوە هەڵهاتووە و لە شاخبووە. لە دەرێشەوە لە (حاجی هۆمەران)، لەگەڵ چەن ڕۆژنامەنووس و هونەرێکدا، گۆڤاری (دەنگی پێشمەرگە)یان دەرکردووە. هەروەها لە وێسگەی شۆڕش کاریکردووە و لە (چوارتا)، تا دوای هەرەس ماوەتەوە.

لە ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووە، لەگەڵ (شێرکۆی هەژار)، پێکەوە کاریانکردووە. پاشان تێکچوون و لە یەکدی دوورکەوتوونەتەوە. لەبەرئەوە درۆیەکی ڕەشی قێزەونی بۆ هۆنیوەتەوە، گوایە ئەو ماوەیەی لە (کەرکووک) سەربازبووە، زووزوو هاتوچۆی (سولەیمانی) کردووە، دەنگوباسی کۆکردووەتەوە، بە میری گەیاندووە و ناپاکیکردووە. بەڵام گەر (کەمال)، لە شوێنێکی دیکەش سەربازبوایە، هەر لەبەرئەوەی لەگەڵ (شێرکۆی هەژار) ڕێک نەبووە و نێوانیان تێکچووە، بە ناپاک و پیاوی (بەعس) تاوانباریدەکرد. بە مەرجێ جگە لە هاوبیرەکانی (کاژیک)، هیچ کەس و لایەنێکی دیکە، ئەو هەواڵە درۆیەیان نەبیستبوو. چونکە گەر ڕاستبوایە، هەڵبەتە هەر زوو بڵاودەبووەوە!

کاتێ (کەمال) ئەو هەواڵانەی زانی، کە بەدرۆ بۆی دروستکرابوو، فرمانیشیان بە من کردبوو، پاکتاویکەم و جێبەجێیم نەکرد، گەلێ سوپاسیکردم. ئێستە لە (سوید) دەژی و هەر هاوڕێ بەڕێزەکەی جارانمە، کە ساڵانێکی زۆرە، لاپەڕەی ئەلیکترۆنی بەنێوبانگی (کوردستانپۆست)ی دامەزراندووە و بەڕێوەیدەبا. (کوردستانپۆست)یش وەڵامێکە، بۆ هەموو ئەو کەسانەی، ئەو هەموو بوختانەیان بۆ دروستکرد!

شێخ کاوە

(شێخ کاوە)، جارجار سەردانی (سولەیمانی) دەکرد، بەڵام بەزۆری لە (بەغدا) بوو. دوای ئەوەی لە (پۆڵەند)، نەشتەرگەری گەدەی کرد، گەڕایەوە و منیش سەرم لێ دا. دیوەخانەکەی لەبەر دۆست و ئاسیاو جمەیدەهات. هێندێ کۆمۆنیست دەوریاندابوو، قسەیان بۆ دەکرد، وایاندەزانی، دەتوانن، کاری تێ بکەن و بە لای خۆیاندا ڕایکێشن!

پێی گوتم: ئێشم زۆر پێتە و دەمەوێ، قسەت لەگەڵ بکەم، بەیانی سەرێکم لێبدە. ئەوە بوو، بەیانی پێکەوە دانیشتین و گوتی: لە بارەگەی (بارزانی)ەوە، کردوویانم بە فرماندەی بەتالیۆن لە هێزی ڕزگاریی، تۆ دەڵێی چی؟ منیش گوتم: گەر خۆت پێی قایلی، ئەوا لێی مەوەستە و پرسیش بە کەس مەکە. گەر بە دڵیشت نییە، ئەوا هیچ. گوتی: من کوڕەزای (شێخ مەحموود)ی نەمرم، باپیرم پاشای (کوردستان) بووە، بچم لە ژێردەستی ڕەئیس (عەبدوڵڵا)دا کاربکەم؟! چۆن شتی وا دەکەم.

منیش گوتم: ئەی دایکت دەڵێ چی؟ چونکە دەمزانی، بێ پرسی دایکی، هیچ شتێ ناکا. جگە لە ئەوەی مەبەستم لە بۆچوونی دایکی، پتر رای کۆمۆنیستەکانی دەوروبەریان بوو! گوتی: دایکم رازی نییە و نایەوێ، لێی دووربکەومەوە.

لە راستیدا من دەمزانی، (کاوە) پێوەندی لەگەڵ هەموو لایەنەکاندا هەیە. بەتایبەتی دوای ئەوەی باوکی مرد، ئیدی لە جۆری بیرکردنەوە و بڕیارداندا، گەر چاوی دایکی لێ دیار نەبووایە، تا ئەندازەیەکی زۆر، سەربەستبوو.

لە (بەغدا) زۆربەی کات، لەگەڵ (بابەکر پشدەری) و (ڕەفیق پشدەری) و ئەو جۆرە کەسە گومانلێکراوانەدا بوو. لە (سولەیمانی)ش هەمیشە، دەوری دایکی بە کۆمۆنیست گیرابوو. ئەوانیش دەیانویست، لەرێی (حەلاوە) خانەوە، کەلک لە (کاوە) وەرگرن و بەلای خۆیاندا رایکێشن.

لەگەڵ شۆڕشیشدا، سەرەداوەکەی (معاویە)ی هەر مابوو، نەیدەویست، بیپسێنێ! بەلام دیاربوو، ئەو (کاوە)یەی من دەمناسی، (کاوە)کەی جاران نەبوو، زۆر گۆڕابوو، فێری خواردنەوە، رابواردن و قومارێکی سەیربووبوو، بێ ئەوانە کاتی بەسەرنەدەبرد، بۆیە لەگەڵ کەسدا نەبوو، لەسەر هەر لایەکیش بووایە، ئەو لایە دۆڕابوو!

کۆرسی یەکەمی پۆلی سێ (1973- 1974)

دوای ئەوەی برادەرانی (کاژیک)، شانەکانیان لێ سەندمەوە، باری شانم بەتەواوی سووکبوو. بەڕۆژ دەمخوێند و بەشەویش لە یانەی فەرمانبەران، بەبادە خەمم بە بادەدا! مەراقێکی زۆرم هەبوو، ئاخی باخی ئاخی خەمێکی گەورە، لە قوولایی دڵ و دەروون و هۆشمدا جێگیربووبوو. بەلام کەس نەیدەزانی، بە چ دەردێکەوە دەتلێمەوە. ئینجا دژایەتیکردنی (پارتی) و (پاراستن)یش، لە ئەولاوە بووەستێ، کە زۆر جار، لە دڵی خۆمدا پێم دەگوتن، لە بێخەبەران کەشکەک سلاوات! ئیدی ئەو ساڵە، زۆر بە باشی خوێندم و هەر لە خولی یەکەمدا، لە هەموو وانەکاندا دەرچووم و نمرەیەکی باشیشم هێنا.

مامۆستاکانی زانکۆ

هەڵبەتە، لە هەموو زانکۆیەکی جیهاندا، هەموو جۆرە کەسایەتییەکی جیاوازی تێدا هەیە. لە هەموو نێوچەکانی وڵاتیشەوە، هێندێ جار، لە وڵاتانی دەرەوەش، کادیری ئەکادیمیکی تێدا کۆدەبێتەوە. زۆربەی هەرە زۆری دوکتۆرەکانی زانکۆی (سولەیمانی)، لە کورد، عەرەبی عێراق و میسر پێکهاتبوون. هێندێ مامۆستای هیندی و پاکستانیشمان هەبوو. لەنێو دوکتۆرە کوردەکاندا، (عەلی عەسکەری، سەعدی غەریب و جەلال شەفیق)، زۆر

زیرەک و بە توانا بوون، شایانی ڕێزێکی بێ پایانیش بوون. چونکە خۆیان زۆر ماندوودەکرد. هەرچەندە دوکتۆر (عەلی عەسکەری) کەمێ تووڕەبوو، بەڵام هێندە زانیاری زانستی هەبوو، هەموو ئەو گرفت و کەموکوورییانەی داپۆشیبوو.

دوکتۆر سەعدی غەریب

دوکتۆر (سەعدی)، سەردەمێ ڕاگری کۆلێژەکەمان بوو. هەمیشە سەری قاڵبوو. زۆر تێکەڵاوی خوێندکاران نەدەبوو. جارێ خوێندکارێ سڵاوی لێ کردبوو، وەڵامی نەدابووەوە و پێی گوتبوو: خوێندکار چۆن سڵاو لە مامۆستا دەکا؟! لە کاتی وانە گوتنەوەشدا، جاروبار هێندێ شتی، هەر بە کوردی باسدەکرد. خوێندکارە عەرەبەکانیش هیچی لێ تێ نەدەگەیشتن!
دوکتۆر پتر لەگەڵ مامۆستا (غولام)ی کیمیادا هاوڕێبوو، هەردووکیان شەوانە لە یانەی مامۆستایان، تا درەنگانێ دەیانخواردەوە، قسەی خۆش و گاڵتەوگەپیاندەکرد. شەوێ من لەگەڵ هاوڕێکانمدا، لە ژوورەوە دانیشتبووین، هەردووکیان هاتن. چاوی بە من کەوت، کەمێ خۆی گێژکرد، جێگەش نەبوو، هەر سەیری ئەملا و ئەولای دەکرد. منیش خێرا ئەو هەلەم قۆستەوە و فەرمووم لێ کردن. هەرچی چۆنێ بوو، لای ئێمە دانیشتن. دوای ئەوەی کەمێ کەللەی گەرمبوو، بەتەواوی لەگەڵماندا کرایەوە و قسەی زۆر خۆشی بۆ کردین. پاشان لەسەر گرفتی هۆنراوە و وێژەی کوردی، لێمان بوو بە مشتومڕ.
من تا ئەو کاتە نەمدەزانی، دوکتۆر (سەعدی) لە ئەو بوارەشدا، شارەزاییەکی تەواوی هەیە و هۆنراوەش دادەنێ. دوایی کە هەستاین و ڕۆیشتین، پێی گوتم: ئێرە یانەیە و زانکۆش شوێنی خوێندنە. منیش لە مەبەستەکەی تێگەیشتم، کە نایەوێ، پەرە بە ئەو هاوڕێیەتییە بدا و لای خوێندکارەکانیش باسیکەم!

دوکتۆر نازم مەحموود سولەیمان

دوکتۆر (نازم)، خەڵکی (سولەیمانی) بوو. دوای ئەوەی کۆمۆنیستەکان ساڵی (**1972**)، لەگەڵ (بەعس) بەرەیانکردەوە، لە دەرەوەی وڵات گەڕایەوە، لە کورسی یەکەمی پۆلی سێدا، وانەی (چەوەندەری شەکر)ی پێ دەگوتین. کەمێ زمانی دەیگرت و لە قسەکردندا، زۆر ڕەوان نەبوو. ئەندامی (پارتی کۆمۆنیستی عێراق) بوو. لەگەڵ پارتییەکاندا، زۆر نێوانیان خۆش نەبوو.
ڕۆژێ لە (بەکرەجۆ)، وانەی پراکتیکمان هەبوو. قسەی بۆ دەکردین. ئێمەش لەنێوخۆماندا قسەماندەکرد و پێدەکەنین. ئەویش وایدەزانی، بە ئەو پێدەکەنین. لێمان هاتەپێشەوە و

ئامێرێکی بەدەسەوەبوو، بەرزیکردەوە و ویستی، بکێشێ بە سەرمدا و گوتی: گەر تۆ خۆت بە سەرسەری دەزانی، من لە تۆ سەرسەریترم. منیش گوتم: ببوورە، من سەرسەری نیم و تۆش ئارەزووی خۆتە! ئیدی لە ئەوەوە رقی لێ هەڵگرتم.
لە تاقیکردنەوەکاندا، هەمیشە لە پێشی پێشەوە دادەنیشتم، تا کەس سەرم لێ نەشێوێنێ و بەکاوەخۆ وەڵامیدەمەوە. یەکەمین تاقیکردنەوەی مانگانەی ئەومان هەبوو، هیچ جۆرە پرسیارێکم لێ نەکرد. ئەویش لەنێو هەموو خوێندکارەکاندا هات و بەسەر سەری منەوە چەقی. هەر سەیری دەسی دەکردم و بە هیچ شێوەیە نەدەجولا. خواخوابیوو، تەماشای ئەملا و ئەولا بکەم، یا قۆپییەکەم، بمگرێ و دەرمکاتەدەرەوە. بەڵام دوای ماوەیە بۆی دەرکەوت، من لە ئەو جۆرە خوێندکارانە نیم و خۆم بە باشی ئامادەکردووە. دەسێکی بەسەرمدا هێنا و گوتی: پرسیارت نییە؟ گوتم: سوپاس مامۆستا، نەخێر. لە ئەنجامدا لە (90%)م هێنابوو، گوتی: چاوەڕێی ئەوەم لێ نەدەکردی. منیش گوتم: ئاخر مامۆستا من پێم گوتی، من سەرسەری نیم. ئیدی پێکەنی و هەر لە ئەو رۆژەشەوە، وەک دوو هاوەڵمان لێهات.
دوای هەرەسی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەریش، کاتێ گەڕامەوە، گوتی: هەر شتێک پێویست بوو، پێم بڵێ. سەیر ئەوەبوو، ساڵی (1988) خوێندنی دوکتۆرام تەواوکرد، لە (یەکێتی سۆڤێت)ەوە چووم بۆ (سوید). شەوێ لای مامۆستا میوانبووم. خۆی ئەو باسەی کردەوە و گوتی: من وامدەزانی، مامۆستا (جەمال ئەحمەد) رایسپاردووی، لە وانەکەی مندا ئاژاوەبنێیتەوە، چونکە ئەو (پارتی) بوو. بۆیە بە ئەو شێوەیە قسەم لەگەڵ کردی. شتێکی سەیرە، پێوەندی پارتایەتی و بیروباوەری رامیاری، کار لە رەوشتی مامۆستا بکا و بەگوێرەی بەرژەوەندی پارتەکانیان، هەڵسوکەوت لەگەڵ خوێندکاراندا بکەن!

یاسین مستەفا

(یاسین مستەفا)، کە بە (مەلایاسین) ناسرابوو، برای (عومەری مچە)بوو. لە زانکۆ مامۆستای وەرزشبوو. بەڵام هەر لەسەر سەرسەریێتی خۆی بەردەوامبوو. وایدەزانی، لەنێوبازاڕ کاردەکا. کەم خوێندکار هەبوو، یەخەی نەگرتبێ و لەگەڵیدا، تووشی گرفت نەبووبێ.
رۆژێ رەوانشاد ملازم (ئەنوەری مەجید سوڵتان)، سەردانیکردین. منیش بەنێوزانکۆدا گێڕام. ئەو رۆژە یاری بوو، (یاسین) سەرپەرشتی یارییەکەی دەکرد. چاوی بە من و (ئەنوەر) کەوت، بەپەلە هات، پەلاماری (ئەنوەر)ی دا و گوتی: تۆ لێرە چی دەکەی؟ بۆ

میبازی هاتووی؟ برۆ، نابێ لە ئەم ناوە بووەستی. من یەکسەر لە فیکەی خۆم تێگەیشتم و زانیم، هێشتا داخی لێدانەکەی پیاوەکانی (کاوە)ی لە دڵ دەرنەچووە و دەیەوێ، بە ئیمەی برێژێ.
(ئەنوەر)یش پەلاماریدا و گوتی: من لێرە چیت لێ بکەم، گەر پیاوی وەرە، با بچینە دەرەوە. ئیدی مامۆستاکانی دیکە، (ئەنوەر)یان دەناسی، گەلێ سەرزەنشتی (یاسین)یان کرد. بەڵام ئەو پیاوە، هیچ قسەی وەرنەدەگرت، لە ئەم گوێیەوە بۆ گوێکەی دیکەی، زیاتر بری نەدەکرد!

لە راستەوە رەوانشاد (ئەنوەری مەجید سوڵتان، حوسێن موحەممەد عەزیز، عەلی عومەرەگۆج و سیروان عوسمان)، رۆژی (24. 10. 1971)، لە زانکۆ گیراوە.

مامۆستا میسرییەکان

مامۆستا میسرییەکان بە گشتی، دوکتۆر (فارووق ئەلتوهامی ئەلعورابی) بە تایبەتی، بۆ خوێندکارە کوردەکان، لە هەموو مامۆستاکانی دیکە باشتربوون. زۆر دڵیاندەدایەوە و بەتەواوی، لە رەوشی خوێندکارە کوردەکان و خەڵکی (کوردستان) تێگەیشتبوون. زۆر دژی بەرنامەی (بەعس)یش بوون، یارمەتییاندەداین.
مامۆستاکانی بەشی خۆمان، لە منەوە زۆر نزیکبوون. گەلێ جار پێکەوە دادەنیشتین و دەمەتەقێماندەکرد، پرسیاریان لێ دەکردم و منیش بەگوێرەی توانای خۆم، شتەکانم هەڵدەسەنگاند، بەپێی پێویستی پرسیارەکان و بارودۆخەکەش، وەڵامدەدانەوە و شتەکانم بۆ روونکردنەوە. چونکە حەزیاندەکرد، سەبارەت بە گەلی کورد، هێندێ زانیاری پەیداکەن، بەتایبەتی دوای ئەوەی (موحەممەد ئەنوەر سادات)، سەردانی (ئیسرائیل)ی کرد و

ڕێککەوتننامەی ئاشتی (کامپ دیڤید)یان مۆرکرد، سەرکردایەتی (بەعس) زۆر دژبوون، دژایەتییەکی زۆری میسرییەکانیان دەکرد و ئەوانیش، لەگەڵ (ئەنوەر سادات)دا بوون! تەنانەت دوکتۆر (فارووق)، لە زانکۆی (زەقازیق)، ڕەزامەندی وەرگرتنی خوێندنی بۆ هێنام، ماستەر لای خۆی لە (میسر) تەواوکەم، بەڵام (عێراق) و (میسر) تێکچوون و ڕێیان نەدام، لە ئەوی بخوێنم. من ئەو کاتە خوێندنم تەواوکردبوو، لە بەشی بەروبوومی کێڵگە مامۆستابووم و هەر لەگەڵ دوکتۆر (فارووق)یشدا کارمدەکرد.

پۆلی (**4**)، ڕۆژی (**2. 3. 1976**) لەنێو زانکۆی سولەیمانی لەگەڵ دوکتۆر (فارووق) گیراوە.

بەرەی نیشتمانیی بەعس و پارتی کۆمۆنیستی عێراق

من قسەم لەسەر ئەوە نییە، هەموو پارتی لە ئەم جیهانەدا، بەرژەوەندی تایبەتی خۆی، پێش بەرژەوەندی هەموو شتێکی دیکەوە دەخا. بەڵام کاتی ڕۆژی (**8. 2. 1963**)، سەرکردایەتی (بەعس) بە کودەتایەکی خوێناوی، دەسیان بەسەر دەسەڵاتدا گرت، بڵاوکراوەی ژمارە (**13**)یان دەرکرد و پێش هەموو پارتە ڕامیارییەکان، زۆر بەتوندی، پەلاماری پارتی (کۆمۆنیست)یان دا. گەر ئەو کاتە، شۆڕشی کورد لە ئارادا نەبووایە، سەرۆک (بارزانی) باڵدەی نەدانایە، لە ئەو بڕوایەدام، تووبڕیاندەکردن! کەچی دوای (**9**) ساڵ دالدەدان و پاراستنیان، جارێکی دیکە (حەلیمەی کۆمۆنیستی عێراق، بۆ سەر دابونەریتە کۆنەکەی خۆی گەڕایەوە!) لەگەڵ ئەو (بەعس)ەی بە خوێنی سەری (کۆمۆنیست) و کورد تینووبوو، بەرەیەکی نیشتمانی نێوەڕۆک پووچەڵیان کردەوە.

کۆمۆنیستەکان بە ئەو کارەیان، پێش هەموو لایەنێ، بە دەستی خۆیان، چاڵی مەرگی خۆیان هەڵکەن. لە نێوەوە و دەرەوەی (کوردستان) و (عێراق)، زیانێکی زۆریان بە بزووتنەوەی شۆڕشگێرانەی کورد گەیاند. چونکە هەر لە ساڵی (**1973**)وە، رێککەوتننامەی بەرەی نیشتمانییان، لەگەڵ (بەعس)دا مۆرکرد و تا ساڵی (**1979**) بەردەوامبوو، بەخراپترین شێوە، دژایەتی (پارتی) و جوڵانەوە نەتەوەیی و رامیارییەکەی کوردیان دەکرد، بە قسە و کردەوە، دژی شۆڕشی کورد بوون. زۆربەی کادیرەکانیان چەکدارکرد و وەک سەگی هاری پاسەوانی بەرژەوەندییەکانی (بەعس) لە (کوردستان)، لە گیانی گەلی کورد بەربوون. سەرانی (بەعس)، بە هەموو شێوەیە هانیانئەدان، لە هێندێ شوێنی (کوردستان)، دژی پێشمەرگە بجەنگن.

لە ئەنجامدا، شەڕ و پێکدادان لە نێوان هێزەکانی پێشمەرگە و چەکدارە کۆمۆنیستەکاندا روویدا. کۆمۆنیستەکان بە ئەو کارە دزێوەیان، رووی جاش و بەکرێگیراو، نۆکەر و چڵکاوخۆرەکانی (بەعس)یان سپیکردەوە. ئەوان وای بۆدەچوون، گەر شۆڕشەکە تێکبشکێ و (پارتی) لە (کوردستان) نەمێنێ، زۆربەی زۆری رۆڵەکانی گەلی کورد، لە ریزەکانی پارتی (کۆمۆنیست)دا رێکدەخەن، (کوردستان) بەتەواوی دەبێ بە قەڵایەکی کۆمۆنیستی، (بەعس)یەکانیش رێیان لێ ناگرن و (کوردستان)یان بەرەورووەدەکەنەوە!

لە زانکۆی (سولەیمانی)، کەم رۆژ هەبوو، لە نێوان خوێندکارە کۆمۆنیست و پارتییەکاندا، دەمەقاڵە و پێکدادان درووست نەبێ. تەنانەت رۆژێکیان کار لە دەمەقاڵەدا نەما، بوو بە شەڕەچەقۆ و چەن خوێندکاری برینداربوون. لە ئەولاشەوە بەعسییەکان بسکەی سمێڵیان دەهات و بە هەردوولا پێدەکەنین! هەڵبەتە لە مێژە بە تەمای ئاژاوەیەکی وا گەورە بوون، بێ ئەوەی خۆیانی پێوەماندووکەن، پلانەکانیان سەریگرت، لە (کوردستان) کوردی کۆمۆنیستیان، بە گژ کوردی پارتیدا ئەکرد و دوژمنایەتییەکی نوێیان، لەنێوان هەردوولا و رۆڵەکانی گەلدا ئەفراندبوو!

شەڕی دەربەندیخان

کۆمۆنیستەکان چەکیان لە (بەعس) وەرگرتبوو، ئەوانیش بە هەموو شێوەیە هانیانئەدان و پشگیرییانئەکردن، دەیانویست، لە هەموو نێوچەکانی (کوردستان)، تەنگ بە هێزی پێشمەرگە و رێکخستنەکانی (پارتی) هەڵچنن. هەر لە کۆنەوە، لە پارێزگەی (سولەیمانی) لە نێوچەی (قەرەداغ) و (دەربەندیخان)، قوورساییەکی لەبەرچاویان هەبووە و زۆربەی دانیشتووانەکانیان، سۆزێکی تایبەتیان بۆ دەربڕیبوون.

کۆتایی ساڵی (**1973**) بوو، کۆمۆنیستەکان ویستیان، پێگە و دەسەڵاتی خۆیان لە ئەو ناوچانەدا، بەتەواوی قایمکەن. بۆیە (بارزانی) فرمانیدا، سنووری بۆ سەرپێچیی و دەستدرێژییەکانیان دانێن، تا لە ئەوە پتر، توانایان نەبێ و فریانەکەون، جگە لە سەری خۆیان، سەری لایەنەکانی دیکە بخورێنن!
لە ناوچەی (دەربەندیخان)، چەکدارەکانی پارتی (کۆمۆنیست)، پەلاماری بنکەکانی هێزی پێشمەرگەیان دا و سزای ئەندامانی پارتییان دەدا. لەبەرئەوە هێزێکی چەکدار لە پێشمەرگەکانی هێزی (خەبات)، رەوانەی ئەو ناوچەیە کران، تا تەمبیانکەن. شەڕێکی سەخت لە نێوان هەردوولادا بەرپابوو، گەلێکیان لە یەکدی کوشت. لەنێو ئەو کوژراوانەدا، لە کۆمۆنیستە ناودارەکان (سەلام سوڵەی) و لەنێو پێشمەرگە نەتەوەیی و ئازاکانیشدا، (عومەری سالح مەنسوور) بوون.

عومەری سالح مەنسوور

(مەنسوور)ی هاوڕێم، لە خوارووی (عێراق) بە سەردان هاتبووەوە. ئێوارە هەموو برادەران، لە یانەی فەرمانبەران کۆبووبووینەوە، تا درەنگانی دانیشتین و لەسەر بارودۆخی (کوردستان) دەمەتەقێماندەکرد. دوایی لێبووینەوە و ویستمان بڕۆینەوە، تووشی (فەهمی عەلی ڤینکە) بووین، زۆر بێتاقەتبوو، دڵی پڕبووبوو لە گریان و گوتی: بیستووتانە، (عومەری سالح مەنسوور) شەهیدبووە؟! ئیدی ئێمە وەک لە بانی بەرماندەنەوە، هەرچییەکمان خواردبوو و خواردبووەوە، کاکە (فەهمی) پێی هەڵێنایەوە! هەر بە ئەو شەوەش، هەمووومان یەکسەر چووین بۆ مزگەوتی (شێخ مستەفای نەقیب) لە گەڕەکی (حەوشی گەورە) و تا نیوەشەو، بە دیار تەرمەکەیەوە بووین.
زۆر بەداخەوە، قارەمانێکی وا گەورە، خۆی بۆ ئەو پیاوانە بەکوشتدا، کەچی جگە لە چەن پێشمەرگەیەکی نزیکی دڵسۆزی ئەمەکداری خۆی، کورەکەی و چەن هاوبیرێکی نەتەوەیی، یەک ئەندامی ناوچە و لقی (پارتی)، لە مزگەوتەکە ئامادەنەبوون!
کەس وەک رەوانشاد (ئەنوەری عەلی نەجار)، بە کوڵ بۆی نەدەگریا و نەیدەلاوانەوە. (شێخ ئەحمەدی نەقیب)یش تا درەنگانی، لەسەر تەرمەکەی نوێژیدەکرد. ئێمەش هێندە گریاین، (لە چاوانماندا، نم نەما بۆ گریان!) پاشان نیوەشەو بڵاوەمان لێ کرد و ئەو شەوە، لە ماڵی (مەنسوور) نووستم، تا بەیانی زوو، پێکەوە بەشداری رێوشوێنی ناشتنەکەی بکەین.
لە راستیدا، من لە نزیکەوە رەوانشاد (عومەر)م نەدەناسی. بەڵام ئەوانەی لە نزیکەوە دەیانناسی، لە باسی پیاوەتی و ئازایەتی ئەودا، بە چۆکدا دەهاتن. ئەو کورە کوردە

مەردە بوێرە، هەر لە سەرەتای شۆرشی (11)ی سێپتێمبەری ساڵی (1961)ەوە، پێشمەرگەیەکی ئازا و چالاک بوو. جێی شیاوی خۆی، لە دڵ و دەروونی خەڵکی (کوردستان)، هەژارانی گوندەکان و سەرکردایەتی شۆرشدا کردبووەوە. خۆشەویست و تاکە رۆشنایی نەتەوەییەکانی کوردیش بوو. بەتایبەتی جێی باوەری سەرۆک (بارزانی) بوو. ئەو پێوەندی و رێزە بە شێوەیە بوو، تەنانەت کاتی رۆژی (8. 11. 1973) شەهیدکرا، بارەگەی (بارزانی) سێ رۆژ، پرسەیان بۆ دانا. چونکە گەلێ جار، دەسی مەردانە و کوشندەی، لە هێزەکانی داگیرکەر و خۆفرۆشەکانی کورد وەشاندبوو.

(1973 – 1942)

لە کۆتایی ساڵی (1969)دا بوو، زۆر شەو خۆی و پێشمەرگەکانی، دەهاتنە نێوشاری (سولەیمانی) و دەسیان لە دوژمنانی کورد دەوەشاند. دەسوەشاندنەکەی بە شێوەیە بوو، بەرپرسە گەورەکانی جەلالی، شەو نەیاندەوێرا، لە ماڵەکانی خۆیاندا بنوون و هەر ئێوارەیان لێ دەهات، بەرەو بارەگاکانی خۆیان لە (بەکرەجۆ) دەکشان. نەبا بەر زەبری لێدانی هێزی پێشمەرگەکانی (عومەر)ی کورد بکەون. بۆیە ئەوان کوشتنەکەیان، بەلاوە ئاساییبوو!

بەیانی رۆژبووەوە، لە مزگەوتەوە تەرمەکەیان هەلگرت و بە شەقامەکانی نێوشاردا گێرایان. ئەندامانی لیژنەی ناوچە و لق، فەرماندەی بەتالیون و هێزەکانی نێوچەی (سولەیمانی)، لە پێشەوە دەرۆیشتن، لە دواشیانەوە پتر لە (100) هەزار خەڵکی شار، دەوروبەری (سولەیمانی) و پێشمەرگە، بە دوای تەرمەکەیەوە بوون و بۆ دواجار، ماڵاواییان لە گیانی پاکی کرد. نزیکی گردی (سەیوان) بووبووینەوە، من و پارێزەر (شێخ مەنسووری حەفید)، لیوا (مەنسوور) و رەوانشاد (ئازادی شێخ جەلالی حەفید) پێکەوە دەرۆیشتین. من بەتەواوی گێژبووبووم، چونکە شەوی پێشوو نەنووستبووم و لە باخاندا، ئاگام لە خۆم نەبوو.

چوار ئەفسەرەکە

ملازم (مەنسوور)، کۆلێژی سەربازی تەواوکرد. لەگەڵ (نەوشیروانی فوئاد مەستی)، لە سوپای (عێراق)دا ئەفسەربوو. زستانێکی ساردی کۆتایی ساڵی (**1973**) بوو، هێندەم زانی، لەگەڵ ملازم (شێرکۆی عەبدوڵڵا دەرویش)دا، بە جلوبەرگی سەربازییەوە، خۆیان کرد بە ماڵی ئێمەدا. دوای ئەوەی دانیشتن و پشوویەکیاندا، پاشان رووی دەمیان تێکردم و گوتیان: دەمانەوێ، بچینەدەرەوە و پێوەندیمان، بە هەڤاڵ (حەمەڕەحیم)ەوە هەیە. ئێستە دەبێ، بڕۆین، چونکە چاوەڕێماندەکا. منیش لەبەردەم (شێرکۆ)دا، هیچ قسەم نەکرد و هەر هێندەم گوت: لای ئەو، ناوی من مەبەن، گەر زووش لێبوونەوە، ئەوا من لە ماڵەوە چاوەڕێتاندەکەم. ئیدی خۆیان گۆڕی، جلی کوردییان لەبەرکرد و ڕۆیشتن.

بۆ بەیانی (مەنسوور)م بینییەوە، نامەیەکی دامێ و گوتی: ئەم نامەیەم بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) نووسیوە، بۆم بگەیەنە. منیش گوتم: چی تێدا هەیە، وا بە کراوەیی دەمدەیتێ؟! گوتی: حەزدەکەم، بیخوێنیتەوە و رای خۆتم پێ بڵێی. منیش کاتێ خوێندمەوە، نووسیبووی: <u>کاتی ئەوە هاتووە، پێوەندی بە (کاژیک)ەوە بکەم، گەر (کاژیک)یش نەبووایە، خۆم بیرم لە ئەوە دەکردەوە، ڕێکخراوێکی نەتەوەیی دامەزرێنم!</u>

کە ئەوەم خوێندەوە، لەلایەکەوە خەریکبوو، لە خۆشیاندا باڵبگرم، چونکە هەوڵەکەم لەگەڵ (مەنسوور)دا بەفیڕۆ نەڕۆی. لەلایەکی دیکەشەوە دڵم پڕبووبوو. بیرم لە ئەوە دەکردەوە، کە کورد و (کاژیک)، هێشتا چانسیان زۆر ماوە. چونکە گەنجی وامان هەیە. بڕواناکەم، لە ئەو کاتەی من لە (کاژیک)دا کارمدەکرد، تا ئەو ساتە، هیچ کەسێ بە ئەو کورت و پوختییە، بە ئەو دڵسۆزی و پڕ واتا بەرزەوە، ئەو چەن دێرەی نەک هەر بۆ (کاژیک)، بەڵکوو بۆ هیچ ڕێکخراو و پارتێکی کوردی و کوردستانی نووسیبێ!

بەلام لە دڵی خۆمدا هەر لێکمدەدایەوە و دەمگوت: نامەکەی بۆ کێ بنێرم؟! حەزیشم نەدەکرد، گرفتەکانی نێوخۆی (کاژیک)، نەک هەر بۆ (مەنسوور)، بەڵکوو بۆ هیچ کەس و هاوبیرەکانی لای خۆشم باسکەم، چونکە هێشتا هیوایەکم مابوو، کێشەکەی نێوان سەرکردایەتی و کادیرە پێشکەوتووەکانی (کاژیک)، بەلایەکدا بکەوێ و ڕاستی لای لایەکیان بدۆزمەوە!

بۆ بەیانی ماڵاواییم لە هەردوکیان کرد و (خاڵەحاجی)، بەرەو (چوارتا) بەرێیکردن. هێندە بەسەر چوونەدەرەوەی ئەو دوو ئەفسەرە لاوەدا تێپەڕنەبووبوو، هەردوو ملازمی ڕەوانشاد (حەمەشەوقی) و (ئەحمەد فەتاح) هاتنەوە. ماوەیە لەگەڵ ئەوانیشدا بووم، پاشان (خاڵەحاجی) ئەوانیشی ڕەوانەی (چوارتا) کرد.

ئینجا تێگەیشتم، ئەم کارە بە بەرنامەیەکی ڕێکوپێک دەکرێ و (خاڵەحاجی)ش بە ناوی شۆڕشەوە، نامەی بۆ هەموو ئەفسەرە کوردەکان ناردووە و داوای لێ کردوون،

ریزەکانی سوپای (عێراق) چۆڵکەن و بین بە پێشمەرگە. لەبەرئەوە زۆربەی زۆری ئەفسەرە کوردەکان، بەدەم داواکارییەکەی شۆڕشەوە چوون و لە ماوەیەکی کەمدا هەڵاتن.
هەڵبەتە ئەمەش، کاریگی زۆر باشبوو، شۆڕش کردی و ئەفسەرەکانیش بە برواوە، وازیان لە ریزەکانی سوپای دوژمنی داگیرکەری دەوڵەتی (عێراق) هێنا و لە ریزی سوپای شۆڕشگێڕی (کوردستان)دا خەباتیاندەکرد. چونکە هەر هیچ نەبێ، ئەو کۆمەڵە لاوە خوێنگەرمە خاوەن باوەڕە، (پارتی) بۆ کۆلێژەکانی سەربازی و پۆلیسی ناردبوون، ئەگینا بە خەوی شەویش نەیاندەبینی، بەرگی ئەفسەرییان لەبەربکەن!

هەڵبژاردنی مامۆستایان

سەرەتای مانگی **(2)**ی ساڵی **(1974)** بوو، لە هەموو (عێراق)دا، هەڵبژاردنی سەندیکاکانی مامۆستایان دەستپێکرد. لە (کوردستان) بەعسییەکان و کۆمۆنیستەکان، بە یەک لیست دابەزین، بەربەرەکانی لیستی (پارتی)یان دەکرد. بەڵام لە (عێراق)ی عەرەبی، هەر یەکەیان بە لیستێکی جیاواز دابەزین، چونکە (بەعس) رێی نەدەدان، لە ئەو نێوچانەدا، پارتی کۆمۆنیست دەسەڵاتی هەبێ!
بێگومان هەموو نەتەوەییەکان، دەنگیان بۆ لیستی (پارتی) دا. لە ئەنجامیشدا هەر لیستەکەی ئەوان بردییەوە و سەرکەوتنێکی مەزنی بەدەستهێنا. لیستی بەعسییەکان و کۆمۆنیستەکانیش، دەنگێکی زۆر کەمیان هێنا و هەر بەتەواوی تێکشکان.
ئاخر کۆمۆنیستەکان، ئەوەیان نەدەزانی، یا زۆر ساکاربوون و شتی لە کاری رامیاری فێرنەبووبوون، کە گەلی کورد بە قۆناغی رزگاریخوازی نیشتمانیدا تێپەڕدەبێ و داوای مافە نەتەوەییە رەواکانی خۆی دەکا. (پارتی) و شۆڕشیش لە ئەو پێناوەدا، بە هەزاران شەهیدیان دابوو، ئیدی چۆن جەماوەری گەل، دەنگ بە نوێنەری راستەقینەی کورد نادەن و دەنگ بە لیستێکی ناموی زۆڵەکی دژ بە کورد و (کوردستان) دەدەن؟!
یەکێ لە پاڵێوراوە کۆمۆنیستەکان، هونەرمەند (حەسەن گەرمیانی) بوو. هەرچەندە زۆرم پێ ناخۆشبوو، لەسەر لیستی ئەوان خۆی پاڵاوتبوو، چونکە زۆرم خۆشدەویست و هاورێیەکی نزیکمبوو، بەڵام دوایی کە دەرنەچوون، پێم گوت: تۆ وات دەزانی، خەڵک خۆشیدەوێی و رێزت دەگرن، لەبەرئەوەی هونەرمەندێکی باشی و کۆمۆنیستی، ئیدی کە دەنگت خۆشبوو، رۆڵەکانی گەلی کورد، گوێ بە بیروباوەڕ و نیشتمانپەروەری نادەن، یەکسەر دەنگ بۆ تۆ دەدەن؟! ئەویش وەک نەریتی خۆی، پێکەنی و هیچ قسەی نەکرد!

* * *

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی سێیەم

مانگەشەو سەر لە ئێوارە دیارە!

سەرەتای ساڵی (**1974**)، سەرەتای گرژی و ئاڵۆزی، نێوان سەرکردایەتی شۆڕش و دەوڵەتی (بەعس) بوو. چونکە ماوەی (**4**) ساڵەکە، بەرەو تەواوبوون دەڕۆی و هێشتا، زۆر خاڵی ڕێککەوتنەکە، جێبەجێ نەکرابوو، ناکۆکییەکی زۆریش، لەنێوانیاندا هەبوو.

هەڵبەتە هەر لە سەرەتاوە، ڕێککەوتننامەی (**11. 3. 1970**)، هێندە درز و کەلێنی گەورە و گچکەی تێدابوو، بەشی ئەوەی دەکرد، لایەکیان لێی پەشیمانبێتەوە و شەردەسپێبکاتەوە. هێندە ناکۆکیش، لەنێوان سەرکردایەتی شۆڕشی کورد و بەعسییەکاندا هەبوو، هێندە پیلانیانگێڕا و شەڕی پچووکپچووک، لەنێوان هەردوولادا ڕوویدا، کەسێ کەمێ دووربین بووبێ، یەکسەر تێدەگەیی، ئەو ترەکەڵەکەی نێوان (پارتی) و (بەعس)، تاسەر بڕناکا و تێکدەچێتەوە. بەتایبەتی دوای ئەوەی سەرکردایەتی (بەعس)، ڕۆژی (**29. 9. 1971**) هەوڵی لەنێوبردنی سەرۆک (بارزانی) دا. ئیدی لە کۆتایی ساڵی (**1972**)وەوە، لەنێوان سەرکردایەتی شۆڕش و میری (عێراق)دا، هیچ جۆرە بڕوا و متمانەیەک نەما. ڕۆژبەڕۆژ (بەعس) لە (کوردستان)، پتر شوێنپێی خۆی قایم دەکرد و بەهێزتردەبوو. قوڵە و بنکەی سەربازی گەورەگەورەی درووستدەکرد. خەڵکی راودەنا، گرتن و کوشتن بەردەوامبوو، شاڵاوی پرۆسەی بەعەرەبکردنی ناوچەکانی (کوردستان)، نەک هەر ڕانەگیرابوو، بەڵکوو لەزیادبوونیشدابوو. کەسانێکی دەروون نەخۆش و خۆفرۆشیان، لە دەوری خۆیان کۆکردبووەوە. دۆستی نوێیان لەناوەوە و دەرەوەی وڵات پەیداکردبوو. ئەوتیان خۆماڵیکردبوو، پارەیەکی زۆریان دەسکەوتبوو، چەکێکی زۆری کۆکۆژییان کڕیبوو، سوپایەکی گەورە و دژەکوردیان پێکەوەنابوو.

بەکورتییەکەی، ئەو (بەعس)ەی ساڵی (**1974**)، نە ئەو (بەعس)ە بێ ئەزموونەی ساڵی (**1963**) و نە ئەو (بەعس)ە لاوازەی ساڵی (**1970**) بوو. بەڵکوو زۆر بەهێزبووبوو، توانا و دەسەلاتێکی زۆر گەورەی هەبوو، لاقیان لەسەر زەوی چەقاندبوو، سەریشیان لە ئاسمان تووندکردبوو! بۆیە بە هیچ شێوەیە، ملیان بۆ داخوازییەکانی سەرکردایەتی شۆڕش نەدەدا و ڕۆژبەڕۆژیش، پتر لە بەڵێنە پووچەکانی خۆیان پەشیماندەبوونەوە!

سەرکردایەتی (پارتی)ش، جگە لە ئەوەی بڕوایەکی تەواو و پتەویان، بە برایەتی درۆزنانەی کوردی بندەس و عەرەبی سەردەس، هاوپەیمانێتی لاسەنگی نێوان (پارتی) و (بەعس) هەبوو، لە ماوەی ئەو (**4**) ساڵەدا، نە خۆیان بۆ ئەو ڕۆژەڕەشە ئامادەکرد بوو، نە زۆر شتی باشیشیان، بۆ ڕۆڵەکانی گەلەکەیان کردبوو!

بەلام لە سەرەتای ساڵی (**1974**)ەوە، ئینجا سەرکردایەتی (پارتی) زانیان، تای تەرازووی دەسەلاتداراتی (بەعس) قوورسترە، لە (کوردستان) و (عێراق)یش، بەتەواوی ڕەگی

قوولیان داکوتاوە. لەبەرئەوە کەمی بەهۆش خۆیان هاتنەوە و کەوتنە خۆیان. هێندێ چەکی قوورسیان، بۆ ناوچەکانی (گەرمیان) و (قەرەداغ) نارد. دڵنەوایی هێزەکانی پێشمەرگەیان کرد و بانگیانکردنەوە. لە زۆربەی ناوچەکاندا، هێزەکانی پێشمەرگە سەرلەنوێ ڕێکخرانەوە. ئەو پێوەندییەی لەگەڵ (ئێران)، ڕۆژی لە ڕۆژان نەپچڕابوو، دەمەزەردکرایەوە و دەرگەی سنوورەکان بەئاشکرا کرانەوە. دەستەدەستە کوردپەروەران، لە هەموو ناوچەکانی (کوردستان)ەوە ڕایاندەکرد و پەنایان بۆ شۆڕش دەبرد. ئیدی بارودۆخێکیان نەفراندبوو، کەس بەتەمای ئاشتی و ڕێککەوتن نەمابوو. هەر ئێمەی نەتەوەیی هیچ نەبووین و هیچ جۆرە پلانێکمان نەبوو!

پەکلاکردنەوە

دووەمین کورسی پۆلی سێیەم دەسپێکردبوو، خوێندکارە کوردەکان، زۆر بە نابەدڵی هاتوچۆی زانکۆیان دەکرد. چونکە کەس نەیدەزانی، چیمان بەسەردێ و نەک هەر چارەنووسی خوێندن، بەڵکوو پاشەڕۆژی هەموو کار و پیشەکانیش لە (کوردستان)، بە ئایندەی شۆڕشی کورد و پێوەندی ڕامیاری، نێوان هەردوو سەرکردایەتی (پارتی) و (بەعس)ەوە بەسترابووەوە. لەبەرئەوە زۆربەی هاوڕێکانم، پێوەندییان بە شۆڕشەوە کرد بوو، هێندێکیان هەر لە چیابوون. منیش نەمدەزانی، چی بکەم. یەخەی (فەرهاد)م گرت و لێم پرسی: گەر شەڕبووەوە، چی بکەین؟! ڕوو لە کوێ کەین؟! گوتی: هێندەی لە سەرکردایەتییەوە ئاگادارکراوم، جەنگ دەسپێدەکاتەوە و جەنگی ئەم جارەش، زۆر سەخت دەبێ. زانکۆ دادەخرێ و خوێندن دەوەستێنرێ. ئێمەش ناتوانین، هیچ جۆرە یارمەتییەکی هیچ کەسی بدەین. چونکە شۆڕش، شۆڕشی (پارتی)ە و هەر کەسی دەبێ، خۆی خەمی خۆی بخوا!

هەرچەندە (فەرهاد)، درۆی لەگەڵ نەدەکردم و ئەوەی ڕاستی بووایە، پێی دەگوتم. بەڵام کاتێ گوێم لە ئەو قسە پڕوپووچانە بوو، بەجاری وەک ڕێکخستن و سەرکردایەتی، نەک وەک بیروباوەڕ، هیچ جۆرە بڕوایەکم بە (کاژیک) نەما. بەیەکجاری هەموو وێنە تەماوی و تەڵخەکانم لا ڕوونبووەوە. بەتەواوی هەموو کێشە و گرفتەکانی نێوخۆی (کاژیک)م بۆ دەرکەوت. هەر زوو بەهۆی ئێمەوە دەیانویست، جێپێی خۆیان، لەنێو کۆمەڵانی خەڵک و شۆڕشدا بکەنەوە. ئینجا زانیم، مامۆستا (عوسمان) هەرچییەکی بۆ باسکردووم، هەمووی ڕاستبووە. دەسیانبڕین و هەڵیانخەڵەتاندین. منیش بە نەزانی و لە بێئاگایی خۆم دوایانکەوتم. کۆمەڵێ کوڕی کوردی نیشتمانپەروەری تازەپێگەیشتووم هەڵفریوان، بێ لانە و بێ خاوەن، بەرەڵای دەشتی چۆڵوهۆڵی بەڵا و چارەنووسێکی نادیارم کردن.

ئای لە ئەو ڕۆژانە، چەن سەختبوون، خەو و خواردنم لێ بێزرابوو. هەمیشە بیرم لە ئەوە دەکردەوە، ئەو سەرکردایەتییە ترسنۆک، بەزیو و هەڵپەرستە، چۆن دەسیان بە زاخدا کردین؟! لە خۆم دەپرسی: بۆ ئەو هەموو درۆیەیان لەگەڵ کردین؟! گوناهمان چی بوو، بە ئەو شێوەیە غەدرمان لێ بکەن؟! تۆڵەی خۆم و هاوبیرەکانم، لە کێ بسەنمەوە؟! بەڕاستی، بیرم لە زۆر شت دەکردەوە، زۆر خەمبوو، نەمدەزانی، چی بکەم، ڕوو لە کێ و لە کوێ بکەم؟! بەلام بۆئەوەی لە ئەوە پتر، فێل لە خۆم و هاوبیرەکانم نەکەم، چیدیکە مۆڵەت بە ویژانی خۆم نەدەم، یەکەمین هەنگاوم نا و هەموو پێوەندییەکانم، لەگەڵ (کاژیک) پساند. هەروەها ئەو چەن هاوبیرە کەمەی لاشم مابوون، ئاگادارمکردنەوە و پێم گوتن: (کاژیک) نەماوە، ڕێکخستنەکانی خۆی وەستاندووە و هەر هاوبیری دەیەوێ، بچێتەدەرەوە، ئازادە و دەبێ، خۆی مشووری خۆی بخوا! ئیدی لە ئەوە پتر تاقەتی حانەحەبەشێی بێ سەروبەرم نەبوو، هەموو شتێکیان بۆ باسکەم و لە بنی کوڵەکەکە بدەم. تا ئەوانیش یەخەی من بگرن و بە پرسیار دامگرنەوە، کە خۆشم وەک ئەوان، وەلامەکانیانم نەدەزانی!

دوابڕیار

<u>دوای ئەوەی هەموو شتێکم بۆ ڕوونبووەوە، (کاژیک) هەر تەنیا دێیەکی زل و ماڵێکی وێران بوو، وەک ڕەشەبا و گێژەڵووکە، لەبڕ هەڵیدەکرد، تەنیا هەر دەنگی هەبوو، ڕەنگی نەبوو. جگە لە ئەفسانە و تەمومژێکی کاتی، هیچی دیکە نەبوو. سەرکردایەتی پارتەکە، پیاوی ڕۆژی تەنگانە و ڕووباو نەبوون، لەنێوجەرگەی خەبات و ئازارەکانی گەلدا پێ نەگەیشتبوون، تەنیا چەن کەسێکی ترسنۆکی دوورەپەرێزی ڕەشبین بوون. خایە و مایەیان تەنیا چەن بابەت و کەرەسەیەکی کۆن و سواو بوو. لە قسەی زل و ڕەخنەگرتن پتر، هیچی دیکەیان لەدەس نەدەهات. بڕیارمدا، جێی شیاوی خۆم، لەنێو ڕیزەکانی شۆڕشدا بکەمەوە. بەلام لەسەر حسابی بیروباوەڕ و (کاژیک)، ئاو و ئاوبانگی خۆم نا، بەڵکوو وەک کوردێکی بێلایەنی نیشتمانپەروەری دڵسۆزی نەتەوە و نیشتمانەکەم، لە یەکێ لە هێزەکانی پێشمەرگەدا، چەک هەڵگرم و داکۆکی لە (کوردستان)ە خۆشەویستەکەم بکەم</u>. چونکە:

– لە زانکۆ کۆمۆنیست و بەعسییەکان، زۆر باش دەیانناسیم. لەبەرئەوە لەنێوشاردا نەمدەتوانی، هەروا بە ئاسانی، سەری خۆم کزکەم و دانیشم.

– ئەوە لە من نەدەوەشایەوە، سەر بۆ دوژمنی داگیرکەر شۆڕکەم و ناپاکی لە نەتەوەکەم بکەم.

« گەر سەری خۆشم کزکردایە، ناپاکیم لە نیشتمانەکەی خۆشم نەکردایە و کەسیش دەستی بۆ نەبردمایە، لە ئەو بڕوایەدا بووم، (خاڵەحاجی) وازی لێ نەدەهێنام و هەڵێکی باشیشم، بۆ (پاراستن) دەڕەخساند، زەفەرم پێ بەرن، بە ناوی ناپاک و پیاوی (بەعس)ەوە، بەخۆڕایی خوێنیان بڕشتمایە. چونکە بە تۆمەتی ناپاکی لە کورد و شۆڕش، جگە لە ئەوەی کارێکی ئاسانبوو، هیچ گرفتێکی تێدا نەبوو، زۆر کەسی دیکەی بێ تاوانیشیان فتکردبوو! بۆیە هێندە گێل و گەمژە نەبووم، تا لە گرفت و ئەگەرەکان نەگەم، ئەو هەلە لە دەس خۆم بدەم و لە هەمان کاتیشدا، بۆ ئاحەزە ڕامیارییەکانی بڕەخسێنم، بە ئارەزووی دڵی خۆیان، درۆم بۆ هەڵبەستن و تاوانبارمکەن!

شێخ ڕەزای گوڵانی

من و پارێزەر (شێخ مەنسووری حەفید)، ئێوارەی ڕۆژی (7. 2. 1974)، لە یانەی فەرمانبەرانی (سولەیمانی)، میوانی (فەرەیدوونی شێخ ئەیبی گوڵانی) بووین. ئەو کاتە (فەرەیدوون)، ئەفسەری پۆلیسبوو، لەگەڵ (شێخ ڕەزا)ی مامیدا کاریدەکرد. جگە لە ئەوەی (فەریدوون) خزمم بوو، هەم کوڕی گەڕەک و هاوڕێی منالی، هەم دراوسێش بووین. هەروەها (کاژیک)یشی زۆر خۆشدەویست. تەنانەت دنگۆیەکیش هەبوو، گوایە (شێخ ڕەزا)ش، هەر سەر بە (کاژیک) بوو!
لە کاتی قسەکردندا، من باسی ئەگەرەکانی نوێبوونەوەی جەنگ و گرفتی خۆمم بۆ کردن. (فەرەیدوون) قسەکەی پێ بڕیم و گوتی: بۆ سەری لە کاکە (ڕەزا) نادەی و لە ئەو بارەیەوە، قسەی لەگەڵ بکەی؟ ئەو کاتە (شێخ ڕەزا)، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی (پارتی) و بەڕێوەبەری پۆلیسی پارێزگەی (سولەیمانی)ش بوو. لەلایەکەوە پێوەندی خزمایەتیمان هەبوو، لەلایەکی دیکەشەوە، تێکەڵاویمان هەبوو و دراوسێشبووین. ئەمانەم هەموو لێکدایەوە و پێشنیازەکەی (فەرەیدوون)م پێ باشبوو. بۆیە لە ئاچاریدا بڕیارمدا، پەنا بۆ خوالێخۆشبوو (شێخ ڕەزا) بەرم. ئەوەبوو، (فەرەیدوون) هەر خۆی، کاتێکی لە مامی بۆ وەرگرتم و منیش، لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا، سەرم لێ دا.

(1924 – 2004)

هەر چوومەژوورەوە، لەبەرم هەستا، فەرمووی لێ کردم و گوتی: ماشەڵڵا گەورەبوو ی! ئیدی ماوەیە بێدەنگبوو، خەریکی هێندێ نووسراوی بەردەستی بوو، لەپڕ سەری هەڵبڕی و گوتی: ڕاستە تۆ لەگەڵ (کاژیک) کاردەکەی؟! دیاربوو، (فەرەیدوون) هەموو شتێکی بۆ باسکردبوو، منیش گوتم: خەڵک وا دەڵێن. ئینجا بە زەردەخەنەیەکەوە گوتی: ئەی خۆت دەڵێی چی؟ گوتم: من بۆ کارێکی وا، هاتوومەتە لای بەڕێزتان، لە ئەوانەیە شەڕبێنەوە، (پاراستن) زۆر خراپ لێیان هەڵبێچاوم و لەگەڵ منا، هەڵسوکەوتیان باش نییە. گەر بەڕێزتان دەتوانن، یارمەتیمبدەن و لە شەڕی (حەمەڕەحیم) دوورمخەنەوە، زۆر سوپاستاندەکەم. گوتی: باشە، بەڵام تۆ دەڵێی چی؟ گوتم: لێت ناشارمەوە، بە بیروباوەڕ (کاژیک)م. کەمێ پێکەنی و نامەیەکی بۆ نووسیم، دایمێ و گوتی: بیخوێنەرەوە. نووسیبووی: (بۆ هەموو لێپرسراوان و هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)، هەڵگری نامە، حسین محمد عزیز، خوێندکاری زانکۆیە و لە هەر کوێیەک ویستی، بێ بۆ لام، تکایە دەست مەهێنتە ڕێی.)

شێخ ڕەزای گوڵانی
1974 .2 .15

لە خوێندنەوەی نامەکە بوومەوە و تەماشایەکمکرد، گوتی: باشە؟ منیش زۆر سوپاسمکرد و ڕۆیشتم. هەرچەندە نووسینەکەیم زۆر بە دڵ نەبوو، بەڵام وا دیاربوو، ئەویش نەیویستبێ، لە ئەوە زیاتر، هیچی دیکە بنووسێ. تا ئەوڕۆش ئەو نامەیەم بۆ یادگار هەڵگرتووە، بۆئەوەی هەرگیز بیرم نەچێتەوە، کە ڕۆژێ لە ڕۆژان، لە ئەو شۆڕشە گەورە و فراوانە بێسەروبەرەی (**9.11 .1961**)دا، لاوێکی خوێندکار و کوردێکی نەتەوەیی وەک من، بە نووسراوی خزمێکی وەک کاکە (ڕەزا) جێیبووەتەوە، کە ڕەنگە بەدەیان پیاوخراپ و سیخوڕی (بەعس)، ئەراتینیان تێدا کردبێ!

ڕەزای بابەگوڕوون

دوور نییە، زۆر کەس سەیری لێ بێ، دەنگوباسی کوردێکی وا خۆفرۆش، لێرەدا بە ئەو شێوەیە تۆماردەکەم! بەڵام پێش هەموو شتێ، (ڕەزا) برای شەهیدی نەمر (شێخ عەبدووڵ)ی دووکانداربوو، کە لە ڕەشبگیرییەکەی ڕۆژی (**9 .6 .1963**)دا دەستگیرکرا، لەسەر ئەوەی جنێوی بە سەرۆک (بارزانی) نەدا، لە سەربازگەی (سولەیمانی) گولەبارانکرا. چونکە لە بنەماڵەیەکی نیشتمانپەروەری تێکۆشەری کورد بوو. بەڵام (ڕەزا) لە ئەم دواییانەدا، وای لێهات، ئەگینا زووتر، هەر خەریکی کوردایەتی بوو.

(ڕەزا) لە خوارووی (عێراق) فەرمانبەربوو، بەڵام دوای ئەوەی، هەردوو باڵەکەی جەلالي و مەلایی یەکیانگرتەوە، گەڕایەوە. پێوەندی بە (خاڵەحاجی)وە هەبوو، چونکە زۆر حەزی لە ئەو جۆرە پێوەندییانە دەکرد، بێ دەسەلات و پلەوپایە نەیدەتوانی، سەری خۆی کزکا و بژی!

دوای ڕێککەوتنەکەی (11. 3. 1970)، گەلێ جار خۆی بە خزمایەتی (فەتاح ئاغا)وە بادەدا. تەنانەت ساڵی (1974)یش، دوو هەفتە پێش ئەوەی جەنگ لە (کوردستان) دەستپێبکاتەوە، پێی گوتم: بەیانی دەچم بۆ (تەوێڵە) بۆ لای کاک (فەتاح) و کاتێ گەڕاشەوە، سەری لێدام و گوتی: بڕیارمداوە، ئەچمەدەرەوە و هەر لەنێوشار بمێنمەوە.

پێش ئەوەی بچمەدەرەوە بە سێ ڕۆژ، پێکەوەبووین و لێی پرسیم: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: هەر بەیانی شەڕبێتەوە، یەکسەر دەیقوچێنم. گوتی: هەر ئیشێکت هەبوو، بەسەرچاو من بۆت ڕادەپەڕێنم. منیش بە هەلم زانی و لێم پرسی: پێوەندیت لەگەڵ (فەتاح ئاغا) ماوە؟ گوتی: ئەی چۆن، زۆر باشە. گوتم: دەتوانی، نامەیەکم بۆ بنووسی، گەر ڕێمکەوتە ئەو ناوە، یارمەتیمبدا. ئیدی هەر هەمان کات دانیشتین و گوتی: خۆت چی دەنووسی، بینووسە، دوایی من ناوی تهێنی خۆم دەنووسم و بۆت واژۆدەکەم. منیش بە ئارەزووی دڵی خۆم، نامەیەکم ڕازاندەوە و گوتم: فەرموو جارێکی دیکە، بە دەسوخەتی خۆت بینووسەرەوە، ئینجا واژۆیکە.

لە ڕاستیدا، لە نامەکەی (شێخ ڕەزای گولانی) پتر، دڵم پێی خۆشبوو، چونکە دەمزانی، ئەم نامەیەیان کاریگەرترە. ئەوە بوو، جارێکی دیکە نامەکەی نووسییەوە و هەڵمگرت، تا کاک (فەتاح) هاوکاریمبکا و وەک پێشمەرگەیەک، لە ڕیزی لەشکری شۆڕشگێڕی (کوردستان)دا جێم بکاتەوە. سەردێڕی نامەکەش نووسرابوو: لە (1)ەوە بۆ (2).

ئەو کاتە، هێندە بەزەیم بە خۆمدا دەهاتەوە و بیرم لە ئەوە دەکردەوە، دوای ئەو هەموو خەبات و خۆماندووکردنە، بە نامەی یەکێکی وەک (ڕەزا) جێمبێتەوە! بەڵام دوای ئەوەی لە دەرەوە جێگیربووم، هەر زوو لە شاخ نامەکەیم دڕاند. چونکە هەر لەگەڵ جەنگ دەستپێکردنەوە، لە تامیدەرکرد و دەسی لەگەڵ (بەعس) تێکەڵکرد. لە ئەوە دەچوو، هەر لە زووەوە، (بەعسی) بووبێ، چونکە دوای ڕێککەوتنەکەی (11) مارسی (1970)، لە خوارووی (عێراق) فەرمانبەربوو، کاتێ بە یەکجاریش گەڕاوەتەوە بۆ (سولەیمانی)، ئەو پێوەندییەی هەر هەبووە، بەهۆی (خاڵەحاجی)شەوە، پێوەندی لەگەڵ شۆڕشیش درووست کردووە، واتە دووسەرەبووە!

(ڕەزا) خۆی هەمیشە، گاڵتەی بە پارتایەتی و کوردایەتی دەهات. کاتێ جەلالیش بوو، هەر پێیدەکەنی و دەیگوت: پیاو ئەوەیە لە ئەم ژیانەدا، باش بژی و دەسی خۆی

بوەشێنێ. بۆیە بە باوەڕی خۆی، گەر کورد سەرکەوێ، ئەوا لەڕێی خزمایەتی (فەتاح ئاغا) و (خالەحاجی)وە، سەرەداوێکی گرێداوە. ئەویش هەر کوردە و کارێکی دەستدەکەوێ، گەر شۆڕشیش ژێرکەوت و (بەعس) سەرکەوت، ئەوا دەیان جار بۆ ئەو باشتر، چونکە پارەیەکی زۆر، ترومبێل و کاری بە ئاسانی دەستدەکەوێ. ئەوە جگە لە ئەوەی، خۆشی تووشی گرفتی ڕاکردن و کوردایەتی ناکا. ئەوەبوو، دوای یەک ساڵ و جەنگێکی قووڕسی ماڵوێرانکەرانە، لە بەختی کەچی کوردا، (بەعس) سەرکەوت و ئێمەش، بەسەرشۆڕی گەڕاینەوە!

ئیدی ئاواتەکەی (ڕەزا) هاتەدی و دەسەکەی بۆ هەموو لایە ئاشکرابوو. چونکە نەیدەتوانی، چیدیکە خۆی بشارێتەوە، (بەعس)یش لێی قەبووڵ نەدەکرد و کاری پێی بوو. لەبەرئەوە وەک سەگی هاری لێهات، تا ساڵی **(1980-1981)**، سەرکردایەتی شۆڕشی نوێ کوشتیان. بەڵام لە دوای هەرەسی شۆڕشەوە، هیچ جۆرە پێوەندییەکی دۆستانە و هاوڕێیانەمان، لەنێواندا نەما. ئەگینا مەگەر بە ڕێککەوت تووشمبووایە، ئەویش گەر ئاگای لێ نەبووایە، خۆم لێ دەدزەییەوە. تەنانەت کاتێ کوشتیان، چاوم بەرایی نەهات، لە پرسەکەشیدا دانیشم!

ڕەزای بابەگوڕوون، حوسێن موحەممەد عەزیز، حەمەعەلی ئەحمەد حەمەموراد، ڕۆژی (**7. 2. 1970**) لە قوتابخانەی ئامادەیی کشتوکاڵ – بەکرەجۆ گیراوە.

لەگەڵ ئەوەشدا خوا هەڵناگرێ، هەرچەندە تووشمدەبوو، هەر وەک جاران، گاڵتە و قسەی خۆشی خۆی دەکرد، هەموو جارێکیش دەیگوت: دنیا فشەیە، ئەوەی دەسەڵاتی

هەیە، بۆ خۆی باش دەژی و ئەوەی دیکەش تیاچووە. من نامەوێ، دوای خۆم منداڵەکانم برسیبن. هێندێ جاریش دەیگوت: چی دەڵێی، بۆت بکەم، منیش هەر هێندەم دەگوت: لە سایەی خواوە، هەموو شتێکم هەیە.

دوادیـــدار

هێشتا (6)ی مانگی (3) بوو، (5) ڕۆژی مابوو، جەنگ دەسپێبکاتەوە. هەردوو ڕەوانشادی هونەرمەند (قادر مستەفا، حەمەی تێرگز) و هەردوو مامۆستا (حەمەسالح هێتلەر و حەمەڕەشید فەتاح)، لە یانەی مامۆستایان دانیشتبووین، دەمانخواردەوە و دەمەتەقێمان دەکرد. جگە لە من و مامۆستا (قادر مستەفا)، ئەو سیانەی دیکە گوتیان: ئێمە بە هیچ شێوەیە، بڕوامان بە ئەو سەرکردایەتی و شۆڕشە نییە، (بەعس) لەنێوشاردا بمانگری و پارچەپارچەمانکا، ڕاناکەین و دەمێنینەوە.
(حەمەسالح) گوتی: کورد سەرناکەوێ، ئەم جارە زۆر خراپ تێکدەشکێ. هەرچەندە من و ئەو، دەنگەدەنگێکی زۆرمان بوو، بەڵام لە کەلی ئەهریمەنانەی بڕوای خۆی نەهاتە خوارەوە. پاشان پێکەوە بەرەو ماڵەوە ڕۆشتینەوە و بۆ دواجار، ماڵاوایم لێ کرد.
ئەوەبوو، جەنگ دەسپێکردەوە و ئەوان ڕایان نەکرد. ئێمە ڕامانکرد و (بەعس)یش، (حەمەسالح)ی گرت و لەگەڵ مامۆستا (عیززەت ڕەشید)دا، ڕۆژی (17. 8. 1974)، لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) لە (بەغدا) هەڵییانواسین و بۆچوونەکەشی زۆر ڕاست دەرچوو. چونکە شۆڕشەکە زۆر خراپ تێکشکا و هەمووشمان، بە سەرشۆڕی گەڕاینەوە!
بەڵام دوای ئەوەی (بەعس)، ڕۆژی (12. 5. 1974) پێنج خوێندکاری لەسێدارەدا. یەکێکیان (حەسەن)ی برای (حەمەڕەشید فەتاح) بوو، ئیدی ئەویش ڕایکرد و هاتە دەرەوە، لە (چۆمان) بینیم، سەرەخۆشیم لێ کرد و گوتی: هیچ چارنەبوو، بۆیە شارم بەجێهێشت!

(حەمەسالح فەرەج 1974.1940)

(عیززەت ڕەشید 1974.1944)

سەردانی شارباژێڕ

هەر زوو خۆم ئامادەکرد، هەموو شتەکانم لەماڵەوە هەڵگرت. لە سەرەتای مانگی دووەوە، دەستی جلی کوردیی شرواڵومراخانییان بۆ دروروم. هەر تەواویشبوو، هەموو ڕۆژێ لە داخی خوێندکارە عەرەبە شۆڤێنییە بەعسییەکان، بە جلی کوردییەوە دەمخوێند. تا جارێکیان دوکتۆر (جەلال شەفیق)، لە پۆلدا گوتی: ئەوە چییە، دەڵێی هەر لە ئێستەوە، بەتەواوی خۆت ئامادەکردووە؟!

ڕۆژی (3. 3. 1974) لەگەل (شێخ مەنسووری شێخ کەریمی حەفید) لە زانکۆ گیراوە.

گرنگترین شت لای من، پەرتووکەکانم بوو، چونکە دەمزانی، لەنێوشاردا تێدادەچن، ئێمەش لە دەرەوە، لە کوێرە دێیەکدا گیردەخۆین، گەر کەرەسەی ڕۆشنبیریمان نەبێ، بەتەواوی ووشکدەکەین و بێ تاقەتیش دەبین. لەبەرئەوە ڕۆژی (8. 3)، من و (شێخ مەنسووری حەفید) و (شێخ ناسر)ی برای، بە جیپەکەی خۆیان، هێندێ زەخیرەمان کڕی، لەگەل پەرتووکەکانمدا بارمانکرد، بەرەو (شارباژێڕ) بەڕێکەوتین، نانی نیوەڕۆمان لە گوندی (هۆمەراخ) خوارد و سەرلەئێوارە گەڕاینەوە.

لەبەر چاخانەکەی (ئەزمر)، ڕەوانشاد (فەتاح ئاغا) و (خاڵە حاجی) وەستابوون. (مەنسوور) و (ناسر) دابەزین و گوتیان: با سەرێکیان لێ بدەین و هەواڵی بزانین، بەڵام تۆ دامەبەزە، با (خاڵەحاجی) نەتبینێ. منیش وەک لە شۆڕش قاچاغبم، لەنێوجیپەکەدا خۆم گرمۆلەکرد، هێندەی پێ نەچوو، جووتەبرا هاتنەوە و گوتیان: هەموو هێزی پێشمەرگە، خۆیان ئامادەکردووە و چاوەڕێی فەرماندەکەن. ئیدی من خەمی هیچم نەما.

دوو نامەکەی (شێخ ڕەزای گولانی) و (ڕەزای بابەگوڕوون)، لە تەنکەی باخەڵمدا شاردبوومنەوە. جلوبەرگی باش، پێڵاوی قایم و گەرمم کڕیبوو. هەر ئەوە مابوو، کە شەڕ دەسپێبکردەوە، سەری خۆم دەرکەم و ڕاکەم، لە شوێنێ بگیرسێمەوە. بۆیە بڕیارماندا، هەرسێکمان سەرلەئێوارەی (11)ی مانگ پێکەوە بڕۆین.

تەقەلایەکی سەرنەکەوتوو!

ماوەی جێبەجێکردنی (4) ساڵەکەی ڕێککەوتننامەکە نزیکبووبووەوە، سەرۆک (بارزانی) ویستی، دانوستان لەگەڵ (بەعس) بکا. لەبەرئەوە شاندێکی لە هەردوو ڕەوانشاد (ئیدریس بارزانی) و (دارا توفیق) پێکهێنا. ڕۆژی (8. 3. 1974)، سەردانی (بەغدا)یان کرد، بۆئەوەی گفتوگۆ لەگەڵ سەرانی (بەعس) بکەن.
(بارزانی) داوایکردبوو، ڕێککەوتنامەکە ساڵێکی دیکە درێژکرێتەوە، بۆئەوەی جارێکی دیکە لە ئاگردانی (کوردستان)دا، پشکۆی جەنگ نەگەشێتەوە. بەڵام ئەوان قایل نەبوون و گوتبوویان: ئێمە ئێوارەی ڕۆژی (11/12. 3. 1974)، یاسای ئۆتۆنۆمی بڵاودەکەینەوە، ئێوەش دەبێ، پشتگیریبکەن. ئیدی شاندەکە بێ هیچ ئەنجامێ، ڕۆژی (13. 3. 1974) گەڕایەوە. ئەوەش دوا گفتوگۆی شۆڕش و سەرکردایەتی (بەعس) بوو، ئەو هەوڵەش هیچی لێ سەوز نەبوو، جەنگ دەسپێکردەوە.

دوارۆژەکانی شار

ئەو دوو ڕۆژەی لە (سولەیمانی) بووم، دەوامی زانکۆم نەکرد. تەنیا هەر خەریکی گەڕان و دەنگوباسکۆکردنەوە بووم. شەوانیش لەگەڵ هاوڕێکانمدا یەکمان‌دەگرتەوە، تا درەنگ لە یانەی مامۆستایان دادەنیشتین و باسی ڕەوشی ڕامیاری (کوردستان) و (عیراق)مان دەکرد. هەر یەکێکمان بڕیاری خۆی دابوو، شوێنێکمان بۆ خۆمان دیاریکردبوو.
(شێرکۆ بێکەس) گوتی: ئێمە کۆمەڵی نووسەر و برادەر، بەرەو (تەوێڵە) دەڕۆین. (عەلی توفیق) و (حەمەعەلی)، هەر لە ساڵی (1972)وەوە، لە هێزی (خەبات) جێگیربووبوون. (برایمی حەمەعەلی، سەروەت موحەممەد ئەمین و وریا براخاس)یش بڕیاریاندابوو، بەرەو (هەڵەبجە) و هێزی (خەبات) بڕۆن. مامۆستا (قادر)یش لەڕێی ژنۆژنخوازییەوە، لەگەڵ ڕەوانشاد (جەزای عەلی کاتب) خزمایەتییان هەبوو، ئەویش لە ناچاریدا، خۆی بە ئەودا هەڵواسیبوو. ئیدی لە ئەوە دەچوو، هەموومان لە یەکدی دابڕێین و بە ئەو زووانە یەکدی نەبینینەوە. نەشمانئەزانی، چ ڕۆژێکی ڕەش چاوەڕێماندەکا!

خەڵکی شاریش بەگشتی، سەریان لێ شێوابوو، دەتگوت، خۆڵی مردوویان بەسەردا کردوون! بە هەر لایەکدا دەڕۆیشتم، برادەر و دۆستم دەدی، قسەمانەدەکرد، زۆر بێتاقەتبوون و لە شاڵاوی پەلاماردانی دڕندانەی تۆڵەسەندنەوەی (بەعس) دەترسان. کار و نانپەیداکردن زۆر کزبووبوو، زۆربەی دووکان و بازارەکان داخرابوون، سەرجادەکان چۆڵبووبوون. ئەوانەی لە خۆیان دەترسان، پتر سەرقاڵی خۆکۆکردنەوەی خۆیان و منداڵەکانیان بوون. بەڕێوەبەری فەرمانگەکانی میری، کە زۆربەیان لە لێپرسراوانی شۆڕش و (پارتی) بوون، سەرکردایەتی شۆڕش دایاننابوون، هەموویان شوێنەکانیان چۆڵکردبوو، وازیان لە کارەکانیان هێنابوو. هەریەکەیان لە نێوچەیەکی نزیک شار، خۆیان دامەزراندبوو، چاوەڕێی فەرمانی (بارزانی) و بارودۆخەکەیان دەکرد، تا بە تەواوی ڕوونبێتەوە و بە لایەکدا بکەوێ. ئیدی بارێکی ناڵەباری وا ئەفرێنرابوو، هیچ شتێ لە جێی خۆی نەمابوو، ترووسکایی تێدا بەدی نەدەکرا!

ماڵاوایی

ڕۆژی (**10. 3. 1974**)، تا تەواو تاریکبوو، من هەر لەنێوبازار بووم و دەگەڕام. ئێوارە بۆ ماڵەوە گەڕامەوە، وردەوردە، خەڵکی گەڕەک چۆڵیاندەکرد. دایکم گوتی: (شێخ ناسر) تێلیفۆنیکرد. منیش بەپەلە تێلیفۆنم بۆ کردەوە. گوتی: (مەنسوور) دیار نییە، چی بکەین؟ گوتم: بەپەلە وەرە بۆ ئێرە. دوای ماوەیە هات. بڕیارماندا، هەر بە ئەو شەوە، دووقۆڵی بەرەو (ئەزمڕ) بڕۆین. کاکە (مەنسوور) وەک زۆربەی بەڵێنەکانی دیکەی خۆی، ئەمەشیانی جێبەجێ نەکرد و ئێمەی بەجێهێشتبوو. لەگەڵ کۆمەڵێکدا بە جیپەکەی خۆیان ڕۆشتبوون بۆ (گەڕەدێ).
کەمێ لە شار دوورکەوتینەوە و گەیشتینە (دەباشان). ئەو کاتە دەشتێکی چۆڵبوو، هیچی لێ نەبوو. کزەبایەکی زۆر ساردی دەهات، وردەوردەش باراندەباری، شەوێکی زۆر تاریک و نوتەک بوو، چاو چاوی نەدەبینی. (شێخ ناسر) گوتی: کوڕە با بگەڕێینەوە، بە ئەم شەوە تاریکە خوا گرتووینی؟! منیش گوتم: تازە تەواو، بەیانی دواڕۆژی ڕێککەوتننامەکەیە و کۆتایی بە هەموو شتێ دێ. دوور نییە، بەیانی (بەعس) وەک ساڵی (**1963**)، لەنێو شاردا هاتوچۆ قەدەغەبکا، ڕەشەکوژی دەستپێبکا و ڕێمان نەبێ، دەرچین. لەبەرئەوە هەرچی چۆنێ بێ، دەبێ، خۆمان بگەیەنینە (سیتەک).
بە جادەقیرەکەدا بێدەنگ دەڕۆیشتین، لە پردەکەی سەر ڕێی (ئەزمڕ) پەڕینەوە. هەردووکمان بیرماندەکردەوە، ئەم جارە بەرەو کوێ دەڕوا؟ لەپڕ دەنگی ڕایچڵەکاندین و هاواری لێ کردین: کێن؟ منیش بە دەنگێکی بەرز گوتم: خۆمانین. کاتێ چووینە پێشەوە،

ڕەوانشاد (شێخ برایمە شەلەی ئامادینی) خزمی دایکم بوو. تەوقەمان لەگەڵ کرد و گوتی: هیچ مەترسی نییە، هەر چواردەوری شار، بە پێشمەرگە گیراوە. هەر ڕێک بڕۆن. ئیدی پشتێنی سەلامەتیمان لێ کردەوە و ڕۆیشتین.
هەر هێندە دوو پێچمان بڕی، تووشی (شێخ کاوە) بووین. یەکدیمان ماچکرد و گوتی: جارێ لێرە ئیشم هەیە، با جێبەکەم بتانگەیەنێ و لە ماڵەوە چاوەڕێمکەن. کاری ڕاستبێ، سواری جێب بووین. لەکۆڵ ئەو هەموو سەرماوسۆڵە، باران، تاریکی، ڕێگە پێچاوپێچە دووروودرێژە و ماندووبوونەی کردینەوە!

سیتەک

هەر چووینەژوورەوە، (ڕەشۆل)ی گۆرانیبێژ، لەنێوچیمەنەکەدا لەسەر تەپڵەکێ دانیشتبوو، خەڵکێکی زۆریش دەورەیاندابوو، هەریەکە قسەیەکی دەکرد و ئەویش گوێی لێ گرتبوون، وەک ئەوەی کۆڕ بگێڕێ! ئێمەش تێکەڵاوی جمکوتەکە و دەمەتەقێکە بووین.
کوڕێکی قەڵەوی سوورکەلەی خەڵکی (سولەیمانی) دانیشتبوو، ناوی مامۆستا (عیززەت ڕەشید) بوو. من نەمدەناسی، قسەکانی زۆر قوتوزلبوون. ڕەخنەی لە سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕش دەگرت، گاڵتەشی بە درووشمی ئۆتۆنۆمی دەکرد. (ڕەشۆل)یش لێی پرسی: ئەی ئێمە داوای چی بکەین، باشە؟! (عیززەت)یش گوتی: کورد تا داوای هەر چوارپارچەکە نەکا و شۆڕشێکی چەکداری، لە هەموو (کوردستان)دا پێکەوە بەرپا نەبێ، هەرگیز ڕزگارمان نابێ. (ڕەشۆل)یش هەستایە سەرپێ و گوتی: ئەهلەن قنگ کوولەکە، ئێمە پارچەیەکمان بۆ ڕزگارناکرێ، تۆش ئێستە ڕاتکردووە، داوای هەر چوار پارچەکەمان لێ دەکەی؟! ئیدی بوو بە پێکەنین. دوایی بیستم، مامۆستا (عیززەت) هەر بۆ بەیانی گەڕابووەوە، ئەندامی (کاژیک) بوو، لەگەڵ (حەمەسالح هیتلەر)دا گیرابوون و پێکەوە لەسێدارەدرابوون!
پاشان من و (شێخ ناسر)، چووینە ژوورەکەی (کاوە). لەسەر سیسەمە دووکەسییەکەی، دووقۆڵی لێی نووستین. ئەو کاتە تەنیا هەر (کاوە) لە (سیتەک) بوو، بەڵام دایکی و هاوسەرەکەی، لەنێوشار مابوونەوە. شەوێ درەنگانێ (کاوە) هاتەوە، شەقێکی لە دەرگەکە هەڵدا، هاتەژوورەوە و لێفەکەی لەسەر لابردین، بە دەنگەدەنگ خەبەری کردینەوە. بە پێکەنینەوە گوتی: ئەی لە ئەم پێشمەرگانە، وا دوژمن (ئەزمڕ)ی گرت، ئێوەش لێرە نووستوون! ماوەی نیوکاژێر مایەوە و گوتی: من دەگەڕێمەوە و نان بۆ پێشمەرگەکانم دەبەم. ئێوەش خۆتان خەریککەن و مەنوون، زوو دێمەوە. هەر ئەو ڕۆژێ، ئێمە لێی نووستینەوە. بەڵام دەمەوبەیانی بوو، تازە هاتبووەوە و منیش لە دەنگی ئەو خەبەرمبووەوە.

نانی بەیانیمان خوارد، دووقۆڵی چووینە حەوشەکە و گوتی: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: جاری تازە هاتووم، هیچ شتێکم لا روون نییە، چاوەڕێی دەنگوباس دەکەم، تا بزانم، لە ئەم رۆژانەدا چی رووەدا و چی دەبیستین، بەڵکوو باروودۆخەکە بە لایەکدا بکەوێ. گوتی: بۆ لێرە نامێنیتەوە؟ گوتم: ناتوانم، چونکە من کاری تایبەتی خۆم هەیە. ئیدی بە ساردییەکەوە گوتی: دوای (ناسر) و (مەنسوور) دەکەوی؟! گوتم: کاکە گیان، ئەوان هاوڕێمن و دوای کەس ناکەوم، بڕیارمداوە، ماوەیە لەگەڵ ئەوان پێکەوەبین، دوایی نازانم، بەرەو کوێ دەڕۆم. ئیدی بە بێدەنگییەکەی و بە ڕوخساریدا دیاربوو، لێم زویر بووە، چونکە ئەو دەیویست، من لای بمێنمەوە، منیش هەرچەند سەرمدەبرد و دەمهێنا، بە کەڵکی ئەو نەدەهاتم و پێکەوە هەڵمان نەدەکرد. لەبەرئەوەی لەلایەکەوە نەمدەتوانی، هەرچی ئەو بیڵێ و بیەوێ، پەسەندیکەم و جێبەجێیبکەم. لە لایەکی دیکەوە، ئەو ئەزموونەی ساڵی (**1968**)م بیرنەچووبووەوە، کاتێ لەسەر ئەو، جەلالییەکان گرتیانم و تێریان کوتام، کەچی پێدەکەنی و بەجێشیهێشتم. لەلایەکی دیکەشەوە، شتێکی دیکە لە مێشکمدا بوو، کە بە کردەوە بەشداری لە شۆڕشەکەدا بکەم و شوێنپێی خۆم بکەمەوە!

جگە لە ئەوەی سوور دەمزانی، ئەو هەم پێوەندی بە (خاڵەحاجی)وە هەبوو، کە هیچمان چارەی یەکدیمان نەدەویست. هەم (کاژیک)یش ئاگاداریکردبوومەوە، بەهۆی (ڕەفیق پشدەری)ەوە، پێوەندی بە دەسەڵاتەوە هەیە. بۆیە زۆر سوپاسمکرد، لەگەڵ (ناسر)دا ماڵاواییمان لێ کرد و هەر ئەو ڕۆژە، بەرەو (گەڕەدێ) بەڕێ کوتامان. ئیدی (کاوە)، لەسەر ئەوە زۆر لێم زویربوو، تا مردیش، ئەوەی هەر لە دڵ دەرنەچوو، تەنانەت پێشی نەگوتین، با جێیەکە بتانگەیەنێ!

گەڕەدێ

نزیکی نیوەڕۆ بوو، لە گوندی (گەڕەدێ) و لە ماڵی حاتەمی کورد ڕەوانشاد (شێخ دارای شێخ جەلالی حەفید) جێگیربووین. جگە لە خۆی، خوالێخۆشبوو (حاجی شێخ کەریمی حەفید، شێخ مەنسووری حەفید، بەختیاری شێخ قادری حەفید، شێخ مەحموود باراوی) و چەن پیاوێکی دیکەش، لە دیوەخانە خنجیلانەکەی دانیشتبوون و قسەیاندەکرد. بۆ ڕۆژی دواییش، (شێخ ساڵحی دارۆغا)، لەگەڵ دوو گەنجی چەکداردا پەیدابوون. ئیدی بە قسە خۆشەکانی، هێندەی دیکە کۆڕی دانیشتنی دیوەخانەکەی گەرمکرد!

ئەو ماوەیە، کۆمەڵێ یاری کاغەز و کۆمەڵێکی دیکەش کلاوکلاوێنەیان دەکرد. شەوانیش گوێمان لە ڕادیۆ دەگرت. (شێخ ساڵح) زۆر قسەی خۆشبوو، زۆر شتی خۆشی دەگێڕایەوە. بە من و (مەنسوور)ی گوت: دەچم بۆ (چوارتا) و لە ئەوانەیە، هەر لە ئەوێش بمێنمەوە. گەر ڕێتان کەوتە ئەو ناوە، سەرم لێ بدەن، نێرەقەڵێکتان بۆ سەردەبڕم.

ڕۆژی (**13. 3**) بوو، لەپڕ پیاوی هات و گوتی: لە دەرەوە بانگتدەکەن. منیش سەیرم لێهات، لە دڵی خۆمدا گوتم: دەبێ، کێ بزانێ، من لێرەم و بمناسێ، وا ئیشی پێم هەیە! کە چوومەدەرەوە و تەشامکرد، (سەلاح)ی برام بوو. گوتی: باوکم منی بە شوێن تودا ناردووە و دەڵێ: ڕەوشەکە زۆر خۆشە و هیچ شتێ نییە، بەڵکوو بۆ چەن ڕۆژی بێیتەوە و لەنێوماندا پشوویەکبدا، پاشان بگەڕێتەوە. منیش کە ئەوەم گوێ لێ بوو، هەر هێندەی مابوو، لە داخاندا هەردوو چاوم، لە پشتی سەرمەوە دەرپەڕێ! گوتم: تۆ چۆن زانیت، من لێرەم؟ گوتی: لە (سیتەک) لامدا و (شێخ کاوە) پێی گوتم: لە (گەرمەدێ) دامەزراوە. گوتم: هەر ئێستە بگەڕێرەوە. جارێکی دیکە شتی وا نەکەی و بیر لە هاتنەدەرەوەش نەکەیتەوە. بەتەمای منیش نەبێ، بگەڕێمەوە، تا لایە بە لایەکدا نەکەوێ.

ئەو کاتە (سەلاح)، تەمەنی (18) ساڵان بوو. لە (سولەیمانی)ەوە بەپێ و بەتەنیا، بە دوای مندا هاتبوو، تا سۆراغێکم بکا. منیش هێندە بێباک و بێخەم بووم، بیرم لە ئەوە نەکردەوە، لە ئەوانەیە خۆی لە ترساندا هەڵاتبێ و هیچ شوێنێکی دیکەشی شک نەبردبێ، پەنای بۆ بەرێ. بۆیە منی دۆزیوەتەوە و پەنایهێناوە. یا بیری ئەوەم نەبوو، پێی بڵێم: جارێ وەرە تۆزێ دانیشە، تۆ ماندوو و برسیت. با کەمێ بحەوێیتەوە. یا ئەم شەو لای من بەسەربەرە و بەیانی بڕۆرەوە!

ئەویش یەکسەر لێیدا و گەڕایەوە. دواییش لەسەر دڵمدا بووبوو بە گرێ. ئاواتەخواز بووم، بە ئەو شێوەیە وەڵامم نەدایەتەوە. بەتایبەتی کاتێ ئەو پیاوە باشانە پێیانزانی، زۆر سەرزەنشتیان کردم. ئاخر خۆم میوانبووم، چۆن دەکرا، یەکێکی دیکەش دامەزرێنم؟!!

(شێخ دارای حەفید **1941 – 2012**)

سێ ڕۆژ لە گوندی (گەڕەدێ) بووین، کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد. پاشان (شێخ ساڵح) بەسواری، بەرەو (چوارتا) ڕۆی. ئێمەش هەموومان بە دوو جیپ، چووین بۆ (ئەزمڕ). نیوەڕۆ لە بارەگەی لقەکەی (ئەحمەسوور ڕەباتی)، نان و چا و گوێژمان خوارد. ماوەیە لە ئەوێ ماینەوە، لە دوورەوە تەماشای (سولەیمانی)مان دەکرد. ئەو کاتە هێشتا دنیا بێدەنگبوو، هیچ ڕووی نەدابوو. دوایی ماڵئاواییمان لە (شێخ دارا) و ئەوان کرد، من و هەر سێ برا (مەنسوور، ناسر و بیستوون)، سواری جیبەکەیان بووین. ئیدی لە ئەوان جیابووینەوە و بەرەو گوندی (هۆمەراخ) بەڕێکەوتین.

هۆمـــــەراخ

(هۆمەراخ)، گوندی (شێخ کەریمی حەفید)ی باوکی هاوڕێکانم بوو. گوندێکی چکۆلۆکەی خنجیلانە بوو. ئەو کاتە لە چەن ماڵێکی کەم پێکهاتبوو. لە سیلاوە بە گردۆلکە و چیای گەورە و گچکە دەورەدرابوو. چەمێکی چکۆلانەی تەنگی باریک، لە قەدپاڵی چیاکانەوە بەرەوخوار دەبووەوە و بە تەنیشت گوندەکەدا تێپەڕدەبوو. پاشان لەگەڵ چەمە گەورەکەی (قەلاچوالان) تێکەڵدەبوو. ئەو ناوە لە بەهاردا، دیمەنێکی کەلی جوان و دڵفرێنی هەبوو، کەر مرۆ دڵی خۆش بووایە و ڕەوشەکە باشبووایە، هەر جێی سەیرانبوو!
ئێوارەی ڕۆژی (**13. 3. 1974**) گەیشتین و لە ماڵی سەرکاری گوندەکە کاک (ڕەسووڵ) دابەزین. دیوەخانێکی خاوێن و ڕێکوپێکیان هەبوو. ماڵەکە لە دوو نهۆم پێکهاتبوو. بەشی خوارەوەی چەن ژووری بوو، خۆی و خێزانەکەی تێیدا دەژیان. ژوورێکیشیان بۆ تەویلەی ئاژەڵەکانیان تەرخانکردبوو. لەسەریشەوە، تەنیا یەک ژوور و هەیوانی بوو. سەربانی نهۆمی یەکەمیشی بەدەمەوەبوو، زۆر جار لە ئەو سەربانە، من و (ناسر) پیاسەماندەکرد. خۆمان لەبەر تیشکی زێڕینی خۆری، ئەو بەهارە پرتەرووتووشەی مانگی مارس ـ ئەپریل هەڵدەخست و بەدەم هاتوچووە، دەمەتەقێماندەکرد.
بەڕاستی تا بڵێی، کاک (ڕەسووڵ) پیاوێکی بەڕێز، ڕووخۆش و میوانپەروەر بوو. دیاربوو، خاوەنی خێزانێکی زۆر گەورەش نەبوو. بەڵام ئەو چەن ڕۆژەی لە ئەوێ بووم، لە (حەسەن)ی کوڕە چکۆلەکەی پتر، کەسی دیکەم نەبینی!

ناسر حەفید

حەسەنی جوانەمەرگ!

(حەسەن)ە چکۆل، تەمەنی هەر (6) ساڵان دەبوو، هەر ئێوارەمان لێدەهات و نانمان دەخوارد، هەموو لە دیوەخانەکە دادەنیشتین و گوێمان لە دەنگی وێزگەی شۆڕش دەگرت. (حەسەن)یش دەهات، سڵاویدەکرد و لە تەنیشت منەوە دادەنیشت.

(حەسەن)، منداڵێکی زۆر زیکەڵە، ئیسکسووک و ڕووخۆش بوو. بە ئەو منداڵییەی خۆی، زۆر شتی دەزانی، چونکە دوا منداڵی پچوکی باوکی بوو، لەگەڵ خوشکەکانیدا گەورە ببووبوو، زۆر شت فێربووبوو، هەمیشە دەترووقایەوە و دەم بەپێکەنین بوو. لە زۆر شتدا هەڵیدەدایە و باوکیشی لێی تووڕەدەبوو، هاواری لێ دەکرد و دەیگوت: کوڕە (حەسەن) بێدەنگبە و هەستە بڕۆ. منیش ناوبژیمدەکردن و نەمدەهێشت، باوکی لێی تووڕەبێ و دەریکا، زیاتر دەمهێنایە لای خۆمەوە، دەمدواند و پرسیارم لێ دەکرد. ئەویش تەماشای باوکی دەکرد و پێدەکەنی، وەک ئەوەی پێەوی، پێی بڵێ: بۆ وازم لێ ناهێنی، ئەوەتە منیش وەک پیاو دانیشتووم، قسەدەکەم و پیاوەکانیش، گوێم لێ دەگرن!

هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە، (حەسەن) سەرنجی ڕاکێشام و هۆگری یەکدی بووین، وەک دوو هاوڕێی خۆشەویستمان لێهاتبوو، هەر ئیشێکم هەبووایە، ڕووم نەدەهات، بە باوکی بڵێم، یەکسەر بە گوێچکە چکۆلەکانی (حەسەن)دا دەمچرپاند، ئەویش خێرا هەڵدەسا، وەک تیسکەی تفەنگ بۆی دەردەچوو، هەر زوو بۆی جێبەجێدەکردم.

شەوێکیان هەمووومان پێکەوە دانیشتبووین، نازانم، چی ڕوویدابوو، (حەسەن) زۆر دڵی خۆشبوو. هەر سەیری منی دەکرد و پێدەکەنی. منیش هێنامە لای خۆمەوە، دەستێکم بە قژە کورتە ڕەشەکەیدا هێنا و گوتم: گەر ئەم جارە بەئاشتی شکایەوە و بەخۆشی گەڕاینەوە، ئەوا دەبێ، لەگەڵ باوک بێی بۆ شار و سەرم لێ بدەی، جا کە هاتی، بەڵێنت دەدەمێ، تێر بتگێرم و بە دڵی خۆشت، یەک دەست جلی کوردی جوانت بۆ بکەم. ئەویش سەیرێکی باوکی کرد و هێندەی دیکە پێکەنی، وەک ئەوەی بڵێ، ئاگات لێ هەیە، منیان چەن خۆشدەوێ!

بەیانی ڕۆژی (17. 3) بوو، هەموومان لە سەربان وەستابووین، تەماشای ئەو سرووشتە جوانەی بەهاری دەوروبەری گوندەکەمان دەکرد. ئەو ڕۆژە، خۆرەتاوێکی زۆر گەرمی خۆشبوو. وەک دەڵێن: سەری کەچەڵی دەسووتاند! لە هەموو لایەکەوە، زەوی ئێقی دابووەوە و بەدەم ئاخی داخی سەرماوسۆڵەی زستانەوە، هەڵم لە قووڵای ناخییەوە بەرزدەبووەوە، دیمەنێکی هێندە جوانی هەبوو، چاو و دڵ لێی تێر نەدەبوون!

لە دوورەوە بینیم، تراکتۆری بەرەو گوندەکە هات و عەرەبانەیەکی درێژیشی، بە دوای خۆیدا ڕادەکێشا. وردەوردە نزیکبووەوە و ویستی، بە پشتدا بکەرێتەوە و لەبەردەمی

ماڵی کاک (ڕەسووڵ)دا بوەستێ. تراکتۆرەکە هەر دەهاتەدواوە، تا ئەو شتانەی بۆ ماڵی کاک (ڕەسووڵ)ی هێنابوو، بەئاسانی دایگرن. ئێمەش ئاگامان لێ نەبوو، لەپڕ عەرەبانەکەی بە دیواری خانووەکەوە جووتکرد و زریکەی دەنگێکی ناسکی منداڵێکی بێتاوان بەرزبووەوە. کەس ئاگای لێ نەبوو، (حەسەن)ی خێرنەدیوی نەگبەت، لە کوێوە خۆی گەیاندبووە تراکتۆرەکە و خۆی بە پشتەکەیدا هەڵواسیبوو. لەنێوان دیوارەکەی ماڵی خۆیان و پشتی تراکتۆرەکەدا هەڵواسرابوو. هاوارمان لە شۆفێرەکە کرد و کەمێ چووەپێشەوە، (حەسەن) بەربووەوە. بەڵام کاتێکمان زانی، جەستەیەکی ساردوسڕی چکۆلە، لەسەر زەوییەکە کەوتووە و بەجێماوە. بەپەلە ڕامانکرد و منیش یەک دوو جار ڕاموەشاند. ئاوم بە دەموچاویدا کرد، هاوارمان لێ کرد. بەڵام بە داخێکی گەورە و گرانەوە، تازە بێکەڵکبوو، دەنگ لە بەردەوە هات، دەنگ لە (حەسەن)ەوە نەهات! هەردوو چاوی سپیبووبوو، دەسەچکۆلەکانی و لاقەکورتەکانی شلوشێواو بووبوون، هێزیان لەبەربڕابوو. دەمێبوو، سووری خوێن لەنێو دەمارەکانیدا وەستابوو. مەلی گیانی خاوێن و شیرینی، ژوورە چکۆلە تەنیاکەی گرتووخانەی جەستە نەرمونۆڵەکەی بەجێهێشتبوو، بۆ بارەگەی ئاسمان هەڵفڕیبوو!

تازە (حەسەن)، ئەم بەهارە تەڕەی ژیانی لەدەسچوو، فریانەکەوت، بە چاوی خۆی، ئاییندەی گەلەکەی ببینێ، سەری لە (سولەیمانی) یدا، لەگەڵ مامە (حوسێن)یدا، کەمێ بگەڕێ و دەستەجلە جوانە کوردییەکەی، خەونی پێوەدەبینی، لەبەریکا و خۆی پێوەبادا! ئەی هاوار! ئەم ژیانە چەن هیچوپووچە؟! کەی (حەسەن) کاتی ئەوەی هاتبوو، بە ئەو شێوە تراژیدیایە، چاولێکتێ و ماڵاوایی لە ژیان بکا؟! بۆچی ئەو خونچە پشکووتووە چاوگەشە، پێش ئەوەی بگەشێتەوە، بەخۆڕایی هەڵوەری؟! نازانم، بڵێم چی؟! ئایا لەگەڵ دیوەزمەی مەرگدا، هیچ دەکرێ؟!

ئیدی ئەو ڕۆژە، کەسمان ئاگامان لە خۆمان نەما. من بەتەواوی کاسبووبووم. گەر بڵێم: لە دایک و باوک و خوشکەکانی، پتر خەفەتم بۆ خواردووە، زیادەڕۆییم نەکردووە. چونکە هەر خۆم دەزانم، ئەو چۆلەکە ئیسکسووکەم چەن خۆشدەویست. کۆچە ناوادەکەی، چ جۆرە داخێکی گرانی، بە دڵ و دەروونمدا کرد. چ خەمێکی گەورەی بە دیاری، بۆ بەجێهێشتم. ئاخر ڕوخساری شیرینی (حەسەن)، لە گلێنەی چاوەکانمدا ڕوابوو، هەرچیم دەکرد، جیانەدەبووەوە. مۆزیکی دەنگی بەسۆزی ئاوازی پێکەنینە نەرمەکەی، لە گوێمدا دەزرینگانەوە. قسەقۆوتە خۆشەکانیم بیرنەکەوتەوە و خەویان لە چاوانم تەراندبوو، تا لە ئەو گوندەش بووم، شەوانە تا درەنگانی، خەو لە چاوانم نەدەکەوت و لە خۆم دەپرسی: ئاخر گەر نەگبەتی من نەبێ، ئەو منداڵە ژیکەڵە ژیرە ڕووخۆشە ئیسکسووکە گیانشیرینە، بۆ هێندە هۆگری من بووبوو؟!!

ئیدی خۆشی لە ئەوماڵەدا باریکرد، چرای ژیان کوژایەوە، پێکەنین بوو بە گریان، شایی بوو بە شین، کەسوکارەکەی سەریان لە قوڕنا، گریان و شیوەن، لەخۆدان و باوکەڕۆ دەسپێکرد و گوێی ئاسمانی کەڕدەکرد، هەر زوو لەنێوئاوایی و گوندەکانی دەوروبەری، هەواڵەکە بڵاوبووەوە و خەڵکێکی زۆریان لێ کۆبووەوە، پاشان جەستە شلوشێواوەکەیان شت، لە پارچە خامێکیانەوە ئاڵاند، تەرمە چکۆلانەکەی (حەسەن)ی جوانەمەرگیان هەڵگرت.
باوکی دڵی بڕوایی نەدەهات، دواماڵاوایی لە جگەرگۆشە خۆشەویستەکەی بکا و تاوی لە خۆی دووربخاتەوە، بۆیە هەر خۆشی تەرمەکەی هەڵگرتبوو، زۆر بە پەرۆشەوە، توندتوند بە سنگ و دڵە شکاوەکەیەوە نووساندبوو، بەدەم ڕێوە و بەرەو گۆرستان دەڕۆیشتین، کەس گوێی لە دەنگی هاوار و ناڕەزایی، ئەو پیاوە ورەقایمە نەبوو، بەڵام لە ناخدا قوڵپیدەدا و بەکوڵ بۆی دەگریا، گریانێکی بەخوڕی بێدەنگبوو، چونکە کانیاوی بەهاری گریانەکەی، لە قووڵای دڵ و دەروونە پڕکەیلەکەیەوە هەڵدەقوڵا. بۆیە تەنیا بۆ ساتێکیش، دڵۆپی مرواری فرمێسکەکانی، هەردوو چاوە کزەکانی بەجێ نەدەهێشت و وەک دووجۆگەی باریکی سەر ڕووی، بەسەردەم و لێوەکانیدا بەرەوخوارەدەبوونەوە. بەڵام دەنگی لێوە نەدەهات، وەک کێوێکی سەخت و گەورە، بێدەنگ لە شوێنی خۆی چەقیبوو، ڕەشەبای بەلا و نەگبەتیش نەیدەجووڵان!
ئێمەش بەئەسپای و بێدەنگ، لە دوایەوە دەڕۆیشتین، هەر یەکێ بیری لە مەرگی ناکاوی (حەسەن)ی داماو و خۆی دەکردەوە. لە گۆرستانی گوندەکە، تەرمە چکۆلە نازدارەکەی (حەسەن)مان، بە چاڵێکی چکۆلانە سپارد، مەلایەکیش بە عەرەبی دەسپێکرد و هێندی ئامۆژگاری ئێمەی کرد! ئیدی بە ئەو شێوەیە، (حەسەن)مان لە بەردەم سۆزی یەزدانی مەزندا بەجێهێشت و گەڕاینەوە، وەک هەر نەشبووبێن وابوو!
ئەو دوو ڕۆژە، هەرچی ترووسکایی هەیە، لەنێو ئەو ماڵ و گوندەدا نەما. پرسەیان لە ماڵەوە بۆ دانا و خەڵکێکی زۆر، لە هەموو لایەکەوە ڕوویان تێکردن. نیوەڕۆ و ئێوارە، خواردنیان بۆ ئامادەدەکردن و بەشێوەیەکی ڕێکوپێک، میوانی گوندەکانی دەوروبەریان بەڕێدەکرد. منیش سەرەڕای ئەو هەموو نیگەرانی و دڵەڕاوکەیەی خۆم هەمبوو، داخی گرانی (حەسەن)یش زیادیکرد و لە دڵم دەرنەدەچوو، بەڵام دەسەڵات چییە؟! گەر بیرچوونەوە نەبووایە، بڕواناکەم، کەس لە دوای مەرگی خۆشەویستێکی بیتوانایە، بژی! لەگەڵ ئەوەشدا، کەم پیاوی مەردی وەک کاک (ڕەسووڵ)م دیوە، هێندە دڵی بەهێز و قایم بێ. ئاخر جەرگی ئەو سوتابوو، کەچی هێشتا ئەو دڵنەوایی ئێمەی دەکرد و دەیگوت: ئەوە بۆ ڕادیۆکە ناکەنەوە، تا بزانین، دەنگوباسی دونیا بەچی گەیشتووە؟!

ئەورۆ ئەوا (**44**) ساڵ، بەسەر ئەو کارەساتە جەرگبڕەدا تێپەڕدەبێ، هێشتا هەر شێوەی شیرین، بریسکەی چاو، بزەی سەرلێو، تریقوهوڕی پێکەنین و قسەقووتەکانی (حەسەن)م لەیادە، هێشتا هەر دەنگی زریکەی ئەو مەرگەساتە، لە گوێمدا دەنگدەداتەوە و بیرم نەچووەتەوە!
لە ڕاستیدا، دوای مەرگی (حەسەن)، تارمایی خەم و پەژارە، باڵی ڕەشی بەسەر ئەو خێزانە هەژارەدا کێشابوو. ئیدی منیش نەمدەزانی، چی بکەم و ڕوو لە کوێ بکەم؟! هەر ڕۆژم دەبژارد، چاوەڕێی ڕەوشە نەتەوەیی و ڕامیارییەکەم دەکرد، تا کەمێ ڕوونبێتەوە و بڕیارێکی بنەبڕی بدەم.

نەورۆزی ساڵی (**1974**)

هێشتا هەر لە (هۆمەراخ) بووم، ڕۆژی (**21**. **3**) جێژنی (نەورۆز) بوو، دەشتودەر سەوز بووبوو. هەوایەکی زۆر خۆش و سازگاری هەبوو. (شێخ مەنسوور) سێ قاپ عەرەقی مەستەکی، لەگەڵ خۆی هێنابوو. هەرچەندە کردی و کۆشا بخۆینەوە، هەر دەیگوت: با زرەی لێ بێنین، بەزمێ بگێڕین و کەمێ کەللەی خۆمان گەرمکەین! بەڵام من بە هیچ شێوەیە قایل نەبووم و دەمگوت: تازە تەواو، ئێمە لە شۆڕش داین، تا سەرنەکەوین، ناخۆینەوە!
ئەو کاتە هێندە ساویلکانە بیرمدەکردەوە و دەمگوت: کوردی نیشتمانپەرەوەری شۆڕشگێڕ نابێ، بخواتەوە، وامدەزانی، کەس لە شۆڕشدا ناخواتەوە. کەچی نەمدەزانی، هەرچی کاری خراپ و ناشیرینە، لە شۆڕشی (کوردستان)دا دەکرێ. ئاخر منیش درەنگ تێگەیشتم، کە شۆڕشێکی بێسەروبەرە و کەس لە کەس ناپرسێتەوە!

شێخ نەوزادی شێخ جەلالی حەفید

ڕۆژی (**22**. **3**) بوو، (شێخ نەوزاد) و ڕەوانشاد (شێخ بەختیاری شێخ قادری حەفید) هاتن. شەو دانیشتبووین، قسەماندەکرد. (شێخ نەوزاد) ڕووی تێکردم و گوتی: بەشی (پاراستنی زانکۆی سولەیمانی)، لای من بوو. هەفتە نەبوو، ڕاپۆرت لەسەر تۆ نەنووسرێ و بە ناژاوەچی ناوت نەبەن، بە یەکەمین کادیری چالاکی (کاژیک) تاوانباریان دەکردی.
بەڵام هەموو ئەو ڕاپۆرتانەی لەسەر تۆ دەهاتن، دەمخوێندنەوە و یەکسەر دەمدڕاندن. منیش سوپاسمکرد و گوتم: مەبەست لە ئەم قسانە چییە، وا ئێستە بۆم باسدەکەی؟! گوتی: (حەمەرەحیم)، زۆر ڕقی لێتە و لە هەر شوێنێ تووشیبی، دوور نییە، ئازارتبدا، یا سەرت

به گوندا بکا و ونتکا. با نامەیەکت بۆ بنووسم و سەریکی لی بدە. منیش هەردوو نامەکەی (شێخ رەزای گولانی) و (رەزای بابەگوروون)م پیشاندا. دوای ئەوەی هەردووکیانی خویندەوە، پیکەنی و گوتی: لای ئەو، ئەو جۆرە نامانە ناخوا. من لە (چوارتا) بووم و نەزانم، لە (قەلادزێ) زانکۆ کراوەتەوە. دەبێ، هەموو مامۆستا و خویندکارەکانی زانکۆ، بەزووترین کات، بچن بۆ ئەوێ و بخوینن. جا تۆ پیویست بە نووسراوی هەیە، تا کەس ریت لی نەگرێ.
دیاربوو، (ئەوزاد) هەروا لەخۆرا، ئەم قسانەی بۆ نەدەکردم، چونکە تیکەلبووین و ژیانی منی لا مەبەستبوو. جگە لە ئەوەی ئەو، باشتریشی لی دەزانی. منیش رای (شێخ مەنسوور)م وەرگرت، ئەو پێی باشبوو. بۆیە پیشنیازەکەیم پەسەندکرد، بە مەرجی (شێخ مەنسوور) لەگەلم بێ و ئەویش رازیبوو. ئیدی هەر ئەو شەوە، نامەیەکی بۆ نووسیم و بەیانی زوو رۆژی (**23 3**) بوو، لەگەل (شێخ مەنسوور)دا پیکەوە، بەپێ بەرەو (چوارتا) بەریکەوتین.

چوارتا

لە (چوارتا)، چووینە بارەگەی (پاراستن)، ئەو پاراستنەی (خالەحاجی)، لیپرسراویبوو، من سلم لی دەکردەوە و بە خوینی سەرم تینووبووا ناوی خۆمم نووسی و ناردمە ژوورەوە. دوای ماوەیە (خالەحاجی) خۆی هاتەدەرەوە و زۆر بە گەرمی، تەوقەی لەگەل کردین، فەرمووی لی کردین و چووینەژوورەوە. من نازانم، (شێخ ئەوزاد) لە نامەکەدا، چی نووسیبوو، چونکە دایخستبوو. دیارە بە ناوی نهێنی خۆیانەوە نووسیبووی! بەلام لەبەرخاتری ئەو چەن دیرەی نووسیبووی، (خالەحاجی) خێرا، پارچە کاغەزیکی رەشکردەوە و ناردی، چاپیکەن. پاشان مۆریکرد و دایمێ. گوتی: دەبێ، برۆی بۆ (قەلادزێ) و زۆر بەریزەوە بەریێکردین.
دوای ئەوەی ئەو نووسراوەی پاراستنم دەسکەوت، کەمی دلم ئارامبووەوە. هەرچەندە تا رۆژی کارەساتە گەورەکەی هەرەسی شۆرشیش، ریزەکانی شۆرش بەرەلاخانەیە بوو، وینەی نەبوو. چونکە رۆژانە، بە دەیان سیخوری (عیراق)، بە هەموو ناوچەکانی (کوردستان)دا دەخولانەوە، کەسیش لە کەسی نەدەپرسی. لەبەرئەوە نووسراوەکەی (خالەحاجی)م لە هیچ شوینی، لە گیرفان دەرنەهینا و پیویستی نەکرد، پیشانی کەسی بدەم!
پاشان هاتینەدەرەوە و (شێخ سالحی ئاروغا)مان بینی، لە چاخانەیەک دانیشتبوو، فەرمووی لی کردین و دانیشتین. منیش بیری ئەوەم کەوتەوە، لە (گەرەدێ) بەلینیدابوو،

داوەتمانکا. گوتم: یا شێخ کوا نێرەقەلەکە؟ شێخیش بە ئەو هەموو زمانپیسی و جنێوفرۆشییەی خۆیەوە، هەردوو دەسی بۆ ناوگەڵی برد و گوتی: ئەوە نێرەقەلەکەیە، گەر دەتانەوێ، بۆتان سەردەبڕم!
دوای کەمێ، تووشی (شێخ عوسمان باراوی) زاوام بووین. یەکدیمان ماچکرد و گوتی: ئەم شەو مەڕۆنەوە، لە ماڵی (حەسەن)ی خۆمان دەبین. من نەمزانی، (حەسەن)ی براشم رایکردووە، ماڵەکەشی لە (چوارتا)یە و دووکانی داناوە. ئیدی ئەو شەوە، هەموومان لە ئەوێ ماینەوە، بە پێکەنین و خۆشی، شەوەکەمان بەسەربرد. بەیانیش نانمانخوارد و بەرەو (هۆمەراخ) گەڕاینەوە.

ژێر پردەکەی قەڵاچوالان

ڕۆژی (**24. 3**)، لە (چوارتا) دەرچووین، وردەوردە دەڕۆیشتین و بارانیش دەباری. نزیک پردەکەی (قەڵاچوالان) بووینەوە. گوێم لە دەنگەدەنگی بوو. گوتم: (شێخ مەنسوور)، ئەو دەنگانە بە گوێم نامۆ نین. سەرم شۆڕکردەوە و تەماشامکرد، هاوەڵەکانی زانکۆم (شیروان نوری غەفوور، عەلی حەمەرەشید و سۆرانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس) لەناو باران، لەژێرپردەکەدا دانیشتوون و قسەدەکەن. منیش گوتم: ئەوە چی دەکەن؟! ئیدی وەک خوا لە ئاسمانەوە، منی بە دیاری بۆ ناردبن. یەکدیمان ماچکرد و دانیشتین.
گوتم: نیازی چیتان هەیە؟! گوتیان: دەچین بۆ (چوارتا) و بزانین، بۆ کوێمان دەنێرن. پاشان قایلمکردن، لەگەڵ من بێن و پێکەوە بڕۆین بۆ (قەڵادزێ). ئەمەیە دەڵێ: ڕێوی خۆی بەکونەوە نەدەچوو، هەژگێکیشی دوای خۆی خستبوو! بەڵام خوا هەڵناگرێ، (شێخ مەنسوور) زۆر پیاوانە گوتی: ڕاستەکا، فەرمووون وەرن و ماڵی خۆتانە.
ئەو ڕۆژە، بارانێکی هێندە زۆر و بەخوڕ دەباری، ماوەی نەدەدا، چاو هەڵبڕین و سەیرێکی ئاسمان بکەین. ئیدی تا گەشتینەوە (هۆمەراخ)، هەموو جەستەمان بەتەواوی تەڕبووبوو، جلەکانیشمان دەتگوت، لە ئاو هەڵکێشراوە!

دواشەوی هۆمەراخ

هەر گەیشتینەوە، خێرا کاک (ڕەسووڵ)، چەن بڕکەدارێکی لە زۆپاکە هاویشت. دوای ماوەیە پیرەزۆپا سووربووەوە و لوورەی دەهات. ئێمەش جلمانگۆڕی و خۆمان وشککردەوە. پاشان تا درەنگانێ، پێکەوە کۆنکەنمانکرد و بەقسەی خۆش ڕامانبوارد.
بەیانی زوو هەستاین و نانمانخوارد. بڕیارماندا، بڕۆین. پەرتووکەکانم دوو باوەڵی گەورەبوو، بۆیان بارکردم و ماڵاواییمان لە (شێخ مەنسوور) و خانەخوێکەمان کرد. بە

ئەو شێوەیە، دوو هەفتەی خۆشم، لەگەڵ ئەو برا خۆشەویستانەمدا، لە گوندی (هۆمەراغ) رابوارد و لە (25. 3)دا بەجێمهێشتن، بە کوڵی خەم و پەژارەی (حەسەن)ە چکۆلەوە، بەرەو ماڵی نەنکم لە (دۆڵبێشک)، ملی ڕێمانگرت. ماوەیە بوو، (شێخ ناسر) چووبوو بۆ بارەگەی (بارزانی)، بۆئەوەی بزانێ، دوارۆژی خۆی و براکانی، لە شۆڕشدا چۆن دەبێ و چ کاریکیان پێ دەسپێرن. بەڵام تا منیش لە ئەوێ بووم، نەگەڕابووەوە، تا ماڵاوایی لێ بکەم.

دۆڵبێشک

ڕۆژی (25. 3)، دیسانەوە بارانێکی زۆر و سەرما، تەنگی پێ هەڵچنین. ئەو ساڵە بە جۆری باران دەباری، هەموو ئەو بەهارە بەدەگمەن نەبێ، ڕۆژی خۆشی نەکردەوە. بە ترومبیل لە چەمەکەی (کونەماسی) پەڕینەوە و دوای (10) خولەک، لە دەرگەی ماڵی نەنە (پیرۆز)ی دایکی دایکمم دا. هەرچوارمان چووینەژوورەوە، خۆمان وشککردەوە و لێی دانیشتین.

خوالێخۆشبوو (شێخ بابەعەلی کاریزە) زانی، من هاتووم، هێندەی نەبرد، یەکسەر هات. کەمێ دانیشت، بەزۆر هەموومانی بۆ دیوەخانەکەی خۆی برد، وەک ئاغا دێ هەڵسوکەوتی دەکرد! ماڵی ئەوان گەلێ گەورەتر و خۆشتر بوو. ئەو شەوەش میوانی (شێخ بابەعەلی) بووین و ڕاژەیەکی پیاوانەی کردین. زۆر لەگەڵمان خەریکبوو، بخۆینەوە، هەرچەندە هاوڕێکانم حەزیان دەکرد، بەڵام من قەبووڵم نەکرد.

بەیانی زوو، لە دەنگی ناڵەناڵی (سۆران) ڕاچڵەکیم. هەستام و گوتم: ئەوە چیتە؟ گوتی: زۆر ماندووم، بەیارمەتی خۆت، (شیروان) و (عەلی)م بۆ هەستێنە. (سۆران) برای (سیروان عوسمان) بوو، ئەویش هەم هاوڕێم بوو، هەم نزیکەی دوو ساڵ، لە (کاژیک)دا لێپرسراوی بووم. خاتوو (شەفیقە)ی دایکیان، منی خۆشدەویست، لەدەس (سیروان) هەر داڵویێدادیبوو، جگە لە ئەوەی (سیروان) خوشکەزای (نیهاد)ی هاوڕێشم بوو. لەبەرئەوە (سۆران) شەرمی لێ دەکردم و ڕووی نەدەهات، هیچم پێ بڵێ.

دوایی (شیروان) پێی گوتم: (سۆران) سکی دێشێ، چونکە چەن ڕۆژە داتەنیشتووە، دەبێ، دوکتۆرێکی بۆ بدۆزینەوە. منیش گوتم: کاکە تۆ بەکەڵکی ئەم شاخوداخە نایەی، وەرە، تا (کونەماسی)ت دەبەم، سواری ترومبێلێکت دەکەم و بگەڕێرەوە بۆ (سولەیمانی). گوتی: باشە. کردمە کۆڵم و لە ئاوەکە پەڕاندمەوە. سواری پیکابێکم کرد و خۆم گەڕامەوە. ئیدی پەرتووکەکانم لە ماڵی نەنکم دانا و لەگەڵ (شیروان) و (عەلی)دا، سواری تراکتۆر بووین و بەرەو (ماوەت) ڕۆیشتین.

ماوەت

(26. 3) گەیشتینە (ماوەت) و دامەزراین. خەڵکێکی زۆر، لە ئەو شارۆکە چکۆلانەیە گیرسابوونەوە. (ی. ق. ک. – ع.)، لیژنەیەکیان دانابوو، ناوی خوێندکارەکانیان دەنووسی و ڕەوانەی مزگەوتیان دەکردن. لە ئەو ڕۆژانەدا، مزگەوت بۆ پێشمەرگە و خەڵەکە ڕاکردووەکە، وەک ئوتێل پەلاش وابوو! ئێمەش وەک ئەو دەیان خوێندکارانە، لە مزگەوتەکە جێی خۆمان کردەوە.

زۆربەی هاوڕێکانی زانکۆم لە ئەوێ بوون. لەگەڵ (سەباحی غالب)دا، دیسانەوە یەکمانگرتەوە. دووڕۆژ لە (ماوەت) ماینەوە، پاشان ڕۆژی (28. 3)، بە دوو تراکتۆر، تا سەر ڕێگەکەی گوندی (قامیش)یان بردین و لە ئەوێ هەڵیانڕشتین!

لە ئەوێوە دەبووایە، بەپێ بەرەو (قەلادزێ) بمانکوتایە. کەمێ ڕۆیشتین و تووشی کۆمەڵێ پێشمەرگە بووین. یەکێ لە دواوە، دەستیکردە ملم. ئاوڕمدایەوە، (سمەی بلەسووری عەرەبانچی) هاوڕێم بوو، لەگەڵ ڕەوانشاد (عەلی حاجی سەعەرەشی) خاڵۆزایدا بوو. یەکدیمان ماچکرد و (عەلی) گوتی: بۆ کوێ دەچی، وەرە لەگەڵ ئێمە بە؟ منیش پێم باشبوو، لە هاوڕێکانم و زانکۆ دانەبڕیم، لەبەرئەوە قایل نەبووم و ماڵاوایم لێ کردن. ئیدی ئەو هەموو خوێندکارە وەک ڕانەمەڕ و بزن ڕیزبووبووین، بەدوای ڕێپیشاندەرەکەماندا ڕێچکەمان بەستبوو!

ئەو ڕۆژە، لە گوندی (مالوومە) لاماندا و لە ماڵی جووتیارە هەژارەکان دامەزراین. زۆر ماندووبووبووین، کەمێ حەواینەوە، نانمانخوارد و دیسانەوە بەڕێکەوتینەوە. ئەم جارە گورمانبەستەوە و تا گوندی (چالاوا) نەوەستاین. بەلام ئەو ڕێگەیە زۆر سەخت، بەردەلانی و هەورراز بوو، بە تایبەتی بۆ ئەو خوێندکارانەی، یەکەمین جاریانبوو، بەپێ برۆن و بە ئەو چیاوچۆلەدا هەلگەڕێن. جگە لە ئەوەی، یەکێ جانتایەکیشیان بە کۆلەوەبوو، هەر بەتەواوی هێزیان لێ برابوو.

چالاوا

ئێوارەی ڕۆژی (28. 3)، لە گوندی (چالاوا) لاماندا. جگە لە ئەوەی تا گەیشتین، ڕێگەکە تەخت نەبوو، هەورراز و نشێو، بەرز و نزمی زۆری تێدابوو، سەرەڕای ئەوەی بەپێش دەڕۆیشتین، یەکێ کۆڵێکیشمان پێبوو، جل و کەلوپەلی پێویستی خۆمانی تێدابوو. بەڕاستی زۆر ماندووبووبووین، چونکە ئێمەی شلەشاری، فێری ئەوە نەبووبووین، هێندە بەپێ بڕۆین!

بۆیە هەر گەیشتینە مزگەوتەکە، لەبەر ئازاری پێمان و ماندووبوونمان، زۆربەمان لاڵوپاڵ لێی کەوتین. دوای نوێژی ئێوارە، کوێخای گوندیان دۆزییەوە، دوودوو لە ماڵان دایانمەزراندین. ئاغای (غالبی) نوێژکەربوو، لەگەڵ مەلای گوندەکەدا ڕۆی، من و (نوری حەسەن غەفوور)یش پێکەوە، لە ماڵی دامەزراین. ماڵەکە زۆر هەژاربوون، لەبەر چرایەکی کز، لەسەر لیادێکی شڕ دانیشتین، چاوەڕێبووین، شتێکمان بۆ بێنن، بیخۆین. پێش نانخواردن بە چا دایانگرتینەوە، چا لەسەر چا بۆیان دەهێناین. تا نەمانگوت: بەزیادبێ، وازیان لێ نەهێناین!

دوایی خاوەن ماڵەکە، سینییەکی هێنا و لەبەردەمماندا داینا. (نوری) گوتی: بەخوا باش بوو، یاپراخ بوو، بەس نەبوو، ساوەر ئەبوو، چونکە زیاد لە هەموو خواردنێ، زۆر ڕقم لە ساوەرە. بەڵام هەر یەکەمین یاپراخی هەڵگرت و خواردی، هاواری لێ هەستا و گوتی: من بە ساوەری نایخۆم، جا وەرە بە یاپراخی بیخۆم، ئەمە خۆ ساوەرە و خۆی لێ گۆڕیوم! ئیدی گەلێ پێکەنین و من گوێم نەدایە، یاپراخی ساوەرەکەی خۆم خوارد، (نوری)ش نان و چای خوارد. بەڕاستی، ئەوە یەکەمین جاربوو، ببیستم و ببینم، لەبری برنج، یاپراخ بە ساوەر لێبنرێ!

پاشان پێخەفمان وەرگرت و چووینەوە بۆ مزگەوت. ئیدی تا درەنگانێ، باس هەر باسی دامەزراندن، یاپراخی ساوەر و خەڵکی ئاوایی بوو. دوایی لە ئەو زوورە گەرمەی مزگەوت لێی نووستین. بەیانی زوو، مەلا بە بانگدان خەبەریکردینەوە. خێرا دەموچاومان شت و نوێنەکانمان بۆ خاوەن ماڵ بردەوە. هەم دیسان، سەر و دڵی خانەوادەکەمان گرتەوە، نان و چامان خوارد و ماڵاواییمانکرد. ئیدی بە ئەو شێوەیە، هەموومان کۆبووینەوە و کاروانەکەمان بەڕێکەوتەوە.

دۆڵی سەفرە و زەروون

ڕۆژی (29. 3)، ماوەیە بەپێ ڕۆیشتین، دیسان باراندایکردەوە. بەڵام بارانی چی، هەر خۆشی نەدەکردەوە. لەبەرئەوە زۆر تەڕبووبووین، بەتەواوی ماندووبووبووین. هەرچی چۆنێ بوو، گەیشتینە دۆڵی (سەفرە و زەروون)، نازانم، ئەو دۆڵە چی بوو؟ چونکە هێندە دووروودرێژبوو، هەر نەدەبڕایەوە. قەدپاڵی بەرزاییەکان، هێندە سپیبوون، دەتگوت گەچکاریکراون، تەنانەت خاکەکەشی هەر سپیبوو!

ئەو بەهارە، بارانێکی زۆر باری، کانیی و کارێزەکان بوژابوونەوە و تەقیبوونەوە، ئاو زۆرزۆر زیادیکردبوو، لە کۆتایی دۆڵەکەدا، چەمێکی گەورە هاژەیدەهات، نێوجەرگی دۆڵ و چیاکانی ئەم بەر و ئەو بەری چەمەکەی دوولەتکردبوو. هەردوو بەری دۆڵەکە بە

قەپاغی پێکەوە بەسترابوون، قەپاغەکەش لە دار دروستکرابوو، بە چەن گوریسێکی قایم و ئەستوور، پێکەوە گرێدرابوون. ئێمەش هیچ چارمان نەبوو، دەبووایە، بپەڕینەوە، چونکە تاکەڕێ بوو، هەرچی چۆنێ بوو، بە چەن جاری هەموومان پەڕینەوە و ئەو شەوە لە گوندی (نوورەدین) ڕۆژمانکردەوە.

بەیانی زوو هەستاین و بەڕێکەوتین. دوای ئەوەی ڕێیەکی دوورمان بڕی و زۆر ماندووبووین، ئێوارەی ڕۆژی (**30. 3**) گەیشتینە (قەلادزێ) و ئەو شەوە، کەسمان نەدۆزییەوە، ناچاربووین، لە مزگەوتەکە بنووین.

* * *

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی چوارەم

قــــەڵادزێ

چەن جارێ لە ئەوەوپێش، شارۆچکەی (قەڵادزێ)م دیبوو. بەڵام ئەم جارە (قەڵادزێ)، دەتگوت (بەغدا)یە و لە شەقامی (رەشید) پیاسەدەکەی، هێندە جەنجاڵبوو، رێ بەر ڕێبوار نەدەکەوت و وەک دەڵێن: شان شانی دەسوو!

هەر زوو (سەروەت)ی هاوڕێم دۆزییەوە و پێکشادبووینەوە. پاشان کۆمەڵێ هاوڕێی دیکەی وەک (ئازادی عەبدوڵڵا ئەفەندی، ئەحمەدی عارفی فیتک، ئەحمەد حەمەئەمین، عەلی مەحموود غەفوور، بەختیار عەبدوڵڵا، سەلاحی ئەحمەدی سەرۆیی، دارای حەمەرەشید ...)م بینی. هێندێکیان هاوڕێی زانکۆ و هێندێکی دیکەشیان، هاوڕێی مناڵی و کوڕی گەڕەک بوون.

زانکۆ لە (قەڵادزێ) کرایەوە. کۆگەکانی شوێنی پشکنین و وەرگرتنی تووتنەکە، زۆر گەورەبوو، بۆ بەشی نێوخۆیی خوێندکارانیان تەرخانکردبوو. هەر خوێندکارێ، نوێنی خۆی لە (ی. ق. ک.) وەرگرتبوو، لەبری قەرەوێڵە، ڕیزبووبوون و لێی کەوتبوون! هەر کۆگەیەکیش نزیکەی (**50**) خوێندکاری تێدابوو. سەری عەمبارەکان جەماڵۆنبوون و بە چینکۆش گیرابوون. هیچ زۆپایەکی تێدا نەبوو، زۆر ساردبوو.

(دارای حەمەرەشید)، هەم خزم و هەم کوڕی گەڕەکم بوو. لە (قەڵادزێ) مامۆستابوو. خانوویەکی گەورەی گرتبوو. هاوڕێکانم لای ئەو خۆیان داکوتابوو. منیشیان هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە دامەزران و ماڵی ئاوابێ، نووستنی ژێر جەماڵۆنەکانم نەدی!

ئەو ماوەیە، بواری هیچ جۆرە کارێکی رامیاری و خوێندنەوە نەبوو. هیچ شتێکی دیکەش نەبوو، خۆمانی پێوە خەریککەین، چونکە لە رەگەوە هەڵکەنرابووین. لەبەرئەوە بە ڕۆژ پیاسەماندەکرد و لە چاخانەکانیش، خەریکی دۆمینەکردن بووین. ڕۆژ نەبوو، لەسەر ئەو جادانە، دە جار تووشی هاوڕێ و ناسیاوەکانمان نەبین!

ئەوەی چاوەڕێم نەدەکرد، ئەوەبوو، هەر یەکەمین ڕۆژ، (سۆرانی عوسمانی سەعەی مەلا عەبباس)م بینی. جامانەیەکی قوتی بەستبوو، لە چاخانەیەک دانیشتبوو. دەتگوت، هەر ئەویش نەبوو، بۆ (سولەیمانی) بەرێمکردەوە! گوتی: دوای ئەوەی گەڕامەوە، چەن ڕۆژێ مامەوە. برێ دەرمانمخوارد و چاکبوومەوە. پاشان بە ترومبیل هاتم بۆ ئێرە. ئینجا تێگەیشتم، ئەو خەڵکە ئەو هەموو ڕێیەیان، بەخۆرایی بەپێ کوتاوە. تووشی ئەو هەموو ماندووبوون و برسێتییە بوون!

دوای ماوەیە (ئەنوەری مەلاحوسێن – تەحلان)یش هات. (ئەنوەر) هەم کوڕی گەڕەک و هەم ئەوەتەی زانکۆش دامەزرابوو، کوێسکێکی چکۆلانەی هەبوو. شتی تێدا دەفرۆشت و بە شەویش، لە یەکێ لە فەرمانگەکانی زانکۆ پاسەوانبوو. لەبەرئەوە کەس نەبوو، نەیناسێ. کوڕێکی زۆر خۆشبوو، زۆر حەزی لە گاڵتەوگەپ دەکرد، بەقسە خۆشەکانی، هەموومانی بووژاندەوە.

تا ئەو ماوەیەی لای مامۆستا (دارا) بووین، پارەمان کۆدەکردەوە، زەخیرەمان دەکڕی و زۆربەی کات، لە ماڵەوە خواردنمان دروستدەکرد. تەنیا نیوەڕوان نەبێ، هەموو ڕۆژێ لە بازاڕ کەبابمان دەخوارد و کەبابەکەی وەستا (عەلی)ش، بەناوبانگبوو. بڕواناکەم، لە (سولەیمانی)ش کەبابی وا خۆش و بەتامم خواردبێ. جا تەگبەتی ئێمەش ئەوەبوو، لە ئەو بێکاری و بێ پارەییەدا، تێرمان نەدەخوارد، ڕۆژ نەبوو، سەرو کەبابی زیادە لوول نەدەین! هەموو ئێوارەیەکیش، (دارا) برنج و شلەی لێدەنا، ئەو کاتە لە هەر هەمووومان باشتری دەزانی. هەر ئێوارەیەکیش دوای نانخواردن، بە نۆرە قاپەکانمان دەشت. دوای نانخواردنیش، گوێمان لە دەنگی ڕادیۆی شۆڕش دەگرت، تا ئاگامان لە دەنگوباسەکان بێ. دوایش یاری کاغەز دادەمەزرا و ئەوان، لەسەر دەنکە فاسۆلیا پۆکەریاندەکرد. من ئەو یارییەم نەدەزانی، لەبەرئەوە هەر تەماشامدەکردن.
هەر لە ئەو ڕۆژانەدا بوو، لەگەڵ هەردوو مامۆستا (جەمالی سەیید عەلی) و (لەتیف مەولوود)، یەکدیمان ناسی و زۆرم خۆشمویستن. چونکە جگە لە ئەوەی کوڕێکی زۆر باش و ڕووخۆش بوون، هەردووکیشیان نەتەوەیی بوون و هەر زووش لە یەکدی تێگەیشتین.
ڕۆژێ زۆر بێزاربووم، لەنێوبازاڕ بەتەنیا دەگەڕام، تووشی هەردوو هاوڕێی دێرینی خۆشەویستی گۆشتفرۆشم ڕەوانشاد (ئەحەی حەپسە) و کاکە (عەبەی عەلی برزوو) بووم، زۆر گەشامەوە و گەلێ قسەی خۆشمان کرد.

چەن ڕووداوێکی سەیر

ئێوارەی ڕۆژی (**10. 4. 1974**) بوو، هەر لە ئەو شەوانەدا بوو، وێزگەی دەنگی شۆڕش، هەواڵی هەڵاتنی هەردوو حەفیدزادە (شێخ کاوە) و (شێخ دارا)ی بڵاوکردەوە. (شێخ کاوە)ی بە (کاوە)ی (حەلاو) ناوبرد، گەلێ سووکایەتییان پێکرد و پیاوەکانیشیان، بە جاشەکانی (کاوە) نێوزەدکرد.
بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بەتایبەتی بۆ (شێخ دارا)، چاوەڕێی ئەوەم لێ نەدەکرد. بەڵام ئەوەی (کاوە) کردی، کارێکی چاوەڕوانکراوبوو. چونکە جگە لە ئەوەی، دایکی لەگەڵ کۆمۆنیستەکانی (عێراق) بوو، ئەویش بێ ئەو، پەنجەی بە ئاودا نەدەکرد و زۆر کاریتێکردبوو. هەروەها سڵەمینەوەکەی خۆم لە جێی خۆیدا بوو، بۆچوونەکەی (کاژیک)یش ڕاست دەرچوو.
کاتی سەرکردایەتی پارتی (بەعس)یش، ناوی ئەندامانی ئەنجوومەنی یاساداناییان خوێندەوە، (بابەکر پشدەری) بە سەرۆک دانرا، گوێم لە ناوی (کاوە)ش بوو، ئیدی

گومانم لە ئەوە نەما، (کاوە) هەر لە زووەوە و لەبنەوە، پێوەندی بە ئەو کۆمەڵەوە هەبوو. بەداخەوە، ئەوە یەکەمین کەسبوو، لە بنەماڵەی (حەفید)، لە پشتی (شێخ مەحموود)ی پاشای خوارووی (کوردستان)، پشت لە ڕۆڵەکانی گەل و خاکی نیشتمانەکەی خۆی بکا!
بەڵام ئەوەی جێی سەرسووڕمانی من بەتایبەتی و هەموو کوردپەروەری بەگشتی بوو، هەڵوێستی دوو نووسەر و ڕووناکبیری نیشتمانپەروەری وەک (عەلادین سەجادی) و (شاکیر فەتاح) بوو. بەڕاستی ئەو کارەی ئەوان، بەتایبەتی (شاکیر فەتاح)، زۆر کاریتێکردم و بۆم دەرکەوت، هەموو ئەو قسانەی کاتی خۆی بۆی دەکردم، هەموو ئەو تیۆریانەی بۆی باس دەکردم، هەموویان درۆ دەرچوون. چونکە بەلای منەوە، ناپاکیکردن لە گەل و نیشتمان، بە هیچ بروبیانوویەک پاساونادری!
هەرچەندە لە ئەم سەردەمەدا خەریکە، وای لیبێ، هەموو شتەکان پێچەوانەدەبنەوە، ناپاکی لەنێو ڕیزەکانی نەتەوەی کورددا، وەک کارێکی ئاسایی لێبێ. چونکە ئەوەتەی نەتەوەی کورد هەیە، نە لە ئەو دەرکەوتە گرنگانەی کۆڵیوەتەوە، نە سزای تاوانبار و ناپاکانیشی داوە، بەڵکوو تەنیا هەر بە ئەوە قایلبوون، ناویان لە لاپەرەکانی مێژوودا، بە چاکە تۆمارنەکری!

خۆخواردنەوە و وەڕسبوون

بە ئەو شێوەیە، نزیکەی ماوەی سێ هەفتەمان، بێ هیچ ترووسکاییەک، بێ هیچ گۆڕانکاری و هەواڵێکی خۆش، لە (قەڵادزێ) بەسەربرد. هیوای ئاشتی بە جاری برا. هەموو ئێوارەیە وێزگەکەی شۆڕش، چالاکییەکانی هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)ی دەخوێندەوە. ئیدی وردەوردە، لە هەموو ناوچەکان، جەنگ دەستپێکردەوە. کۆمەڵانی خەڵک، ترسیان لێ نیشتبوو. بەتایبەتی خوێندکارانی زانکۆ. لە ئەوە دەترسان، دەسەڵاتدارانی (بەعس)، بۆردوومانی شارۆچکەکە بکەن. ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، مامۆستا و خوێندکارەکانی زانکۆ، لە هەموو لایەکەوە، ڕوویان لە (قەڵادزێ) دەکرد و ژمارەیان زیاتردەبوو. بەڵام هێشتا زانکۆ، هیچی دیارنەبوو!
من یەتەواوی، لە ئەو بارودۆخە بێزاربووبووم، گیرفانم کزبووبوو، لە ئەویش هیچ نەبووین و دەبووایە، چاوەڕێی ئەو ئەزانانەی لێپرسراوانی (قوتابیان) و (پارتی) بووینایە. هیچ کارێکیش نەبوو، بیکەین و خۆمانی پێوە خەریککەین. کەسیش لێی نەدەپرسینەوە و زۆر بێ سەروبەربوو، کەس بە کەس نەبوو. منیش لە هەموو هەواڵ و دەنگوباسێکی خۆمان پچڕابووم.

ئەندامانی لقی قوتابیان و هەردوو لیژنەی ناوچەی (قەلادزێ) و (سولەیمانی) پارتی، بۆخۆیان جێی باش و پارەی زۆریان هەبوو. هەر ئێوارەیان لێدەهات، خەریکی یاری و خواردنەوە بوون. ئەو خەلکەش بێ کار و بێ پارە، لە ئەو ناوەدا دەسووڕانەوە، ئیدی لە توانایاندا نەمابوو، بەتەواوی وەڕسبووبوون. منیش بڕیارمدا، سەردانێکی (ڕانیێ) بکەم، سەرێ لە مالی پورە (سەبیح)م بدەم و کەمێ بحەوێمەوە. زۆر لەگەل (سەروەت) خەریکبووم، نەهات. ئەوەبوو، ڕۆژی (20. 4)، لەگەل (ئەنوەری مەلاحوسێن) ڕۆیشتین، ئەو لای هاوڕێیەکی و منیش لە مالی پورم دابەزین.

ڕانیێ

بەراستی شارۆچکەی (ڕانیێ)، زۆر لە (قەلادزێ) دلگیر و خاوێنتر بوو. بە ئەو شێوەیەش جمکوت نەبوو. جگە لە ئەوەی مالی پورم، لە ئەوێ بوو، ماوەیە حەوامەوە، چەن یادگارێکی شیرینی منالیشم، لە (ڕانیێ) هەبوو. (نیهاد)ی هاوسەری (لوتفی) پورە (شەمسە)ش، لە ئەوێ مامۆستابوو. چەن هاوڕێیەکی دیکەی وەک (ئەمیری بەکری قەساب ...)یشی لێ بوو، هەر زوو یەکمانگرتەوە. زۆربەی شەو پێکەوەبووین و لایان دەمامەوە. ماوەی مانگ و نیوی دەبوو، نەمخواردبووەوە. بەلام یەکەمین جار، (ئەمیر) تۆبەکەی پێ شکاندم، عەرەقی دەرخواردام و گوتی: لێپرسراوەکان هەر تاریکیکرد، هەموو کۆنیاک و عەرەقی مۆزی ئێرانی دەخۆنەوە، مەزەکەشیان ئاوی قەلە. ئەی تۆ بۆ وا خۆت کوشتووە؟! ڕاستیدەکرد، سەرت بە هەر مالێکدا دەکرد، دوای نانخواردن، خواردنەوەیان بۆ دادەنای. تەنانەت لە (پێنجوێن)، چەن کەسێکی خەلکی (سولەیمانی) لێ بوو، لە مالەوە عەرەقیان دەفرۆشت! ماوەی چەن ڕۆژێ لە ئەوێ بووم، کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد.

بۆردوومانی قەلادزێ

بەیانی زووبوو، لە دەنگی نالەنالی فڕۆکە و قیژەقیژی خەلکی گەڕەک، خەبەرمانبووەوە، هاواریاندەکرد، ڕاکەن، خۆتان بشارنەوە، (قەلادزێ) کەسی تێنانەما! بەلێ، سەرلەبەیانی ڕۆژی چوارشەممەی ڕێککەوتی (24. 4. 1974)، کاژێری (40. 9) خولەک بوو، ئەوەی لێی دەترساین، ڕوویدا. چەن فڕۆکەیەکی باجەر و سیخۆی، دانیشتووانی (قەلادزێ)یان، بە بۆمبای ناپالم ڕاچلەکان و ڕاپانپەڕاندن. هەرگیز ئەو مێژووە ڕەشەم بیرنەچووەتەوە و تا لە ژیانیشدا بم، بیریشم ناچێتەوە، هەر هەمووشی بە (4) دەسپێدەکا!

منیش یەکسەر لە مالی (ئەمیر) دەرپەڕیم و چوومەوە بۆ مالی پورم. نان و چامان هەلگرت، بەرەو دەشتاییەکەی قەراغ (ڕانیێ) ڕووەو (سولەیمانی) ڕۆیشتین. لە ئەوێ

تەنیا ماڵی (شێخ عەزیزی باسەرە)ی لێ بوو، هەموو پێکەوە لەبن پردەکەدا جێمانراخست و دانیشتین. هێشتا هەر دەنگی فڕۆکەکان، ئەو ناوەیان پڕکردبوو، بەڵام نزیک (ڕاتی) نەکەوتنەوە و بۆردوومانیان نەکرد. لە ئەوە دەچوو، تەنیا بۆ بۆردوومان کردنی زانکۆ هاتبن!

لەگەڵ (شێخ عەزیز)دا یەکدیمان ناسی و ڕاژەیەکی زۆری کردین. ئەو ڕۆژەشمان بە قسەی خۆش بەسەربرد. ئێوارە تاریکبووبوو، چووینەوە بۆ ماڵەوە و لێی نووستین. ڕۆژی (**25. 4**) دیسانەوە، سەرلەبەیانی زوو جارێکی دیکە خۆمان پێچایەوە، هەموومان بەرەو (کێوەڕەش) ڕۆیشتین، نوێن و خواردنمان برد و شەویش هەر لە ئەوێ ماینەوە. ئەو کاتە ئەو ناوە چۆڵبوو، وەک ئێستە نەبوو، خانوو لە بناری کێوەکە دروستکرابێ.

ڕۆژی دوایی (**26. 4**)، نێوبازار جمەیدەهات. منیش لەگەڵ (دلاوەر)ی پورم ڕۆیشتم، تا دەنگوباسی ببیستم. ئینجا زانیمان، زیانی بۆردوومانەکەی (قەلادزێ) چەن بووە. ئیدی من لە ئەوە پتر، خۆم بۆ نەگیرا و گوتم: هەموو هاوڕێکانم لە ئەوێن و نازانم، چییان بەسەرهاتووە، هەر ئێستە دەبێ، بەبێ بڕۆمەوە. ماڵاواییم لێ کردن، من و (ئەنوەر) جادەبەجادە پیادامان و گەڕاینەوە. لە ڕێگە هەر ترومبێل بوو، بەلاماندا تێپەڕدەبوون، لە هەموو شار و نێوچەکانی (کوردستان)ەوە دەهاتن، تا هەواڵێکی کوڕ و برا و کەسەکانیان بزانن. لەناکاو قەمەرەیەک وەستا و خوالێخۆشبوو خاتوو (حەپسە)ی دایکی (سەروەت)ی هاوڕێم دابەزی، پەلاماریدام و ماچیکردم، گوتی: هەواڵی (سەروەت) نازانی؟ گوتم: بە ئەمای خوا، هیچ نییە و سەلامەتە. هێندەم زانی، قەمەرەیەکی دیکە هات و خوالێخۆشبوو (ڕەزاقی عارفی ڤیتک)ی تێدابوو، یەکدیمان ماچکرد و هەواڵی (ئەحمەد)ی برای لێ پرسیم. ئیدی گەلێ دڵخۆشیمدانەوە و لەگەڵ ئەواندا سەرکەوتین، گەیشتینەوە نێو (قەلادزێ). هەر دوو ڕۆژ دوای کارەساتە جەرگبڕەکەی (قەلادزێ)، شارۆچکەی (هەڵەبجە)شی بە بۆمبا وێرانکرد!

قەڵادزێ دوای بۆردوومانەکە

ڕۆژی (**26. 4**) گەیشتمەوە، لەگەڵ (ڕەزاق) و دایکی (سەروەت)، لە (قەلادزێ) دابەزین. یەکسەر چووین، سەیری ناوی لیستی ڕەوانشادەکانمان کرد. باشبوو، ناوی ئەوانی تێدا نەبوو. پاشان هەر ئەو ڕۆژە، ئەوان گەڕانەوە بۆ (سولەیمانی).

ماوەیەکی زۆر، بەنێوبازار و ماڵەکانی (قەلادزێ)دا گەڕام، تەماشای ئەو شوێنانەم دەکرد، کە کۆترە ئاشتییەکانی قەلای گەلانی چەوساوە (یەکێتی سۆڤیێت)، بە هێلکەی زێڕینی ناپاڵمەکانیان وێرانیانکردبوو. هێندەی دیکە ڕقم لە بیری کۆمۆنیستی و (سۆڤیێت)

هەستا! دیاربوو، سەرە بێهۆشەکانی شۆڕش، هێندەیان بە رادیۆ شرەکەیان شێراندبوو: مامۆستا و خوێندکارەکانی زانکۆ، بە زووترین کات خۆیان بگەیەننە (قەڵادزێ)، بەتەواوی سەرکردەکانی (بەعس)یان تووڕەکردبوو!

بۆیە یەکەمین جار، جەماوەرە گەورە و سپییەکانی کۆگەی خوێندکارانیان بۆردوومانکرد بوو، هەموویان بە بۆمبا و شەستیر دڕیبوو. کۆمەڵێ هاوڕێی خوێندکاری باش و کادیری هەڵبژاردەی قوتابییانی وەک (حەمەسالح سامسام، هیوا عەبدولغەفوور حوسێن، سەروەر عەلی قادر، بورهان عەبدوڵلا شاسوار، ئازاد حوسێن ئەحمەد، سۆران موحەممەد سەڵتە) و گەلێکی دیکەش شەهیدبووبوون. (36) دووکان، (23) خانوو و (9) فەرمانگەش ڕووخابوون، کارەباکەشی وێرانکردبوو. (300) کەس بریندار و (163) کەسیش شەهید ببووبوون. *

دووکان و بازارەکان داخرابوون، ئەو خەڵکانەی مابوون، پەنایان بۆ گوندەکانی دەوروبەر و چیاکان بردبوو. پێش هەموو کەسێ، لێپرسراوانی (پارتی) و شۆڕش هەڵاتبوون. جگە لە دوکتۆر (جەلال شەفیق)، لەگەڵ خەڵکەکەدا مابووەوە، تەرمی قوربانییەکانیان، لەبن دیواری خانووە ڕووخاوەکاندا دەردەهێنا، هەموو مامۆستاکانی دیکە، تا سەرسنووری (ئێران) نەوەستابوونەوە! هێندێکیان لە (تاران)ەوە بۆ (ئەورووپا) ڕۆیشتبوون. ئیدی (قەڵادزێ)، بە جارێ چۆڵ و وێران بووبوو، بێناز و کشومات کەوتبوو!

جا سەیر ئەوەبوو، سەرەڕای ئەو ماڵوێرانی و ئەو هەموو قوربانیانەش، شەو نەبوو، دز ماڵێ یا دووکانێ نەبڕێ. نازانم، هەستی مرۆیی، ئایینی و کوردایەتی ئەو جۆرە کەسە بێویژدانانە دەبێ، چۆن بێ، وا لە ئەو ڕۆژەڕەشەدا، دەستیان بۆ ماڵ و سەروەتی هەڵاتووەکان درێژدەکرد و تاڵانیانەکردن؟!

بەڕاستی، سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕش، غەدرێکی زۆر گەورەیان، لە خوێندکارانی زانکۆ و دانیشتووانی شارۆچکەی (قەڵادزێ) کرد، کاتێ زانکۆیان لێ کردەوە، هەڵە و تاوانێکی هێندە مەزنبوو، لێخۆشبوونی نییە و خوێنی هەموو ئەو شەهیدانەش، لە ئەستۆی وردی ئەو سەرکردە نەزانانە دایە!

---

* لە یادی بۆردوومانەکەدا، گوتاری (یاد و بیرەوەریی 40 ساڵ لەمەوبەر)م، لە ڕۆژنامەی (کوردستانی نوێ)ی ژمارە (6370)ی ڕۆژی (1. 5. 2014)، پاشان لە لاپەڕە (62–73)ی پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)دا جارێکی دیکە بلاوکردەوە. لە ئەو گوتارەدا، زۆر بە درێژی، لە هەموو لایەنەکانی ئەو مەرگەساتە دواوم.

ئاخر (پارتی) لە هەموو تەمەنی خۆیدا، تا ئەو ئەو کاتە، لە (ئۆتۆنۆمی) زیاتری داوا نەکردووە، ئیدی بۆچی ئەو بڕیارەیدا، زانکۆ لە (قەلادزێ) بکرێتەوە؟!! ڕەنگە ویستبێتی، دەوڵەتی کوردی دامەزرێنێ، لە (کاژیک) نەتەوەیی و (کاژیک)تر بووبێ، کە ئەوان پاپەندۆسیان لێکردبوو؟!
لە ئەوەش سەیرتر ئەوەبوو، پارتی کۆمۆنیستی نوێنەری کرێکار و جووتیارانی چەوساوەکانی گەلانی (عێراق)، لەگەڵ (بەعس)ی فاشیدا لەبەرەیەکدا بوون، کەچی جگە لە ئەوەی، هیچ هەڵویستێکیان نەبوو، دژی ئەو کارە چەپەڵە دڕندانەیەی دەوڵەتی داگیرکەری (بەعس) بێدەنگبوون، ئەو بۆردوومان و کۆمەڵکوژییەی (بەعس)یش کردی، کوردەکانی دژ بەرژێم و بەرەی نانیشتمانی، لە کوردە کۆمۆنیستەکان جیانەکردەوە، وەک یەک کوشتنی و ماڵی وێرانکردن!
هەر بۆ نموونە: ماڵە کۆمۆنیستێکی هەژاری (قەلادزێ)یی بەرکەوتبوو، کوتەکوشتنی ژنەکەی و هەموو منداڵەکانی بەسەریەکدیا کەوتبوون و تێکەڵاوبووبوون، تەنیا هەر پیاوەکە ڕزگاری بووبوو، ئەویش هێندە بێ هۆش و گۆش بوو، دەیگوت: تەرمەکانیان کۆدەکەمەوە و دەیبەم بۆ (سولەیمانی) بۆ شکات!
لە ئەو ڕۆژە ڕەشەدا، هەرایەک سازبووبوو، کەس ئاگای لە کەس نەمابوو. دوای (**2–3**) ڕۆژ، ژن و مێرد یەکدیان دەدۆزییەوە، یا باوک و دایک، منداڵەکانی خۆیان دەبینییەوە. زۆربەی خەڵکەکە، هەر لە یەکەمین بۆمبا و دەسرێژی شەستیرەوە، زراویانچووبوو، بەپێی پەتی و سەری ڕووتی ڕایانکردبوو. هێندی کەسیش، هەر لە ڕاکردنەکەدا مردبوون. پیاوی بەتەنیا ڕایکردبوو، لە ترساندا، لە دەرەوەی شار خۆی کردبوو بە کونێکدا، بۆردوومانی فڕۆکەکە نەیکوشت، کەچی لە کونەکەدا، ماری پێوەیدابوو، دوای ماوەیە گیانی دەرچووبوو!

گربـــداغ

هەر ئەو ئێوارەیە، هەواڵی برادەرەکانم زانی، بەپەلە بەرەو گوندی (گربداغ) ڕۆیشتم. کاتی گەیشتم، لە دوورەوە (ئەحمەدی عارفی فیتک)م بینی، لە دەوری حەوزی مزگەوتەکە وەستابوو. چاوی بە من کەوت، هەردووکمان وەک گوڵ گەشاینەوە. هەواڵی (ڕەزاق)ی برایم پێگەیاند، ئیدی کەمێ دڵیکرایەوە. دوایی چاوم بە هاوڕێیان (دارا، سەلاح و ئەنوەر)ی برای (دارا) کەوت. (دارا) مام (وسو)ی فەرماندەی باتالیۆنی دەناسی، بەهۆی ئەوەوە، لە ماڵان دامەزراین.

بەڵام هاوڕێکانی دیکەم، هەریەکەیان بەلایەکدا هەڵاتبوون. هێندێکیان وەک (شیروان نوری غەفوور، عەلی حەمەڕەشید، سۆران عوسمان..) تا (سولەیمانی) نەوەستابوونەوە. هێندێکی دیکەیان لە نێوچەکانی (شاربازێڕ، هەڵەبجە، پێنجوێن ...) جێگیربووبوون. هێندێکی دیکەشیان، لە دەوروبەری گوندەکانی (قەڵادزێ)، خۆیان حەشاردابوو. ئێمەش دوای دوو ڕۆژ، ئەو گوندەمان بەجێهێشت و چووین بۆ گوندی (دارشمانە). بەڵام ڕەوشی ئەوێمان بە دڵ نەبوو، لەبەرئەوە بڕیارماندا، لە گوندی (هێرۆ) بگیرسێینەوە.

هێرۆ

ڕۆژی (28. 4)، لە گوندی (هێرۆ) ژوورێکمان بەکرێگرت. سەرلەنوێ دەستمان بە چێشتلێنان و بەزمەکەی (قەڵادزێ) کردەوە. ژیانی ئەو گوندە، زۆر ناخۆشبوو. بەڕۆژ لە ترسی فڕۆکە، هەر زوو هەڵدەساین و لە گوندەکە دووردەکەوتینەوە. لەنێودارەکاندا خۆمان ونەدەکرد. جێمان دادەخست، نانی بەیانی و نیوەڕۆمان ئامادەدەکرد، تا تاریکی دەکرد، بۆ نێوئاوایی نەدەگەڕاینەوە.

بەڕاستی شوێنەکەمان هێندە خۆشبوو، نەماندەزانی، تەماشای چی بکەین. دەتگوت یەزدانی مەزن، بەهەشتەکەی خۆی، لە ئەو ناوە درووستکردووە. هێندە سەوزای، دار و دەوەنی جوانی لێ بوو، ئاوێکی زۆر لە نزیکمانەوە هاژەیدەکرد. لە هەر چوارلاشمانەوە، دەنگی جووکە وجریوەی مەل دەهات و گوێیان پڕکردبووین. ئەمانە هەموویان، دڵی ئێمەی لێقەوماویان دەکردەوە و کەمێ ئارامیان پێ دەبەخشین. بەڵام چونکە دڵمان خۆش نەبوو، چارەنووسی خۆمان و شۆڕشەکە دیارنەبوو، زۆر بێ وزە و توانا بووین. بەشەو، لەبەر ڕووناکایی چرایەکی کزدا، بە ماتی دادەنیشتین. ئیدی بەتەواوی لە جیهان دابڕابووین. جگە لە دەنگوباسی وێزگەکانی رادیۆ، ئاگامان لە هیچی دیکە نەبوو. بارانیش هەر تاوەناتاوی دایدەکرد، دڵۆپەش کارێکی پێ دەکردین، هەموو شەوێ لەتاواندا، یەک دوو جار جێمان دەگواستەوە. ئینجا لەبەر دەنگی تەقەی دڵۆپە، لەنێو سەتڵ و مەنجەڵەکانی دەدا، هەر خەومان لێ نەدەکەوت. بۆڵەبۆڵی کاک (ئەنوەر)یش، لە ئەولاوە بوەستێ، هەموو جارێ لەسەر شتی هیچوپووچ، شەڕێکی پێ دەفرۆشتین و دەیگوت: جێگەکەی منتان گرتووە. لەنێو هەمووشماندا، (سەلاح) باری دەروونی زۆر خراپبوو، چونکە ئەو بۆمبابارنە، کارێکی خراپی تێکردبوو. ئیدی ژیانی بە شێوەیەبوو، ترووسکایی لە دەموچاویدا نەدەبینرا. (دارا)ش گوێی نەدەدایە و هەر خەریکی چێشتلێنانی خۆی بوو. (ئەحمەد)یش مێش میوانی نەبوو، هەر لەسەر قسەخۆش و حیلکەحیلکی خۆی بەردەوامبوو. بەڵام من ڕۆژبەڕۆژ بیرەوەریی، بەسەرهات و

ڕووداوەکانم تۆماردەکرد. بەداخەوە، پەخشانێکی درێژم بۆ (حەسەن)ە چکۆل، نامیلکەیەکم لەسەر کوردایەتی و برایەتی نووسیبوو، دوای هەرەسەکە هەموویان تێداچوون!

دوکتۆر کەمال فووئاد

ڕۆژێ لەنێوباخەکەدا دانیشتبووین، لەپڕ ڕەوانشاد دوکتۆر (کەمال فووئاد)، بە خۆی و پێشمەرگەیەکەوە، بە لاماندا تێپەڕبوون. ئێمەی بینی، هات بۆ لامان. برادەرەکانم زۆر ڕوویان نەدایە، بەڵام من پێشوازیم لێ کرد و لای من دانیشت. هێندێ پرسیاری لێ کردم، ناوی من و (ئەحمەد)ی نووسی، گوایە بە دوای خوێندکارانی زانکۆدا دەگەڕێ و دەیانەوێ، لە شوێنێکدا کۆیانکەنەوە و یارمەتیانبدەن، پاشان ڕۆیشت

پێنج خونچەگوڵی نەپشکووتوو

شەوێ رادیۆمان کردەوە، هەواڵی دەستگیرکردنی پێنج قوتابی زانکۆ (ئەریمانی فووئاد مەستی، حەسەن حەمەڕەشید، ئازاد میران، جواد هەمەمەوەند و لەیلا قاسم)ی بڵاوکردەوە. سەرکردایەتی شۆڕش هەڕەشەی توندی لە (بەعس) دەکرد و دەیگوت: گەر خوێن لە پەنجەی یەکێکیانەوە بێ، ئەوا دووقات تۆڵەیان دەستێنین! بەڵام بەداخەوە، دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، گوێی لە ئەو هەڕەشەوگوڕەشانە نەگرت و هەر زوو دادگەیەکی کارتۆنی درۆیان بۆ سازکردن، هێندێکیان لێ بەرەڵاکردن، گوایە هیچیان لەسەر نەبووە! هەر پێنج هاوڕێ و هاوخەباتەکەی دیکەشیان ڕۆژی (**12. 5. 1974**)، لە گرتووخانەی (ئەبوغریب) لە (بەغدا) لەسێدارەدان.

حەسەن حەمەڕەشید

لەیلا قاسم

ئەریماتی فووادمەستی

ئەو هەواڵە، زۆر نیگەرانیکردم و تەمی خەمێکی زۆر گەورە، دڵ و دەروونی داپۆشیم، چرکەبەچرکەی ساتەکانی هاوڕێیەتی خۆم و (نەریمان)م، وەک شریتێکی سینەما بیرکەوتەوە! شۆڕشیش نەک هەر دووقات تۆڵەی نەسەندنەوە، بەڵکوو هیچی نەکرد، بیرچوونەوە و خوێنەکەشیان بەفیڕۆ ڕۆیشت!

(نەریمان)م لە نزیکەوە دەناسی و خۆشمدەویست. زۆر کوڕێکی بەڕێز و خۆشەویست بوو. تازە خەریکبوو، پێدەگەیشت و هەوڵیدەدا، پێشکەوی و ڕاژەی نەتەوەکەی بکا. لەنێو هاوڕێکانیدا، جێیەکی دیاری هەبوو. کوڕێکی ڕووناکبیربوو، زۆر نەتەوەییانەش بیریدەکردەوە. ئێمە هیوایەکی گەورەمان پێی بوو، لە کۆلێژی (ئاداب)ی (بەغدا)، چالاکی بنوێنێ، بەڵام بەداخەوە، چانس یار نەبوو، مەرگ مەودای نەدا، یەک هەنگاو بەرەو ئەو ئامانجە پیرۆزە بنێ! *

سەردانی قەڵادزێ

نزیکەی ماوەی (2) هەفتە، بە ئەو شێوەیە، لە ئەو ناوە ماینەوە. ئیدی بەتەواوی وەڕسبووم. ڕۆژی (12. 5) سەرێکم لە (قەڵادزێ) دا. هێندێ برادەرم بینی و دووشەو لە مزگەوتەکە مامەوە. ڕۆژی (13. 5)، تووشی (سەلامی مەلاعەبدولڕەحمان) بووم. ئەو کاتە لێپرسراوی لقی قوتابیانی (سولەیمانی) بوو. زۆر بەگەرمی پێشوازی لێ کردم. دوای ئەوەی هەواڵی یەکدی و برادەرەکانمان زانی، گوتی: ئێمە هەموومان کوردین و یەک کێشەی سەرەکیمان هەیە. بۆیە پێویستە، هاوکاری یەکدی بکەین.

پاشان داوای لێ کردم، یارمەتیانبدەم و بە هەموومان هەوڵبدەین، خوێندکارەکان کۆکەینەوە و سەرپەرشتییانبکەین. منیش بێ ئەوەی، ڕەهەندی کارەکە بزانم، یەکسەر پەسەندمکرد. دوای دووڕۆژ، نزیکەی (100) خوێندکار پەیدابوون. ئێوارەیەکی تاریک، شارەزایەک لەگەڵمان هات و هەموومان، بەرەو گوندی (شێخاوەدەڵان) بەڕێکەوتین.

---

* تا ئێستە، دوو گوتارم لەسەر ئەو پۆلە ڕەوانشادە قارەمانانە نووسیوە. یەکەمیان بە ناوی (پێنج داربەڕووی ڕەشەستوور) لە گۆڤاری (گوڵان)ی ژمارە (976)ی مانگی گوڵانی (2014) و دووەمیشیان بەناوی (هەڵۆیەکی بەرزەفڕی ئاسمانی کوردایەتی) لە گۆڤاری (سلێمانی تازە)ی ژمارە (156)ی مانگی حوزەیرانی (2014) و جارێکی دیکەش، هەردوو گوتارەکەم، لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)دا، ساڵی (2015) بڵاوکردووەتەوە. بۆیە لێرەدا نامەوێ، لە ئەوە پتر، لە ئەو بابەتە بدوێم.

شێخاوەلان

ئێوارەی ڕۆژی (15. 5) بوو، گەیشتینە گوندی (شێخاوەلان) و هەر زوو لە مالان دامەزراین. بەیانی ڕۆژبووەوە، هەموو کۆبووینەوە و بە چیاکەی پشت ئاواییدا هەلگەڕاین. هەرچەندە گوندەکە لە تەختایدابوو، بەرەکەی ڕووەو (قەلادزێ) بوو، لە دەشتاییەکی فراوان پێکهاتبوو. بەلام پالی بە (3) چیای زۆر بەرزەوە دابوو، هەر سێ چیاکەش، لە یەکدییەوە نزیکبوون. یەکێکیان لە نێوەڕاست و دووانەکەی دیکەشیان، بەرانبەر یەکدی بوون. ئێمەش لە نێوەندی سێگۆشەی هەر سێ چیاکەدا، لەسەر کانیی و ئاوێکی زۆر ڕوون و خۆش، بارەگەی سەرەکیمان دامەزراند.

بۆ ڕۆژی دوایی (16. 5)، ڕەوانشاد (شێخ مستەفای شێخ ئیسماعیل، حەمەسابیر و ئازادی عەبدوللافەندی) هاتن، هەرسێکیان لە زانکۆ مامۆستابوون، جگە لە ئەوە، دوکتۆر (حەمەسابیر) ئەندامی لیژنەی ناوچەی (سولەیمانی)ش بوو. کۆبوونەوە دەسپێکرد، هۆردووگەیەکی خوێندکارانمان، لەسەر شێوەی ڕێکخستنی پێشمەرگە دامەزراند. هەموو خوێندکارەکان، بەسەر (3) پەلدا دابەشکران. هەر خوێندکاری بەئارەزووی خۆی، لەگەل کۆمەلێ خوێندکاری دیکەدا ڕێکدەکەوتن و پەلێکیان هەلدەبژارد. هەر پەلێکیش بنکەی خۆی، لە یەکێ لە ئەو سێ لوونکە چیایە دادەنا. منیش یەکێ لە ئەو سێ سەرپەلانە بووم. زۆربەی ئەو خوێندکارانەی لە ئەم پەلەدا بوون، خەلکی پارێزگەی (کەرکووک) و دەوروبەری بوون، لە کۆلێژی (ئاداب)ی هەردوو زانکۆی (سولەیمانی) و (بەغدا) دەیانخوێند. (ئازادی عەبدوللا فەندی)ش، لێپرسراوی هۆردووگەکە بوو.

هەموو خوێندکارەکان، سەرو دووپەتۆیان وەرگرت. یەکێکیان دادەخست و ئەوی دیکەشیان بە خۆیاندا دەدا. جانتاکانیشیان لەبری سەرین دادەنا. هەرچەندە کاتەکەی مانگی (5) بوو، لە ئەو مانگەدا، (کوردستان) هەوای خۆشدەبێ، سەرما نامێنێ و بەدەگمەنیش نەبێ، باران نابارێ. بەلام هەرکەسێ لە ئەو چیا بەرزانە، پێخەفی تەواوی پێ نەبێ، هەر سەرمای دەبێ. شەو درەنگانێ کەمێ ساردیدەکرد و خوێندکارەکان، لەتاو سەرما خەبەریاندەبووەوە. هێندێ جاریش لەنیوەشەودا، بارانێکی کەم دەباری، نمەنمیدەکرد و تەڕیدەکردین.

دوو چێشکەریشیان لە گوندەکە بەکرێگرتبوو، ڕۆژانە سێژەمە خواردنیان بۆ ئامادەدەکردین. هەر پەلێکیش لە کاتی دیاریکراوی خۆیدا دەهات، خوێندکارەکان ژەمەخواردنی خۆیان وەردەگرت و نانیاندەخوارد. پاشان قاپەکانیان دەشت و ئینجا پەلێکی دیکە دەهات.

زۆربەی خوێندکارەکان، سەریان پاکپاک تاشیبوو. گەرماوێکیشمان بە لقەدار و گەلا دروستکردبوو، ئاومان گەرمدەکرد، خۆمان و جلەکانمان پێ دەشت. لەنێوگوندەکەش،

دووکاتێکی چکۆلانەی لێبوو، جگەرە و هێندێ شتی پێویستی ڕۆژانەی دیکەی دەفرۆشت. خوێندکارەکان بەڕۆژ، لەنێو ئەو باخ و درەختانەدا دەسووڕانەوە، خۆیان خەریکدەکرد و کاتیان دەکوشت. چونکە نەیاندەزانی، چی بکەن و هیچ جۆرە کەرەسەیەکی ڕۆشنبیریشمان، لا چنگ نەدەکەوت، تا خۆیان بە خوێندنەوەوە سەرقاڵکەن. کەسێکیش نەبوو، کۆڕێکی ڕووناکبیری یا ڕامیاریمان بۆ بگرێ، کەمێ چالاکی لە هۆردووگەکەدا بنوێنێ. منیش دوای ئەو ڕووداوانەی نێوخۆی (کاژێک)، وازم لە ئەوە هێنابوو، قسە بۆ خوێندکارەکان بکەم و بۆ (کاژێک) گەلالەیان بکەم. چونکە پێم وابوو، هەموو شتێ کۆتاییهاتووە. هەرچەندە بە هیچ شێوەیە، باوەڕم بە (پارتی) نەمابوو، بەلام بڕیارمدابوو، وەک پێشمەرگەیەک لەژێر فەرماندەی سەرۆک (بارزانی) و لە شۆڕشی (کوردستان)دا بەشداربیکەم.

لە هۆردووگەکەماندا، جۆرە دیسیپلین و ڕێزێ هەبوو، بێپرسی سەرپەل و لێپرسراوی هۆردووگە، کەس بۆی نەبوو، بە هیچ لایەکدا بڕوا، بە کارێکی تایبەتی نەبووایە. ڕێی خوێندکارەکانمان نەدەدا، بۆ نێوگوندەکە دابەزن، تا هیچ جۆرە گرفتێ دروست نەبێ، چونکە گوندەکە پڕبوو لە ئافرەت و پیاوی کەم تێدامابوو. ئێوارانیش دوای نانخواردن، هەموو خوێندکارەکان، زوو لە شوێنێ خۆیان کۆدەبوونەوە و تا درەنگ، دەمەتەقێدەکرا، یا بە گۆرانی و شمشاڵێدان، یا بە نوکتە و قسەی خۆش، شەوەکەمان بەسەردەبرد. ڕۆژ بە ڕۆژ، خوێندکاری نوێمان بۆ دەهات و ژمارەی بەشدارانی هۆردووگەکە زیادیدەکرد. بەلام لە ئەو هۆردووگە گەورەیەدا، تەنیا یەک کلاشینکۆفمان هەبوو، ئەویش هی (ئازاد عەبدوڵڵا) بوو، گەر سەربازەکانی سوپای (عێراق) بە پەرەشووت دابەزیبانە، هەموومانیان بەدەس دەگرت!

هەرچەندە جێگەکەمان زۆر خۆشبوو، هەواکەی گەلێ سازگاربوو، میوەیەکی زۆری هەبوو، ئەو چیا و دەشتانە، دیمەنێکی دڵفرێنیان هەبوو، لەسەر چیاکانەوە، (قەلادزێ)مان لێ دیاربوو. لەگەل ئەوەشدا، خوێندکارەکان بەتەواوی وەڕسبووبوون و نەیاندەزانی، چی بکەن. بۆیە پێشنیازمکرد، لەگەل خوێندکارانی پەلەکەی خۆماندا، گەشتێ بە ئەو چیایانەی دەوروبەرماندا بکەین و سەرێ لە ئەو گوندانەی سەرسنووریش بدەین.

گەشتێکی ناوازە

ئەوەبوو، ڕۆژی (20. 5) دوای نانخواردنی بەیانی، هەموومان کۆبووینەوە، بەرەو چیا سەخت و سەرکەشەکەی (قەندیل) ڕۆیشتین. بە چیاکەدا هەلگەڕاین و تا سەرلووتکە بەرزەکەی چووین. لە ئەوێ چاڵەبەفرێکی زۆرمان بینی و خوێندکارەکان بەفرێکی

زۆریان خوارد. زۆر لە ئەو ئاوە سووڕاینەوە و دوایش هەرچی چۆنی بوو، لە گوندی (گۆرەشێر) گیرساینەوە، نامەزراین و نانمانخوارد. پاشان دەمەوئێوارەیەکی درەنگ گەڕاینەوە. هەرچەندە کەمێ ماندووبووین، بەڵام لە ڕاستیدا، گەشتێکی زۆر خۆش و خەمرەوێن بوو، خوێندکارەکانیش زۆریان پێ باشبوو.

هەڵشۆ

ماوەی دوو هەفتەی دیکە، لەنێو ئەو چیا و درەختانەدا، بە ئەو شێوەیە رامانکێشا و هەرچی چۆنێ بوو، گوزەرانمانکرد. بەڵام تا دەهات، خوێندکارەکان پتر نائومێددەبوون، وا هەستیان دەکرد، سەرکردایەتی شۆڕش پشگوێیانخستوون.
کۆبوونەوەیەکی گشتیمان کرد و داوایانکرد، بەزووترین کات، چارەسەرێکی بنەڕەتی، بۆ ئەو گرفتانە بدۆزینەوە. بۆ ئەو مەبەستەش، من و (رەشید) ناوێکی خەڵکی (هەولێر)یان هەڵبژارد و بڕیاردرا، لە نزیکترین هەلدا، وەک نوێنەری هۆردووگەکە، سەردانێکی مامۆستاکانی زانکۆ بکەین و گرفتەکانیان بۆ باسکەین، تا بە هەموو لایەکمان، چارەسەری بدۆزینەوە.
بەیانییەکی زووی رۆژی (**23. 5**)، من و (رەشید) بەرێکەوتین. ماوەی دوو کاژێر، بەنێو ئەو دۆڵ و شێو، قەراغ ئاو و ڕێ بەردەلانییەدا ڕۆیشتین. هێندە چڕبوو، هەتاو لێی نەدەدایێ! ئەمبەر و ئەوبەری چەمەکە، بە دار و دەوەنی سەوز، گوڵ و گیای هەمەچەشنە ڕازابووەوە، بەهەشتێ بوو، مرۆ لە سەیرکردنی ئەو دیمەنە جوانانە، تێر نەدەبوو. مەل و باڵندەیەکی زۆریش، لەسەردرەختەکان هێلانەیان درووستکردبوو، لە هەموو لایەکەوە جریوەیاندەهات و بە ئەو دەنگە خۆشەیان، چەمەکەیان پڕکردبوو. لقی دارەبەردارە گەورەکانی سێو، قەیسی و هەڵوژە هێندەیان گرتبوو، لەئاواندا شۆڕبووبوونەوە. بە هاوڕێکەم گوت: خوالێخۆشبوو (حەسەن زیرەک) ناهەقی نەبووە، یارە جوانەکەی بە (هەڵشۆ) چواندووە. گوتی: چۆن؟ گوتم: ئەی نالێ: (جەمیلە) هێند جوانی دەڵێی (هەڵشۆ)ی، (جەمیلە) وەک قەندی کلۆکلۆی. گوتی: بە خوا ڕاستدەکەی.
لەنێو ئەو باخە چڕوپڕەدا، جارجارێ لە ئەمبەر و ئەوبەری ئاوەکەوە، تووشی تاکەماڵێ دەبووین. داپیرەیەک لەگەڵ منداڵەکانیدا، خەریکی نیشکردن بوون. سڵاومان لێ دەکردن و ئەوانیش، بەپێی دابونەریتی ڕەسەنی جوان و مەردانەی کوردەواری، فەرموویان لێ دەکردین. ئێمەش کەمێ پشوویەکمانئەدا و سەرو پیاڵە چامان دەخواردەوە. پاشان بەگەڕ دەکەوتینەوە.

هەر لە قەراغ چەمەکە، گۆڕێکی گەورەمان بینی، تازە هەڵبەسرابوو، منیش حەزمکرد، بزانم، ئەم خواپێداوە کێیە، وا بەتەنیا لە ئەم بەهەشتەی چەمی (هەڵشۆ)دا نێژراوە و ئەم جێ خۆشەی، بۆ خۆی داگیرکردووە؟ چوومە پێشەوە و نووسینی سەرکێلەکەم خوێندەوە، بەداخەوە (ئەمیری ڕەووفی سەیدەلی) بوو، کە لە کاتی بۆردوومانەکەی شارۆچکەی (قەلادزێ)دا، بەرەو (هەڵشۆ) ڕایکردبوو، نەخۆشی شەکرەی هەبوو، دەرمانیشی لێ بڕابوو، هەر لە ئەو شوێنەدا، گیانی پاکی بە دایکی نیشتمان سپاردبوو. ئیدی نازانم، کێ ناشتبووی و گۆڕەکەشی بۆ هەڵبەستبوو. هەردووکمان لە هەردووسەر، (فاتیحە)مان بۆ گیانی خاوێنی خوێند. بەڕاستی ئەو مردنەی (ئەمیر)، زۆر کاریتێکردم، هەر لێکمدەدایەوە و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ئاخۆ دەبێ، لە ئەم شوێنە چۆڵەدا، بێ دایک و باوک، بێ کەسوکار و هاوڕێکانی، دوور لە پزیشک و نەخۆشخانە، چۆن بەدەم ئازار و ژانەوە، گیانی دەرچووبێ؟! ئاخۆ بە ئەو گەنجی و جوانییە، چ ئاوات و خۆزگەیەکی، لەگەڵ خۆیدا گۆڕکردبێ، لەژێر ئەو گڵە و لەنێو ئەو گۆڕە تەنگوتارەدا حەشاردابێ؟! ئاخۆ فریای ئەوە کەوتبێ، ڕاسپاردەیە بە کەسێ بڵێ؟!

دوای ماوەیە، گەیشتینە گوندی (هەڵشۆ). گوندەکە وەک هەڵۆیەکی گەورەی خاوەن دەسەڵات وابوو، بە ئەو شێوەیە، لەسەر دووندی ئەو چیا بەرزە، هێلانەیکردبوو! هەرچەندە تەماشای ئەو ناوەم دەکرد و لە ئەو چیا بەرزانەی دەورووبەری (هەڵشۆ)م دەڕوانی، بڕوام نەدەکرد، دانیشتووانی ئەم ناوە، هەرگیز تووشی نەخۆشی بن!

زۆربەی مامۆستاکانی زانکۆ، لە ئەم شوێنە دڵڕفێنەدا هەواریان هەڵدابوو، لە چەن خانوویەکی قوڕیندا دەژیان. چاوم بە دوکتۆرە بەڕێزەکان (حوسێن بارزانی، جەلال شەفیق، نووری باڵدار، عەلی عەسکەری، دارا ئەدیب، فەرهاد ئەحمەد ئەمین ...) کەوت. هەموومان ئەو یەکدی بینین و پێگەیشتنەمان، زۆر پێخۆشبوو.

من باسەکەم لەگەڵ هەردوو دوکتۆر (حوسێن) و (دارا)دا کردەوە، چونکە هەردووکیان، لە ڕێکخراوی (پارتی) زانکۆدا کاریاندەکرد. بارودۆخی هۆردووگە و ڕەوشی خوێندکارەکانم بۆ ڕوونکردنەوە، بەڵام ئەوان لە چاوەڕێیکەن و پەلەمەکەن پتر، هیچ پێشنیاز و چارەسەرێکی دیکەیان پێ نەبوو. من دەمویست، بە کورتی پێیان بگوتینایە، ئێمەش وەک ئێوە، ئاگامان لە هیچ نییە و چاوەڕێی بڕیاری سەرکردایەتی دەکەین، بەڵام بەداخەوە، کورد هێشتا فێری ئەوە نەبووە، ڕاستی بڵێ و درۆ لەگەڵ یەکدی نەکەن! بۆیە زۆر بەڕاشکاوی گوتم: گەر لە ماوەی یەک هەفتەدا، یەکێ لە ئەم داواکارییانەمان بۆ جێبەجێ نەکەن، هۆردووگەکە هەڵدەوەشێتەوە و هەر خوێندکاری، بەلایەکدا دەڕوا.

* چەکمان بدەنێ و خوێندکارەکان بە ئارەزووی خۆیان، هێزی هەڵبژێرن و لە ئەوێ ببن بە پێشمەرگە.
* خولێکی زۆری بێتەل، تۆپ، جفرە، برینپێچی، مامۆستایی و کادیریی کراوەتەوە، بەلکوو بەپێی ئارەزوو، لێهاتوویی و توانا، بۆ ئەو خولانەمان بنێرن.
* گەر ئەمانەشمان بۆ ناکەن، نابێ، بەجێمانبێلن و دەبێ، هەردوولامان پێکەوەبین، تا سەرکردایەتی ناچاردەبێ، لایەکمان لێ بکاتەوە و چارەسەرێکمان بۆ دەدۆزێتەوە.
دوکتۆر (حوسێن) زۆر لەسەرخۆبوو. بەلام دوکتۆر (عەلی عەسکەری) تورەبوو، چەن قسەیەکی هەلەقومەلەقی کرد، منیش زۆر بەتوندی وەلاممدایەوە و گوتم: من بەناوی خۆمەوە قسەناکەم و نوێنەری (**150**) خوێندکاری زانکۆم. ئێمە بۆ ئەوە نەهاتووین، تەنیا هەر گوێ لە بەڕێزتان بگرین، بەلکوو بۆ ئەوە هاتووین، دەمەتەقێتان لەگەل بکەین و هاتنەکەشمان، ئەنجامێکی هەبێ. ئەگینا هەروا بەدەسی بەتاڵ بگەڕێینەوە، کەس گوێمان لێ ناگرێ. ئینجا کەمێ خاوبووەوە. دوکتۆر (حوسێن) گوتی: لە ماوەی یەک هەفتەدا، وەلامتان لێ دەگێڕمەوە.
شوێنەکەیان هێندە خۆشبوو، هێزی ئەژنۆم نەبوو، مالاواییان لێ بکەم. بەلام ئەو کادیرە ئەکادیمیکانەی لە (ئەورووپا)وە گەڕابوونەوە، چەندین سال خوێندبوویان و لەنێو کۆمەلێکی شارستانیدا ژیابوون، هێندەی گەرەجووتیارێکی لادێی نەخوێندەواریش، ڕێزیان لێ نەگرتین، داوایان لێ نەکردین، بمێنینەوە و پاروویە نانیان لەگەل بخۆین! تۆ بلێی، کاتێ کورد لە نیشتمان و زێدەکەی خۆی دووردەکەوێتەوە، دابونەریتی جوان و پەسەندی میوانداری بابوباپیرانی خۆی، بیر خۆی بەرێتەوە و کاتێ گەڕانەوەش، هەر لەسەر دابونەریتی ئەو ولاتانە لێخوڕێ؟!
ئیدی چۆن و لە کوێوە هاتبووین، هەروا بەدەسی بەتال، بە هەمان ڕێدا گەڕاینەوە. دەمەوئێوارە گەیشتینەوە. خێرا هەوالەکانم پێ ڕاگەیاندن، دوای نانخواردنی بەیانی، کۆبوونەوەیەکی گشتیمان کرد. ئەوان چیان گوتبوو، من چیم وەلامدابووتەوە، هەموویم بەدرێژی بۆ باسکردن. ئیدی خوێندکارەکان زۆر بەگەرمی، دەستخۆشانەیان لێ کردین و گوتیان: ئێوە دەلێن چی و ئێمە چی بکەین؟ گوتم: با ئەم هەفتەیەش چاوەڕێبکەین، گەر وەلامیان نەدایەوە، ئەوا ئەو کاتە، جارێکی دیکە کۆدەبینەوە و بە هەموومان، بڕیارێکی گونجاو دەدەین. هەموو بە ئەو پێشنیازە قایلبوون.

سەباحی غالبی

ڕۆژی (**24 5**) بوو، (سەباحی غالبی) پەیدابوو، مەگەر هەر خوا بۆ خۆی بزانێ، لە کوێوە هەلقولی؟! جمجوولێکی سەیری، لەنێو هۆردووگەکە خست، بەتایبەتی پەلەکەی ئێمەی

بوژاندەوە و بە قسە خۆشەکانی خۆی، سی شەوی تاریکی ئەو چیاوچۆڵەی، بۆ رووناککردینەوە. چونکە زۆربەی زۆری خوێندکارەکان، هاوپۆل و هاوکۆلێژی خۆی بوون. (سەباح)یش لە هەر شوێنێ بووبێ، بە گاڵتەوگەپ و قسە خۆشەکانی خۆی، هەر زوو جێی خۆی، لە دڵ و دەروونی خەڵکی ئەو شوێنەدا کردووەتەوە. جا گەربیانناسی، یا نەیانناسی، یا ئەوان بیناسن و نەیناسن، زۆر گرنگ نییە و گرفتی لەبەردەم ئاغای (سەباح)دا نائافرێنێ، خێرا بەزمی خۆی دادەمەزرێنێ و ئەو ناوە ئاوەداندەکاتەوە. هەر یەکەمین رۆژ سەری خۆی پاکپاک تاشی، ئێمەشی هاندا و زۆربەمان تاشیمان، چونکە وا خاوێنتربوو، جامانەشمان دەبەست. ماوەی دوو رۆژ لامان مایەوە، کاتێکی خۆشمان بەسەربرد و پاشان بەرەو (گەلالە) گەرایەوە!

هیوایەکی نوێ

هەمووی هەفتەیەکی نەبرد، نوێنەری لیژنەی ناوچەی (پارتی)، مامۆستا (حەمەسابیر) و یەکێکی دیکە، لە (قەلادزێ)وە هاتن، سەرەتا هێندێ قسەیان بۆ کردین، دوایش بەڵێنیاندا، تا (30. 5) هەموو داواکارییەکانمان جێبەجێکەن.

گوتیان: برادەران چوون بۆ سەرەوە، چەک بێنن و پاشان بڕیاری تەواوەتی دراوە، بەسەر هێزەکانی پێشمەرگە و خولە جیاوازەکانی راهێناندا دابەشتانکەن. چونکە سەرکردایەتی شۆڕش ناتوانی، لە ئەم رەوشەی ئێستەی (کوردستان)دا، زانکۆ بکاتەوە، گەر بیشیکەنەوە، ئەوا نابێ، لە (کوردستان) بێ، بەڵکوو هەوڵدەدەن، لە دیوی (ئێران) بێ. ئیدی ئێمەش، هەرچەندە بڕوامان بە کەس نەمابوو، بەڵام لە ناچاریدا، هەر چاوەڕوانیمان بۆ مایەوە!

دوارۆژەکانی هۆردووگە

ڕۆژی (5. 6)، هێندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی (ی. ق. ک.) و برادەران (سالار عەزیز) و خوالێخۆشبوو (شێخ مستەفای شێخ ئیسماعیل) گەڕانەوە، چەکێکی زۆریان هێنابوو، بەسەرماندا دابەشیانکرد. گوایە بارەگەی (بارزانی)، دیاری بۆ خوێندکارانی زانکۆ ناردووە. هەمووی برنەوی کوڵی سەرتوپ بوو. هێندە کورتبوو، لە شانماندەکرد، ڕەنگوڕووی نەبوو. چونکە کورێ وا بەخۆ و یەکیەکی تێدابوو، کە لە شانیاندەکرد، دەتگوت، دەمانچەیان لە خۆیان داوە! لەبەرئەوە هەموو خوێندکارەکان نارازی بوون. بەلام ئەوەی هەبوو، نوێبوون و لە گریسدا بوون. یەکێ (100) فیشەکیشیان داینێ. گەر دەسمان ڕاستبووایە، بەشی نیشانەشکاندنی دەکرد! ئیدی هیچ گرنگ نەبوو، چونکە هەرچی چۆنێ بێ، ئێمە دەمانویست، چەک وەرگرین و بۆ شوێنێکی دیکەمان بنێرن، تا لەدەس ئەو گومان و پشگوێخستنە ڕزگارمانبێ!

پاشان گرفتی دابەشکردنی خوێندکاران دەسپێکرد. هەرچی ئەندامەکانی خۆیان بوو، ناوی هەموویان نووسین و بۆ خولی لاسلکی، جفرە، توپ و برێنپێچی ... دایانتان. بە ئێمەشیان گوت: بۆ چ هێزێ دەتانەوێ، وەک پێشمەرگە دەتاننێرین. من و (ئەحمەدی عارفی فێتک)، هێزی (خەبات)مان هەڵبژارد. ئیدی بە ئەو شێوەیە، هەر بۆ بەیانی، هەر خوێندکاربوو، مالاوایی لە یەکدی دەکرد، بەرەو شوێن و هێزی دیاریکراو دەڕۆیشت. هۆردووگەکەش کۆتاییهات!

دوامالآوایی لە قەلادزێ

ئێوارەی ڕۆژی (6. 6)، لەگەڵ برادەراندا بۆ (قەلادزێ) گەڕاینەوە. پاک خۆمان شت و یەکسەر، خۆمان گەیاندە کەبابەکەی وەستا (عەلی). پاشان کەمێ بەنێو شارۆچکەکەدا گەڕاین، بەلام هێشتا بەتەواوی، ئاوەدان نەبووبووەوە، خەڵک هەر دەترسان و لە ئەو گوندانەی دەوروبەر دەیانگوزەران.

ئەوەبوو، دوو ڕۆژ لە ئەو ناوە سووراینەوە، فیشەکلەغ و هێندێ شتی پێویستمان کڕی. پاشان ناچاربووین، چاوەڕێی کاروانی (شارباژێر) بکەین، تا لەگەڵیان بڕۆین. من و (ئەحمەد) و (ئەنوەری مەلاحوسێن)، یەسترێکمان بەکرێگرت و جانتاکانمان لێ بارکرد. دیسانەوە بەرەو (شارباژێر)، بەپێ بەڕێکەوتینەوە، بە هەمان ڕێی دووروودرێژدا گەڕاینەوە. خوداپیاوانیش بە (ئێران)دا، بە جادەی قیر و بە ترومبێل، بە ئەملا و ئەولادا ڕەوانەکران. هەڵبەتە لە هەموو شوێنێ، جیاوازی و خاتروخۆتر هەر هەیە!

جارێکی دیکە دۆڵبێشك

ڕۆژی (8. 6)، بێ هیچ گرفتێ گەیشتینەوە گوندی (دۆڵبێشک). هەرسێکمان چووینە ماڵی ئەنکم. ئەو ناوە زۆر خۆشبوو، لەبن دارتوویەکی گەورەدا، جێیان بۆ ڕاخستین و حەساینەوە.

ئێوارە خوالێخۆشبوو شێخ (بابەعەلی) هات بۆ لامان و زۆر ڕێزی گرتین. ڕۆژی دوایی لای ئەو میوان بووین. لەپڕ فڕۆکەکانی (بەعس)، بە گرمەگرم هاتن، هێندێ بۆمبیان لە دوور ئاوایی هەڵدا، ماوەیە بە ئاسماندا گەڕان و پاشان ونبوون. منداڵەوردکەی گوندیش لە ترساندا، هاواریان لێ هەستابوو، دەگریان. (شێخ)یش لەبن داریکدا، خۆی ماتدابوو، هاواریدەکرد: مەترسن، هیچ نییە، باڵندەیە بە حەواوە! (ئەنوەر)یش سەری هێنابووە لای منەوە و گوتی: خۆی لە ترساندا، خەریکە زراوی دەچێ، بە منداڵەکانیش دەڵێ: هیچ نییە، باڵندەیە! من و (ئەحمەد)یش، لەبەر پێکەنین خۆمان بۆ نەدەگیرا!

دوایی شێخ (بابەعەلی)، بۆی باسکردین و گوتی: هەموو ڕۆژێ ئەم فڕۆکانە، ئەم بەزمەمان پێ دەکەن. هەواڵی (شێخ مەنسوور) و ئەوانم پرسی. گوتی: لە (هۆمەراغ) ئەماون، لە (دووچەمان) کەپریان دروستکردووە و جارێ وا لە ئەوێن. (2) ڕۆژ لە (دۆڵبێشک) ماینەوە. ڕۆژی (10. 6) بەیانی زووبوو، ماڵاواییمان لە ماڵی خاڵوان و ئەنە (پیرۆز) و خەڵکی ئاوایی کرد.

دووچەمـــان

هەمووی ئێوکاژێری ئەبرد، (شێخ مەنسوور) و ئەوانم دۆزییەوە. بەڕاستی زۆرم بیردەکردن، حەزمدەکرد، پێش ئەوەی بەرەو (پێنجوێن) بڕۆین، چاوم پێیان بکەوێ و بزانم، نیازی چییان هەیە و لە کوێ دەگیرسێنەوە؟!

لە چەمەکە پەڕینەوە، لە دوورەوە بینیمن، کەپرێکیان لەسەر گردێ دروستکردبوو، دۆشەکیان بە چواردەوریدا ڕاخستبوو. هەر لە دیوەخانی هاوینە دەچوو، بۆخۆیان دانیشتبوون، گوێیان لە ڕادیۆ ئەگرت. شوێنەکەیان ناخۆش نەبوو. کەپرەکەشیان کراوەبوو، لە هەرچوارلاوە با دەیگرتەوە و بەردەمیشیان، چەمەکەی (قەڵاچواڵان) بوو. هەر لە دوورەوە دەرکەوتین، (شێخ مەنسوور) گوتی: ئەوە هێشتا نەکوژراوی؟! گوتم: کاتێ لێتان جیابوومەوە، پەیمانمدانێ، بەساغی بگەڕێمەوە، چۆن بەڵێنی خۆم دەشکێنم!

هەردوو شێخی برای (ناسر) و (بێستوون)یش لە ئەوێ بوون. ئیدی یەکدیمان ماچکرد و دانیشتین. گوتم: قاپە عەرەقەکان ماون؟ گوتی: هەر دوای تۆ، زڕەمان لێ هەستان و تەواومانکرد. بۆ دەخۆیتەوە؟! گوتم: ئەم شۆڕشە هێندە دوورودرێژە، هێندە گرفتی هەیە، منیشیان فێرکردەوە و گەر نەخۆمەوە، دڵم دەتەقێ. گوتی: ئێستە تێگەیشتی، شۆڕش چییە؟! گوتم: زۆر باش تێگەیشتم. بەڵام چارمان چییە؟!

دوای ماوەیە، خوالێخۆشبوو (عەلی حاجی سەعەرەش) و (سمەی بلەسوور)ی هاوڕێم هاتن. ئیدی زۆرم پێ خۆشبوو، کوڕانی گەرمکم بینییەوە. ئەو شەوە لە ئەوێ ماینەوە و هێندێ قسەمانکرد. من داوام لێ کردن، لەگەڵ ئێمە بێن بۆ (پێنجوێن) و وەک برا پێکەوە بژین. گوتیان: جارێ لە ئەم ناوە دەبین، پاشان دێین. بۆ بەیانی دەمەوئێوارە، بەرەو چاخانەکەی (کونەماسی) ڕۆیشتین. لە ئەوێ سواری ترومبێل بووین و چووین بۆ (چوارتا)، چونکە ئەو کاتە لەبەر فڕۆکە، تراکتۆر و ترومبێل، تەنیا هەر بە شەو هاتوچۆیاندەکرد. بەڕۆژ کەس نەیدەوێرا بەڕێدا بڕوا!!

جارێکی دیکە چوارتا

تاریکیکردبوو، ئێوارەی ڕۆژی (11. 6)، سواری پیکابێ بووین و لەنێو بازاڕەکەی (چوارتا) دابەزین. یەکسەر تووشی (سلەیمانی قەساب) بووین. ئەو کاتە لە هێزی (خەبات)، لێپرسراوی سەربازی لقێ بوو. زۆر ڕێزی گرتین و خانوویەکی گەورەی هەبوو، شەو لای ئەو ماینەوە.
لە شیرین خەودا بووین، دیسانەوە بەیانی زوو، دەنگی فڕۆکەکان خەبەریانکردینەوە. ئیدی بەپەلە هەستاین و بەرەو گردە بەرزەکەی نێو (چوارتا) ڕۆیشتین. کوڕە ئازاکانی (سولەیمانی)، ڕەوانیان شادبێ (عەبباسی مچەی ڕەعنا، ئەنوەری عەلی نەجار، سەلاحی قالەی حەمامچی و عەبباسی تەنەکەچی)، لە ئەوێ بوون. ماوەیەکی زۆر پێکەوەبووین، جگەرخانەیەکی باشی لێبوو، تێرمانخوارد و تا ئێوارە، لە ئەو ناوەبووین. ئێوارەش (سلەیمان) سواری جیپێکی کردین و بەرێ ناخۆشەکەی (تالیر)دا، بەرەو (پێنجوێن) بەڕێکەوتین.

جەنگی دەروونیی و شەڕەوورە

لە (چوارتا) بیستمان، سوپای داگیرکەری (عێراق) دەیەوێ، هێرش بۆ سەر چیای (ئەزمڕ) بکا و نێوچەی (شاربازێر) داگیرکا، چونکە تا ئەو کاتە، لە هەموو مێژووی دەوڵەتی (عێراق)دا نەیانتوانیبوو، ئەو نێوچەیە داگیرکەن. لەبەرئەوە هێزێکی زۆری پێشمەرگە، بەدرێژای هەردوو ڕیزە چیای (ئەزمڕ) و (گۆیژە) بڵاوبووبوونەوە.
(چوارتا)ش لە ترسی فڕۆکە جەنگییەکانی (بەعس)، وەک هەموو شوێنەکانی دیکەی، نێوچە جیاجیاکانی ژێردەسەڵاتی شۆڕش چۆڵبووبوو. زۆربەی زۆری دووکانەکان داخرابوون. تەنیا بە شەو هێندێکیان دەکرانەوە. خەڵکەکە تامەقیان نەبوو، بترسن، چونکە کەس لەگەڵ هێزی ئاسمانیدا، هیچی پێ نەدەکرا، بۆردوومانی هەردوو

شارۆچکەی (قەڵادزێ) و (هەڵەبجە)شیان بیستبوو، چی بەسەر ئەو دوو شارۆچکەیە هاتبوو! ئاخر پێشمەرگە ئازا و نەبەردەکانی کورد دەیانتوانی، هێزەکانی دوژمن ڕاوتێن و هێرشەکانیان تێکبشکێنن، تەنانەت سڵیان لە تانک و تۆپەقورسەکانیشیان نەدەکردەوە، بەڵام جگە لە چەن نێوچەیەکی تەسک و دیاریکراوی ڕزگارکراو، شۆڕش چەکی دژەئاسمانی لە هەموو (کوردستان)دا نەبوو. ئاخر هێزی پێشمەرگە بەتفەنگی ڕووتەوە، لەگەڵ ئەو هەموو فڕۆکە جەنگیانەدا، چییان پێدەکرێ، بەتایبەتی بۆمبی ناپاڵم و فوسفۆری دەباران؟!

گریمان کورد توانیشی، سەرزەمینی چەن نێوچەیەک ڕزگارکا، ئەدی ئاسمانەکەی چۆن پێ ڕزگاردەکرێ؟! گەرچی هێندێ جار فڕۆکەکان، بۆمبارانیان نەدەکرد، بەڵام هەموو ڕۆژێ فڕۆکە، بە ئاسمانی (کوردستان)دا، هەر فڕکەیدەهات!

دیارە (بەعس) وەک پارتێکی بەهێز و دەوڵەتێکی بەتوانا، بە سەدان شارەزای جەنگ، ڕاوێژکاری سەربازی و پسپۆڕی دەروونیان هەبوو، بەپێی بەرنامەیەکی ڕێکوپێک و زانستانەی نەخشەبۆکێشراو، فڕۆکەکانیان هەڵدەستان، پتر بۆئەوەی ورەی جەماوەری گەلەکەمان بڕوخێنن، سەر هیچ شتێکیان نەپەرژێ، توانای کارکردن و نانپەیداکردنیان نەمێنێ، خەو و خۆراکیان لێ گلاوکەن، هێز و وزە و توانایان لێ ببڕن، فریای هیچ جۆرە شتێ نەکەون، وایان لێ بکەن، لە ژیانی خۆیان بێزارین، شۆڕش و گەلەکەشیان لەبەرچاوکەوێ، تا وایان لێدێ، شوێنەکانی خۆیان بەجێبێڵن و هانا بۆ (بەعس) بەرنەوە، یا (کوردستان) چۆڵکەن و پەنا بۆ (ئێران) بەرن، تا بە هەر شێوەیەبێ، لە هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)یان دابڕن. گوندێ نەبێ، پشوویەکی تێدابدەن و کەمێ بحەوێنەوە، کەسێ نەبێ، پارچەیە نان و کەوچکێ دۆیان بداتێ.

ئەز پێم وایە، ئەو هەموو جارە لە ڕۆژێکدا، ئەو هەموو فڕۆکەیە، لەنێوچە جیاجیاکانی نیشتمانەکەماندا هەڵدەستان، هەر گرمەیاندەهات و بۆمبیان بەرنەدەدایەوە، تەنیا وەک شێوەیە لە شێوەکانی جەنگی دەروونی و شەڕەورە وابوو، دژی ویست و ئارەزووی گەلەکەمان دەیانکرد!

* * *

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی پێنجەم

پێنجوێن

ڕۆژی (**11. 6. 1974**) بوو، کاژێری (**4**)ی سەرلەبەیانی، گەیشتینە شارۆچکەی (پێنجوێن)، شۆفێرەکە لە بارەگەی هێزی (خەبات)، لە هاوینەهەواری (چوارباخ) دایبەزاندین. کەرەڤانەیەکی گەورە وەستابوو، لە دەرگەمدا و دەرگەیان لێ کردینەوە، (جەمالی کاک حوسێن) و (حەمەعەلی هەڵەبجەیی) تێدا نووستبوون. واقیانورما و سەریانسوورما، دیارە گوتوویانە، بە ئەم بەیانییە زووە، لە کوێوە پەیدابوون! ئیدی تێرتێر، یەکدیمان ڕامووسی و خۆشهاتنێکی گەرمیان لێ کردین. پاشان چووینەژوورەوە و کەمێ قسەمان کرد، بەڵام هێندە ماندووبووین، یەکسەر خەومان لێ کەوت.

کاژێری (**9**)ی سەرلەبەیانی بوو، برایان (عەلی توفیق، برایمی حەمەعەلی، سەروەت موحەممەد ئەمین، کەریم ڕۆژ و ڕەفیقی حەلواچی) پەیدابوون و خەبەریانکردینەوە. هەموومان پێکشادبووینەوە. ئای چەندم پێخۆشبوو، هەموو برادەر و هاوبیرە کۆنەکانی خۆمم، بە زیندوویی بینییەوە و وەک گوڵ گەشامەوە. ئیدی هەر دۆست و ناسیا بوو، دەهاتن و خۆشهاتنیان لێ دەکردین. هێندەم پێخۆشبوو، وامدەزانی، لەنێو کەسوکارەکانی خۆمدا دانیشتووم!

دەنگانی فەرماندەی هێز ڕەوانشاد (فەتاح موحەممەد ئەمین) هات، کە بە (فەتاح ئاغا) ناسرابوو، (عەلی توفیق) ئێمەی پێ ناساند. ئەویش زۆر ڕێزی لێ گرتین و گوتی: جارێ لە ئەم ناوەبن و لای برادەرەکانتان دانیشن، تا کارێکتان بۆ دیاریدەکەم!

ئەو کاتە (عەلی توفیق)، لێپرسراوی دارایی هێزبوو. (برایم) و (سەروەت)یش، یاریدەدەری بوون. چادرێکیان هەڵدابوو، لێیان نووسیبوو: بەشی دارایی. دوو مێز، چەن کورسییەک و قاسەیەکیشیان دانابوو. ئیدی بەشەکانی دیکەی هێز، هیچیان دیارنەبوون!

(ڕەفیقی حەلواچی)، لە هێزی ئاسمانی لەسەر دۆشکە بوو. چادرەکەی کاک (فەتاح) و جێگرەکەی ڕەوانشاد (تایەری عەلی والی بەگ) جیابوو. لە سوچێکیشەوە، یەک دوو مەنجەڵی گەورە دانرابوون و چێشتیان تەنیا بۆ نیوەڕوان لێدەنا.

من وەک هێندێ برادەر، ئەوە یەکەمین جارم نەبوو، (پێنجوێن) و دەوروبەرەکەی ببینم. بەڵکوو جگە لە ئەوەی زێدی خۆم بوو، کونوقوژبنی ئەو باخانەش شارەزابووم. شوێنێکی تا بڵێی، خۆش و دڵگیربوو. ئاو و هەوایەکی زۆر سارد و سازگاری هەبوو. کوێستانێکی تەڕبوو. درەختەکان لە هەموو جۆرە مێوەیەکی هاوینەیان دەگرت. بۆیە خەڵک لە خوارووی (عێراق)ەوە، بۆ گەشت و سەیران دەهاتن. وەک چەن جارێکیش، لە خەڵکی (پێنجوێن)م بیستووە، کاتێ خۆی شا (فەیسەڵ) ویستبووی، هەردوو هاوینەهەواری (چوارباخ) و (بلکیان) بکڕێ، بەڵام خاوەنەکانیان پێیان نەفرۆشتبوو. خۆ گەر

دیکتاتۆریکی دڕندەی وەک (سەددام حوسێن) بووایە، نەک هەر پرسی پێ نەدەکردن و بەزۆر لێی دەکڕین، بەڵکوو بەزۆر داگیریدەکرد و خاوەنەکانیشی سەرەونگوومدەکرد!

ئیدی من و (ئەحمەد) و (ئەنوەر)، لە یەکدی جیابووینەوە، هەریەکێکمان لەگەڵ هاوڕێ سەرەکییەکانی خۆماندا یەکمانگرتەوە. ئێوارە لەگەڵ هاوڕێکانمدا، چووینەوە بۆ نێو (پێنجوێن). هەر سێ هاوڕێ (برایم، سەروەت و کەریم)، پێکەوە خانوویەکی دوو نهۆمیان، لە گەڕەکی (جوولەکان) بەکرێگرتبوو. خۆیان لەسەرەوە دەژیان و خوارەوەش چۆڵبوو. (سەروەت) فێربووبوو، چێشتی لێدەنا. ئەو شەوە درێژە، بەدەم باسی ڕوداو و کارەساتەکانی شۆڕشەوە، ڕۆژمانکردەوە.

(پێنجوێن)، هەر وەک خۆی وابوو. هێشتا دەسی داگیرکەر وێرانی نەکردبوو. بازارێکی جەنجاڵی هەبوو. هەموو شتێکی تێدا دەسدەکەوت. ئاو و کارەبا، تەنانەت تێلیفۆنیشی تێدابوو. زۆربەی زۆری خەڵکی (سولەیمانی) و ئەوانەی لە بەشە کارگێڕییەکانی شۆڕشدا کاریاندەکرد، لە (پێنجوێن) کۆببووبوونەوە. جگە لە بارەگەی لقەکانی (قوتابیان، لاوان، مامۆستایان و ئافرەتان)، هۆڕدووگەی قوتابییە هەڵاتووەکان، هەموو بارەگەی ناوچە و لقەکانی (پارتی) و (پاراستن)ی هەردوو پارێزگەی (سولەیمانی) و (کەرکووک)یش، هەر لە (پێنجوێن) بوون. گەرماوێکی باشیشی لێبوو، ناوی گەرماوی (پێنجوێن) بوو، ئەوە کۆنترین گەرماوبوو، لە سەردەمی بەگزادەکانی (هەڵەبجە)دا دروستکرابوو، ئێستەش هەر ماوە!

(پێنجوێن)، مانگی (7)ی ساڵی (1974) گیراوە

ماوەی دوو ڕۆژبوو، لە (پێنجوێن) بووم، خۆم پۆشتەکردەوە، سەرم لە ماڵی (عەلی عەبەوەنەوش) و پورە (ڕەحمە)ی دایکی دا. پورە (ڕەحمە) ئامۆزای باپیرم بوو، لە (پێنجوێن) شوویکردبوو، هەر لە ئەویش دەژیا. ئاسیاوە کۆنەکانی شارۆچکەکەشم بەسەرکردەوە. ئیدی بەتەواوی حەسامەوە.

زۆری پێ نەچوو، هەواڵی گەڕانەوەی (شێخ مەنسووری حەفید) و براکانیم پێگەیشت. بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بەڵام ئەوان هەر هێندە بوو، بڕوایان بە ئەو سەرکردایەتییە نەبوو، ئەگینا لە ماڵی خۆیان دانیشتبوون و لە هیچدا نەبوون!

باشبوو، هەر زوو (سەلاح)ی برامم دۆزییەوە. ئەو کاتە لە هاوینەهەواری (بلکیان)، لە هۆردووگەی قوتابیان بوو. پارەم دایە و ناردم بۆ (دۆلبیشک)، پەرتووکەکانم لە ماڵی ئەنکم بۆ بێنێ. لە ماوەی (3) ڕۆژدا گەڕایەوە و هەموو پەرتووکەکانی بۆ هێنام، ئیدی بوژامەوە. پەرتووکێکی زۆرمان لەبەردەستدابوو، دۆست و هاوبیرەکانم، وەریاندەگرت و دەیانخوێندەوە.

دوادیداری خاڵەحاجی!

پێش ئەوەی ئێمە بگەینە (پێنجوێن)، مامۆستایان (حەمەسابیر) و (ئازادی عەبدوڵڵا فەندی) و ئەوانی دیکەش، لە (قەڵادزێ)وە بەڕێی (ئێران)دا هاتبوون. هەر لە (قەڵادزێ)وە لەگەڵ (حەمەسابیر)دا، دۆستایەتی نێوانمان خۆشبوو. لە (پێنجوێن) بینیم و گوتی: دایکی (حەمەڕەحیم) مردووە، حەزدەکەم، پێکەوە سەرێکی لێ بدەین، هەم سەرەخۆشی لێ بکەین و هەم با ئەو ساردییەی نێوانتان نەمێنێ. هەرچەندە حەزم نەدەکرد و گوتم: پێویست ناکا، تازە من پێشمەرگەم و هیچ شتێکیشم لەگەڵیدا نییە. گوتی: بە قسەمبکە، تۆ کوڕێکی کوردپەروەر و چالاکی، با هیچ شتێ لەنێوانتاندا نەمێنێ. منیش قسەکەیم نەشکاند.

ئێوارە لە ماڵەوە بوو، پێکەوە چووین بۆ لای. وەک هەموو کاتێکی دیکەی لە بارەگەی ناوچەی (سولەیمانی) بینیبووم، زۆر سەریقاڵبوو. ماڵەکەی لەبەر پێشمەرگە و خەڵک بەرنەدەکەوت. هەر بەچکەپاراستێ بوو، ئاو و چایان دەگێڕا. ماوەیە بێدەنگ دانیشتین، تا بەتەواوی چۆڵبوو. پاشان دوکتور (حەمەسابیر)، باسی ڕۆڵی منی بۆ کرد، چۆن لە بۆردوومانەکەی (قەڵادزێ)دا ماومەتەوە، لە هۆردووگەی قوتابیان، چ ڕۆڵێکم هەبووە و چۆن یارمەتیمداون. بە پێکەنینیشەوە گوتی: یا شێخ ئێستە گۆڕاوە و وەک جاران نەماوە!

منیش ئەو قسەیەم زۆر پێ ناخۆشبوو، بۆیە یەکسەر قسەکەیم قۆستەوە و گوتم: بۆ من جاران چی بووم؟! من ئێستەش هەر ئەو کوردەی جارانم و هیچ نەگۆڕاوم، بەڵام ئێوە بە هەڵە لە من تێگەیشتبوون!

ئیدی (خاڵەحاجی) بە ساردییەکەوە لیی پرسیم: ئیستە خەریکی چیت؟ من دەمزانی، کویی دیتی و عەودالی چییە، بۆیە ئەو پرسیارەم لی دەکا. گوتم: لە کاک (حەمەسابیر) پرسە. ئەوان لە (قەلادزی)وە، منیان بۆ هێزی (خەبات) ناردووە، بەلام جاری هیچ دیار نییە، چ کاریکم پی دەسپیرن. ئیدی گوتی: هەر کاریکت هەبوو، بەسەرچاو ئامادەم، یارمەتیتبدەم. بەلام تا ئەو رۆژەی شۆرش تیکچوو و نەما، تەنیا یەک جار لە دوورەوە، لەسەر مەرزەکە بینیم. ئەگینا تا دوای راپەرینیش کوشتیان، نە لەنزیک و نە لە دووریشەوە نەمبینییەوە! چونکە لە ژیانمدا، ئەوە دواجاربوو، ببینم و قسەی لەگەل بکەم. پاشان رۆیشتین. (حەمەسابیر) گوتی: مال بە قور نەگیری، تۆ بۆ دەمی خۆت ناگری، نەدەبووایە، ئەو قسانەت بکردایە. منیش گوتم: ئاخر بزنەوەی بزانی، تەنیا بۆ پرسەی دایکی چووم، ئەگینا هیچ کاریکم پیی نییە و با واش تی نەگا، مەرایی بۆ دەکەم!

شێخ کاوە و پلانی پاراستن

هیندەی پی نەچوو، تیپەکانی پیشمەرگەی (پاراستن)، دەستیکی باشیان لە بارەگاکەی (کاوە) وەشاند. هەرچی چەک و دیکومینتیکی هەبوو، هەموویان لەگەل خۆیان هینا. ئەو کارەش پلانی (خاڵەحاجی) بوو، ویستی، تۆلە لە (کاوە) بکاتەوە، چونکە پیش ئەوەی شەربیتەوە، نیوانیان زۆر باشبوو، پیوەندی بە ئەوەوە هەبوو.

پلانەکەش وەک هاوریی خۆشەویستم رەوانشاد (یاسین حەسەن ـ یاسینەرەش)، مانگی (**11**) لە هۆردووگەی (سەولاوا) بۆی گیرامەوە، بە ئەم شیوەیە بوو. گوتی: کاتی شەر دەسپیکردەوە، دەزگەی (پاراستن)، گومانیان لە (کاوە) هەبوو. لەبەرئەوە (پاراستن) بەنهینی، منیان لە ریزی چەکدارەکانی (کاوە)دا چاند. (حەمەرەحیم) بانگیکردم و پیی گوتم: خۆت لە (کاوە) نزیککەرەوە و چاودیرییکە، ئاگات لە هەموو کۆبوونەوە، پیوەندی و جوولەیەکی بی، رۆژبەرۆژیش، لە هەموو شتی ئاگادارمکەرەوە.

دوای ئەوەی هەردوو باڵەکەی جەلالی و مەلایی، سالی (**1970**) یەکیانگرتەوە، (یاسین) سەر بە جەلالییەکان بوو، لە جووتیاران دایانا و منیش، هەر لە ئەوی ناسیم. کوریکی زۆر زیرەک، بەتوانا و چاونەترس بوو. ئەو کارانەی لی دەوەشایەوە. (کاوە)ش لەبەرئەوەی لە پیاوەکانی خۆی پتر، کەسی دیکەی خەلکی شار و خوێندەواری لە دەور نەبوو، بروایەکی زۆری پیی هەبوو.

کاتی (پاراستن)یش زانیان، چی دیکە لە ئەوە پتر نابی، ئەو کارە دواخری، پۆلی پیشمەرگەی (پاراستن)یان نارد و فرمانیان بە (یاسین) کرد، بارەگاکەی تالانکا و بگەریتەوە. ئیدی بە ئەو شیوەیە، (خاڵەحاجی) دەستی خۆی وەشاند و تۆلەی بەرودوای، لە (کاوە) کردەوە، چەکدارەکانیشی هەلوەشاندەوە و نەمان!

شەڕی ئەزمڕ

ڕۆژی (15. 6. 1974)، دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، سەرباز و جاشێکی زۆری کۆکردەوە، بە پشتیوانی تانک و تۆپە قورسەکانی، لە دوو قۆڵەوە، هێرشێکی گەورەی فراوانی بەربڵاویان کرد، پەلاماری هەردوو چیای (ئەزمڕ) و (گۆیژە)یان دا. لە ئاسمانیشەوە، فڕۆکەکانیان بە شێوەیەکی بەردەوام، بۆمبارانیاندەکرد. فەرماندەی هێزی خەبات (فەتاح ئاغا) لە (ئەزمڕ) و فەرماندەی بەتالیۆنی چوار ڕەوانشاد (نوری حەمەعەلی)ش لە گۆیژە، سەرپەرشتی بەرەی جەنگەکەیان دەکرد. پێشمەرگە قارەمانەکانی (کوردستان)، لە ئەو دوو چیا ڕووتە بەرزەدا، بەرگرییەکی مەردانەیان کرد، ماوەی دوو ڕۆژ جەنگان و زیانێکی زۆریان، بە هێزی دوژمنی داگیرکەر گەیاند. بەڵام بەداخەوە، لە ئەنجامدا سوپای داگیرکەر، ئەو دوو زنجیرە چیا بەرزەیان داگیرکرد و هێزەکانی پێشمەرگەش، پاشەکشەیانکرد. لە ئەو نەبەردییەدا، چەن پێشمەرگەیەک شەهید و بریندارکران. یەکێ لە ئەوانە (ئەنوەری حەمەی محە) بوو.

(ئەنوەر)، لاوێکی ئازا و جوان بوو، ڕۆژی (18. 6. 1974)، لە چیای (گۆیژە) شەهیدکرا. هەر زووش (جەلال)ی برای، بە ئەو منالییە، چەکەکەی لە شانکرد و شوێنەکەی پڕکردەوە. (نوری حەمەعەلی)یش بریندابوو، بەڵام برینەکەی سووکبوو. (جەزاکەلە) تفەنگێکی قەناسی گرتبوو، هەمیشە لە (پێنجوێن) بە شانییەوە بوو، پیشانی خەڵکی دەدا و شانازی پێوەدەکرد.

منیش تازە پێوەندیم بە کاک (نوری)یەوە کردبوو، بەپێویستم زانی، بەپەلە سەری لێ بدەم. ئەو کاتە لە نەخۆشخانەی (مەریوان) خستبوویان، (جەمال)ی برای و (تایەری عەبەپشی) بەدیارییەوە بوون.

سنوورە دەسکردەکان

هەر ئەو ڕۆژە، یەکسەر سواربووم و چووم بۆ (بایاوە). ئەو گوندە لەسەر سنووری بەشەکەی خۆرهەڵات بوو. لە (بناوەسووتە)وە بەپێ، هەر چەن خولەکێ لە یەکدییەوە دووربوون و چەمێکی زۆر باریک، تەنک و چکۆلەیان نێوان بوو، بە ئەو چەمەش، دوو پارچەی (کوردستان)یان، لە یەکدی دابڕیبوو، هێڵی سنوورێکی دەسکردیان، لەنێوان هەردوو دەوڵەتە داگیرکەرەکەی نیشتمانەکەماندا کێشابوو!

هەرچەندە (بایاوە) لە خۆرهەڵات و (بناوەسووتە)ش، لە باشووری (کوردستان) بوون، هەردوو دەوڵەتی دوژمنی داگیرکەری (ئێران) و (عێراق)یش، ئەو بستۆکەیان بە سنووری خۆیان دەزانی. بەڵام ئەو سنوورە دەسکردە، لەنێو دڵ و دەروون و باوەڕی

دانیشتووانی ئەو دوو گوندەدا، هیچ بایەخێکی نەبوو، ڕێزیان لێ نەدەگرت، نە خاکەکە و نە خەڵکەکەشی، لە یەکدی جیانەکردبووەوە، بەڵکوو تەنیا دوو ڕژێمی داگیرکەری نیشتمانەکەیانی جیاکردبووەوە، کە هەردووکیان وەک یەک، دوو دەوڵەتی داگیرکەری (کوردستان) بوون.
بە فارسی بە سەر چەمەکەیان دەگوت: (مەرز) واتە سنوور. سەر مەرزەکە هەمیشە جمەیدەهات و خەڵکێکی زۆری لێ بوو. هەر ماڵبوو، کەپریان دروستکردبوو، لە نێوان (عیراق) و (ئێران)دا دەژیان! هێندێ بەڕێوەبەرایەتی شۆڕشیش، هەر لە ئەو ناوە بوون. چاخانە و جگەرخانەیان لێ دانابوو. بەڕۆژ خەڵکی ئەو ناوە کۆدەبوونەوە، دۆمینەیان دەکرد و ڕۆژیان بەسەردەبرد.
هەر ئەو ڕۆژە لە ئەوێ، مامۆستا (حەسەن گەرمیانی)م بینی، تازە ڕایکردبوو، کەمێ پێکەوە بووین، باسی شۆڕشی کورد و (پارتی کۆمۆنیستی عیراق)مان کرد. گوتی: من ئێستەش هەر کۆمۆنیستم، بەڵام دەزانم، پارتی کۆمۆنیست ئەم هەنگاوەی هەڵەیە، لەگەڵ (بەعس)دا دژی گەلەکەم دەجەنگن. بۆیە وازم لێ هێناون و لەگەڵ گەلی خۆم دام. ئیدی من زۆرم پێخۆشبوو، ئەو هەڵوێستە کوردانە و مەردانەیەی نواندووە. ماوەیە پێکەوە بووین، پاشان جیابووینەوە. من بەپێی سنووری دەسکردەکەی (ئێران)م بڕی و بەرەو (بایاوە) ڕۆیشتم. سواری پاس بووم و بەرەو (مەریوان) بەڕێکەوتم، ئەویش لە ئەو دیو سنووری دەسکردەکەی (عیراق) مایەوە!

مەریـــوان

ڕەوانشاد (نووری حەمەعەلی)، برینەکەی سووکبوو، لە نەخۆشخانە دەرچووبوو، لە ئوتێل بوو. سەرم لێدا و کەمێ قسەمانکرد. پاشان لە یەکدی جیابووینەوە، ئەو لەگەڵ (جەمال)ی برای و (تایەری عەبەپشی)، بە (ئێران)دا چوون بۆ (تەوێڵە). ماوەیە مۆڵەتی وەرگرتبوو، سەردانی ماڵی باوکی بکا و کەمێ بحەوێتەوە. دوو ڕۆژ لە (مەریوان) لە ئوتێل مامەوە، ئەوە یەکەمین جاربوو لە ژیانمدا، شارۆچکەیەکی پارچەیەکی دیکەی نیشتمانە پارچەپارچەکراوە داگیراوەکەم ببینم!
(مەریوان)، شارۆچکەیەکی چکۆلانەی جوان بوو، لە سێلاوە بە بەرزای و گردۆلکە، زنجیرە چیای گەورە و گچکە دەورەدرابوو. نزیک زەریاچەی (زرێبار) بوو، هێندەی دیکە شارۆچکەکەی ڕازاندبووەوە. دووکان و بازاڕێکی خۆشی هەبوو. گوندەکانی دەوروبەری، سەوزە و میوەیەکی زۆریان هەبوو، هەموو پێداویستییەکانی ژیانیشی تێدابوو. ئافرەت و پیاو، ئازادییەکی تەواویان هەبوو. بەڵام لە ڕووی نەتەوەیی و چالاکی ڕامیارییەوە، هیچ مافێکیان نەبوو!

لە (مەریوان) کوردێکی زۆری هەڵاتووی خەڵکی پارێزگەی (سولەیمانی) لێ بوو، لەدەس ڕژێمی دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق) ڕایانکردبوو، لە ئەوێ دەژیان. هێندێکیان لە قوتابخانە کوردییەکانی شۆڕش و هێندێکی دیکەشیان، لە نەخۆشخانەکانی (ئێران) کاریاندەکرد. منداڵەکانیشیان لە قوتابخانەکاندا دەیانخوێند. بەشی زۆریشیان، هەر بێ کاربوون و دانیشتبوون. ڕۆژ تا ئێوارە، بە ئەو جادانەی شارەکەدا، حەتاڵ و بەتاڵ دەسووڕانەوە، لە چاخانەکان دانیشتبوون و دۆمینەیاندەکرد، دیژلەمەیان دەخواردەوە و شۆڕش بەخێوپەدەکردن. بە ڕاستی، وەک سپلی لاورک وابوون!
هەموو لێپرسراوەکانی شۆڕشیش، خانوویان گرتبوو، خێزانەکانیان لە ئەوێ دەژیان. بەیانیان زوو کاژێری نۆ، دەچوون بۆ کارکردن و ئێوارانیش بە ترومبێلە تایبەتەکانیان، بەرەو ماڵ دەگەڕانەوە. ڕۆژانی پێنجشەمەش، هەر زوو دەسیان لە کار هەڵدەگرت و ڕۆژانی هەینیش، پشوویانبوو. شەوانیش مێزی خواردن و خواردنەوە دەڕازێنرایەوە، تا درەنگانی دەیانخواردەوە، باسی ئایندەی شۆڕش و کوردیان دەکرد!

سەوڵاوا

ماڵی خزمەکانم، پورە (مەلیح)، مامە (بەکر)، مامە (عومەر) و (حەسەن)ی برام لە (سەولاوا) بوون، بە گردێکی قەراغ جادەی گوندەکەوە، لەژێر چادردا دەژیان. بڕیارمدا، سەرێکیان لێ بدەم.
(سەولاوا)، گوندێکی چکۆلانە بوو، لە نێوان (مەریوان) و شاری (سنە)دا بوو. کەمێ دوور لە ئاواییەکەوە، بە قەدپاڵی کێوێکی گەورەوە، ئۆردووگەیەکیان بۆ کوردە پەنابەرەکان کردبووەوە. هەر خێزانێ چادرێکیان دابوونێ، جا خێزانەکە گەورە یا کچکە بووایە، هیچ جیاوازی نەبوو.
ئۆردووگەکە گەورەبوو، زۆربەی خێزانەکان، لە ئافرەت و منداڵ و پیاوی پیر پێکهاتبوون. گەلێ خێزانی پێشمەرگەشی لێ بوو. ئاو و کارەبایان بۆ ڕاکێشابوون، ئاودەسیان بۆ دروستکردبوون، چاخانەیەکیشیان لێ دانابوو. بەرۆژ پیاوەکان، لە ئەوێ کۆدەبوونەوە و کاتیان بەسەردەبرد. هەموو جۆرە زەخیرەیەکیشیان دەدانێ. هەفتەی چەن جارێ، مەڕیان سەردەبڕی و بەپێی ژمارەی خێزانەکان، گۆشتیان بەسەردا دابەشدەکردن. برواناکەم، لە هیچیان کەمبووبێ. بەڵام ئایا مرۆڤ، کاتێ لە ماڵی خۆی هەڵکەنرا، ئاوی دڵی ئۆقرەدەگرێ و دەحەوێتەوە؟! سەرەڕای هەموو ناخۆشی و بێکارییەکیش، هێشتا ئۆردووگە، دەس هەموو کەس نەدەکەوت. ڕەوانشاد (شێخ عوسمانی باراوی) مێردی پورە (مەلیح)م، لەبری (سەولاوا)، ناوی نابوو (سواڵکەراوا).

کاتەکەی زۆر خۆشبوو، بەفر و باران نەبوو، هێشتا ساردی نەکردبوو. سێ ڕۆژ لەنێو خزمانندا مامەوە، گەلێ خزم و ناسیاوی وەک (شێخ جەعفەری گولانی، جەمالی خەلفەفەرەجی کەبابچی، عەزۆلەی تەپلیدەر، عارفەکوێر و مامۆستا دارای حاجی ڕەشید)ی گەڕەکی خۆمان و هاوڕێی منالیم بینی. پاشان لەگەڵ مامە (بەکر)مدا، بۆ (پێنجوێن) گەڕاینەوە.

پێنجوێن

(وریا براخاس)ی هاوڕێم، لە شەڕەکەی (ئەزمڕ) گەڕایەوە و پێکشادبووینەوە. هەر زوو بڕیارماندا، پێکەوە خانوویەک بگرین. نزیک ماڵی (برایمی حەمەعەلی) و هاوڕێکانی دیکەم، (عەلی عەبەوەنەوش)ی خزمم، لە شیوی (جوولەکان) بەرانبەر ماڵی خۆیان، خانوویەکی بۆ پەیداکردم. خانووەکە تەنیا ژوورێک و هەیوانێکی چکۆلانە بوو، بەلام زۆر پیسبووو، ماوەیەکی زۆر چۆڵبوو، تەویلەی ئەسپ بوو!

هەرچی چۆنی بوو، خاوێنمانکردەوە، هێندێ کەلوپەلمان کڕی و بووین بە ماڵ. ئیدی ماڵی ئێمە و ماڵی (برایم) و هاوڕێکانی دیکەم، وەک بارەگەی (کاژێک)ی لێهاتبوو! زۆری پێ نەچوو، (شەمسە)ی خوشکی (وریا)ش، لە (سولەیمانی)ەوە ڕایکرد و هاتە لای ئێمە. هەرچەندە ماوەیەکی کەم ماینەوە، بەلام لە خواردن پەکمان نەکەوت.

لە ئەو ماوەیەدا، چەن جاری دوو فڕۆکە، بەشەو و بەڕۆژ، بە ئاسمانی (پێنجوێن)دا دەسووڕانەوە و هەر گرمەیاندەهات. ترس و لەرزێکی زۆریان، لە دڵ و دەروونی دانیشتووانەکەیدا چاندبوو، چونکە هێشتا هەواڵەکانی بۆردومانی هەردوو شارۆچکەی (قەلادزێ) و (هەڵەبجە)، هەر لە گوێیاندا دەزرینگایەوە! بەلام پێشمەرگەکانی بارەگەی هێزی (خەبات) بەشی دژەئاسمانی و سەربازەکانی (ئێران)، لە هەردوو گوندی (بناوەسووتە) و (بایاوە)وە، هێندەیان فیشەک پێوەنان، نەک هەر نەیاندەتوانی، بۆردوومانیکەن، بەڵکوو نەشیاندەوێرا، نزمببنەوە، هەڵهاتن و لە کۆڵمانبوونەوە!

ئازاد مستەفا و یەکەمین بینین

(موحەممەد مستەفا)، دوای ساڵی (**1980**) و لە شۆڕشی نوێماندا، بە (ئازاد مستەفا) ناسرا. ساڵی (**1971**)، بەهۆی کۆڕەکانی یەکێتی نووسەرانەوە ناسیم. لە هەفتەنامەی (برایەتی)دا، بە ناوی (چاوێک) و (ناسیۆنالیست)ێکەوە، چەن گوتارێکی بڵاوکردەوە و زۆرم بە دڵبوو. هێندێ جاریش لە مانگی ڕەمەزان و لە نوێژی بەکۆمەڵی ڕۆژی هەینیدا دەمبینی. گەلێ جاریش لە یانەی مامۆستایان تووشیدەبووم، کەمی دەخواردەوە، بەلام

یاری کاغەزی دەکرد. پتر لەگەڵ هێندی برادەری مارکسی وەک (عومەری سەیید عەلی، سەلامی مەلاعەبدوڵلا ...) دادەنیشت و دەمەتەقێیاندەکرد. زۆربەی ڕۆژیش ئێواران، لە چاخانەی (جمهوری) قوماریدەکرد. ئێمەش لە ساڵی (1968)ەوە، لە ئەو ناوە دەوەستاین و جارجاریش، لە چاخانەکە دادەنیشتین.

من هەر هێندەم دەزانی، پێش ڕێککەوتننەکەی (11. 3. 1970)، لەگەڵ جەلالییەکاندا کاریدەکرد و کادیرێکی پێشکەوتووشیان بوو. بەڵام دوای ئەو مێژووە، وازی لێ هێنان و زۆر ڕقیشی لێیان بوو. پاشان دوای ساڵی (1970)، لە (یەکێتی لاوانی نەتەوەیی کورد)دا کاریکردووە و ڕۆژی (25. 7. 1972)ش، نامەی بۆ سەرکردایەتی (کاژیک) نووسیوە، تا لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا وەرگیری. دووربەدوور سڵاومان هەبوو. بەڵام تا ئەو کاتە، لە نزیکەوە و لە ڕێکخستنی (کاژیک)دا، یەکدیمان نەدەناسی.

ماوەی پتر لە هەفتەیەک بوو، لە (پێنجوێن) بووم. ڕۆژی (20. 6. 1974)، لە بارەگەی هێزی (خەبات) دانیشتبووم. (ئازاد) هات و خۆشهاتنێکی گەرمی لێ کردم. پاشان لەگەڵ (برایم) و (سەروەت)ی هاوڕێمدا، زۆر بەگەرمی گفتوگۆیدەکرد. منیش یەکسەر تێگەیشتم و هەموو شتەکانم بردەوە سەر یەک. چونکە دەمزانی، ئەو دوو هاوڕێیەم، ڕۆژی لە ڕۆژان ئەویان نەناسیوە، گەر پێوەندی (کاژیک) نەبێ، کەی ئەمان هێندە برادەری یەکدی بوون؟!

پاشان ڕوویکردە من و گوتی: سبەی ئێوارە، لەسەر شێوەی (سولەیمانی)، سەرووپێ لێدەنێین، حەزدەکەم گەورەمانکەی. منیش گوتم: بۆ ئێوە لە کوێ دەژین؟ گوتی: لە (بناوەسووتە). گوتم: جا کاکە، من لێرەوە بۆ گێپەیەک، بەپێ بگەمە ئەوێ؟! گوتی: قازانج دەکەی و هەرگیز گێپەی وا خۆشت نەخواردووە. (برایم)یش گوتی: نا نا دێ. ئیدی بەتەواوی تێگەیشتم، بانگهێشتنەکە هەر گێپەخواردن نییە، بەڵکوو کارێکی تایبەتی هەیە و داواکەیم پەسەندکرد.

(1948 – 1990)

بناوەسووتە

دوای نیوەڕۆی ڕۆژی (21. 6. 1974) بوو، ڕێی (بناوەسووتە)یان پیشاندام و بەتەنیا، ملی ڕێگە خۆڵاوی و بەردەڵانییەکەیم گرت. لە ڕێ تووشی مامۆستا (جەمال عەبدول) بووم، بەرەو (پێنجوێن) دەگەڕایەوە. کەمێ وەستاین و هێندێ گفتوگۆمانکرد. تێگەیشتم، لای ئەوان بووە، پاشان جیابووینەوە. نزیکی ئێوارەبوو، گەیشتمە بەر مزگەوتەکەی دێ. لە دوورەوە (عوسمان ڕەشید)م بینی، ڕووی وەرگێڕا و سڵاو لێ نەکردم. ئیدی بەتەواوی هەموو شتێکم بۆ ڕوونبووەوە. بۆم دەرکەوت، ئەم کۆمەڵە کادیرە کورتەتاچییە، ڕێکخستنێکی نوێیان درووستکردووە. بۆ نەیکەن؟ گەر ئەوانی دیکە هەموو ترسنۆک، بوودەڵە و هیچ لەبارانەبوو بن، کلکیکان بە دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)ەوە گرێدابێ، ئەی نابێ، چەن کادیرێکی دیکە، ئەو ئەرکە پیرۆزە، لە ئەستۆی خۆیان بگرن؟!

زۆری پێ نەچوو، (ئازاد) هات، زۆر بەگەرمی پێشوازی لێ کردم و پێکەوە ڕۆیشتین. بۆ یەکەمین جاربوو، خوشکە (لەعلی) خێزانیم بینی، تا بڵێی ژنێکی بەڕێز و زمانشیرین بوو، کچی خاڵی خۆشی بوو. گەر بیرمبێ، یەک دوو مناڵی چکۆلانەش، لە حەوشەکەدا هاتوچۆیاندەکرد. خانووەکەیان زۆر کۆن و پەڕپووت بوو، هەر لە تەویلەی وڵاخ دەچوو! کەمێ دانیشتین، (عوسمان) هات و سڵاویکرد، من نە لەبەری هەستام و نە وەڵامی سڵاوەکەشیم دایەوە. بەڵام (ئازاد) زۆر دیپلۆماسییانە، هەر زوو فریای هەڵوێستی هەردووکمان کەوت و بە یەکدی ناساندین، وەک ئەوەی یەکدی نەناسین! ئیدی خوان ڕازایەوە و نانمانخوارد، بەڵام لە ئەو گوندە چکۆلانەیە و لەنێو شۆڕشدا، هەر گیپەی وات بۆ دانێن، هەموو دەردێک بیردەباتەوە!

ئەوان پێکەوە قسەیاندەکرد. منیش بێدەنگبووم و هەر گوێم لێ گرتبوون. ئینجا هەموو شت ئاشکرابوو، زانیم، هەروا بەخۆڕای، منیان بۆ سەرڕەپێ خواردن بانگ نەکردووە، بەڵکوو مەبەستە سەرەکییەکە، دوای نانخواردن دەردەکەوێ. سەرەتا (عوسمان)، هێندێ پلاری تێگرتم و گوتی: کوردپەروەری ڕاستەقینە ئەوەیە، لەپێناوی بیروباوەڕدا، سەری خۆی دانێ! منیش گوتم: جا (چیڤارا)ی کورد، کێ ڕێی لێ گرتووی، ئەوا ئێستە لە شۆڕش داین، فەرموو ئەوە ئەرز و ئەوە گەز، لە ئەوە پتر قسەی زل مەکە و ئازایەتی خۆت تاقیکەرەوە. بشمزانیایە تۆ لێرەی، نەدەهاتم، هەستام بڕۆم، (ئازاد) نەیهێشت و گوتی: کاکە وا نابێ، با لە یەکدی تێبگەین، تکایە دانیشە، با من هێندێ قسەبکەم، پاشان گلەی لە یەکدی بکەن. ئیدی هەردووکمان بێ دەنگبووین.

(ئازاد) دەستپێیکرد، لە ئەو ڕۆژەوە، لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا دەستی بە کارکردن کردبوو، تا ئەو کاتەی پێکەوە دانیشتبووین، سەبارەت بە جەلالی، مەلایی، کاری خۆی و ڕێکخستنەکانی (کاژیک)، ناکۆکی و دووبەرەکی نێوان ڕیزەکانی کورد، باسێکی درێژی

بۆ کردین، پاشان ڕۆڵی هەر یەکێکمانی هەڵسەنگاند. ئینجا دەمەتەقێیەکی گەرم، لە نێوان هەرسێکماندا دەستیپێکرد. ئیدی بەتەواوی، لە یەکدی گەیشتین. من و (عوسمان)یش تەوقەمانکرد و هیچ لە دڵماندا نەما.

پرینسیپەکانی ڕێکخستنی نوێ

پاشان (ئازاد) گوتی: ئێستە، با باسی ئەوە بکەین، چی بکەین؟ هەرسێکمان لەسەر ئەوە ڕێککەوتین و گوتمان: نابێ، چی دیکە لە ئەوە پتر، هەل لەدەستبدەین و دەبێ، قۆڵی کوردایەتی و مەردایەتی لێ هەڵماڵین، ڕێکخستنەکە زیندووکەینەوە. ئینجا (ئازاد) لە بنی کوولەکەکی دا و گوتی: ئێمە ڕێکخستنمان هەیە، تۆش کارمان لەگەڵ بکە. منیش ڕەتم کردەوە و گوتم: من تەنیا هەر، کار بۆ کۆکردنەوەی هاوبیران دەکەم و دەبێ، بە زووترین کات، کۆنفرانسێ بگرین، ئەگینا هەروا بەخۆڕای کارناکەم. دوایی هێندێ بڕیارماندا و لەسەر پێنج خاڵی گرنگ ڕێککەوتین:

1. بە زووترین کات دەبێ، کۆنفرانسێ بگیرێ، هەموو ئەو هاوبیرانەی، لەگەڵ پرۆسەی گۆڕانکارییەکەدا دێن، بەشداری تێدا بکەن. بەڵام دەبێ، کۆنفرانسەکە بە چەن دانیشتنێکی جیاجیا بکرێ، تا زۆربەی هاوبیران، لە یەکدی ئاشکرانەبن و خۆمان لە مەترسی (پاراستن) بپارێزین.

2 تا ئەو کاتەی دەتوانین، کۆنفرانس بگرین، ئەو چەن هاوبیرەی ڕێکخستنەکەیان دامەزراندووەتەوە و هێندێ هاوبیریان، لە دەوری (کاژیک) کۆکردووەتەوە، با بە ناوی سەرکردایەتی کاتییەوە، سەرپەرشتی ڕێکخستنەکە بکەن، لە ئەوە پتر هیچ خەسڵەت و دەسەلاتێکی دیکەیان نابێ.

3. هیچ جۆرە بڵاوکراوەیەک بە ناوی (کاژیک) و لەسەر کەس دەرناکرێ.

4. هەموو لایەکمان هەوڵدەدەین، پێوەندی بە زۆرترین هاوبیرانەوە بکەین، ڕاستییان بۆ ڕوونکەینەوە و ڕێکیانخەینەوە.

5. دۆستی نوێش بۆ ڕێکخستنەکەمان پەیدادەکەین و ڕێکیاندەخەین.

پاشان نامەیەکی مۆرکراوم، لە (ئازاد) وەرگرت، تێیدا نووسرابوو، هاوبیری هەڵگری نامە، نوێنەری (کاژیک)ە و بۆ کاری ڕێکخستن دێتەلاتان، تکایە هەموو براویەکی خۆتانی بدەنێ و هاوکاری لەگەڵ بکەن.

ئەرکی سەرشانی من ئەوەبوو، لە هەر شوێنێ هاوبیری ببینم، پێوەندی پێوەبکەم، چونکە ژمارەیەکی زۆرم دەناسی. ئیدی بڕیاری تەواومان دا، هەرسێکمان دەسی هاوبیری و هاوکاری، بۆ یەکدی درێژکەین، تا کارەکانمان بە سەرکەوتوویی جێبەجێکەین. ئەو

شەوە تا نزیکەی بەرەبەیان دانیشتین و بۆ بەیانی گەڕامەوە، تێر نووستم. دوای ئەوە، زۆری پێ نەچوو، (شێرکۆی هەژار)یش، لە نێوچەی (گەلاڵە)وە گەیشتە (پێنجوێن)، ئیدی کارەکەمان هێندەی دیکە گەورەبوو!

کۆبوونەوەکانی کاژێک

دوای ئەوەی (شێرکۆ) گەیشت، هەروەک لەگەڵ (ئازاد) و (عوسمان) ڕێککەوتبووین، ئێوارەی ڕۆژی (**5. 7. 1974**)، لە (پناوەسووتە) لە ماڵی (ئازاد)، کۆبوونەوەکان دەستپێکرد. هەر جارەی چەن کادیرێکی پێشکەوتووی (کاژێک)، پێکەوە دادەنیشتن، ژمارەی ئەندامانی هەر دانیشتنێ، لە (7) کەس تێپەڕی نەدەکرد. لە دانیشتنەکەی ئەو شەوەی ئێمەدا، جگە لە من، هەردوو هاوبیری مامۆستای ڕەوانشاد (غەفوور ژاژڵەیی، شەریف مەولوود، برایمی حەمەعەلی، شێرکۆی هەژار، ئازاد مستەفا و عوسمان ڕەشید) ئامادەبووین. هاوبیر (وریا براخاس)یش لە دەرەوە، بە کلاشینکۆفێکەوە پاسەوانبوو.
پێش ئەوەی دەستپێبکەین، (وریا) بانگکرا و سوێندرا، گەر پێشمەرگەکانی (پاراستن) پەلاماریاندایین، تا دوافیشەک بەرگریبکا! پاشان ڕۆی و لە سەربان ئێشکی خۆی گرت.
سەرەتا (شێرکۆ)، خۆی پێ ناساندین. دوایی هەر هاوبیرێ، باسێکی کورتی ژیان، خەباتی رامیاری و ڕێکخستنی (کاژێک)ی کرد. ئینجا (ئازاد) ڕاپۆرتی سەرکردایەتی کاتیی هەرێمی باشووری خوێندەوە و هەر خۆشی نووسیبووی. پاشان (شێرکۆ) دەستپێکرد و زۆری لەسەر ڕۆی. هەر لە سەرەتاوە بە قسەکانیدا دیاربوو، زۆر مرۆڤێکی ڕەقە، ڕێزی بۆ ئەو کەسانە دانەدەنا، کە ناوی دەبردن. مێژووی تێکۆشانی خۆی و (کاژێک)ی بۆ باسکردین. زۆر دژی سەرکردایەتی (کاژێک) دوا و سووکایەتی پێ کردن. هەروەها باسی سەردانەکەی ڕۆژی (**3. 5. 1973**)ی خۆی، بۆ (ئەڵمان) کرد، زۆر بە توندی لەسەر (جەمال نەبەز) دابەزی و بە ترسنۆک، درۆزن و دەسبڕ تاوانباریکرد.

شێرکۆی هەژار

دوای ئەوەش، نۆرەی دەمەتەقێ و پرسیارکردن هات. دەمەتەقێیەکی زۆرمان، لەسەر باری شۆرش و رەوشی رامیاری (کوردستان) بە گشتی و (کاژیک) بە تایبەتی کرد. هەرچەندە ڕێکوردەریشیان دانابوو، بەڵام (برایم) هەموو شتەکانی دەنووسی، ئەم جولانەوەیە، بە (هێڵی راستکەرەوە) ناونرا. لە کۆتایی دانیشتنەکەشماندا، لەسەر چەن خاڵێکی گرنگ ڕێککەوتین، هەرە گرنگەکانیان ئەمانە بوون:

1. ئەم سەرکردایەتییەی درووستبووە، سەرکردایەتییەکی کاتییە. ئەرکی سەرەکی سەرشانی ئەندامەکانی ئەوەیە، پێوەندی بە هەموو هاوبیرانەوە بکەن، کۆیانکەنەوە و ریزەکانی ڕێکخستن رێکخەنەوە.

2 بە هیچ شێوەیە سەرکردایەتی دەسەڵاتی دەرکردنی، هیچ هاوبیرێکیان لە (کاژیک) نییە.

3. هیچ جۆرە بڵاوکراوەیەک، لەسەر هیچ کەسێ دەرناکەن.

4. سەرکردایەتی هەوڵدەدا، بە زووترین کات، کۆنگرە بگیرێ.

5. کۆنگرە تاکە دەسەڵاتە و هەموو گرفتەکانی نێوخۆی (کاژیک) بەلایەکدادەخا.

6. ئەو هاوبیرانەی لە دانیشتنەکاندا بەشدارییانکردووە، لە کۆنگرەکەدا ئامادەدەبن.

7. نامە بۆ هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی (کاژیک) دەنێرری، تا لە کۆنگرەکەدا ئامادەبن.

8. ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، لەبەردەم کۆنگرەدا بەرپرسیارن و دەبێ، داکۆکی لە خۆیان بکەن. گەر بەڵگەی بەهێز و سەلمێنەریان هەبوو، پاساوی ئەو هەموو کەموکووڕی و کەمتەرخەمییەیان بدا، ئەوا وەک هەموو ئەندامانی دیکەی کۆنگرە، بۆیان هەیە، بەشداری لە هەموو دەزگەکانی کۆنگرەدا بکەن و خۆشیان بۆ سەرکردایەتی هەڵبژێرن. بەڵام گەر هیچ بەڵگەیەکی راستینەیان بەدەسەوە نەبوو، ئەوا دەبێ، لە (کاژیک) دەرکرێن، بە بڵاوکراوەیەکی فەرمیش راگەیەنرێ، سزابدرێن و سزاکەش کۆنگرە دیاریکا.

9. گەر هەر گۆرانێکی کتوپڕی، لە (کوردستان) روویدا، توانا نەبوو، کۆنگرە بگیرێ، ئەوا پێویستە، بۆ هەر رووداو و بڕیارێکی گرنگ، پرس بە هەموو کادیرە سەرەکی و پێشکەوتووەکانی (کاژیک) بکرێ.

10. ئەم کۆمەڵە دانیشتنە، بە یەکەمین کۆنفرانسی هاوبیرانی هێڵی راسکەرەوە دادەنرێ.

ئەمانە چەن خاڵێکی سەرەکی بوون، کە هەموومان لەسەری ڕێککەوتین. بەڵام پێش ئەوەی کۆبوونەوەکە تەواوبێ، مامۆستا (غەفوور)، لەسەر پارچە کاغەزێکی پچووک، شتێکی نووسیبوو، دای بە (شێرکۆ). دوایی زانیم، داوایکردبوو، بیکەن بە ئەندامی سەرکردایەتی، ئەگینا بەردەوام نابێ. هەروەها مامۆستا (شەریف)یش، لە دانیشتنێکی دیکەی تایبەتدا، هەمان داوای کردبوو. بەڵام (شێرکۆ) ڕەتیکردبووەوە. لەبەرئەوە هەردووکیان وازیانهێنا.

ئاخر تا ئەندازەیەکی زۆر، هەڵسوکەوتی (شێرکۆ) بەتایبەتی و توندی سەرکردایەتی کاتی بەگشتی، لەگەڵ گرفتی بوون بە ئەندام لە (کاژیک)دا، ڕۆڵێکی گەلێ گرنگی، لە دوورکەوتنەوەی گەلێ هاوبیری (کاژیک)دا بینی. لەبەرئەوە ئەو دوو هاوبیرە، لەلایەکەوە مافی خۆیان بوو، چونکە دەبووایە، لە ئەو دانیشتنانەی کۆنفرانسەکەدا، هێندێ ئەندامی دیکە، بۆ سەرکردایەتی کاتی زیادکرایە، لەگەڵ ئەو هاوبیرانەدا تێکەڵکرانایە و پێکەوە تا کۆنگرە، کاریانبکردایە. لەلایەکی دیکەشەوە بۆیان هەبوو، لێیان بپرسن، کێ ئەو مافەی داونەتێ، خۆیان بە ئەندامی سەرکردایەتی کاتی دانێن، لەبەرچی و هۆکان چی بوون، وا داواکاری ئەو دوو هاوبیرەیان ڕەتکردەوە؟!

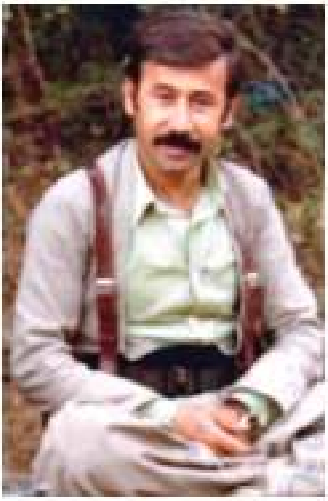

شەریف مەولوود (1944–1981)

غەفوور سالح ژاژڵەیی (1947–1978)

هەر لە ئەو سەردەمەشدا، ڕەوانشاد مامۆستا (ئەحمەد سەلام) و (فەرهاد عەبدولقادر کەرکووکی)یش، نامەیانناردو و نووسیبوویان: ئێمە پیاوی ئەوە نین، سەرکردایەتی ڕێکخراوێکی نەتەوەیی بکەین و ناتوانین، کاربکەین. بەڵام ئەوە تەنیا بیانووبوو، ئەگینا لە ترسی شەقی (پاراستن)، کونەمشکیان لێ ببووبوو بە قەیسەری! بەتایبەتی (فەرهاد)، لە کوێ بای بهاتایە، تەنیا هەر لە ئەوێ، شەن و کەوی بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆی دەکرد! بۆیە هەر زوو لەسەرەوە، خۆی لە بارەگەی (بارزانی) نزیککردەوە، شوێنپێی خۆی کردەوە و دەسی دەڕۆیی، ئیدی چ پێویستی بە بیروباوەڕ و کارکردن لە (کاژیک)دا هەبوو؟! (ئەحمەد سەلام)یش خۆی و خێزانەکەی، لە (مەریوان) دەژیان و دەسی بە کڵاوەکەی خۆیەوە گرتبوو، با نەیبا!

سەردانی هاوبیران

لەگەڵ هاوبیر (ئازاد) ڕێککەوتین، من بەرەو (شارباژێڕ، شارەزوور و تەوێڵە) بڕۆم، پێوەندی بە ئەو هاوبیرانەی ئەو نێوچانەوە بکەم و ڕێکیانخەمەوە. لەبەرئەوە ڕۆژی (15. 7. 1974)، سەرم لە گوندی (سەرکان) دا، چاوم بە هاوبیری ئەفسەری پۆلیس (عەلی عسامەدین) کەوت. ئەو کاتە لە هێزی (ئەزمڕ) سەرلق بوو، زۆر سڵی لە (پاراستن) دەکردەوە، چونکە ڕەوانشاد (جەمالی حەمەنوقڵە)، لە ئەوی دەژیا و لێپرسراوی پاراستنی ئەو نێوچەیە بوو. هەرچی چۆنی بوو، شەوی لای مامەوە و ئەوەی پێویستبوو، پێم گەیاند و پەسەندیکرد.

بەیانی زوو، بە دزی (جەمالی حەمەنوقڵە)وە دەرچووم و بەپێ، بەرەو جادەکەی (ناوپارێز) بەڕێکەوتم. ترومبێلێ هات و بۆم وەستا. بە ڕێککەوت معاون (عەبدولمەلیک)ی تێدابوو. ڕاوەستا و سواربووم. (عەبدولمەلیک)م لەساڵی (1964)وە دەناسی، بەتایبەتی لەگەڵ ڕەوانشاد (سەلاح)ی برایدا، زۆر هاوڕێبووین و لە ناوەندیی (شۆڕش)یش پێکەوە دەمانخوێند. ئەویش بۆ (تەوێڵە) دەچوو، منیشی لەگەڵ خۆی سوارکرد. لە (دۆڵەسوور) دابەزین و نانیشی بۆ کڕیم.

بەدەم نانخواردنەوە، زۆر باسی (کاژیک)مان کرد. باوکی بە (کاژیک) ناوی ڕۆیشتبوو. خۆشی (کاژیک)ی خۆشدەویست. بەڵام ئەو جۆرە کەسانە، لە شۆڕشدا چەقیبوون، فێری هەموو فرۆفێڵێ بووبوون، تازە بە کەڵکی بیروباوەڕ و دیسیپلینی پارتایەتی نەدەهاتن! بۆیە پێی گوتم: بیستوومە (کاژیک)ی، ئاگات لە خۆت بێ، (پاراستن) بە دواتاندا دەگەڕێ. منیش گوتم: من هەمووی هەفتەیەکە، لە (قەلادزێ)وە هاتووم، ئیدی (کاژیک)ی چی؟! پێکەنی و قسەی نەکرد.

هەڵەبجە

بەدەمەونێوارەبوو، گەیشتینە (هەڵەبجە) و ویستم، (عوسمان ڕەشید) ببینم. ئەو کاتە لە نێوچەی (هەڵەبجە) دەژیا و لێپرسراوی ڕێکخستنی ئەو ناوە بوو. بەڵام بۆم نەدۆزرایەوە. کەمێ بەنێو بازارەکەدا سووڕاینەوە، تەماشایەکی ئەو شوێنانەمان کرد، کە فڕۆکەکانی (بەعس) بۆردوومانیانکردبوون. هێندێ شوێنی هەر وەک کەلاوە لێ کردبوو. (هەڵەبجە) بە دەم ئازاری کاولکارییەوە، لە تاریکیدا دەژیا و (باخی میر)یش، لەتاو سوێی ڕەوانشادەکانی، ماتومەلوول و کزستکەوتوو لێی کەوتبوو! نیوشارەکە تازە خەریکبوو، ئاوەدانبێتەوە. جوڵەیەکی تێکەوتبوو. پاشان سواربووین و نیوەشەو لە (تەوێڵە) دابەزین.

تەویلە

کاتێ گەیشتین، زۆر چۆڵبوو، جگە لە چەن سەگێ، کەس بەسەر جادەوە نەبوو. هیچ ناونیشانێکیشم پێ نەبوو، تا پەنایان بۆ بەرم. (عەبدولمەلیک)، شەقێکی لە دەرگەی چاخانەیەک هەڵدا، خێرا کردیانەوە. هەردووکمان لەسەر دوو کورسی لێی پاڵکەوتین. بەڵام مام کێچ کارێکی پێ کردین، تا بەیانی خەو لە چاوانمان نەکەوت!

(عەبدولمەلیک) هاواری لێ هەستا و بە خاوەن چاخانەکەی گوت: دە پێیان بڵێ، وازمان لێ بێنن، با کەمێ بنوین! منیش گوتم: سەری خۆت مەیەشێنە، ئەمانە هێشتا ساوان، لە شێوە زمانی هەورامی پتر، هیچ جۆرە دیالێکتێکی دیکەی کوردی نازانن!

بەیانی ڕۆژبووەوە، نان و چا و ماستمان خوارد. ئیدی هەر خەڵکی (سولەیمانی) بوو، پۆلپۆل بەرەو کارەکانیان دەڕۆیشتن. هەر زوو (ئازادی کاک مستەفا، کاوسی عەزیز بەگ، ملازم کەریمی شێخ سەلام و موحەممەد غەفوور)م دۆزییەوە و ئەوانیش، هەموویان هاوبیری خۆمان بوون. لە پەناوە تێم گەیاندن، بۆچی هاتووم. ئیدی تا دەهات، دۆست و ئاسیاوی دیکەم دەبینی.

بەڕاستی، ئەوە دووەمین جاربوو، لە ژیانمدا (تەوێڵە) ببینم. زۆر خۆش و جوان بوو. هەرچەندە بیرمدەکردەوە، ئەو خەڵکەی هەورامان، زۆر ئازا و کۆڵنەدەرانە، لەبنار و لووتکەی ئەو چیابەرزانە و لەسەر ئەو تاشەبەردانە، ئەو خانووە ڕێکوپێک، جوان و خاوێنانەیان، چۆن دروووستکردووە، سەرمسووڕدەما و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: گەر کورد هەمووی هەورامی بووایە، ئێستە دەمێبوو، ڕزگاربیووبوو. کەچی خەڵکی (سولەیمانی)، هەمیشە گاڵتەیان پێ دەکردن!

زۆر بەپەلە، هەموو کارەکانم لە ماوەیەکی کورتدا جێبەجێکرد. یەکەمین کۆبوونەوەم، لەگەڵ هەردوو هاوبیر (ئازاد) و (کاوس)دا بوو. لەسەر هەموو شتەکان ڕێککەوتین و شانەیەکی سەرەکیمان، لە ئەو دوو هاوبیرە درووستکرد. چاوم بە هەردوو ڕەوانشاد (جەلالی حاجی حوسێن) و (کەریم سەلام)یش کەوت. ئەو کاتە هەردووکیان سەرلق بوون، بەجیا ڕێکخرانەوە، هێڵێکی سەربازیمان لێ درووستکردن و بە ڕێکخستنی ئەو ناوچەیەوە بەسرانەوە.

ئیدی چەن ڕۆژێ مامەوە، هەر هاوبیرێکم دیبێ، پەرلەم داونەتێ و ناونیشانم لێ وەرگرتوون. بە ئەو شێوەیە، لیژنەی ناوچەی (هەڵەبجە)مان، بە چەن هاوبیرێکی دیکە موتووربەکردەوە. بەڵام ئەو ماوەیەی لە ئەوێ بووم، هەوڵم ئەدا، (نووری حەمەعەلی) ببینم، چونکە ئەو خۆی لە (پێنجوێن) دەژیا و لەبەردەسدا بوو. دوایی کەمێ لەنێو هاورێکانی زانکۆمدا مامەوە، کاتێکی خۆشمان بەسەربرد و گەڕامەوە.

پێنجوێن

دوای هەفتەیە گەیشتمەوە و یەکسەر چووم بۆ بارەگەی هێز. (برایم) گوتی: خانووەکەتان گیراوە. منیش زۆر سەیرم لێهات و گوتم: چۆن و کێ گرتوویەتی؟! گوتی: ماڵی کاک (ئازاد)، لە (بناوەسووتە)وە هاتوون، خانووی دەس نەکەوتووە و (وریا) خانووەکەی داونەتێ. لە ئەو ماوەیەدا، ماڵی (وریا) هەموویان لە شارەوە راپانکردبوو، خانوویەکی گەورەیان دەسکەوتبوو. منیش ناچاربووم، کەلوپەلەکانم بپێچمەوە، لەگەڵ هاورێکانم (برایم، سەروەت و کەریم زۆز)دا بژیم.

لە نێوەراستی مانگی (7)دا بوو، هەواڵی بریندابوونی هاوبیر ملازم (مەنسووری شێخ کەریمی حەفید)م پێگەیشت. ئەو کاتە سەرلق بوو، لە چیای (کۆرەک) بریندابووبوو. ئەو هەواڵە زۆر نیگەرانی کردم. نەمدەزانی، چۆن خۆمی بگەیەنمێ. کەچی زۆری پێ نەچوو، بە شەلەشەل و بە گۆچانێکەوە پەیدابوو. بەراستی زۆرم پێخۆشبوو، بینیمەوە. تا لە ئەوێ بوو، بە دوای دایک و خوشەکەکانیدا نارد و ئەوانیش هاتن، ماوەی دوو هەفتە لامان بوو، پاشان گەڕایەوە.

بەتالیۆنی چواری هێزی خەبات

پڕ بەدڵ حەزمدەکرد، لە بەتالیۆنی چوار کاربکەم. چونکە لەلایەکەوە (نوری حەمەعەلی)، فەرماندەی بەتالیۆن بوو، کوڕی گەڕەکی خۆمان بوو، تێکەڵاویمان هەبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، زۆربەی لێپرسراوەکانی ئەو بەتالیۆنە، گەر (کاژیک) نەبووبن، نەتەوەیی بوون! جگە لە ئەوەی، زۆربەی هاورێکانیشم، هەر لە ئەوێ پێشمەرگە بوون. بارەگەی بەتالیۆنیش، لە (بووبان) بوو، لە (پێنجوێن)ەوە زۆر نزیکبوو.

هەرچی چۆنێ بوو، لێپرسراوانی هێز قایلبوون و ناردیانم بۆ ئەوێ. بەڵام کاک (نوری) لە (مەریوان) بوو. پێی گوتم: تا خۆم دێمەوە، دەوام مەکە. ئەفسەرێکی سوپاشی لێ بوو، ناوی (شاخەوان) بوو، خەڵکی گوندی (خەراجیان) بوو. جێگری فەرماندەی بەتالیۆنەکە بوو. تا ئەو رۆژەی شۆرشیش تێکچوو، یەک جارم بینێ، ئیدی نەمبینییەوە، نازانم، خەریکی چی بوو!

نوری حەمەعەلی

لە ئەو ماوەیەدا لە (پێنجوێن) توانیمان، زۆربەی هاوبیرە کۆنەکانی (کاژیک) رێکبخەینەوە. هێندی دۆستی نوێش، بۆ (کاژیک) پەیداکەین. کاک (نوری) یەکێ لە ئەو هاوبیرە کۆنانە بوو، رێکمانخستەوە و من لێپرسراوی بووم. هەرچەندە ئەو لە ساڵی

(**1962**)ەوە پێشمەرگە بوو، فەرماندەی بەتالیۆنیشم بوو، لە هەموو (کوردستان)دا، بە ئازایی و نیشتمانپەروەری، ناوی دەرکردبوو، منیش خوێندکارێکی پۆلی سێی کۆلێژی کشتوکاڵ بووم، تازە (**20**) ساڵی بەهاری ژیانم تەواوکردبوو، بۆ یەکێکی وەک من، کارێکی سەختبوو، لە ئەو پیسەرویەرییەی شۆڕشدا، پێوەندی پێوە بکەم و لە شانەیەکدا ڕێکیخەم!

بەڵام لە ئەوە پتر، چارنەبوو، ئێمە دەمانویست، ڕێکخستنێکی نەتەوەیی پتەو، لەنێو هێزی پێشمەرگەدا درووستکەین و ئەو هێزە چەکدارەی (کاژیک)، خەونی پێوە دەبینی، ڕۆژێ لە ڕۆژان دایمەزرێنی و لەژێر کۆنترۆڵی سەرکردایەتی (کاژیک)دا بووایە.

(**1981 – 1941**)

دوای ئەوەی کاک (نووری)، لە (تەویلە) گەڕایەوە، نامەی پێوەندیکردنم بۆ برد و لە ماڵی خۆمان کۆبوونەوەیەکمانکرد. من قسەم بۆ دەکرد، بەڵام ئەو دەمێبوو، پرخەیدەهات! جارێکم خەبەرکردەوە، کەڵکی نەبوو. گوتی: وازم لێ بێنە، زۆر ماندووم، با کەمێ بنووم. ئیدی من بۆ ڕێکخستنی (کاژیک)، هیچ جۆرە هیوایەکم پێی نەما. دەرگەم لەسەر داخست و ڕۆیشتم.

دوای دوو کاژێر گەڕامەوە و خەبەرمکردەوە. نە ئەو هیچی گوت و نە منیش سەرزەنشتمکرد. بەڵام یەکسەر، نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی کاتی نووسی و تێمگەیاندن، ئەم پیاوە تێکۆشەرە، بۆ پێشمەرگایەتی باشە و بە کەڵکی ڕێکخستنی ئێمە نایە!

برایمی حەمەعەلی

هێندەم زانی، ڕۆژێ (برایم) هات و گوتی: لەمەودوا، تۆ پێوەندیت بە منەوە دەبێ. منیش یەکسەر وەلامەمدایەوە و ڕەتمکردەوە. چونکە ساڵی (**1971**)، من (برایم)م بە (کاژیک) ناساندبوو، ماوەیەکی زۆریش، هەر پێوەندی بە منەوە بوو.

پاشان هاوبیر (ئازاد) گوتی: لیژنەی نێوچەی (شەهید عومەر)مان پێکهێناوە، تۆش ئەندامی ئەو لیژنەیەی. دەبێ، یارمەتیمابدەی. منیش هەرچەند نارازیبووم، بەڵام ویستم، لە نزیکەوە بزانم، ئەندامەکانیان کێن و ئاگاداری کارەکانیان بم!

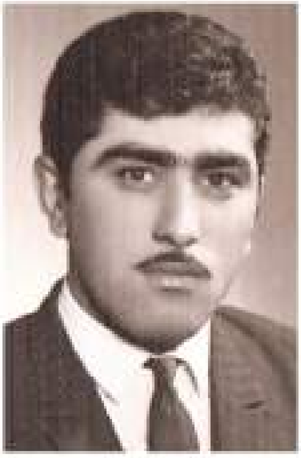

برایمی حەمەعەلی

ئەوەبوو، یەکەمین کۆبوونەوەمانکرد، مامۆستا (ئەحمەد)ی زاوای (ئازاد)، لێپرسراوی ناوچە بوو. مامۆستا (سەدیق)ی کۆنە هاوڕێی (سەرچنار)م، لەگەڵ یەکێکی دیکەدا، ئەندامی ناوچە بوون. لە دانیشتنەکەدا مامۆستا (ئەحمەد)م، هەروەک مەلایەکی مزگەوت هاتە پێش چاو. چونکە هەر قسەیەکی دەکرد، زووزوو دەیگوت: وەک لە (کاژیکنامە)ی پیرۆزدا هاتووە. سەیرمکرد، گەر ئەمە لیژنەی ناوچە بێ، ئەو هاوبیرە لێپرسراو و ئەندامی لقی (سولەیمانی) بێ، ئاخۆ دەبێ، کادیرەکانی دیکەمان چۆن بن؟!!
لەبەرئەوە هەر زوو، نامەیەکی درێژم بۆ سەرکردایەتی کاتی نووسی، سەبارەت بە هەڵوێستی خۆم، ڕێکخستن و کادیرە بەرپرسەکانی، بۆچوونی تایبەتی خۆم، زۆر بە ڕاشکاوی دەربڕی. هەموو کەموکورییەکانم دەسنیشانکرد و هێندی پێشنیازیشم کرد. لە ئەوانە: ناوچە و لقەکان هەڵوەشێنرێنەوە، تا لە ئەوە پتر، هاوبیران لە یەکدی ئاشکرا نەبن و لە مەترسی دەزگەی (پاراستن) دووریانخەینەوە. هەروەها داوامکردبوو، بەشی رامیاری و سەربازی جیاکەنەوە. ماوە بە کادیرە کۆن و شارەزاکان، خاوەن باوەڕ و بە تواناکان، خوێندەوار و ڕووناکبیرەکان بدەن، کاریان پێ بسپێرن و بایەخیان پێ بدەن، ئەگینا بە ئەوە شێوەیە بڕوا، هیچ بە هیچ ناکەین!

گەرمەی جەنگ

لە سەرەتای مانگی (6)ەوە، دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، سوپایەکی زۆر گەورەی کۆکربووەوە و بۆ جەنگ ئامادەیکردبوو. وردەوردە، بەرەو نێوچە ڕزگارکراوەکانی (کوردستان) دەکشان. لە مانگی (7)یشەوە، هێرشێکی زۆر گەورە و بەرفراوانیان دەسپێکرد. ئەم لەشکرە گەورە پڕچەکە، بە یارمەتی جاشە چلکاوخۆرە زۆڵەکوردەکان و چەکدارەکانی (پارتی کۆمۆنیستی عێراق)، پەلاماری شۆڕشی گەلەکەمانیان دا. لە هەموو باشووری وڵاتدا، جەنگ بەتەواوی گەرمبوو. سەرکردایەتی (بەعس) دەیویست، لە هەموو لایەکەوە، نێوچەی سەرکردایەتی شۆڕش گەمارۆبدا. یا لە خاکی (کوردستان) دووریانخەنەوە و ئاودیوی (ئێران)یان کەن، یا وورەیان بڕوخێنن، کۆڵیان پێ بدەن، دەسی خۆبەدەسەوەدان بەرزکەنەوە و مەرجەکانی (بەعس) پەسەندکەن. لەلایەکی دیکەشەوە، پێشمەرگەکانی ئەو نێوچانە، بەدڵ و بەگیان نەدەجەنگان، لەبەردەم شاڵاوی هێرشی دوژمنی داگیرکەردا، خۆیان بۆ نەدەگیرا و هەر زوو هەڵدەهاتن!

لە ئەنجامدا سوپای (عێراق)، لە ماوەیەکی کەمدا، سەرکەوتنێکی گەورەی بەدەسهێنا. سەرەتا هەموو دەشتی (هەولێر)یان گرت. هێزەکەی (فارس باوە) بەرگرییان نەکرد و ڕایانکرد. پاشان بەرەو (کۆیە) هاتن و چیای (هەیبەسوڵتان)یان داگیرکرد. ئیدی بەکاوەخۆ و بێبەرگری، شارۆچکەی (ڕانی)شیان گرت و پاشان (شێخ دارای حەفید)یان، لە ئەوێ کرد بە قایمقام!

زۆر بەداخەوە، هێزی پێشمەرگە خۆی بۆ ڕانەدەگیرا و هەڵدەهاتن. سوپای (عێراق)یش، هەموو نێوچە دەشتاییەکانی داگیرکردەوە. لە قۆڵی (ڕەواندز)یشەوە، هێرشێکی گەلی گەورەیان دەسپێکرد، ئەو شارۆچکەیەیان گرت. سەرباز و جاشێکی یەکجار زۆریان، لە نێوچەکەدا خڕکردەوە. تۆپ و تانکێکی زۆریان هێنا، بەشێوەیەکی بەردەوام، شەو و ڕۆژ فڕۆکەکانیان بۆمبارانی نێوچە ڕزگارکراوەکانیان دەکرد.

لەبەر ئەم هەموو هۆیانە، سەرکردایەتی شۆڕش، داوای لە هێزی (خەبات) کرد، هێزێکی چەکداری پێشمەرگە، بۆ پشتیوانی پێشمەرگەکانی ئەو نێوچانە بنێرن، لەنێو هەموو بەتالیۆنەکانیشدا، (فەتاح ئاغا) بەتالیۆنی چواری هەڵبژارد.

ئەو کاتە، من لە بەتالیۆنی چوار پێشمەرگە بووم و موچەم لە ئەوێ وەردەگرت. بەڵام هێشتا هیچ کارێکیان پێ نەسپاردبووم. هەر ئەو دەنگوباسەم بیست، یەکسەر چووم بۆ بارەگەی بەتالیۆن و داوام لە کاک (نوری) کرد، کارێکم پێ بسپێرێ و لەگەڵیان لە نێوچەی سەرکردایەتی، بەشداری بەرەکانی جەنگ بکەم. بەڵام ئەو زۆر دژبوو، حەزی نەدەکرد، من لێی نزیککەومەوە، لەبەرئەوەی لەلایەکەوە، لە (کاژیک)دا لێپرسراوی بووم

و نەیدەویست، ئاگام لە هەڵسوکەوتەکانی بێ. لەلایەکی دیکەشەوە، بارەگەی (بارزانی) زۆر ڕێزیان لێ دەگرت و خۆشیاندەویست، حەزی نەدەکرد، لە (کاژیک) نزیکبێتەوە و بە (کاژیک)ی بزانن. لەگەڵ ئەوەشدا، هەرچی چۆنێ بوو، جێی خۆم کردەوە و بۆ ئەو کارە پیرۆزە، وەک لێپرسراوی کارگێری بەتالیۆنەکە، دەسبەکاربووم و لەگەڵیان، بەرەو سەرەوە ڕۆیشتین.

پێکهاتەی بەتالیۆنەکەمان

ئەم بەتالیونە، بە یەکێ لە بەتالیونە چاک و ئازاکانی هێزی خەبات و (کوردستان)یش ناسرابوو. نزیکەی (**250**) پێشمەرگەیەکی هەبوو. کاک (نوری) فەرماندەی بەتالیۆن و ئەفسەرێکی سوپاش (شاخەوان) جێگریبوو. لە چوار لقی گەورە پێکهاتبوو. سەرلقەکانی (حەمەئەمین گوڵچین، شێخ برایمە شەلەی ئامادینی، نوورەی مام برایم و شەریفی خاڵە) بوون. هەریەکێ لە ئەوانە، هێندە ئازابوون، کۆن لە جەرگیاندا نەبوو. هەروەها بە دەیان کوڕی بوێری وەک (خەسرەوی حەمەی محە، ئەنوەری توفیق هەورامی، عەلی فەیمە، وریا براخاس، تایەری حەمەمراد، عوسمان حەمەساڵح کانیساردی، ئەنوەری سەعید بەگ – هەڤاڵ دڕندە، سولەیمانی قەساب) و گەلێکی دیکەشی تێدابوو.

من لێپرسراوی کارگێری بووم، (فوواد یاسین) لێپرسراوی دارایی بوو. (قادری حاجی عەلی بەگ)یش یاریدەدەری بوو. سێ برینپێچی وەک (برایمی توفیقی حەسەنەقووچ، برایم حەمەئەمین و نامیق توفیق)مان لەگەڵ بوون. (نیزاری عەقید ئەمین)یش، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەک هاتبوو. چەن هاوڕێیەکی نزیکی خۆشمان لەگەڵ بوو، وەک (وریا براخاس، شوانی عوسمان فایەق، عەبباس ئەبوشواربی کەبابچی، نیهاد مەحموود – نیهادە کوێر، جەزای ئەحەشانە)، لە بارەگەی بەتالیون پێشمەرگە بوون. کۆمەڵێکی زۆر سەیر و خۆش تێکەڵاوبووبووین. زۆربەی زۆرمان، خەڵکی (سولەیمانی) بووین. هەرگیز پێکەوە تاقەتمان نەدەچوو، وامان دەزانی، بۆ سەیران هاتووین!

کۆبوونەوە

دوای ئەوەی هەموو لقەکانی بەتالیونەکەمان، لە بەرەکانی خوارەوە گەڕانەوە و لە بارەگەی بەتالیون کۆبوونەوە، ڕۆژی (**12. 8. 1974**) بوو، (فەتاح ئاغا) لە بارەگەی هێز، کۆبوونەوەیەکی گشتی پێ کردین، هەموو لێپرسراو و پێشمەرگەکان ئامادەبوون. پێشەکی تەماشایەکی چەکەکانی کرد، پاشان سەبارەت بە پێویستی لقەکان، یەکەیەکە قسەی لەگەڵ سەرلقەکان کرد. دوایش گوتارێکی جوانی دا، کە تا ماوەیەکی زۆریش،

ئەو قسانە لە گوێمدا هەر دەزرنگانەوە. بەتایبەتی کاتی گوتی: ئێوە هەموو پێشمەرگەی کورد و رۆڵەی ئەم خاکەن. گەر ئێوە داکۆکی لە نیشتمانی خۆتان نەکەن، کێ لەبری ئێوە، دژی داگیرکەرانی (کوردستان) دەجەنگێ؟! هیوادارم، بە سەرکەوتوویی بگەڕێنەوە. گەر هەر پێشمەرگەیەکیش، لەپێناوی وڵاتەکەیدا، گیانی خۆی بەختکرد، ئەوا دەبێ، شانازی بە ئەوەوە بکا، کە (شەهادەی شەهیدی) وەرگرتووە! ئیدی هەر ئەو ڕۆژە، پێیان ڕاگەیاندین، بەیانی زوو ئامادەبین و بەڕێکەوین.

ئازاد مستەفا و دووەمین بینین

کاتی کۆبوونەوە تەواوبوو، گەڕامەوە و سەرێکی هاوبیر (ئازاد)م دا. گەلێکی پێ خۆشبوو، کە لەگەڵ بەتالیۆنەکەدا، من و (وریا براخاس)، بۆ بەرەکانی جەنگی سەرەوە دەچین. بەڵام زۆر پارایەوە و گوتی: ئاگاتان لە خۆتان بێ و گیانی خۆتان، بەخۆڕای دامەنێن. چونکە (کاژیک) تازە خەریکە، سەرپێی خۆی دەکەوێ و شۆڕشێکی نەتەوەیی لە (کوردستان)، چاوەڕێی دەسی ئێمە دەکا. هەروەها سەبارەت بە ئەو ڕاپۆرتەی نووسیبووم، هێندێ دەمەتەقێمانکرد، بەڵام بە هیچ ئەنجامێ نەگەیشتین و بڕیارماندا، کاتی گەڕامەوە، بەدرێژیی قسەی لەسەر بکەین و چارەسەری، بۆ هەموو گرفتەکان بدۆزینەوە.

(ئازاد) پێی گوتم: هاوبیران بڕیاریانداوە، چاپ و ڕۆنیۆیەک بۆ (کاژیک) بکڕین. لەبەرئەوە دەبێ، هەر هاوبیرێ بە گوێرەی توانای خۆی، بڕێ پارە پێشکەشکا. من ئەو کاتە، مانگی (10) دینارم هەبوو. مووچەی مانگێکم دانێ. (ئازاد) زێڕی خێزانەکەی و (شێرکۆ)ش دەمانچەکەی قەدی خۆیان فرۆشت، کە لە بارەگەی (بارزانی)، بە دیاری وەریگرتبوو. ئیدی هەر یەکە بەپێی توانای خۆی چی لەدەسهات، پێشکەش بە (کاژیک)ی کرد. دواجاریش ماڵاواییمان لە یەکدی کرد.

سەرمەرزەکە

سەرلەبەیانی زووی ڕۆژی (13. 8)، هەموو پێشمەرگەکان لەسەر مەرزەکە ئامادەبوون. دۆست و ئاسیاوێکی زۆر، بۆ ماڵاواییکردنمان هاتبوون. چەن ڕۆژێ بوو، لەگەڵ (حەمەعەلی) هاوڕێمدا زویربوووبووین. بەڵام کاتی گەڕابووەوە و زانیبووی، دەچین بۆ سەرەوە، چوونەکەش ڕێی هات و نەهاتبوو، خۆی بۆ نەگیرابوو، یەکسەر هات، منی دۆزییەوە و باوەشییداکردم.

دوای ماوەیە، ترومبێلێکی زۆری فرۆشگەکانمان بۆ هات و سواربووین. لە مەرزەکە پەڕینەوە، لەنێو خاکی (ئێران) دایانبەزاندین. ئیدی لە ئەوێشەوە، بە زیلی سەربازی

سوپای (ئێران) و بەڕێی تایبەتی سەربازیدا، بەرەو (بانە) ڕۆیشتین. لێپرسراوێکی گەورەی (ئێران)یشمان لەگەڵ بوو. کاک (نوری) گوتی: لە دەزگەی (ساواک) کاردەکا. لێپرسراوەکە و خۆی، پێکەوە لە جیپێکی تایبەتدا سواربووبوون.

بانــە

ئەو ڕێگەیە، زۆر دووروودرێژبوو. زیلەکانیش زۆر لەسەرخۆ دەڕۆیستن. هەر تەواو نەدەبوو. هەمووومان بەتەواوی ماندوو، خەواڵوو، برسی و وەرز بووبووین. جگە لە ئەوەی ڕێگەکە خۆڵ بوو، تۆزێکی زۆری دەکرد. هەر لقەی چەن زیلێکی بۆ خۆی داگیرکردبوو. ئێمەش بارەگەی بەتالیۆن، دوو زیلمان پێ بوو. کەرەسە و تەقەمەنی تێدا بوو. ئەو شەوە بەڕێوەبووین و بۆ بەیانی نزیک نیوەڕۆ، گەیشتینە (بانە).
لە (بانە) هەرچیمان کرد، لێپرسراوەکەی (ساواک) نەیهێشت، پێشمەرگەکان بابەزن و سەرێکی شارەکە بدەن. بەڵام دوای ماوەیە، نان و چاو و پەنیریان بۆ هێناین. نانمان خوارد و کەمێ بوژاینەوە. دوایی بە قەراغ شارەکەدا تێپەڕبووین. چاوم لێبوو، لە دوورەوە کوردەکان وەستابوون و چەپڵەیان بۆ لێدەداین، دەسیان بۆ ڕادەوەشاندین! دڵم پڕبووبوو، بەزەیم بە خۆم و ئەوانیشدا دەهاتەوە. چونکە ئێمە لە نێوان دوو دەوڵەتی داگیرکەری (کوردستان)دا گیرمانخواردووە، تووشی ئەو هەموو چەوساندنەوە و چەرمەسەرییە بووین، کەچی هێشتا نایەڵن، لە نزیکەوە، لەگەڵ هاوزمانەکانی خۆماندا بدوێین!
لە (بانە) دوورکەوتینەوە. دیسانەوە شەو پەردەی تاریکایی خۆی، بەسەرماندا دادایەوە. ئەو شەوەش هەر بەڕێوەبووین. بۆ بەیانی پاشنیوەڕۆیەکی درەنگبوو، لە نزیک هۆردووگەی کوردەکانی لای خۆمان ڕاوەستاین. باشبوو، لە ئەو ناوە ئاو هەبوو، پێشمەرگەکان کەمێ پشوویاندا. کاک (نوری) بانگیکردم و گوتی: (سەردەشت) لێرەوە نزیکە، جیپەکەی من بەرە و لەگەڵ دوو پێشمەرگەدا بچن، فەردەیە شەکر، بیست کیلۆ چا و هێندێ نان بکڕن.

سەردەشت

زۆرم پێخۆشبوو، (سەردەشت) ببینم. یەکسەر لەگەڵ (نیهاد)ی هاوڕێم و پێشمەرگەیەکی دیکە سواربووین و ڕۆیشتین. بێگومان، هیچمان شارەزا نەبووین. بەڵام شۆفێرە ئێرانییەکە، لە نێوەڕاستی بازارەکەدا، جیپەکەی ڕاگرت و بە فارسی گوتی: خێرا شتەکان بکڕن، چونکە دووکانەکان دادەخرێن. تاریکیکردبوو، زۆربەی دووکانەکان داخرابوون.

ئێمەش هەرسێکمان، جلی پێشمەرگەمان لەبەردابوو. دابەزین و لەنێو ئاپوورەی خەڵکەکەدا راوەستابووین و لەنێوان خۆماندا قسەماندەکرد. تا بزانین، بەرەو کوێ بڕۆین و شتەکان بکڕین. بەڵام هەر هێندەم زانی، هەرچواردەورمان بە خەڵکی (سەردەشت) تەنرا، بە ڕوویەکی خۆشەوە، بەخێرهاتنیانکردین. هەر لێمان وردەبوونەوە و وایاندەزانی، فریشتەین و لە ئاسمانەوە یاریوین! منیش بە یەکێکیانم گوت: دەمانەوێ، هێندێ شەکر و چا بکڕین، لە کوێ دەستماندەکەوێ؟ خێرا دوو کەسیان هاتنەپێشەوە و گوتیان: هەموو دووکانەکان داخراون، ئێوە لەگەڵ ئەم ئاغایەدا، لێرە بووەستن، ئێمە بۆتان پەیدادەکەین و لە جێبەکەی دەهاوین. ئیدی خێرا، یەکێ سەرووی ساردی و بابۆڵەیە نانیان بۆ هێناین. پاشان گەلێ پرسیاریان لێ کردین و منیش، بە ئارەزووی دڵی خۆم و زۆر (کاژێکانە) وەلامەدانەوە!

هێندەم لە یادە، یەکێکیان گوتی: ئێمە لە ئێوە خراپترین، بەڵام چاری چارمان نییە و بێدەنگین. منیش گوتم: ئێمە و ئێوە، هەموومان کوردین و برای یەکدین، هیچ سنووری لە یەکدیمان ناکا، با ئێمە بە شتێ بگەین، ڕۆژێ دەبێ، ئێوەش داوای مافە ڕەواکانی خۆتان بکەن. هەرچەندە ئەوان، زۆر بەچاوی ڕێز و خۆشەویستییەوە، تەماشایاندەکردین، بەڵام لە ئەوە نەدەچوو، زۆر باوەڕیان بە پشگیری (ئێران) و سەرکەوتنی ئێمە هەبێ!

ئیدی هەر هێندەم زانی، دووبرادەرەکە هاتنەوە و گوتیان: هەموو شتەکان ئامادەن و لەنێو جێبەکەدان. زۆر خەریکبووین، پارەیانبدەینێ، بەڵام بە هیچ شێوەیە، قایل نەبوون، وەریگرن.

بەڕاستی دڵم پڕبووبوو، توند دەستی هەردووکیانم گوشی و ماڵاوایم لێ کردن. تا لە چاویش ونبووین، ئەوان هەر لە ئەو سەرجادەیە کۆبووبوونەوە و تەماشایاندەکردین. (نیهاد)یش بە دەنگێکی نزم پێی گوتم: دوور نییە، دوایی (ساواک) هەموویان بە شەق نەپچرێنێ. منیش گوتم: ئەوان خۆیان پێشەکی، ئەوە باش دەزانن، بەڵام هەستی نەتەوەییان هێندە بەهێزە، خۆیان بۆ نەگیرا، گوێش بە سووکایەتی و لێدان نادەن!

ئەو شەوە پێشمەرگەکان، لە ئەو ناوە چایان لێنا و کەمێ حەوانەوە. پاشان بەرەو (خانە) سواربووینەوە و لامان نەدا. بە کێوەکانی پشتی (خانە)دا سەرکەوتین، تا گەیشتینە سەرەوە. تەماشامکرد، ئەو ناوە هەمووی بە سەربازی (ئێران) گیراوە و هەر لەنێوان چەن سەد مەترێکدا، قوولەیەکی سەربازییان قووتکردووەتەوە. کاتێ خۆرهەڵاتی (کوردستان)مان بەجێهێشت و بەدیوی باشووردا شۆڕبووینەوە، بە دەستووری (عێراق)، زاڵگەیەک لەسەر جادەکە بوو، داریان بۆ لادایین و بەرەوخواربووینەوە. دوای ماوەیە، لە (حاجی هۆمەران) تێپەڕین و گەیشتینە (ئازادی).

ئازادیی

دەمی ئێوارەی ڕۆژی (14. 8) بوو، زیلەکان لە (ئازادی) دایانبەزاندین و هەر لقێ لە بن دارێکدا، بارەگەی خۆی دامەزراند. ئەو ناوە زۆر جەنجاڵبوو. کانیی و ئاوێکی زۆر سارد و خۆشی لێبوو. هەر زوو پێشمەرگەکان، ئاگریانکردەوە و دووکەڵ بەرزبووەوە، خێرا چایان لێنا.

کاک (نوری) بە خۆی و دەستەکەیەوە ڕۆیشتن و ئیشەکان هەمووی بە سەر مندا کەوت. دوای کەمێ حەوانەوە، خێرا بەسەر لقەکاندا گەڕام، ناو و پلەی لێپرسراوی هەموو پێشمەرگەکانم تۆمارکرد. شەکر و چامان بەسەردا دابەشکردن. ئەو پێشمەرگانەی ناسیاو و خزمیان لە ئەو ناوە هەبوو، مۆڵەتیان وەرگرت و ڕۆیشتن، ئەو شەوە لە ئەوێ نووستین.

فەرهاد عەبدولحەمید

بۆ بەیانی، (فەرهاد عەبدولحەمید) هات بۆ لام. بەپێی ڕێکخستن بێ، تا ئەو کاتە هەر لێپرسراوم بوو. دوای هەواڵپرسین ویستی، باسی (کاژیک)م لەگەڵ بکا. سەرەتا گوێم بۆ شلکرد، تا بزانم، دەڵێ چی. ئینجا تێگەیشتم، هەر وەک جاران منجەمنجدەکا و هیچی دیکەی پێ نییە، منیش یەکەوڕاست پێم گوت: لە ئەم کاتەوە، پێوەندی هاوڕێیەتی نەبێ، نامەوێ، هیچ جۆرە پێوەندییەکی (کاژیک)م بە تووە هەبێ. چونکە هەرچی (عوسمان ڕەشید) لە (سولەیمانی) بۆی باسکردم، هەمووی ڕاستبوو.

ئینجا بایدایەوە و چەندین سوێندی بە گۆڕی شەهید (عومەری ساڵح مەنسوور) خوارد، کە ئەویش وەک من، ئاگای لە ڕێکخستنەکە هەبووە و دەسی ئەویشیان کردووە بە زاخا! پاشان کاتێ پێی زانیوە، لەگەڵ (عەبدوڵلائاگرین) زۆر خەریکبووە، سەرلەنوێ دەسپێبکەنەوە و ڕێکخستن دامەزرێننەوە. پێشنیازیشیکردووە، لیژنەیەکی نێوچەی خوێندکارانی (سولەیمانی) درووستکرێ، من و (فەرهاد) و هاوبیرێکی دیکە، کاری تێدا بکەین. بەڵام (ئاگرین) قایل نەبووە.

ئیدی من بەتەواوی بۆم ساغبووەوە، کە (کاژیک) هەرگیز ڕێکخستنێکی ڕێکوپێکی نەبووە، هەموو لیژنەی نێوچە، لق و سەرکردایەتی (کاژیک)، بە تەنیا هەر (عەبدوڵلا ئاگرین) خۆی بووە و بەڕێوەیبردووە. جا ئیدی ئەو خۆی لە ئەو کاتەدا، پێوەندی بە کێوە بووە، ئەو مەتەڵەم بۆ هەڵ نەدەهات!

پاشان لەگەڵ (فەرهاد) چووین بۆ لای ڕەوانشاد (عومەر شەمەیی)، ئەو کاتە ئەو، لەسەرەوە کاریدەکرد و لە (ئازادی)، خانوویەکیان دابوویە. ژوورێکی گەورەی هەبوو،

پڕبوو لە خەڵک. کە چووم، کاک (نوری) لە ئەوێ دانیشتبوو. منیش کەمێ دانیشتم و هێندێ دەمەتەقێکرا. یەکسەر تێگەیشتم، ئەو شەوە تا بەیانی، (عومەر) و (فەرهاد) لەگەڵ (نوری)دا، باسی جوڵانەوەکەی (پێنجوێن)یان کردووە. هەرچەندە (نوری)، زۆر بڕوای بە بیروباوەڕ و کارکردن نەبوو، ئەوانیش هێندەی دیکە، پەشیمانیانکردبووەوە. ئەو شەوەمان بەبەم دەمەتەقێوە درەنگکرد. بەڵام پتر باسی پێوەندی نێوان شۆڕش و (ئێران)مان دەکرد. پاشان لە ئەوێ نووستین و بۆ بەیانی وەڵاممان بۆ هات، گوتیان: ئێوارە چەن لێپرسراوێکی گەورە دێن و قسەتان لەگەڵ دەکەن. ئێمەش تا ئەو کاتە، هەموو پێشمەرگەکانمان کۆکردەوە.

کوڕانی بارزانیی

ئێوارەی ڕۆژی (**15. 8**)، تاریکیکردبوو، پێشمەرگەکان هەموویان کۆبووبوونەوە و چاوەڕییانەکرد. لەپڕ لەسەر جادەکە، چەن ترومبیلێ وەستان. هێندێ پێشمەرگەی جامانە سوور، هەر زوو دابەزین و خێرا چواردەوری ئەو ناوەیان گرت. پاشان جووتە برای بارزانی (ئیدریس) و (مەسعوود) دابەزین و ڕووەو ئاپوورەکە هاتن. سڵاویانکرد و زۆر بەگەرمی، بەخێرهاتنیانکردین. بەتانییەکمان ڕاخستبوو، (ئیدریس بارزانی) دانیشت و (مەسعوود)ی برا پچووکیشی، لە دوایەوە بێدەنگ، بەپێوە وەستابوو.

ئینجا کاک (ئیدریس)، هێندێ قسەی بۆ کردین و گوتی: ئەی کوڕە ئازاکانی شاری هەڵمەت و قوربانی! بیرتان نەچێ، ساڵی (**1963**)، لیوای (**20**)ی سوپای (عێراق)، چی پێ کردن. ئەوا ئەوڕۆ لە ئەم ناوەن و ئێوەمان بۆیە هێناوە، تۆڵەی خۆتانیان لێ بکەنەوە. ئیدی هەروا گەلێ قسەی دیکەی کرد و ماوەی چارەکێکی خایاند. پاشان گوتی: گەر پرسیارێکتان هەیە، فەرموون. ئینجا گوتی: چیتان پێویستە؟ بەڵام کەس وەڵامی نەدایەوە. کاک (مەسعوود)یش، هیچ قسەی نەکرد. ئیدی ماڵاواییانکرد و چۆن هاتبوون، هەرواش گەڕانەوە. کاک (نوری)ش بەرێیکردن.

لە ڕاستیدا، قسەکانی (ئیدریس) زۆر ساکاربوون. هەر نەیدەزانی، پێشمەرگەکان چۆن هانبدا، تا شەڕیان بۆ بکەن. کاتێ گوێم لە ئەو قسانە بوو، لە دڵی خۆمدا پێکەنیم دەهات. چونکە قسەکانی ئەوەی پیشاندەدا، ئەو کوشتارەی لیوای (**20**) ساڵی (**1963**)، لە دانیشتووانی (سولەیمانی) کردبوو، ئیدی ئەو کارەساتە تەنیا هەر پێوەندی بە خەڵکی ئەو شارەوە هەیە، هیچ پێوەندییەکی بە هەموو گەلی کوردەوە نییە. تا لە هەر کوێیەکی (کوردستان)، لیوای (**20**) و هێزەکانی دوژمنیان دەسکەوت، تۆڵەی خۆیانیان لێ بکەنەوە. بەڵکوو دەبێ، هەر خەڵکی (سولەیمانی)، بە دەسی خۆیان، تۆڵەی ڕەشە کوژییەکەی ڕۆژی (**9. 6. 1963**) بکەنەوە!

ئینجا پێشمەرگەکانیش لەنێوخۆیاندا، باسی قسەکانی (ئیدریس بارزانی)یان دەکرد، هەر کۆمەڵی بە شێوەیە لێکیاندەدایەوە و زەردەخەنەیان بوو. من و (وریا، نیهاد، شوان و تەها)، لە سووچێکەوە دانیشتبووین، گاڵتەمان بە ئەو قسانە دەهات. پاشان (نوری) گەڕایەوە، بانگیکردم و گوتی: قسەکانی کاک (ئیدریس) چۆن بوو؟ منیش پرسیارەکەم بە خۆی فرۆشتەوە و گوتم: ئەی تۆ دەڵێی چی؟ ئیدی هەردووکمان پێکەنین و هیچ قسەمان نەکرد. ئینجا گوتی: سەرلقەکانم بۆ کۆکەرەوە. منیش خێرا هەرچوار سەرلقەکەم بانگکرد و دانیشتین. (نوری) گوتی: ئەم شەو کاژێری (12)، ترومبێلمان بۆ دێ و بەرەو بەرەکانی جەنگ دەڕۆین. بەڵام نەیگوت، بۆ کوێ دەچین.

ئەو شەوە، هەر لە کاژێری (9)وە، پێشمەرگەکان لێی نووستن. جگە لە من و (نوری) و چوار سەرلقەکە، کەسی دیکە نەیدەزانی، کەی دەڕۆین. خەومان لێ کەوتبوو، لە دەنگی هارەهاری ترومبێلەکان خەبەرمانبووەوە. هەر زوو هەموو پێشمەرگەکان هەستان، خۆیان کۆکردەوە و سواربوون. کاژێری یەکی شەو بەڕێکەوتین. (فوواد یاسین) و (قادری حاجی عەلی) و چەن پێشمەرگەیەکیش، لە بارەگەی بەتالیون لە (ئازادی) مانەوە.

هاودیـــان

دەمەوبەیانی ڕۆژی (16. 8)، هێشتا تاریکوڵیلبوو، لە گوندی (هاودیان) دابەزین. (هاودیان) گوندێکی چکۆلانەی جوانبوو، هەرچواردەوری دارودرەخت بوو. نزیک جادەی قیربوو. بەرەکەی دەشتێکی فراوانبوو. بەڵام پاڵی بە زنجیرە چیایەکی سەخت و گەورەوە دابوو. گوندەکە لە چەن پیرەمێردێ پتر، کەسی دیکەی تێدا نەمابوو.

پێشمەرگەکان دابەزین و یەکسەر بەرەو مزگەوت ڕۆیشتن. مزگەوتەکە دیواری نەبوو، کراوەبوو، حەوزێکی گەورە و خاوێنی پڕ لە ئاو، لە دامێنی مزگەوتەکەدا هەبوو. خەریکی دەموچاوشتن بووین، لەپڕ دوو فڕۆکەمان لێ پەیدابوو. گوندەکەیان بە بۆمبا و شەستیر داگرتەوە. چەن فەرەیەکیانکرد و پاشان دەنگیان نەما. کەس فریای ڕاکردن نەکەوت، لە تاواندا هەر پێشمەرگە بوو، خۆی بەزەویدا دابوو. هێندێکی دیکەش دوای یەکەمین دەسڕێژ، رایانکرد و دوور لە ئاوایی، لە پەنا بەرەکاندا خۆیان شاردەوە.

من و (نوری) لە پەنا دیوارێکدا، خۆمان ماتدابوو. ئیدی کە فڕۆکەکان ڕۆیشتن، یەکسەر هاتینەدەرەوە. گوێمان لە ناڵە و هاواری پێشمەرگە بریندارەکان بوو. بەپەلە بەدەنگ هاواری بریندارەکانەوە چووین و برینپێچەکانیش، برینەکانیان بۆ تیمارکردن. تەرمی شەهیدەکانیشمان کۆکردەوە. هێشتا پێشمەرگە، نانی بەیانی نەخواردبوو، تەقەی نەکردبوو، (7) بریندار و (3) شەهیدمان هەبوو. لەنێو بریندارەکاندا، (شوان)ی هاوڕێمی تێدابوو، فیشەکێ بەر ڕانی کەوتبوو، کە چوومە سەری، یەکسەر گوتی: جگەرەیەکم بۆ داگیرسێنە. منیش ماچمکرد و گوتم: بە هەرزان ڕزگارتبوو!

ئێمە هەڵەیەکی گەورەمان کرد، چونکە ئەوە بەرەی پێشەوەی جەنگبوو، دەبووایە، کاتی پێشمەرگەکان دابەزین، (نوری) رێی هیچ کەسێکی نەدایە، ملی رێی نێو ئاوایی بگری، بەڵکوو هەر یەکسەر، لە بناری شاخەکە کۆببووینایەتەوە!

پاشان (نوری) زۆر تووڕەبوو، هاواریدەکرد و لەبەرچاوی ئەو هەموو پێشمەرگانە، گەلێ قسەی ناشیرینی، بە رەوانشاد (حەمەئەمین گوڵچین) گوت، ئەویش گوتی: با وابێ، ئێستە وەڵامت نادەمەوە، بەڵام با من و تۆ بمانمێنێ، گەر ماین، چارتدەکەم! بەداخەوە، لە ئەو جەنگە دەسەویەخەیەدا نەگەڕایەوە و زۆر مەردانە شەهیدبوو!

دوایی بریندارەکانمان کۆکردەوە، هەموویانم بە ئەو ترومبیلانەی پێی هاتبووین، رەوانەی (گەلاڵە) کرد. (نوری)ش فرمانیدا، هەر (3) پێشمەرگە شەهیدەکە بنێژن. منیش چووم و بە هێواشی پێم گوت: گەر ئێستە، لەبەرچاوی ئەم پێشمەرگانە، تەرمی ئەم شەهیدانە، هەروا بە جلەکانیانەوە بنێژین، کارێکی خراپ لە ورە و باری دەروونیان دەکا، هێشتا ترومبیلەکان نەگەڕاونەتەوە، با تەرمەکانی ئەوانیش، بۆ سەرکردایەتی بنێرینەوە، لە ئەوی بیاننێژن باشترە. گوتی: ئەمە بەرەی جەنگە و شۆڕشە، تۆ سەر لە کاری سەربازی دەرناکەی و نابێ، هەست و سۆز کارتێبکا. ئێمە پێمان ناکرێ، لە هەر شوێنێ یەکێ شەهیدبوو، بۆ شوێنی خۆی بینێرینەوە و رادەسی کەسوکارەکەی بکەینەوە. بەڵکوو گەر تەرمەکانیانمان دەسکەوتەوە، دەبێ، هەر لە ئەو شوێنەدا بیاننێژین.

من تێگەیشتم، قسەکانی زۆر ڕاستن و لە مێژە پێشمەرگەیە، بە چەندین رۆژی وا سەخت و پڕمەینەتدا تێپەڕبووە، ئەزموونێکی زۆریشی هەیە، لەگەڵ ئەوەشدا هەر گوتم: ڕاستدەکەی، بەڵام خۆ هێشتا کاتمان هەیە، دەسمان بەتاڵە، ترومبیلەکانیش بە چۆڵی دەگەڕێنەوە، تکایە ئەم کارە بە من بسپێرە، با بیاننێرینەوە. کەی تووشی بارێکی وابووین، ئەو کاتە هەر لە ئەو شوێنەدا، تەرمی پێشمەرگەکان دەشارینەوە. باشبوو، گوتی: با قسەی تۆ بێ. لە بەتانییەکانی خۆیانیانەوەیان بپێچن، ناوەکانیان لێ بنووسن و رەوانەی دەزگەی (مەکتەبی عەسکەری)یان کەن. ئیدی ئەوەبوو، لەگەڵ بریندارەکاندا، (تەها)ی هاوڕێم نارد و تا ئاوریشم دایەوە، هەر سێ بریپیچەکەش، هەر زوو لەنێو خۆیاندا ڕێککەوتبوون و لە ترساندا دیارنەمان!

دوایی لە ماڵێکی چۆلکراوی گوندەکە، بارەگەی بەتالیۆنمان دانا. (نوری) و هەرچوار سەرلقەکە، کۆبوونەوەیەکی داخراویان کرد. بڕیاریاندا، بەزووترین کات، بەچیاکەدا هەڵگەڕێن. شارەزایەکیان پێشکەوت و وردەوردە، لقەکان بەدوای یەکدیدا ڕۆیشتن. من و ڕەوانشاد (ئەنوەری تۆفیق هەورامی)، لە بارەگەی بەتالیۆن ماینەوە، هەرچەندە

داوامان لە (نوری) کرد، ئێمەش لەگەڵیان بچین، بەڵام قایل نەبوو، گوتی: ئێوە دەبێ، پێشوازی لە تەرمی شەهیدەکان بکەن، پارمەتی بریندارەکان بدەن، نان و ئاومان بۆ بنێرن.

هەر ئەوان رۆیشتن، هێندەی نەبرد، دوو فڕۆکەکە هاتنەوە، جارێکی دیکە، گوندەکەیان داگرتەوە. بەڵام جگە لە ئێمە، کەسی دیکەی تێدا نەمابوو. من و (ئەنوەر)یش، هەر یەکە لە پەنا تاشەبەردێکدا، خۆمان ماتدابوو. فڕۆکەکان تا تاریکبوو، بواریان نەدەدا، هەر دەسووڕانەوە و جارجارێکیش، دەسرێژێکیان دەکرد. ئیدی تا ئێوارە نەمانتوانی، بۆ نێو گوندەکە بگەڕێینەوە، بێ نان و ئاو ماینەوە. من تفەنگە سەرتوپەکەی خۆمم پێبوو، دەردی (ئیهاد)ی هاوڕێم دەیگوت: <u>گوچانێکت پێ بوایە، گەلێ لە ئەم تفەنگە باشتربوو!</u>

(ئەنوەر)یش تازە لە سوپای (عێراق) هەڵاتبوو، زۆر شتی دەزانی، بەڵام هێشتا بە فەرمی پێشمەرگە نەبوو، بەزۆری خۆی لەگەڵمان هاتبوو، چەکیشی پێ نەبوو! بەڕاستی کوڕێ بوو، لە مردن نەدەگەڕایەوە، زۆر ورەی بەرز و ئازا بوو. زۆر دڵنەوای منی دەکرد. چونکە من کەمێ دەترسام، ئاخر ئەوە یەکەمین جارمبوو، بە ئەو شێوەیە و ڕاستەوخۆ، بەشداری لە بەرەی جەنگدا بکەم، فڕۆکەکانیش ماوەیان نەدەدا، سەربەربێنین. لەبەر خۆشمەوە دەمگوت: باشە، ئەمانە خۆیان کورد نین؟ هێزی پێشمەرگەیان نییە؟ بۆ وا ئێمەیان، لە ئەو پەڕی (کوردستان)ەوە هێناوە و لێرە بەرەڵایانکردووین؟ ئاخر ئێمە شارەزای جوگرافیا و توپوگرافیای ناوچەکە نین!

لە ئەو ناوەشدا، هێندێ جار پێشمەرگەکانی هێزی (باڵەک) دەبینران و هاتوچۆیاندەکرد، نازانم، خەریکی چی بوون؟! هەموو خۆیان زۆر جوان گۆڕیبوو، هەر دەسووڕانەوە. بەڵام فڕۆکەکان تا درەنگانێ، هەر بەردەوامبوون، بە نزمی بەسەر گوندەکەدا دەفڕین و بۆمبارانی بەرەی جەنگەکەیان دەکرد. ئەو بۆمبانەی بەسەر ئەو چیا بەرز و سەختانەدا بەریاندەدایەوە، بەر هەر شوێنێ دەکەوتن، پارچەپارچەیدەکرد و هەر تەلیزمەبەرد بوو، بە ئاسماندا دەچوو، پاشان بە ئەملا و ئەولادا بڵاودەبوونەوە، زۆر ترسناکبوو.

سەرەتا وڕبووبووم، بەڵام دوای ماوەیە هێوربوومەوە، هەردووکمان لەپەنا بەردەزلەکان هاتینەدەرەوە و بۆ بارەگەی بەتالیۆن گەڕاینەوە. هێندێ پێشمەرگەی هێزی (باڵەک)، لە ئەشکەوتێکی سەروو گوندەکە بوون، خێرا چووم و ڕەوشی خۆمانم بۆ باسکردن، ئەوانیش دوو یەستریان دامێ، نان و ئاومان بارکرد و دوو پێشمەرگەیان لەگەڵ نارد، تا فریای پێشمەرگەکانی بخەن. (ئەنوەر) گوتی: من لە ئەوە زیاتر ناتوانم، لێرە بمێنمەوە. ئیدی منی بەتەنیا بەجێهێشت، لەگەڵ یەسترەکاندا ڕۆیشت و نەگەڕایەوە!

ئەبەردییەکی قارەمانانەی کەم وێنە!

زنجیرە چیای (گۆرەز)، چەن چیایەکی زۆر بەرز و سەختن. لووتکەی چیاکان، بەسەر هەموو ئەو ناوچەیەدا دەڕوانن. هەموویان بە ڕەبایەی سەربازی توندوتۆل تەنرابوون. سەربازەکانیش، ئاگایان لە هەموو جووڵەیەکی گوند و جادەکان بوو. هەمیشە لە ئەوێوە، ئەو ناوەیان بە هاوەن دادەبێژا. ڕەبایەکانیش زۆر قایمبوون، هەرچواردەورەکانیشیان، بە مین چێنرابوون. تەنیا هەر بە فڕۆکەی هالیکۆپتەر، خواردن و تەقەمەنییان بۆ دەچوو. بە کورتی، ئەوان شوێنەکەیان زۆر باشبوو. بەسەر شوێنی هێزەکانی پێشمەرگەدا، زۆر زاڵبوون و بەتەواوی، کۆنترۆڵی ناوچەکەیان کردبوو.

ئێوارەی ڕۆژی (16. 8. 1974) بوو، بەبۆنەی یادی دامەزراندنی (28) ساڵەی (پارتی دیموکراتی کوردستان)ەوە، پێشمەرگە قارەمانەکان، پەلاماری ڕەبایەکانی چیاکەیان دا و تەقە گەرمبوو. کوڕە ئازاکانی پارێزگەی (سولەیمانی)، هەڵمەتێکی شێرانەیان برد و هەر یەکەمین ڕۆژ، هێندێکیان لێ تەفروتوناکردن. یەکەمین بریندار، (عەریف عەلی) ناوێکی خەڵکی (بەغدا) بوو، بەکۆڵ هێنایانەخوارەوە. هەر زوو ناو و ناونیشانی خۆی، لەسەر سەرەپاکەتی بۆ نووسیم و گوتی: تۆ خوا گەر مردم، ئەمە ناونیشانی کەسوکارمە لە (بەغدا)، ئاگاداریانکەنەوە. ئیدی دوای ئەوە، یەک لە دوای یەک، بریندارییان بەکۆڵ بۆ دەهێناین. منیش هیچ دەسەلاتێکم نەبوو، هەر سێ برینپێچەکە هەلاتبوون، دەرمانیشمان لانەبوو، تا هێندێ تیماریانکەین. گەر شۆڕشێکی ڕێکوپێکبووایە، دیسیپلینی سەربازی هەبووایە، ئەو برینپێچانەیان دادگایی دەکرد و بە سزای خۆیان دەگەیاندن! بەڵام شۆڕشەکە، هیچی بەسەر هیچەوە نەمابوو. بۆیە ئەنجامەکەی، بە هەرەس و ماڵوێرانی گەلەکەمان کۆتاییهات!

دوایی ناچاربووم، ئەم جارەش پەنا بۆ بنکەکەی هێزی (باڵەک) بەرمەوە. خێرا ڕامکرد و لە ئەشکەوتەکە، برینپێچێکی لێ بوو، هەرچی چۆنی بوو، قایلمکرد و لەگەڵم هات. ئیدی یەکەیەکە، بریندارەکانی تیمارکرد و بە جێیەکان بەرێمکردن. دوای ئەوان، ڕەوانشاد (تایەری حەمەمراد) بریندارببوو، بەڵام برینەکەی ئاسانبوو. هەر بەپێی خۆی لە چیاکە دابەزی. ئینجا (ئیهاد)ی هاوڕێم هات و گوللەیەک لە شلکەی ڕانی دابوو. بەڵام لە هەمووی سەیرتر ئەوەبوو، کاتێ پێشمەرگەیەک لە دوورەوە، هاواری دەکرد، جنێوی بە برینپێچەکان دەدا و دەیگوت: (بلە) شێتی گەواد، لە کوێ خۆتان شاردووەتەوە؟ فریامکەون و وەرن، تیمارمکەن، هەر زوو زانیم، ئەو دەنگە، دەنگی (سلەیمان)ی قەسابە. گوللەیە لە قوڕگی دابوو، خوێنێکی زۆری لەبەر ڕۆیشتبوو، هەموو ڕوخسار و ملی، بە خوێن داپۆشرابوو. بە کۆڵی (وریا براخاس)ەوە بوو، هێشتا هەر دەیقیڕاند. ئیدی بەپەلە تیماریانکرد و ڕەوانەمانکرد، چەن ڕۆژێ دواتر، شۆڕش ڕەوانەی (تاران)ی کردبوو.

نیهاد مەحموود ئەمین (**1944 – 2008**)

دوای دووشەو، هەموو رەبایەکان گیران. وەک پێشمەرگەکان بۆیان گێرامەوە، زۆربەی سەربازەکان، لە شەڕەکەدا کوژران. هێندێکیشیان تا دوافیشەک جەنگابوون و خۆیان بەدەستەوە نەدابوو. پاشان لە ئەو چیا سەختە بەرزانەوە، بەدەم (هەلهولە للبعث الصامد)ەوە، خۆیان هەڵدابووەخوارەوە! تەنیا یەک سەربازی ریوەڵەی رەشکەڵەی چکۆلانە، بە دیل گیرا بوو، ئەویش دوای ملازم (نیزاری عەقید ئەمین) کەتبوو، دەیگوت: گەورەم تۆ لە هەر کوێ بی، لەگەڵتدەبم. زۆر دڵی بە ئەوە خۆشبوو، کە رزگاریبووبوو. پێشمەرگەکانیش شۆخییان لەگەڵ دەکرد. دوایی ناردمان بۆ سەرکردایەتی.

هەرچەندە لە ئەو نەبەردییەدا، سەرکەوتنێکی گەورەمان بەدەستهێنا، چەکێکی زۆرمان دەسکەوت. بەڵام بەداخەوە، سەربازەکان بە تفەنگە قەناسەکانیان، گەلێکیان لێ برینداز و شەهید کردین. لەلایەکی دیکەشەوە، لە کاتی چەک کۆکردنەوەدا، هێندێ پێشمەرگە، مینیان پێدا تەقیبووەوە و گیانیان لەدەستدابوو. تەنیا لە ئەو دوو ئێوارەیەدا، (**43**) برینداز و (**17**) شەهیدمان هەبوو. لەنێو شەهیدەکاندا، (حەمەئەمین گوڵچین)ی سەرلق بوو، کە لە سەرەتای شۆرشەوە، پێشمەرگە بوو. پیاوێکی زۆر ئازا و بەڕێز، کوردێکی نەتەوەیی و دڵسۆز بوو. هەروەها (حەسەنە رەش)ی پورزای ملازم (نیزار)یش شەهیدبوو، کاتی خۆی جەلالی بوو، دەمناسی، کوڕێکی نازابوو، زووزوو سەردانی (ئەحەی دادی) دەکرد و سەری لە (یەکێتی جووتیاران) دەدا. دۆستایەتیمان زۆر خۆشبوو.

حەمەئەمین گوڵچین (**1939 – 1974**)

زۆری پێ نەچوو، (ئەتوەری تۆفیق هەورامی)، بە ئاربیجییەکەوە پەیدابووەوە، زۆرم پێخۆشبوو، بەساغی بینیمەوە. وەک باسیاندەکرد، یەکێ لە هەرە کورە ئازاکان بوو، هەموو ئاربیجییەکان، ئەو بە رەبایەکانییەوە نابوو. ئیدی لەبری چەکێ، کلاشینکۆفێک و ئاربیجییەکی پێبوو. (نوری)ش لە گەرانەوەماندا، بردی بۆ (مەکتەبی عەسکەری) و بە فەرمی کردی بە پێشمەرگە!

دوای ئەوەی دووشەو و دووڕۆژ شەڕبوو، هێزی پێشمەرگە زۆر بەباشی جەنگابوون و توانیان، لووتکەی هەموو زنجیرە چیاکان بگرن و لە هێزەکانی دوژمن پاکیانکەنەوە، خواردن و خەویان لێ حەرامبووبوو، بەتەواوی ماندووبووبوون. بەلام هێشتا هەر ورەیان بەرزبوو.

ئێوارەی ڕۆژی سێیەم، بەتالیۆنێکی هێزی (زمناکۆ) هاتن و بەتالیۆنەکەی ئێمەیان گۆڕی. فەرماندەی بەتالیۆنەکە، ناوی (هاواری نوری حەلاو) بوو. بەداخەوە هەر ئەو ئێوارەیەی سەرکەوتبوون، مینی لەژێر پێیدا تەقیبووەوە و یەکسەر شەهیدبووبوو. ئیدی ئێمە، بەرەو (ئازادی) گەڕاینەوە. پاشان سوپای (عێراق) بەکۆپترەکانیان، هێزێکی دیکەیان، لە چیاکە دابەزاندەوە، سەرلەنوێ چیاکەیان داگیرکردەوە و بەتالیۆنەکەی (زمناکۆ)ش، دوای تێکرژانێکی دەسەویەخە، کشابوونەوە! *

سەرلەئێوارەی ڕۆژی (**18. 8**) بوو، لە گوندی (هاودیان) گەڕاینەوە. ڕۆژی (**19**)ی مانگ، بەیانی زوو لەنێوچەی (ئازادی) دامەزراینەوە. ئەو چەن ڕۆژەی لە ئەوێ بووین، زۆربەی کات لای (عومەر شەمەیی) بووم.

سەردانێکی کتوپڕ

ئێوارەی ڕۆژی (**20. 8**) بوو، جووتە برا (فەرەیدوون عەبدولقادر) و (فەرهاد)، سەریان لێ دام. (فەرەیدوون) لە مێژبوو، پێوەندی بە شۆڕشەوە کردبوو. لە نێوچەی سەرکردایەتی جێگیربووبوو، بەلام پێشمەرگە نەبوو، سکرتێری (نووری شاوەیس) بوو. قەمرەیەکی سپی نوێی پێبوو. گوتی: لای لێپرسراوێکی کوردەکانی ئەو دیو بانگکراوین، تۆش لەگەلمان وەرە، بەلام نابێ، بە هیچ شێوەیە، دەمەتەقێ لەگەل خاوەن مالەکەدا بکەی. منیش ئەو ئێوارەیە، هیچ کارێکم نەبوو، حەزمدەکرد، بزانم، ئەو شوێنە کوێیە و خاوەن مالەکەش کێیە؟!

---

* کاتی خۆی لە ژمارە (**794**)ی ڕۆژی (**16. 8. 2010**)ی لاپەرە (**18–25**)ی گۆڤاری (گولان)دا، لە گوتاری (داستانی قارەمانانەی شێرەکورانی کورد لە چیای گورەز)، بیرەوەری ئەو ڕۆژانەم، بە درێژی بلاوکردووەتەوە. هەروەها لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ) و لە لاپەرە (**98–115**)شدا، بۆ دووەمین جار بلاومکردەوە.

ماوەیە بەرەو سنووری ئێوان، هەردوو بەشەکەی باشوور و خۆرهەڵاتی (کوردستان) ڕۆیشتین. پاشان گەیشتینە هۆردووگەیەک، زۆربەیان ڕەشماڵیان هەڵدابوو. هێندێکیشیان کەپریانکردبوو. لە ماڵی پیاوێکی چوارشانەی بەخۆی ڕێکوپێک دابەزین و منیان پێ ناساند. وا بزانم، ناوی (ڕەسوول) بوو، گەر ناوی ڕاستەقینەی خۆی بووبێ! برنج و گۆشتاوێکی زۆر بەتامیان لێنابوو. دوای ئەوەی نانمانخوارد، لەبەر تیشکی زیوینی ئەو مانگەشەوە جوانەدا دانیشتبووین، بەدەم چاخواردنەوەوە، قسەماندەکرد.
کاک (ڕەسوول) بە قسەکانیدا دیاربوو، پیاوێکی زۆر ئازابوو، گەلێ قسەی ڕێکوپێکی بۆ کردین. بەڵام هەر تاوەناتاوێ، هەناسەیەکی هەڵدەکێشا و دەیگوت: چاری دەسمان بەسراوە و ناتوانین، هیچ بکەین. ماوەیە لە ئەوێ دانیشتین و پاشان گەڕاینەوە. لە ڕێگە (فەرەیدوون) گوتی: دانیشتنەکەت پێ چۆن بوو؟ گوتم: گەلێ خۆشبوو. بەڵام ئەو پیاوە کێ بوو؟ گوتی: یەکێ لە ناودارەکانی (حیزبی دیموکراتی ئێران)ە و لە ئەوێ دەژی!

پەتایەکی ناوەخت

ماوەی (3) ڕۆژ پشوویەکماندا، پاشان سەرلەئێوارەی (21 8)، ڕەوانەی (گەرووی مێگر)یان کردین. ئەو کاتە زۆر بێهێز و لاواز بووم. بەتەواوی جەستەم تێکچووبوو، هەستمدەکرد، وردەوردە بەرگریم کەمبووە و توانام نەماوە . بەڵام نەمهێشت، بە هیچ شێوەیە (نووری) بزانێ. لە دڵی خۆمدا گوتم: ئێستە وا دەزانێ، لە ترساندا خۆم نەخۆشخستووە. چونکە لەسەر نوێبوونەوە و کارکردنی (کاژیک)، ساردییەک لە نێوانماندا درووستبووبوو، وردەوردەش، ناکۆکییەکەی نێوانمان تاوێدەسەند. ئەو لە ئەوەدابوو، وازبێنێ و بەرەو دەستەی (کاژیک)ە کۆنە کیسەڵڕەوەکان بڕوا. لەبەرئەوە گوێم نەدایە و ئێوارە تاریکبوو، لەگەڵ بەتالیۆنەکەمان بەرێکەوتم. لە پێشی لۆرییەکدا سواربووم، شۆفێرەکە خەڵکی (سولەیمانی) بوو، زۆر کوڕێکی باش و قسەخۆشبوو، ناوی (موحەممەد) بوو. جاروبار دەنگی لێ بەرزدەکردەوە و گۆرانی دەگوت. هاواریدەکرد: کوڕە کاکە (شێخ) ئەوە چیتە؟ بۆ وا بێ هەست و بێزاری، ژیان ئەوە ناهێنێ. کێ دەڵێ، ئەم جارە دەگەڕێینەوە! با تۆزێ گۆرانی بڵێین و کەمێ پێبکەنین. منیش ناوێ وەنەوز دەیبردمەوە و ڕێبووبووم، ناوێکیش لە دەنگی ئەو ڕادەپەڕیم و بەئاگادەهاتمەوە.
لۆرییەکە، دواکەی پڕبوو لە خواردەمەنی و تەقەمەنی. چەن پێشمەرگەیەکیش لە دواوە سواربووبوون و بەشێوەیەکی بەردەوام، هەر دەنگەدەنگیانبوو. تا بە کەرویشکەخەو و بەدەم نرکاندنەوە، شەومان ڕۆژکردەوە و بەرەبەیان گەیشتینە (پردی حاقز). لە ئەوێ چاومان بە (عەبدوڵلائاغا)ی فەرماندەی هێزی (باڵەک) کەوت، یەکێ لە خۆشەویست و نزیکەکانی سەرۆک (بارزانی) بوو. هێندێ بەرچاوڕوونی داینێ.

بەڕاستی من خەریکبوو، لە هۆش خۆم دەچووم. ئاگام لێ نەبوو، (حەمە)ی شۆفێر بە (نوری) گوتبوو: باوەڕناکەم، ئەو پیاوە لە ئەوە پتر بڕیکا، چونکە تا ئێرە، هەر بەدەم خەوەوە ناڵاندوویەتی و زۆر نەخۆشە، با لەگەڵ خۆمدا بیبەمەوە، خوا هەڵناگری. (نوری) هات، بەدەم پێکەنینەوە، پلارێکی تێ گرتم و گوتی: <u>هێشتا بستێکمان ڕزگار نەکردووە، ئەوا تۆ نەخۆشکەوتی!</u> منیش پێکەنیم و گوتم: <u>سەری تۆ خۆشبێ، هەر ڕزگاردەبێ!</u> پاشان مەچەکی گرتم و گوتی: پلەی گەرمیت زۆر بەرزە و بە (حەمە)ی گوت: هەر ئێستە لەگەڵ خۆت بیبەرەوە و با لە نەخۆشخانە بکەوێ. هەرچی چۆنێ بوو، ماڵاوایمان لە یەکدی کرد و گەڕامەوە.
کاکە (حەمە)ی چی، دەتگوت بەرازە، ئەو شەو و ڕۆژە، لۆری لێ دەخوڕی و بەڕێوەبوو، خەو لە چاوانی نەکەوت، زۆر زیت و وریا بوو، هەر لە دەنگەدەنگ و بەزموڕەزمی خۆی نەدەکەوت. بەڵام بۆ نەگبەتی من، لە ئەو سەرەوە هاتین، لۆرییەکەمان بارێشی قوورسبوو، زۆر ئاسای دەڕۆی و هیچی نەبوو. خۆ گەر پەکیشمانبکەوتایە، خەممان نەبوو، چونکە زۆر بووین و دەمانتوانی، پاڵی پێوە نێین. کەچی کاتێ گەڕاینەوە، (2–3) جار کوژایەوە. ئەویش منی ڕادەچڵەکاند و هاواریدەکرد: هەستە هەستە، وا دیارە لێرە دەچەقین، فڕۆکەکان فریاماندەکەون و بۆمبارانماندەکەن. منیش ناچاربووم، بە ئەو ماندووی و نەخۆشییە دابەزم، هێندێ پاڵنێم. لەپڕ دەکەوتەئێش و ئەویش پێیپێدادەنا، (200) مەتری دەڕۆی و لێم دووردەکەوتەوە. ئینجا سەرێدەردەهێنا و دەیقیژاند: ڕاکە ڕاکە یا فریاکەوین، ڕاکردن بۆ نەخۆشییەکەت باشە و قاقای پێکەنینیشی، ئەو ناوەی پڕکردبوو. منیش ناچاربووم، خێرا بڕۆم و خۆم بگەیەنمەوە پێشی لۆرییەکە.
هەرچەندە ئەو بەیانییە، هەوا خۆشبوو، بەڵام من سەرمامبوو، پەتۆیەکم لە خۆمەوە پێچابوو، چۆقەی ددانم دەهات. خێراخێراش دەکۆکیم. ماڵی (حەمە) ئاوابێ، هەرچی چۆنێ بوو، گەیاندمیە نەخۆشخانە و دایبەزاندم، پەلیگرتم و بردمیە ژوورەوە. دوای ئەوەی دوکتۆرەکە سەیریکردم، گوێی لە دەنگی سنگ و هەناسەم گرت، گوتی: نەخۆشی گرانەتات هەیە و دەبێ، لێرە بکەوی، تا چاکدەبیتەوە، دەرزییەکی لێدام، چەن گولاجێکی سەوز و سووریشی دامێ. بە دوکتۆرەکەم گوت: گەر ڕێمبدەی، لێرە ناکەوم و لە (ئازادی) برادەرێکم هەیە، لای ئەو دەمێنمەوە و ئاگای لێم دەبێ. گوتی باشە، بەڵام هەموو ڕۆژێ دەبێ، بێی بۆ ئێرە. هەر هێندە گوتم، باشە، ئیدی بەتەواوی، ئاگام لە خۆم نەما. (حەمە) یارمەتیدام و سواریکردم، لەبەر ماڵی (عومەر شەمەیی)دا دایبەزاندم. هەر چوومەژوورەوە، یەکسەر پاڵکەوتم و نووستم. بۆ ڕۆژی دوایی، (سیروانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس) خەبەریکردمەوە و گوتی: کاکە گیان هەستە. ئەوە ماوی، ئەو

هەموو ناڵەناڵ و ترکەترکەت لە چییە، ئێمە وامانزانی، دەمری! هەستە شتێ بخۆ. چاوم هەڵبڕی، (سیروان)م بینی، هەستام و یەکدیمان ماچکرد. خێرا دەموچاوم شت، هەوایەکی سازگارم وەرگرت. کەمێ هەستم بە حەواندنەوە کرد و ماندوویی بەرێدابووم. (عومەر)یش خواردنی نیوەڕۆی ئامادەکردبوو. برنج و شلە، زەڵاتە و ماستاوی دانابوو، هەرسێکمان پێکەوە دانیشتین و یەک لە یەکدی برسیتربووین، تا تێرمان نەخوارد، دەسمان هەڵنەگرت. بەڕاستی نازانم، بڵێم: باشی لێنابوو، یا خراپبوو، بەڵام هێندە دەزانم، لە ژیانمدا خواردنی هێندە بەتامم نەخواردبوو!

دوای ئەوە (سیروان)، قەمەرەیەکی ڕاگرت و بردمی بۆ خەستەخانە. دوکتۆرەکە سەیریکردم و گوتی: ئەورۆ باشتری. بەڵام بۆنەوەی لێت ئازمنەکاتەوە، دەبێ، ماوەی (3) ڕۆژی دیکەش بکەوی و هەموو ڕۆژێکیش، دەرزی لە خۆت بدەی. ئیدی ئەو ماوەیە، هەموو ڕۆژێ لەگەڵ (سیروان) یا (عومەر)دا، سەردانی نەخۆشخانەم دەکرد و دەرزیم لە خۆم دەدا. تا هەستمکرد، چاکبوومەوە و دەتوانم، بۆ لای بەتەلیۆنەکەمان بگەڕێمەوە.

ڕۆژێ لە ئەو هاتوچۆیەدا بووم، دوکتۆر (موحسین)ی هاوڕێم لە (گەلالە) دی، ئەو هاوڕێیەی ساڵی (1972)، ڕاپۆرتی لەسەر نووسیبووم و لە (پارتی) بەدەرکردنیدام! ڕووی نەدەهات، بەتەواوی تەماشامکا و زۆر شەرمەزاربوو. داوای لێبووردنی لێ کردم و گەلێ لەگەڵم خەریکبوو، بچمەماڵیان. بەڵام من کاتی ئەوەم نەبوو، نە وەڵامی بدەمەوە و نە بانگهێشتنەکەشی قەبوڵکەم!

گەرووی مێگر

ڕۆژی (24. 8)، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەکی خۆماندا گەراینەوە، کە هێندێکیان کاری تایبەتیان هەبوو، هێندێکی دیکەشیان بەهۆی نەخۆشییەوە هاتبوون. یەکێ لە ئەوانە (جەزای ئەحەشانە – جەزاشەل) بوو.

کاکە (حەمە)، تا سەر (پردەکەی حافز)ی بردین و خۆی گەڕایەوە. ئێمەش بەپێ، بەرەو گوندی (دەرگەلە) بەڕێکەوتین. دانیشتووانی ئەو گوندە، زۆر نێوانیان لەگەڵ پێشمەرگەدا باش نەبوو. وەک بیستم، زۆربەیان سەر بە (پارتی کۆمۆنیستی عێراق) بوون. گوندەکە تا بڵێی، دڵگیر و خۆش و خاوێن بوو. لە مزگەوتەکە کەمێ دانیشتین و پشوویەکماندا. خۆمان فێنککردەوە و پاشان، بە چیای (کارۆخ)دا هەڵگەڕاین.

ئێوارە گەیشتینە گوندی (سەران) و ئەو شەوە لە ئەوێ ماینەوە. بۆ نانی ئێوارە، لە ماڵان دامەزراین و دواییش، لە مزگەوتەکە نووستین. بەیانی زوو، پێشمەرگەکانم

خەبەرکردەوە، نان و چامان خوارد و بەرەو (گەرەوەتان) رۆیشتین. لە ئەوێ چوومە لای چەن پێشمەرگەیەک، نانەوخانەیان دانابوو. هێندێ نان و دۆمان لێ وەرگرتن. گوتیان: بۆ کوێ دەڕۆن؟ گوتم: بۆ (گەرووی میگر). گوتیان: تا تاریک نەکا، نابێ برۆن، چونکە لە رەبایەکانەوە دەبینرێن و تەقەتان لێ دەکەن. ناچاربووین، بە قسەیان بکەین و بمێنینەوە. کاتێ تاریکبوو، ئینجا بەڕێکەوتین. دوای دوو کاژێر گەیشتین. هەر لەگەڵ (نوری) چاوی بە من کەوت، زۆری پێ ناخۆشبوو، گوتی: بۆ گەڕایتەوە؟! گوتم: چاکبوومەتەوە، بیرمدەکردن و هاتوومەتەوە.

(گەرووی میگر)، لە نێوچەیەکی زۆر بەرزدا هەڵکەوتووە و بەسەر (رەواندوز)دا دەڕوانێ. بەردەمەکەی هەمووی رەز و سەوزای بوو. گەرووەکە لە ئەوێوە، زۆر قووڵ و بەرز بوو. هەردووبەری لووتکەی شاخەکە، وەک جووتێ ماری عاشقەوماشقە، سەریان لە یەکدی نزیک کردبووەوە. بە شێوەیە ئاسمانی شین و بێگەردی سەر گەرووەکە، بە ئاستەم دیاربوو. ئاوێکی ڕوون، خاوێن و سازگاریش، بەنێوەراستی گەرووەکەدا دەڕۆی و رێگەی نێو ئەشکەوتەکەی دوولەتکردبوو. ئەستێرەکان لەگەڵ مرواری زیخی نێو ئاوەکەدا، سەرەتاتکێیاندەکرد! پردێکی تەختەی بچووکیش، هەردووبەری گەرووەکەی پێکەوە بەستبوو. لە ئەمبەر و ئەوبەری گەرووەکەشدا، پێشمەرگەکان بنکەکانی خۆیان لێ دامەزراندبوو. بەڕاستی گەر ئەو ڕۆژە نەبووایە، جەنگی (کوردستان) لە ئارادا نەبووایە، ئەو شوێنە هەر بۆ ئەوە باشبوو، لەگەڵ کۆمەڵێ برادەری خۆشەویستدا، چەن ڕۆژێ لەگەڵ هەوای سازگار و ئاوە خاوێنەکەی گەرووکە، لە ئەو ئاوە بەسەربەری و سەیرانی لێ بکەی. بەڵام دەڵێی چی؟! ماڵ لە خانەخوێ حەرامکراوە و ئایەڵێ، رۆڵەکانی نەتەوەی کورد، لە نیشتمانە وێرانەکەی خۆشیدا، کەمێ بحەوێتەوە! هەرچەندە گەر بەهۆی شۆرشەوە نەبووایە، بڕواناکەم، ئێمەش ئەو جێ خۆشە دڵفرێنەمان، بە چاوی خۆمان بدیایە!

گەرووەکە لە (ڕەواندوز)ەوە زۆر نزیکبوو، وەک پێشمەرگەکان باسیاندەکرد، بەڕۆژ بەئاشکرا سەربازەکان دەبینران. لەبەرئەوە (نوری) نەیدەهێشت، لە پاسەوانەکانی سەر گەرووەکە پتر، کەسی دیکە خۆی دەرخا. ئەوە جگە لە ئەوەی، هەموو ڕۆژێ بێ هۆ، هەر لە بەیانییەوە تا ئێوارە، لە (ڕەواندوز)ەوە بەبەردەوامی، ئەو ناوەی بە تۆپ دادەگرتەوە.

لە ئەوێ چاوم بە هەردوو ڕەوانشاد (شێخ برایمە شەلە) و (نورەی مام برایم) کەوت، کە هەردووکیان دوو سەرلقی ئازابوون. زۆر سکاڵایان لە دەس (نوری) دەکرد و بەڕاشکاوی پێیان گوتم: ورەمان زۆر نزمە و پێشمەرگەکانمان زۆر ماندوون. قسە

لەگەڵ (نوری) بکە، بەڵکوو لەگەڵ هێزێکی دیکەدا بمانگۆڕن و لێرە بڕۆین. منیش زۆریان لەگەڵ خەریکبووم، واز لە ئەو بیرۆکەیە بێنن و ئەو بەزمەش تووشی من نەکەن. بەڵام کەڵکی نەبوو. تەنانەت ئەو دوواتە، گوێیان لە (نوری)ش نەدەگرت و بە قسەیان نەدەکرد!

(نوری)ش لە ئەولاوە، هەر خەریکی سمێڵی بوو، بە چاویش چاودێری منی دەکرد، تا بزانێ، لەگەڵ کێدا قسەدەکەم. دوایی چووم بۆ لای و پێمگوت: حەزدەکەم، پێکەوە هێندێ قسەبکەین. پێشمەرگەکانی دەورووپشتی دوورخستەوە و گوتی: فەرموو. گوتم: بەتالیۆنەکەمان لە چی دایە و نیازی چیتان هەیە؟! گوتی: هەموویان باشن. بەڵام ئێمە لێرە بێکار دانیشتووین و چاوەڕێی فرمانی سەرکردایەتی دەکەین، چونکە ئێمە لێرە، تەنیا وەک پاسەوان واین و گەرووەکە دەپارێزین. ئیدی تێگەیشتم، ئەم جارە هێزەکەمان، بۆ پەلاماردان و هێرشکردن ڕەوانەنەکراوە. گوتم: پێشمەرگەکان ماندوون، لە ئەوە دەچێ، بێ شەڕ و پێکدادان، لێرە بێ تاقەتبن، کار لە ورەیان بکا. یەکسەر لێم توورەبوو، گوتی: ئەوە قسەی (شێخ برایم) و (نورەی مام برایم)ە، ئەوان پێیانگوتووی. منیش هیچ قسەم نەکرد. دوایی خۆی هەڵیدایە و گوتی: چارمان چییە؟! هەر دەبێ، چاوەڕێکەین. منیش گوتم: خۆت باشتری لێ دەزانی، ئیدی بێدەنگبووم. بەڵام ماندوویی، بێوزەیی و بێتوانایییەکی زۆریش، بە ڕوخساری (نوری) خۆشیەوە، بەئاشکرا دیاربوو. چونکە کەس لەنێو ئەو گەرووەدا، تا سەر هەڵی نەدەکرد، پێشمەرگەکان بێزاربووبوون و تاقەتیان نەبوو. جگە لە ئەوەی، جێگەکەیان تا بڵێی، پڕ مەترسی بوو!

دوای ماوەیە، (نوری) بانگیکردم و گوتی: چەن پێشمەرگەیەک لەگەڵ خۆت بەرە و بچن، بارەگەیەک لە (گەرەوانان)، لەسەر ڕێگەی (ئاکۆیان) دانێن. لە ئەوێوە نان و خواردنمان بۆ بنێرن. گوتم: باشە. بەڵام با یەک دوو شەو، لەنێوتاندا بم. گوتی: نابێ، نەبێ، هەر ئێستە بڕۆن. (جەزای ئەحەشانە)ش لەگەڵ خۆت بەرە. (جەزا) کوڕی پووری بوو.

من بە هیچ شێوەیە نەمدەویست، هیچ جۆرە بەڵگەیەک، بەدەس (نوری)یەوە بدەم. حەزم دەکرد، خۆی لە کوێ بێ، منیش لە ئەوێ بم. چونکە وەک پێشتر ئاماژەمپێکرد، من لە ڕێکخستنی (کاژیک)دا لێپرسراوبووم، بۆئەوەی وا بیرنەکاتەوە، لەگەڵ خوێندکارێکی زانکۆدا کاردەکا! بەڵام چی بکەم، ئەوە پێشمەرگایەتییە و ئەو فەرماندەی بەتالیۆنم بوو، ناچاربووم، فرمانەکانی جێبەجێبکەم.

منیش بە مامە (جەزا)م گوت: کێی دیکە لەگەڵ خۆمان بەرین؟ گوتی: هەقت نەبێ، دوو لادێیت بۆ هەڵدەبژێرم، هەر نان و چامان بۆ لێنێن! بەڕاستی، جگە لە هاوڕێکانی خۆم و لێپرسراوەکان، کەسی دیکەم لەنێو پێشمەرگەکاندا نەدەناسی. بۆیە گوتم: خۆت سەرپشکیە.

هەر ئەو شەوە، بەناچاری گەراینەوە و کاژێری (12)ی شەو گەیشتینەوە نانەوخانەکە. پێشمەرگەکان بەدەم گۆرانیگوتنەوە، هەر خەریکی نانکردن بوون. ئەو شەوە لە نانەوخانەکە ماینەوە.

گەرەوانـــــان

کاتێ بەیانی ڕووناکبووەوە، من و مامە (جەزا) ڕۆیشتین، ئەو ناوە گەڕاین، تا شوێنێکی باش، بۆ بارەگەی بەتالیۆن بدۆزینەوە. ئەوەبوو، بەڕای هەردووکمان، شوێنێکی چەپەکمان هەڵبژارد و بنکەکەمان لێ دامەزراند. پاشان دوو پێشمەرگەکە هاتن، هێندێ داروبەروون و گەڵای درەختیان بڕی، جێیەکی باشیان بۆ ئامادەکردین. ئەو گەروو و چەم و دارستانە، تا دڵ پێی خۆشبێ، دیمەنێکی هێندە جوان و دڵفرێنی هەبوو.

بەرامبەرمان، خەڵکی گوندەکانی دەوروبەر بوون، ئەوانیش لە ترسی تۆپ و فڕۆکە ڕایانکردبوو، لەنێو گەرووەکەدا، لە بنتاشەبەرد و نێودارەکاندا، جێگەیان بۆ خۆیان سازکردبوو. بەزۆری منداڵ، ئافرەت، پیر و پەککەوتە بوون. پیاوەکانیشیان پێشمەرگە بوون. بەڵام دەتگوت، یەزدانی مەزن بۆ خۆی دانیشتووە و قۆڵی لێ هەڵماڵیوە، بەدەس و پەنجەی پیرۆزی خۆی، تابلۆی ڕوخساری شیرین و خەتوخاڵی، ئەو منداڵ و کیژە جوانانەی کێشاوە و نەخشاندووە! منداڵەکانیان لە گەورەکانیان، کوڕەکانیان لە کیژەکانیان، ژنەکانیان لە پیاوەکانیان، یەک لە یەکێ جوانتربوون. زۆربەیان قژیان کاڵ، موویان زەرد، چاویان شین و سەوز بوو، زۆر ڕوویان خۆشبوو، هەمیشە دەم بەپێکەنین بوون، زۆر حەزیان بە تێکەڵاوبوونمان دەکرد، سەرەڕای ئەو دەربەدەری، لێقەوماوی و نەبوونییەش، هێشتا ئەوان دڵنەوایی ئێمەیان دەکرد و کاسەدراوسێیەتیان لەگەڵ دەکردین. ئای چەن ڕۆژانێکی خۆشبوو، هەرگیز لە یادم ناچێ، هەمیشە بیرم لە ئەوە دەکردەوە، گوناحی ئەو هەموو زەرد و سوورە چییە، وا بە ئەو شێوەیە دەربەدەربوون و لە کەندری دامێنی چیاکان و بن پەڵکی دارەکاندا دەژین؟! ئەو تاوانە گەورەیە، لە ملی کێیە؟! ئایا ئەوانیش حەزناکەن، لەنێوماڵی خۆیان و لەگەڵ هاوسەرەکانیاندا، بێترس و ناخۆشی، دوور لە سەرما و نەخۆشی، وەک مرۆ بژین؟!

ماوەیە لە (گەرەوانان) لێی کەوتین. هەر پێشمەرگەیە پەتۆیەکی پێ بوو. لایەکی ڕادەخست و لاکەی دیکەی، بە خۆیدا دەدا. واتە، زەویمان ڕادەخست، ئاسمانمان بە خۆماندا دەدا و سەرینیشمان بەردبوو! هەموو ڕۆژێ سێژەمە. نان و چامان دەخوارد. هێندێ جاریش گوێزمان دەسدەکەوت. چونکە لە ئەو ناوە خواردن دەس نەدەکەوت. تەنیا یەک چاخانەی لێبوو، جاروبار تەماتە و ماستی دەفرۆشت.

هەموو ڕۆژێ پێشمەرگە، لە گەرووی (مێگرا)ەوە دەهاتن و نانیان دەبرد. هەر کارێکی پێویستیش هەبووایە، (نوری) بە نامە ئاگاداریدەکردم. دوای چەن ڕۆژێ، نامەیەکی بۆ ناردم، داوای لێ کردبووم، سەردانێکی (ئاکۆیان) بکەم و چاوم بە فەرماندەی بەتالیۆن (مەلائەمین بارزانی) بکەوێ، سەبارەت بە نێوچەکە و هێزی پێشمەرگە، هێندێ زانیاری لێ وەرگرم، تا پتر شارەزای نێوچەکە بێن.

ئاکۆیـــان

بەیانی زوو، لەگەڵ مامە (جەزا) بەڕێکەوتین. بارەگەکەی (مەلائەمین) زۆر لە ئێمەوە دوورنەبوو. هەر لە دوورەوە، دەنگی قوقەی کەڵەشێر، کارەگاری مریشک و قیرەقیری قەل دەهات. مامە (جەزا) گوتی: دیارە سەربانەکەمان چەورە، زوو هەڵمەسنە، یا ئەم ئێوارەیە، لە نان و چا ڕزگارمانیی!

کاتێ گەیشتین، (مەلائەمین) لەژێر کەپرێکی گەورەی خۆشدا دانیشتبوو، جگەرەی دەکێشا. خۆم پێ ناساند و دانیشتین. جگە لە ئەوەی، ئەو ناوە بەهەشتێ بوو، یەزدان لەسەر زەوی درووستیکردبوو، (مەلا)ش هێندەی دیکە خۆشیکردبوو! لە هەموو جۆرە گوڵێکی ڕواندبوو، دوو کەپری گەورەشی کردبوو، بە سوندە ئاوی بۆ ڕاکێشابوون. بە هەرچواردەوری کەپرەکەشدا، دۆشەکی داخستبوو. چەن سەرینێکی پەڕی گەورەی باگردێن ئاساشی دانابوو، هەر لە دیوەخان دەچوو. خۆشی بە ئارەزووی دڵی خۆی، پاڵی لێدابووەوە، ڕادیۆیەکی گەورەشی لە تەنیشت خۆیەوە دانابوو. چەن پێشمەرگەیەکیش، وەک خزمەتکار بەپێوە وەستابوون و چاوەڕوانی فرمانی، ئاغای فەرماندەی بەتالیۆنیان دەکرد!

بەلام خوا هەڵ ناگرێ، زۆر ڕێزی لێ گرتین، فەرمووی لێ کردین و دانیشتین. گەلێ قسەمانکرد و هێندێ زانیاری بەکەڵکم لێ وەرگرت. لەگەڵ ئەوەشدا، لە سەرجەمی قسەکانیدا وا تێگەیشتم، سەرکردایەتی شۆڕشی کورد لە ئەو ناوە، هیچ جۆرە پلانێکی بۆ پەلاماردان، دەسوەشاندن و هێرشکردنە سەر هێزەکانی دوژمن نییە. بەڵکوو تەنیا وەک هێلێکی بەرگری وایە و داکۆکی، لە نێوچە ڕزگارکراوەکان دەکەن و دەیپارێزن. چونکە لە نێوچەی سەرکردایەتی (پارتی) و شۆڕشەوە نزیکبوو، تا سوپای داگیرکەری دوژمن، لە ئەوە زیاتر پێش نەکەوێ.

ئەز ئەو کاتە، ئەو تاکتیک و ستراتیژەی شۆڕشم، بە مەرگی شۆڕشەکە دەزانی. چونکە لەلایەکەوە، هێزەکانی پێشمەرگە، لە ئەو ناوە بێکار دەسووڕانەوە و تاقەتیان چووبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، هێزەکانی دوژمن، وەک لە سەیران بن، وابوو، چونکە هیچ جۆرە

ترسیکیان نەبوو. جگە لە ئەوەی، بە شێوەیەکی بەردەوامیش، تۆپبارانی ئەو نێوچانەیان دەکرد، رۆژبەرۆژیش پتر، خۆیان ئامادەدەکرد، تا هێرشبکەن و زیاتر بێنەپێشەوە. گەر سەرکردایەتی شۆرش، بە ئەوە رازیبوو، هەر لایەک لە شوێنی خۆی بچەقێ و نەجوولێ، ئەوا سوپای (عیراق)، بە ئەو پلانە قایل نەبوو، بەڵکوو پلانی تایبەتی خۆیان هەبوو!

ئاواتەکەی مامە (جەزا) هاتەدی. نیوەرۆ، بە سینی برنج و تەماتە و مریشکی سوورەوەکراویان بۆ هێنایین. دوو کاسە ماستاوی کولکنیشیان بۆ دانایین. پاشان بە چای دیژلەمەی خەستوخۆلیش دایانگرتینەوە. دوای نانخواردنیش، میوەیان بۆ هێنایین. بەکورتی، ئەوەتەی لە (سولەیمانی)ەوە رامکردبوو، سەڵتەنەتی وام بە خۆمەوە نەدیبوو!

(مەلائەمین)، پیاوێکی ڕووخۆش، بەڕێز و باش بوو. قسەکانی خۆشبوون. ماوەیەکی دیکە ماینەوە. پاشان گەراینەوە. لە گەرانەوەشماندا، گلۆزی جگەرەی کریفنی، بە دیاری دامێ و نیوەیم بۆ مامە (جەزا) دانا.

ئەو زانیارییانەی وەرمگرتبوو، هەموویم بەدرێژی، بۆ (نووری) نووسی. بەوردی تێمگەیاند، بەرنامەی شۆرش لە ئەو ناوە چییە. پێشنیازمکرد، گرووپی چەکدار بۆ خوارەوە نەنێرێ، هێزی دوژمن ئەورووژێنێ و پێشمەرگە بەخۆرای نەکوژرێ، مەگەر فرمانی دەسوەشان و هێرشکردنە سەر هێزەکانی دوژمن، لە سەرکردایەتییەوە بێ!

دوای ماوەیە، (فوواد یاسین، قادری حاجی عەلی بەگ و عەبباس ئەبوشوارب) هاتن. سەریان لە (نووری) دا و گەرانەوە. بەڵام (قادر) لای ئێمە مایەوە. دەڵێن: ماڵ خۆی لە خۆیدا نەبوو، میوانیش ڕوویتێکرد! چونکە نە پەتۆ هەبوو، نە خواردنی تەواو و باشیشمان لا دەسدەکەوت. ناچاربووین، من و (قادر)، یەکی لەسەر لەتەپەتۆکەی خۆم بنووین. ڕەوانشاد (عەبباس) زۆر خۆشبوو، کە گوێی لە دەنگی گرمەی تۆپەکان دەبوو، رادەچڵەکی و بستێ بە حەوادا دەچوو، کەچی خێراخێراش دەیگوت: مەترسن، هیچ نییە، بەتانی دەتەکێنن!

رۆژێ ملازم (هەژار) ناوی هات بۆ لامان و هێندێ قسەی بۆ کردین. پێشتر، هێندێ جار لە دوورەوە بینیبووم، دوو پێشمەرگەی بەدواوەبوو، لە ئەو ناوە دەسورایەوە. بە قسەکانیدا لە پاراستن دەچوو. بەیانییەک ملازم (عومەری حاجی عەبدوڵلا)، بە سواری یەستریکەوە بوو، بە لاماندا تێپەربوو، بۆ شوێنەکەی خۆی دەگەرایەوە. بەهۆی ئەوەوە، هەواڵی ملازم (مەنسوور)م زانی. هێندێ جاریش دەچوویتە چاخانەکە دادەنیشتین. خەڵکی ئەو نێوچەیە، وەک خەڵکی (سولەیمانی)، زۆرزان و چوختی نەبوون. مامە (جەزا)ش بە دەستووری شارەکەی لەمەڕ خۆمان دەیویست، لە بێ ئیشیدا بە خەڵک

ڕابویری. جاری لای پیاویکەوە دانیشتبوو، پێی گوت: کوی بابم؟ ئەویش گوتی: وەکی فیلیم. (جەزا)ش لێی پرسیبوو: ئەی خەرتوومەکانت کوان؟! کابراش تی نەگەیشتبوو!
زۆربەی خەڵکی ئەو ناوە، کڵاوی گوڵنکەداریان لەسەردابوو. ڕۆژێ (جەزا)، لە چاخانەکە لە یەکێکی دیکەی پرسیبوو: ئەو کڵاوە زۆر جوانە، لە کوێ کڕیوتە؟ ئەویش گوتبووی: داکم بۆی چنیوم. (جەزا)ش دەستی بۆ گوڵنکەکان درێژکردبوو، گوتبووی: منیش کڵاوێکم هەیە، بەڵام گڵونکەی پێوە نییە، ئەو دوو گڵونکەیەم پێ نافرۆشی؟! کورەکەش گوتبووی: نەوەڵڵا!
ڕۆژێکی دیکە، ملازم (نیزار) و کاک (ئەنوەری عوسمان بەگ) میوانم بوون. بە پێشمەرگەیەکم گوت: هەرچی چۆنێ بێ، لە ئەو ماڵانەی ئەوبەر، مەنجەڵی پەیداکە و دوو کیلۆ تەماتەش بکڕە، با ئەم نیوەڕۆیە، تەماتاوی بخۆین و توزی نیوسکمان بخوسێنەوە. باشیبوو، ئەو پێشمەرگەیەمان دۆستایەتی لەگەڵ ماڵەکانی ئەوبەرماندا پەیداکردبوو، زوورزوو خۆی پێدادەکرد. ئیدی ئەو ڕۆژە نان و تەماتەیەکی خۆشمان خوارد.
(مەجید) ناوێکی شێتۆکەشمان لەگەڵ بوو، سڵی لە هیچ نەدەکردەوە. هەمیشە لە ئەو شاخانە بوو، نیوکلۆرەدار و تاشەبەردەکان، بەدوای هەنگوینی کێویی (شەمەتلینکە)دا دەگەڕا. ماڵی ئاوابێ، ڕۆژێ لای ئێمە بوو، دوای ماوەیەکی کەم، بڕێ هەنگوینی بۆ پەیداکردین. هەر ئەو (مەجیە شێتە) قارەمانە بوو، لە شۆڕشی نوێدا دەسگیرکرا و وا بزانم، ساڵی (**1977**) لە (موسڵ) لەسێدارەدرا!

نامەگۆڕینەوە

لە ئەو نامانەی، لەگەڵ (نوری)دا ئاڵوگۆڕماندەکرد، ڕۆژێ هەر لە خۆیەوە، بێ ئەوەی هیچ پێویستکا، سەبارەت بە بیروباوەڕ و شۆڕشبەرپاکردن، سەرەداوی دەمەتەقییەکی دامەزراند. هێرشێکی زۆری بۆ سەر ئایدۆلۆژی و خاوەن ئایدۆلۆژییەکان کردبوو، گاڵتەی بە (کوردستان)ی گەورە دەکرد و پلاریدەهاویشت. منیش زۆر باش لە مەبەستەکەی تێگەیشتبووم. دەمزانی، لە کوێوە قسەدەکا. لەبەرئەوە دیریەدێر، وەڵامی نامەکانیم دەدایەوە و شتم بۆ ڕووندەکردەوە. وای لێهاتبوو، ڕۆژ نەبوو، نامەیە بە پێشمەرگەیەکدا نەنێرێ و منیش، لە هەمان کاتدا وەڵامی نەدەمەوە!
من دەمزانی، ئەوە سەرەتایەک بوو، بۆئەوەی واز لە ڕێکخستنی (کاژیک) بێنێ، چونکە بەرژەوەندی لە ئەوەدا نەبوو، وەک بەرپرسێکی گەورە و دیاری شۆڕش، کار لە پارتێکی دیکەی نەتەوەییدا بکا. کە لای (پارتی) بڤەبوو! بەڵام جگە لە ئەوەی، دڵی زۆر خاوێن و ساف بوو، هێندەش داڵغەچی بوو، هەر زوو هەموو شتێکی بیردەچووەوە!

ماوەی دوو هەفتە، لە ئەو ناوە بووین، بێ ئەوەی پێشمەرگەکانمان تەقەبکەن و زیانی بە دوژمن بگەیەنن، یا هیچ جۆرە زیانێکمان لێ بکەوێ! هەمووومان لە بێکاریدا نەماندەزانی، چی بکەین، خۆمان هەر بە ئەو جۆرە شتانەوە خەریککردبوو. تا جەنگ لە بەرەکانی گەرووی (هۆمەراغا) و زنجیرە چیاکانی (زۆزک) دەسپێکرد و بەتەواوی گەرمبوو. ئیدی لە سەرکردایەتییەوە وەڵاممان بۆ هات، بە زووترین کات بگەڕێینەوە.

جارێکی دیکە ئازادیی

ڕۆژی (15. 9) گەراینەوە. باشبوو، گیانێکمان بە ئەوەبوو، زۆر لە شوێنێ نەدەماینەوە. وەک یاری یووژانەوەی لیهاتبوو، زووزوو شارمان گردەدایەوە و کاتێ بۆ (ئازادی) دەگەڕاینەوە، خۆمان پۆشتەدەکردەوە!

لە (چۆمان) سەرتاشخانە و گەرماوی لێبوو. ئەوەتەی لە (پێنجوێن) دەرچووبووین، ڕیشم نەتاشیبوو، واتە مانگێکی ڕێکبوو. هەر زوو لەگەڵ (نوری)دا، ڕیشمان تاشی و سەرمان چاککرد. لە گەرماوەکەش، پاکپاک خۆمان شت و سەرو کراسی نوێشمان کڕی. پاشان لە کەبابخانەیەک دانیشتین، گۆشت و کەبابێکی باشمان خوارد! کاتێ چووینەوە بۆ (ئازادی)، کاک (فەتاح) و هێزێکی دیکەی پێشمەرگە هاتبوون.

لە ئەو ماوەیەی ئێمە لە سەرەوە بووین، (فەرهاد عەبدولحەمید)، خۆی بۆ هێزی (خەبات) گواستبووەوە. (فەرهاد) و (ئەحمەدی عارفی فیتک)یش، لەگەڵ هێزەکەدا هاتبوون. ئەو ناوە لەبەر پێشمەرگەی هێزەکانی (خەبات، زمناکۆ، ئەزمڕ، ڕزگاری و قەرەداغ) بەرنەدەکەوت. جەنگ لە دەورووبەی نێوچەکانی بارەگەی سەرکردایەتی شۆڕش، زۆر گەرمبووبوو. بۆیە بەپەلە بەتالیۆنەکەی ئێمەیان بۆ گەرووی (هۆمەراغا) ڕەوانەکرد. من ئێستەش تێ نەگەیشتم، بۆچی ئەو هەموو هێزەیان، لە نێوچەی سەرکردایەتی کۆکردبووەوە، لە کاتێکدا چەندین هێزی پێشمەرگە، لە ئەو ناوە لەبەر هەتاو، خۆیان دەدۆزی!

یادی شۆڕشی (11. 9. 1961)

ڕۆژێ لە ماڵی (عومەر شەمەیی) دانیشتبووین، لە پەنجەرە گەورەکەی ژوورەکەیەوە، (جەلالی حاجی حوسێن)م بینی، لەگەڵ (ئازاد مستەفا) پیاسەیاندەکرد. ئیدی من خۆم لە برادەران دزییەوە و چووم بۆ لایان. بەخێرهاتنمکردن و کەمێ قسەمانکرد. پاشان (جەلال) ڕۆیشت.

(ئازاد) بە کاری (کاژیک) هاتبوو، بەبۆنەی یادی (13) ساڵەی شۆڕشی گەلەکەمانەوە، بڵاوکراوەیەکیان دەرکردبوو. چەن ژمارەیەکی دامێ و گوتی: هەوڵبدە، لە ڕیزەکانی

پێشمەرگەدا بڵاویکەیتەوە. منیش لێم وەرگرت، بەڵام ناوەڕۆکەکەیم زۆر بە دڵ نەبوو! لەگەڵ ئەوەشدا، هەر لەنێو ئەوانەی خۆم مەبەستمبوو، بڵاومکردەوە و دەنگێکی زۆر باشی دایەوە.

نێوەڕۆکی بڵاوکراوەکە ئەوەبوو، پێشمەرگەی کوردی هاندەدا، دژی دوژمنی داگیرکەری (بەعس)، بە هەموو توانایانەوە بەرگرییەکەن و تێکیانبشکێنن. هەرگیز سەنگەرەکانی کوردایەتی، چۆڵ نەکەن و هاوکاری برا پێشمەرگەکانی، نێوچەی سەرکردایەتی بکەن. چاویان لە تاڵان و شرەخۆری نەبێ، لەپێناوی چەن پارچە چەکێکدا، گیانی خۆیان بەهەرزان نەفرۆشن!

لە ڕاستیدا، پێشمەرگەکان ئەو نووسینەیان زۆر پێخۆشبوو، وەک خۆراکێکی نەتەوەیی و گیانیی، کارتێکردنی خۆی هەبوو. چونکە (پارتی)، نەک هەر تەنیا لێپرسراوەکانیان، لە بەرەکانی جەنگەوە دووربوون، بەڵکوو هیچ جۆرە کەرەسەیەکی ڕووناکبیرییشیان نەبوو، هانیشیان نەدەدان، بۆئەوەی ورەیان بەرزتربێ و باشتر بجەنگن!

گەرووی هۆمـــەراغا

ڕۆژی (20. 9) بوو، بەتالیۆنەکەمان بەرەو بەرەی نوێی جەنگ جوڵا. دیسانەوە، باروبارخانەمان پێچایەوە، بە چەن لۆری و جیپێک بەڕێکەوتین. ڕێگەکەی زۆر پانوپۆڕ بوو، بەڵام زۆر خۆڵاوی بوو. کەس لەبەر تەپوتۆز، بەتەواوی چاوی بۆ هەڵ نەدەهات. بەنێو گوندی (گەلالە)دا ڕەتبووین، دوای ماوەیە لە دۆڵێکدا دابەزاندین. کاتێ چووین، هێزی (ئەزمر)ی لێ بوو، ملازم (باپیز، جەمالی عەلی باپیر، نەجاتی عومەرە گۆج ...)م بینی، خەریکبوون، خۆیان کۆدەکردەوە و بگەڕێنەوە. هەروەها بەتالیۆنەکەی (سوارە ئاغا)ی برای کاک (فەتاح)یش، لە ئەوێ بوو. ڕەوانشاد (جەزای عەلی کاتب) جێگرییوو.

ملازم حەمەشەوقی

بیستم، (نوری) لای ملازم (موحەممەد) ناوێ، بۆ نانی نیوەڕۆ بانگکراوە. منیش کارم پێی بوو، لەگەڵ (وریا براخاس)دا چووین و هەرچی چۆنێ بوو، دۆزیمەوە. تەماشامکرد، (حەمەشەوقی) برا خۆشەویستەکەی خۆمانە، تێر یەکتریمان ماچکرد. (سوارەئاغا) و ملازم (نیزار)یش، هەر لە ئەوێ بوون، ئێمەش بەسەر خێری خۆماندا کەوتین!

ڕەوانشاد (حەمەشەوقی)، کوڕێکی زیرەک و ئازابوو، لە ئەو ناوە، تا ڕۆژی هەرەسەکەش، لێپرسراوی هێزەکانی دژەئاسمانی و ئەو جێیانە بوو، کە چەکی دژە تانکی (B10)ی لەسەربوو، زۆری پێخۆشبوو، ئێمەی بینی و ڕاژەیەکی زۆری کردین.

ڕۆژی دوای ئەوە، بە جێیە سەرکراوەکەی، هەموو بەرەکانی پێشەوەی جەنگی گیراین، دوایی تا سەر لووتکەی چیاکە، بەپێ سەرکەوتین، سەنگەرێکی زۆریان لێدابوو، پێشمەرگەیەکی یەکجار زۆری لێبوو، کەلی تۆپ و چەکی قووڕسیش دانرابوون، هەموویان بەرانبەر سەربازگەکانی (ڕەواندوز) دامەزرابوون. شارۆچکەکە لە بەرەکانی جەنگەوە نزیکبوو، تەنانەت لەسەر لووتکەی چیاکەوە، سەربازگەکە بەئاسانی دەبینرا. بە دووربین تەماشاماندەکرد، سەربازەکان لەنێو سەربەزگەکەیاندا، هاتوچۆیاندەکرد.
کاتێ ئێمە چووین، ئەو ناوە بێدەنگبوو. (حەمەشەوقی) گوتی: حەزدەکەن، تۆپێکیان پێوەنێین و بیانورووژێنین، هێندێ گولەتۆپیشیان لەکیسبدەین؟ئێمەش گوتمان: باشە. هەموومان لەنێو سەنگەرەکاندا وەستابووین، تۆپێکی پێوەنا و تۆزی لە ئەو ناوە بەرزکردەوە. بەڵام لە ئەوەدەچوو، گوێیان لە قسەکانی ئێمە بووبێ، بە یەک گولەتۆپیش، وەڵامیان نەدایەوە!

بڵاوکراوەکان

دوای ئەوەی دامەزراین، هەرزوو بەئاشکرا، بڵاوکراوەکەم لە بەتالیۆنەکەی خۆمان و بەتالیۆنەکەی (سوارئاغانا)، بەسەر چەن کەسێکی خوێندەوار و بەرپرسی پێشمەرگەدا دابەشکرد، وەک ڕەوانشادان (جەزای عەلی کاتب، نوورەی مام برایم، عوسمان حەمەسالح، شەریف کانیساردی) و بە هێندێ پێشمەرگەی دیکەشم دا. پێشمەرگەکان زۆریان پێ خۆشبوو.
لە ئەو ماوەیەی لەسەرەوە بووین، توانیمان، چەن کەسێکی کوردپەروەر، لە ڕیزەکانی (کاژیک)دا ڕێکخەین. قسەمان لەگەڵ (ملازم حەمەشەوقی، جەزای عەلی کاتب، فوواد یاسین) و چەن پێشمەرگەیەکی دیکەدا کرد و ڕێکمانخستن. بە شێوەیەکی بەردەوامیش،

قسەم بۆ پێشمەرگەکان نەکرد، دوور نەبوو، گەر ماوەیەکی دیکە لە ئەو ناوە بمابینایەتەوە، بەشی زۆری کادیرە سەربازییەکانمان، بە لای خۆماندا ڕاکێشایە. چونکە ئەو جۆرە کەسانە، بەڕاستی کوردایەتییان دەکرد، هیچیان لە کێشە و باسی ئایدۆلۆژیا و فەلسەفەی نەتەوەیی نەدەزانی، کات و شوێنەکەشی زۆر لەباربوو. چونکە لەلایەکەوە، دوژمنی داگیرکەر زۆر دڕندانەتر، تەڕ و وشکی نیشتمانەکەمانی پێکەوە دەسووتاند. لەلایەکی دیکەشەوە، کۆمۆنیستەکان لەگەڵ (بەعس)دا، لە بەرەیەکدا دژی کورد دەجەنگان. جگە لە ئەوەی کەم کەس هەبوو، باوەڕی بە (پارتی) هەبووبێ و لە ڕیزی ڕێکخستنەکانیدا کاربکا. کادیرەکان و سەرکردایەتی (پارتی)ش، لەنێو پێشمەرگەدا نەدەژیان و لێیانەوە دووربوون. زۆر هەستیان بە ژان و ئازارەکانیان نەدەکرد. گوێیان لە داخوازییەکانیان نەدەگرت. بیروباوەڕ و هەڵسوکەوتی ڕۆژانەشیان، لەگەڵ ویست و ئارەزووەکانی هێزی پێشمەرگەدا، یەکی نەدەگرتەوە. لەبەر هەموو ئەو هۆیانە، ئێمە کاتی لە نزیکەوە و لە سەنگەرەکانی پێشەوەی خەباتدا، قسەمان بۆ پێشمەرگە دەکرد، داوامان لێ دەکردن، هاوکاریمان لەگەڵ بکەن، بە پەرۆشەوە، بەدەم بانگەوازەکەمانەوە دەهاتن!

نورەی مام برایم

لە ئەو برایانەی، زۆر لێیانەوە نزیکبووم، ڕەوانشاد (نوری کەریم موحەممەد)، ناسراو بە (نوورەی مام برایم) بوو. ئەو کوڕە کوردە مەردە، هێشتا بە تەواوی، (21) بەهاری تەمەنی پڕ نەکردبووەوە، هەر لە سەرەتای شۆڕشی (1961)ەوە پێشمەرگە بوو. جگە لە ئەوەی پێشمەرگەیەکی کۆنی بوێر و دەسوەشێن بوو، چ لەنێو شار و چ لە شاخ، بەشداری لە گەلێ نەبەردی گرنگی شۆڕشدا کردبوو. هەر بۆیە لە ژیانی پێشمەرگەیەتیدا، (3) جار برینداركرابوو، (3) جاریش لەسەر کوردایەتی گیرابوو. لەبەرئەوە جێی ڕێزی هەموو لایەک بوو. تەنانەت کاتی کۆچیدواییکرد، (مەکتەبی یاریدەدەری سکرتێری گشتی ی. ن. ک.)، بە شێوەیەکی فەرمی، پرسەنامەیان بۆ بنەماڵەکەی نارد، بە مەرجێ هەرگیز لەگەڵ ئەواندا نەبووە! <u>بەڵگەنامەی ژمارە (3) ل (419)</u>

کاکە (نورە)، کوڕێکی گەلێ ئازا و چالاک، زیرەک و شارەزا، بەڕێز و باش بوو، زۆر لەشی سوکبوو، قسەی خۆش و زمانیشی شیرین بوو. لە هەمان کاتیشدا، دەنگێکی خۆشی هەبوو، هونەرمەندێکی وێنەکێشی باشیش بوو. یەکێ لە ئەو پێشمەرگانە بوو، شتی زۆر لابوو. مرۆ لەگەڵیدا بێ تاقەت نەدەبوو. سەبارەت بە بیری نەتەوەیی و شۆڕش، قسەم زۆر بۆ دەکرد و ئەویش، بڕوای پێ دەکردم و قسەکانمی پێ خۆشبوو، سەری لێی دەخوڕا، بەڵام ئەو هەلەمان بۆ هەڵ نەکەوت، تا بە ڕاشکاوی قسەی لەگەڵ بکەم!

(2008 – 1940)

ڕۆژێکیان بێ ئەوەی لێی بپرسم، باسی ڕەوانشاد (فاخیر میرگەسووری) بۆ کردم و گوتی: شتێکت بۆ دەگێڕمەوە، بەڵام لەنێو خۆماندا دەرنەچێ. ساڵی (1972) بوو، کاک (ئیدریس) بانگیکردم و پێی گوتم: کاری هەیە، دەبێ، بۆمان بکەی، چیت دەوێ، بۆت دەکەین. منیش گوتم: چییە؟ گوتی: تۆ زۆر لە (فاخیر)ەوە نزیکی، تاوانێکت بۆ درووستدەکەین و دەتگرین، لەگەڵ (فاخیر)دا، لە یەک ژووردا داتاندەنێین. پاشان (فاخیر)مان بۆ بکوژە و بڵێ: شەڕمانبووە و ویستوویەتی، بمکوژێ، منیش داکۆکیم لە خۆم کردووە.

گوتم: تۆ هەرچی بڵێی، بۆتان دەکەم، بەڵام ئەو کارە بە من ناکرێ. چونکە ماوەیەکی زۆر، پێکەوە پێشمەرگە بووین و یەکدیمان زۆر خۆشدەوێ. جگە لە ئەوەی (فاخیر)، کەسی خۆتانە و من دەس لە بنەماڵەی (بارزانی) ناوەشێنم. خۆتان دەتوانن، لەنێوییەرن. ئیدی کە زانی، کەڵکی نییە، گوتی: لای کەس باسی ئەم قسەیە مەکە. منیش لێم پرسی: باشە، بۆ بە قسەت نەکرد؟! ئەی نالێن، (فاخیر) دەسی لەگەڵ (بەعس)دا تێکەڵاوکردبوو؟! ئەویش بە پێکەنینەوە گوتی: نازانم، گەر ناپاکی لە شۆڕش و ماڵی (بارزانی) کردبوو، ئەی خۆیان بۆ نەیاندەکوشت؟! ئاخر هەر بمکوشتایە، یەکسەر لە تۆڵەی خوێنی (فاخیر)دا دەیانکوشتمەوە و دەیانگوت: دوژمنایەتی نێوان خۆیان بووە!

چالاکیی بەرەکانی جەنگمان

لە ئەو کات و ڕۆژەدا، بە هیچ شێوەیە سڵمان لە (پارتی) و (پاراستن) نەدەکردەوە. چونکە نێوشار نەبوو، (خاڵەحاجی) بانگمانکا و سووکایەتیمانپێبکا، بەڵکوو ئەو کاتە،

بەکردەوە پێشمەرگەبووین، لە بەرەکانی جەنگ خوێنمان پێدەدا، زۆربەی هاوبیرەکانی ئێمەش، لە ئەو ئەبەردانەدا بەشداربوون، هێندێکیشیان هەر بریندار و شەهید بوون، وەک خەڵکی دیکە نەبووین، چاخانە و بارەکانی (ئێران) بگەڕێین و هەر قسەی رووت بکەین!
بەڵام (نوری)، لە ئەو چالاکی و جوڵانەوە گەورەیەی، ئێمە لە بەتالیۆنەکەدا دەسمان دابوویە، زۆر دەترسا. حەزیدەکرد، بەزووترین کات، لەدەس ئێمە ڕزگاربێی. هەر لەگەڵ هەستیدەکرد، لەگەڵ کۆمەڵێ پێشمەرگە دانیشتووم و قسەیان بۆ دەکەم، ئەوانیش گوێم لێ دەگرن، یەکسەر دەهات و دادەنیشت، باسەکەی پێ دەگۆڕین و هەر یەکەی بە لایەکدا ڕەوانەدەکرد.
ڕۆژێ لێم توورەبوو، گوتی: تۆ وادەزانی، لە زانکۆی (سولەیمانی) دەخوێنی، وا بە ئارەزووی خۆت قسەدەکەی؟ نازانی، ئەم ناوە هەمووی بە (پاراستن) تەنراوە؟! بۆ واز لە ئەم کەلەرەقییەی خۆت ناهێنی؟ منیش گوتم: دیارە، لای تۆ کارێکی خراپ دەکەم، گەر ئێمە لێرە هەوڵبدەین، ورەی پێشمەرگە بەرزکەینەوە، زیاتر بۆ کوردایەتی و ئەبەردی هانیانبدەین، لە ئەو ڕێبازەشەوە، دۆست و هاوبیری پتر، بۆ (کاژیک) پەیداکەین، بۆچی کارێکی خراپە؟ خۆ من لێرە دژی (پارتی) و شۆڕش قسەناکەم. بەڵکوو باسی مێژووی کورد و شۆڕشەکانی، کوردایەتی و دیسیپلینیان بۆ دەکەم. ئایا ئەو شتانە بەخراپ دەزانی؟ گوتی: ئەوە ئیشی تۆ نییە. تۆ تەنیا پێشمەرگەی، ئەوە ئیشی کادیرەکانی (پارتی)یە. منیش گوتم: ڕاستدەکەی. بەڵام لە ئەم ناوە، هەزار پێشمەرگە زیاتری لێ هەیە، فەرموو کادیرێکی (پارتی)م بۆ بانگە، با هێندێ باسی شۆڕش و کوردمان بۆ بکا!
هەرچەندە لە ئەوە زیاتر، هیچی دیکەی پێ نەبوو، بەڵام بە توورەییەوە گوتی: لە ئەم کاتەوە، من کار لەگەڵ ئێوە ناکەم. منیش دەمزانی، کاکە (نوری) بەتەواوی گۆڕاوە، (عومەر شەمەیی) و (فەرهاد عەبدولحەمید) کاریانتێکردووە. بۆیە پێم گوت: تۆ ئازادی. بەڵام با بگەڕێینەوە، لەگەڵ هاوبیرانی سەرکردایەتیدا، لە ئەو بارەیەوە قسەبکە!

ئاگربـــاران

لە گەرووی (هۆمەرئاغا)، بەقەدپاڵی چیایەکی بەرز، سەخت و چڕوپڕەوە بووین. هەمووی بە دارودەوەن داپۆشرابوو. دیمەنێکی زۆر جوانی هەبوو. بارەگەی بەتالیۆنەکەمان، لە دامێنی چیاکە و نزیک سەرچاوەی ئاوەکەوە دامەزراندبوو. لەسەر لووتکەی چیاکەش، بەڕیز سەنگەری قووڵ هەڵکەنرابوو.
ئێمە هەرگیز، مەترسی ئەوەمان نەبوو، سوپای داگیرکەر هێرشباکا. بەڵام پتر لە بۆردومانی فڕۆکەکان دەترساین، چونکە بەڕۆژ مۆڵەتی کەسی نەدەدا، بەئازادیی بجوڵێ.

هەموو ڕۆژێ بە دەیان بۆمبی ناپاڵم، فۆسفۆری و هیشووی دەتەقاند. جگە لە ئەو تۆپبارانە خەستەی، بەبەردەوامی دەیانکرد. مەگەر لە فیلمی (درێژترین ڕۆژ لە مێژوو)ەکەی (جۆن واین)دا بیتبینیتم! باوەڕناکەم، ماوەی کەسی دابێ، بیخەم دانیشێ و چاوبنووقێنێ. چونکە لە ماوەی پێنج خولەکدا، چەندین گولەتۆپ، لە دەوروپشتمان دەکەوتەوە. هەر پێشمەرگەی کوردیبوو، بدانی بە خۆیدا دەگرت و بەرەنگاریدەکرد! ئەگینا گەر سەربازی هەر لەشکرێکی دیکە بووایە، زۆر لە ئەو ناوە هەڵیان نەدەکرد. پێشمەرگەکانی سەر تۆپەکانی شۆڕشیش، بە شێوەیەکی بەردەوام، تۆپیان دەتەقاند. سەربازگە و ڕەبایەکانی دوژمنیان تۆپبارانئەکرد. جگە لە ئەوەی دوو جاریش، بە دۆشکە و چەکی دژەئاسمانی، فرۆکەیان خستەخوارەوە. هەروەها تیپەکانی (ئێران)یش، بەیانیان زوو خۆیان و تۆپە قورسەکانیان دەهاتن. ئەو ناوەیان تۆپبارانئەکرد و سەرلەئێوارە دەگەڕانەوە. وەک دەڵێن: ڕۆژی حەشر چۆن بوو، ئەو ناوەش وابوو. شەو و ڕۆژ ئاگرباران بوو. لە ئەنجامیشدا هێندێ پێشمەرگە، بە بۆمبی فرۆکە و گولەتۆپ، بریندار و شەهید بوون.

لەسەر لووتکەی چیاکە، چەن پێشمەرگەیەکی لێبوو، بە دووربین، تەماشای شوێنەکانی سوپای دوژمنیان دەکرد و بە بێتەل، قسەیان لەگەڵ پێشمەرگەکانی بنکەی تۆپەکاندا دەکرد. هەر زووزوو دەیانگوت: شەماڵ دوو شووتی بۆ لای ڕاست. شەماڵ ناوی نهێنی ئەو بنکەیە بوو، شووتیش گولەتۆپ بوو! کە شەماڵ دوو شووتی نوێی دەهاویشت، بە جارێ زەویەکەی دەوروبەرمان دەلەریەوە. (ئەحمەدی عارقی فیتک)یش دەیگوت: من دیومە، شەماڵ دوو گەلای داری هەڵدەوەرێنێ، هەرگیز نەمدیوە، زەوی بلەرزێنێ!

لە ئەو دواییانەدا، بەئاشکرا هەستمدەکرد، زۆربەی فەرماندەی بەتالیۆن و جێگرەکانیان، لەگەڵ هێندێ سەرلق، خۆیان لە زۆر شت دەپاراست و نەیاندەویست، بەخۆڕای تیدابچن. هەر لە بەیانییەوە، خۆیان لە کوتێ دەخزان و بۆ کارێکی پێویست نەبووایە، سەریان دەرنەدەهێنا. بە تایبەتی (نوری)، لە دوارۆژەکانی بەرەی گەرووی (هۆمەرئاغا)، زۆر وەڕزبووبوو، تووشی گومان، دڵەراوکە و ڕەشبینی بووبوو.

(سەلامی حەمەڕەشی ئەحەشانە)، کە خزمیبوو، هەمیشەش بەدوایەوەبوو، شێتۆکەیەکی زۆر خۆش و ئازا بوو، دەسی بە دەمی سەگدا دەکرد! کاتێ تۆپباران دەسپێدەکرد، دەچووە سەر بارێکی بەرز، گۆرانی دەگوت و چەقەنەی لێدەدا. (نوری)ش تووڕەدەبوو، دەیقیژان، جنێوبارانیدەکرد و دەیگوت: سەگباب وەرەخوارەوە، ئەڵێی سیخوڕی و نیشانە بۆ فرۆکەکان دادەنێی! ئەویش پێدەکەنی و دەیگوت: مەترسە، لێرە فرۆکە ئێمە نادۆزێتەوە.

ئەو ماوەیەی لە گەرووی (هۆمەرئاغا) بووین، تەنیا پاسی ئەو کێو و چیایانەمان دەکرد. نە دوژمن هێرشیکرد و نە سەرکردایەتی شۆڕشیش، فرمانی پەلاماردانی بۆ دەرکردین. شۆڕشەکە وەک یاری مووشێنی لێهاتبوو، سەرکردایەتی شۆڕش، لە شوێنی خۆی چەقیبوو، وەک بە دوژمن بڵێ: بابە ئێوە تۆپ مەتەقێنن و فڕۆکە هەڵمەستێنن، ئێمەش هێرش ناکەین، کۆستەیە، هەر کەس بە مووشەی خۆی هەستێ و بەگێمان ناوێ!

هەڵسوکەوتی سەرکردایەتی و ڕەوشی پێشمەرگە

بەڕاستی، هەر لە سەرەتای شۆڕشەوە، گەلێ کوڕی ئازامان هەبووە، هەرگیز سڵیان لە مردن نەکردووتەوە، لەپێناوی کورد و (کوردستان)دا، بە شانازییەوە، گیانی خۆیان بەختکردووە. بەڵام هێندەیان ناهەقی و دزی، لە کادیرەکان و لێپرسراوانی (پارتی) و شۆڕش دیوە، گەر ئەمانیش لە ئەوانەوە، فێری ئەو ڕەوشتە دزێوانە نەبووبن، ئەوا بەتەواوی وەرزبوون. هەر شۆڕشێکیش، ماوەیەکی زۆری خایاند، پێشمەرگە و گەلەکەش، ماندوو و بێزاردەبن، وزەیان لێ دەبڕێ و ورەیان لاوازدەبێ!

ئەو کاتە، شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر، تەمەنی (14) بەهاربوو. هێشتا تازە جەنگ لە نێوان کورد و داگیرکەردا گەرمدەبوو. جگە لە ئەوەی هیچ تروسکاییەک بەدی نەدەکرا، هێشتا ئەو سەرێشی دیار نەبوو، شۆڕشەکە بە چی کۆتاییدێ! لەبەرئەوە زۆربەی لێپرسراوانی پێشمەرگە، تەنانەت نەتەوەییەکانیش، لە فڕوفێڵی شۆڕشەکە تێگەیشتبوون، زۆر خۆیان پێوە ماندوو نەدەکرد و وەک جاران خۆیان بەکوشت نەدەدا!

چونکە لەلایەکەوە دەوڵەمەندبووبوون. لەلایەکی دیکەشەوە هەڵسوکەوتی لێپرسراوە گەورەکانی شۆڕشیان دەبینی، خۆیان و خێزانەکانیان، لەسەر سنوور یا لەنێوشارەکانی (ئێران) چۆن دەژیان. پارەیەکی زۆریان هەبوو، خانووی باشیان بەکرێگرتبوو، ترومبێلی نوێیان لەبەردەسدا بوو. لە بەرەکانی جەنگەوە دووربوون و ترسی بۆردوومانی فڕۆکەشیان نەبوو. پێیەکیان لەنێو شۆڕش و پێکەی دیکەیان لە (ئێران) بوو. شەویان لێدەهات، لە ماڵی کۆدەبوونەوە و تا درەنگانی، دەیانخواردەوە و قوماریاندەکرد. پێشمەرگەش، ئەو لەشکرە بێکارە بێهونەرە مشەخۆرەی کوردیان، بە ئەو شێوەیە دەبینی، دەسووڕانەوە و ڕایاندەبووارد، بەناو هەردوولاشیان هەر کوردن، ئیدی بەتەواوی سارددەبوونەوە!

ئەز پێموایە، هەموو ئەو هۆیانە، وای لە کادیرە کۆنەکانی شۆڕش کردبوو، پتر خەمی ورگی خۆیان و گیرفانپڕکردنیان بێ، وەک لە ئەوەی خەمی شۆڕشەکە بخۆن. شۆڕشەکە هێندە تێکەڵوپێکەڵبووبوو، پاشەڵی هەموو ئەوانیشی پیسکردبوو، تادەهات،

زیاتریش گلاویدەکردن. تەنیا تروسکاییەک هەبووبێ، هەر پێشمەرگە لاوەکان و ئەفسەرە تازەپێگەیشتووەکان بوون، جێی هیوای کۆمەلانی خەڵک بوون، چونکە هێشتا خراپ نەبووبوون، بەڕاستی کوردایەتییان دەکرد، زۆر ئازایانە و مەردانە، دژی سوپای داگیرکەر دەجەنگان. لەبەرئەوە سەیرم لێ نەدەهات، هەموو ئەو کۆنە (کاژیک) و نەتەوەییانەی، لەنێو شۆڕشەکەدا بوون، لەپێناوی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیاندا، شەقیکیان لە ئایدۆلۆژیا، ستراتیژ و (کاژیک) هەلدابوو، بەهیچ جۆری باوەڕیان بە کاری پارتایەتی نەمابوو، هەموو هیوایەکیان بە (مەلامستەفا) بوو، تەنانەت دەیانگوت: گەر تەنیا سەرۆک (بارزانی)، چادرەکەی و دوو تووتییەکەی بمێنێ، کورد نافەوتێ و سەردەکەوێ! چادرەکە بارەگەی (بارزانی) و دوو تووتییەکەش جووتە برا (ئیدریس) و (مەسعوود) بوون! ئەوانیش ئەو جۆرە بیرکردنەوەیەیان، گەلێ لا پەسەندبوو، هەر خۆشیان وایان لە ئەو خەڵکە کردبوو، بە ئەو جۆرە بیربکەنەوە و ئەنجامەکەشیمان، بە چاوی خۆمان بینی!

بۆ دواجار ئازادیی

دەورووبەری دوو هەفتە، لە ئەو ناوە ماینەوە، پاشان رۆژی (**5. 10**)، ئەویشمان چۆلکرد و بەرەو (ئازادی) گەڕاینەوە! سەرەتا بە شێوەیەکی رێکوپێک، لقەکان گەرانەوە. رۆژی دوایی بارەگەی بەتالیۆنیش، لەگەل (نوری)دا، بە دوو پیکاپ گەڕاینەوە. (جەمال)ی برای (نوری) و (تایەری عەبەپشی) دوورۆژبوو، بە سەردان بۆ لای (نوری) هاتبوون و لەگەل ئێمە گەڕانەوە.

کاتێ نیوەڕۆبوو، تازە لە پێچەکانی دەورووبەری (گەلالە) بووین، دوو فڕۆکەمان لێ پەیدا بوو. لە دوور ئێمەوە، لووتکەی کێوەکانی بەرانبەرمانی بۆمبارانکرد، دووکەل و تۆز تێکەلبوون و بە ئاسماندا چوون. ئەو ناوە هێندەی دیکە خۆلاویبوو، سەر و چاومان دەتگوت، بە مشت خۆلت پێداکردووە!

ئەوانەی لەگەلمان بوون، هەر گوێیان لە دەنگی فڕۆکەکە بوو، دابەزین و بە ئەو کێوە بەرزدا، سەربەرەوخوار رایانکرد. (نوری) شلەژابوو، نەجولا و کەمێ خۆی تەویکردبوو، بەپێوە ڕاوەستابوو، هەر تەماشای فڕۆکەکانی دەکرد. ئێمەش دوو کەس لەگەل ئەو مابووینەوە، خۆمان لە قەراغ جادەکە ماتکردبوو. کاتێ دەنگی فڕۆکە نەما، (نوری) هەستا و تەماشایەکی دەورووبەری خۆی کرد، تەنیا ئێمەی لە دەوربووین و ئەوانی دیکە دیارنەبوون، بەتەواوی کەللەبیبوو. منیش گوتم: بەرەوخوار هەلاتن. ئەویش لەبەرچاوی ئەو هەموو پێشمەرگەیە، پڕ بە گەرووی دەیقیراند، بانگیەکردن و جنێوی ناشیرینی پێ

دەدان. ئەوانیش ورتەیان لە خۆیان بڕیبوو. دوای ماوەیە سەرکەوتنەوە، لە ترساندا ڕەنگیان زەردهەڵگەڕابوو. ناهەقیشیان نەبوو، چونکە بۆردوومانی فڕۆکەکان زۆر کتوپڕی بوو، هێندێکیان هەر گوێیان لە دەنگی گرمەی تۆپ نەبووبوو، بەڵکوو ئەوەتەی شاریان بەجێهێشتبوو، بێ قرەوبرە، لە شوێنی دانیشتبوون!
لە (ئازادی) بۆ دواجار ماڵئاواییمان لێکردن و بەرەو بارەگای (بارزانی)ەوە، خەڵات و بەراتێکی زۆرمان بۆ هات، وەک بەکرێگیرابین، کارەکەمان تەواوکردبێ و هەقدەسمان بدەنێ! (نوری) جگە لە پارە، جێبێکی نوێی بە دیاری وەرگرت. هەموو پێشمەرگەیەک **(20)** دینار، هەموو لێپرسراوێکی سەربازی **(30)** دینار و هەموو سەرلقێکیش **(100)** دیناریان وەرگرت.
ئەو چەن ڕۆژە تا لۆریمان بۆ هات و ڕەزامەندی (ئێران) وەرگیرا، بە خاکەکەیاندا بگەڕێینەوە، ماوەیە لە (ئازادی) و (چۆمان) ڕامانبوارد، گەلێ برادەری خۆشەویستمان بینی. پاشان ماڵئاواییمان لە تیۆچەی سەرکردایەتی کرد و بە (ئێران)دا گەڕاینەوە. بەڵام لە گەڕانەوەماندا، ئەم جارەیان کەس نەهات، دەسخۆشانەمان لێ بکا، هێندێ قسەمان بۆ بکا و ماڵئاواییمان لێ بکا، وەک لە کاتی هاتنماندا، جووتە برا (ئیدریس) و (مەسعوود) هاتن، بەخێرهاتنیانکردین و بۆ جەنگەکە هانیاندەداین! (نوری) هەر زوو، بەتالیۆنەکەی بەسەر ئێمەدا بەجێهێشت و بە جێبە تازەکەی، خۆی و (جەمال)ی برای و کاک (تایەر)، بە (ئێران)دا بەرەو (تەوێڵە) گەڕانەوە.

ئەزموونێکی نوێ

وەک دەڵێن، ئەو چوونەمان خێری پێوەبوو. ئەزموونێکی نوێم پەیداکرد و لە نزیکەوە، هەموو شتێکم بۆ ڕوونبووەوە. تێگەیشتم، شتێ نەبوو، ناوی (پارتی) بێ. بەرەڵاییەکی زۆر، لە ڕیزەکانی شۆڕشدا دەبینرا. یەکەمین دەزگەی باڵادەسی ئاشکرای شۆڕش، تەنیا هەر بارەگەی (بارزانی) بوو. هەروەها، یەکەمین دەزگەی نهێنی شۆڕشیش لە هەموو (کوردستان)دا، هەر دەزگەی (پاراستن) بوو. ئەم دوو دەزگەیە، هەموو کارەکانی شۆڕشیان بەڕێوەدەبرد و هەردووکیشیان، لە یەک سەرچاوەوە، ئاویان دەخواردەوە! هەر کوڕەکانی سەرۆک (بارزانی)، بەڕێوەیاندەبرد و لە ڕاژەی یەک شوێنی دیاریکراویشدا بوون. ئیدی ناوی سەرکردایەتی (پارتی)، دەسەڵاتی پەلیبیرۆ، کۆمیتەی سەربازی و شالیارگەکان، دیوی دەرەوەی ئەو دوو دەسەڵاتەیان ڕازاندبووەوە. بۆیان نەبوو، هیچ بڕیاربدەن، جگە لە پارەبەخشینەوەیەکی کەم نەبێ، هیچ جۆرە توانا و دەسەڵاتێکیشیان نەبوو. ئاپوورەیەکی زۆر لە ئەو ناوە، بەخۆڕای کۆبووبوونەوە، مشەخۆرێکی زۆری

وەک سپڵی لاورگ، لەسەر ڕەنج و خەباتی پێشمەرگەی داماو، بێکار دەسوورانەوە و دەژیان، دەلەوەڕان و قسەی زلزلیان دەکرد. کەچی هەر ئەوانیش بۆ هەموو شتێ، هەمیشە لە پێش هەموو کەسێکەوە بوون و لە پەنا حەجەکەدا خۆیان ماتدابوو، چاوەڕێی گفتوگۆ و ڕێککەوتنێکی دیکەیان دەکرد، تا بەساغی بگەڕێنەوە و سەرکردایەتی شۆڕش لە شارەکاندا، پلەوپایەی بەرزیان بەسەردا دابەشکا!

ئاخر ئەم هەموو هێزە زۆرەی پێشمەرگەی نێوچەی (بادینان)، بەڕۆژ هەموویان ڕیشیاندەتاشی، جلی جوانیان لەبەردەکرد، خۆیان خاوێندەکردەوە، کلاشینکۆفێکیان لە شاندەکرد و بەنێو ئەو خەڵکەدا پیاسەیاندەکرد. پارەیەکی زۆریشیان لە گیرفاندابوو، لە جگەرەی ڕۆسمان، دیمۆری و گرێڤن کەمتریان نەدەکێشا. جگە لە ئەوەی، هەموشیان مووچەی پێشمەرگایەتیان وەردەگرت، بەدەمیشیەوە وردەوردە کاریانەکرد، پارەیەکی زۆریان دەسدەکەوت. هەر تاریکیشیدەکرد، هەر شەوەی لە ماڵی، مێزیان دەڕازاندەوە و ڕایاندەبوارد. کەچی یەکێکیان شەڕیان نەدەکرد. هەرچەندە توانای هێزەکان و باری پێشمەرگەی نێوچەی خۆمانم، لەگەڵ نێوچەی سەرکردایەتیدا بەراوردەکرد، جیاوازییەکی زۆرم دەبینی و سەرمسووردەما!

بەئاشکرا زۆربەی کادیر و لێپرسراوەکانی شۆڕش، دزییاندەکرد و گیرفانیان پڕدەکرد، ماڵی سپییان کۆدەکردوە و بۆ ڕۆژی ڕەشیان پاشەکەوتدەکرد! کەس نەبوو، لێیان بپرسێتەوە. سیخوڕی دەیتوانی، لە ئەم پەڕەوە بۆ ئەو پەڕی (کوردستان)، بێ نامە و بەئازادی بسووڕێتەوە. خەڵک لە ماڵان دادەنیشتن و بەئاشکرا جنێویان بە سەرانی شۆڕش دەدا. (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)ش، هەر کەسێ قسەی بە ئەوان نەگوتایە، لێیان نەدەپرسییەوە و دەسکاریان نەدەکرد. بەڵام هەر کەسێ لە ئەو دوو دەزگەیەیان بخوێندایە و لێیان بکەوتایە، ئەوا گەر سەرەونگومیان نەکردایە، لەبەرچاوی لێپرسراوان، ئێسکی خۆی تاڵدەکرد. یەک ئەندامی لیژنەی ناوچە، لق و کۆمیتەی ناوەندی نەبوو، بوێری و دەمبکاتەوە، زمان هەڵهێنێتەوە و باسی کەموکوورییەکانی شۆڕش بکا، یا ڕەخنە لە بارەگەی (بارزانی) و دەزگەی (پاراستن) بگری، چونکە هیچ جۆرە ئازادییەک نەبوو!

هەر بۆ نموونە: (ڕەئووف بێگەرد) چیرۆکی (هەنگاوێک لە ڕێگای دووردا)ی نووسیبوو، لە ژمارە یەکی گۆڤاری نووسەری کوردی چیادا، ساڵی (**1975**) بڵاوکرایەوە. چیرۆکەکە باسی گەندەڵی ناو شۆڕشی ساڵی (**1974**)ی دەکرد، کە چۆن پیاوخراپ، دز و درۆزنی زۆر بووە، ڕێز لە پێشمەرگە و نیشتمانپەروەر نەگیراوە. لەسەر ئەوە (**21**) ڕۆژ لە گرتوخانەی (چۆمان) گیرا. گەر هێندێ ناوی گەورەی وەک (ساڵح یوسفی) و (دارا تۆفیق) نەبوونایە، لەوانەبوو، لەناوییەرن!

نازانم، ئەو کادیرە شۆڕشگێرانە، ئەوانەی لە ڕۆژانی خۆشی و لەسەرشەقامە تەختەکانی شارەکانی باشووری (کوردستان)، خۆیان بەسەر خەڵکی دڵسۆز و ڕەشورووتی گەلەکەماندا بادەدا، لافوگەزافی نیشتمانپەروەری و کوردایەتیان لێدەدا، بۆچی ئەو کاتە، دەمیان بە دەرزی و دەزوو درووورابوو؟! لە کوێ بوون، ئەو پیاوە ئازایانەی، شەوانە لە یانەی فەرمانبەرانی شارەکان، تا درەنگانی دەمانەوە، باشترین خواردنەوەیان هەڵدەقوڕاند، لە چاوی دۆست و یارە جوانەکانیان، کاغەزی قوماریان ڕادەکێشا؟! لە کوێن، ئەو ئامەردانەی ناوی خەڵکی کوردپەروەری سەردیان پیسدەکرد، دژایەتیاندەکردن، ژنانیان بەناوی سۆزانی و سەر بە (بەعس)وە دەکوشت؟! کوان ئەو دەنگە دلێرانە، بۆ دەنگیان نایە؟!
بڕواناکەم، گەر پێناسەیەکی تایبەتی شۆڕش هەبێ، هەموو مەرجەکانی لەگەڵ شۆڕشی ئەو ساڵەی (کوردستان)دا بگونجایە. بەڵام تەنیاوتەنیا هەر، یەک شت ئەو خەڵکەی کۆکردبووەوە، ئەویش ناوی (بارزانی) بوو! ئەگینا هەر باشیشبوو، ئەو ساڵە لەگەڵ داگیرکەر و دوژمنێکی سەرسەختی درندەی شۆڤینی وەک (بەعس)، لەگەڵ دەوڵەتێکی گەورەی بەتوانا و دەسەلات، دەوڵەمەند و فرەدۆست، خاوەن سوپایەکی گەورە و زۆر، هاوچەرخ و بەدیسپلین، پرچەکی هەمەجۆرەی مرۆڤرکەر توانیمان، بجەنگین و خۆمان ڕاگرین!
من ئێستە دەڵێم: ئەوە ئازایەتی و ژیری، کەسی تێدا نەبوو، بەڵکوو بە (قوودرەتی قادر) مابوو! بۆیە هەر پێش گەڕانەوەم، دووئامەم بۆ هەردوو هاوبیری ئەفسەر (مەنسوور) و (حەمەشەوقی) نووسی: تکاتان لێ دەکەم، تا دەتوانن، دڵسۆزی خاک و نەتەوەکەی خۆتان بن، بەڵام بەخۆڕای، خۆتان بۆ کەس بە کوشت مەدەن، ئاگاتان لە خۆتان بێ، چونکە لە پاشەڕۆژدا، کورد و (کاژیک) زۆر لە ئێستە، پێویستیان پێتان دەبێ!

بەدەم گەڕانەوەوە...

ڕەوانشاد (برایم نوری ئەحمەد)، کە بە (شێخ برایمە شەلە) ناسرابوو، لە دایکەوە خزمم بوو، لە شێخەکانی (ئامادین) بوو، بۆ یەکەمین جار ساڵی (**1963**)، لە شۆڕشی (**11**)ی سێپتێمبەردا بووە بە پێشمەرگە و چەندین جار بریندارکراوە.
داوای لێ کردم، لە گەڕانەوەدا پێکەوەبین. منیش دوای ئەوەی پێشمەرگەکان پارەیان وەرگرت و گەڕانەوە، لەگەڵ ئەودا و لە پێشی دەبلکابینەیەکدا، تا (خانە) لەگەڵی سواربووم. لەڕێ بۆی گێڕامەوە، چۆن کاتی خۆی ساڵی (**1972**)، لە (خانە) ژیاوە، ڕایبواردووە و کونبەکونی شارۆچکەکە شارەزایە. منیش سەیرم لێدەهات، بیری هیچم نەبوو، ئەوەتەی (شێخ برایم)م دەناسی، هەر لە (سولەیمانی) دیومە، لە کوێوە پەڕیوەتە ئەو ناوە؟! کەی و بۆچی لە ئەوێ ژیاوە؟!

گوتی: دوای ئەوەی (حەمەی حاجی برایمی چەرمەگا) و کۆمەڵەکەیمان لە (خەڵەکان) کوشت، یەکسەر رامانکرد بۆ بارەگەی (بارزانی) و ئەوانیش، ناردیانین بۆ (خانە). (ئیدریس) پێی گوتین: جارێ لە ئەوێ دانیشن، تا شتەکە کۆندەبێ، هەموو مانگێکیش بە شێوەیەکی ڕێکوپێک، پارەیەکی باشیان بۆ دەناردین.

منیش بەڕاستی سەیرم لێهات، ئەو کاتەی ئەوە ڕوویدا، لەنێوخەڵکدا وابڵاوبوو، ئەم کارە بێ ئاگاداری، بارەگەی (بارزانی) نەکراوە. بەڵام باوەڕم نەدەکرد، بە ئەو وردی و پلاندانانە کرابێ، داوی ئەو پیلانەش، لە بارەگەی (بارزانی) چێنرابێ! داوام لێ کرد، لە نووکەوە بۆم بگێڕێتەوە، ئەویش پێکەنی و گوتی: بۆ چییتە؟ بۆ (کاژێک)ی دەنێری؟! گوتم: (کاژێک)ی چی؟ گوتی: بۆ تۆ وادەزانی، ئێمە لە کوێی گادا نووستووین، بۆ کەس هەیە، نەزانێ، تۆ لەگەڵ ئەواندا کاردەکەی؟ گەر بۆ ئەوانیشی دەنووسی، ئەوا پێویست ناکا، چونکە (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز) خۆیان (کاژێک)ن، لە بارەگەی (بارزانی) کاردەکەن و ئاگایان لە ئەو جۆرە شتانە هەیە. گوتم: کاکە شێخ، تۆ بۆ منی دەگێڕیتەوە، هەقی (کاژێک)ت چییە؟!

ئیدی گوتی: باشە، گرنگ نییە. دوایی دەسپێکرد و گوتی: دوای ڕێککەوتنەکەی (**11**) مارسی (**1970**)، سەرۆک (بارزانی) لە هەموو لایەکمان خۆشبوو، سەرمان لە سەرکردایەتی دا و بەڵێنماندا، بۆ هەموو فەرمانێکی بارەگەی (بارزانی)، گوێڕایەڵ و دڵسۆز بین، هەر کارێکمان پێ بسپێرن، جێبەجێیکەین.

پاشان (چەرمەگایی)ەکان، ڕۆژی (**25. 9. 1971**)، لەپڕ (شێخ موحەممەدی سەییدعلی)یان لە (سولەیمانی) کوشت، ئێمەش هەموو (کاریزەیی)ەکان و شێخان کۆبووینەوە، لە ئەو بڕوایەدا بووین، دەستی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) تێدا هەیە. نوێنەرێکمان بۆ سەرەوە نارد و داوامان لێ کردن، ڕێمانبدەن، تۆڵەی خۆمان بکەینەوە. ئەوەبوو، لەگەڵ (ئیدریس)دا ڕێککەوتین، ئێمە بگەڕێینەوە و لە نێوچەی (خەڵەکان)، خۆمان قایمکەین. ئەوانیش برووسکەیەک بۆ (حەمە) بنێرن و داوای لێ بکەن، سەردانی بارەگەی (بارزانی) بکا. لە هەمان کاتدا، ئێمەش لە ڕۆژی دەرچوونیان ئاگادارکەنەوە. پاشان ئەو ڕۆژە هات و ئێمەش لای (خەڵەکان)ەوە، بۆسەیەکمان بۆ دانان. زاڵگەیەکمان دانا و چەن پێشمەرگەیەکی نەناسراومان، لەسەر جادەکە دانا، تا کە هاتن، ڕایانگرن و داوای نووسراویان لێ بکەن. پاشان دایانبەزێنن و بیانهێنن بۆ لای ئێمە.

کاتێ گەیشتن، داوای مۆڵەتی ڕۆشتنیان لێ کردبوون، چونکە چەکداربوون و پێشمەرگەش نەبوون. ئەوانیش نووسراوەکەی بارەگەی (بارزانی)یان پیشاندابوون. پێشمەرگەکانیش گوتبوویان: فەرمووین دابەزن، با بچین بۆ لای لێپرسراوەکەمان. کە هێنایان بۆ لای ئێمە و ئێمەیان دی، ئینجا تێگەیشتن، ئەمە چاڵە و بۆیان هەڵکەنراوە، تازە هیچیان بۆ ناکرێ

و چەکیشیان پێ نەبوو، لە ترومبێلەکاندا بەجێیانهێشتبوو. ئێمەش هەموویانمان ڕیزکرد، یەکسەر دەسرێژمان لێ کردن و هەموویانمان کوشت، هەر بە جێیەکانی ئەوانیش، خۆمان گەیاندەوە نێوچەی سەرکردایەتی. بارەگەی (بارزانی)ش، بە تیری دوو نیشانیانشکاند: لە کۆڵ هەردوو دوژمنە دێرینەکەیان بوونەوە و تۆڵەی خۆیان لە هەردوولامان کردەوە!

لە ڕاستیدا ئەو کاتە، ئەو هەنگاوەی بارەگەی (بارزانی)م بە ڕاست دەزانی، چونکە هەردوولایان، زیانێکی زۆریان لە شۆڕشی کورد دابوو، بەلام ئێستە بیری لێ دەکەمەوە و دەڵێم: گەر سەرکردایەتی شۆڕش، لە چەن کەسی خۆشبووبێ، ئیدی چ پێویستەکا، هێمنیناکاتەوە و دوایی، تۆڵەیان لێ بسەنێتەوە؟! چونکە جارێکی دیکە، کەس بڕوای بە ئەو جۆرە لێبووردنانە نامێنێ، ڕیزەکانی گەل پتر، ناکۆکی و دووبەرەکی تێدەکەوێ!

هەر بۆ نموونە: (شێخ موحەممەد)، لە سەرەتای لاوێتییەوە، پێشمەرگەبووە و سەرکردایەتی شۆڕش، کارێکی گرنگیان پێ سپاردووە، زۆر سەرکەوتووانەش جێبەجێیکردووە. (بەدرەدین عەلی) پارێزگاری شاری (هەولێر) بوو، وەک چۆن (زەعیم سەدیق) لە شاری (سولەیمانی)، وەک سەگێکی هار، لە گیانی خەلکی شار بەربووبوو، بە تایبەتی ڕۆژی (**19. 6. 1963**)، بە دەیان خەلکی نیشتمانپەروەری بێتاوانی کوشت، ئەویش بە هەمان شێوە دڕندەیەکی شۆڤێنی عەرەب بوو، یەکێکی دیکەی لە ئەو سەگە هار و کێویلانە بوو، خراپەیەکی زۆری، بەرانبەر دانیشتوانی شاری (هەولێر) کردبوو. بۆیە سەرکردایەتی شۆڕش بڕیاریاندا، بیتۆپێنن. ئەوە بوو، سالی (**1965**) دوو پێشمەرگەی ئازا و گیان لەسەر دەسی کوردیان بۆ نارد، (شێخ موحەممەد) لەگەل پێشمەرگەیەکی دیکە لە شاری (بەغدا) بوو، پارێزگاری تاوانبار (بەدرەدین عەلی)یان کوشت، تۆڵەی بەرودوای هەموو تاوانەکانیان لێ کردەوە و بە سزای مەرگیان گەیاند. ئاخر تاوان نییە، پێشمەرگەیەکی ئازای وەک (شێخ موحەممەد)، لە تەمەنی (**30**) سالیدا، قوربانی دەسی جەنگی نێوخۆ و دوژمنایەتی خێلەکی بێ، لە کاتێکدا هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، لەپێناوی نەتەوە و نیشتمانەکەیدا، ژیانی خۆی بۆ خەباتکردن تەرخانکردبوو؟!!

(1971 – 1941)

دوایی (شێخ برایم) لە (خانە) مایەوە و منیش لەگەڵ ڕەوانشاد (ئەنوەری سەعید بەگ)دا سواربووم و بەرەو (مهاباد) ڕۆیشتین. ئەوە دواجاربوو، (شێخ برایم) ببینم، کاتێ لە دەرەوە گەڕامەوە، گوتیان کوژراوە، ڕۆژی (**29. 5. 2017**) حەزمکرد، سەری لە منداڵەکانی بدەم، کوڕە گەورەکەی (فەرەیدوون) و دایکی خاتوو (فاتمە)م بینی، ماوەیە پێکەوە دانیشتین و لە ئەو بارەیەوە هێندێ قسەمانکرد.

ڕەوانشاد (شێخ برایم)، پێشمەرگەیەکی زۆر ئازابوو، لە هیچ شتێ سڵی نەدەکردەوە. هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، تێکەڵی شێخانی (کاریزە) بووبوو، بەهۆی ئەوانەوە، تووشی دوژمنایەتییەکی زۆر گەورە بووبوو. لە ئەنجامیشدا، دوژمنەکانی تۆڵەیان لێ کردەوە و ڕۆژی (**12. 10. 1983**) لە تەمەنی (**38**)ساڵیدا کوشتیانەوە. لە دوای خۆشی (**2**) کوڕ و (**4**) کچی بەجێهێشتووە. ئەوا (**34**) ساڵ بەسەر تیرۆرکردنیدا تێپەڕدەبێ، خاتوو (فاتمە) بە دیار منداڵەکانییەوە دانیشتووە، بە شێوەیەکی زۆر جوان و ڕێزەوە، گەورە و پەروەردەی کردوون!

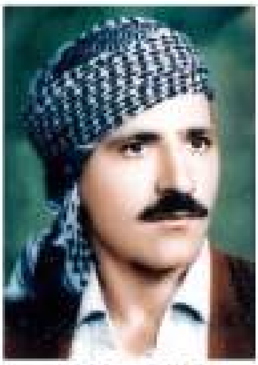

(1983 – 1945)

مهابـــاد

یەکێ ڕەوانشاد (ئەنوەری سەعیدی عەلی والی بەگ)ی نەناسیایە، وای دەزانی، پیاوێکی زۆر تووڕەوترۆ، درندە و نەزانە، هەر بۆیە لەبەر کورتی باڵا، تێکسمراوی و شێوەی ڕوخساری، لە دوورەوە خەڵکی (سولەیمانی)، ناویاننابوو (هەڤاڵ درندە). بەڵام کاتێ لێی نزیکدەبوویتەوە و تێکەڵیدەبووی، ئینجا بۆت دەردەکەوت، چەن پیاوێکی هێمن و لەسەرخۆ، قسەخۆش و ڕووناکبیر بوو. وەک پێشمەرگەیەکیش هەمیشە، لە سەنگەرەکانی پێشەوەی خەباتدا دەجەنگا.

ئەو ماوەیەی لە (خانە)وە تا (پێنجوێن) پێکەوەبووین، باسی گەلێ بابەتی مێژوویی و وێژەیی بۆ کردم، دەمەتەقێیەکی باشمان، لەسەر بیری نەتەوەیی و ڕەوشی شۆڕشی کورد کرد. زۆر خۆی بە نەتەوەیی دەزانی.

لە (مهاباد) دابەزین. دوای ئەوەی نانمانخوارد و کەمێ پشووماندا، کاک (ئەنوەر) زانی، ئەوە یەکەمین جارە، ئەو شارە خۆشەویستە دەبینم، تەکسییەکی بانگکرد و گوتی: بەنێوشار و شوێنە خۆشەکانی دەوروبەریدا بمانگێڕە. ئیدی هەموو جێگە گرنگەکان گەڕاین و کاتێکی خۆشمان بەسەربرد. شۆفێرەکەش مێژووی شارەکەی بۆ باسدەکردین و بەناوەکانیان ئاشنایدەکردین. پاشان لە کاک (ئەنوەر)ی پرسی: خانمبازی ناکەن؟! ئەویش لە پێشەوە دانیشتبوو، لێی تووڕەبوو، گوتی: ئێمە پێشمەرگەین، بۆ ئەو جۆرە شتە خراپانە نەهاتووین، پێشمەرگە چۆن شتی وا دەکا؟! ئیدی کابرای شۆفێر، لە ترساندا بێ دەنگبوو.

دوایی دابەزین، گوتی: ئەو پیاوە ناهەقی نەبوو، ئەو پرسیارەی لێ کردم، چونکە دەزانم، کورد بەگشتی و پێشمەرگە بەتایبەتی دێن بۆ (ئێران)، بە دوای خانمبازیدا دەگەڕێن. بەلام گەر بۆ جارێکیش بێ، با ئەو کوردە بزانێ، پێشمەرگەی خاوەن ڕەوشتیش هەیە!

ئەو ڕۆژە، هەتاوێکی زۆر خۆشبوو، کەمێ بەپێش بەنێوشاردا گەڕاین. بەڕاستی (مهاباد)، هێندە دلگیربوو، دلم نەدەهات، بەجێیبێلم. شارێکی زۆر جوان و خنجیلانە، خۆشەویست و مەلبەندی کوردایەتی بوو. کاک (ئەنوەر)، گۆڕەپانی (چوارچرا)ی پیشاندام، ئەو گۆڕەپانەی دەسەلاتدارانی داگیرکەری دەولەتی (ئێران)، پێشەوا (قازیی موحەممەد) و هاوەلەکانیانی لێ هەلواسیبوو. چونکە وێنەی ئەو ڕەوانشاداتەم بە هەلواسراوی دیبوو، ملەلارەکەی (قازی) و لاقە شۆڕبووەکانیم، هەر لەبەرچاوبوو، وامدەزانی، تازە لەداردراوە و هێشتا ملی، هەر بەپەتی سێدارەکەوە دەجولێتەوە!

ئیدی لەگەل کاک (ئەنوەر)دا، کۆلی خەفەتمانخوارد. گوتم: کێ دەلێ، گەر کۆماری (کوردستان) نەڕوخایە، ئێستە بارودۆخی ئێمەش، باشتر نەدەبوو؟! گوتی: گەر هەردوو پارچەکەی باشوور و خۆرهەلات یەکبوونایە، یەک سەرۆکیان هەبووایە و ڕابەری بکردایە، ئینجا باشتردەبوو. ئەگینا لێرە (قازی) و لە ئەوێ (بارزانی) هەبووایە، ڕێک نەدەکوتن.

بنەمالەی کاک (ئەنوەر)، بنەمالەیەکی نیشتمانپەروەری تێکۆشەربوون، جگە لە خۆی لە شۆڕشی نوێی گەلەکەماندا، مانگی (7)ی سالی (**1982**)، لەنێوچەی (شارەزوور) شەهیدکرا، (**3**) برای دیکەشی بە ناوەکانی (عوسمان، کامەران و بەختیار) شەهیدکراون. سلاو لە گیانی پاکیان بێ!

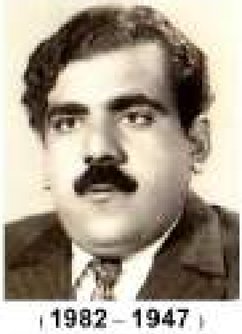

(**1982 – 1947**)

پێنجوێن

ڕۆژی (9. 10)، گەیشتینەوە (پێنجوێن). کاتی گەڕاینەوە، بارەگەی هێزیان بۆ نێو (پێنجوێن) گواستبووەوە. لە ئەو قوتابخانەیە هەواریانهەڵدابوو، کە بە منالی لێم خوێند بوو! (فەتاح ئاغا) ناردی بە دوامدا، لە حەوشەکە ڕاوەستابوو، بانگیکردم و گوتی: لەگەڵ (عەلی تۆفیق) بڕیارمانداوە، بچی بۆ بەتالیۆنەکەی (شێخ موحەممەد پاساکی) و کاروباری دارایی وەرگری. منیش یەکسەر ڕەتمکردەوە. زۆری ڕاگرتم و گەلێ قسەی بۆ کردم، بەلام کاری تێ نەکردم و گوتم: بڕیارێکە و داومە، تا لە شۆڕشدابم، نزیکی پارە ناکەومەوە. دەمەوێ، لە بەتالیۆنی (4) کاربکەم. ئینجا بۆ سەر بیروباوەڕ و بیری نەتەوەیی بایدایەوە. لە ئەو بارەیەوە، هێندێ قسەی بۆ کردم. پاشان گوتی: با (نوری) لە (تەویلە) بێتەوە، قسەیەکی لێ دەکەین.

ماڵی (ئازاد مستەفا) گواستبوویانەوە بۆ (مەریوان). بەلام (شێرکۆی هەژار)، بەزۆری هەر لای ئێمە دەژیا. (مامەبەکر)م وازی لە (سەولاوا) هێنابوو، لەگەڵ (ئەحەی دەروێش حەسەن)ی هاوڕێی منالیدا، لە (پێنجوێن) دووکانێکیان دانابوو، هەر لە ئەوێش دەژیان و دەنووستن. زۆر هەوڵم لەگەڵ دان، بێنە لای ئێمە، یا خانوویەکیان بۆ پەیداکەم، هیچ کەلکی نەبوو. هەردووکیان دەروێشانە دەیانگوزەراند!

هاوڕێکانم گوتیان: لە سەرەوە (حوسێن موحەممەد سەعید) ناوێ شەهیدبووە، دەنگوباسەکە بە هەڵە، بە ماڵی باوکت گەیشتووە، دایکت بە قوڕپێوان هاتبوو بۆ ئێرە، ئێمەش دڵنیامانکردەوە و گەڕایەوە. ئیدی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بۆ ئەوەی دڵیان هیچ نەکا، لە تاواندا نامەیەکم بۆ ناردن. کاتێکم زانی، دایکم و باوکم پەیدابوون. شەوێ لە ماڵی (عەلی عەبەوەنەوش) بووین. بەیانی بردمن بۆ (مەریوان).

دووەمین سەردانی سەولاوا

ئەوە جاری دووەمبوو، سەردانی (سەولاوا) بکەم. ئەم جارەیان، بەتەواوی گەورە بووبوو. هێندێ ماڵ لە (پێنجوێن)ەوە گواستبوویانەوە و لە ئەوێ دەژیان. کاتەکەی پاییزبوو، شەو ساردیکردبوو. دانیشتووانی هۆردووگەکە، خەمیان لێ هاتبوو. چونکە بەفردەباری، ئەو ناوەی هەموو دادەپۆشی. کاربەدەستانی (ئێران)یش بەڵێنیاندابوو، لە وەرزی زستاندا بیانگوێزنەوە. ئەو کاتە، (سەلاح)ی براشم، لە ماڵی پورە (مەلیح)م دەژیا. چەن ڕۆژێ لەنێو خزم و دۆستەکانماندا ماینەوە، بە خۆشی ڕامانبوارد.

ڕۆژێ سەردانێکی (دووڕووە)مان کرد و چاومان بە (شێخ عوسمانی سیراجەددین) کەوت. من پشتم زۆر دیشا، بۆ شێخم باسکرد و ئەویش، هێندێ شلەمەنی وەک (سۆربۆزاک و

نەکمیوە)ی بۆ نووسیم، کە ناوەکانیانم هەرگیز بیرناچی، چونکە لەگەڵ (شێخ عوسمان)ی زاوامدا، بە ئەو ناوانە زۆر پێکەنین و دەیگوت: لە ناوی دەرمان ناچن و خۆی دروستیکردووە! بەڵام دوایی، لە دەرمانگەکانی (مەریوان) کڕیم و دوای ماوەیە، نەخۆشییەکەشم نەما!
لە گەڕانەوەمدا، (سەلاح)ی برامم لەگەڵ خۆم برد. لە (مەریوان) لە خوێندنگەی ئامادەیی شۆرش وەرگیرا. ئەو کاتە لەگەڵ (حەسەن) ناوێکی کوردی خۆرهەڵاتدا، لە ماڵی (ئازاد) دەنووستن. (ئازاد) دەیویست، هەردووکیان بۆ پاشەڕۆژی (کاژیک) پەروەردەکا!

بەسەرهاتی گەشتێ

دوای ئەوەی دایکم و باوکم گەڕانەوە، پارەیەکی باشیان دامێ. خۆشم ئەو دوو مانگەی لە سەرەوەبووم، مووچەم وەرگرتبوو. جگە لە ئەوەی، لە پارەگەی (بارزانی)شەوە، پارەیان دابوویێ، گیرفانم پڕبووبوو.
لە (پێنجوێن)، تووشی (سلەیمانی قەساب) بووم. قوڕگ و دەمی بە سارغی بەسرابوو. کونێکیان لە ئاستی دەمیدا هێشتبووەوە، تا بتوانێ، قسەبکا و نان بخوا. هەرچەندە نەیدەتوانی، وەک جاران بە ئارەزووی خۆی پارووبگلێنێ، بەڵکوو هەر شۆربا و شلەمەنی دەخوارد. گۆشت و کەبابی وردەکرد و پارچەپارچە دەیخوارد. لەگەڵ خواردندا، ڕەوشی زۆر خرابوو، بەڵام لە دەم نەکەوتبوو، گوێی نەدەدایە و لە جاران پتر قسەیدەکرد!
ئەو کاتە لە (تاران)، لە نەخۆشخانەیەک کەوتبوو، بۆ چەن ڕۆژی بە مۆڵەت هاتبووەوە. کارتی ئوتێلێکی دامێ و گوتی: لەگەڵ (برایم) و (سەروەت) وەرن، ئوتێل و خواردنی بەیانیانتان لەسەر من. ئیدی منیش قایلبووم و زۆرم پێ خۆشبوو، (تاران) ببینم، بەتایبەتی ئەو کاتەش، (نوری) لە ماڵی باوکی لە (تەویلە) دایکوتابوو، ئەو ناوەش بێ دەنگبوو، هیچ دەنگی هێرشکردن و جەنگ نەبوو. جگە لە ئەوەی (ئازاد)یش بە هەڵی زانی و گوتی: بەڵکوو لە (تاران)، بەهۆی (سیروان عوسمان)ەوە، هێندێ مۆری نوێ، بۆ (کاژیک) دروستکەی.
دەوروبەری ڕۆژی (20 10) بوو، هەرسێکمان چووین بۆ (مەریوان). ئەو شەوە لە ماڵی بەهەشتی (مەلانەجیب) ڕۆژمانکردەوە. ئەو کاتە مەلا، لێپرسراوی (مەکتەبی سەفەر) بوو. بۆ بەیانی، سەرێکمان لە (مستەفای حاجی توفیقی دەلاک) دا. ئەویش لای کوردێکی خەڵکی (مەریوان)، لە سەرتاشخانە کاریدەکرد، ناوی (عەلی زەریفی) بوو. (برایم)یش لە ڕێی (مستەفا)وە ناسیبووی. لە ئەو ڕۆژانەدا، کەم کەس دەیوێرا، بێ پرسی دەزگەی سیخوڕی (ساواک)، بچێ بۆ (تاران)، چونکە یەکێ کەسێکی لە ئەوێ نەبووایە و جێی نووستنی دابین نەکردایە، بێ نامەی (ساواک)، هیچ ئوتێلێ جێی نەدەکردەوە.

(برایم) گوتی: من قسەم لەگەڵ کاک (عەلی) کردووە، پێکەوە دەچین بۆ (تاران) و یارمەتیماندەدا، بەمەرجێ خەرجی ئەمسەر و ئەوسەری، لەسەر ئێمە بێ. هەرچەندە پێم گوت: (سلەیمان) لە ئەوێیە و جێماندەکاتەوە، کەڵکی نەبوو.
ڕۆژی دوایی، سەری (عەلی زەریفی)مان دا و (برایم) پێی ناساندین. ئاغای (زەریفی)، دەستێ جلی ڕەشی زۆر سپۆرتی لەبەردابوو، وەک ئەکتەرەکانی سینەما، بۆینباخێکی قردیلەی بەستبوو. ریزی پێشەوەی ددانەکانی، هەمووی زێڕ و زیو بوو. لە قسەکردندا، زۆر ئەتەکێتی بەکاردێنا. هەر کە سەیری سەروقەسالیم کرد و ئەو هەڵسوکەوتەم لێ بینی، یەکسەر بە ساختەچی هاتە بەرچاوم. زوو بە (برایم) و (سەروەت)م گوت: با واز لە ئەم برادەرە بێنین، بە باشی نابینم، بەلام گوێیان لێ نەگرتم. ڕەنگە ئینکاری وەک (برایم)، لەنێوکوردیدا زۆر کەمبێ، بۆیە لەنێوخۆماندا، هەر لە زووەوە ناومانابوو: (ئینکارۆقراتی). وایدەزانی، گەر ئاغای (زەریفی)مان لەگەڵ نەبێ، گوورگ دەمانخوا!
چی بکەین؟ چارنەبوو، بڕیارماندا، یەکێکمان پارەی هەرچوارمان خەرجکا و دوایی، بەسەر (3) دابەشیکەین. بلیتی پاسمان بڕی و لە (مەریوان) دەرچووین. من و (سەروەت) پێکەوە دانیشتبووین. جووتەبراش (برایم) و (زەریفی)، لە تەنیشتمانەوەبوون.
ئاغای (زەریفی) هەر لە سەرەتاوە، چارەی منی نەدەویست. دیارە دڵ ئاوێنەی دڵ بوو! چونکە من هەر گاڵتەم پێدەکرد و ساختەچییەکی تەواوبوو. هەستییێکردبوو، من باشی دەناسم. لەبەرئەوە زۆر خۆی لە ئێمە نەدەگەیاند. بەلام لەگەڵ (برایم)دا دەتگوت، بە سکێ لەدایکبوون! هەر قسەی بۆ دەکرد و ئەویش سەری بۆ دەلەقان. جا من پتر لە ئەوە دەترسام، (برایم) نیازی وابێ، بیکا بە (کاژیک) و بە سەرکردایەتی ئاغای (زەریفی)، سەرکردایەتی هەرێمی خۆرهەلاتیش دامەزرێنێ!
هەر لە یەکەمین چاخانە دابەزین و ویستمان، نانی بەیانی بخۆین، هێندەی دیکە بۆم دەرکەوت، کاکە (عەلی) هاوڕێ دڵسۆزەکەی (برایم)ی ساویلکە، چەن پیاوێکی ساختەچییە، چونکە ئێمە داوای هێلکە و ماست و چامان کرد، ئەو بە هەڵی زانی و بە ئەو بەیانییە زووە، یەکسەر داوای مریشک و کوتیاکی کرد، لەگەڵ ئێمەش خەریکبوو، بخۆینەوە، بەلام سەری نەگرت!

کرماشان

گەیشتینە (کرماشان) و لە ئوتێل دابەزین. ئێمەی نەشارەزای دوای خۆی خست، لە ئوتێلێکی زۆر خۆش و گران جێیکردینەوە. نەیدەهێشت، ئێمە بچینەپێشەوە و قسەبکەین. هەر زوو هەموو شتێکی لەگەڵ ئۆفیسی ئوتێلەکەدا دەبڕییەوە. گەر بە ساختەچێتی نەبێ، ڕەنگە هەرگیز لە هەموو ژیانیدا، لە ئەو جۆرە ئوتێلانە دانەبەزیبێ! دیسانەوە،

بردینی بۆ ڕێستورانتێکی خۆش و گران، داوای خواردن و خواردنەوەی کرد. ئاغا پشتی پێوە ئەدەیەشا و بە ئارەزووی دڵی خۆی دەلەوەڕی، دەتگوت، خەنجەر لە کا دەدا! (برایم)یش هەر فەرمووی لەسەربوو، منیش لە داخاندا خەریکبوو، دەئاوسام و هەر دەمگوت: ئاخری خێربێ!

دوایی پێشنیازمکرد، بەشەو بڕۆین و چی دیکە لە ئەوە پتر، لە (کرماشان) نەمێنینەوە، بۆئەوەی دوانەکەوین، زوو بڕۆین و زوو بگەڕێینەوە. برادەرانیش پێشنیازەکەیان پێ باشبوو. بەڵام (زەریفی) کەمێ منجەمنجێکرد و دەیویست، گەشتەکەی دووروودرێژبێ و لەسەر گیرفانی ئێمە بژی!

هەرچی چۆنێ بوو، مارسیدیسێکمان گرت و نزیکەی نیوەشەو بوو، بەڕێکەوتین. لە ڕێ زۆری چەنەدا، مێشکی سەری بردبووین، شتی زۆر قۆڕی بۆ باسدەکردین، وایدەزانی، ئێمە لە هاوڕێیانی ئەشکەوت بەجێماوین، گیامان بە کێوەوە خواردووە و لە وڵاتی ئێمە، ئەو شتانە نییە. بۆیە ناومنا (ئاغای چەنگەبووزی) واتە چەنەباز!

بۆ نموونە، باسی یاسای هاتوچۆی بۆ کردین و گوتی: گەر ترومبێلەکان خێرا بڕۆن و سەرپێچیبکەن، پۆلیسەکان ژمارەکانیان دەگرن و دوایی سزایاندەدەن. منیش پێم رادەبوارد، سەرم کردبووە سەری و دەمگوت بەڵکوو غیرەت بیگرێ و لە کۆڵمانبێتەوە، لێم پرسی: ژمارەکانیان بە چی دەنووسن، بە قەڵەم یا بە پاندان؟! (سەروەت) لەبەر پێکەنین کولابوو، بەڵام (برایم) خۆی گێفکردبووەوە و دەیگوت: (شێخ) عەیبە، وازی لێ بێنە!

تـــاران

دەمەوێەیانی بوو، لە (تاران) لە نێوچەیەکی دواکەوتووی کۆن، لەبەردەم چاخانەیەک دابەزین. پرسیمانبوو، هەر بەجانتاکانەوە لە چاخانەکە دانیشتین و نانمانخوارد. لە ئەوە دەچوو، ئەوە ئێشی بێ، هەموو جارێ بێ، هەر لە ئەو چاخانەیە نانبخوا و لە ئەو ئوتێلەش دابەزێ. بۆیە هەموو خەڵکەکە دەیانناسی و تەماشای ئێمەشیان دەکرد.

ئیدی من بەتەواوی، گومانم لێ پەیداکرد و بە هاوڕێکانم گوت: هەرچی چۆنێ بێ، دەبێ، خۆمان لەدەس ئەم ئاغا (نازەریفە!) ڕزگارکەین. بەڵام کاکە (بلە)، هێشتا بڕوای نەدەکرد. پاشان ناچاربووین، دوایکەوین و چووین بۆ ئوتێلەکە. دوو ژوورمان گرت. من ئوتێلەکەم بە دڵ نەبوو، لەگەڵ ئوتێلچییەکەشدا، هەر چرپەچرپیبوو. داواشیکرد، پارەی ئوتێلەکە پێشەکی بدەین. من گوتم: نایدەم. ئەویش لەگەڵ مندا تێکیدا و کردی بە هەرا. هەستام، پەلامارییەم و تییهەڵدەم. هاوڕێکانم نەیانهێشت. باشبوو، ئوتێلچییەکە دەریکردین و چووینە خوارەوە. (زەریفی)ش بە دواماندا هات. پێم گوت: تۆ چیت لە ئێمە دەوێ؟ بۆ وازمان لێ ناهێنی؟ برۆ، تومان ناوێ. ئەویش گوتی: ئێوە بە قاچاغ هاتوون، یا دەبێ، لەگەڵ من بن، یا دەبێ، چەن هەزار تمەنێکم بدەنێ، ئینجا دەڕۆم، ئەگینا هەر ئێستە، (ساواک) ئاگاداردەکەم.

ئیدی وا تووشیووبووین، بە هیچ شێوەیە، لە کۆڵمان نەدەبووەوە. (برایم)یش واقی ورمابوو، بێدەنگ وەستابوو. دواجار من تەکسییەکم گرت، کارتی ئوتێلەکەی (سلەیمانی قەساب)م پیشاندا، بەپەلە سواربووین و ڕۆیشتین. ئاغای چەنگەبوزیش، بە تەکسییەک دوامانکەوت و گرتینیەوە. ئێمە دابەزین و خۆمان کرد بە ئوتێلەکەدا. (سلەیمان)یان بۆ بانگکردین و هەموو بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە. گوتم: بەڵکوو لە کۆڵمانکەیتەوە. هەرچەندە (سلەیمان) قسەی بۆ کرد، هیچ کەڵکی نەبوو. ئینجا خەریکبوو، لێی تووڕەبێ. ئەویش هاتەپێشەوە و دەستی بۆ دەمی برد، ددانەکانی سەر و خواری دەرهێنا و بێ کەڵبە مایەوە، گوتی: ئێوە قێل لە من دەکەن، من زۆربەی ژیانم لە زینداندا بەسەربردووە، هەر لە زیندانیشدا، ددانەکانیان دەرهێناوم. یا دەبێ، پارەم بدەنێ، یا شکاتتان لێ دەکەم. ئیدی (سلەیمان) گوتی: ئەم سەگبابە زۆر پیاوێکی خوێڕی و خراپە، با تووشی بەلایەکمان نەکا، شتێکی بدەنێ و با بڕوا. بەڕاستی بیرم نەماوە، چەندمان دایە، بەڵام پارەی خۆی وەرگرت و ملی شکاند. منیش سەیرێکی کاکە (بلە)م کرد و گوتم: باشە؟! ئەویش گوتی: بە شەرەفم، بچینەوە بۆ (مەریوان) دەبێ، بیکوژم! ئێمەش لە ئەو ڕۆژەوە تا ئەورۆ، ئەوا (44) ساڵ تێپەڕیوە، هەر گوێقولاغین و بە تەماین، کاکە (بلە) مژدەی مەرگی (زەریفی)مان پێ بگەیەنێ!

سەیر ئەوەبوو، ڕۆژێ لە (مەریوان) بووم، بەبۆنەی دامەزراندنی پارتی (ڕیستاخیز)ەوە، خۆپیشاندان بوو. ئاغای (زەریفی)، لە پێشی پێشەوەبوو، ئاڵایەکی بەدەستەوەبوو، چاوی بە من کەوت، بە هەموو هێزی خۆی قیراندی، (جاوید شا) واتە بژی شا!

تارانم چۆن دی؟!

دوای ئەوەی لە ئاغای (زەریفی) ڕزگارمانبوو، (سلەیمان) جێیکردینەوە. من و (سەروەت) پێکەوە لە ژوورێکی گەورە، ئەو و (برایم)یش لە ژوورێکی دیکەدا بووین. بەڕاستی، (تاران)ی ئەو سەردەمە، هەر لە (ئەورووپا)ی ئێستە دەچوو! دووکان و بازارەکانی، هەمووی بە گازینۆی جوان و ڕێکوپێک ڕازابوونەوە. سەرجادە و شەقامەکانی، زۆر خاوێن و خۆش بوون، هەمیشە جمەیاندەهات. گەلێ شوێنی جوان و خۆشی وەک (باخی وەحش، دەربەندشەمیران، بوورجەکەی ئیران) چووین. چاومان بە هێندێ هاوڕێی وەک (عومەری حاجی دەرویشی بەقاڵ، سیروانی عوسمانی سەعەی مەلاعەبباس) کەوت. (سیروان) بەڵێنی دامێ، مۆرەکانمان بۆ دروستکا، کەچی وەک پیشەی هەمیشەی خۆی، بەڵینەکەی خۆی بەجێ نەهێنا! ڕۆژێ بە ڕێککەوت، تووشی (مەلافەتاح عەبدولڕەزاق، جەلالی بلەی سنگەر، جەلالی مینا و ئەمیری حاکم شێت) بووین و هەموومان پێکەوە، چووین بۆ دەربەند (شەمێران) و تا ئێوارە لە ئەوێ بووین.

لە ڕاستەوە (جەلالی بلەی سینگەر، عومەر سالح، حوسێن موحەممەد عەزیز، جەلالی مینا، سلەیمانی قەساب، برایمی حەمەعەلی، مالافەتاح عەبدولڕەزاق، سەرومت موحەممەد ئەمین و ئەمیری حاکم شێت) ڕۆژی (27. 10. 1974) گیراوە.

لە (تاران) پیاسەمانەدکرد، هەر بە ڕێککەوت، ڕەوانشاد دوکتور (هەلکەوت)ی سەرۆکی بەشی بەروبوومی کێلگەم بینی، زۆر بێتاقەتبوو، گوتی: لە ئەوانەیە بۆ خوێندن ڕەوانەی دەرەوەتان کەن. منیش گوتم: ئازە ئێمە فێری ژیانی پێشمەرگایەتی بووین، دەرەوەمان ناوێ، کەچی نەمدەزانی، هەمووی چەن مانگێکی دیکەی پێ ناچێ، شۆڕش تێکدەشکێ و بەسەرشۆڕی دەگەڕێینەوە! ماوەی هەفتەیە لە (تاران) ماینەوە. لە ئەو ماوەیەدا، بازاڕە گەورەکانی (پلاسکۆ) و (کورش) گەڕاین، هێندی کەلوپەل و دیاریمان کڕی.

لە ڕاستەوە (سەرومت موحەممەد ئەمین، برایمی حەمەعەلی، حوسێن موحەممەد عەزیز و سیروانی عوسمانی مەعەی مەلاعەباس) ڕۆژی (29. 10. 1974) لە فرۆشگەی (پلاسکۆ) گیراوە.

پاشان بە پاسە گەورەکانی (TBT)، تا (کرماشان) هاتینەوە. ڕۆژێکیش لە ئەوێ ماینەوە و دوایی بە تەکسی هاتینە (سنە). شەوێ لە ئەویش ماینەوە و لە ئوتێل (ئابیدەر) بووین. پاشان بەرەو (مەریوان) گەڕاینەوە. من و (برایم) لە هۆردووگەی (سەولاوا) لاماندا. مالی (سابیر)ی برای، تازە گەیشتبوونە ئەوێ و سەری لێ دان. دوو ڕۆژیش لە ئەوێ بووین، پاشان گەڕاینەوە بۆ (پێنجوێن). هەر زوو هەواڵی بریندواربوونی هەردوو هاوبیری ئەفسەر (کەریمی شێخ سەلام) و (شوان)مان پێگەیشت، کە لە بەرەکانی جەنگ، لە سەرەوە بەشدارییانکردبوو.
هەر لە ئەو ماوەیەشدا بوو، دوو هاوبیری ئازا و دڵسۆزی دیکەمان، لە سەرەوە شەهید بوون. لێپرسراوی سەربازی (جەمالی وەستا موحەممەد)، خەڵکی (هەڵەبجە) بوو. ئەوی دیکەشیان ملازم (موحەممەدی حاجی ئەحمەدی سەرۆیی) بوو، هەردووکیشیان لە هێزی (زمناکۆ) بوون.

شێوازێکی نوێی ڕێکخستن

لەگەڵ (ئازاد)دا دانیشتین و لەسەر ڕاپۆرتەکەی خۆم، دەمەتەقێیەکی دوورودرێژمان کرد. هێندێ لە پێشنیازەکانیان پێ باشبوو. ئەوەبوو، ڕێکخستنی سەربازیمان، لە ڕێکخستنی ڕامیاری جیاکردەوە. (کۆمیتەی سوپایی)مان درووستکرد و لە (4) هاوبیر پێکهاتبوو. کارەکانیشمان، بە ئەم شێوەیە دابەشکردبوو: (ئازاد) لێپرسراوی کۆمیتە و منیش کارگێری کۆمیتەکە بووین، ناوی هەموو ڕێکخستنەکە و مۆری کۆمیتە لای من بوو. هەردوو ئەفسەر (مەنسوور) و (کەریم)یش، ئەندامبوون.
(مەنسوور) لێپرسراوی هێڵی ڕێکخستنی نیوچەی سەرکردایەتی و (کەریم)یش لێپرسراوی هێڵی ڕێکخستنی هێزی (زمناکۆ) بوون. بە ئەو شێوەیە، ئەفسەرەکان (مەنسوور، شوان و حەمەشەوقی)، لە سەرەوە کاریانئەکرد.
پاشان لە ماوەیەکی کەمدا توانیمان، پێشمەرگەیەکی زۆر، لە دەوری (کاژێک) کۆکەینەوە. لە هێزی (زمناکۆ)، هەردوو هاوبیر (کەریم) و (جەلالی حاجی حوسێن)، چالاکییەکی زۆریان نواند. جگە لە ئەوەی ئێمە، لە هەردوو هێزی (خەبات) و (ئەزمڕ)، قسەمان لەگەڵ زۆربەی کادیرە سەربازییەکانی وەک (تایەری عەلی والی بەگ، شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز، بەختیار بابان، نزاری عەقید ئەمین، ئەنوەری مەجید سوڵتان، جەمالی خولەسنەیی) و چەندین سەرلق و لێپرسراوی سەربازی دیکەی وەک (مەهدی مەلاعەلی، ئەنوەری عەلی نەجار، جەزای عەلی کاتب، سلەیمانی قەساب ...) کرد و ڕێکمانخستن.
مامۆستا (عوسمان) لە شاری (سنە)، چاپ و ڕۆنیۆیەکی نوێی کڕیبوو، هەموو نووسین و کارەکانی (کاژێک)مان، پێ رادەپەڕاند. ڕێکخستنێکی هاوچەرخمان درووستکرد، ئیدی

ڕۆژبەڕۆژ قەبارەمان زیادیەکرد. لەبری ناوی نهێنی، هەر هاوبیری ژمارەی نهێنی تایبەتی خۆی هەبوو. دۆسییەکمان درووستکردبوو، هەر هاوبیری سێ لاپەڕەمان بۆ تەرخانکردبوو، هەر چالاکییەکی بتوواندایە، یا شتێکی لێ ڕوویدایە، لە لاپەڕەکەیدا دەمانووسی. ئیدی وردەوردە، چالاکیمان دەنووان، خەریکبووین، لە قۆناغی گاگۆلکێ دەرچین وسەرپێی خۆمان بکەوین.

(ئەییلی نووری مەتی)، هاوڕێیەکی دێرینی خۆم بوو. لە شۆڕشدا، لە پەیمانگەی کادیراتی (پارتی) دەیخوێند. بەڵام هەمیشە، بیری لە بیری ئێمەوە نزیکبوو. لە مانگی (11)دا، خوێندنەکەی تەواوکرد و هات بۆ (پێنجوێن)، لە بارەگەی لقی (4)ی (پارتی)، سکرتێری کارگێڕیی بوو. هەر زوو پێوەندیم پێوەکرد و کاری لەگەڵ دەکردین. ئیدی بەهۆی ئەوەوە، ئاگامان لە هەموو دەنگوباس و هەواڵێکی لیژنەی ناوچە و لقی چواری (سولەیمانی) بوو.

یەکەمین بڵاوکراوەم، بۆ هێزەکانی پێشمەرگە نووسی، لەگەڵ (شێرکۆی هەژار)دا، بە ڕۆنیۆ ڕامانکێشا، لە هەموو هێزەکانی دەورووبەری (سولەیمانی) و نێوچەی سەرکردایەتی، ژمارەیەکی زۆرمان لێ بڵاوکردەوە. لەبەرئەوە دەزگەی (پاراستن)، شێت و هاربوون، هەموویان بە ئیشی من دەزانی و زۆربەی خەڵکیش پێیان وابوو، من سەری مارەکەم!

چەن هەڵسووکەوتێکی سەیر!

لە ئەو ماوەیەدا، زۆر بە کوڵودڵەوە کارمدەکرد. لە بەریشەوە هێندی گوتارم ئامادەدەکرد. لە ئەنجامی ئەوەی ڕۆژبەڕۆژ، ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک) فراوانتردەبوو، وردەوردە، باری ئابوورییمان ڕووی لە گەشەکردن دەکرد. چەک و تەقەمەنیمان دەسدەکەوت. ئێمەش ڕێزێکی بێسنوورمان، لە هاوبیران (شێرکۆ، ئازاد و عوسمان) دەگرت. بەڵام ئەو برادەرانە، کەمێ لە خۆیان بایبووبوون و لە قاوغەکەی خۆیان دەرچووبوون! بەتایبەتی (شێرکۆ)، هەر زۆر سەیر بوو، پیاوێکی زۆر تووڕە و کەلەڕەق بوو، قسەی وەرنەدەگرت. بۆ نموونە: (کاوس)ی هاوڕێم، لای ئێمە میوانبوو. ئێوارەیە چووینەوە بۆماڵەوە، (شێرکۆ) لە ئەوێ بوو. (کاوس) سڵاوێکرد، وەڵامی نەدایەوە و خۆشهاتنیشی لێ نەکرد. ئینجا ئەو ڕوویتێکرد و سڵاوی لێ کرد. کەچی دیسانەوە وەڵامی نەدایەوە. بەڵکوو دوای ماوەیە هەستا و ڕۆی. ئەمە تەنیا هەر لەبەرئەوە بوو، کاتیان بۆ (کاوس) دانابوو، بیبینن، لە (تەویلە)وە بەتایبەتی بۆ ئەوە هاتبوو، بەڵام هەڵەیە ڕوویدابوو، هۆکەشی هەر لە خۆیانەوە بوو، نەیانتوانیبوو، بیبینن. ئیدی لەبری ئەوەی هۆکەی بزانن و ڕەخنەی لێ بگرن، بە ئەو شێوەیە هەڵسوکەوتی لەگەڵ کرد، کە ئەوە نیشانەی کاڵوکرچی بیر و ڕەوشتی ئەو پیاوە بوو!

هەروەها (فوئاد موحەمەد ئەمین سەراج)، هاوبیریکی خۆمان بوو، هێندێ ڕەخنەی لە هەڵسوکەوتی هاوبیرانی (کاژیک) گرتبوو. شەوێکیان بە ئێمەیان گوت: ماڵەکەمان بۆ چۆڵکەن، هێندێ کاری تایبەتیمان هەیە. (فوئاد)یان بانگکردبوو، تا (شێرکۆ) قسەی لەگەڵ بکا و لێی بپرسێتەوە. (برایم)یش وەک دەرویشی لێپرسراوەکەی ئامادەببووبوو. هەر لە ڕێوە، کترەییەک ئاویان گەرم کردبوو، بۆکسی ئاسن و چەقۆیان دانابوو، گوایە گەر (فوئاد) دانی بە هەڵەکانیدا نەنا و ڕاستی نەگوت، وای لێ بکەن، بەزۆر دان بە تاوانەکانیدا بنێ، کە ئەو کارە لە ڕەفتار و کردەوەی پیاوە دیکتاتور و فاشیستە درندەکان دەچێ! جا ئەو کاتە، خۆی و پارتەکەی هێشتا هیچ نەبوون، لەگەڵ هاوبیریکی خۆیدا، بە ئەو شێوەیە هەڵسوکەوتیدەکرد، ئاخۆ گەر دەسەڵاتی تەواوی هەبووایە و دەسی بڕۆشتایە، چی لە نەیار و دوژمنەکانی خۆی بکردایە؟!!

جگە لە ئەوەی، ئەم کەلە سەرکردەیە، بەتەواوی بۆنی دەمی گۆڕابوو، کە تازە هاتبوو، شێوازی قسەکردن و هەڵسوکەتی جۆری بوو، بەڵام دوای ئەو ماوەیە، بە جۆرێکی دیکە بوو، کەمتر خۆی پیشاندەدا، ڕەنگوڕووی دیکتاتۆری پێوە دیاربوو. لە هەموو جۆرە باسێ، خۆی لادەدا و دەیویست، ئێمە وا تێبگەیەنێ، تەنیا هەر بۆ (کاژیک) دەژی و هیچ جۆرە ژیانێکی دیکەی، لا مەبەست نییە! بە کوردییەکەی، زۆر وشکبوو، ڕووی نێو کۆمەڵی نەبوو، لەگەڵ کەسدا هەڵی نەدەکرد! لە ئەم دواییانەشدا هەستمکرد، ناکۆکییەک لە نێوان (عوسمان) و (شێرکۆ)دا هەیە، بەڵام نەمدەزانی، لەسەر چییە و بە کوێ گەیشتووە؟!

(ئازاد)یش هێندێ جار گوڕجوگۆڵ، وریەبەرز، بەهێز و چستوچالاک بوو. هێندێ جاریش بێورە، بێتوانا و سستوسۆڵ بوو. گەلێ جار دووقۆلی دادەنیشتین، هەموو کەموکوڕی و گرفتەکانمان دەستنیشاندەکرد، ڕەخنەم لێ دەگرتن، خۆشی بڕوای بە هەموو قسەکانم دەکرد، هەرچەندە دەیویست، گەلێ شت بدرکێنێ، بەڵام نازانم، بۆچی هیچی نەدەگوت، لەنێو سنگ و سکی خۆیدا، لوولیدەدا و پۆنگیدەخواردەوە؟! دیارە پێی ڕاست نەبوو، لە پشت سەری هاوبیرەکانییەوە قسەبکا. هەموو جارێ دەیگوت: با کۆنگرە بگرین، بزانە، چی دەکەم و چی دەڵێم! بەڵام زۆر گلەیی لە (برایم) دەکرد، هەمیشە دەیگوت: شیاوی ئەو شوێنە نییە، کە کاری تێدا دەکا! ئەو کاتە، من لە ئەو گلەییانە تێ نەدەگەیشتم، بەڵام دوایی زانیم، هەموو قسەکانی ڕاستبوون، چونکە دوای هەرەسەکە، هەمووی بەرەوڕوو پێ گوت.

ئەو خۆی وەک (ئازاد) بەتایبەتی و سەرکردایەتی کاتی بەگشتی، بڕوا و هیوایەکی گەورەیان بە من هەبوو، پێیان دەگوتم (صەمامی ئەمانی حیزب) و (ئازاد)یش، چەن جارێ، ئەوەی بە گوێی خۆمدا داوە. هەر بۆیە، هەموو کارەکانی بە من سپاردبوو، هەرچەندە خۆی لێپرسراوی یەکەمی کۆمیتەی سوپایش بوو!

رووداوێکی خەمگین

ماڵی (سلەیمانی قەساب)، دوو نهۆمبوو، خۆی لە سەرەوە و خوالێخۆشبوو مامۆستا (حەمەساڵحی عەبەپشی)ش، لە خوارەوە دەژیان. شەوێ (حەمەساڵح)، داوەتی من و ملازم (مەنسوور)ی کرد. (سلەیمان) لە سەرەوە، کۆڕی دانیشتنی گەرمبوو. ئێمەش چەن کەسێ بووین، دانیشتبووین و لە گەرمەی قسەکردندا بووین. (قەهمی عەلی قنگە)، دەرگەی کردەوە و گوتی: (حەمەعەلی حەمەمراد) لە حەوشە کەوتووە و دەناڵێنێ. یەکسەر هەموو چووینەدەرەوە و بینیمان، زۆر ئازاری هەبوو، بە ئاستەم هەناسەیدەدا. (سلەیمان) گوتی: دانیشتبووین و دەمانخواردەوە، هاتەدەرەوە، دەسیەئاوبگەیەنێ، لە هەیوانەکەوە بەسەردا کەوتووەتەخوارەوە. حەوشەکەیان کۆنکرێتبوو، لەنێوەراستی حەوشەکەشدا، حەوز و فوارەیەکی تێدابوو. ملی بەر قەراغی حەوزەکە کەوتبوو، بە هیچ شێوەیە نەیدەتوانی، بجوڵێ و قاچی نەبوو، هەستێ. لەبەرئەوە بڕیارماندا، بە ئەو نێوەشەوە بیبەین بۆ (مەریوان). من بەپەلە چووم بۆ لای (نووری)، خەبەرمکردەوە و رووداوەکەم بۆ گێرایەوە. پاشان داوای جیبەکەم لێ کرد. ئەویش زۆر بەساردییەوە گوتی: با رۆژبێتەوە، بزانین، چی بەسەردێ. گوتم: تا رۆژدەبێتەوە، دەمرێ. بەڵام هیچ گوێی نەدایە!

کاتێ گەڕامەوە، (سلەیمان) جیبێکی پەیداکردبوو. لەسەر داوای (حەمەعەلی)، من و (سلەیمان) لەگەڵی سواربووین. (فەرهاد عەبدولحەمید)یش لەگەڵمان هات. کاژێری یەکی شەو گەیشتین. باشبوو، ئەو شەوە (بلە گوێ سووتاو)، ئێشکچیبوو، زۆر یارمەتیداین. هەر دەسبەجێ، (فەرهاد) تیلیفۆنی بۆ کاک (فەتاح) کرد و بە ئەو شەوە هات. (مەلانەجیب) و (دارای حەسەن یارە)شی لەگەڵ بوو.

(حەمەعەلی)، خوێنێکی زۆری لەبەررۆیشتبوو. پێویستی بە خوێن بوو. سەیر ئەوەبوو، نەخۆشخانەکە پڕبوووبوو لە کورد. جگە لە خوێنی من، خوێنی کەسی دیکەی بۆ نەبوو. من خوێنم دایە، دەرزیان لێدا و خۆشی سەرخۆشبوو، هەر زوو خەوی لێکەوت. دوکتۆرەکان گوتیان: بەیانی زوو دەبێ، ڕەوانەی (سنە)ی کەین. چونکە (بڕکەپەتکە)ی ئازاری پێ گەیشتووە. (فەتاح ئاغا) بە (فەرهاد)ی گوت: ئەم شەو لای دەمێنێتەوە و بەیانی لەگەڵی بچۆ بۆ (سنە). پاشان بڵاوەمان لێ کرد.

(حەمەعەلی) تا (مەریوان)، هەر لە باوەشی مندا بوو. هەموو جلەکانم خوێناوی بووبوو. جامانەکەم لە سەرییەوە ئاڵاندبوو، بە سەری ڕووتی گەڕامەوە. ئەو شەوە من و (سلەیمان)، لە ماڵی (مەلانەجیب) کاژێری (4)ی بەیانی نووستین، بەیانیش گەڕاینەوە بۆ (پێنجوێن)، ئەمە رامانبوارد!

ئەوا ئەورۆ (**44**) ساڵە، (حەمەعەلی) هاوڕێم، لەسەر گازی پشت کەوتووە و ناتوانێ، هەستێ، هێندە ئازا و خۆراگرە، ڕۆژێ لە ڕۆژان نەمبینی، گوێم لێ نەبوو، ئاخ و ئۆفی لە دەمی بێتەدەرەوە، یا سکاڵایەکبکا، یا بگری، هەرچەندە بە هیچ شێوەیە، چاری نییە و تا ماوە، هەر دەبێ، لەنێوجێدا بکەوێ!

ئەم وێنەیە، مانگی (**8**)ی ساڵی (**2017**)، لە ماڵی (حەمەعەلی) گیراوە.

پارتیی و هاوبیرانی کاژێک

لە سەرەتای ساڵەکانی حەفتای سەدەی پێشووەوە، (پارتی) هەر بەناو هەبوو، وەک لاشەیەکی بێگیان وابوو. چونکە دەزگەی (پاراستن)، بەتەواوی جێیگرتبووەوە. بەتایبەتی لە ساڵی (**1973**)وە، تا دوارۆژەکانی گیانەلای شۆڕشی (**11**)ی سێپتێمبەر و کارەساتی هەرەس، دەسەلاتێکی گەورە و توانایەکی بێسنووری هەبوو. کام ئەندامەی لە (پارتی)دا، زۆر بە تەمەن و دەسەلات بوو، لەگەڵ لێپرسراوێکی (پاراستن)، هیچی پێ نەدەکرا. جگە لە لیژنەی ناوچە و لقەکان، (پارتی) لە هەموو (کوردستان)دا، ڕێکخستنی نەبوو. ئەو دوو دەزگەیەش، وەک فەرمانگەی لێهاتبوو، گەر یەکێ پێویستی بە نووسراوێ یا پشگیری هەبووایە، سەردانیدەکردن!

ئەندامانی لقی (سولەیمانی)، دووانیان (عەبدولی سوران) و (سدیقە فەندی)، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندیش بوون، بەڵام هێندەی (خاڵەحاجی)، لە شۆڕشدا ناوبانگ و دەنگیان نەبوو! بارەگەی لق لە گوندی (هەرگینە) بوو، هەمیشە چۆلبوو. لە خۆیان پتر بەدەگمەن خەڵک هاتوچۆیدەکردن. ڕۆژانە نیوەڕوان، خواردنی باشیان ئامادەدەکرد، ئەگینا هیچ کارێکی دیکەیان نەبوو. وەک تەمبەڵخانەی لێهاتبوو، هەرچی بە ئەوێدا بڕۆشتایە، لایدەدا و پشوویەکیدەدا، یا نانیدەخوارد و دەڕۆی! (خاڵەحاجی) هەموویانی لە دەسەلات ڕووت کردبووەوە، کەس نەبوو، بەرانبەری بکۆکێ!

مانگی (**11. 1974**) بوو، ڕەوانشادان (عەبدولی سوران) و (کەمال خۆشناو)، سەردانێکی کاک (فەتاح)یان کرد. داوایان لێ کرد، لە ڕیزەکانی پێشمەرگەی هێزی (خەبات)دا، بایەخ بە ڕێکخستنی (پارتی) بدەن، لە هەموو بەتالیۆن و لقەکاندا، ڕێکخستنەکە زیندووکەنەوە و بیبوژێننەوە. ئەویش زۆر بە گەرمی، پێشوازی لێ کردن و ئەو بیرۆکەیەی بەباش زانی. سەیر ئەوەبوو، زۆربەی پێشمەرگەکان بەگشتی و خوێندەوارەکان بەتایبەتی، ڕازی نەبوون، کار لەگەڵ (پارتی) بکەن و دەیانگوت: ئێمە پێشمەرگەین و تەنیا هەر (بارزانی) دەناسین، (پارتی) چی و کێ تاقەتی کۆبوونەوەی هەیە؟! ئەو جۆرە شتانە بۆ کاتی باشە، کە شۆڕش لە گفتوگۆدا بێ، جادەکەی پانبێ، خەڵکی شارەکان بالفشکەن و خۆیان بەسەر خەڵکدا بادەن!

لە ئەنجامدا، لە هەموو هێزی (خەبات)، چەن کەسێکیان بۆ کۆنەکرایەوە، لیژنەی ناوچەی لێ دروستکەن. لەبەرئەوە هانایان بۆ ئێمە هێنا، زۆربەی کادیرەکانی (کاژیک)، لە لیژنەی ناوچەی (پارتی) و ڕێکخراوی بەتالیۆنەکاندا دانران. (نوری، عەلی تۆفیق و برایم) بە منیان گوت: تۆمان بۆ لێپرسراوی ڕێکخراوی بەتالیۆنی (**4**) و ئەندامی لیژنەی ناوچەی هێز داناوە. بەڵام یەکسەر ڕەتمکردەوە و کارم لەگەڵ نەکردن. ئەوانیش خۆیان پێکەنیان دەهات و دەیانگوت: خۆ ئێمەش (پارتی) نین، ئەمە تەنیا شتێکی ڕووکەشە و کاک (فەتاح) داوای لێ کردووین! چونکە هەرگیز لە ئەو بڕوایەدا نەبووم. جارێکی دیکە، خۆم بە شتی لاوەکییەوە خەریککەم و سەری خۆم بەخۆڕای قالکەم. لەبەرئەوەی هەموو کاتی خۆم، بۆ باوەڕ و پارتەکەی خۆم تەرخانکردبوو. بەدەس من بووایە، یەکسەر (پارتی)م لە (کوردستان)، بەیەکجاری هەڵدەوەشاندەوە، لە جێی ئەو (کاژیک)م جێگیر و بەهێز دەکرد.

بۆیە وەک (خاڵەحاجی)، ساڵی (**1972**) پێی گوتم: شەرەفی ئەندامێتیمان لێ سەندیتەوە، منیش هەرگیز حەزم نەدەکرد، جارێکی دیکە ئەو شەرەفە بەرزەی (پارتی)م پێ ببەخشرێتەوە! چونکە خەڵکی کوردایەتی دەکرد و دوای سەرۆک (بارزانی) کەوتبوو، نەک لە خۆشی (پارتی)، چەکی پێشمەرگایەتی هەڵگرتبێ. جا گەر بە پێوانەی شەرەفی ئەندامێتی (پارتی) بووایە، لە (**90%**)ی خەڵکی (کوردستان)، بێبەشبروو دەمانەوە!

دوو سەردانی کتوپڕ

ڕۆژی لەپڕ، ملازم (حەمەشەوقی) پەیدابوو. هێندە دۆست و ناسیاوی زۆربوو، هەر شەوەی لە ماڵی بانگەکرا و تەنیا هەر یەک شەو، بەر ئێمە کەوت. زۆر شتمان باسکرد و شەوێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد. پاشان بەرەو (هەڵەبجە) ڕۆی و بڕیاربوو، بگەرێتەوە. بەڵام لە ئەوی خاتوو (ڕووناک)ی کچەکەی (شێخ حەمەئەمین)ی خواست و هەر بە (ئێران)یشدا گەڕابووەوە.

بەڵێنی دابووینێ، لە (ورمێ) مۆرەکان درووستکا. لەبەرئەوە بڕیاربوو، من و (برایم)یش بچین و مۆرەکان بێنینەوە. مامۆستا (قادر)یش تازە، لە بەرەکانی جەنگی ئیوچەی سەرکردایەتی گەڕابووەوە. گوتی: منیش دێم و حەزدەکەم، ماوەیە پشوویبدەم. ئیدی هەرسێکمان پێکەوە ڕێککەوتین و بەرەو (ورمێ) سواربووین.

سنە

هەر ئەو ڕۆژە لە (پێنجوێن)ەوە، خۆمان گەیاندە (سنە). هێشتا سەرلەئێوارەبوو، چووین بۆ نەخۆشخانە و سەرمان لە (حەمەعەلی) دا. باری تەندرووستی زۆر خراپبوو. لە سینەنگەیەوە تا نووکی پێی هەردوو قاچی نەدەجوڵا. (فەرهاد)ی لابوو، بینیمان. ئێوارە پێکەوەبووین و زۆری لێ کردین، لە ئوتێلەکە دانیشین. ئەو شەوە، دەمەتەقێیەکی دوور و درێژمان، لەسەر (کاژیک) کرد. هێندێ شتی باسکرد، گومانم لە ئەوە نەبوو، کە قسەکانی ڕاستبوون. چونکە (فەرهاد) ئەوانی لە ئێمە، باشتر دەناسی و لە (کاژیک)دا، لە ئێمەش کۆنتربوو. بەڵام (برایم) بێ ئەوەی زۆر ئاگای لە ڕووداوەکان بێ، کوێرانە داکۆکی لە (شێرکۆ) و (عوسمان) دەکرد، چونکە پێکەوە ئەندامی سەرکردایەتی کاتی بوون! تەنانەت ئەو دووانە، پڕوپاگەندەیان بۆ (فەرهاد) دەکرد و دەیانگوت: کورد نییە و نەبێ، لە (کاژیک) دەرکرێ!

جارێکی دیکەش مهاباد

ڕۆژی دوایی، گەیشتینە (مهاباد). ئێوارەیەکی درەنگبوو، لە ئوتێلەکە چووینەدەرەوە. زۆرمان برسیبوو. هەموو خواردنگەکان داخرابوون. لە گۆڕەپانی (چوارچرا)، تەنیا خواردنگەیە، لە دوورەوە گڵۆپەکەی دەسووتا. بەڵام دەرگەکەی داخرابوو. لە دەرگەم دا و کوڕێکی گەنج، لێی کردینەوە. بە قسەکانمدا تێگەیشت، لە باشووری (کوردستان)ەوە هاتووین. یەکسەر فەرمووی لێ کردین و دەرگەکەی داخستەوە. پیاوێکی دیکەشی لێ بوو. خۆیان بە ئێمە ناساند و دانیشتین. گوتیان: ئەم شەو میوانی ئێمەن و دەبێ، دڵمان نەشکێنن. ئیدی خواردن و خواردنەوەیەکی زۆریان هێنا، تا درەنگانێ، باسی کێشەی کوردمان بۆ کردن و بیروڕامان گۆڕییەوە. سەبارەت بە بارودۆخی کوردی هەردوو بەشەکەی (کوردستان)، هێندێ پرسیارمان لە یەکدی کرد.
دوایی لێیان پرسین: حەزتان لە گۆرانی هەیە؟! ئێمەش گوتمان: زۆر حەزمان لە (حەسەن زیرەک) و (حەمەی مامڵێ) هەیە. ئیدی ئەو شەوە تا نیوەشەو دانیشتین. ئەو دوو برادەرە، یەکێکیان بە مێزەکە تەپڵی لێدەدا، ئەوی دیکەشیان، گۆرانی بۆ دەگوتین.

بە جووتە ئاهەنگێکیان بۆ گێراین، مەگەر هەر لە دیوەخانە گەورەکاندا، ئاهەنگی وا ساز کرابێ! زۆر دەنگیان خۆش بوو، دەتگوت، (زیرەک) و (ماملێ) بۆ خۆیان دانیشتوون و گۆرانیمان بۆ دەچڕن. (برایم)یش بە دەنگە بەسۆزەکەی خۆی، بۆی دەسەندنەوە، هێندەی دیکە ئاهەنگەکەی ڕازاندبووەوە. تا نیوەشەو پێکەوەبووین و ڕێزێکی زۆریان لێ گرتین. پاشان تا بەردەگەی ئوتێلەکەش، لەگەڵمان هاتن.
ئاخر نازانم، گەر ئەوە نیشانەی بەهێزی هەستی نەتەوەیی کوردەکانی خۆرهەڵات نەبێ، خۆیان بە کورد نەزانن، لەپێناوی چیدا، سێ پیاوی نەناسیاو بانگدەکەن، کاتی خۆیان دەکوژن و ڕاژەیاندەکەن؟! ماوەی ئەو ساڵەی شۆڕش، هاتوچۆی (ئێران)م کردووە، ئەو پیاوەتی و مەردایەتییەی، لە کوردەکانی ئەو بەشەی (کوردستان)م دیوە، لە (سولەیمانی) لە دراوسێ و کەسەکانی خۆشمانم نەدیوە!

ورمێ

بەیانی ڕۆژبووەوە، سواربووین و چووین بۆ شاری (ورمێ). ئەوە یەکەمین جاربوو، ئەو شارە ببینم، زۆر گوێم لە ناوی ئەو شارە بووبوو، دەشمزانی، لەسەر ئەو شارە گەورەیە، لەنێوان کورد و ئازەرەکاندا، چەن گرفتی گەورە ڕوویداوە.
(ورمێ) لەسەردەمی شادا، ناوی (رەزائیە) بوو. لە تەنیشت زەریاچەیەکی گەورەوە دروستکرابوو. بە یەکێ لە شارە گەورەکانی (کوردستان) دەژمێرری. دانیشتووانەکەی بەزۆری، لە کورد و ئازەر پێکهاتووە. بەڵام فارس و ئەرمەنیشی زۆر لێ دەژین. سەرەڕای ئەوەش، ژمارەیەکی زۆر لە ئەو کوردە فەیلییانەی، (بەعس) دەریکردبوون، لە (ورمێ) نیشتەجێکرابوون و کاریاندەکرد.
شارەکە بەئاشکرا، ڕوخساری پێشکەوتنی پێوە دیاربوو. دووکان و بازاڕ، گازینۆ و ئوتێلەکانی، زۆر جوان ڕازابوونەوە. جادە و شەقامەکانیشی، سەوزاییەکی زۆریان لێ چێنرابوو. بەڕۆژ سەرجادەکان، لەبەر خەڵک جمەیدەهات. شارەکە شارێکی گەلێ جوان و دڵگیر بوو.
ناونیشانی ئوتێلێکمان پێبوو، لە ئەوێ داپەزین. بە ڕێککەوت (فەرەیدوون عەبدولقادر) و (ڕاستی نوری شاوەیس)یش لە ئەوێ بوون. هەر ئەو ڕۆژە ئەوان گەڕانەوە و فریانەکەوتین، ماوەیە پێکەوەبین. دووکانی مۆرهەڵکەنەکەمان دۆزییەوە. خاوەنەکەی تەنیا هەر زمانی فارسی و ئازەری دەزانی. ئێمەش عەرەبی و کوردییمان دەزانی، هیچیشیان ئینگلیزییان نەدەزانی! بۆیە ناچاربووین، بگەڕێینەوە بۆ ئوتێلەکە، تا تەگبیرێکەین و یەکێکی باش بدۆزینەوە، یارمەتیماندا و تێیانبگەیەنێ.

(حەمەشەوقی) ناوی خۆی نەهێنابوو. مۆرەکانی بە ناوی (کاژیک)ەوە، بەدرووستکردن دابوو. لە ئوتێلەکە دانیشتبووین، خەڵکێکی زۆری لێبوو، زۆربەیان بە کوردی قسەیان دەکرد. بەڵام باشبوو، کەسیانمان نەدەناسی. لەپڕ پیاوی هات و بە ئوتێلچییەکەی گوت: هاتووم، (کاژیک) ببینم، لە ژووری (412)یە. هەر یەکسەر مامۆستا (قادر) هەستا، بەرەوڕووی ڕۆیشت و قۆڵی گرت، بە کوردی پێی گوت: کوڕی حیز، نیازت نییە، بە کوشتمان بدەی؟! بڵێ، کاک (ژیر) و (کاژیک)ی چی؟! هەرچی چۆنێ بوو، تێیگەیاندین، کە هێشتا درووستیان نەکردووە و سەرەی زۆر لە پێشەوەیە. ئیدی نائومێدبووین.

دوای نیوەڕۆ، تەکسییەکمان گرت و چووین بۆ سەر زەریاچەی (ورمێ). ئەو کاتە وەرزی زستان بوو. ڕۆژێکی سارد و سەرما بوو. تا چاوبڕکا، زەریاچەکە هەر شینی دەکردەوە. لەنێو بازارەکەیدا، کەمێ گەڕاین و دووکانێکی کوردی فەیلیمان دۆزییەوە. سەرو کڵاوی ڕووسی خووری گەرممان لێ کڕی.

دوا ئێوارەمان بوو، چووین بۆ (ئێران کلوب) دانیشتین. ڕەوانشاد (دارا تۆفیق)ی ئەندامی سەرکردایەتی (پارتی)ش، لەگەڵ چەند میوانێکی بیانیدا، لە ئەوێ بوون، بەرانبەرمان دانیشتبوون و بە ئینگلیزی دەدوان. بەڵام نەیدەزانی، ئێمە کوردین، هەر تەماشاشی دەکردین. تا درەنگانی دانیشتین و پاشان هەستاین، شەوێکی زۆر خۆشبوو، ڕێستورانتێکی زۆر نایابیبوو، بە گۆرانی و مۆزیکێکی زۆر خۆش، هێندەی دیکە شەوەکەیان خۆشکردین. بەیانی زوو هەستاین و هەروا بە دەسی بەتاڵ، بەرەو (پێنجوێن) گەڕاینەوە.

مامۆستا کەریم بە حەواوە گیرا!

دایک و خوشکەکەی (خالید زامدار)، لە (سولەیمانی)ەوە ڕایانکردبوو، خانوویان دەس نەدەکەوت. برادەرانیش، نهۆمی خوارەوەیان بەخۆڕای دابوونێ و ماوەیە بوو، لە ئەوێ دەژیان. (خالید) هەمیشە سەرخۆشبوو. هەر خەریکی خوێندنەوە و نووسین بوو. هەموو ژمارەکانی گۆڤاری (ڕزگاری)م کۆکردبووە و بەرگم تێگرتبوو، لێی وەرگرتم و نەیهێنایەوە، دوای هەرەسی شۆڕش، لای ڕەوانشاد (شێخ ئەنوەری بەرید) بینیم، بۆ فرۆشتن دایینابوو، گوتی: لە (زامدار)م کڕیوە! برایەکی پێشمەرگەی هەبوو، زۆر کوڕێکی باشبوو، جاروبار بەسەردان دەهاتەوە. بەڵام دایکیان زۆر دەنگی زل و ناخۆش بوو، زۆر بە قسەشبوو، لووتێکی زلی پێوەبوو، چرووچاوپووشاوییەک بوو، زۆر ناشیرن و قەبە بوو. (کەریم ڕۆژ) زۆر هاوڕێی (خالید) بوو، زۆربەی کات لایانبوو، دایکی ناونابوو (پاپای). ئێمەش لە نهۆمی دووەم دەژیاین. هەمیشە میوانمان هەبوو، ماڵەکەمان جمەیدەهات. هەر بە ئاستەم بجوڵاینایەتەوە، لە خوارەوە گوێیان لێ بوو، دایکی (خالید) هاواری لێ

هەڵدەسا، سەرەڕای ئەوەی کرێی خانووشیان نەدەدا، هەمیشەش بوڵەبۆڵیبوو. لەبەرئەوە لە خوامان دەویست، چۆڵیکەن و بڕۆن. چەن جاری پێمانگوتن: خۆمان ئەو ژێرزەمینەمان دەوێ، بەڵکوو بۆمان چۆڵکەن. دایکیشی دەیگوت: خانوو لە ئەمە، باشترم دەس ناکەوێ و نارۆم!

ئیدی ئێمە چارمان نەما، بڕیارماندا، بەشێوەیەکی دیکە دەریانپەڕێنین. شەوانە تەپەتەپێکی زۆرمان دەکرد و بە دەنگی بەرزیش قسەماندەکرد. شەوێکیان دانیشتبووین، (برایم) ویستی، تەپەتەپێکا و خەویان لێ بزڕێنێ. چەن جاری لەسەر قەرەوێڵەکەوە، بەجووتەپێ خۆی هەڵدا و بازبازێنێیەکرد. هیچ دەنگ نەبوو. پاشان (کەریم) گوتی: تۆ لاچۆ، وا نابێ، با من خۆم هەڵدەم. لە ئەو کاتەدا (کەریم) خەریکبوو، خۆی هەڵدا، هەر بە حەواوەبوو، پێی بەر زەوی ژوورەکە نەکەوتبوو، (پاپای) بێ ئەوەی لە دەرگە بدا، دەرگەی ژوورەکەی کردەوە و گوتی: ئەمە تۆی؟! توخوا شەرم ناکەی، بە ئەم نیوەشەوە بازبازێنەکەی، هەراسانتکردووین و نایەڵی، بنووین؟!

(کەریم)یش هیچی بۆ نەمایەوە، لەتاواندا گوتی: بە خوا من نیم، کاک (برایم) بوو. (پاپای)ش گوتی: کوڕە بۆ درۆدەکەی، کاک (برایم)ی چی، ئەوەتە دانیشتووە، من بە چاوی خۆم تۆم دی، بازتدا. بە خوا لە ئەوە خراپتریش بکەن، نارۆم و چۆڵی ناکەم. ئیدی ئەو شەوە، تا درەنگانی پێکەنیوین! ئەوانیش گوێیان بە هیچ نەدەدا و (پاپای) قسەشی لەگەڵ نەدەکردین. هەر لە ئەوێش مانەوە، تا شۆڕش تێکچوو، ئینجا هەموومان پێکەوە، ماڵەکەمان چۆڵکرد و گەڕاینەوە. بە هاوڕێکانم گوت: ئەم ئاشبەتاڵە، زیانێکی زۆری بە کورد گەیاند، بەڵام ئێمەی لەدەس (پاپای) ڕزگارکرد!

دوو بڵاوکراوەی ناوزڕاو

سەرکردایەتی کاتی هەرێمی باشووری (کاژیک)، دوو بڵاوکراوەی زۆر هیچوپووچی نێوەڕۆک پووچەڵ و ناوزڕاویان دەرکرد. یەکەمیان ڕۆژی (**21 .1 .1975**) و دووەمیشیان ڕۆژی (**25 .1 .1975**) بوون. هەردووکیان یەک لە یەکدی خراپتربوون، نێوەڕۆکێکی زۆر لاوازیان هەبوو، بە شێوازێکی زۆر منداڵبازانە نووسرابوون!

بە نێوەڕۆکی هەردوو بڵاڤۆکەکەدا، زۆر بە ڕوونی دەردەکەوت، ئەندامانی ئەو سەرکردایەتییە خۆسەپێنەرە، لە ئەندێشەیەکی قووڵ و بیرێکی نەزۆکدا دەژیان، وایان دەزانی، (کوردستان)یان ڕزگارکردووە و دەوڵەتێکی (کاژیک)یان دامەزراندووە! ئیدی کاتی ئەوە هاتووە، هەردوو دەزگەی دادگەی نەتەوەیی و هێزی سیخووڕی (کاژیک) دروستکەن، تا لە گیانی هاوبیرەکانی خەباتی دوێنێی خۆیان بەربن. وەک چۆن دوای

ئەوەی (سەددام حوسێن)، دەستی بەسەر دەسەڵاتدا گرت، کۆمەڵی هاوڕێی خەباتی خۆی و ئەندامانی سەرکردایەتی (بەعس)ی پاکتاوکرد. ئایا کەس بڵاوکراوەی وا لاواز و نێوەڕۆک پوچەڵی دیوە، هێندە درێژ و توند بێ، هێندەش جنێوی تێدابێ؟!

ئەو دوو بڵاڤۆکە بە ناوی سەرکردایەتی هەرێمی باشوورەوە بڵاوکرانەوە، بێ ئەوەی ئەو دەسەڵاتەیان هەبێ. هێرشێکی زۆریان کردبووە سەر (ئێران)، داوای بەرەیان لە (پارتی) و کۆمۆنیستەکانی سەر بە (قیادە مەرکەزی) کردبوو. لە کۆتایی بڵاڤۆکەکەشدا، ناوی هەموو سەرکردایەتی کۆنیان ریزکردبوو، هەموویانیان لە (کاژیک) دەرکردبوو. من کە خوێندمەوە، زۆرم پێ ناخۆشبوو. لەبەرئەوە زۆر بەتوندی، دژی ئەو بڵاوکراوەیە وەستام و رەخنەیەکی زۆرم لێ گرت. چونکە لەلایەکەوە، ئەوان سەرکردایەتی کاتی بوون، کەس هەڵی نەبژاردبوون. لەبەرئەوە دەسەڵاتی ئەوەیان نەبوو، بڵاوکراوەی لە ئەو بابەتە دەرکەن و کەسیش دەرکەن، بەرنامەیەکی نوێش بۆ (کاژیک) دانێن.

لەلایەکی دیکەوە ئێمە هەموومان، لەژێر باڵی بەسۆزی سەرکردایەتی شۆڕش و سەرۆک (بارزانی)دا بووین. لە بڵاوکراوەکەدا، هێرشێکی توندیان بۆ سەر (ئێران) کردبوو، ئەوەش بەتەواوی، دەزگەی (پاراستن)ی تەنگەتاوکردبوو! لەلایەکی دیکەشەوە، هەموو بڕیارەکانی دانیشتنەکانی کۆنفرانسیان پێشێلکردبوو. (ئازاد)، هەموو ئەو رەخنانەی منی لا پەسەندبوو. بەڵام ڕاستی نەدەدرکاند، بۆچی ئەو بڵاڤۆکەیان دەرکردووە و پێی قایل بووە؟! هەرچی چۆنی بوو، لەگەڵ (ئازاد)دا ڕێککەوتین، جاری بڵاوی نەکەنەوە و رایگرن. هەروەها بڕیارماندا، بۆ چارەسەرکردنی ئەو گرفتانە، یەکەمین کۆبوونەوەی (کۆمیتەی سوپایی) بکەین.

من و (ئازاد)، بۆچوونەکانمان زۆر لە یەکدییەوە نزیکبوو. (کەریم سەلام) لە هێزی (زمناکۆ) لە (تەوێڵە) بوو، هێشتا هەر لە (مەنسوور) باشتربوو. ئەو زۆر لێمانەوە دوور بوو. (ئازاد) گوتی: حەزدەکەم، وەک ئەندامێکی (کۆمیتەی سوپایی)، سەری لە ئەو ناوە بدەی و لە ئەو سەریشەوە، لەگەڵ (مەنسوور)دا پێکەوە بگەڕێنەوە. تا ئێوەش دێنەوە، وەڵام بۆ (کەریم)یش دەنێرم و کۆبوونەوەکەمان دەکەین. منیش پێشنیازەکەیم پەسەندکرد.

سەردانی هاویبران

ئەو کاتە، ڕەوانشاد ملازم (تایەری عەلی والی بەگ)، جێگری فەرماندەی هێزی (خەبات) بوو. نامەیەکم نووسی و بۆم برد. مۆڵەتی هەفتەیەکم بداتێ. مۆڵەتەکەی دامێ و بە پێکەنینەوە گوتی: ئاگات لە خۆت بێ!

(1982 – 1936)

هاوبیر (جەلال سەعید) لە (مەریوان)، لەگەڵ (مەلانەجیب) لە (مەکتەبی سەفەر) کاریدەکرد، هەر زوو ڕەزامەندی (ساواک)یان بۆ وەرگرتم و بەرەو (خانە) سواربووم. زۆر پەلەم بوو، لەبەرئەوە لە هیچ شوێنێ خۆم دوانەخست و هەر بەڕێوەبووم. لە ماوەی شەو و ڕۆژێکدا، خۆم گەیاندە (چۆمان) و لە ماڵی ڕەوانشادان (حەمەشەوقی) و (عەزەی ئەحەبۆق)ی ژنبرای دابەزیم.

(عەزیز) لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەک، لە ئەوێ بوون، بێ ئەوەی هیچ کارێکی هەبێ. (حەمەشەوقی)ش لە گەرووی (بێشێ) بوو. هەر ئەو ڕۆژە، وەڵامم بۆ نارد و هاتەوە. شەو و ڕۆژێ پێکەوەبووین و ئەوێ پێویستبوو، بۆم باسکرد و پاشان بۆ سبەێنێ گەڕایەوە. چونکە نەیدەتوانی، ئەو بەرە گرنگەی جەنگی ڕووبەڕووبوونەوەی دوژمن، چۆڵکا و خۆشی زۆر بە دڵوکوڵەوە کاریدەکرد. هەر لەڕێی (حەمەشەوقی)شەوە، برووسکەیەکم بۆ (مەنسوور) نارد و داوام لێ کرد، لە ماوەی دووڕۆژدا بگاتە (چۆمان). لە ئەو ماوەیەدا، چاوەڕێی (مەنسوور)م دەکرد، بیستم، (فەتاح ئاغا) لە سەرەوەیە و لە (مەکتەبی عەسکەری) دابەزیوە. بە پێویستم زانی، سەرێکی لێ بدەم و مۆڵەتەکەم درێژکەمەوە. کە چوومەژوورەوە، دووقۆڵی لەگەڵ (عەبدوڵلائاگرین) دانیشتبوون. من تەنیا سڵاوم لە کاک (فەتاح) کرد، چونکە (ئاگرین) لەبەرەکەی دیکە بوو، مامۆستای پەیمانگەی کادیرانی (پارتی)ش بوو، دەنگوی ئەوەش هەبوو، کە هەر لە کۆنەوە (پاراستن) بووە!

کاک (فەتاح) بەزەردەخەنەیەکەوە لێی پرسیم: ئەوە خێرە لێرەی؟! گوتم: بۆ سەردانی هێندێ برادەری خۆشەویست هاتووم. بەبزەیەکی تەوساوییەوە گوتی: ئەو برادەرە خۆشەویستانەی، وەک خۆت بیردەکەنەوە؟! گوتم: مەرج نییە. گوتی: پارەت پێویست نییە؟ گوتم: زۆر سوپاس، پارەم پێیە. ئیدی ماوەی دوو هەفتەی دیکە، مۆڵەتەکەی بۆ درێژکردمەوە و ماڵاوایم لێ کرد.

(مەنسوور) بە پێشمەرگەیەکدا، نامەیەکی بۆ ناردم، بۆی نووسیبووم، ئێرە کەسی لێ نییە و ناتوانم، بێم، گەر دەکرێ، تۆ وەرە و چاوەڕێتدەکەم. منیش بڕیارمدا، بچم. هەر بەیانی زوو، لەگەڵ پێشمەرگەکەدا بەڕێکەوتین و تا سەر پردەکەی (حاجی)، بە ئوتۆمبیل چووین. دیسانەوە بە چیای (کاروخ)دا سەرکەوتمەوە، بە (گەرەوانان) و (ئاکۆیان)دا تێپەڕبوومەوە. دوای دوو ڕۆژ و یەک شەو، بە دیداری (مەنسوور) شادبوومەوە. بەڕاستی، دوای ئەوەی لەگەڵ بەتالیۆنەکەماندا، لە گەرووی (مێگر) گەڕاینەوە، لە ئەو بڕوایەدا نەبووم، جارێکی دیکە ئەو ناوە ببینمەوە. بەڵام وا ئەم جارەیان، بە کاری تایبەتی (کاژێک) بینیمەوە!

ئەو کاتەی ئێمە لە ئەوێ بووین، هاوینبوو. ئەو ناوە زۆر ئاوەدانبوو. لە هەردووبەری چەمەکە، لە بن دار و لەپەنا گرد و چیاکاندا، ژمارەیەکی زۆری خەڵکی هەڵاتووی گوند و شارۆچکەکانی لێبوو. لەتاو فڕۆکە و سوپای داگیرکەری (عێراق)، شوێنەکانی خۆیان بەجێهێشتبوو. بەڵام ئێستە زستانە و یەک مەتر بەفرباریوە، ئەو ناوە کەسی لێ نەماوە، چۆڵوهۆڵبوو، مەگەر بە ڕێککەوت، لە ڕێ تووشی پێشمەرگە بووینایە!

بارەگەی لقەکەی ملازم مەنسوور

ئەو کاتە (مەنسوور) سەرلقبوو. فەرماندەی بەتالیۆنەکەیان لە ئەوێ نەبوو، هەر خۆشی سەرپەرشتی بەتالیۆنەکەی دەکرد و بارەگەی بەتالیۆنەکەیان لە (دۆڵی ئاشان) بوو. بارەگەی لقەکەیان لەنێوان (حەریر) و (کۆرەک) لە نێوچەی (دۆڵی ئالانە)، لە پێشی پێشەوەی بەرەی جەنگ بوو. لەنێوقەدی چیاکەدا، (3) ژووری نزمی پچووکیان، لە قوڕ و بەرد دروستکردبوو. ژوورێکیان هی (مەنسوور) و جێگرەکەی، دوو ژوورەکەی دیکەشیان، هی پێشمەرگەکان بوون. ژوورەکان زۆپایان تێدابوو. گەرم و خۆش بوون. سەرلووتکەی چیاکەی بەرانبەریشیان، هەمووی بە ڕەبایەی سەربازی سوپای (عێراق) گیرابوو. زۆر لە یەکدییەوە نزیکبوون و بێ دووربین، یەکدیان دەبینی. ڕۆژ نەبوو، لە ڕەبایەکانەوە بەرتۆپیان نەدەن. بەڵام گوللەتۆپەکان، ئەو شوێنەیان نەدەگرتەوە و زیانی بە پێشمەرگەکان نەدەگەیاند. هەر یەکەمین ڕۆژ گەیشتم، کەمێ دانیشتین و ماندوویبوونم دەرچوو، چەن تۆپێکی پێوەناین، (مەنسوور) گوتی: ئەوە بەخێرهاتنی تۆ دەکەن!

دوای نیوەڕۆ، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەکدا، بە چیاکەدا هەڵگەڕاین، (مەنسوور) هەموو هێڵی پێشەوەی پیشاندام و بە دووربینیش، سەیری هەموو شوێنەکانم کرد. پشتی چیاکەی بە دەس دوژمنەوە بوو، نێوچەی (حەریر) بوو. دوایی نانی ئێوارەمانخوارد، شەویش لە تەنیشت زۆپا و لەبەرتیشکی چراکە دانیشتین و قسەماندەکرد. لەبەرئەوەی لەلایەکەوە، (مەنسوور)م زۆر خۆشدەویست و زۆر هاوڕێمبوو. لەلایەکی دیکەشەوە من بە (کاژێک)م ناساندبوو، نەمدەتوانی، هیچی لێ بشارمەوە. بۆیە هەرچی هەبوو، زۆر بەڕاشکاوی بۆم باسکرد. پاشان بڕیارماندا، پێکەوە بەرەو (پێنجوێن) بڕۆین و هەموو

شتەکان، لەگەڵ هاوبیرانا باسکەین و یەکلاییکەینەوە. بەڵام ئەو کاتە هێشتا، لێپرسراوی بەتالیۆنەکەیان نەگەڕابووەوە، ئەویش نەیدەتوانی، لە ئەو کاتە ناسکەدا، ئەو شوێنە ستراتیژییە چۆڵکا. لەبەرئەوە داوای لێ کردم، من بۆ (چۆمان) بگەڕێمەوە و لە ماڵی کاک (عەزیز) چاوەڕێیکەم.

ماوەی (3) ڕۆژ لای (مەنسوور) بووم. ئەو (3) شەوەی لە ئەوێ بووم، هەموو شەوێ پێشمەرگەکان، (خۆشاو)یان بۆ دەهێنام، بەڕاستی هێندە خۆشبوو، تێرم لێ نەدەخوارد! ئەو کاتەی لای پێشمەرگەکان بووم، هەستم بە خۆشی و چێژێکی تایبەتی دەکرد. ئەو کوڕە کوردە ئازایانە، لە هەموو خۆشییەکی ژیان و لە هەموو کەسێکیانەوە دووربوون. بەڵام هەموو کاتێ، لە مردنەوە نزیکبوون!

هەر ئەو کاتە (مەنسوور)، نزیکەی نیوەی پێشمەرگەی لقەکەی خۆی، لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا ڕێکخستبوو. منیش لە ئەو ماوەیەدا، گوتارێکی مێژوویی درێژم، لەسەر بەشێکی درووشمەکەی (کاژیک) بۆ نووسین (کوردستان بۆ کورد) بۆ؟

چۆمـــان

(3) ڕۆژ لای (مەنسوور) مامەوە، پاشان یەسرێکی دامێ و لەگەڵ پێشمەرگەیەکدا، تا نێوچەی (گەرەوانان)ی گەیاندم. دوابیش بەتەنیا، بە هەمان ڕێدا گەڕامەوە. بە هەرچی دەردیسەرییەک بوو، بە ئەو سەرماوسۆڵەیە، خۆم گەیاندە سەرجادەی قیر، سواری ترومبیلی بووم و گەیشتمەوە (چۆمان). ماوەی هەفتەیەک، لە ماڵی کاک (عەزیز) بووم و چاوەڕێی (مەنسوور)م دەکرد. چەن شەوێکی خۆشم، لای برادەران (دارای حەسەن یارە، ئەسعەد قەرەداخی، ئازادی عەبدوللا فەندی، مەزنی عوسمان فایەق و عومەر شەمەیی) بەسەربرد.

ئەو شەوەی لای هاوڕێ و هاوبیری خۆشەویستم ڕەوانشاد (مەزن) بووم، (عومەر شەمەیی)ش هات، هەرسێکمان تا درەنگانی دانیشتین و باسی بارودۆخی شۆڕشمان دەکرد. من و (عومەر) خەومان لێ نەدەکەوت. واشمانزانی، (مەزن) نووستووە. لەسەر (کاژیک) دەمەتەقێمان دامەزراند. ئەوە یەکەمین جاربوو، ئێمە سەبارەت بە (کاژیک)، بەئاشکرا بدوێین. چونکە هەرگیز پێکەوە کارمان نەکردبوو. گەلێ داکۆکی لە خۆی و سەرکردە کۆنەکانی (کاژیک) کرد. (شێرکۆی هەژار) و (عوسمان ڕەشید)شی، بە تێکەر و ئاژاوەچی تاوانبارکرد. (ئازاد مستەفا)شی بە کۆنە جەلالی و جاش دانا. منیش بێ ئەوەی یەکدی زویرکەین، وەڵامی هەموو تۆمەتەکانیم دایەوە و گەلێ شتیشم بۆ ڕوونکردەوە. ئیدی بێدەنگبوو.

پاشان گوتم: گەر ئەو کادیرانە دەیانەوێ، لەگەڵ ئێمەدا کاربکەن، ئەوا من دەتوانم، دانیشتنی سازکەم، هەردوولا پێکەوە دانیشین، دەمەتەقێ لەسەر باری (کاژیک) بکەین، هەموو پێکەوە بڕیاربیدەن و ئاشتبوونەوەیەکی گشتی درووستکەین. (عومەر) گوتی: ئەو پێشنیازە خراپ نییە. بەڵام لە ئێستەدا، بڕوام بە بارەگەی (بارزانی) هەیە!

کاتی بەیانی لە خەوهەستاین، (مەزن) پێی گوتم: شەوی خەوم لێ نەکەوتبوو، گوێم لە هەموو قسەکانتان بوو. سەبارەت بە سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، هەرچییەکت گوت، ڕاستبوو. ئەوان لە ئەوەش خراپترن.

(2008 – 1900)

من و (مەزن) لە ئەم قسانەدا بووین، دوو فڕۆکەی (عێراق) هاتن. تۆپە فڕۆکەشکێنەکانی شۆڕش و ڕاکێتی (هۆک) ڕاویاننان و ئاسمانیان لێ کردن بە چەرمی چۆلەکە، دووکەڵێکی زۆر، بەری ئاسمانی داپۆشی. فڕۆکەیەکیان بەپەلەپرووزێ دەربازبوو. ئەوی دیکەشیان، بە ئاسمانەوە گڕیگرت و کەوتەخوارەوە. شەوی ڕادیۆی (بەغدا)، هێرشێکی زۆر توندی، کردە سەر شای (ئێران) و گوتی: (ئێران) بە هەموو شێوەیە، جەنگی بەرانبەر بە (عێراق) ڕاگەیاندووە، هێزەکانیان لەنێو خاکی (عێراق) دان و بە ڕاکێتی (ئەمێریکایی)، فڕۆکەیەکی (عێراق)یان بەرداوەتەوە!

لەگەڵ (عەزەی ئەحەبۆق)دا

لە (چۆمان)، پیاوێکی لێبوو، ناوی (عەلی زەردەشتی) بوو. (عەزەی ئەحەبۆق) گوتی: خاڵە (عەلی) لە (کاژیک) کاژیکترە! با بچین، سەرێکی لێ بدەین و پێت بناسێنم. (زەردەشتی) پیاوێکی بەساڵاچووبوو. دووکانێکی چکۆلانەی هەبوو، هەمیشە دەوری پڕبوو. خەڵکی (سولەیمانی)، ڕۆژانە سەریان لێدەدا. پێیان ڕادەبوارد و تووڕەیاندەکرد. ئەویش جگە لە سەرۆک (بارزانی)، جنێوی بە یەکبەیەکی سەرکردەکانی کورد و هەموو کەسێکی دیکەش دەدا. پاشان عەرەب و توورک و فارسی دادەگرتەوە، ئەوەی خراپ بووایە، پێی دەکردن. منیش خۆم پێ ناساند و گوتی: لە کوێ پێشمەرگەی؟ گوتم: لە هێزی (خەبات). ئیدی هەر گوێم لێ گرتبوو، پەیتاپەیتا خەڵک دەهات و سەریان دەکردەسەری. ئەویش بێ دڵی خۆی نەدەکرد، بە کامی دڵی خۆی، جنێوبارانی دەکردن! ڕۆژێ لەگەڵ (عەزیز)دا چووین بۆ (مەکتەبی عەسکەری). لە دوورەوە، شوێنەکەی کاکە (حەمەی عەزیز)ی پیشاندام. لە بن دارێکدا بوو، بەچواردەوری دارەکەدا، بەگوریس چوارگۆشەیەکی چکۆلانەی دروستکردبوو. تا خەڵک لە ئەوە زیاتر، نەچنە پێشەوە. خۆشی بە ئەو سەرمایە، لە نێوەڕاستدا بەپێوە وەستابوو، قسەی لەگەڵ خەڵک دەکرد، نامە و سکاڵای لێ وەردەگرتن. (عەزیز) گوتی: تەماشای کاکە (حەمە) بکە، خۆی هەر لە (عەدنان قەیسی) و

شوێنەکەشی، لە (حەلبەی موسارەعە) دەچی! منیش ئەوە یەکەمین جاربوو، کاکە (حەمە) ببینم. ئەو کاتە، هێندەی دیکە ڕقم لێی هەستا. دوایی تووشی ڕەوانشاد (ستاری سەعید خەلەف) بووم، هەر زوو نووسراوێکی گەڕانەوەی بە (ئێران)دا بۆ وەرگرتم و خۆم ئامادەکرد.

پاشان (مەنسوور) هات. ئەو شەوە لە ماڵی (عەزیز) بووین. چەن برادەرێکی دیکەی خەڵکی (سولەیمانی) وەک (سلەیمانی قەساب، حەسەن حوسێن، عومەری ڕەشەجووتە، جەلالی مام ئەحمەد، عومەر شەمەیی، مەزنی عوسمان فایەق) و یەک دوو پێشمەرگەی دیکەشی لێبوو، ئەمدەناسین. مەزەیان دروستکرد و تا درەنگانی خورایەوە. (عەزیز) و (سلەیمان)، هەمیشە شۆخییاندەکرد و شەڕەجنێویانبوو. جارجارەش زۆرانیاندەگرت و گەلی پێکەنین.

کۆمەڵی پێشمەرگەی هێزەکانی (خەبات، زمناکۆ و ئەزمر)، مانگی (1)ی ساڵی (**1975**)، لە (چۆمان) لەبەردەم دووکانەکەی (عەلی زەردەشتی)دا گیراوە. وەستاوەکان لە ڕاستەوە: (سلێمانی قەساب، خوالێخۆشبوو ملازم وشیاری قاڵەورگە، حوسێن موحەممەد عەزیز، عەمید هادی حەمەرەشید، خوالێخۆشبووان عەزەی ئەحەبوق و جەماڵی عەلی باپیر) دانیشتووەکان (ملازم فەرەیدوون حەمەرەشید، ئەحمەدی حەمکوڵ، خوالێخۆشبوو ملازم ستاری سەعید خەلەف و مستەفا چاوڕەش).

گەڕانەوە

بەیانی زوو، من و (مەنسوور) بەرەو (خانە) بەڕێکەوتین. بۆ ئێوارە گەیشتینە (مهاباد) و لە ئوتێل دابەزین. بەیانی لە دەنگی شیعەکان خەبەرمانبووەوە، ڕۆژی عاشووورابوو، بەسەرجادەکاندا دەگەڕان و بەزنجیر، لە خۆیان دەدا. هەر ئەو ڕۆژە سواربووین و گەیشتینە (کرماشان)، لە ئەوێش لەگەڵ (نورەی مام برایم)دا، ماوەیە پێکەوە بووین و بۆ ڕۆژی دوایی، لە (مەریوان) دابەزین.

کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی

لەبەرئەوەی لە سەرەوە، زۆر چاوەڕێی (مەنسوور)م کرد، زۆر دواکەوتم و لە کاتی خۆیدا نەگەڕامەوە. بەداخەوە ملازم (کەریم سەلام) هاتبوو، ماوەیە لە (پێنجوێن) بوو، پاشان لە ئەوە پتر نەیتوانیبوو، چاوەڕێبکا، گەڕابووەوە بۆ (تەوێڵە).
من و (مەنسوور) لە (مەریوان)، لە ماڵی (ئازاد) بووین. کاتێ (ئازاد) پێشنیازیکرد، بچم بۆ نێوچەی سەرکردایەتی، بەڵێنیدامێ، تا ئێمە نەگەڕێینەوە و کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی نەکرێ، بلاڤۆکەکە لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بڵاونەکەنەوە. بەڵام پەیمانەکەی خۆی شکاندبوو، والدیاربوو، ئەو ناردنەی من بۆ سەرەوە گەمەیەبوو، تەنیا هەر بۆ ئەوە بوو، دوورمخەنەوە! بۆیە هەر دوای من، نەک هەر لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا، بلاڤۆکەکەیان بڵاوکردبووەوە، بەڵکوو بۆ زۆر کەس و لایەنیشیان ناردبوو! کاتێ لە سەرەوە گەڕامەوە، (سەلاح)ی برام ماڵی (ئازاد)ی بەجێهێشتبوو، نامەیەکی بۆ دانابووم و گەڕابووەوە بۆ (سەولاوا).
ڕۆژی دوایی، یەکەمین کۆبوونەوەی کۆمیتەی سوپایی دەستپێکرد. ئیدی تا لێرەوە، هەموو گرفتەکان لەنێوان من و هاوبیرانی سەرکردایەتی کاتیدا، زۆر خراپ تەقییەوە. لە کۆبوونەوەکەدا، سەرەتا (ئازاد) بلاڤۆکەکەی خوێندەوە. پاشان دەمەتەقییەکی گەرم، لەنێوان من و ئەودا دامەزرا و (مەنسوور)یش تەنیا هەر گوێگربوو. (ئازاد) بە هەموو شێوەیە دەیویست، داکۆکی لە نێوەڕۆکی بلاڤۆکەکە بکا. بەڵام بەڵگەکانی لاوازبوون و قسەکانیشی، بە دیواری مێشکەوە نەدەنووسان. سەیر ئەوەبوو، لەگەڵ زۆربەی ڕەخنەکانی مندا بوو، دەیگوت: ڕاستەکەی، منیش گوتم: گەر ئەم ڕەخنانەت پێ ڕاستە، چۆن لەگەڵ دەرکردن و بڵاوکردنەوەی ئەم بلاڤۆکەدا بووی؟!
ئینجا چاری نەما، هەموو شتێکی بەئاشکرا بۆ باسکردین و گوتی: سەرکردایەتی لە من، (شێرکۆ، عوسمان و برایم) پێکهاتووە. (برایم) لەجێی ئەبووان دانێن. (عوسمان) لە (هەڵەبجە) دەژی و لە ئێمەوە دوورە. لە ئەوی لەگەڵ برادەرێکدا، تێکەڵاوییەکی زۆری

پەیداکردووە. برادەرەکەش کادیرێکی پێشکەوتووی (قیادە مەرکەزیی)ە. کارێکی زۆری تێکردووە و (عوسمان)یش ئێستە، بەرەو (ماویزم) هەنگاودەنێ، (شێرکۆ)ش لێرەیە و لەنێو خۆمان دایە، دژی بۆچوونەکانی (عوسمان)ە و ناکۆکن. منیش لەنێوان هەردوولایاندا ماومەتەوە و تێداماوم. (عوسمان) داوادەکا، هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی کۆن، بە بڵاوکراوەیەک لە ڕیزەکانی ڕێکخستن دەرکرێن، ئەگینا وازدێنێ. منیش بۆئەوەی ڕیزەکانی (کاژیک) تێک نەچی و ئەو گرفتە چارەسەرکری، ئەم بڵاڤۆکەم نووسیوە و وەک چارەسەرێکی مامناوەندی، دڵی هەردوولایانم ڕاگرتووە و هیچ چارێکی دیکەم لەبەردەمدا نەبوو.

ئیدی (مەنسوور) واقیورما، چونکە لە ئەو ڕۆژەدا، چاوەڕێی ئەو چەلەمە گەورەیەی، لە سەرکردایەتی کاتی نەدەکرد. چەن دانیشتنێکی دیکەمان کرد، بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو. چونکە (ئازاد) دەیویست، من بڕوا بە ئەو بۆچوونانە بێنم، کە خۆشی بڕوای پێی نەبوو! ئەو شەوەی بۆ بەیانی (مەنسوور) دەڕۆیشتەوە، پێی گوتم: نازانم، چی بڵێم. تۆ خۆت ئەمان باشتر دەناسی. من دەنگی خۆم بە بۆچوونەکانی تۆ دەدەم. ئیدی ئەو ماڵاوایی لێ کردین. بەڵێنیشیدایێ، لە (ورمێ)وە بگەڕێتەوە، مۆرەکان وەرگرێتەوە و بە هاوبیرێکدا بۆمان بنێرێتەوە. باشبوو، دوای دوو هەفتە، بە پێشمەرگەیەکی لای خۆیدا، بۆی ناردین. دوایی (ئازاد) گوتی: دەبێ، بڵاڤۆکەکە لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی کۆمیتەی سوپایدا بڵاوکەیتەوە. منیش گوتم: لە شانەکاندا باسیدەکەم و بیروڕای خۆشمی لەسەر دەردەبڕم، چونکە من لەگەڵ نێوەڕۆکی ئەم بڵاڤۆکەدا نیم. (ئازاد) زۆر تکای لێ کردم، ئەو کارە نەکەم، بەڵام من بەڵێنم نەدایە. لەسەر ڕای خۆم سووربووم و گوتیشم: گەر لەسەر ئەو هەڵەیەی خۆتان بەردەوامبن، لە ماوەی یەک مانگدا، یەک هاوبیرتان بەدەسەوە نایەڵم. چونکە هەردوو هاوبیر (کەریم) و (مەنسوور)، ئێوە ناناسن و بڕوایەکی زۆریشیان بە من هەیە، (مەنسوور)یش دەنگی خۆی بە من داوە. هەرچی چۆنێ بوو، لەسەر ئەوە ڕێککەوتین، هەموو ئەو تێبینیانەی، سەبارەت بە بڵاڤۆکەکە هەمبوون، هەموویان بۆ بنووسم.

حەمەی مام ئەوڕەحمان

بەرەم خەفەتی ئەو ناکۆکی و هەڵسوکەوتە چەوتانەی، هاوبیرانی سەرکردایەتی کاتی (کاژیک)ەوە، بە جادەکانی (مەریوان)دا دەسووڕامەوە. لەپڕ تووشی ڕەوانشاد (حەمەی مام ئەوڕەحمان) بووم. (حەمە) هاوڕێیەکی دێرینم بوو، کوڵێکم پێخۆشبوو، بینیم. زۆری لێ کردم، سبەی نیوەڕۆ پێکەوە نانی بخۆین، منیش دڵم نەشکاند و داواکارییەکەیم پەسەندکرد.

بۆ سبەینێ چاوەڕێی (حەمە)م دەکرد، لە دوورەوە (سەباحی غالیبی)، بە خۆی و تویەڵی ڕیش و بە جامانەیەکی قووتەوە دەرکەوت. زۆر خۆشهاتنم لێ کرد. پاشان (حەمە) هات و هەرسێکمان پێکەوە ڕۆیشتین. (سەباح) گوتی: نیازی چیتان هەیە؟ گوتم: من لای کاکە (حەمە) داوەتم. گوتی: بە خودا ئەمنیش دێم. (حەمە)ش فەرمووی لێ کرد.

دوای نانخواردن دانیشتبووین، قسەماندەکرد. (سەباح) گوتی: (شێخ حوسێن)، ئەو جەمەدانەیەت لە کوێ کڕیوە؟ گوتم: دایکم بۆی هێناوم. گوتی: بەخودا جوانە. گوتم: پیرۆزتبێ. ئیدی ئەویش یەک و دووی لێ نەکرد، بەدەسی پیرۆزی خۆی، جامانەکەی لەسەرم کردەوە، قەدیکرد و هەڵیگرت!

پاشان دانیشتبووین، گوێمان لە دەنگوباسی ڕادیۆ دەگرت. ڕادیۆکە سەرنجی ڕاکێشام، زۆر باشی وەردەگرت، سووکەڵە و جوانیش بوو. گوتم: کاکە (حەمە)، ئەو ڕادیۆیەت لە کوێ کڕیوە؟ گوتی: لە (سنە). گوتم: زۆر جوانە. گوتی: پێشکەشتبێ. گوتم: زۆر سوپاست دەکەم، خۆم ڕادیۆم هەیە. (سەباح)یش هەڵیدایە و گوتی: ئەدی بۆ بە من ناڵێی، پیرۆزت بێ؟! (حەمە)ش گوتی: بەخوا ناوێرم، بە تۆ بڵێم، چونکە تۆ هێندە بێ چاوورووی، جامانەکەت لەسەری ئەو پیاوە کردەوە، هەر بڵێم، پیرۆزتبێ، یەکسەر دەیبەی. ئیدی (سەباح)یش بەپێکەنینەوە گوتی: ئەدی چۆن دڵت دەشکێنم!

فارووقی مەلاستەفا

پێش ئەوەی لە (چۆمان) بگەڕێمەوە، دوو ئەندامی سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، وەک بیرم مابێ، (شێرکۆی هەژار) و (ئازاد مستەفا) بوون، مانگی (**2**)ی ساڵی (**1975**)، لە ماڵی خوالێخۆشبوو (شێرکۆ بێکەس) لە (مەریوان)، چاویان بە (فارووقی مەلامستەفا) کەوتبوو و بە یەکی ناساندبوون. پاشان دەمەتەقییەکی زۆریان کردبوو، بڵاڤۆکەکەی سەرکردایەتی کاتیی ڕۆژی (**25. 1. 1975**)یشیان دابوویە.

ئەو کاتە (فارووق) لە دەرەوە، نوێنەری (قیادە مەرکەزی) بوو. داوایان لێ کردبوو، وەک دوو پارت هاوکارییکەن. ئەویش زۆری پێ باشبووبوو، بەتایبەتی لە بڵاڤۆکەکەدا، سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، زۆر بەڕاشکاوی، دانی بە ئەو تاوانانەی (کانیماسی)دا نابوو! جگە لە ئەوەی، بەشێوەیەکی فەرمیش، داوایان لە ڕێکخراوەکەیان کردبوو، بەرەیەکی (کوردستانیی) بکەنەوە.

دوایی وەک (شێرکۆ) بۆی گێڕامەوە، (فارووقی مەلامستەفا) بڵاوکراوەکەی لە ناوچەی سەرکردایەتی بڵاوکردبووە و جگە لە دەزگەکانی شۆڕشی (کوردستان)، خەڵکێکی زۆریش دیبوویان!

یەکەمین وازهێنانی ئازاد مستەفا

دوای ئەوەی بۆ (پێنجوێن) گەڕامەوە، ڕاپۆرتێکی درێژم، لەسەر شێوە و نێوەڕۆکی بڵاڤۆکەکە نووسی، هەموو بۆچوونەکان و هەڵوێستی خۆمم، دژی ئەو بڵاڤۆکە خراپە، بەڕاشکاوی دەربڕی. پاشان (ئازاد) هات بۆ (پێنجوێن) و نووسراوەکەم دایە. گوتی: گەر هەفتەی داهاتوو نەهاتم، لە (مەریوان) چاوەڕێتدەکەم. ئەوەبوو، ئەو نەهات و من چووم. ئێوارە بوو، چووم و (ئازاد) نوێژیدەکرد. زۆر سەیرم لێهات. هەفتەی پێشوو نوێژی نەدەکرد، ئەم گۆڕانکارییە کتوپڕییە چی بێ؟!

دوای نانخواردن گوتی: بۆ ئەوە بانگمکردی، تا پێت بڵێم، من وازم لە هەموو شتێ هێناوە، ڕووم لە خوا کردووە و وەک ئەو هەموو کوڕنە، چاوەڕێی ئەنجامی ئەم جەنگە دەکەم و چیدیکە، کاری ڕامیاری ناکەم. لەمەودواش (عوسمان) دەتبینێ. لەبەرئەوە پێویست ناکا، لەسەر نێوەڕۆکی ڕاپۆرتەکەت، هیچ جۆرە دەمەتەقێیەک بکەین. منیش زۆر بەسەریداهاتم و گوتم: گەر تۆ وازبێنی، (شێرکۆ) و (عوسمان)، هیچ جۆرە کارێکیان بۆ بەڕێوەناچێ. ئیدی زۆری لەگەڵ خەریکبووم، تا ڕازیمکرد. بەڵام هەر گوتی: هەفتەی داهاتوو، (عوسمان) دێ و لەسەر نێوەڕۆکی ڕاپۆرتەکەت، قسەت لەگەڵ دەکا.

ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی، تازە کەتنەکەیان کردبوو. بۆئەوەی پەشیمان نەبنەوە، کارەکەیان بچەسپێ و جێی خۆی بگرێ، هەر زوو وێنەیەکیان بە پۆستدا، بۆ (جەمال نەبەز)یش ناردبوو.

دوکتور (جەمال نەبەز)

سەرو وێنەشیان بەدەستی، بە مامۆستا (قادر)دا، بۆ (ئەحمەد هەردی، کامیل ژیر، فایەق عارف، شێخ موحەممەدی هەرسین و حەمەی عەزیز) ناردبوو. بە مەرجی (جەمال نەبەز)، لە ڕۆژی (**19. 5. 1962**)وە (کوردستان)ی بەجێهێشتبوو، تا ئەوڕۆش هەر لە (ئەڵمان) دەژی. مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین)یش، ڕۆژی (**11. 7. 1972**)، وازی لە ئیشکردن هێناوە و هیچ جۆرە پێوەندییەکی بە (کاژیک)ەوە نەمابوو، ئینجا ناوی ئەوانیشیان نووسیبوو!

هەڵبەتە ئەوانیش لە خوایان دەویست، بەڵگەیەکی وایان بەدەستەوەبێ، تا گەر دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)، لەسەر (کاژیک) تووشی گێچەڵێکیان کردن، بڵێن: ئێمە ئاگامان لێی نییە و ئەوەتە ئێمەشیان دەرکردووە!

لە هەمان کاتیشدا، یاداشتێکیشیان بۆ سەرۆک (بارزانی) نووسیبوو، لەگەڵ وێنەیەک لە ئەو بڵاڤۆکەدا دایانناببوو، من ببیەم و وەک نوێنەری (کاژیک)، لەگەڵ (بارزانی) قسەبکەم. بە خەیاڵی پووچی خۆیان، بەرەی (کوردستانیی) لەگەڵ (پارتی) دامەزرێنن!

کاتێ (ئازاد) ئەوەی پێ گوتم، تێر پێکەنیم و گوتم: خۆت باش دەزانی، من لەپێناوی بیروباوەڕەکەمدا، لە هیچ شتێ سڵ ناکەمەوە. گەر بزانم، ئەو کارە کارێکی باشە و بەرێکی دەبێ، ئەوا ئامادەم، یاداشتەکە بگەیەنم. بەڵام لەبەرئەوەی لەلایەکەوە، بڕوام پێی نییە و بە کارێکی هەرزەکارانەی دەزانم. لەلایەکی دیکەشەوە من کێم، تا (بارزانی) گوێم لێ بگری؟! یا بەرەمان لەگەڵ بکاتەوە؟! دوور نییە،ساڵی لە ئەوی چاوەڕێبکەم، هەر وەڵامیشم بدەنەوە. گەر کاربەدەستانی بارەگەی (بارزانی)ش وەڵامبدەنەوە، دەڵێن: یاداشتەکە گەیی و سوپاس. لەبەرئەوە داوای لێبووردن دەکەم، باشتروایە، ئەو کارە بە یەکێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی بسپێرن، خۆتان لە هەموو کەس لەپێشترن و ئەم تیۆرییە نوێیەش، هەر خۆتان داتانناوە!

عوسمان ڕەشید و تەقەلایەکی نەزۆك

مامۆستا (عوسمان) هات و لە ماڵی هاوبیرێ، دووقۆڵی دانیشتین. ڕاپۆرتەکەی منی دەرهێنا، دێربەدێر خوێندیەوە، دەمەتەقێیەکی زۆر توند و گەرممان لەسەر کرد. بەڵام من لەسەر بیروڕاکانی خۆم سووربووم. ئەویش هیچ جۆرە بەڵگەیەکی بەهێزی پێ نەبوو، تا باری سەنجەکانم بگۆڕێ. هەرچەندە (ئازاد)، خۆشی بڕوای بەقسەکانی خۆی نەبوو، هێشتا بەڵگەکانی ئەو بەهێزتربوون!

(عوسمان) گوتی: ڕاستە، ئێمە سەرکردایەتی کاتین. بەڵام لە ئەم بارودۆخەدا ناتوانین، کۆنگرە بگرین. لەبەرئەوە دەبێ، هەنگاوبنێین، (کاژیک) پێشخەین و لە گۆڕەپانەکەدا،

خۆمان بسەپێنین. تا ئەو سەرکردە ناپاکانەش، بەیەکجاری لە ریزەکانی (کاژێک) دەرنەکەین، ناتوانین، ئەو ئامانجانە بپێکین. بەرەش لەگەڵ (پارتی) و (قیادە مەرکەزی)، پێویستییەکی مێژووییە و دەبێ، هەوڵی بۆ بدەین.
منیش گوتم: ئیمە لەسەر ئەوە رێک نەکەوتووین و ئێوە دەسەڵاتی ئەوەتان نییە، بێ لێپرسینەوە و ئاگاداری خۆیان، سەرکردایەتی کۆن دەرکەن. بەتایبەتی ئێوە خۆتان دەڵێن: مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین)، ساڵی (**1972**) وازی لە (کاژێک) هێناوە، ئیدی بۆچی نەبێ، ناوی ئەوی تێدابێ و دەریکەن؟! (جەمال نەبەز)یش لە (ئەڵمان) دەژی، ئاگای لە ئەم گۆرانکارییانە نییە، وەک سەرکردەکانی دیکە، تاوانبار نییە، بۆ ئەویشتان دەرکردووە؟! کێ دەڵێ، (نەبەز) ئێستە، هەر پێوەندیشی بە (کاژێک)ەوە ماوە؟!
پاشان گوتم: ئێوە هەموو رەخنە و باری سەرنجەکانتان، لەسەر (عەبدوللائاگرین) بوو، تەنیا ئەوتان بە پیاوی پاراستن و ناپاک تاوانباردەکرد، گەر وایە، ناوی ئەندامەکانی دیکەی سەرکردایەتی کۆنی (کاژێک)تان بۆ هێناوە؟! سەرۆک (بارزانی)یش، نەک هەر بروای بە چەن خوێندکار و مامۆستایەکی وەک من و تۆ و (فارووقی مەلا مستەفا) نییە، بەڵکوو بروای بە ئەندامانی سەرکردایەتی پارتەکەی خۆشی نییە، کە سەرۆکیتی! چونکە ئەو پیاوە، رابەری پتر لە (**20**) ملیۆن کوردە، سەرۆکی پارتێکی گەورەیە، فەرماندەی هێزی پێشمەرگەیە، هەموو جیهان دەیناسن، بێ فرمانی ئەو، لەنێو شۆرشدا هیچ کەسی ناتوانێ، هیچ بریاربدا. ئەویش بێ فرمانی (ئێران) و بەرەی خۆراوا ناتوانێ، پەنجە بە ئاودا بکا. ئێستە ئێوە دەتانەوێ، لەگەڵ دوو کوردی وەک تۆ و (فارووق) دانیشێ و وەک یەک دەنگتان هەبێ؟! یا دەتانەوێ، بە ئارەزووی دڵی خۆتان، قسەی ناشرین بە (ئێران) بڵێن و (بارزانی)یش، لێتان بێدەنگبێ؟! لە کاتێکدا، زیاد لە چارەکە ملیۆنێ کورد، لە هۆردووگەکانی (ئێران) دەژین و تۆپەقوورسە (**175**) ملیمەکانیان لەبەرەکانی جەنگ، دژی سوپای (عێراق) دەجەنگن؟!
ئیدی (عوسمان) خۆشی نەیدەزانی، چی بڵێ و چی بکا، هەر خەریکبوو، لە داخاندا دڵی بتەقێ! چونکە دەیویست، بە هەر شێوەیە بێ، بروا بە قسەکانی بکەم، وەک دەرویش دوایانکەوم و هەرچییەکیان گوت، بڵێم: بەڵێ قوربان، فەرمایشتەکەتان بەجێیە! ئەوان دەیانویست، قەڵای قایمی مێشکم داگیرکەن و لەسەر خۆیانی تاپۆکەن، کە گەورەترین سەرمایەی ژیانمە! بەلام کاتی زانییان، کەڵکی نییە و ئەو کارەیان بۆ سەرناگرێ، من لە ئەوان پتر، ئەرکم بە (کاژێک)ەوە کێشاوە، لەسەر ئەو بیر و رێ هەڵەیەی ئەوان بەرێوە نارۆم، وەک دوا کارت گوتی: باشە هەرلەدەمێن، بەزووترین کات کۆنگرەیەک بگرین و ئەو گرفتانە، لە کۆنگرەکەدا یەکلاییدەکەینەوە. منیش گوتم: لەمەودوا، کۆنگرە بۆ خۆتان بگرن،

چونکە ئێوە لاتانداوە، تازە بلاڤۆکەکە، دەس هەموو لایەک کەوتووە، چۆن ئەو دەلاقە گەورەیە پینەدەکەن؟! ئیدی بێ ئەوەی بە هیچ چارەسەر و ئەنجامێ بگەین، کۆبوونەوەکە کۆتاییهات و لە یەکدی جیابووینەوە.

شێخ و دەروێشەکانی کاژێک

سەیر ئەوەبوو، (شێرکۆ) وەک شێخێکی ئایینی دەسبڕ، وای لە ئەو هاوبیرانە کردبوو، دەروێش ئاسا، هەموویان هەر گوێبن و زمانیان لە دەمدا نەبێ، تا ڕەخنەبگرن، بیر و هەڵوێستی چاک و خراپ، لە یەکدی جیاکەنەوە!
جێی داخە، جگە لە من کەسی نەبوو، دژی ئەو بلاڤۆکە بوەستێ و ڕەخنەی لێ بگرێ. هاوبیرەکانی دیکە، زۆربەیان بە هەڵەیان دەزانی، بەلام وەک بڵێی، لە ترسی (مەلا مەلا نوێژدەکا، کێرە قەپە درێژدەکا)، قرووقەپیان لێ کردبوو! بۆیە بڕیارمدا، ئەم جارەش نەهێڵم، ئەم (3) کەسە بەناوی سەرکردایەتی و کوردایەتییەوە هەڵمخەڵەتێنن، فریومبدەن و دەسمبێڕن، وەک (عەبدوللائاگرین) و هاوبیرەکانی دیکەی، ماوەی چوار ساڵ، بۆ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان، هەڵیانسووڕانین!
دوای ئەوەی بلاڤۆکەکەم، لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا بلاوکردەوە، هاوبیری نەبوو، پێی خراپبێ. هەموویان کوێرانە پەسەندیانکرد، بێ ئەوەی بزانن، ئەنجامەکەی چی دەبێ. بەلام هەر وەک پێشەکی بە (ئازاد)م گوتبوو، لە هەموو شانەکاندا دەمخوێندەوە، دەمەتەقێی تێروتەسەلم لەسەر دەکرد، نێوەرۆکەکەیم پوچەڵدەکردەوە، تا وای لێهات، لە هەموو لایەکەوە، دەنگی نارەزای بەرزبووەوە، چەن هاوبیری بیروڕای خۆیان دەربڕی.

هەڵوێستی نوری حەمەعەلی

(نوری) لە (ئەوڕوپا) گەڕایەوە. وازی لە (کاژێک) هێنا. (3) کەس بۆ لێپرسراوی بەڕێوەبردنی کارگێڕی بەتالیۆنەکەی پاڵێوراوبوو. من و (فەرهاد عەبدولحەمید و مژدە تایەر). بەلام (نوری) بۆ من ڕازی نەبوو، چونکە دەیزانی، من چیم و چۆن هەڵسوکەوت دەکەم. لە لایەکەوە ئاگام لە هەموو هەڵسوکەوتەکانی دەبێ. لە لایەکی دیکەشەوە، لەنێو هێزی پێشمەرگەی بەتالیۆنەکەیدا، ڕێکخستنی (کاژێک) دروستدەکەم. جگە لە ئەوەی، زۆر لە (پاراستن) دەترسا و نەیدەویست، جێگەکەی پێ لەقکەن!
(فەرهاد) لای (فەتاح ئاغا)، جێی خۆی کردبووەوە. لەبەرئەوە (مژدە)یان دانا. ئەو دووانەش هەردووکیان، هەر سەر بە سەرکردایەتی کۆنی (کاژێک) بوون. لە ئەو دواییانەشدا، (نوری)ش هەر دوای ئەوان کەوت. چونکە ئەوان هیچ جۆرە ڕێکخستنێکیان نەبوو، بەلام

یەک گیانبوون و لە چەن جەستەیەکی جیاوازدابوون، تەردی خۆیان دەیانگوت: ئێمە پێوەندییەکی (رۆحی) پێکمانەوە دەبەستێ و لەگەڵ سەرۆک (بارزانی) داین! بەڵام وەک گوتم، (نوری) پیاوی بیروباوەڕ و (کاژیک) نەبوو، لەبەرئەوە ئەوانیش کەڵکیان لێ نەدەبینی!

هێرش و ئاگرباران

هێرشەکانی سوپای (عێراق)، بۆ سەر ناوچەی سەرکردایەتی شۆڕش، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، بەرفراوانتردەبوو، پتر تاوی‌دەسەند، جەنگەکە گەرمتردەبوو، سوپای دوژمن پێشدەکەوت و ناوچەی تازەیان داگیردەکرد، وای لێهاتبوو، خەڵک دەیانگوت: بە ئەم شێوەیە، کۆتایی بە ئەم شۆڕشە هات و تا شۆڕشێکی دیکە، بە خواتان دەسپێرین!
لەبەرئەوەی هێزەکانی ئەو ناوچانەی سەرکردایەتی، خۆیان لە بەرەکانی جەنگ دەدزییەوە و شەریان نەدەکرد، هەر خەریکی بازرگانی بوون، بە شێوەیەکی بەردەوام، لە هەموو هێزەکانی ناوچەی (سۆران)ەوە، چەن بەتالیۆنێکی لێبوو، شەڕێکی سەختی خوێناویان دەکرد، شەهید و برینداریکی زۆریان دەدا، بۆئەوەی هێزەکانیش ماندوونەبن، زووزوو دەیانگۆڕین، بەتالیۆنی وا هەبوو، دووجار سەرەی بەرکەوتبوو، لە بەرەکانی جەنگی سەرەوەدا، بە شداربووبوو، خۆ گەر کارەساتی هەرەسی بەسەردا نەهاتایە، ئەوا دوور نەبوو، هەر بەتالیۆنی پتر لە دووجاریشی بەرکەوتایە!
بۆیە ئەم جارەش، بەتالیۆنی (4) نۆرەی هاتەوە، بەرەو (زۆزک، سەری حەسەن بەگ) و بەرەکانی دیکەی (رەواندوز) بەڕێکران. هێندێ هاوبیری وەک (وریا براخاس، غەفوور ژاژڵەیی ...)ش، لەگەڵیان چوون. بەڵام نەیانهێشت، من لەگەڵیان بچم. (فەتاح ئاغا) گوتی: جارێ تۆ لە بارەگەی هێز بمێنەرەوە، تا کارێکت بۆ دیاریدەکەم!

هەوڵێکی زۆر!

هەرچەندە تەماشای باروودۆخی (کاژیک)م دەکرد، زۆر پێی نیگەراندەبووم. بە هەموو شێوەیە هەوڵمدەدا، شتێ بکەم و ئەو بارەلارە ڕاستکەمەوە. لەبەرئەوە لە دوولاوە کارمدەکرد. لەلایەکەوە خەڵکم دژی نێوەڕۆکی بلاڤۆکەکە هاندەدا، تا گوشار بخەنە سەر سەرکردایەتی و کۆنگرە بگرن، هەموو گرفتەکان بەلایەکدابخەن. لە لایەکی دیکەشەوە، هانی (ئازاد)م دەدا، دانیشتنێ لەگەڵ کادیرە کۆنەکانی (کاژیک)دا سازکەن، کۆبوونەوەیەکی گشتی بکەین، تا دوژمن زەفەرمان پێ نەبا و دەسەمان بەخوێنی یەکدی گلاونەبێ، چونکە هەموومان چەکداربووین! هەرچەندە ئەوان ڕێکخستنیان نەبوو، بەڵام لە ترسی گیانی خۆیان دەیانتوانی، هاوبیرەکانی ئێمە پەشیمانکەنەوە.

بۆ نموونە: لە ماوەیەکی کورتدا، (فەتاح ئاغا، نوری حەمەعەلی، جەزای عەلی کاتب، مەهدی مەلاعەلی) و گەلێکی دیکەش وازیانهێنا، هەمووشی بە پیلانی ئەوان بوو، گوایە ئێمە سەر بە پاراستنین و دەمانەوێ، ناو و ناوبانگی (کاژیک) بزڕێنین، ئەندامەکانیان بۆ ئاشکراکەین، تا (پاراستن) دەسێکی باش، لە (کاژیک) بوەشێنێ. بەڵگەشیان بۆ ئەم تۆمەت و بانگەشەیە، چەن خاڵێکی لاوازی پووچی بێ بناغە بوو، وەک:

1. ئێمە چۆن وا بە ئاشکرا کاردەکەین، لە (پاراستن) ناترسین و دەسمان بۆ نابەن؟!

2. گەر پاراستن یارمەتییان نەدابین، چاپ و ڕۆنیۆمان لە کوێ بوو؟!

3. ئەو مۆرە نوێیانەمان لە کوێ درووستکردووە؟!

بەڵام چونکە ئەو کۆمەڵە کادیرە، خۆیان ترسنۆک و هیچ لەبارانەبووبوون، لە خشەی گەڵا دەسڵەمینەوە و بڕوایان بە کەس نەبوو، هەر لە بنەڕەتیشدا ڕێکخستنێکی هەمیشەیی و بەهێزیان نەبوو. لەبەرئەوە گەر چەن هاوبیرێ نەترسانایە، بە ئەو شێوە کیسەڵڕەوییەی ئەوان کاریان نەکردایە، هەوڵی پەلوپۆهاویشتن و بنجداکوتانیان بدایە، ئیدی ئەو تۆمەتە هەرزانە ئامادەکراوانەیان بڵاودەکردەوە، بە گومانلێکراو و پیاوی (پاراستن)یان دادەنان. کەچی خۆیان هەر یەکێکیان لە ڕیزەکانی شۆڕشدا، جێپێی خۆیان کردبووەوە!

لە هەمان کاتیشدا، (شێرکۆ) و (عوسمان)یش دەیانگوت: گەر (عەبدوڵڵائاگرین) هەر لە سەرەتاوە، پیاوی (پاراستن) نەبووبێ، ناپاکی لە (کاژیک) و هاوبیرەکانی خۆی نەکردبێ، چۆن دەزگەی (پاراستن) متمانە بە ئەندامێکی سەرکردایەتی (کاژیک) دەکا، لە پەیمانگەی کادیرانی (پارتی)، بە مامۆستا دایدەمەزرێنێ؟! (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز)، گەر هەر لە ساڵی (**1964**)ەوە، (کاژیک)یان وەک هێلکەیەکی پاکراو، پێشکەش بە بنەماڵەی (بارزانی) نەکردبێ، گەر جێی بڕوای دەزگەی (پاراستن) و متمانەی بنەماڵە نەبن، چۆن ئەو پلەوپایە بڵندەیان، لە شۆڕشدا پێ دەدرێ، بە مەرجێ هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی (پارتی)، خۆشیان نەدەویستن؟!

کەواتە ئایا ئێمە، پیاوی دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) بووین، یا ئەو کاربەدەسە گەورانەی شۆڕش، لە پاڵ بنەماڵەی (بارزانی)دا، هەر یەکێکیان بۆ خۆیان، های لایف دەژیان، پێیەکیان لە (کوردستان) و پێیەکەی دیکەشیان، لە (ئێران) و (ئەورووپا) بوو؟!

کۆبوونەوەکەی مهاباد

ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، زۆر باش دەیانزانی، ئێمە ڕێکخستنێکی پەنەو و فراوانمان هەیە، هێزێکی چەکدارمان کۆکردووەتەوە، کۆمەڵانی خەڵکیش، تازە ئێمە دەناسن و ئەوانیش، بە پیاوی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) دەزانن.

لەبەرئەوە، هەم لە ترسی گیانی خۆیان، هەم بۆئەوەی ئەو هاوبیرانەی دەوریان، راستییان بۆ دەرنەکەوێ و دوای ئێمە نەکەون، هەر دوای ئەوەی بلاڤۆکەکەیان پێگەیشت و لە (کاژیک) دوورخرابوونەوە، خۆیان بە ستەملێکراو پیشاندا، ئێمەشیان بە تێکدەر و سەرلێشێواو دانا. ئیدی بە ئەوە شێوەیە کەوتنە خۆیان، دەسیان بە پروپاگەندەی بێ بناغە و ئاژاوەگێڕان کرد.
ئەوەبوو، هێندی ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی ئوزەڵێبڕاوی ترسنۆکی (کاژیک)، وەک (ئەحمەد هەردی، کامیل ژیر و عەبدوڵلائاگرین)، پێوەندییان بە هێندی هاوبیری سەر بە ڕێکخستە کۆنەکەی خۆیانەوە کرد، چەن کەسێکی وەک (نوری حەمەعەلی، فەرهاد عەبدولحەمید، عومـــــەر شەمەیی، مژدە تایەر و نوری کەریم)یان کۆکردەوە، ڕۆژی (**2. 2. 1975**) لە شاری (مهاباد)، کۆبوونەوەیەکیان سازکرد، دوابڕیاری خۆیان دا، بە هیچ شێوەیە بە ناوی (کاژیک)ەوە کارنەکەن و ڕێکخستنەکە هەڵپەسێرن. وەک کۆمەڵی مەڕ، دوای سەرکردایەتی شۆڕش، (پارستن) و بارەگەی (بارزانی) بکەون. بە هەموو تواناشیانەوە، دژی ئێمە بوەستن و بە پیاوی (پارستن)، ناومان بزڕێنن، وەک هەر لە سەرەتاوە، زۆر چالاکبووین و بە هەزاران، ئەندامیان هەبوویی!

هەڵسوکەوتی ئەندامانی سەرکردایەتی کاتیی

بۆ نەگبەتی ئێمە، سەرکردایەتی کاتیش، هێندە ژیر نەبوون و تاکتیکیان نەبوو. چونکە بەئاشکرا کاریاندەکرد، هەڕەشەیاندەکرد، بە ترسنۆک و ناپاک، ناوی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)یان دەبرد. لەبەرئەوە هەرچی هاوبیرە کۆنەکانی وەک (فەتاح ئاغا، نوری حەمەعەلی، غەفوور ژاژڵەیی، شەریف مەولوود، فەتاح عەبدولڕەزاق، جەمالی سەیید عەلی، عەلی تۆفیق، جەزای عەلی کاتب، فەرهاد عەبدولحەمید، مژدە تایەر، عومەر شەمەیی) و گەلێکی دیکەش بوون، سەرکردایەتی کۆن لە ترسی تۆڵەسەندنەوە و گیانی خۆیان، لە خەوی غەفڵەتی چەن ساڵەی خۆیان ڕاستبوونەوە و لەگەڵ ئەو کۆمەڵەدا یەکیانگرتەوە، وایاندەزانی، ئێمە دەیانکوژین!
هەرچەندە زۆر دڵنیام، گەر (شێرکۆ) و (عوسمان) دەسیانبڕۆشتایە، یەک و دوویان لێ نەدەکرد، هەموویان بە زیندوویی، بە تێزاب دەسووتاندن، وەک چۆن (شێرکۆ) و دەەویشەکەی (برایمی حەمەحەلی)، ساڵی (**1974**) لە (پێنجوێن) ویستیان، (فوواد موحەممەد ئەمین سەراج) بە ئاوی گەرم بسووتێنن!

دواتەقەلا

بۆ چارەسەرکردنی ئەو بارودۆخە ناهەموارە، بۆئەوەی هەموو ناکۆکییەکان بنەبڕکرێ، لەگەڵ (ئازاد) دانیشتم و سەبارەت ئەو کێشە گەورەیە، گەلێ قسەمانکرد. (ئازاد)، زۆر لە (شێرکۆ) و (عوسمان) زیرەک، بە توانا و هێمنتر بوو. گوتی: بۆ یەکگرتنەوەی ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)، هەرچی بە پێویست دەزانی، لە منەوە سەرپشکبە و بیکە.

(شێرکۆ)ش سەرەتا، بە ئەو هەنگاوە قایلبوو. بەڵام دوایی لەپڕ هەڵویستی گۆڕا. چونکە سوور دەیزانی، لە ئەو ئاشتبوونەوە گشتییەدا، کەس وەک ئەو، تووشی زیان نابێ! جگە لە ئەوەش، هاوبیرانی سەرکردایەتی کۆن، هەموو شتێکی ژیانی تایبەتی (شێرکۆ)یان لابوو، چاکیان دەناسی! لەبەرئەوە (شێرکۆ) لە ئەو ڕۆژانەدا، بەرانبەر من بەتەواوی، هەڵویستی گۆڕابوو. کەمتر سەری لێ دەدایین.

(عوسمان)یش، خۆی بە نەتەوەییەکی کۆمۆنیست دەزانی و لە ئێمەوە دووربوو. من بە هیچ جۆرێ، بڕوام پێی نەمابوو. چونکە دەمزانی، هەر ئەو (عوسمان)یە،ساڵی **(1972)** لەبەردەرکی سەرای (سولەیمانی)، پەلاماری (عەبدوڵلائاگرین)ی دا. جارێکی دیکەش ساڵی **(1974)**، لە (تەوێلە) پەلاماریدابوو، پێی گوتبوو: بۆ هاتووی بۆ ئەم ناوە؟! چیت دەوێ؟ وەک (کوردستان) بە تایبەتی، موڵکی باوکی بێ، کەس بێ پرسی ئەو بۆی نەبێ، هاتوچۆی پێدابکا! لە (پێنجوێن)یش جارێکی دیکە ویستبوویان، پەلامارییدەن و لێیدەن، بەڵام (فەتاح ئاغا) پاراستبووی.

ڕۆژی (**7. 2. 1975**)، باوکی (عومەر شەمەیی) کۆچیدواییکرد. لەبەرئەوە (عومەر) هات بۆ (پێنجوێن) و پرسەی بۆ دانا. منیش وەک هاوبیرێکی کۆن و هاوڕێیەکی زانکۆ، لە پرسەکەدا لەگەڵی دانیشتم. (شێرکۆ) ئەوەی بە دڵ نەبوو، دەیگوت: نابێ، بە هیچ شێوەیە، قسە لەگەڵ ئەو کۆمەڵە بکرێ و ڕێزیان لێ بگیرێ، بەڵکوو گەر ڕۆژێ دەسەڵاتمان هەبێ، هەموویان هەڵدەواسین!

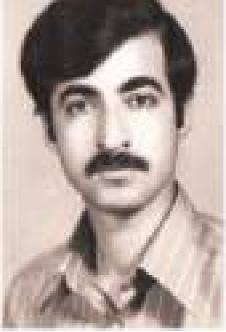

خوالێخۆشبوو عومەری حەمەشەمەیی (**1946 – 2007**)

منیش هەمیشە، جیاوازیم لەنێوان کاری پارتایەتی و پێوەندی هاوڕێیەتیدا کردووە. لەبەرئەوە گوێم لە قسەکانی نەدەگرت و گاڵتەم پێدەهات. کاتێ لە ڕێوشوێنی پرسەکەی مزگەوت بووینەوە، برادەرە نزیکەکانی (عومەر)، لەماڵی (فەرهاد) کۆبووینەوە. ئەو نزیکبوونەوەیەم بە هەل زانی، دەمەتەقێم لەگەڵ دامەزراندن.

هەرچی چۆنێ بوو، بە هەموومان بە ئەو ئەنجامە گەیشتین، جگە لە دوژمنانی بیری نەتەوەیی، هیچ کەسێکی دیکە، قازانج لە ئەم ناکۆکییە ناکا. لەبەرئەوە دەبێ، هەردوولامان دانیشین و چارەسەرێکی بنەڕەتی بدۆزینەوە. (عومەر) و (فەرهاد) گوتیان: ئێمە ئامادەین، هەردوولامان وەک دوو دەستەی کادیری پێشکەوتووی (کاژیک)، پێکەوە دانیشین و دەمەتەقێیکەین. ئەو کاتە بڕیاری هەموو شتێ دەدەین. منیش هەر لەگەڵ ئەو پێشنیازەدا بووم.

دەسەکەی شێرکۆ کەوتەڕوو!

ئێوارە، بە دڵێکی خۆشەوە گەڕامەوە بۆ ماڵەوە و (شێرکۆ) لە ئەوێ بوو. لە هەیوانەکە ڕاوەستابوو، تیازی وابوو، بڕوا. منیش پێمگوت: لەبەرئەوەی (ئازاد) لە (مەریوان)ە و لە منەوە دوورە، چەن شتێکی پەلە هەیە، دەمەوێ، بە تۆی بڵێم و تۆش ڕای خۆتم پێ بڵێی. ئیدی هەموو شتەکانم بۆ باسکرد. گوتی: کارێکی باشە. بەڵام ئێمە وەک سەرکردایەتی نەبێ، لەگەڵ ئەواندا دانانیشین. گەر دەیانەوێ، کارمان لەگەڵ بکەن، فەرموو، با نامە بنووسن، بێنەوە ڕیز و کاربکەنەوە. ئێمە دژی ئەوە نین.

منیش گوتم: گەر بمانەوێ، ڕیزەکانی (کاژیک) یەکخەینەوە و ڕێکخستنێکی پتەو دروستکەین، سەرەتا دەبێ، هەموومان وەک کۆمەڵی کادیر، پێکەوە دانیشین، دەمەتەقێ بکەین و گوێ لە یەکدی بگرین، ئەو کاتە بڕیاربدەین. ئەگینا ئەوان بە ئەوە قایل نابن، دوای ئێمە بکەون. لە ئەو بارەیەشەوە، قسەم لەگەڵ (ئازاد) کردووە، ئەویش لەپێناوی یەکگرتنەوەی ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا، بۆ هەموو شتێ ئامادەیە.

ئیدی (شێرکۆ) کەلەبیبوو، قیراندی و گوتی: چییان دەوێ؟! ئەوانە هەموویان ناپاکن و پیاوی (پاراستن)ن، لەگەڵیان دانانیشین و وەریش ناگیرینەوە. منیش گوتم: تۆ کەسێ لەسەرخۆبە و مەقیڕێنە، خەڵک لە کۆڵان گوێیان لە دەنگتە، تۆ کێیت و کێ بە سەرکردە هەڵیبژاردووی، تا بە ئەو شێوەیە هەڵسوکەوتبکەی؟! ئێوە هەموو بڕیارەکانی کۆنفرانستان پێشێلکردووە، دەبێ، لەگەڵیان دانیشین، ئەگینا یەک هاوبیرمان بەدەسەوە نایەڵن. ئینجا گوتی: تۆ هیچ پێوەندییەکت بە منەوە نییە، بڕۆ لەگەڵ (ئازاد) قسەبکە. گوتم: ئیدی بەسە، لە ئەوە پتر خۆتان مەخەڵێتێن، ڕێکخستنی چی و سەرکردایەتی چی؟! گەر دەتەوێ،

کوردایەتی بکەی و (کاژیک) پێشکەوێ، ئەوا بە تەنیا باڵ ناگری و نەبێ، بە هەمووومان هەوڵی یەکێتی و یەکگرتنەوە بدەین، ئەگینا (فاتیحە) بۆ خۆت و ڕێکخستنەکەت بخوێنە!
ئینجا بێ ئەوەی هیچ شتێ بڵێ و ماڵاوایشبکا، بەتوورەیی ڕۆیشت. دوایش وەڵامەکەم بە (عومەر) و (فەرهاد) گەیاند و ئەوانیش ئامادەنەبوون، بێ هیچ مەرج و دانیشتنێ، لەگەڵ (شێرکۆ) کاربکەن!

هەڵوێستی فەتاح ئاغا

لە ماڵی (فەرهاد) دانیشتبووین، (عەلی توفیق) هات و گوتی: کاک (فەتاح) بانگتدەکا و لە بارەگەی هێز چاوەڕێتدەکا. منیش یەکسەر خۆم پێچایەوە و ڕۆیشتم. کە گەیشتم، لە ژوورەکەی خۆی بەتەنیا دانیشتبوو. سڵاوم لێ کرد و فەرمووی لێ کردم. ماوەیە بە شت نووسینەوە، خۆی خەریککرد و پاشان سەری هەڵبڕی، بە دەنگێکی بەرز و بە توورەبوونەوە گوتی: ئەم بڵاوکراوەیە تۆ دەرتکردووە؟ گوتم: بڵاوکراوەی چی؟ ئەویش بڵاوکراوەکەی دەرهێنا و بە تەوسیکەوە گوتی: گەر نەتدیوە، فەرموو بیخوێنەرەوە!
گوتم: نەخێر، من دەرم نەکردووە، بەڵام دیومە و چەن جارێکیشم خوێندووەتەوە. گوتی: بیروڕات چییە؟ گوتم: لە چ ڕوویەکەوە؟ گوتی: لە هەموو ڕوویەکەوە. گوتم: هەمووی ڕاستە. بەڵام پەلە لە بڵاوکردنەوەکەیدا کراوە. لە ئەوانەیە ئێستە، ڕۆژی ئەوە نەبێ و هێشتا زووبێ. ئیدی کەمێ توورەبوو، دەنگی بەرزکردەوە و گوتی: ئەمە گەورەترین هەڵەیە، چۆن (شێرکۆ) کاری وا دەکا؟ ئێوە دەزانن، لەسەر ئەم بڵاوکراوەیە، لە (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)، چ هەرایە ڕوویداوە؟! ئەمە دەس (ئێران)یش کەوتووە، زۆر نارازین و گلەییدەکەن. منیش گوتم: بەڵێ، ئەوانە هەمووی دەزانم و ئاگام لێی هەیە، بەڵام من چی بکەم؟

<u>**بەڵگەنامەی ژمارە (4) ل 420-424)**</u>

دیارە (ئێران) وەک دەوڵەتێکی داگیرکەر پێی باش نییە و دژی ئەو جۆرە بیرکردنەوانەن. هەروەها دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی)ش دەیانەوێ، ئەو خەڵکە هەموویان یەک جۆربن، وەک ئەسپی عەرەبانە لغاوکرێن و بە ئارەزووی خۆیان لێیانخوڕن، هەر بۆ پێشەوە برۆن و بە هیچ لایەکدا بۆیان نەبێ، ئاوڕبدەنەوە!
دەسیکرد بە پێکەنین و گوتی: من دەمزانی، تۆ هێندە باوەڕت بە بیرەکەی خۆت هەیە، لە ئەوە دەچێ، فەیلەسووفی (کاژیک) بێ! گوتم: ئەم شۆڕشەی ئەورۆ، شۆڕشەکەی ساڵانی شەستەکان نییە. بە هەزاران کوڕی کوردی تازەپێگەیشتووی خوێندەوار و ڕووناکبیر، جێی خۆیان کردووەتەوە و بە ئەوپەڕی دڵسۆزییەوە خەباتدەکەن. جگە لە

(پارتی)، چەندین دەستە و گرووپی رامیاری دیکەی وەک (کاژیک، کۆمەڵەی مارکسی و قیادە مەرکەزی) تێدا هەیە، هەر لایەکیشیان، بیر و بۆچوونی تایبەتی خۆیان هەیە، تا سەر ئەم یەکرەنگییە، بۆ کەس سەرناگری. جگە لە ئەوەی لە بڵاوکراوەکەدا، هێرش بۆ سەر هیچ لایەک نەکراوە و داوای بەرەشی لە (پارتی) نکردووە. (بارزانی)شی وەک سەرکردەیەکی قارەمانی شۆڕشی (کوردستان) دەستنیشانکردووە. بەڵام تەنیا دەیانەوی، ئەوانیش لە پلاندانان و نەخشەکێشانی شۆڕشەکەدا، وەک بەشی لە کورد، رۆڵێکی دیاریکراویان هەبێ.
گوتی: ئێوە دوای کڵاوی بابردوو کەوتوون. من لە سنووری هێزەکەمدا، رێ بە ئەو جۆرە شتانە نادەم، چونکە دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی (کوردستان)، کەڵکی لێ دەبینن. ئەوەتە (حەمەرەحیم)، داوای ئەو کەسانەم لێ دەکا و دەڵێ: گەر ئێوە تەمێیان نەکەن، خۆمان دەزانین، چییان لێ دەکەین. ئیدی کەمێ بێدەنگبوو، ئینجا گوتی: من ناچارم، هەمووتان دوورخەمەوە. منیش گوتم: من وەک خوێندکارێکی زانکۆ، پێشمەرگایەتیم بۆ خۆم هەڵبژاردووە، لەنێو هەموو هێزەکانی (کوردستان)یشدا، هێزی خەباتم داواکردووە. گەر دەزانی، من لێرە جێم نابێتەوە، بەهۆی منەوە لەگەڵ پاراستندا، تووشی گرفت دەبی، ئەوا زۆر تکات لێ دەکەم، هەر ئێستە نووسراوێکم بۆ (مەکتەبی عەسکەری) بۆ بنووسە، بۆ هێزێکی دیکەم بگوێزنەوە، چونکە لێرە بێ، یا لە هەر شوێنێکی دیکە بێ، هەر کوردایەتییە!
ئیدی یەکسەر لە شوێنەکەی خۆی هەستا، دەستی خستە سەر شانم و گوتی: تۆ بۆ من وەک (عەبدوڵڵا)ی برام وای، من مەبەستم ئەوە نەبوو، دڵت بیەشێنم، تا منیش لە ئەم شۆڕشەدا بم، هیچ کەسی ناتوانی، قسەیەکتان پێ بڵێ و هەر دەبێ، لە هێزی خەباتیش پێشمەرگە بی. بەڵام باروودۆخی شۆڕشەکە رەچاوکەن، بزانن، چی دەکەن و چی دەڵێن.
بەراستی، زۆر دڵی دامەوە و ئیدی ماڵاوایم لێ کرد.
پاشان، هەرچەندە لە دڵی خۆمدا لێکمدەدایەوە، قسەکانی کاک (فەتاح)، هەمووی راستبوون. ئاخر من خۆشم، دژی ئەو بڵاوکراوەیە بووم، ئیدی چۆن راست ناکا؟! بەڵام حەزم نەکرد، لەبەر چاوی ئەو، ئەو بۆچوونەی خۆم بدرکێنم. چونکە دەمزانی، گەر ئەو کارەبکەم، ئیدی وەک ئەوانی دیکەم لێدی و دەبێ، یەکسەر واز لە بیروباوەرەکەم بێنم، هەرچی کاک (فەتاح) فەرمووی، من بڵێم: وایە. ئەوەش بە من نەدەکرا. بۆیە ئەویش سەرەتا بە هەڕەشە و گاڵتەپێکردن دەستپێکرد، پاشان کە زانی، کەڵکی نییە و من وەڵامیدەدەمەوە، هێواشبووە و ویستی، بە شێوەیەکی دیکە چارەسەری گرفتەکە بکا و دڵی هەموو لایە راگری.

(فەتاح ئاغا) سوور دەیزانی، ئێمە لەسەر هەقین و کاریشی بۆ دەکەین. بەڵام خۆی لە ئەو ئەرکە مێژووییە قوورسە نەدەدا، بە هەنگاو لە بنەماڵەی (بارزانی) دوور نەدەکەوتەوە. چونکە هەر پێی خوارداناپە، بەڵگەی بە دەس دەیانی وەک (عەبدوڵوەهاب ئەتروشی، جەمال نامیق و خاڵەحاجی)وە دەدا، کە لە نێوچەکەدا یەکەمین دوژمنی سەرسەختی بوون. لەبەرئەوەی لای کۆمەڵانی خەڵک، لە هەموویان خۆشەویست، ئازا، دڵسۆز و زیرەکتر بوو. دەسەڵاتی لە بارەگەی (بارزانی)، لە دەسەڵاتی ئەوان پتربوو. بۆیە دەیانویست، بە هەر شێوەیە بێ، لە ناووناوبانگ و دەسەڵاتی بدەن. بەڵام ئەو لە ئەوان زیرەکتربوو، کارێکی نەدەکرد، دوژمنەکانی پێی خۆشبن!

دواکۆبوونەوە

دوای ئەو ڕووداو و هەواڵانە، سەردانێکی (ئازاد)م کرد. شەو و ڕۆژی لە (مەریوان) پێکەوە بووین. هەموو هەواڵەکانم پێ ڕاگەیاند و گەلێ قسەمانکرد. بەتایبەتی لەسەر ناوی (کاژیک)، هێندێ شتمان باسکرد، وامان بەچاک زانی، خاڵێ لە بەرنامەی کۆنگرەکەمان ئەوەبێ، ناوەکە بگۆڕین، تا گەر هەردووو دەستەکە، ڕێک نەکەوتنەوە، ئێمە چیدیکە، بەناوی (کاژیک)ەوە کارنەکەین. وەک دەڵێن، ئەو ناوە زل و دێ ویرانە، هەر پیرۆز بە ئەوان بێ!
هەر ئەو کاتەش، ناوی (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد)، لە ئارادابوو. دواجاریش بە هەموو شتەکاندا چووینەوە و دوو قۆڵی بڕیارماندا، دۆست و پشگیری بۆ خۆمان پەیداکەین. هەنگاوی یەکەممان ئەوەبوو، پێوەندی بە (کۆمەڵەی مارکسیی لینی)ەوە بکەین. من لە ڕێی خۆمەوە، ئەو ئەرکەم لە ئەستۆی خۆم گرت و هەوڵمدا، پێوەندی بە هاوڕێم (سەلامی مەلا عەبدولڕەحمان)ەوە بکەم. ئەوەبوو، چەن جارێ تێلیفۆنم بۆ کرد و دەسم نەکەوت.
من و هاوبیر (ئازاد)، هەر لەسەر ئەو هیوایە دەژیاین، کۆنگرە بگیرێ و هەموو گرفتەکان چارەسەرکرێن، بارە چەوتە ناڵەبارەکەی (کاژیک)، ڕاستکرێتەوە و سەرکردایەتییەکی ڕێکوپێک و دانپێدانراو هەڵبژێرین، جا ئەو کاتە، کێ لەگەڵ دەبێ، کێ لەگەڵ نابێ و وازدێنێ، ئەوەیان گرنگ نییە!

دەزگەی سیخووڕیی کاژیک

لە کۆتاییدا بۆم دەرکەوت، (ئازاد) لە ڕوو لەگەڵ من شتێ دەڵێ و لە بنیشەوە، لەگەڵ (شێرکۆ) و (عوسمان) ڕێککەوتوون، تا لە مەترسی من خۆیان بپارێزن و هێورمکەنەوە.

چونکە هەرچەندە ئەوان، رەخنەیان لە (پارتی) دەگرت و دەیانگوت: دەزگەی (پاراستن)یان داناوە، هیچ بایەخی بە (پارتی) نادەن و لە رۆڵی کەمدەکەنەوە. کەچی خۆشیان بە هەمان شیوە، لەنێو ئەو ڕیکخراوە چکۆلانە چەن کەسییە پەرتوبڵاوەدا، دەزگەیەکی سیخوڕییان دانابوو!
دوای ئەوەی بڵاڤۆکەکەم، لە ڕیزەکانی ڕیکخستندا بڵاوکردەوە، دژی نێوەرۆکەکەی، باری سەرنجی خۆم دەربڕی، یەکێ لە ئەو سیخوڕانەی ئەوان، لە هێڵی سەربازیدا چاندبوویان، ڕاپۆرتێکی لەسەر بۆچوونەکانم نووسیبوو، هەموو قسەکانی منی بۆ گێرابوونەوە. بەلام من زۆر سەیرم لێهات، چونکە من بەراشکاوی، بە خۆیانم گوتبوو، سەبارەت بە نێوەڕۆکی بڵاڤۆکەکە، بۆچوونی خۆم دەردەبرم، کەچی ئەوان ئەوەیان بە دەسکەوتێکی گەورە دانابوو، دەیانگوت: هاوبیرانمان نەنووستوون، چاویان تیژە و هەموو هەوڵێکی تێکدەرانە ئاشکرادەکەن!

پاراستن و لیستی (77) کەسەکە!

هەڵبەتە، چالاکییەکانی سەرکردایەتی کاتی (کاژیک) لەلایەک و جموجۆڵی (کۆمەڵەی مارکسی لینینی) لەلایەکی دیکەوە، سنووری ئارامگرتن و خۆراگرتنی (پاراستن)ی بەزاند بوو. چونکە سەرکردایەتی کاتی، هیچ جۆرە حسابێکی بۆ (پاراستن) نەدەکرد. بە ئاشکرا لەنێو خەڵکدا، باسی (کاژیک) و ئەو بڵاڤۆکە دەکرا.
کۆمەڵەی (مارکسی)ش چالاکییان دەنواند و دژی ئەو ڕەوشە خراپەی شۆڕش بوون. لەبەرئەوە دەزگەی (پاراستن)، هەروا بەئاسانی، وازی لە ئەو دوو کۆمەڵە نەدەهێنا، بەڵکوو بە هەموو توانای خۆیانەوە هەوڵیاندەدا، بەر بە ئەو جموجۆڵانە بگرن. بۆیە لیستێکی (77) کەسیان، لە ئەندامانی (کاژیک) و (کۆمەڵە) ئامادەکردبوو، بەزووترین کات بیانگرن. ئێمەش هەر زوو، لە ڕێی هاوبیر (ئەبیلی نوری مەتی)یەوە، ئاگاداری ئەو بڕیارە بووین و ناوەکانمان دەسکەوت. بەلام بە ئەو هەموو هەڵەشەییەی خۆشمانەوە، هێشتا پاراستن، زۆربەی زانیارییەکانی بە هەڵە دەسکەوتبوو. ئەوان وایان دەزانی، هەر کەسی هاتوچۆی ماڵی ئێمە بکا، ئیدی (کاژیک)ە و دەبێ، بگیرێ!
بۆ نموونە: (فەرهاد عەبدولحەمید)، لە دەستەی (کاژیک)ە کۆنەکان بوو، کەچی ئەویان بە لێپرسراوی یەکەمی بزووتنەوەی نوێبوونەوەکەی ئێمە دەزانی! من کەسایەتی دووەمی (کاژیک) بووم. ئیدی بە ئەو شێوەیە، لیستەکەیان بەتەواوی سیخناخکردبوو. لەگەڵ ئەوەشدا، زۆربەی هەرە زۆری ناوەکان ڕاستبوون، سەر بە ئەو دوو ڕیکخستنە بوون. (خالەحاجی)، لیستەکەی بۆ سەرکردایەتی دەزگەی (پاراستن) و بارەگەی (بارزانی) نارد

بوو، تا ڕەزامەندی ئەوان وەرگرێ و بمانگرن. چونکە ئێمە زۆربەمان پێشمەرگە بووین و لە ڕیزی شۆڕشدا بووین، هەر لە خۆیەوە نەیدەتوانی، بمانگرێ، خۆ ساڵانی نێوان (**1972–1974**) نەبوو، لەنێوشار بین، بانگمانکا بۆ لیژنەی ناوچە و سووکایەتیمان پێ بکا! باشبوو، لە ئەو کاتەدا، سێ شتی گرنگ ڕوویدا و ئەو پرۆژەیەی (خاڵەحاجی)، بە یەکجاری پەکخست:

1. (خاڵەحاجی)، ژنێکی بە (**4–5**) منداڵەوە، لە مێردەکەی داگیرکرد و مێردەکەشی لە بارەگەی (بارزانی) شکاتی لێ کرد.

2. هێندە لە خۆی بایبووبوو، بەتەواوی خۆی بیرچووبووەوە و کەسی بە پیاو نەدەزانی. لەگەڵ (شەفیق ئاغا)دا لێیان بووبوو بە هەرا. (ئاغا) نامەیەکی تایبەتی بۆ ناردبوو، (خاڵەحاجی)ش وەڵامیدابووەوە و نووسیبووی: نامەکەت گەیشت، خستمە سەبەتەی کەمتەرخەمییەوە! دیارە هەموو کاتێ، (ئاغا) لە بارەگەی (بارزانی) دەسیدەڕۆی و ڕیزیان لێ دەگرت، لەبەرئەوە شکاتی لێ کردبوو.

لەبەر ئەو دوو هۆیە، (خاڵەحاجی)یان بۆ سەرەوە بانگکرد و لێپرسینەوەیان لەگەڵ کرد. بەڵام لەبری ئەوەی بیگرن، یا دەریکەن، یا هەر جۆرە سزایەکی دیکەی بدەن، لە ڕێکخستنی پاراستنی (سولەیمانی) لایانبرد و بۆ ڕێکخستنی پاراستنی (کەرکووک) گواستیانەوە. هەرچەندە (خاڵەحاجی)، هێندە زیانبەخش و دڵڕەشبوو، لە دووریشەوە، کلکی هەر دەجوڵاند و تۆزیدەکرد!

3. جگە لە ئەوەی، ڕێککەوتنە ڕەشە شوومەکەی (**6. 3. 1975**)ی (جەزایر)ی بەسەردا هات، هەموو شتێکی باش و خراپی لوولدا و پێچایەوە. ئەگینا سەرکردە دڵسۆزەکانی (پاراستن)، هەموومانیان دەگرت، لە زیندان توندیاندەکردین، یا خوێنیان دەڕشتین و گۆڕیان ونەدەکردین. دووریش نەبوو، پاشان بڵاوکراوەیەکیان لەسەر دەرکردینایە و بەسیخوڕی (بەعس) تاوانباریانکردینایە!

ڕێککەوتننامەی جەزایر

پێش ئەوەی لە (جەزایر)، ڕێککەوتنەکە ئاشکراکرێ، لە کۆتایی ساڵی (**1974**)ەوە، سەرکردایەتی (بەعس)، لەگەڵ ئێرانییەکاندا خەریکبوون، ڕێککەون. بە مەرجی ئەوان، دەس لە شۆڕشی کورد بەردەن. بۆ ئەو مەبەستەش، چەن جاری لێپرسراواتی هەردوو دەوڵەت، لەڕێی شا (حوسێن)ی (ئوردوون)ەوە، یەکیان دیبوو. بەڵام بەداخەوە، چونکە سەرکردایەتی شۆڕشی کورد، پشتیان بە شۆڕشەکەوە نەدەیەشا و لەسەر بۆش دەڕۆی، ئاگایان لە ئەو دەنگوباسانە نەبوو، یا ئاگایان لێی بوو، بەڵام بایەخیان پێ نەدەدا!

لە سەرەتای مانگی (2)شەوە، هێندێ کوردی دانیشتووی دەرەوەی وڵات، ئەو هەواڵانەیان بیستبوو، هەرزوو بە سەرکردایەتی شۆڕشیان ڕاگەیاندبوو. کەچی ئەوان بڕوایان نەدەکرد و دەیانگوت: ئەوە هەمووی پروپاگەندەیە، چونکە دوژمنایەتییەکی مێژوویی هێندە گەورە و قووڵ، لەنێوان عەرەب و فارسدا هەیە، گەر ڕێکیشکەون، ڕێککەوتنێکی کاتی دەبێ، زوو هەڵدەوەشێتەوە و زۆر کاریش، لە پێوەندی شۆڕش و (ئێران) ناکا، چونکە (ئەمیریکا) ئاگادارە!
ئەوان ئەوەیان لەبیر خۆیان بردبووەوە، کە (ئێران)یش هەر دەوڵەتێکی داگیرکەری بەشێکی دیکەی نیشتمانەکەمانە. نەیاندەزانی، (ئێران) و بەرەی خۆراوا، بۆچی وا بە ئەو شێوە بەربڵاوە، دەرگەی سنووریان بۆ ئاوەڵەکردوون و یارمەتیاندەدەن. نەیاندەزانی، جیهانی ڕامیاری تەنیاوتەنیا، لە بەرژەوەندی نێودەوڵەتان پێکهاتووە و هەر کاتێ، ئەو بەرژەوەندییەی ئەوان بەئاسانترین شێوە، بەکەمترین زیان و بەزووترین کات هاتەدی، ئیدی شەقێ لە هەموو مافی مرۆ و گەلانی بندەستی چەوساوە هەڵدەدەن، بەڵێنەکانی خۆیان بیردەچێتەوە، دەستی دوژمنەکانی دوێنێیان دەگوشن و دەستێکی تەڕیش، بە قوونی کورد و شۆڕشەکەیدا دێنن!
بۆیە چۆن ئەو ڕێککەوتنەی (جەزایر)، لای زۆربەی زۆری گەلانی تووستووی جیهان، کارێکی دەگمەنی کتوپڕبوو، لای سەرکردایەتی کوردی دواکەوتووش، کارێکی چاوەڕوان نەکراوبوو. ئەوەبوو، کاتێ ڕێککەوتنەکە، لە هەموو وێزگەکانی ڕادیۆ و کەناڵەکانی تێلێفیزیۆنی جیهانەوە ڕاگەیەنرا، سەرکردایەتی شۆڕشی کوردیش، وەک ئێمە گوێیان لێی بوو، چونکە لە گوێی گادا نووستبوون و لە خەوی خۆشی غەفڵەت ڕاچڵەکین. بەڵام تازە کار لە کار ترازابوو، هیچیان پێ نەدەکرا!
ڕێککەوتنامەی (جەزایر)، خەڵکەکەی بە جارێ لە خەوی غەفڵەت خەبەرکردەوە. لە هەموو شوێن، سەرجادە، ماڵ، بنار و چادرێکدا، لە (کوردستان) و هۆردووگەکانی (ئێران)، کۆمەڵانی خەڵک خەو و خواردنیان لێ بڕا، هەر خەریکی دەمەتەقێبوون. چاوەڕێی ئاییندەیەکی نادیار و چارەنووسێکی ڕەشیان دەکرد. هەر کەسێ خەمی خۆی و خێزانەکەی بوو، چی بکا؟ چۆن خۆی دەربازکا؟ بەرەو کوێ بڕوا و پەنا بۆ کێ بەرێ؟ لە هەمان کاتیشدا، سوپای (عێراق) لە هەموو بەرەکانی جەنگ، هێرشێکی نوێی دەستپێکردەوە، لە هەموو (کوردستان)یشدا، جەنگ بەتەواوی گەرمبوو. پێشمەرگە قارەمانەکان، دەستێکی مەردانەیان، لە هێزەکانی دوژمن وەشاند.
لە ئەو ماوەیەدا، لە بەرەکانی جەنگی نێوچەی سەرکردایەتی، هێزەکانی دوژمن نەیانتوانی، یەک بست پێشکەون و داگیریکەن. هەر زووش سوپای (عێراق)، ئەو هەرا و پشێوییەی نێو شۆڕش و ڕێککەوتننامەکەیان بەهەل زانی، پەلاماری (سەییدسادق)یان دا و داگیریانکرد.

سەرلەئێوارەی بەهارێکی ڕەش

ڕۆژی (9. 3. 1975)، پاشنیوەڕۆبوو، کەمێ نەخۆشبووم و لەماڵەوە پاڵکەوتبووم. چەن جارێ تێلیفۆنم بۆ بارەگەی هێز کرد، کەس وەڵامی نەدامەوە. منیش زۆر سەیرم لێهات، لەبەرخۆمەوە دەمگوت: تۆ بڵێی، بارەگەی هێز چۆڵکرابێ، یا هێڵی تێلیفۆنەکە برابێ! ناچار خۆم کۆکردەوە و ڕۆیشتم. بەڵام بارەگەی چی، چۆڵبوو!

کەمێ وەستام، زۆری پێ نەچوو، ڕەوانشاد (عەبدوڵلائاغا)ی برای کاک (فەتاح)، لەگەڵ چەن پێشمەرگەیەک هاتن. ئەو کاتە یاریدەدەری فەرماندەی هێزبوو. گوتی: ئەوە چی دەکەی؟ گوتم: هاتووم و کەسی لێ نییە. گوتی: هێزی پێشمەرگە، لە نزیک (سەیید سادق) کۆبوونەتەوە، ئێستە منیش دەگەڕێمەوە، گەر لەگەڵ من دێی، ئەوا پێکەوە دەڕۆین. گوتم: باشە، بەڵام چەکم پێ نییە. بە پێشمەرگەیەکی گوت: ڕاکە، لە ماڵەوە تفەنگێکی بۆ بێنە. ماڵەکەیان بەرانبەر بارەگەی هێزبوو، هەر زوو برنەوێکی درێژی بۆ هێنام. ئیدی پێکەوە سواربووین و ڕۆیشتین.

لە (کانیمانگا) لاماندا، تووشی دوکتۆر (لەتیف ئەمین)ی پزیشک و تیپێکی تەندرووستی بووین، کەمێ لایان وەستاین و پاشان بەرەو (شانەدەری) بەڕێکەوتین. لە دوورەوە، ئەو دەشتە پانوبەرینە، لەبەر پێشمەرگە بەرنەدەکەوت. ئێمە دابەزین، یەکسەر (برایمی حەمەعەلی) و (سەروەت)م دۆزییەوە. گوتیان: ئەمڕۆ سوپا و جاش هێرشیانکردووە، (سەیید سادق)یان گرتووە، بڕیارە، کاتێ تاریکبوو، پەلاماربدەین و بیگرینەوە.

کاژێر (30: 16) دەمەوئێوارەبوو. لەسەر سەربانی خانوویەکی گڵی نزم، لەنێوگوندەکە و لەسەر جادە گشتییەکە، دوکتۆر (کەمال خۆشناو، شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز و کەریم دەروێش) دانیشتبوون. منیش چووم، سەرێ لە دوکتۆر (کەمال) بدەم. هێندێ قسەمانکرد، کاتێکمان زانی، لە چەمەکەی بەردەمی گوندەکەوە، لوولەی دوو تانک و چەن (مسەفەحە)یەک دەرکەوت. ڕیزی دۆشکەیان بەنێوخەڵکەکەدا کرد، ئیدی ئەو هەموو پێشمەرگە زۆر و ئازایانە، بەجارێ سەریان لێشێوا و کەس ئاگای لە کەس نەما. ئینجا لە (سەیید سادق)یشەوە، سوپا و جاش هاتن. من لە شوێنی خۆم چەقیبووم. هەردوو ئەفسەر (ئەنوەری مەجید سوڵتان) و (سەباح نوری)، بە جیپە کوورتەکانیانەوە هاتن، چەکی (B10)یان لەسەر بەستبوو، بەرەوڕووی تانکەکان ڕۆیشتن و چەن گوللە تۆپێکیان پێوەنان، بەڵام داخەکەم، کەڵکی نەبوو، تازە درەنگبوو!

چاوم لێبوو، دوکتۆر (کەمال خۆشناو)، بەدوای جیپەکەی بارەگەی هێزدا رایدەکرد، تا دەرگەکەیان بۆ کردەوە و خەریکبوو، سەرکەوێ، فیشەکێ بەرلاقی کەوت، دەسیانگرت و ڕزگاریانکرد.

سالی (**2005**) لە ژوورەکەی د. (کەمال) گیراوە، ئەو کاتە ڕاگری کۆلێژی کشتوکاڵ بوو.

(شێخ موحەممەد) نەیتوانی، ڕاکا و دەرچێ، دەمانچەکەی دەرهێنا، فیشەکێکی بە قورگی خۆیەوە نا و خۆی کوشت، بۆئەوەی بە زیندوویی نەگیرێ. ئەوانەشی لەگەڵیدا بوون، وەک (غەفوور مایاوەیی) و چەن پێشمەرگەیەک دەسگیرکران. هێندێ پێشمەرگەش بەرگرییانکرد، بەڵام کەڵکی نەبوو، لەبەرئەوە هەر پێشمەرگە بوو، بە چەن لایەکدا ڕایاندەکرد و سەری خۆیان دەردەکرد.

شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز (**1937 – 1975**)

منیش هەر خەمی (سەروەت)م بوو، هەر زوو دوزیمەوە، لەگەڵ کۆمەڵێ پێشمەرگەدا، بەنێو ئەو دەغڵەدا، بەرەو گوندی (هۆڵەسمت) ڕامانکرد. بارانیش نمەنمەدەباری، زەوی بەتەواوی تەڕکردبوو، نێودەغڵەکەش قووڕبوو، گەنم و جۆش بەرزبووبووەوە، بە ئەو هەموو جل و قەمسەڵە قووڕس و تفەنگە گەورەیەوە، بە فیشەکلەغێکی قورسەوە، زۆر بەگران دەمتوانی، ڕابکەم.

جگە لە ئەوەی بە شێوەیەکی بەردەوامیش، تەقەیان لێ دەکردین و گولە بەسەرماندا گێژەی دەهات. لەگەڵ ئەوەشدا نەمتوانی، لەبەر (سەروەت) زۆر دوورکەومەوە. چونکە بەتەواوی ماندووبووبوو، خەریکبوو، پەکیدەکەوت. ناچار جاروبار، کەمێ لەنێو دەغڵەکەدا دادەنیشتین. دەممان زۆر وشک و هەناسەشمان سوار بووبوو، لە ئەوە پتر نەماندەتوانی، هەنگاوهەڵبێنین. لە ئەو کاتەدا، بیری بنێشتم کەوتەوە، لە گیرفانمدا پاکەتێ بنێشتی سەهمی تێدابوو، سەرو دانەمان خوارد و دەسمان بە ڕۆیشتن کردەوە. کەمێ لە جادەکە دوورکەوتینەوە و لە دەغڵەکە ڕزگارمانبوو. بەڵام هێشتا هەر دەنگی تەقە دەهات. ئینجا بارانێکی وا دایکرد، پیاوم دەویست، سەرهەڵبڕی و تەماشای ئاسمان بکا. لە پێشمانەوە (جەمالی حاجی غەفووری قزڵەری بازرگان) دەڕۆی، لەپڕ هاواری لێ هەستا و گوتی: ئەی باوکەڕۆ، بریندارببووم. گولەیەک بەر سمتی کەوتبوو، بەڵام هەر دەڕۆی و لە پێ نەکەوتبوو. هەرچی چۆنێ بوو، خۆمان گەیاندە گوندی (هۆڵەسمت)، لە ئەوێ هێستریکم بۆ پەیداکرد. ئیدی بە ئەو شەوە تاریک و بارانە زۆرە، بە ئەو ڕێ ناخۆش و قوڕە خەستەی ئەو دەشت و کێوە، بەرەو گوندی (چەوتان) ڕۆیشتین.

چەوتـــان

دەوروبەری کاژێری (9)ی شەو گەیشتین. موختاری گوندەکە دایمەزراندین. من و (سەروەت)، بەر ماڵێکی جەنجاڵی زۆر باش و ڕووخۆش کەوتین. هەروا بەتەڕی، لە تەنیشت زۆپاکەوە دانیشتین. هێندە ماندووبووین، هێزمان لەبەر بڕابوو. ژوورەکە زۆر تاریکبوو، تەنیا هەر چرایەکی کز دەسووتا، چونکە نەوتیان کەمبوو، زۆریشیان زیاد نەدەکردا بەڵام چانسمان هەبوو، برنج و شلەی بێ گۆشتیان هەبوو، نانێکی باشمان خوارد.

کچێکی تازەپێگەیشتووی ناسک و جوان، بەرانبەرمان دانیشتبوو، چراکەی وا دانابوو، ڕووناکییەکەی لە دەموچاوی خۆی بدا، تا ئێمە بە باشی، ڕوخساری شیرینی ببینین. خێراخێرا، قسەی هەڵەقومەڵەقی دەکرد، خۆی بە قسەکانی خۆی، لە هەمووان زیاتر پێدەکەنی! یەک لەسەر یەکیش، چای بۆ تێدەکردین. لەپڕ منداڵە چکۆلەکەیان، تڕێکی لێدا.

کاتی خۆی بەبۆنەی یاد و بیرەوەری (40) ساڵ تێپەڕبوون، بەسەر یەکێ لە نەبەردییەکانی هێزی (خەبات) و شەهیدبوونی (شێخ موحەممەدی سەیید عەلی حافز) لە گوندی (شانەدەری)، گوتاری (دەمەو ئێوارەی بەهارێکی رەش)م، لە گۆڤاری (گوڵان)ی ژمارە (969)ی ڕۆژی (17. 3. 2014)، لە لاپەرە (36-39)دا بڵاوکردەوەوە. پاشان گوتارەکەم لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)ی لاپەرە (116-127)دا، بۆ دووەمین جار بڵاوکردەوە.

کچەکەش تەماشایەکی ئێمەی کرد و بە زەردەخەنەیەکی جوانەوە گوتی: هیچ نییە، بۆ کوردییەکەی (بەغا) دەگەڕێ! ئیدی منیش لەبەر پێکەنین، ماندووبوونم بیرچووەوە، لە دڵی خۆمدا گوتم: تەماشای ئەم گەلە قارەمانە بکە، سەرەڕای ئەو هەموو دەربەدەری، لێقەوماوی، دەسکورتی و بێکەسییە، هێشتا ڕاژەماندەکەن، ڕووی خۆشماندەدەنێ و قسەی خۆشیشمان بۆ دەکەن!

پاشان سەرو لێفەی شڕمان وەرگرت و چوین بۆ مزگەوت. مزگەوتەکە لەبەر پێشمەرگە بەرنەدەکەوت. خۆمان ڕووتکردەوە، بە توێی دەرپێ و فانیلەیەکی کورتەوە، لە دەوری زۆپاکە وەستاین و جلەکانمان وشککردەوە. دوایی زۆر باش لێی نووستین و تا بەیانی، خەبەرمان نەبووەوە. گەر سوپای دوژمن بهاتایە، هەمووماییان هەر بە کڵاو دەگرت!

بەیانی لێفەکانمان بۆ ماڵەکە بردەوە. بەرچاییان بۆ ئامادەکردبووین و نانمانخوارد. پاشان هەموومان کۆبووینەوە و ماڵاوایمان لە خەڵکی گوندەکە کرد. ئینجا بە ئەو چیا سەختە بەرزانەدا، بەرەوخواربووینەوە، تا گەیشتینە (دۆڵەسوور).

دۆڵەسوور

دوای نیوەڕۆیەکی درەنگبوو، گەیشتین. لە دوورەوە کاک (فەتاح)م بینی، لەنێو کۆمەڵی پێشمەرگەدا دانیشتبوو. نزیککەوتینەوە، (برایمی حەمەعەلی، فەرهاد عەبدولحەمید، ئەحمەدی عارفی فیتک، بێستوونی مەلاعومەر، جەزای ئەحەشانە) و هەموو هاوڕێکانی دیکەمانم بینی. گەلێ دڵخۆشبووم و وەک گوڵ گەشامەوە، کە هەموویان بە ساغی دەرچووبوون!

ماوەیە لای کاک (فەتاح) دانیشتین، هەر یەکێ دەنگوباسی خۆی دەگێڕایەوە و هەواڵی هاوڕێکانی دیکەیان، لە یەکدی دەپرسی. پێشمەرگەیەکی لای (عەبدوڵڵائاغا) برینداربوو، یەکسەر کلاشینکۆفەکەی دا بە من و لە کۆڵ ئەو برنەوە دریژە بوومەوە.

ئێوارە نان و چامان خوارد، کاک (فەتاح) کۆیکردینەوە و گوتی: دەبێ چەن پێشمەرگەیەک بڕۆن، پردەکەی (کەولوس) بتەقێننەوە، نەوەک ئەم شەو سوپای دوژمن، هێرشبکەن و بە ئاسانی بگەنە ئێرە. (برایم) و (فەرهاد)، لەسەر ئەوەی کامیان لەگەڵ پێشمەرگەکاندا بڕۆن و ئەو کارە جێبەجێکەن، دەنگەدەنگیان دەسپێکرد و بەربەرەکانی یەکدیان دەکرد، چونکە لە دوو دەستە جیاوازەکەی (کاژیک) بوون! پاشان کاک (فەتاح) نێوبژێکردن و گوتی: گەر هێندە حەزدەکەن، فەرموون، هەردووکتان بچن.

من و (ئەحمەدی عارفی فیتک)یش، لە پەنایەکدا دانیشتبووین و پێیان پێدەکەنین. (ئەحمەد) گوتی: تۆش وەک خۆم وابە، شتێکیان پێ نەگوتی، بەزۆر خۆتی تێ هەڵمەقورتێنە. منیش گوتم: ڕاستدەکەی، بەڵام من وەک تۆ نابم، بەڵکوو وەک خۆم دەبم، چونکە هەر خۆم وام! ئیدی هەردووکمان پێکەنین.

پاشان کاک (فەتاح) هەموو پێشمەرگەکانی، بەسەر دوو دەستەدا دابەشکرد و گوتی: هەر دەستەیەکتان دەبێ، هەر لە ئێستەوە سەرکەوتنە سەر چیایەک و تا بەیانی، بەنۆرە ئێشک بگرن. ئێمەش لەنێوخۆماندا ڕێککەوتین و دەستەی خۆمان هەڵبژارد. من، (سەروەت، ئەحمەدی عارفی فیتک، شیروان بابان، بێستوونی مەلاعومەر، جەزای ئەحەشانە) و چەن پێشمەرگەیەکی دیکەش، هەر زوو سەرکەوتین و تا درەنگانێ، لە سەرماندا دانیشتبووین و قسەماندەکرد. پاشان چەن پەتۆیەکمان داخست و دوودوو بەریز، پشتمان بە پشتی یەکدییەوە نووساندبوو، تا کەمێ گەرمبینەوە و خەومان لێ بکەوێ. دوو پێشمەرگەش بۆ ماوەی دوو کاژێر، ئێشکیاندەگرت و بەهەرچواردەوری لووتکەی چیاکەدا دەسوڕانەوە.
بەڵام لەبەر سەرما، لەبەر قسە خۆشەکانی (ئەحمەد) و پێکەنین، خەو لە چاوانمان نەکەوت. بە ئەو شێوەیە، تا بەیانی خۆرهەڵات، هەر دوودوو بەنۆرە ئێشکی خۆمان گرت. بەیانی زووش لە چیاکە دابەزین. (برایم) و (فەرهاد)یش، لەگەڵ پێشمەرگەکاندا گەڕابوونەوە و پردەکەشیان تەقاندبووەوە. کاک (فەتاح) لووتکەی هەموو ئەو چیایانەی دەورووبەری، بە پێشمەرگە تەنیبوو. بە ئێمەشی گوت: بگەڕێنەوە بۆ (پێنجوێن)، ماوەی دوو ڕۆژ پشوویدەن، پاشان بگەڕێنەوە بۆ (ناوپارێز).

پێنجوێن

ڕۆژی (**11. 3. 1975**)، هەر گەڕامەوە، یەکسەر چووم بۆماڵەوە. کەسی لێ نەبوو. بۆ جانتاکەی کۆمیتەی سوپایی گەڕام، دیارنەمابوو. دەرگەش نەشکابوو. لە ئەوە دەترسام، دەس (پاراستن) کەوتبێ، چونکە ناوی هەمو ڕێکخستنی بەشی کۆمیتەی سوپایی (کاژیک)ی تێدابوو. پاشان هەتمەدەرەوە و لە بازاڕ، تووشی (شێرکۆ) بووم، خۆی گێلکرد، هەرچەندە ماوەیە لەوەوبەر، هێندی دەنگەدەنگمان بووبوو، بەڵام من بانگمکرد و گوتم: ئەم ماوەیە سەرت لە ماڵی ئێمە داوە. گوتی: بەڵێ. گوتم: جانتاکەم دیارنەماوە. گوتی: من بردوومە. منیش گوتم: باشبوو، لای ئێوە بوو، من ترسی (پاراستن)م هەبوو. ئینجا دەسی بۆ کلاشینکۆفەکەی شانم برد و گوتی: ئەمە (فەتاح) دایتێ؟ گوتم: (فەتاح) نا، کاک (فەتاح). خۆشت چاک دەزانی، کاک (فەتاح) ئێستە لە کوێیە، هەر قسەی بۆش و ڕووتیش ناکا! ئەمەش تفەنگی ئەو نییە، تفەنگی شۆڕشە، شۆڕشیش بە ئەو کەسانەی دەدا، کە پێویستیان پێی هەیە، داکۆکی لە ئابڕووی ئەم خاکە و هەزارانی وەک تۆ دەکەن. ئیدی قسەی نەکرد، سەری شۆڕکرد و بێ سڵاو لێیدا ڕۆی. نازانم (ئازاد)، بە چی ئەم پیاوە نەخۆشەوە سەرسامبوو، لە کاتێکدا زۆر لە ئەو چێتر، وریا و زیرەکتر بوو؟!!

عەبدوڵلائاغا

دوای ئەوە بەرەوخواربوومەوە، تووشی ڕەوانشاد (عەبدوڵلائاغا) بووم. هێندێ قسەمانکرد و بۆ نانی نیوەڕۆ لەماڵی خۆیان بانگیکردم، منیش بە خۆشییەوە قەبووڵم کرد. کەمێکی پێچوو، (مەحموود بەگی گوڵی)ش هات، ئەو کاتە سەرلقی پشتیوانی بوو. قەڵیکی باشی سەربڕی بوو، نانێکی باش و بەتامман خوارد.

پاشان کەمێ باسی شۆڕش و بیری نەتەوەییم بۆ کردن. بەڵام کاکە (عەبدوڵلا) تازە، کچەکەی (شەفیق ئاغا)ی نیشانەکردبوو، زۆر حەزی لە باسی خۆشەویستی و خێزان دەکرد. گوتی: تۆ واز لە ئەو باسانە بێنە، ئێمە ڕۆژانە خەریکی ئەو کارەین، با کەمێ باسی وێژە بکەین. منیش یەکسەر تێگەیشتم و مەوجەکەم گۆڕی، هۆنراوە ئاسکەکەی ڕەوانشاد (حەمەی مەلاکریم)م بۆ خوێندەوە. گوتی: گەر ئەرک نەبێ، بۆم بنووسەرەوە، منیش یەکسەر بۆم نووسییەوە. بۆ بەیانی گەڕامەوە بۆ (ئاوپارێز).

ئازیزەکەم! بشێ، ڕۆژێ بۆم بلوێ
کورپەی دڵم، لە بێشکەی سنگتا بنوێ
بشێ، داری بەزەیی خوا بێتەبەر
ئەم دوو دڵە، ببن بە هاوڕێ و هاوسەر
ساوایەکی وەک خۆت، جوانمان پێ ببڕێ
لە کۆشماندا، پەخەی کتێب دابدڕێ
ڕۆژێ جارێک، سەربێشکەی لادەم لە ڕوو
وردبیمەوە، لە چاو و لێوی نووستوو
ئازیزەکەم! بشێ، بڵێ، تۆ بڵێ
ترووسکەیەک، خۆشی بخەرە دڵێ

بە داخێکی گەورە و گرانەوە، خۆفرۆشە ناپاکەکانی کورد، داوێکیان بۆ کاکە (عەبدوڵلا)ی پێشمەرگە و نەتەوەپەروەر نایەوە، ڕۆژی (27. 9. 1987)، لە تەمەنی (39) ساڵیدا، گیانی پاکی بە نەتەوە و نیشتمانەکەی سپارد و فریای ئەوە نەکەوت، چێژ لە ژیان ببینێ. دوای برا گەورەکەشی ڕەوانشاد (فەتاح ئاغا)، ئەوە دووەمین شەهیدی ئەو بنەماڵەیە بوو!

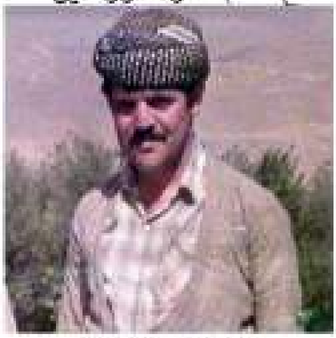

(1987 – 1948)

ناوپارێز

ماوەی (3) ڕۆژ بوو، لە (ناوپارێز) بووین و پاسی کۆگەکانمان دەکرد. لەپڕ ڕۆژی (ئازاد)، لە (هەڵەبجە)وە گەڕایەوە و لای من لایدا. گوتی: (عوسمان) نامەی وازهێنانی نووسیوە و دوو خاڵی تێدا دەستنیشانکردووە: یەکەم باوەڕی بە بیری نەتەوەیی نەماوە. دووەمیش: هەموو هیوایەکم بە (حوسێن) بوو، بەڵام ئەو لەگەڵ ئەو هێڵەی ئێمە نەهات و هاوبیرەکانمان لێ هەڵدەگێڕێتەوە. بەتەواوی ڕوخاوم و بڕوام بە کەس نەماوە.

منیش گوتم: بڕوابکە، گەر بەردەوامبن وازهێنانی (عوسمان)، زیانتان پێ ناگەیەنێ، چونکە بەکەڵکی کاری ڕامیاری و پارتایەتی نایە. جگە لە ئەوەی خۆشی گوتوویەتی: باوەڕم بە بیری نەتەوەیی نەماوە. پاشان کەمێ پێکەوە دانیشتین و دەمەتەقێمانکرد، گوتارێکم لەسەر ڕێککەوتننامەکەی (جەزایر) و ڕەوشی شۆڕش نوسیبوو، لەگەڵ خۆی بردی و بەرەو (پێنجوێن) گەڕایەوە.

بۆ ڕۆژی دوایی، مامە (بەکر)م بە سواری تراکتۆرێکەوە هات و گوتی: دووکانەکەم داخستووە و بەرەو (سیتەک) دەڕۆم، ماوەیە لە ئەو ناوە دەبم، تا بزانم، چی ڕوودەدا. تۆش ئاگات لە خۆت بێ، لە (پێنجوێن) دەنگوباسی زۆر ناخۆش هەیە، سەرکردایەتی شۆڕش نیازیانوایە، جەنگی پارتیزانی دەستپێبکەن.

زۆری پێ نەچوو، (سوارە ئاغا)ی برای (فەتاح ئاغا) هات. دوو تراکتۆر چەک و تەقەمەنی، ئارد و خواردەمەنی پێبوو. گوتی: دەچین بۆ (شارباژێر)، لە ئەوێ چاوەڕوانی فەرمانی سەرکردایەتی دەکەین، تا بزانین، چی بکەین!

ئێمەش کۆمەڵێ برادەر و پێشمەرگەی خەڵکی (سولەیمانی) بووین، لە ئەو ناوە کۆبوبوبووینەوە، ڕۆژانە کاری خۆمان دەکرد، بێ ئەوەی ئاگامان لە هیچ شتێ بێ. ئەوەبوو، دەوروبەری (22)ی مانگی (3) بوو، دەمەوئێوارەیەکی درەنگ، کاک (عومەری سەیید عەلی) هات و ئەو شەوە لای من مایەوە. شەو تا درەنگانێ، باسی باری شۆڕش و ئاییندەی کوردمان کرد. زۆر بە پەرۆشیشەوە، هەواڵی بلاڤۆکەکەی (کاژیک)ی لێ پرسیم و گوتی: ئەو هەڵوێستە، تەنیا چاکسازییە یا دووبەرەکییە؟! منیش گوتم: (کاژیک) خۆی نییە، تا دووبەرەکی تێکەوێ، ئەویش هەر وەک ئەو خەڵکە تێیگەیبوو. گوتی: بڕیارە، جەنگی پارتیزانی بکەین. بەیانی زوو بەرەو دەوروبەری (سولەیمانی) ڕۆی.

لەگەڵ کاک (عومەری سەیید عەلی)دا ڕۆژی (5. 8. 2017) گیراوە.

زۆری پێ نەچوو، شەوی (25. 3)، لە بارەگەی هێزەوە تێلیفۆنیان بۆ کردین و گوتیان: بەیانی هەمووتان بگەڕێنەوە و ئەوێ بەجێبێڵن. ئیدی ئەو شەوە، خەو لە چاوانمان تۆرا، هەر لێکماندەدایەوە، ئاخۆ چی قەومابێ؟! چۆن ئەم هەموو زەخیرە و تەقەمەنییە بەجێبێڵین؟ کێ ئاگای لێرە دەبێ؟!

سەرۆک بارزانیی و بڕیارێکی سەخت

سەرلەبەیانی (26. 3. 1975)، زوو هەستاین و خۆمان کۆکردەوە. بۆ دواجاریش، نانی بەیانیمان خوارد. پاشان بە یەکەمین پاس گەڕاینەوە. دەمی نیوەڕۆبوو، پێچەکانی (ملەکەوە)مان دەبڕی و بە جادە تەختەکەدا، بەرەو (پێنجوێن) خلبووینەوە. لە دوورەوە خەڵکم دەبینی، جانتایان بە دەسەوەبوو، بەپێ بەرەوخوارەهاتن. منیش لە شۆفێرەکەم پرسی: ئەرێ ئەوانە بۆ کوێ دەڕۆن؟! گوتی: بۆ ئێوە نەتانزانیوە؟ گوتم: چی بزانین؟! گوتی: شۆڕش نەما و هەر کەسێ ئازادە، چی دەکا و بۆ کوێ دەچێ. خەریکبوو، لێی توورەبم. گوتی: کاکە ئێوە دەڵێی، لە گوێی گادا نووستوون، لە دوێنێوە ئەو دەنگە بڵاوبووەتەوە، ئێستە خەڵک خەریکی راووڕووتن و فرانفرانە. منیش پاسەکەم راگرت و دابەزیم، لە یەک دووانێکم پرسی، چی روویداوە؟ بۆ کوێ دەچن؟ یەکێکیان گوتی: جا هیچ ماوە، رووبدا! دەڕوینەوە بۆ (سولەیمانی) و خۆمان دەدەینە دەس خوا! ئینجا سواربوومەوە و بە شۆفێرەکەم گوت: تۆ راستت فەرموو، ئێمە یاغنیشبووین!

ئەو بڕیارە سەختە پڕ مەترسییەی سەرۆک (بارزانی)، لە بەهاری (1975)دا دای، لە ئەو رۆژە رەشەی گەلی کوردی تێکەوتبوو، بڕیاربوو، زۆر گەورە و گران بوو، تا یەک کوردیش لەسەر ڕووی ئەم زەوییە مابێ، مێژوو بیری ناچێتەوە!

لەگەڵ رێزم بۆ سەرۆک (بارزانی)، کە خەباتێکی سەخت و دوورودرێژی، لە پێناوی کورد و (کوردستان)دا کردووە، بەڵام گەر لەبەرئەوە ئەو بڕیارەیدابێ، تا لە ئەوە پتر، خوێن نەڕژێ و خەڵکی بێتاوانی کورد تێدانەچن، بە ئەو پێیەی (ئێران) سنووری لێ دادەخستین، بەرەی خۆراوا و (ئەمێریکا)ش، پشتیان تێدەکردین و چیدیکە، یارمەتی کوردیان نەدەدا، بە ئەوەش قایل نەدەبوون، (بارزانی) لەسەر خەباتی چەکداری خۆی بەردەوامبێ، دەبووایە، بە ئەو شێوەیە، گەلەکەی خۆی بەجێ نەهێشتایە، گەر هیچی نەکردایە، هەر هیچ نەبووایە، وەک رەوانشاد (شێخ موحەممەدی سەییدعەلی حافز) خۆی بکوشتایە. یا وەک رەوانشاد پێشەوا (قازی موحەممەد)، گەلەکەی لەبەردەم ئەو رێ پڕ مەترسی و هاتونەهاتەدا بەرەڵانەکردایە، چارەنووسی ئەویش، وەک چارەنووسی ئەوان بووایە!

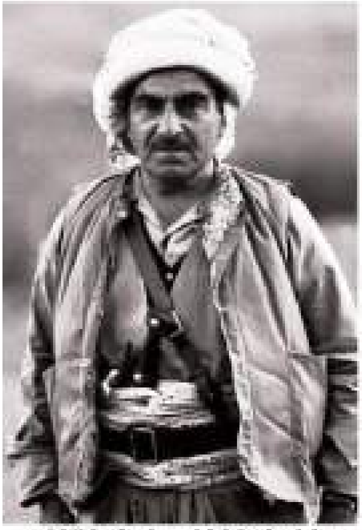

(14 .3 .1903 – 1 .3 .1979)

بۆیە تا من مابم، ژان و ئازاری ئەو ڕۆژەڕەشەم، لە دڵ دەرناچێ. لاوی بووم، تەمەنم (24) ساڵ بوو، بە هەموو بڕوا و دڵسۆزی خۆمەوە، چەکم هەڵگرتبوو، وەک پێشمەرگەیەکی ئاسایی، لە ڕیزەکانی شۆڕشدا بووم، هەموو بڕوایەکی خۆمم بە (بارزانی) دابوو، هیوایەکی گەورەم بە ئەو و ئایینەدەی شۆڕشەکە هەبوو. بەڵام بەداخەوە، بڕواکەم لە جێی خۆیدا نەبوو، گوڵی هیواکانم هەر زوو سیسبووون و هەڵوەرین!

ئاخر گەر خوێندکارێکی گەنجی وەک من، ساڵی پێشمەرگەبووم، تووشی هیچ جۆرە زیانێکی جەستەیی نەبووم، لە تاڵان و بڕۆ، ڕاکردن و هەڵاتن، هەرەس وماڵوێرانی خۆش نەبم، ئەدی ئەو کوردانەی، لە ماوەی ئەو (14) ساڵەی شۆڕشدا، کەسێکیان یا زیاتریان شەهیدبوون، چۆن واز لە مافی خۆیان دێنن؟ ئەو سەرکردایەتییە ترسنۆک و هەڵاتووانە دەبەخشن؟! هەڵبەتە، چاوی دادگەی مێژوو زیت و وریایە، لە تاوانی کەس خۆش نابێ!

پێنجوێن

لەبەربارەگەی هێزدا دابەزیم، دوو پەتو و کلاشینکۆفێکم پێبوو. خۆم بە ژووردا کرد، تووشی (عەلی تۆفیق) و (برایمی حەمەعەلی) بووم. گوتیان: هەموو شتێ تەواوبوو، (بارزانی) بڕیاری بەرەنگارنەبوونەوەی داوە، چیدیکە نەجەنگین. لە سەرکردایەتییەوە برووسکەمان بۆ هاتووە و دەڵێن: ئەوی دەچێ بۆ (ئێران)، با بچێ. ئەویشی نەڕواتەوە

و خۆی بەدەسەوەدەدا، ئازادە. منیش واقمورمابوو، مێشکم جەڕیبوو، هەستم تاسابوو، هۆشم نەمابوو، بە هیچ جۆرێ بڕوام نەدەکرد، بە ئەو شێوە پڕ ئاسوور و ئاساییە، شۆڕش کۆتایبێ، دەتگوت خەون دەبینم!
(عەلی) گوتی: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: نازانم، بەلام ئەی ئەو هەموو سەرکردانە، نیازی چییان هەیە؟! کاک (فەتاح) دەڵێ چی؟! گوتی: ئەویش لەگەڵ بڕیارەکەی (بارزانی) دایە.
ئیدی من بەرەو بازاڕ ڕۆیشتم، هەر خەڵکبوو، لە ئەمبەر و ئەوبەری کۆڵان و جادەکان وەستابوون، دوودوو و سێسێ کۆبووبوونەوە، قسەیاندەکرد. هێندێکیان دەگریان و هێندێکی دیکەیان جنێویاندەدا، هێندێکی دیکەشیان، خەریکی تالانی فرۆشگە و بارەگەکانی شۆڕش بوون. باروودۆخێکی زۆر ناخۆشبوو، (پێنجوێن) خۆڵی مردووی بەسەردا کرابوو!
لەپڕ تووشی (عەبدوڵلائاغا) بووم، گوتم: چی دەکەن؟ گوتی: وەک ئەو خەڵکە، بەرەو (ئێران) یا (عێراق) دەڕۆین. گوتی: ئەی ئێوە؟ گوتم: ئێمە کێین؟ گوتی: برادەرانی (کاژیک). گوتم: ئاگام لێیان نییە. ئەوەش تفەنگەکەتان. بەپێکەنینێکی پڕ تەوسەوە گوتی: با پێتبێ، ئەوەک پێویست پێی بێ!
ئیدی دوای ئەوەش، تووشی (عەدنان عەبدوڵلا)ی هاوڕێی نزیکی (ئازاد) بووم، ئەندامی لیژنەی ناوچەی شەهید (عومەر) بوو. گوتی: ئێمە بڕیاری مانەوەمان داوە و بەرگری دەکەین، بە ناوی لیژنەی شەهید (عومەر)ەوە، هەموو دیوارەکانی (پێنجوێن)مان نووسیوە. داوامان لە خەڵک کردووە، ڕاپەڕن. ئەی تۆ دەڵێی چی؟! گوتم: کارێکی زۆر باشتان کردووە و دەمەوێ، لە پێشدا چاوم بە (ئازاد) بکەوێ. گوتی: لە (مەریوان)ە. گوتم: هەر ئێستە دەچم بۆ (مەریوان)، بزانم، ئەوان نیازی چییان هەیە و چییان بڕیارداوە! چوومەوە ماڵەوە، (برایم، سەروەت، کەریم ڕۆژ و ئەنوەری عەلی نەجار) دانیشتبوون. گوتیان: ئێمە بڕیارماندداوە، بڕۆینەوە، تۆ دەڵێی چی و چی دەکەی؟ گوتم: من دەبێ، تا (مەریوان) بچم، پاشان دێمەوە و بڕیاردەدەم. گوتیان: باشە، ئێمە چاوەڕێت دەکەین. تفەنگ و شتەکانم دانا، سووواربووم و چووم بۆ (مەریوان).

دوابڕیاری سەرکردایەتی کاتیی

هەر خەڵکبوو بەپێ، بە سواری ترومبێل و بە ولاخ بەڕێوەبوون، هێندە جەنجاڵبوو، ڕێ بەر ڕێبوار بەرنەدەکەوت. هێندێ بەرەو (ئێران) دەڕۆیشتن، هێندێکی دیکەش بەپێچەوانەوە، بەرەو (عێراق) دەگەڕانەوە. خەڵکەکە هەموویان حەپسابوون، واقیانوڕمابوو، ڕەنگیان تێکچووبوو، نەیاندەزانی، چی بکەن و چ چارەنووسێکی ڕەش چاوەڕێیاندەکا. ڕووناکی لە ڕووخسارياندا نەدەبینرا، ڕوویەکی خۆشم لە کەس نەبینی، جگە لە دزەکان، سەرکردایەتی (پارتی) و (پاراستن)، هەموو خەڵکەکە سەریان لێ شێوابوو!

گەیشتمە (مەریوان)، بەپەلە خۆم کرد بە ماڵی (ئازاد)دا. ئەوانیش وەک هەموو ڕەشەخەڵکەکەی دیکە، ماڵیان کۆکردبووەوە و خۆیان ئامادەکردبوو، بەرەو (سولەیمانی) بگەڕێنەوە. (ئازاد) هێزی نەبوو، قسەبکا، هەر هێندەی گوت: هەموو شتێ تەواوبوو. گوتم: چۆن؟ گوتی: زۆرمان بیر لێ کردووەتەوە، هیچ شتێ ناکرێ، هەر کەسێ بجوڵێتەوە، (پاراستن) و بنەماڵەی (بارزانی)، تەفروتوونایەکەن. لەبەرئەوە بڕیارماننداوە، گەر لە پاشەڕۆژدا شتێ بکرێ، ئەوا لەنێوشارەوە دەسپێدەکەینەوە. وابڕیارە، (شێرکۆ) بەپەلە بچێ بۆ سەرەوە، بەڵکوو لەگەڵ ئەو کۆمەڵە ئەفسەرەدا، شتێ بکەن. زۆری نەبرد، پیکاپ هاتە بەردەرگە، شتەکانیان بارکرد، ئەوانیش بەرەو (پێنجوێن) سواربوون و ڕۆیشتن.
پاشان منیش بەرەو نێوبازارەکە ڕۆیشتم، لەسەر جادەکە، تووشی (شێرکۆ) بووم. گوتی: نیازی چیت هەیە؟ گوتم: من بۆ لای ئێوە هاتووم، بزانم، چیتان بڕیارداوە. بەڵام (ئازاد) هەموو بڕیارەکانی ئێوەی پێ گوتم. تکام لێ کرد و گوتم: بەخۆڕایی خۆت ماندوومەکە و بە هەر شێوەیە بێ، بچۆ بۆ (سووریا)، لە ئەوێ (جواد مولا) بدۆزەرەوە و داوای یارمەتی لێ بکە، بەڵکوو دەرتکا بۆ (ئەورووپا). ماوەیە لە ئەوێ چاوەڕێبکە، تا گۆڕانکارییەکی نوێ ڕوودەدا و بارودۆخەکە دەگۆڕێ. ئیدی ماڵاوایکرد و ڕۆی، هیچی دیکەی نەگوت.

دواساتەکانی خۆرهەڵاتی کوردستان

ئەو شەوە لە ماڵی دوکتور (لەتیف)ی خزمم مامەوە. کۆمەڵێ برادەری وەک ڕەوانشاد (حەمەی عەبەپشی، ئەژادی نووری خەفاف ...)ی لێبوو، منیشی زیادکرد. خواردنەوەیەکی زۆریان کڕیبوو، مەزەیان ئامادەکردبوو، تا درەنگانی دانیشتین، قسەماندەکرد و دەمانخواردەوە. بۆ نەگبەتی، ئەو هەموو کۆنیاکە خورایەوە، کەس سەرخۆش نەبوو، خەویشمان لێ نەکەوت!
ئیدی بۆ ڕۆژی دوایی، کەمێ بەنێو شارۆچکە جوانە دڵگیرەکەی (مەریوان)دا سووڕامەوە، هەموو ئەو یادگارە شیرینانەی، لە ماوەی ئەو چەن جارەی لە ئەوێ بووم، یەسەرمکردنەوە و بۆ دواجار، ماڵاوایم لە شەقام و بازارە ڕازاوەکەی کرد. لەپڕ تووشی (سەلاح)ی برام بووم. تازە لە (کامیران)ەوە هاتبوو، ئەویشم لەگەڵ خۆم برد و ئێوارە بۆ (پێنجوێن) گەڕاینەوە.

دواڕۆژەکانی پێنجوێن

دەمەوئێوارەبوو، لە سەر سنوور سواری پیکابی بووین. کەمێ ڕۆیشتین، تووشی (خاڵەحاجی) بووین، بەتەنیابوو. بەرەو مەرزەکە دەڕۆی. چاوی بە ئێمە کەوت، ڕایکرد. گزمەڵێکیش هوهایان لێ کێشا. ئەو وای دەزانی، کورد هێندە پیاوی مەرد، کەلەڕەق و گرنگی تێدا هەیە، سەرسنوورەکان لە بنەماڵەی (بارزانی)، سەرکردایەتی (پارتی) و لێپرسراوانی دەزگەی (پاراستن) دەگرن و نایەڵن، دەرچن. ئەو هەموو پولوپارە و زێڕە بدزن، بەرەو (ئێران) و (ئەورووپا) ڕاکەن، بەباشترین شێوەش پێی بژین. نەیزانی، کەسی نییە، دەسیان بۆ بەرێ. ئەوەش دواجاربوو، لە ژیانمدا بیبینم!

کاتێ گەیشتینەوە (پێنجوێن)، تەواو تاریکیکردبوو. چوومەوە ماڵەوە، دەرگەداخرابوو، نامەیەکیان بەدەسکی دەرگەکەوە هەڵواسیبوو، بۆیان نووسیبووم: ئێمە ڕۆشتینەوە بۆ (سولەیمانی)، تفەنگەکەمان لە دووکانی (مەجیدی خەلیفە) بۆ داناوی. منیش هەر بە ئەو شەوە، هەموو پەرتووک و شتەکانم کۆکردەوە و بۆ ماڵی ڕەوانشاد (عەلی پورە ڕەحمە)ی خزمم گواستەوە. هەرچی نوێن و کەرەسەیەکیشیان بەجێهێشتبوو، هەموویانم بۆ ئەوان بەجێهێشت.

ئەو شەوە لای ئەوان نووستین. بەیانی زوو دەرپەڕین و بەنێوشارۆچکەکەدا دەگەڕاین. ئەو جەنجاڵییەی چەن ڕۆژێ لەمەوبەری نەمابوو، بە ئاشکرا پێوەی دیاربوو، وردەوردە خەریکبوو، چۆڵدەبوو، تەنیا خەڵکەکەی خۆی تێدا دەمایەوە.

ئەو چەن ڕۆژە، گوند و شارۆچکەکانی باشووری (کوردستان)، پڕبووبوون لە خەڵکی (ئێران)، پارەیەکی زۆریان لەگەڵ خۆیان هێنابوو، چەک و تەقەمەنییان دەکڕی. هەڵبەتە دەزگەی (ساواک)، ئەو چەکانەی دەکڕی، بۆئەوەی ڕۆڵەکانی کورد لە هەردوو دیوەکەی (کوردستان)، چەکی بەدەسەوە نەمێنێ!

باشبوو، هێندێ برادەری وەک (ئازاد عەبدوڵڵا، ئەحمەدی عارفی فێتک، ئەنوەری مەلا حوسێن، ئەنوەر هەمزە و سەلام عەبدولڕەحمان) و گەلێکی دیکەشمان بینی، هێشتا نەگەڕابوونەوە، هەموومان پێکەوە بڕیارماندا، بەیانی دەرچین.

دوابینینی فەتاح ئاغا

بیستم، هێشتا کاک (فەتاح) هەر لە (پێنجوێن) ماوە و لە بارەگەی هێز دانیشتووە، قسە بۆ خەڵک دەکا. منیش بە (ئازاد عەبدوڵڵا)م گوت: دەچم، سەری لە کاک (فەتاح) دەدەم، ماڵاوایی لێ دەکەم و زوو دەگەڕێمەوە. ئەویش گوتی: مەچۆ. چونکە (شەهابی شێخ نوری) و چەن برادەرێکی دیکە هاتن بۆ ئێرە، هەموومان پێکەوە چووین و سەرمان لە

بارەگەی هێز دا. کاک (شەهاب) زۆر لەگەڵ (فەتاح ئاغا) خەریکبوو، بە شانوبازوویدا هەڵیدا و پێی گوت: تۆ لەگەڵ ئێمە بمێنەرەوە، ئێمە وەک برایەکی گەورە سەیرتدەکەین. ئێمە و برادەرانی (کاژیک)، ڕێکخستنی شۆڕشەکە، لە ئەستۆی خۆمان دەگرین و تۆش وەک فەرماندەیەکی هێزی پێشمەرگە، کاروباری هێلی سەربازی بەڕێوەبەرە. (فەتاح ئاغا)ش گوتی: من ناتوانم، لە بڕیاری (بارزانی) لابدەم. پێڵاوەکانی ئەو لە کوێ بێ، سەری منیش لە ئەوێ دەبێ!

پاشان (ئازاد) گوتی: (فەتاح ئاغا) تەماشایەکی خەلکەکەی کرد و لەنێو ئەو هەموو پێشمەرگەیەدا، ڕووی لە برادەرەکانت کرد و گوتی: ئەوە کوا (شێخ حوسێن)؟! بەدەم نەخشەی (کوردستان)ی گەورەی بۆ دەکێشام، بەلام هەواڵم پێگەیشتووە، (36) تفەنگی فڕاندووە و خۆی ڕادەسی (بەعس) کردووەتەوە. کەچی یەکی لە برادەرەکانت، داکۆکییان لێ نەکردی! منیش گوتم: دەزانم، داخی چی لە دڵ دایە، بۆیە ئەو قسانەی کردووە. ئیدی نەچووم.

بەڕاستی، من سەیرم لە ئەو قسانە نەدەهات، چونکە لە ئەو ڕۆژەوە، من لە هێزی خەبات پێشمەرگە بووم، تا شۆڕش دواهەناسەی مەرگی خۆی دەدا، خۆشم نەمدەزانی، من چیم؟ بە هیچ شێوەیە کاریکیان پێ نەسپاردم. چونکە دەترسان و زۆر باشیش دەیانزانی، من لەنێو هێزی پێشمەرگەدا، هێلی ڕێکخستنەکانی (کاژیک) درووستدەکەم. هەڵبەتە ئەو قسانەش، دوا دژایەتی و بەربەرەکانی من بوو، تا ناوم بزڕێنن. بەلام کێ باوەڕی بە ئەو قسە بێ بناغانە دەکرد. چونکە من لەگەڵ ئەو برادەرانەدا، پێکەوە بەسواری تراکتۆر گەڕاینەوە!

زۆر بەداخەوە، (فەتاح ئاغا) تا بڵێی، کوردێکی نیشتمانپەروەر، خاوێن، ئازا و دڵسۆز بوو، بەلام وەک هەموو کادیرە کۆنەکانی سەرکردایەتی (کاژیک)، زۆر خۆی بە بنەماڵەی (بارزانی)دا هەڵواسیبوو. لە ئەو ڕۆژەڕەشەشدا نەبووایە، وەک کادیرێکی نەتەوەیی ڕاپەڕیایە و لەسەر شۆڕشیەڕپاکردن بەردەوامبووایە. ئەز دڵنیام، بە هەزاران گەنجی وەک ئێمە، نە پەنایان بۆ (ئێران) دەبرد، نە خۆشیان ڕادەسی دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق) دەکردەوە. بەلام لە ئەو ڕۆژە بێ هیواییەدا، ئەو هەر خۆی ساغ نەکردەوە!

ئاخر ئێستەش تێ نەگەیشتم، ئەو سەرکردە کۆنانەی (کاژیک)، چاوەڕێی چییان دەکرد؟ ئایا لە ڕۆژی درووستبوونی ئەو پارتەوە، لە هەموو مێژووی شۆڕشەکەدا، هەل لە ئەوە لەبار و گونجاوتر، بۆ (کاژیک) هەڵکەوتبوو؟!

خۆبەدەستەوەدان

ڕۆژی (28. 3. 1975)، بەیانی زوو نانمانخوارد و سواری تراکتۆر بووین. بەلای بارەگەی هێزدا تێپەڕین، تەماشایەکی ئەو ناوەم کرد، لە دڵی خۆمدا مالاوایم، لە ڕۆژانی پێشمەرگەیی پڕ لە شانازی و سەربەرزی خۆم کرد.

سەیرمکرد، (فەتاح ئاغا) لەسەر دیواری حەوشەکە چوارمشقی دانیشتووە، خەڵکێکی زۆری لە خۆی کۆکردووەتەوە، قسەیان بۆ دەکا. تا لەچاو ونبوو، هەر ئاوڕم لێ دەدایەوە و سەیرم دەکرد. ئیدی وردەوردە، ئێمە بەتەواوی دوورکەوتینەوە و لە چاو ونبووین. کاک (فەتاح) و شۆڕش و (پێنجوێن)یشمان، لە یەک کاتدا بەجێهێشت!

گەیشتینە (ناوپارێز)، کەسی تێدا نەمابوو، کۆگەکانیشیان تالانکردبوو. لە ئەوێ ڕەتبووین و لە (دۆڵەسوور)، لە چاخانەکە دابەزین. چونکە هەر تا ئەوێ، تراکتۆرەکان خەڵکیان دەگەیاند. لەبەرئەو مینانەی، چەن ڕۆژی لەمەوبەر، پێشمەرگەکانی خۆمان چاندبوویان، نەدەڕۆیشتن. لە ئەوێشەوە بەپێ ڕۆیشتین. پردەکەی (کەولوس) ڕوخێنرا بوو، لە ئاوەکە پەڕینەوە و تا (شانەدەری)، بەجادەقیرەکەدا بەپێ کوتامان.

لە (شانەدەری)ش جیپێکمان گرت. لە (سەیید سادق) بازگەی سوپای (عێراق) دەسیان لێ ڕاگرتین و ڕایانوەستانین. یەکەیەکە خۆمان بەدەستەوەدا و ناویان نووسین. گوتیان: دوای دوو ڕۆژی دیکە دەبێ، سەردانی فەرمانگەی (ئەمن) بەشی نوێ بکەن، تا نووسراوتان بۆ بکەن، هەر کەسی بۆ سەر کار و خوێندنی خۆی بگەڕێتەوە. ئیدی تا (سولەیمانی) نەوەستاین.

سولەیمانیی

دوای ساڵێک و (18) ڕۆژ پێشمەرگایەتی، دوای ململانێیەکی سەختی نێوخۆی هەردوو باڵەکەی (کاژیک)، دوای ئاقیبکردن و هەڕەشەی دەزگەی (پاراستن)، بە دەس و گیرفانی بەتاڵ، بە دڵێکی بریندار و شکاو، بە دووچاوی پڕ فرمێسکەوە، بە هەناسەی سارد و دەروونی کەیلەوە، بە ورەیەکی نزم و ڕوخاوەوە، بۆ سەر لانە و هەواری خاڵی شار گەڕاینەوە!

کاتێ خۆمان بە ژووردا کرد، هەموو شتێ بەتەواوی گۆڕابوو. منداڵەکان کەمێ گەورە ببوبوون. (شەوتم)ی خوشکم شووی بە مامۆستا (عارف)ی ئامۆزای دایکم کردبوو. باوکم لەسەر زمانی خۆی، لە کونی گرتووخانەی (ئەمن) توندکرابوو. بەڕاستی هێندە بێ هێز و ورە بووم، نەمدەزانی، چی بکەم. هەموو ڕووداوەکانم، وەک فیلمێکی سینەما بیردەکەوتەوە. وڕ و کاس ببوبووم. بڕوام نەدەکرد، شۆڕشی خاوەنی (200) هەزار

جەنگاوەر، ئەو هەموو چەکە سووک و قورسە بێ، ئەو هەموو پارە زۆرەی هەبێ، لە چاوترووکاندنێکدا، بە بڕیاری تاکە کەسێکی وەک (بارزانی)، وەک چیایەکی بەفرین هەرەسبێنێ و بڕوخێ! ئەوەش ئەنجامی سەرکردایەتی تاک و ڕۆڵی بنەماڵە بوو، لە هەموو شۆڕشەکانی کورددا، هەر هەمان چارەنووسی هەبووە. ئاخر کەی ڕۆڵەکانی کورد، کەمێ بە خۆیاندا دەچنەوە، پەندێ لە هەڵەوپەڵەکان، تێکشکان و خۆبەدەستەوەدان، ڕووداوە مێژوویی و کارەساتە نەتەوەییەکان وەردەگرن؟!!

دوای دوو ڕۆژ، سەردانی فەرمانگەی (ئەمن)م کرد. بەڵام ئەو سەرجادە و کۆڵانانەی گەڕەکی (شۆڕش)، هێندە جەنجاڵبوو، ڕێ بەر ڕێبوار نەدەکەوت. هەر خەڵکبوو، دەگەڕانەوە و خۆیان بەدەستەوەدەدا. خەڵکەکە هێندە زۆربوو، کاربەدەستە سیخوورەکان فریا نەدەکەوتن، کارەکان ڕاپەڕێنن. لەبەرئەوە خوێندکارە عەرەبە بەعسییەکانی زانکۆیان هێنابوو، یارمەتییانبدەن.

هێندەم زانی، یەکێ لە دواوە قۆڵیگرتم، ئاوڕمدایەوە، (کەمال عەنتەر) بوو. کوڕێکی عەرەبی بەعسی خەڵکی (بەغدا) بوو، لە یەکەمین ساڵی خوێندنی زانکۆوە پێکەوە بووین. کوڕێکی زۆر قسەخۆش و باش بوو. یەکدیمان ماچکرد و بە کوردی گوتی: قەیناکە کاکە، خوا کەریمە! ئیدی بەپەلە ئیشەکەی بۆ جێبەجێکردم و گوتی: تەواو، بڕۆ، لە زانکۆ دەتبینمەوە.

<u>**بەڵگەنامەی ژمارە (5) ل (425)**</u>

دەمەوئێوارەبوو، خوالێخۆشبوو خاتوو (ئاسکە)ی دایکی لیوا (مەنسوور) هات بۆ لام و هەواڵی کوڕە تاقانەکەی لێ پرسیم. منیش نەمدەزانی، ئەو هاوبیرانەی نێوچەی سەرکردایەتی شۆڕش لە کوێن و چییان بەسەرهاتووە؟! بەڵام هێندەم ئاگا لێ بوو، دوای ئەوەی ئێمە گەڕاینەوە، هیچ جۆرە هەواڵدان و یاخیبوونێ نەبوو. خاتوو (ئاسکە) گوتی: ئەچم بە دوای (مەنسوور)دا و لە هەر شوێنێ بێ، دەیدۆزمەوە و لەگەڵ خۆم دەیهێنمەوە.

ئەو کاتە لە دەرەوە، بۆئەوەی کەس نەگەڕێتەوە، نۆکەرە بەکرێگیراوەکانی (پاراستن)، لەنێوکوڕە پەنابەرەکانی (ئێران)دا، پڕوپاگەندەیان بڵاودەکردەوە، گوایە هەر لە یەکەمین بازگەی میرییەوە، دەرزی خراپ لە گەڕاوەکان دەدەن، لە پیاوەتیاندەخەن، دوای ماوەیەکیش بەلادادێن و دەمرن. ئەمەشیان بۆیە بڵاوکردبووەوە، تا کەس نەگەڕێتەوە، ئەو خەڵکە بۆ مەبەستی تایبەتی خۆیان بەکاربێنن و لای کاربەدەستانی دەوڵەتی (ئێران)، بازرگانییان پێوەبکەن.

خاتوو (ئاسکە) دەترسا، (مەنسوور) نەدۆزێتەوە، یا بە قسەی نەکا و لەگەڵی نەگەڕێتەوە. سووریش دەیزانی، من و کوڕەکەی چەن هاورێییەکی نزیکین و یەکدیمان خۆشدەوێ، لەبەرئەوە داوای لێ کردم، نامەیەکی بۆ بنووسم و دڵنیایکەم، کە هیچ شتێ لە ئارادا نییە، بەڵکوو بگەڕێتەوە. منیش نامەیەکم بۆ نووسی و بۆم ڕوونکردەوە، بە پڕوپاگەندەی کەس بڕوانەکا، تا ئێستە بارودۆخەکە باشە و هیچ ڕووی نەداوە، گەر بگەڕێیتەوە و لێرە بتوانین، ڕاژەی گەلەکەمان بکەین، گەلێ لە ئەوە باشترە، لەژێر چادرەکانی (ئێران)دا بژین. بەڵکوو هەولێشبدەی، هەردوو هاوبیر (حەمەشەوقی) و (شوان)یش، لەگەڵ خۆت بێنیتەوە.

کەچی دوای ئەوەی (مەنسوور)، لەگەڵ دایکی گەڕایەوە، بۆی گێڕامەوە، کە لەگەڵ (شێرکۆی هەژار)، لە هۆردووگەیەکی نزیک (کرماشان) پێکەوەبوون. کاتێ نامەکەی منی پێگەیشتووە، ئەو پیاوە تێکۆشەرە بێویژدانە گوتوویەتی: خۆی ڕۆیشتووەتەوە، کەچی دەڵێ وێژگەکەی (بەغدا)یە، پڕوپاگەندە بۆ (بەعس) دەکا! ئەوە لە کاتێکدا، زۆربەی ئەندامانی سەرکردایەتی (پارتی، قیادە مەرکەزی، کۆمەڵەی مارکسی و هەردوو باڵەکەی کاژیک)، هەر زوو گەڕابوونەوە، کەس لە گوڵ کاڵتریشی پێ نەگوتبوون!

هەڵبەتە ئەو جۆرە مرۆڤە دەروون نەخۆشانە، زۆر دڵڕەش و داخ لە دڵن، بوختان بۆ خەڵک دروستدەکەن و دەیانەوێ، تۆڵەی تێکشکان و پاشەڵپیسی خۆیان، لە کەسانی نیشتمانپەروەر بکەنەوە، وەک خۆیان دوای هەرەسەکە، ڕاپەڕینێکی توێیان بەرپاکردبێ و لە بن چادرەکانی (ئێران)، لەسەر خوانی (شا) و (شابانوو) نەلەوەڕابن! ئاخر هەر لەبەر ئەو کردار و ڕەفتارانەی بوو، لە هیچ شوێنێ جێی نەدەبووەوە! خۆ گەر خەڵکی خۆرهەڵاتی (کوردستان)یش نەبووایە، من دڵنیام، هەر زوو دەگەڕایەوە!

ئەز لە ئەو بڕوایەدام، گەر دەسەلاتدارانی (بەعس)ی (عێراق)، بە ئەو نووسراوەی سەرکردایەتی (پارتی) ڕازیبوونایە، فشەماقێکیان بە کورد بدایە، یەک کەس لە (ئێران) نەدەمایەوە و هەموویان دەگەڕانەوە. یا گەر سەرکردایەتی (بەعس)، لە (بەرزانی) و بنەماڵەکەی خۆشبوونایە، ئەوانیان لە ئەو لێبووردنە گشتییە دەرنەکردایە، وەک چەن جارێکی دیکە، لە مێژووی خوێناوی خۆیاندا گەڕابوونەوە و خۆیان بەدەسەوەدابوو، ئەوا ئەوانیش وەک سەرکردەکانی دیکە و ئەو هەموو خەڵکە دەگەڕانەوە!

* * *

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی شەشەم

زانکۆی سولەیمانی

(1)ی مانگی (4)، کە لە هەموو جیهاندا، بە ڕۆژی درۆکردن بەناوبانگە، لەگەڵ برادەرەکانمدا چووینەوە بۆ زانکۆ. سەردانی کۆلێژەکەمان کرد و گوتیان: دەتوانن، هەر لە ئێستەوە دەس بە خوێندن بکەنەوە. ڕۆژێکی بەهاری گەرم و خۆش بوو. لەبەرچاوم زانکۆ زۆر گۆڕا بوو، جمەیدەهات. ڕێکخراوی (بەعس)ی زانکۆ و قوتابیان، لە هەموو قوژبنێکی زانکۆ، بلندگۆی گەورەیان دانابوو، بەبۆنەی تێکشکاندنی (یاخیبوونە کۆنەپەستە بەکرێگیراوەکەی مەلا!)وە، سروودی (بەعس)یان لێدەدا و بە ئەو دەنگە بەرزەی (داود قەیسی)، ئەو ناوەیان پڕکردبوو. کیژە جوانە زرد و سوورەکان و لاوە قیتوقوزەکانیش، بەجلوبەرگی ڕەنگاوڕەنگ، خۆیان ڕازاندبووەوە، پۆلپۆل پێکەوە دەگەڕان و قسەیاندەکرد، پێدەکەنین، لە ئەوەدەچوو، دڵیان زۆر خۆشبێ، هیچ ڕووی نەدابێ و مێش میوانیان نەبێ!

بەڵام هەر ساتێکی بۆ من، مەرگەساتی بوو، بە تایبەتی کاتێ، هێندێ کوردزمانم بینی، لە کۆمیتەی (ی. ق. ک. ع.)دا کاریاندەکرد، هێندەی دیکە، برینەکانم کولانەوە و دڵم گوشرا! بەڵام تازە هەموو شت کۆتایپهاتبوو، کورد واتەنی، لە پاش باران کەپەنەک!

<u>(بارزانی) تەرمی شۆرشی بە زیندوویی ناشتبوو، ئیمەش هەموو لە گۆڕستان گەڕابووینەوە. هەرچەندە ڕۆژێکی ڕەش و سەخت تێکەوتبووین، لەگەڵ ئەوەشدا هەر گەشبینبووم، کە کاروانی ژیان بەردەوامە، بەرەوپێشەوەدەڕوا و بەکەس ڕاناوەستێ، دەبێ، هێندەش ئاور لە ڕابووردوو بدەینەوە، قازانجی ئایندەی کوردی تێدابێ!</u>

بەڵێ، جارێکی دیکەش لە پۆل و لەسەر کورسی خوێندن دانیشتمەوە. مانگی (4) لە کۆرسی دووەمی پۆلی سێی بەشەکەمان وەرگیرامەوە، لە کوێدا بەجێمهێشتبوو، هەر لە ئەوێدا دەسمپێکردەوە. لە کوێدا لە زانست پچڕابووم، هەر لە ئەوێدا گرێمدایەوە. بەڵام هاورێکانی پۆلەکەم، هەموویان نوێبوون و کەسیانم نەدەناسی. چونکە هاورێکانی خولی خۆم و سالی پێشووم، لە پۆلی (4) بوون، سالی پێش من کەوتبوون و منیش ساڵێکم لەکیسچوو، ئاخر ئەوان شاریان چۆڵ نەکردبوو، لە شاخ نەبوون!

بەغدا

کۆرسی دووەمی پۆلی سێیم تەواوکرد، لە هەموو وانەکاندا دەرچووم و بە پلەیەکی زۆر باش بریم. هەموو ساڵی دوای پۆلی سێی کۆلێژی کشتوکاڵ، لە پشووی سەری ساڵدا، خولی هاوینە دەسپێدەکا و ماوەی (40) ڕۆژ دەخایەنێ. ڕۆژی (1. 7. 1975)، لەگەڵ خوێندکارەکاندا بۆ مەشقکردن لە کێلگەکانی (ئەبوغریب)، بەرەو (بەغدا) کشاین.

لە ئەوێ لە بەشی نێوخۆیی خوێندکاران، لە (باب ئەلموعەزەم) دایاننایین. شوێنەکە زۆر لە بازارەوە نزیکبوو. من و (ئەحمەد عارف قیتک، کاوسی عەزیز بەگ، ئەحمەد حەمەئەمین، عەلی مەحموود غەفوور و کامیل مستەفا)، لە ژوورێکی گەورەدا بووین. هەمیشەش

پێکەوە دەردەچووین و دەگەڕاین. لە ئەو ماوەیەدا، سەرم لە (سولەیمانی) ئەدایەوە. لە هەموو گرفت و ناخۆشییەکەوە دووربووم. کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەربرد. بەڵام بەڕۆژ گەرمای (ئەبوغریب) و بەشەویش مێشوولەکەی بەشی نێوخۆیی، هەراسانیانکردبووین!

کێلگەکانی (ئەبوغریب)، دووەمین ڕۆژی خولی هاوینە (3. 7. 1975)

جگە لە ئەوەی، (عەبدولستار) ناوێکی (موسلاویی)مان لەگەڵبوو. هەموو ڕۆژێ دوای نانخواردنی نیوەڕۆ، لە دەرگەی دەدا و ئەیدەهێشت، سەرخەوی بشکێنین و دەهات، لامان دادەنیشت و قسەی پڕوپووچی بۆ دەکردین. ناومان نابوو (عەبدولستار باوەشێن)، چونکە کاتێ گەرماکە دەهات و بە قسەی قۆڕ باوەشێنیدەکردین. وا دیاربوو، بەعسییەکان دەیاننارد و دەیوست، ڕامانکێشێ. بەڵام کە زانی، هیچ کەڵکی نییە و ئاسنی سارد دەکوتێ، ئینجا شەڕی پێ ئەفرۆشتین و نوکتەی لەسەر کورد دەگێڕایەوە.
ڕۆژێ نوکتەی کاکە (حەمە)ی بۆ گێڕاینەوە. گوایە لێیان پرسیوە، کوا گوێچکەت؟ ئەویش بە دەسی ڕاستی و لە پشت سەرییەوە، گوێی چەپی پیشانداون. کەچی بە تاقی تەنیا، هەر خۆی پێکەنی و ئێمەش، هەموو مۆڕەمان لێ دەکرد.
منیش گوتم: با من نوکتەیەکی خۆشت بۆ بگێڕمەوە. گوتی: فەرموو. گوتم: تۆ نزیکەی (4) ساڵ دەبێ، لە (کوردستان) دەژیت، سوور دەزانی، ئەحیەخانەی لێ نییە. گەنجەکانمان کاتێ حەز لە گان دەکەن، بۆئەوەی ئارەزووی خۆیان دامرکێننەوە، بەرەو (بەغدا) و شارەکانی دیکەی خوارووی (عیراق) ئەڕۆن. ڕۆژێ کوڕێکی گەنجی بەهێزی کورد، لە (بەغدا) دەبێ، ژنێکی سۆزانی دەدۆزێتەوە، هێندێ پارەی دەداتێ و سواریدەبێ. لە ئەو کاتەدا، کوڕە کوردەکە بەسەرییەوە دەبێ، ژنە عەرەبەکە خۆی بۆ ناگیرێ و چەن تڕی لێدەدا. کوڕەکەش دەڵێ: ئەوە چییە؟ ژنە سۆزانییەکەش دەڵێ: هیچ نییە، بەڵام لە خۆشی

کوزم، قوتم چەقەلیدەدا! ئەم جارە، ئێمە هەموومان پێکەنین، تەنیا ئەو کەرە بەکرێگیراوە نەبێ، ڕووی گرژکرد و ملیشکاند. ئیدی بیرای بێ، سەری بە ژوورەکەی ئێمەدا نەکردەوە و ڕزگارمانبوو.

هەر لە ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووم، سەرم لە ماڵی پورە (نەسرین)م دەدا. دوای هەرەسەکە، (شێخ عوسمان باراوی) مێردی پورە (مەلیح)م، بۆ (بەغدا) دوورخرابووەوە و لە ماڵی پورم لە (ئەعزەمیە) دەژیا. منیش هەموو ڕۆژانی پێنجشەممە و هەینییەک، سەرملێدەدان و شەویش هەر لای ئەوان دەمامەوە. من و جووتە ئاوەڵزاوای باراوی (شێخ عوسمان) و (شێخ موحەممەد)، پێکەوە دادەنیشتین، تا درەنگانی دەمانخواردەوە و قسەماندەکرد.

ڕۆژێ لە (بەغدا)، بەرێککەوت دوکتۆر (حەسەن بارزانی)م بینی، لەگەڵ ژنە ڕووسەکەیدا پیاسەیاندەکرد. کاتێ خۆی لە زانکۆ مامۆستابوو، لێپرسراوێکی گەورەی (پارتی)ش بوو، لە بۆردوومانەکەی شارۆچکەی (قەڵادزێ)ش، هەر پێکەوە بووین، زۆری پێخۆشبوو، یەکدیمان بینییەوە. گوتی: لە پۆست کاردەکەم. تێلیفۆنەکەی ماڵەوەی دامێ، بڕیاربوو، سەری لێ بدەم، بەڵام بەداخەوە نەمتوانی. دوایی بیستم، لە (بەغدا) کوشتوویانە!

جگە لە (عەبدولستار باوەشێن)، یەکەمین کەس لای ڕاستەوە بە پێوەوەستاوە، هەموو ئەو برادەرە خۆشەویستانەی دیکە، هەمیشە پێکەوەبووین. (حوسێن موحەممەد، کاوس عەزیز، بەختیار عەبدوڵڵا، ئەحمەد عارف، ئەحمەد حەمەئەمین، ئەنوەری حاجی ئەورەحمان، عەلی مەحموود)، هێندێ خوێندکاری دیکەشی تێدا هەیە. زانکۆی سولەیمانی، ڕۆژی (27. 9. 1975) گیراوە.

دوورخستنەوە

دوای ئەوەی هەرەسەکە تەواوبوو، لە مانگی (5)دا، هەموو سنوورەکانی نێوان (ئێران) و باشووری (کوردستان) داخران. ئینجا سەرکردایەتی (بەعس) زۆر بێویژدانانە، بە ئارەزووی دڵی خۆیان، زۆربەی زۆری فەرمانبەرە نیشتمانپەروەرەکانی کوردیان، بۆ خوارووو و نێوەڕاستی (عێراق) گواستەوە و لە ئەوێ دایانمەزراندن. جگە لە ئەمەش، هەر لە ئەو مانگەشدا بوو، کۆمەڵێ دووکانداری خاوەن خێزانی نێوبازاڕی خەڵکی شاری (سولەیمانی) ناسراویان، بۆ نێوەڕاستی (عێراق) دوورخستەوە، هێندێ لە ئەو کوردانە (برایمی حەمەخورشە، کەمالی محەی دگل، عەلی ماردین، عەبدوڵلا سەعید و مامە بەکرم – بەکری حاجی شێخ عەزیزی باراوی) بوون.

ئەو ڕۆژە، ڕۆژێکی زۆر ناخۆشبوو، فەرمانگەی (ئەمن)ی (سولەیمانی)، لۆرییەکی گەورەیان هێنا، منداڵەکانی مامە (بەکر)م و هێندێ کەلوپەلیان تێخست، هەموو لۆرییەکان لە جادەی سەهۆڵەکە ڕیزبوون، خەڵکێکی زۆر، بۆ بەڕێکردنیان هاتبوون و دواییش، ڕەوانەی (ناسریە)یان کردن.

کاژێک دوای هەرەس

لەبەرئەوەی کاتی هەرەس، ڕێکخراوە رامیارییە کوردەی و کوردستانییەکان، هیچ جۆرە هەڵویستێکی کوردانە و مەردانەیان نەبوو، هەر لەگەڵ بڵاوە بە شۆڕشەکە کرا، هەموو ڕێکخراوە رامیارییەکانی کوردستانیش هەڵوەشانەوە و بەڵگەی بوونی خۆیان لەدەستدا. (کاژیک) هەر پێش هەرەسیش دەمێبوو، وەک لاشەیەکی بێگیانی لێهاتبوو. گەر تا ناوەڕاستی ساڵی (1973)ش، وەک یەک تەنی یەکگرتووی لاوازی تهێنی کاریدەکرد، ئەوا لە ئەوە بە دواوە، تا ڕۆژی هەرەسەکە، بەتەواوی کەرتکەرت و لاوازبووبوو. دوای هەرەسیش، وەک هەموو ڕێکخراوەکانی دیکە، بەیەکجاری نووزەی لێ برا. بەڵام هەموو ڕێکخراوەکان، کادیرەکانی خۆیان مابوو. تەنیا ئەوەبوو، وەک جاران لە چوارچێوەی ڕێکخستنێکی یەکگرتووی دیاریکراودا، کۆنەبووبوونەوە و کاریان نەدەکرد.

(کاژیک)، لە ئەو تاقیکردنەوە گەورەیەی ناکۆکی نێوخۆ و هەرەسی شۆڕشی ساڵی (1975)، بەتەواوی لە پەلوپۆکەوت، ناوی تەنیا لەسەرزاران و لە لاپەڕەکانی مێژوودا مایەوە. دوای ئەوەی کادیرە نەتەوەییەکان گەڕانەوە، لەسەر زۆر شت ناکۆکبوون و گرفتی گەورەیان هەبوو. بۆیە لە ئەو کاتەدا، کادیرە کۆنەکانی (کاژیک)، بەسەر چەن دەستەیەکدا دابەشبووبوون:

یەکەم: هەموو ئەو کادیرە پێشکەوتووانەی، لەگەڵ هێڵی ڕاستکردنەوەکەدا نەبوون، دوای کڵاوی بابردووی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک) کەوتبوون. ئەو سەرکردایەتییەی دوای

هەرەسەکەش، نووزەیەکیان لێوە نەهات، تەنانەت بڵاوکراوەیەکیان دەرنەکرد و هێندێکیشیان خۆیان لە (تاران) قایمکرد. لە ئەوانەی گەڕاشبوونەوە: (عەبدوڵلائاگرین، کامیل ژیر، عومەر شەمەیی، فەرهاد عەبدولحەمید، مژدە تایەر، نوری حەمەعەلی، عەلی توفیق، غەفوور ژاژلەیی و شەریف مەولوود) بوون، چەن دۆست و هاوبیرێکی دیکەشیان لەگەڵبوو، بەلام ئەمانە، هیچ جۆرە چالاکییەکیان نەبوو، بەتەواوی لەیەکدی پچڕابوون، زۆربەشیان بڕوایان بە هیچ نەمابوو. لەگەڵ ئەوەشدا، لە دەستەی دووەم بەدەسڵەمینەوە، کە بەناوی (کاژیک)ەوە کاربکەن و تووشی شتێکیان بکەن. یا لەسەر بڕیارە کۆنەکەی خۆیان مابن و تۆڵەیان لێ بکەنەوە.

دووەم: هەموو ئەو کادیرانەی، لەگەڵ بزووتنەوەی هێڵی ڕاستکردنەوە و نوێکردنەوەی (کاژیک)دا بوون، دژی سەرکردایەتی کۆن کاریاندەکرد. وەک (ئازاد مستەفا، عەدنان عەبدوڵلا، قادر مستەفا، جەلالی حسەکەلوش، لیو مەنسوور حەفید) و هێندی ئەندامی خواریشەوەیان لەگەڵبوو.

سێیەم: دەستەیەکی پچووکیش هەبوون، سەرەتا لەگەڵ نوێبوونەوەکەدا بوون، بەلام کاتێ ئەو بڵاوکراوەیەیان دەرکرد و گرفت لە نێوانیاندا دروووستبوو، لەگەڵ هیچ یەکێ لە ئەو دوو دەستەیەدا نەمان، بەڵکوو هەوڵی یەکگرتنەوەی هەموو هاوبیرانیان دەدا و پێوەندییان بە هەردوو دەستەکەشەوە هەبوو. وەک من، (وریا براخاس، سەروەت موحەممەد ئەمین، کەریم ڕۆژ، برایمی حەمەعەلی) و چەن ئەندامێکی دیکەش بوون.

کادێرەکانی سەرکردایەتی کاتیی

سەرکردایەتی کاتی هەرێمی باشوور، لە (شێرکۆی هەژار، عوسمان ڕەشید، ئازاد مستەفا و برایمی حەمەعەلی) پێکهاتبوو. دوای هەرەسەکە، (شێرکۆ) نەگەڕایەوە و لە (هۆڵەند) نیشتەجێبوو. (عوسمان) هەر زوو وازیهێنا و وەک خۆشی دەیگوت، بوو بە کوردێکی کۆمۆنیست. (ئازاد) گەڕایەوە، بەلام تا ئەو کاتە، هیچ چالاکییەکی نەبوو. (برایم) هەر لە (پێنجوێن)ەوە وەرسبووبوو، لە هاوبیرەکانی خۆی بە گومانبوو، دەمی بوو، باسی هیچی نەدەکرد و هەر لە سەرەتاشەوە، لە جێی نەبووان بوو!

ئەندامانی کۆمیتەی سوپایی، جگە لە من، (ئازاد مستەفا، لیوا مەنسوور حەفید، ملازم کەریم سەلام) بوون، ڕەوانشاد ملازم (حەمەشەوقی)ش پاڵێوراوبوو. ئێمە هەموومان گەڕاینەوە، بەلام لەنێو خۆماندا ناکۆکبووین.

کاتێ (ئازاد) ورەی بەرزبووەوە، تەکانێکی بە خۆی دابوو و دەستی بە چالاکی کردبووەوە. سەرەتا پێوەندی بە (مەنسوور)ەوە کردبوو. ئەویش لە گوماندا دەژیا و نەشیدەتوانی،

دەسبەرداریبی و بی خەباتی کوردایەتی دانیشی. تەنانەت تا ماوەیەکیش، (مەنسوور) نامەی بۆ (ئازاد) دەنووسی، بەلام بە دەسی خۆی نەیدەنووسی، بەڵکوو نامەکانی بە دەسوخەتی یەکێ لە خوشکەکانی دەنووسی!

کاتێکیش (ئازاد)، پیوەندی بە (کەریم)ەوە کردەوە، زۆر بەشێوەیەکی ناشیرین وەلامی دابووەوە و دەریکردبوو. پێی گوتبوو: ئێوە بڕیاربوو، وەک (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی)، ئەو خەڵکە بەرەلانەکەن و ڕاپەڕن، کەچی دەسی ئێمەشتان بڕی!

هێندەی ئاگام لێبێ و (کەریم) خۆشی بۆی گێڕامەوە، لە کاتی هەرەسەکەدا، لە (تەوێلە) زۆربەی کادیرە سەربازییەکانی (کاژیک)یان کۆکردبووەوە، دەسیشیان بەسەر چەک و تەقەمەنییەکی زۆردا گرتبوو. چاوەڕوانی فرمانی سەرکردایەتی کاتی (کاژیک)یان دەکرد. وەلامیان بۆ بنێرن و لەسەر شۆڕشبەرپاکردن بەردەوامبن. لەبەرئەوە تا درەنگانی مابوونەوە و نەگەڕابوونەوە. بەلام پاشان زانیبوویان، ئەندامانی سەرکردایەتی کاتی، لە (سولەیمانی) تۆزدەکەن، ئیدی ئەوانیش لە ناچاریدا گەڕانەوە. بۆیە بە هیچ جۆری، بڕوای بە سەرکردایەتی (کاژیک) نەمابوو، دواتریش باوەڕی بە (پاسۆک)یش نەبوو. هەرچەند لە خوارووی (عێراق)یش دەهاتەوە، من دەمبینی و دڵخۆشیم دەدایەوە، بەلام چونکە وەڕسبووبوو، خواخوایبوو، جولانەوەیەک دەسپێبکا، یەکسەر پیوەندییان پیوەبکا و خۆی لە ئەو سووکایەتییپێکردنە قوتارکا.

ڕەوانشاد (شەوکەتی حاجی موشیر) و (حامی حاجی غالی)، هەردووکیان دوو هاوبیری هێلی سەربازی خۆمان بوون، یەکەمیان ساڵی (**1991**) لە (لەندەن) و دووەمیشیان ساڵی (**1998**) لە (ئەمستەردام)، ئەم ڕاستییانەیان بۆ گێڕامەوە و گوتیان: ئێوە، ئێمەتان بەجێهێشت!

کەریم سەلام و کۆمەڵە

(کەریم) ڕۆژێ بە منی گوت: (کۆمەڵە) پیوەندی پیوە کردووم، داوایان لێ کردووم، لەگەڵ ئەو کۆمەڵە ئەفسەرەدا بچینەدەرەوە. تۆ دەڵێی چی؟! ئەمە بۆ من پرسیارێکی زۆر قورسبوو. لێم پرسی: کێ پیوەندی پیوە کردووی؟ گوتی: (ئازادی موحەممەدی مەلاحەمە ئاغا).

ڕەوانشاد (ئازاد)، کوڕێکی زۆر باشبوو، تا بڵێی، هێمن و لەسەرخۆ، بێدەنگ و ڕێکوپێک بوو. لە ناوەندیی شۆڕش، هەرسێکمان پێکەوە لە پۆلێکدا بووین. زۆر کوردپەروەربوو، خۆشماندەویست و بڕوامان پێی هەبوو. بەلام پێم گوت: ئەوان مارکسین، تۆ ئێستەش خۆت بە نەتەوەیی دەزانی، بڕواناکەم، لەگەڵیان هەڵکەی. گوتی: گرنگ نییە. کاتی خۆشی

(کاژیک) بووم، کەچی پێشمەرگەی شۆڕشی (**11**)ی سێپتێمبەر بووم. من هەر خۆم بە نەتەوەیی دەزانم، چونکە من پێشمەرگایەتی بۆ کورد دەکەم و لە ئەوە پتر ناتوانم، ئەو سەرشۆڕییەی (بەعس)ی داگیرکەر قەبوولکەم. لەبەرئەوە، ماوەی مانگی لە کارەکەی، مۆڵەتی وەرگرت و لەگەڵ (ئازاد)دا چووەدەرەوە. جگە لە هەرسێکمان، کەسی دیکە پێی نەدەزانی. بەلام دوای دوو هەفتە هاتەوە و گوتی: ئەو مارکسییەتە وشکە، بە من نەدەکرا و هاتمەوە. ئیدی بۆ سەر کارەکەی خۆی گەڕایەوە.
بەداخەوە دوای ئەوە، (ئازادی مەلا) ساڵی (**1977**) گیرا. لە گرتووخانە ئەشکەنجەیەکی زۆریان دا. هێندە خۆڕاگربوو، نەک هەر ناوی کەسی نەهێنا، بەڵکوو تەنانەت دانی بە تۆمەتەکەی خۆشیدا نەنا. دوایی لە لێبووردنەکەی ساڵی (**1979**)دا ئازادکرا. ماوەیە لەنێوشار مایەوە و ئیدی لە ئەوە پتر نەیتوانی، خۆی بگری، چووەدەرەوە. پاشان بۆ کارێکی تایبەت هاتبووەوە بۆ (سولەیمانی). بەلام لە گەڕانەوەدا، شەوی (**7/8. 3. 1981**)، لە گەرەکی (برایم پاشا) شەهیدکرا.

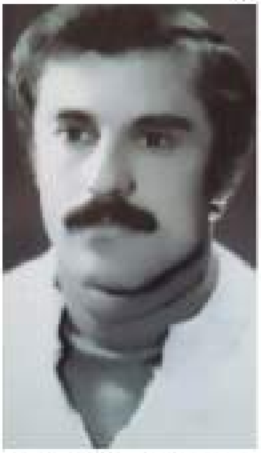

رەوانشاد ئازادی موحەممەدی مەلاحەمە ئاغا (**1950 – 1981**)

دوای ئەوەی ساڵی (**1978**)، ملازم (ستاری سەعید خەلەف)، وازی لە پێشمەرگایەتی هێنا و خۆی رادەسی دەسەلات کردەوە، یارمەتی کۆمەڵی ئەفسەر و مفەوەزی هاوڕێی خۆی دا، لە خوارووی (عێراق)ەوە بۆ (کوردستان) گەڕانەوە. ئیدی جارێکی دیکە و لە ئەو کاتەوە، (کەریم) پێوەندی بە (شێخ مەنسووری حەفید)ی پارێزەرەوە هەبوو. خۆی بە (بزووتنەوەی سۆسیالیست) دەزانی و هیچ جۆرە پێوەندییەکی بە (پاسۆک)ەوە نەبوو!

تێهەڵچوونەوە و هەوڵدان

کارێکی باشبوو، زۆربەی هاوبیرەکانمان، (ئێران)یان بەجێهێشت و گەڕانەوە. (مەنسوور) و (شەوقی)، سەرو نامەیان لە (شێرکۆی هەژار)ەوە هێنابوو. لە یەکێ لە ئەو نامانەدا، فرمانی بە (ئازاد مستەفا)ی شاگردی کردبوو، ڕێکخستن دروووستکەنەوە. بەلام نابێ، (حوسێن موحەممەد) وەرگیرێتەوە!

من زۆر سەیرم لە ئەو نامەیە دەهات. لە ئەوە دەچوو، ئەم پیاوە هێندە بەخۆیدا ڕاپەڕموویی، هەموو کوردێ بە ئاژەڵ تێبگا! لە ئەو بڕوایەدا نەبووم، (شێرکۆ) لە ئەو جۆرە کەسانە بێ، ڕۆژێ لە ڕۆژان، بە هەڵەکانی خۆیدا بچێتەوە. کەمێ ڕێزی خۆی بگرێ، لە دوورەوە قسەی زل نەکا و پەلاماری بەردی گەورە نەدا! ئاخر ئێمە لە بندەستی (بەعس)دا بووین، دەمانتوانی، بڕیاربدەین، چی بکەین و چی نەکەین؟ لەگەڵ کێدا کاربکەین و کێ لە ڕێکخستنەکە دووربخەینەوە. جگە لە ئەوەی، لە ماوەی ئەو ساڵەی لە دەرەوە، لە سەرکردایەتی کاتی (کاژیک)دا کاریدەکرد، لە زیان پتر، هیچ جۆرە کەلکێکی بە ڕێکخستنەکە نەگەیاند، هەموو هاوبیرەکانیش لە گرێوگۆڵە دەروونییەکانی، باش شارەزابوون!

دوای ئەوەی گەڕاینەوە، هێندێ جار من و (ئازاد)، یەکدیمان دەبینی. من بەڕۆژ پتر، خەریکی خوێندن بووم. شەوانەش زۆربەی کات، لەگەڵ برادەراندا لە یانەی مامۆستایان دادەنیشتین و دەمەتەقێماندەکرد. زۆربەی شەویش (ئازاد)م لە ئەوێ دەدیەی، دەیخواردەوە و یاری کاغەزی دەکرد. شەوێ چاوەڕێمکرد و تا درەنگانێ، دووقۆڵی پێکەوە لە چیمەنەکەدا دانیشتین. گەلێ شتمان باسکرد، بەلام بە هیچ ئەنجامێ نەگەیشتین.

ناوەڕاستی مانگی (6) بوو، لە چاکەی ئەوەی ئەو هەموو ڕاژەیەی خوشکە (لەعلی) خێزانی، لەگەڵ من و (سەلاح)ی برام کردبووی، حەزمکرد، لەگەڵ دایکم و ماڵەوەدا، یەکدی بناسن. لە هەمان کاتیشدا، لەگەڵ (ئازاد)دا دانیشین، کەمێ قسەبکەین و بڕیارێکی بنەبڕی بدەین. ئەوە بوو، ڕۆژێ لە بەیانییەوە هاتن و ماوەیەکی زۆر پێکەوە ماینەوە.

لە ڕاستیدا، هیچ جۆرە ئامادەییەکی تێدا نەبوو، کاربکا. خۆی لە وەلامی پرسیارەکان دەدزییەوە. لە ئەوەدەچوو، بڕوای بە هیچ شتێ نەمابێ! بەلام من لە ئەو ڕۆژەدا، چاوەڕێی گەلێ شتی گەورەم لێ دەکرد و زۆر بڕوام پێی بوو. چونکە دەمزانی، ئەو ڕاکردنەی لە ترسەوە نییە، بەڵکوو پیاوێکی مەرد و ئازا، خوێندەوار و ڕووناکبیرێکی باشە. وا باشترە بە شێوەیەکی بەردەوام، لەگەڵیدا خەریکبم، تا دیسانەوە گوڕ پەیدا دەکاتەوە، کادیرە چالاک و دڵسۆزەکەی، بیری نەتەوەیی جارانی لێ دەردەچێتەوە!

هەرچەندە دانیشتنی ئەو ڕۆژەش، هیچ جۆرە ئەنجامێکی نەبوو، بەلام بڕیارماندا، مانگی جارێ یەکدی ببینین.

بارودۆخی زانکۆ

دوای ئەوەی بۆ زانکۆ گەڕامەوە، ئیدی زۆر بە ڕێکوپێکی و باشی دەمخوێند. جگە لە هاوڕێ کۆنەکانی خۆم، زۆر کەم تێکەڵاوی خوێندکارانی دیکە دەبووم. خوێندکارە بەعسییەکان، گوشارێکی زۆریان لێ دەکردم و داوایاندەکرد، کاریان لەگەڵ بکەم. منیش زۆر بەڕاشکاوی پێم دەگوتن: من بڕوام بە کاری ڕامیاری نەماوە، خۆم بۆ خوێندن و زانست تەرخانکردووە. چەن جاری هاتن و ئەمەیان بە گوێمدا دەدا، منیش هەموو جارەکان، هەر هەمان قەوانم بۆ لێدەدانەوە. ئیدی باشبوو، زوو لە کۆڵمبوونەوە.

بەڵام بەداخەوە، هێندێ کەس هەبوون، بەرگەی هەڕەشەی ئەوانی نەگرت. لەبەرئەوە بانگهێشتنەکەیان پەسەندکردن و هاوکارییان لەگەڵدا کردن. سەیر ئەوەبوو، نە خۆیان شاد و نە ویژدانیان ئاسوودەبوو، نە لای ئێمەش ڕوویاندەهات. باسییکەن!

نەخۆشیی

هەرچەندە ئەو ماوەیەی لە (بەغدا) بووم، کاتێکی زۆر خۆشم، لەگەڵ برادەراندا ڕابوارد. بەڵام کاتێ بۆ (سولەیمانی) گەڕامەوە، نەخۆشی هەمووی لە کونەلووتمەوە دەرهێنایەوە. بە جارێ تووشی هەردوو نەخۆشی مەلاریا و گرانەتا بووم، زۆر بێهێز و وەڕسی کردبووم، بەتەواوی پەکیخستبووم. چەن جارێ سەرم لە نەخۆشخانە و نۆرینگە دا، هەر کەڵکی نەبوو. بەڕاستی، پیاوەتی (ئەنوەری حاجی ئەوڕەحمانی مەلاسەعید)م بیرناچێ، هەمیشە بەسەرسەرمەوەبوو. بۆ لای پزیشکی دەبردم و دەرمانی بۆ دەهێنام. بەڵام دوکتۆرەکان چاریان نەکردم، تا پەنام بۆ (ئازاد مستەفا)ی هاوڕێم برد. ئەو کاتە، لە تاقیگەی پشکنینی خوێن، لە نەخۆشخانەی سەرەوە کاریدەکرد. هەر چاوی پێم کەوت، گوتی: با خوێنەکەت وەرگرم و بیپشکنم. دوور نییە، نەخۆشی مەلاریات هەبێ. دوایی هەرواش دەرچوو، (21) دەنک حەبیان بۆ نووسیم، دوای ئەوەی حەبەکان تەواو بوو، ڕاستبوومەوە.

پەلەقاژەی خەبات

دوای ئەوەی لە (ئازاد مستەفا) نائومێدبووم، قسەم لەگەڵ (وریابراخاس، سەروەت و برایمی حەمەعەلی) کرد، تا لە خۆمانەوە دەستپێبکەین و پێوەندی بە ئەو هاوبیرانەوە بکەینەوە، کە پێشتر دەمانناسین. بەڵام بڕیارمان نەدابوو، بە ناوی چییەوە کاربکەین، بەڵکوو ئەرکی ئەو قۆناغەمان، تەنیا هەر کۆکردنەوەی هاوبیران و یەکگرتنەوەی هەردوو باڵەکەی (کاژیک) بوو.

من لەڕێی خۆمەوە، پێوەندیم بە چەن هاوبیرێکی کۆنەوە کرد، هێندێکیان ئامادەییان تێدابوو، سەرلەنوێ کارمان لەگەڵ بکەنەوە. هێندێکی دیکەشیان قایل نەبوون. بەهۆی

(فەرهاد عەبدولحەمید) و (مژدە تایەر)ەوە، لەگەڵ دەستەی یەکەم و لەڕێی (ئازاد)یشەوە لەگەڵ دەستەی دووەمم پەیوەندیم هەبوو. بەڵام ساڵی (1975)، زوو ڕزێی و بە هیچ ئاکامی نەگەیشتین.

ساڵی خوێندنی نوێ

سەرەتای مانگی (9)ی ساڵی (1975) بوو، دەرگەی زانکۆ کرایەوە و خوێندن دەستپێکردەوە. لە کورسی یەکەمی پۆلی (4)دا بووم، کاتێ (فەرهاد) خوێندنی تەواوکرد، دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، ڕەوانەی (ئێران)یان کردەوە. بەڕاستی هەواڵێکی زۆر ناخۆشبوو، چونکە (فەرهاد)م زۆر خۆشدەویست، کوڕێکی تا بڵێی، هێمن و لەسەرخۆ، وریا و ژیر بوو. خەڵک زۆر ڕێزیان لێ دەگرت. وامدەزانی، جارێکی دیکە نایبینمەوە. ئەو شەوە لەگەڵ (سەروەت) و (برایم)دا سەرماندا و ماڵاواییمان لێ کرد. هەمووومان لە بێدەسەڵاتیدا، دڵمان پڕبووبوو، بەتایبەتی من و (فەرهاد)، زۆر بەسەر یەکدیدا گریاین.

ڕۆژی (3. 2. 1972)، لە زانکۆی (سولەیمانی) گیراوە.

سەرلەبەیانی ڕۆژی (8. 4. 1976)، لەبەردەرگەی زانکۆ چاوەڕێی خوێندکارانمان دەکرد، بەرەو سەیرانی (ئەحمەاوا) بڕۆین. (ئەحسین، عەلی مەحموود، ئەحمەد عارف، حوسێن موحەممەد و ئەحمەد حەمەئەمین).

نەورۆزی ساڵی (1976)

دوای هەرەس و ساڵی (**1976**)، ڕۆڵە دڵسۆزەکانی کورد، یادی جەژنی نەورۆزیان کردەوە. ئەوەش بۆ ئەو ڕۆژە، ڕووداوێکی گەلی گرنگبوو، هەموو نیشتمانپەروەرانی شاری (سولەیمانی) ڕاچڵەکان. جگە لە ئەوەی، سەرلەئێوارەی (**20**)ی مانگ، وەک کەلتوورێکی کۆنی نەتەوەی کورد، لە زۆربەی سەربان و باڵەخانە بەرزەکانی ئێوشار، ئاگرکرابووەوە. لە هەمان ئێوارەشدا، چەن کوردێکی مەردی وەک (جەمالی عەلی باپیر)، لە هاوڕێیانی (کۆمەڵەی مارکسی – لینینی)، لە دەرگەی ماڵانیان دەدا. داوای ڕاپەڕین و شۆڕشیان لە خەڵک دەکرد.

هەروەها خوێندکاراتی زانکۆی (سولەیمانی)ش، دوای ئەوەی لە زانکۆ یادی نەورۆزیان پیرۆزکرد، لە زانکۆوە بە کۆمەڵ، بەدەم سروودی نەورۆزەوە، بەبا بژی کورد و (کوردستان)، بە جادەی شێخاندا بەرەو مزگەوتی گەورە هاتنەخوارێ. دوای ماوەیەکی کەم، سەگ و گوورگەکانی (بەعس) و کوردە خۆفرۆشەکان بەپەلە هاتن، پەلاماری خۆپیشاندەرەکانیان دا. چەن کەسێکیان گرت و بڵاوەیان بە خۆپیشاندانەکە کرد. ڕۆژی دوایی ئەم دوو ڕووداوە، لەنێو جەماوەری شاردا، بەتەواوی دەنگیدایەوە و هەستی نەتەوەیی، خەڵکێکی زۆری جوڵان.

هەر لە یادی جەژنی نەورۆزی هەمان ساڵدا، بڵاڤۆکێ بە ناوی (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد)ەوە دەرچوو. لەسەر ئاستێکی زۆر کەم بڵاوکرایەوە. دیارە (ئازاد) حەزی نەکردبوو، ڕاستەوخۆ بڵاڤۆکەکەم بداتێ، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ، بۆی ناردبووم. ئەوەش تەنیا هەر بۆ ئەوەبوو، تێمبگەیەنێ، کە ڕێکخستنێ بە ئەو ناوەوە هەیە. چیدیکە پێویست ناکا، سەری خۆتان بیەشێنن و ڕێکخراوی نوێ دروستکەن. منیش کە بڵاڤۆکەکەم خوێندەوە، یەکسەر شێوەی نووسینەکەم ناسییەوە و زانیم، دەسی (ئازاد)ی تێدا هەیە. جگە لە ئەوەی ناوی ڕێکخراوەکە، بەلامەوە نامۆ نەبوو، چونکە چەن جارێ لە (پێنجوێن)، لەبری ناوی (کاژیک)، ئەو ناوە پێشنیازکرابوو. ئەمانە هەموویان وایان لێ کردم، پتر بجوڵێم و سەرلەنوێش، پێوەندی بە (ئازاد)ەوە بکەمەوە.

یەکێتی قوتابیانی کوردستان – عێراق

یەکێ لە ئەو هاوڕێ خۆشەویست و جێی باوەڕانەی، زۆر جار دەمبینی، باسی ڕەوشی (کوردستان) و ڕێکخستنمان دەکرد، (سەلامی مەلاعەبدولڕەحمان) بوو. چەن جارێ یەکدیمان بینی و لەسەر بارودۆخی گەلەکەمان دەمەتەقێمانکرد. لە ئەنجامدا هەردووکمان لە ئەو بڕوایەدا بووین، ئێمە وەک خوێندکار دەبێ، سەرەتا (ی. ق. ک.) دامەزرێنینەوە. بێ جیاوازی بیروباوەڕ و پارتایەتی، هەموو خوێندکاران لە چوارچێوەی ڕێکخستنێکی هاوچەرخی پیشەییدا کۆکەینەوە.

پاشان لە مانگی (8)ی (1976)دا بوو، بڵاڤۆکێ بە ناوی قوتابیانەوە دەرچوو. (سەلام) وێنەیەکی بۆ هێنام، بەڵام من نێوەڕۆکەکەیم بە دڵ نەبوو، چونکە لەگەڵ ئەوە نەبووم، هێرش بۆ سەر هیچ کەسایەتی و لایەنێکی رامیاری بکرێ. دواییش نامیلکەیەکی چکۆلانەی بۆ هێنام، بە زمانی عەرەبی نووسرابوو، ناونیشانەکەی (ئەلئیتحاد ئەلوەتەنی ئەلکوردستانی لماذا) بوو. ئیدی من گومانی ئەوەم پەیداکرد، ئەو یەکێتییەی ئەو دەیەوێ، لەگەڵ مندا دروستیبکا، سەر بە (یەکێتی نیشتمانیی) بێ!

بۆیە هەر زوو، لە یەکدی جیابووینەوە و نەمانتوانی، زەمینێکی هاوبەش بدۆزینەوە و پێکەوە کارێکی هاوبەش بکەین. چونکە (یەکێتی) بەشێوەیەکی بەردەوام، هێرشی توندی بۆ سەر (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی) دەکرد، ئەوەش لەگەڵ دید و بۆچوونی، ئەو کاتەی ئێمەدا نەدەگونجا. جگە لە ئەوەش، بە ئەو شێوەیە نەماندەتوانی، هەموو خوێندکاران لە یەک رێکخراوی پیشەیی یەکگرتوودا کۆکەینەوە.

سەرکردایەتی کاتیی پارتیی (قیادە موەقەتە)

رۆژێ (کەمالی حەسەن چاومار)، تێلیفۆنی بۆ کردم و گوتی: دەمەوێ، چاوم پێت بکەوێ. کاتمان دانا و لە یانەی مامۆستایان یەکدیمان بینی. پێشەکی هێندێ قسەیکرد و پاشان داوای لێ کردم، کاریان لەگەڵ بکەم. منیش زۆر بەکراوەی و راشکاوی گوتم: کاتی خۆی پێکەوە، ئەندامی رێکخراوی قوتابیانی (پارتی) بووین، لە ئەو پەڕی لووتکەی دەسەڵاتی (پارتی) و لە ئەو سەرکەوتنە گەورەیەی لە رێککەوتننامەکەی (11)ی مارسدا بەدەسیهێنا، بڕوام بە (پارتی) نەبوو، چونکە هەرگیز پارتێکی نەتەوەیی نەبووە و نەیتوانیوە، دەرد و ئازارەکانی گەلی کورد تیمارکا. جگە لە ئەوەی لەسەر (کاژیک) منتان لە (پارتی) دەرکرد و خراپترین بڵاڤۆکتان لەسەر دەرکردم، ئێستە دەتانەوێ، دوای ئەو کارەساتە گەورەیەی، سەرکردایەتی (پارتی) بەسەر گەلەکەمدا هێنایان، جارێکی دیکە باوەڕتان پێ بکەم و کارتان لەگەڵ بکەمەوە؟!

هەرچەندە گەلێ بەڵگە و بەروبیانووی بێبناغەی هێنایەوە، بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو، چونکە بە هیچ شێوەیە، بڕوام بە ئەو قسانە نەبوو. لەبەرئەوە چۆن هاتبوو، هەرواش بە نائومێدی گەڕایەوە. بەڵام بە ئەو دانیشتنەدا تێگەیشتم، (پارتی) لە ساڵی (1976)ەوە، رێکخستنی خۆی دامەزراندووەتەوە و (کەمال)یش، یەکەمین کادیری پێشکەوتوویانە. لەگەڵ ئەوەشدا، (کەمال) تا ئەو رۆژەی لە (سولەیمانی) رایکرد، هەر وەک دوو کوردی دڵسۆز، هەڵسوکەوتمان لەگەڵ یەکدی دەکرد و رێزی یەکدیمان دەگرت.

وریا براخاس

ئەو کۆمیتە کاتییەی، لەگەڵ (سەروەت) و (وریا)دا دامان مەزراندبوو، تەنیا هەر وەک پێوەندییەکی سێ قۆڵی نێوخۆمان وابوو، بۆئەوەی یەکدی لە هەموو گۆڕانکاری و ڕووداوەکان ئاگادارکەینەوە و گەر کرا، لە دوارۆژدا پێکەوە کارێکی ڕێکوپێک بکەین. بەڵێنیشمان بە یەکدی دابوو، هیچ جۆرە شتێ لە یەکدی نەشارینەوە.

ڕۆژی دوکتۆر (سەیوانی عەلی ڕەزا)ی خوشکەزای (وریا)م بینی، گوتی: دوێنێ (عەبدوڵلائاگرین) لای خالە (وریا)م بوو. ماوەیە لە ماڵەوە پێکەوە دانیشتن و نازانم، باسی چییان دەکرد. منیش هیچ قسەم نەکرد، بەڵام زۆر سەیرم لێهات، چونکە ئێمە بڕیارماندابوو، هیچ شتێ لە یەکدی نەشارینەوە، ئاخۆ دەبێ، (وریا) بۆچی باسی ئەو یەکدی بینینەی نەکردبێ؟! یا (ئاگرین) لەگەڵ ئەودا، خەریکی چی بن؟! بە مەرجێ لە ڕۆژی ئاکۆکییەکەی نێو ڕیزەکانی (کاژیک)ەوە، کەسمان قسەمان لەگەڵ (ئاگرین)دا نەدەکرد. بە (سەروەت)م گوت: باسی مەکە، بزانین (وریا) خۆی بۆمان باسدەکا. چونکە (ئاگرین)، سەر بە دەستەی دووەمبوو.

ماوەی هەفتەیەکی پێچوو، هەموو ئێوارەیە (وریا)مان دەدی، بە هیچ شێوەیە، بەلای ئەو باسەدا نەدەچوو. ئێوارەیەک هەرسێکمان پیاسەماندەکرد، لێم پرسی: (عەبدوڵلائاگرین)ت دیوە؟ وەک لە بانێ بەربیەیتەوە، یەکسەر پەشۆکا و گوتی: تۆ چوزانی؟ گوتم: گرنگ نییە. گوتی: بەڵێ دیومە و لە ترساندا هاتبوو بۆ لام، وای دەزانی، من لەگەڵ (شێرکۆ) و ئەوان کاردەکەم. من و (مەهدی مەلاعەلی)یان ڕاسپاردووە، بیکوژین. هەزار پاکانەی کرد، گوایە هەرگیز دژی من لەنێو (کاژیک)دا، قسەی خراپی نەکردووە. منیش دڵمدایەوە و پێم گوت: مەترسە، من کاری وا ناکەم، ئاگاشم لە هیچ جۆرە ڕێکخستنێ نییە. پاشان من گوتم: بۆچی بۆ ئێمەت باس نەکرد؟ گوتی: بە پێویستم نەزانی. منیش گوتم: کەواتە، لە ئەم ساتەوە حەزدەکەم، تەنیا هەر برادەربین و هیچ جۆرە شتێکمان، لە نێواندا نەمێنێ. بە ئەو شێوەیە، ئەو هەڵەش هیچی لێ سەوز نەبوو!

دانیشتنێکی چوارقۆڵی

(مەنسوور) بۆ جەژنی نەورۆز، لە خوارووی (عێراق) هاتبووەوە. ئەم دەنگوباسانەم بە گوێیدادا و پێم گوت: پێویستە، چیدیکە لە ئەوە پتر، چاوەڕێ نەکەین و هەنگاوبنێین. ئەگینا ناپاکی لە نەتەوە و نیشتمانەکەی خۆمان دەکەین. بۆ ڕۆژی دوایی، لەبەر چاخانەی (جمهوری)، من و (برایم) وەستابووین، (مەنسوور) هات. من داوام لێ کرد، بە (ئازاد) بڵێ، دانیشتنێکی چوارقۆڵی سازکەین. ئەویش هەر ئەو کاتە ڕۆیی و گوتی: لێرە چاوەڕێمکەن، ئێستە دێمەوە. دوای ماوەیە گەڕایەوە و گوتی: سبەی ئێوارە، لێرە یەکدی دەبینین و دادەنیشین.

ئێوارەی ڕۆژی (**23. 3. 1976**)، لە ماڵی (مەنسوور) دانیشتین. (ئازاد) بەتەواوی بیری گۆڕابوو، ورەی بەرزبووبووەوە، بەقسەکانیدا وادیاربوو، بەناوی ڕێکخراوێکی ڕامیاری نەتەوەیی نوێیەوە دەدوێ!

سەرەتا زۆر بەتوندی و تووڕەیی هاتەپێشەوە، ڕووی لە (برایم) کرد و گوتی: چیت دەوێ؟! ئەویش گوتی: دەمەوێ، هەموومان وەک برا، پێکەوە ئیشبکەین و لە یەکدی دانەبڕێین، لە ئەم ڕۆژەڕەشەدا، ڕاژەی گەلەکەی خۆمان بکەین.

ئیدی (ئازاد)، بە شێوەیەکی زۆر ناشیرین وەلامیدایەوە و لەسەر کارەکانی سەردەمی (پێنجوێن)، زۆر بەتوندی ڕەخنەی لێ گرت و (برایم)یش وەلامی بۆ نەدەدرایەوە. جاروبار من هەڵمدەدایە و داکۆکیم لە هەڵویستەکانی دەکرد، دەمگوت: با باسی ئەو کارانە نەکەین و ئەوانە ڕۆیشتن، گرنگ ئەوەیە، ئێستە چی بکەین؟ کەچی (ئازاد) گوتی: من و تۆ، دوایی یەک دەبینین و قسەدەکەین. بەلام بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، جارێکی دیکە لەگەڵ (برایم) کاربکەم. بەڕاستی کارێکی پێ کرد، (برایم) زۆر پەستبووبوو، ئەو کارەی بە من بکردایە، دوورنەبوو، پەلاماربیدەم، تا دوا جار (برایم)یش وەک پەرچەکرداری گوتی: منیش ئامادەنیم، جارێکی دیکە لەگەڵ تۆ کاربکەم. بەلام بەڵێنبێ، خۆم بەباشی پەروەردەبکەم، تا منیش مابم، لە ڕاژەکردنی نیشتمانەکەم لانەدەم. لە کۆتاییشدا، (ئازاد) کاتێکی بۆ من دیارییکرد و کۆتاییمان بە دانیشتنەکە هێنا.

ئێستە (**42**) ساڵ بەسەر ئەو دانیشتنەدا تێپەڕبووە، نازانم، چی بڵێم؟ ئایا (ئازاد) بۆ ئەو کارەی کرد؟! ڕاستبوو، یا گەورەترین هەڵەیکرد؟ چونکە (برایم) بەڵێنەکەی خۆی بردەسەر، لەگەڵ (کۆمەڵە)دا دەسپێیکرد و ئیشێکی زۆری بۆ کردن، تا وای لێهات، لە ماوەیەکدا لێپرسراوی ڕێکخستنەکانی کۆمەڵەی شاری (سولەیمانی) بوو! کاتێ (ئازاد)یش لە شاخبوو، نامەی بۆ من دەنووسی: هەوڵبدەم، لەگەڵ کاکە (بلە)دا قسەبکەم و هاوکاریمان لەگەڵ بکا. من نەوەلامی ئەوم دایەوە، نەهیچیشم بە (برایم) گوت!

ئەڵقەی ڕۆشنبیریی

لەگەڵ (ئازاد)دا، لە باخی گشتی یەکدیمان دەدی، پێشەکی لەسەر (برایم)، گەلێ سەرزەنشتمکرد. پاشان هێندێ دەنگوباسمان ئاڵوگۆڕکرد. دەمەتەقییەکی زۆرمان، لەسەر کارەساتی هەرەس، ڕۆڵی (بارزانی)، سەرکردایەتی (پارتی) و (کۆمەڵە) کرد. لە زۆر شتدا، وەک یەک بیرماندەکردەوە و لە هێندێ شتی بچووکدا، کەمێ جیاوازیمان هەبوو. دوایی بڕیارماندا، هەر لە باخی گشتی، هەفتانە یەکدی ببینین و دەمەتەقێکانمان پەرەپێبدەین. جگە لە ئەوەی هەر هەفتەی یەکێکمان، بابەتێکی گرنگی نەتەوەیی ئامادەکا و دەمەتەقێی لەسەر بکەین. پاشان هەر لە باخەکە جیابووینەوە.

یەکەمین هەفتە، من باسی پەرتووکی (گاندی ئەلقەدیس ئەلسانر)م بۆ کرد، کە نووسەرێکی فەرەنسی نووسیبووی. پتر بایەخم بە بنەما سەرەکییەکانی، شۆڕشە ئاشتیخوازانەکەی و ڕۆڵی (گاندی)، لە ڕزگارکردنی (هیندستان) و پیوەندی لەگەڵ (جەواهیر لال نەهرو)دا دابوو، دەمەتەقێمان لەسەر دەکرد. هەفتەی داهاتوو، (ئازاد) پەرتووکی (ئەمیر)ی (ماکیاڤیلی) خوێندبووەوە، زۆر بەجوانی و بەکورتی بۆی باسکردم. هەرچەندە خۆشم، ماوەیە لەوەوبەر خوێندبوومەوە. بەڵام تەنیا تێبینیەکم، لەسەر قسەکانی هەبووبێ، ئەوەبوو، گوتم: کورد دەبێ، تەنیا دژی داگیرکەران، کەڵک لە بیروباوەڕەکانی ئەو پیاوە وەرگرێ، نەک ئەو سەرەتایانە، دژی یەکدی بەکەڕخەین. هەرچەندە گوتی: زۆر ڕاستە، بەڵام من بڕوام بە بەڵێنەکەی نەبوو، چونکە زۆر بە بۆچوونەکانی (ماکیاڤیلی)یەوە سەرسامبوو!

هەفتەی دوایی، دەمەتەقێمان لەسەر پێوەندی نێوان باوەڕی ناسیۆنالیزم و مارکسیزم کرد. ئەو لە ڕوانگەی ئاینەوە، بە هەموو شێوەیە مارکسیزمی ڕەتدەکردەوە. منیش پێم لەسەر ئەوە دادەگرت، کە نابێ، بە ئەو شێوەیەی جاران، دژایەتی مارکسیزم بکەین. بەڵکوو پێویستە، کەڵکی لێ وەرگرین. تەنانەت گوتم: گەر بزانم، بە مارکسیزم (کوردستان) ڕزگاردەبێ، ئەوا بێ هیچ جۆرە مەرجێ، دەبم بە مارکسی. چونکە کوردی نەتەوەیی دەبێ، لەپێناوی ئازادکردن و سەربەخۆیی نەتەوە و نیشتمانەکەیدا، قوربانی بە هەموو بیر و ڕێکخراوی بدا. گەر بەڕاستی نەتەوەیی بێ و لە هەموو شتێ پتر، نەتەوەکەی خۆی خۆشتربووێ، لە هەر لایە، سەرکەوتنی نەتەوەکەی تێدابێ، ئەو لەسەر ئەو لایە دەبێ!

کەچی (ئازاد)، لەنێو هاوبیرەکاندا بڵاویکردبووەوە و گوتبووی: (حوسێن) بووە بە مارکسی و دەیەوێ، باوەڕیش بە من بێنێ، ڕێکخراوێکی مارسییانە دامەزرێنین. جا گەر من ئەوەم بویستایە، بۆ سەری خۆم لەگەڵ (ئازاد) دێشان؟! بۆچی یەکسەر لەگەڵ (کۆمەڵەی مارکسی – لینینی)دا، کارم نەدەکرد؟!! بەڵام ئەو هەر وابوو، گەر شتێکی بە دڵ نەبووایە، بە شێوەیەکی دیکە لێکیدەدایەوە.

لە دوا ئەلقەی ڕۆشنبیرییەکەماندا، باسی دامەزراندنی کۆمەڵە ڕامیارییەکانی کورد و کوردستانیمان کرد. وەک (کۆمەڵەی هیوا، ژ. ک.، پارتی و کۆمەڵەی مارکسی). لە هەمان کاتیشدا، لەگەڵ ڕێکخستنە کۆمۆنیستی و ناسیۆنالیستییەکاندا بەراوردمانکردن. دواتریش (کاژیک)مان بە نموونە هێنایەوە و لە ڕووی ڕێکخستنەوە، هەموو هەڵەکانیمان دەستنیشانکرد. دواجاریش بڕیارماندا، هەفتەی داهاتوو یەکدی ببینینەوە و بڕیارێکی بنەبڕی بدەین، چی بکەین و چی نەکەین. بەڵام من بە هیچ شێوەیە، باسی بڵاڤۆکەکەی ئەوڕۆژ و (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد)م لێ نەپرسی، ئەویش باسی نەکرد. سووریش دەمزانی، چاوەڕێی منە، ئەو پرسیارەی لێ بکەم!

جێژنی کرێکاران

هەموو ساڵێ لە سەرانسەری جیهاندا، بە بۆنەی ڕۆژی (1)ی مایەوە، خۆپیشاندان و ئاهەنگی تایبەتی سازدەکرێ. بەعسییەکانیش ئەم نەریتەیان لە کۆمۆنیستەکانەوە وەرگرتبوو، ساڵانە یادی ئەو جەژنەیان دەکردەوە.

ڕۆژی (**1. 5. 1976**)، سەندیکای کرێکارانی سەر بە دەزگەکانی (بەعس)، خۆپیشاندانێکی زۆر گەورەیان ڕێکخست. کۆمەڵی گەنجی خاوەن بیروباوەڕی جیاوازی دژ بە (بەعس)ی خەڵکی شاری (سولەیمانی)ش، وەک (بەختیار مستەفا، عەتای شێخ عومەر باراوی و ساجید عەلی)، دەسپێشکەرییانکرد و بەشدارییان لە خۆپیشاندانەکەدا کرد. لە کاتێکدا هەموو درووشمەکانی خۆپیشاندانەکە دانرابوو، هەمووی بە شانوبازووی (بەعس)دا هەڵیاندەدا. بەڵام ئەو کۆمەڵە لاوە، هێندێ دروشمی تایبەتی خۆیان دەگوت و هاواریاندەکرد: چیتان دەوێ کرێکاران، گەڕانەوەی کوردەکان!

لەسەر ئەوە لای ئامادەیی (سولەیمانی)ەوە، سیخوورەکانی (بەعس) پەلاماریاندان و ئەو چەن کوڕە گەنجەیان دەسگیرکرد. پاشان لە دادگەیەکی تایبەتدا، یەکی بە دوو ساڵ گرتن سزادران و لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) توندکران. ئەوە یەکەمین کاری کۆمەڵێ کوڕی لاوی سەربەخۆی تێکۆشەری کوردبوو، کە هەستیان بە چەوساندنەوە و ستەمێکی زۆری داگیرکەری (بەعس) دەکرد!

ئاهەنگ و خۆشیی

لە مانگی (**6**)ی ساڵی (**1976**)دا، خوێندنی زانکۆم تەواوکرد و هەردوو کۆرسەکەی پۆلی چوارم، بە پلەی زۆر باش بڕی و یەکێ بووم، لە ئەو دە کەسەی لەسەر ئاستی کۆلێژی کشتوکاڵ، پلەی بەرزم هێنابوو.

ڕۆژی (**26. 6. 1976**)، لە پارکەی (سولەیمانی)، ئاهەنگی دەرچووانی زانکۆ دەسپێکرد. تا بڵێی، ئێوارەیەکی خۆش و ئاهەنگێکی ڕازاوەبوو. لە ئاهەنگەکەدا، چەن خەڵات و دیارییەکم وەرگرت.

دوای ئەوەی ئاهەنگەکە تەواوبوو، لەگەڵ برادەرەکانمدا (براییمی حەمەعەلی، سەروەت موحەممەد ئەمین و شوانی عوسمان فایەق)، تا درەنگانێ لە یانەی فەرمانبەران دانیشتین و بە ئەو بۆنەیەوە، ئاهەنگێکی پچووکمان گێڕا. ئیدی بەتەواوی، لەدەس خوێندن ڕزگارم بوو، دەسم بەتاڵبوو، ئەو ماوەیە پتر، خەریکی خوێندنەوە بووم و زووزووش، لەگەڵ (ئازاد)دا یەکدیمان دەبینی.

<u>بەڵگەنامەی ژمارە (6) ل (425)</u>

لە ڕاستەوە (گولیزار، حوسێن، چلنار، برنادیت و ماموستا نیگار)

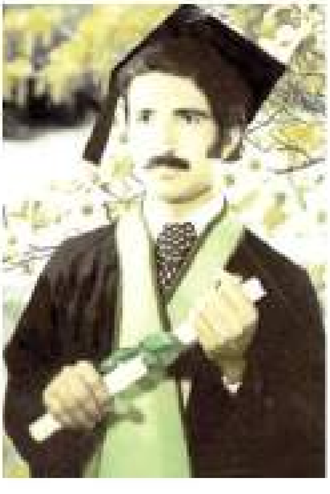

سەرەتای دامەزراندنی دەستەچەکدارەکان

کۆتایی ساڵی (1975) بوو، کۆمەڵی کادیری (کۆمەڵەی مارکسی – لینینی) وەک (شەهابی شێخ نووری، عومەری سەیید عەلی، فەرەیدوون عەبدولقادر، ئاوات عەبدولغەفوور و ئەرسەلان بایز ...) پەنایان بۆ (ئێران) برد. پاشان دەسەڵاتدارانی ئەو دەوڵەتە داگیرکەرە، ڕۆژی (1. 1. 1976)، ڕادەسی (عێراق)یان کردنەوە و هەموویان گیران. (موحەممەد سەعیدی مەلاعەبباس)، لەژێر ئەشکەنجە و لەتاو ئازار، خۆی بۆ نەگیرا و ناوی کۆمەڵی لە هاوڕێکانی گوت. وەک (ئەنوەر زۆراب) و (جەعفەر عەبدولواحید)، هێندێکیشیان ئاشکرابوون. بەڵام پێش ئەوەی بیانگرن، لەنێوشارەکاندا خۆیان شاردەوە.

ڕۆژی (24-26. 7. 1976)، چەن هاوڕێیەکی کۆمەڵەی وەک (جەمالی عەلی باپیر، نەجمەدینی عەزە شانشکاو – سالار عەزیز و تەهای شێخ ڕەووف باراوی) هەڵاتن، لە گوند و چیاکانی (کوردستان)، خۆیان قایمکرد.

ڕۆژی (3-5. 8. 1976)، یەکەمین ئەفسەری کورد ڕەوانشاد (ستاری سەعی خەلەف)، لەگەڵ دەستەیە لە دۆست و برادەرەکانی خۆی (خالە نەبەز، کەریمی دادەمەنە، غەفوور حەسەن، فایەقی شەفیق و ئەبوشەهاب)، بە یارمەتی (ئەنوەری توفیق هەورامی) چوونە دەرەوە. یەکەمین فیشەک لە شۆڕشی نوێدا، (جەمالی عەلی باپیر) تەقاندی، پەلاماری ڕەبایەیەکی دا و چەن چەکێکیشی گرت. دواتریش هێندێ ئەفسەری کوردی دیکەی وەک (تایەری عەلی والی بەگ، ئەنوەری مەجید سوڵتان، عومەری حاجی عەبدوڵڵا) ڕایانکرد.

ئیدی بە ئەو شێوەیە، وردەوردە، دەستە چەکدارەکان دامەزرایەوە و سەرەتای شۆڕشی نوێی گەلەکەمان، لە چیاکانی (کوردستان) دەسپێکردەوە. لە هەمان کاتیشدا، هێزێکی چەکداری سەرکردایەتی کاتی (پارتی)ش، بە فەرماندەی (کەمال کەرکوکی) لە دەوروبەری سنوورەکان دەسووڕانەوە.

هێڵی پێشمەرگەی نێو شار

لەبەرئەوەی کاتی خۆی، کارگێڕی کۆمیتەی سوپایی (کاژیک) بووم، ناوی هەموو هاوبیرەکانی هێڵی ڕێکخستنی پێشمەرگەم لابوو. زۆربەیانم دەناسی و برادەریشم بوون. کاتی گەڕاینەوە، هەرزوو پێوەندیم بە ڕەوانشاد (ئەنوەری عەلی تەجار)ەوە کرد. (ئەنوەر)، جگە لە ئەوەی برادەرمبوو، زۆر جاریش یەکدیمان دەبینی و باسی کوردایەتیمان دەکرد. بەلام هەر هێندەم پی دەگوت: جاری پەلەمەکە، چونکە هێشتا (کاژیک)، برینەکانی بە تەواوی ساڕێژنەبووتەوە و لەدەس زەبری کوشندەی هەرەس، ڕزگاری نەبووە. هەر کاتی ڕێکخستنەکانیش زیندووبوونەوە، ئاگادارتدەکەم. ئەویش هەرچییەکی بیبیستایە، بۆی دەگێرامەوە، هەرچیشی بکردایە، پێشەکی پرسی پی دەکردم.

ڕۆژی گوتی: ئێوارە وەرە بۆ ماڵەوە، شتێ هەیە، بۆت باسدەکەم. ئەو کاتە ماڵەکەیان، لە کۆلانەکەی پشت ئورزدیباک بوو. ساڵی (**1976**) و دەمەو بەهاربوو، شەو تاریکیکردبوو، دووقۆڵی لە ماڵەوە دانیشتبووین، قسەماندەکرد. لەپڕ لە دەرگەیاندا. منیش یەکسەر گلۆپی ژووورەکەم کوژاندەوە، بەتاریکی دانیشتم و گوێم هەڵخست. (ئەنوەر)یش دەرگەکەی لەسەر داخستم، تا کەس نەیەتەژوورەوە و من نەبینێ. دەرگەی کردەوە، (یاسین حەسەن – یاسینەڕەش) بوو. هاتە حەوشەکە و (ئەنوەر) پێی گوت: داوای لێبوردن دەکەم، میوانم هەیە، ناتوانم، فەرمووت لی بکەم. ئەویش گوتی: سوپاس، درەنگە و دەبێ، هەر ئێستە بڕۆم. بەلام ئەمەم بۆ هێناوی و دوایی یەکدی دەبینینەوە. ئیدی ڕۆیشت.

ئاخ چەن حەزمدەکرد، بانگیکەم، تێرتێر ماچیکەم و هێندێ قسەی لەگەڵ بکەم. چونکە (یاسین)م لە ساڵی (**1970**)ەوە دەناسی و لە یەکێتی جووتیاران، پێکەوە کارماندەکرد. برادەرێکی نزیکم بوو، یەکدیمان زۆر خۆشدەویست. بەلام حەزم نەکرد، لە ماڵی (ئەنوەر) بمبینێ، منیش بناسێ و دەسەکەی (ئەنوەر)یش ئاشکرابێ! دیارە خێری پێوە بوو، یەکدیمان نەبینی، چونکە کاتی گیرا و ئەشکەنجەیەکی زۆریان دا، چیدیکە خۆی بۆ ڕانەگیرا، دوور نەبوو، ناوی منیشی بدایە، وەک هێندێ کەسی تووشکرد و هەمووشیان لە سێدارەدران!

(ئەنوەر) هاتەوە، گلۆپەکەی داگیرسان و دانیشتین. ئەوەی (یاسین) بۆی هێنابوو، زەرفێ بوو، دەمانچەیەکی چواردەخۆری تێدابوو. گوتم: ئەمە چییە؟! گوتی: ئاخر من بۆ ئەم بەزمە، تۆم بانگکردووە. ماوەی مانگێ دەبێ، هێڵی پێشمەرگەی نێوشار دامەزراوە. (یاسین) پێوەندی بە منەوە کردووە و منیش قایلبووم. ئێستە من و (خەسرەوی حەمەی محە) و (سەلاحی مەجید)، پێکەوە کاردەکەین. ئەم شەو ئەم دەمانچەیەی بۆ هێناوم، گوایە دوایی پێم دەڵێ، چی بکەین و دەس لە کێ بوەشێنین.

منیش کە ئەو ناوانەم بەرگوێ کەوت، یەکسەر گوتم: ئەو دوو برادەرە، هەردووکیان هاوبیری خۆمان بوون و دەبێ، زۆر ئاگات لێیان بێ. ئیدی ناچاربووم، خۆم ئاشکراکەم و ڕاستی پێ بڵێم. گوتم: ئێستە لەبری (کاژیک)، ڕێکخستنی (پاسۆک) درووستبووە. گەر دەتەوێ، کارمان لەگەڵ بکەی، ئەوا لە ئەم کاتەوە، من و تۆ پێکەوە کاردەکەین. تۆش جارێ بە (خەسرەو) و (سەلاح) مەڵێ، کە شتێکی وا نامەزراوە، تا خۆم وەڵامت لێ دەگێڕمەوە و ڕێکیاندەخەین. بەڵام خۆت سەرپەرشتییانبکە.
گوتی: ئێمە ئێستە، پێشمەرگەی نێوشارین و لەگەڵ کۆمەڵەدا کاردەکەین. واز لە ئەوان بێنین و لەگەڵ ئێوەدا بین؟ یا چۆن؟! گوتم: بە هیچ شێوەیە وازناهێنن و کاریان لەگەڵ دەکەن. لە هەمان کاتیشدا، لەگەڵ ئێمە دەبن و هەموو فرمانێکیش، هەر لە ئێمە وەردەگرن، بەمەرجێ، ئەوان بە ئەو پێوەندییە نەزانن. هەر کارێکیشیان پێ سپاردن، پێشەکی دەبێ، پرس بە ئێمە بکەن، ئینجا بیکەن. گوتی: زۆر باشە، چونکە من زۆر بڕوام بە ئەوان نییە. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە توانیمان، لەنێو هێڵی پێشمەرگەی نێوشاردا، جێپێی خۆمان بکەینەوە و پاشان ئەو پێشمەرگانەش، بە (جەلالی حسەکەلوش)ەوە ببەستینەوە.

عوسمانی قالەمنەوەر

(عوسمان)، جگە لە ئەوەی کوڕی گەڕەک بوو، هاوڕێی قوتابخانەشم بوو. دوای هەرەسەکە، هێندێ جار لە (کانیسکان) دەمبینی. ڕۆژێ لە چاخانەکەی (بەکری حەمەی مەلا) پێکەوە دانیشتین و باسی ڕەوشی کوردی لێ پرسیم. (عوسمان) زۆر پەلەیبوو، حەزیدەکرد، ڕۆژێ زووتر بچێتەدەرەوە، جارێکی دیکە چەکی کوردایەتی لەشانکاتەوە و ببێتەوە بە پێشمەرگە. بەڵام من زۆری لەگەڵ خەریکبووم، کەمێ ئارامبگرێ و چاوەڕێکا، تا بارودۆخەکە، بەتەواوی ڕووندەبێتەوە. لەگەڵ ئەوەشدا، هێندە پەلەیبوو، هیچ کەڵکی نەبوو، گوێی لە کەس نەدەگرت!
ئێوارەیەک من و (شێخ مەنسوور)ای پارێزەری داوەتکرد. لە پانەی فەرمانبەران لەگەڵ (نووری خەراجیانی، شێخ بەکری گوڵانی و حەمەباریکی بەنا) دانیشتبوون، یاری کاغەزیان دەکرد و دەیانخواردەوە. دوایی ئەوان ڕۆیشتن و سێقۆڵی ماینەوە. دیسانەوە باسی شۆڕشی کردەوە و زۆر تامەزرۆی هەواڵەکان بوو. منیش پێم گوت: هێشتا شۆڕشەکە، هی ئەوە نییە، خۆتی لێبدەی. چونکە هەموو ڕەهەندەکانی، بەجوانی ڕوون نەبوونەتەوە. هەرایەکە و هەرکەس و لایەنێ، بۆ خۆیان کۆیخا دییەکن!
بەڵام لە ئەوەدەچوو، قسەکانی من کەڵکی نەبووبێ و کاری تێ نەکردبێ. بۆیە دوای ئەو دانیشتنە، هەمووی دوو هەفتەی نەخایان، وا بزانم، لە مانگی (**10. 1976**)دا بوو، هەواڵی ڕاکردنی (عوسمان)م پێگەیشت، هەرچەندە (ستاری سەعی خەلەف)یش، وەڵامی بۆ ناردبوو، کە جارێ دان بە خۆیدا بگرێ و شار چۆڵ نەکا. بەڵام (عوسمان)، گوێی لە کەس نەگرت و دوای بڕوای خۆی کەوت!

(1994 – 1947)

هەڵسوکەوتی ئەندامێکی سەرکردایەتی کاتیی کاژێک

شەوێکی زستانی ساڵی **(1976)** بوو، مامە (سالح)م تیلیفۆنی بۆ کردم و گوتی: لە یانەی مامۆستایان دانیشتووم، تۆش وەرە. یانەکە لە ماڵی ئێمەوە زۆر نزیکبوو، هەمووی چەن خولەکێ دووربوو. کە چووم، (3) مامۆستای دیکەی لەگەڵ بوو، چوارقوڵی پێکەوە دانیشتبوون. چاوم بە ئەندامەکەی سەرکردایەتی کەوت، زۆر پەشیمانبوومەوە. بەڵام تازە چارنەما و نەدەبووایە، دانیشتمایە. جگە لە سڵاو، بە هیچ جۆرێ قسەمان لەگەڵ یەکدی نەکرد. پاشان ئەندامەکە کەللەی گەرمبوو، دەمارەکانی مێشکی داگیرسا و قسەی هەلەقومەلەقی دەستپێکرد!

شەوانی هەینیی، لە یانە یاری دومبەڵەیان دەکرد. ئەو شەوە خوالێخۆشبوو خالە (حەمەفەرەج)ی هونەرمەند و خۆشنووس، بە ئەو دەنگە بەسۆزەی خۆی دەیخوێندەوە. خەڵکەکە هەموویان گوێقوڵاخبووبوون و خەریکی ژمارەکان بوون، دەیانکوژاندەوە. ئەندامەکەش بێ ئەوەی یارییکا، زووزوو دەنگی بەرزدەکردەوە و بە پلارەوە دەیگوت: (حەمەفەرەج) دەیخوێنێتەوە! تاوبەتاویش هاواریدەکرد و دەیگوت: چەرخەلە. تا دوایی خەڵکەکە، لێی تووڕەبوون، بەرپرسەکانی یانە هاتن و کردیانەدەرەوە.

بۆ سبەی شەو، لەگەڵ برادەراندا چووین بۆ یانە. فرمانی لە بەڕێوەبەرایەتی یانەوە دەرچووبوو، بە تابلۆی ئاگادارییەکانەوە هەڵواسرابوو، بۆ ماوەی (3) مانگ، هاتنە ژوورەوەیان لێ قەدەغەکردبوو.

هەرچەندە بیرم لە هەڵسوکەوتی ئەو مامۆستا نەگبەتە نەکردەوە، یادگارەکانی ڕۆژانی (پێنجوێن)م بیردەکەوتەوە، پێکەنینم دەهات و لە دڵی خۆمدا دەمگوت: ساویلکەیی ئێمە بە ئەو ئەندازەیە بوو، دوای چەن دەرروون نەخۆشی کەوتبووین، ئاخر گەر نەگبەتی کورد نەبێ، پیاوی وا دەبێ، ئەندامی سەرکردایەتی پارتێکی نەتەوەیی کورد بێ؟!!

تێکەڵبوونەوە

ڕۆژێ (ئازاد) هات بۆماڵەوە و گوتی: کاتی ئەوە هاتووە، هەموو شتەکان بەکراوەیی باسکەین. سەرەتا باسی نامەکەی (شێرکۆی هەژار)ی بۆ کردم، کە نووسیبووی: نایێ (حوسێن) وەرگیرێتەوە. پاشان سەبارەت بە دامەزراندنی (پاسۆک) و بڵاوکراوەکەی، بە بۆنەی نەورۆزەوە دەریکردبوو، گوتی: من و (شێرزاد فاتیح) و (فەرهاد عەبدولقادر) کۆبووینەوە و ئەو پارتەمان دامەزران. ناوی (پارتی سۆسیالیستی نەتەوەیی کورد) بوو.
منیش گوتم: ئاگام لە هەمووی هەیە، بەڵام قسەم نەدەکرد، تا بزانم، کەی ئەو شتانەم بۆ باسدەکەی. جگە لە ئەوەی، ئەم زانیارییانە نوێ نین، چونکە هەر لە (پێنجوێن)، ئەو پێشنیازە کرابوو، چیدیکە بە ناوی (کاژیک)ەوە کارنەکەین. گوتی: هەمووی ڕاستە، بەڵام (شێرکۆ) و (فەرهاد)، ڤیتۆیان لەسەر تۆ هەبوو، بۆیە پێوەندیمان پێوە نەکردی.
پاشان گوتی: بە پێویستمان زانی، هێڵێکیش لە دەرەوە دامەزرێنین. لەبەرئەوە (شێرزاد) و (فەرهاد) چوون بۆ (ئەڵمانیا) و چاویان بە (جەمال نەبەز) کەوت، باسی هەموو شتێکیان بۆ کردبوو. ئەویش گوتبووی: ئەو ناوە کەمێ خراپە، چونکە لە ناوی پارتە نازییەکەی (هیتلەر) دەچێ. پێشنیازیکردبوو، وشەی نەتەوەییەکە لابیرێ و ببێ بە (پارتی سۆسیالیستی کورد)، هەر خۆشی پیتەکانی لێکدابوو، ناوی (پاسۆک)ی دانابوو.
گوتم: جا باشە، تا ئێستە چیتان کردووە؟ گوتی: هیچ. چونکە تا ئێستە نەکۆنفرانس و نەکۆنگرەمان نەگرتووە. پێڕەو و پرۆگرامان نییە. لەنێوخۆماندا زۆر ناکۆکین. بۆیە داوات لێ دەکەم، سەرلەنوێ دەستی هاوکاری و هاوبیری، لەنێودەستی یەکدی بنێن و بەهەموومان، ئەم پارتە ببوژێنینەوە و پێشیخەین. بەڵام بە مەرجێ تۆ دەبێ، لەسەرەتاوە دەسپێبکەیتەوە و بە خەباتی خۆت، خۆت بسەپێنی.
گوتم: ئەمە ئەوە دەگەیەنێ، ئێوە سەرکردایەتی بن و منیش کوێرانە دواتانکەوم، هەرگیز شتی وا قەبووڵ ناکەم. ئێمە هەموومان وەک یەک واین، با پێکەوە سەرلەنوێ، ئەم پارتە درووسکەینەوە و تا بەباشترین شێوە کاربکا. گوتی: ئەوە جێی دەمەتەقێ و دانوستانە، بۆ دوایی هەڵیدەگرین. گوتم: ئەزموونی خەباتی ڕامیاری، ئەو چەن ساڵەی لە (کاژیک)دا کارمکردووە، فێریکردووم، کوێرانە دوای کەس نەکەوم و هیچ شتێکیش پەسەندناکەم، گەر بڕوام پێی نەبێ.

پاشان بێ دەنگبوو. منیش گوتم: کەواتە منیش مەرجێکم هەیە. گوتی: چییە؟ گوتم: گەر ئەم ڕێکخستنە، تەواوکەری (کاژیک) و هێڵەکەی (پێنجوێن) بێ، ئەوا من بەهیچ جۆری ئامادەنیم، کارتان لەگەڵ بکەم. جگە لە ئەوەی دەبێ، دان بە ئەوەدا بنێن، ئەو بلاڤوکەی ڕۆژی (25. 1. 1975) لە (پێنجوێن) دەرتانکرد، هەڵەبوو، لێی پاشگەزبنەوە. گەر ئەم ڕێکخستنە تازەشە، ئەوا دەبێ، بەزووترین کات هەوڵبدەن، هەموو کادیرە نەتەوەییەکان کۆکرێنەوە، کۆنفرانس یا کۆنگرە بگیرێ. (ئازاد) گوتی: دڵنیاتدەکەم، ڕێکخستنەکە تەواوکەری (کاژیک) و هێڵەکەی (پێنجوێن) نییە، داواکارییەکانیشم زۆر لا پەسەندە. ئینجا گوتم: کەواتە با پێوەندی بە هاوبیرە کۆنەکانی (کاژیک)ەوە بکەم و ئەم ڕاستییانەیان بۆ ڕوونکەمەوە. گوتی: زۆر باشە.

کۆبوونەوە

بەگوێرەی ئەو خاڵانەی لەگەڵ (ئازاد)دا لەسەری ڕێککەوتین، ناوی هێندێ هاوبیری وەک (سەلاح)ی برام، (جەلال سەعید، فەرهاد خەففاف، سەروەت موحەممەد ئەمین، فوئاد یاسین و سەباح)ی برایم دایە.
بۆ (فوئاد) گوتی: خۆت قسەی لەگەڵ بکە. چونکە ماوەیە پێش ئێستە دیومە و داوای کردووە، بیکەین بە ئەندامی سەرکردایەتی، ئەگینا کارمان لەگەڵ ناکا. منیش داواکارییەکەیم ڕەتکردەوە. پاشان دوای ماوەیە، جارێکی دیکە چووم، قسەی لەگەڵ بکەمەوە، زۆر بە ڕاشکراوی پێی گوتم: پێویست ناکا، هیچ جۆرە نهێنییەک بدرکێنی، چونکە ئێستە، لەگەڵ ڕێکخراوێکی (مارکسی لینینی) کاردەکەم. ئیدی منیش وازم لێ هێنا. گوتم: باشە، من خۆم قسەی لەگەڵ دەکەم.
ڕۆژێکی هەبینیمان، بۆ کۆبوونەوەی ئەو هاوبیرانە دەستنیشانکرد. کۆبوونەوەکە لە ماڵی (سەروەت)ی هاوڕێم بوو. (ئازاد) خۆی چووبوو، کۆبوونەوەی پێ کردبوون. پاشان کە لێبووبوونەوە، لە دەرەوە بە دزییەوە، بە (سەباح یاسین)ی گوتبوو: لەمەودوا تۆ دوور پێوەندیت دەبێ، یەکێکیان لە ئەم شانەیەدا، وەک ئەندامێکی (پاسۆک) کاردەکەی، ئەوی دیکەشیان پێوەندی پاراستنە و پێکەوە کاردەکەین. هەر شتێ سەبارەت بە ئەو هاوبیرانەی، لە شانەکەدا لەگەڵت کاردەکەن، دەزانی، یا هەر قسەیەکیانکرد، بۆم بگێڕەوە. ئەویش پێی گوتبوو: جا باشە گەر ئێمە هەموومان، لە یەک شانەدا کاربکەین و هاوبیری یەکدی بین، ئیدی چ پێویست دەکا، من بەسەر هاوبیرەکانی خۆمەوە، سیخوڕییکەم و پاراستنبم؟! من ئەمە ناکەم و نامەوێ، جارێکی دیکە هیچ جۆرە پێوەندییەکیشم پێوە بکەیتەوە!

هەر ئەو ڕۆژە، (سەباح یاسین) هات بۆ ماڵەوە و هەمووی بۆ گێڕامەوە. منیش کەمێ هێورمکردەوە و گوتم: با کۆنفرانس بگرین، هەموو ئەو گرفتانە چارەسەردەکەین. بەڵام زۆر سەیرم لێهات، (ئازاد) ئەو کارەی بۆ کردووە؟ ئاخر لە ئەو ڕۆژە پڕ مەترسی و نائومێدیەدا، چەن گەنجێ بیانەوێ، ملیان لە چەقۆی مەرگ بسوون و دژی داگیرکەری نیشتمانەکەیان خەباتبکەن، چۆن دەبێ، لە یەکەمین دانیشتنەوە، بە ئەو شێوەیە ڕەفتار بکا؟! ئەمە ئەوە دەگەیەنێ، بڕوای بە هاوبیرەکانی دیکەی شانەکە نەبووبێ!
جا هەر بەڕاستی، خۆشی نەیدەزانی، چی دەوێ. چونکە لەلایەکەوە، لەگەڵ ئێمە ڕێککەوتبوو. لەلایەکی دیکەشەوە، بڕوای پێ نەدەکردین! هەروابووە، گومانی لە هەموو کەس دەکرد، نەشیدەتوانی، واز لە ئەو گومانکردنە بێنێ! پاشان لەگەڵ (فوئاد) قسەمکرد، ئەویش ڕازی نەبوو، کارمان لەگەڵ بکاتەوە و گوتی: تازە من پێوەندیم بە لایەکی دیکەوە هەیە.

هەوڵی کوشتنی پارێزگاری سولەیمانیی

ڕۆژی (**21. 12. 1976**)، لەسەرجادەی (مەولەوی)، بەپێی بەرنامەیەکی ڕێکوپێک و وانەکراو، ئەو کاتەی (موحەممەد ئەمین موحەممەد) پارێزگاری (سولەیمانی)، دەچوو بۆ پارێزگە، چەن کوڕە کوردێکی ئازا و بەجەرگی کۆمەڵە (ئەنوەری تۆفیق هەورامی، خولەی ئەمینی بووک، سەلاحی مەجید ...) بە کلاشینکۆف تەقەیان لێ کرد. ئەوە یەکەمین کاری شۆڕشگێرانەی شۆڕشی نوێ بوو. هەرچەندە بریندابوو، نەکوژرا. بەڵام لە هەموو (کوردستان)دا، دەنگێکی زۆری دایەوە، ورەی خەڵکی بەرزکردەوە، بۆ خەبات و کوردایەتی هانیدان. بەعسییەکانیش خەڵکێکی زۆریان گرت و لە قوژبنی گرتووخانەکان توندیانکردن.

ساڵح عانی

ڕۆژی (**9. 1. 1977**) بوو، هەواڵی کوشتنی (ساڵح عانی)، بە هەموو شاری (سولەیمانی)دا بڵاوبووەوە. لە ڕاستیدا، هەرچەندە کارێکی چاوەڕواننەکراوبوو، بەڵام پتر لە ناکۆکی و دژایەتیکردنی، نێوان (ساڵح) و چەن کارمەندێکی زانکۆ دەچوو، لەگەڵ ئەوەشدا، بۆ ئەو ڕۆژە، کارێکی گەلێ گرنگ و بەکەڵک بوو، دەنگێکی زۆری دایەوە، بەجارێ ورەی کۆمەلانی خەڵکی بەرزکردەوە. لە هەمان کاتیشدا، دەزگە داپڵۆسێنەرەکانی (بەعس) و کادیرەکانیشی، لە خەوێکی خۆش ڕاچڵەکاند و وریایکردنەوە!
(ساڵح عانی) ساڵی (**1974–1975**)، کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی (سولەیمانی) تەواوکرد بوو. دوو ساڵ پێش من بوو. گەلێ جار وەک نوێنەری (بەعس)، لە بۆنەکانی (**11**)ی

مارس، جەژنی نەورۆز، دامەزراندنی یەکێتی قوتابیانی (کوردستان) و (پارتی)دا ئامادە دەبوو و دەمبینی، کوڕێکی هەژار، ساکار و بێدەسەڵات بوو. بەڵام کاتی خوێندنی تەواوکرد، بەعسییەکان لە زانکۆ دایانمەزراند و پۆستی یاریدەدەری راگریان دایە. لە (بەعس)یشدا، ئەندامێکی دەسرۆشتووی لقی (سولەیمانی) بوو.
ئیدی ئەم گەدایە، بەتەواوی لە خۆی گۆڕا و کەسی نەدەناسییەوە، وەک سەگی هاری لێهاتبوو، پەلاماری هەموو کوردێکی دەدا. باشبوو، غەدریان لێ نەکرد، هەر زوو هەقی خۆیان دایە و تۆڵەی خەڵکی بێتاوانیان لێ سەندەوە!

عومەری حەمەشەمەیی

وەک یەکەمین هەوڵدان، بۆ یەکگرتنەوە و ڕێکخستنەوەی کادیرە نەتەوەییەکان، لە ماڵی (جەلالی حسەکەلوش)، دانیشتنێ بۆ (ئازاد) و (عومەر شەمەیی) سازکرا. تا بۆ دواجار هەوڵی، لەگەڵ ئەو کادیرانەی دەستەی دووەمدا بدرێ و هەموو پێکەوە کاربکەین. بێگومان، (عومەر) بە هیچ شێوەیە ئامادەنەبوو، کار لەگەڵ هیچ دەستە و ڕێکخراوێ بکا. لەبەرئەوە زۆر بەراشکاوی گوتبووی: من وازم لە کاری رامیاری و پارتایەتی هێناوە، بڕوام بە هیچ شتێ نەماوە و بۆ خۆم دادەنیشم. ڕاستیشیدەکرد، تەنانەت کاری لەگەڵ دەستەکەی خۆشیاندا نەدەکرد، چونکە وای لێهاتبوو، بڕوای بە کەس و هیچ شتێ نەمابوو، تووشی ڕەشبینییەکی گەورە ببووبوو، تەنانەت لە سیبەرەکەی خۆشی سڵی دەکردەوە!

مژدە تایەر

دوای ئەوەی (فەرهاد)یان لە (عێراق) دەرکرد و ڕەوانەی (ئێران)یان کردەوە، وەک دواتەقەلایەک، تەنیا (مژدە)م بەدەسەوەمابوو، تا لەگەڵ دەستەی دووەمدا، قسەیکەم و یەکێتی ڕیزەکانی بیری نەتەوەیی یەکخەمەوە.
ئێوارەیەک لەگەڵ (مژدە)دا، لە یانەی مامۆستایان پێکگەیشتین. هێندێ دەمەتەقێمان لەسەر ڕابووردووی (کاژیک) و سەرکردەکانی کرد. هەروەها باسی بارودۆخی (کوردستان) و قۆناغی نوێی تێکۆشان، بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)مان کرد. دوایی هەر ئەو شەوە، دانیشتنەکەمان لە ماڵی (مژدە) تەواوکرد و تا بەرەبەیان، بە دەمەتەقێوە خەریکبووین. دوای ئەوەی (مژدە)، بڕوای بە هەموو بۆچوونەکان هێنا، بەڵێنیدا، بە هەموو توانایەوە، هەوڵ بۆ یەکگرتنەوە و یەکێتی ڕیزەکانی هاوبیرانی بیری نەتەوەیی بدا، منیش سێ مەرجم بۆ دانا:

1. هەر کەرەسەیەکی ڕۆشنبیری و تیۆری (کاژیک)ی لا هەیە، بۆمان بێنێ.
2. جارێکی دیکە، بە ناوی (کاژیک)ەوە کارنەکرێ و (پاسۆک)یان قەبوولبێ.
3. لیستی ناوی ڕێکخستنی هاوبیرانمان بداتێ، تا پێوەندییان پێوەبکەینەوە.
دوای دوو ڕۆژ، کاژێکنامە، هەموو نامیلکە و بڵاوکراوەکانی دیکەی (کاژیک)ی بۆ هێنام. ناوی هاوبیرەکانی خۆشیانی پێ گوتم. لە ئەو بارەیەوە لەگەڵ (ئازاد)دا قسەمکرد، زۆری پێخۆشبوو. بەڵام لەسەر (نووری حەمەعەلی) و (عەلی تۆفیق)، تێبینیان هەبوو. بڕیاریاندا، بە هیچ شێوەیە لە ڕیزەکانی (پاسۆک)دا وەرنەگیرێنەوە. هەرچەندە ئەو بڕیارەم پێ ناخۆشبوو، بەڵام زۆرم لێ نەکرد، چونکە هەردووکیانم زۆر باش دەناسی و سووریش بەمزانی، لە ئەو ڕۆژە سەخت و دژوارەدا، کوڕی خەباتی نهێنی و قوربانیدان نین، تا ئەو کاتەش، هەر بە هیوای بنەماڵەی (بارزانی) و سەرکردایەتی کاتی (پ. د. ک.) بوون. چونکە (مژدە)، پتر لایەنی پێوەندی دۆستایەتی و هاوڕێیەتی نێوانیانی لێکدەدایەوە، وەک ئەوەی لە لایەنی پێویستییەکانی بیروباوەڕ، خەبات و هەڵسوکەوتیان بڕوانێ. بۆیە لەسەر ئەوە، لەگەڵ (مژدە) ڕێک نەکەوتین، چونکە ئەو تێبینیانەی، لەسەر ئەو دوو هاوبیرە کۆنە هەمانبوو، مێشکی وەری نەدەگرت. لە ئەنجامیشدا، تێکەڵوبوونەوەکە سەری نەگرت. لەگەڵ ئەوەشدا (مژدە) خۆی، هەر پێوەندی بە منەوە هەبوو.

<u>**بەڵگەنامەی ژمارە (7) ل (426)**</u>

پڕوپاگەندە

پاشان دەسمان بە کارکردن کردەوە، لەگەڵ ئەو چەن هاوبیرەی دەمناسین، بڕیارماندا، پڕوپاگەندەیەکی فراوانی گەورە، بۆ (پاسۆک) بکەین و بە جەماوەری بناسێنین.
من نووسینم لەسەر دیواری توالێت و شوێنە گشتییەکانی وەک مزگەوت، خوێندنگە، زانکۆ، سینەما، یانەکانی مامۆستایان و فەرمانبەرانم، بە ئاسانترین و باشترین شێوازی پڕوپاگەندەکردن دەزانی. لەبەرئەوە لە ماوەیەکی کەمدا، لە زۆربەی ئەو شوێنانە، هێندێ دروشمی وەک (کوردستانێکی ئازاد و گەلێکی بەختیار، کوردستان تەنیا موڵکی کوردە، مردن بۆ داگیرکەرانی کوردستان، مردن و سەرشۆڕی بۆ کوردە خۆفرۆشەکان، بژی پێشمەرگە قارەمانەکان)، هێندێکی دیکەشمان نووسی و لەژێر ئەو دروشمانەشدا، ناوی (پاسۆک)مان دەنووسی. وامان لێهاتبوو، شارەزای هەموو مزگەوتەکانی شار بووبووین و کەم مزگەوت مابوو، دیوارەکانیمان ڕەش نەکردبێتەوە!
بەڵام لە هەمووی سەیرتر ئەوەبوو، لە دیواری ئاودەستێکی یانەی فەرمانبەرانم نووسی بوو: (مژدەی لەدایکبوونی پارتی سۆسیالیستی کورد – پاسۆک)تان پێ ڕادەگەیەنین. کەچی چەن شەوی دوای ئەوە، کەسێکی ساکار و هیچ لەبارانەبوو، لەژێریدا نووسی

بووی: (حیزبەکەی شێخ حوسێن). منیش کە ئەوەم بینی، جگە لە ئەوەی دەسوخەتەکەم ناسییەوە، نەمکوژاندەوە و لەبن نووسینەکەی ئەودا نووسیم: (خۆفرۆشی). ئیدی بۆ شەوی دوایی، هەردووکیان کوژاندبووەوە و تەنیا نووسینەکەی (پاسۆک)یان هێشتبووەوە!

کۆمپانیایەکی پۆڵەندی Pol. Servic Company

خوێندنم تەواوکردبوو، بێکار دەسوڕامەوە. بەهۆی (کامیل مستەفا)ی هونەرمەندی هاوڕێمەوە، من و (ئەحمەد حەمەئەمین)، لە کۆمپانیایەکی پۆلەندی بە ئەندازیاری کشتوکاڵ دامەزراین. ئەو کاتە شوێنی ئیشەکەمان، لە (پێنجوێن) بوو. هەموو پێکەوە چووین و ئەوە یەکەمین جاربوو، دوای هەرەسەکە (پێنجوێن) ببینمەوە. بڕێتی کۆنم کولایەوە، ئەو شارۆچکەیەی بارەگای هێزی خەبات، لیژنەی ناوچە، هەردوو لقی پارتی (سولەیمانی) و (کەرکووک)، هەردوو دەزگەی پاراستنی ئەو دوو شارە گەورەیەی لێبوو. ئەو شارۆچکەیەی مەڵبەندی سەرەکی ڕاپەڕینەکەی (کاژیک) بوو. ئەو شارۆچکەیەی ماوەی یەک ساڵی ڕەبەق، تێیدا ژیام و لە هێزی خەبات پێشمەرگە بووم، کەچی ئێستە بەئاشکرا، بارەگای (بەعس) و فەرمانگە سیخوڕییەکانی دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق)ی تێدا کراوەتەوە، پڕبووە لە پۆلیس و سەربازی عەرەب، لەسەر تابلۆی فەرمانگەکان، دروشمی (ئومە عەرەبیە واحدە زات ڕسالە خالیدە) هەڵواسراوە!

هەرچەن بیرم لێ دەکردەوە، سەیرم لێدەهات. لە هەمان کاتیشدا، بیرم لە ئەوە دەکردەوە و لەبەرخۆمەوە دەمگوت: شتێکی زۆر سەیرە، هەموو شتەکانی ژیانی تایبەتی خۆم، بۆ یەکەمین جار، هەر لە (پێنجوێن) دەسپێکردووە و دەسپێشپێدەکا. ئاخر جگە لە ئەوەی ساڵی (**1950**)، لە (پێنجوێن) لەدایکبووم و چاوم بە ژیان هەڵهێناوە، یەکەمین جار هەر لە (پێنجوێن) و لە هێزی (خەبات) بووم بە پێشمەرگە. یەکەمین جار هەر لە (پێنجوێن) لە هێڵی ڕاستکردنەوەی (کاژیک)دا کارمکردووە. ئەوا ئێستەش یەکەمین جار، هەر لە (پێنجوێن) وەک ئەندازیاری کشتوکاڵ دامەزرام و کاردەکەم. پاشان دوای (**10**) ساڵ دەربەدەری و ئاوارەیی دەرەوەی وڵاتیش، یەکەمین جار هەر لە (پێنجوێن)ەوە، بەرەو (سولەیمانی) گەڕامەوە!

ماوەی هەفتەیەک لە ئەوێ بووین، هەموو ڕۆژێ بەیانیان زوو، لەگەڵ پرۆفیسۆر (مارچنیک) و دوکتور (کەنجۆرا)، کرێکارەکانمان کۆدەکردەوە و بە ترۆمبێلەکانی کۆمپانیاکە دەچووین، سەرمان لە گوندەکانی دەوروبەری (پێنجوێن) دەدا. توێژینەوەمان لەسەر چینەکانی زەوی، قووڵایی ئاوی ژێرزەوی، جۆر و پێکهاتەکانی گڵ دەکرد. جگە لە ئەوەی وەک وەرگێری لە ئینگلیزییەوە بۆ کوردی، لەنێوان پۆلۆنییەکان و کرێکارە کوردەکاندا کارمدەکرد. هەرچەندە موچەکەی زۆر کەمبوو، مانگی (**80**) دیناری ساڵی (**1976**) بوو، بەڵام لە سوورانەوە باشتربوو، چونکە ئەو کاتە، دامەزراندن کەمێ گرانبوو.

هەر دوای دوو ڕۆژ، (ئەحمەد) وازیهێنا و خۆم بە تەنیا مامەوە. بەلام هێندێ هاوڕێی وەک ڕەوانشادان (حەمەسالحی عەبەپشی) و (سەعدوللا کەرکووکی)، لە ئەوێ مامۆستا بوون، جاروبار سەرم لێدەدان و چەن شەوێکی خۆشمان بەسەربرد. ئەو ماوەیەی لە (پێنجوێن) بووم، هەموو هەفتەیە پاشنیوەڕوانی ڕۆژی پێنجشەممە بۆ (سولەیمانی) دەگەڕامەوە، تەنیا لە ئەو کاتانەشدا دەمتوانی، (ئازاد) ببینم.

لە (پێنجوێن) چەن کرێکارێکم لابوو، کاتی خۆی پێشمەرگەی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەر بوون. یەکدیمان زۆر خۆشدەویست و هەموو ڕۆژێ، لە ئەو دەشتە سەوزە گەرمە، لە کاتی نیشکردندا، باسی کۆنیان بۆ دەگێڕامەوە و خۆیان وا پیشاندەدا، کە ئێستەش هەر کوردێکی پاکن و ئامادەی هەموو کارێکیشن. منیش دوو کرێکاری باشم لێ هەڵبژاردن، یەکێکیان ناوی (ئەحمەد) و ئەوێدیکەشیان ناوی (ڕەحیم) بوو، پێیان دەگوت: (ڕەحیمە کەچەڵ)، (ئەحمەد) دەستێکی لە شۆڕشی ساڵی (**1974–1975**)دا، بریندارببووبوو، زۆر پێوەی دیاربوو. ئەم دوو کرێکارە، هەفتەی دوو جار سەریان لێ دەدام وقسەم بۆ دەکردن. لە ئەنجامدا لە ماوەی مانگێکدا توانیم، ڕێکیانخەم. پاشان نامەیان نووسی و نامەکانیشم گەیاند، تا ئەو کاتەی خۆم لە ئەوێ بووم، سەرپەرشتیمدەکردن.

ئەو کاتە لە ئەو ناوە، چەن پێشمەرگەیەکی (پارتی) لێبوو، ملازم (عەبدولمەلیک) و (شەفەکەچەڵ) سەرپەرشتیاندەکردن. پۆڵۆنییەکان زۆر دەترسان و هەر دوای نیوەڕۆیەکی درەنگ، بەزیادماندەکرد و دەگەڕاینەوە.

لە ئەو هەموو پۆڵۆنییە، تەنیا یەکێکیان کۆمۆنیست بوو، ئەوانی دیکەش، هەموو بێلایەن بوون. زۆر جار پرۆفیسۆر (مارچنیک)، باسی کوردی دەکرد و هێندێ پرسیاری لێ دەکردم. منیش وەلامدەدایەوە. ئیدی وا ڕێککەوتبووین، وەک دەڵێن: موو بە نێوانماندا نەدەچوو، بروایەکی تەواویان بە من هەبوو.

زەوی ئەو ناوە زۆر ڕەقبوو، دەبووایە، بە شیشێکی نووک تیژ (بوور)، نزیکەی دوو مەتر بە قووڵایی هەڵمانکەندایە. جاری وا هەبوو، کرێکارەکان شیشەکەیان فڕێدەدا و توورەدەبوون، دەیانگوت: لەسەر ڕەقانییە و لە ئەوە زیاتر نارواِ. ئەندازیارێکی پۆڵۆنیشمان لەگەڵبوو، خۆی توورەدەکرد، شیشەکەی هەڵدەگرت، شێتوموڕدەبووەوە و بە هەموو هێزی خۆی پایدەدا. ئینجا کەمێکی دیکە دەڕۆی و لەپڕ ترێکیشی لێدەدا. کرێکارەکانیش پێدەکەنین و دەیانگوت: براقۆ. ئاخر گەماڵ باوک، بڕوا بە ئێمە ناکەی، ئەوا خوا پێی نواندی!

ڕۆژی دوای نانخواردن، (ڕەحیمەکەچەڵ) یەک دوو قرقینەی گەورەی لێدا. پۆڵۆنییەکەش توورەبوو، گوتی: ئەوە زۆر ناشیرینە، پێیان بڵێ، جارێکی دیکە ئاگایان لە خۆیان بێ، قرق لێ نەدەن. منیش تێمگەیاندن. (ڕەحیم)یش گوتی: پێی بڵێ، گەر لە خوارەوە بۆیان بەردەینەوە، قسەناکەن، بەلام هی سەرەوەیان پێ ناخۆشە، بۆ کامیان بۆنی ناخۆشترە؟! ئیدی من لەبەر پێکەنین نەمدەزانی، چی بڵێم. بە خوا برا کورد قسەی خۆشی لایە!

سەرەتای ناکۆکیی نێوان ئازاد و فەرهاد

لە نیوەڕاستی مانگی (9)دا بوو، ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممە، لە (پێنجوێن) گەڕامەوە. (ئازاد) هات بۆ لام، زۆر بێ تاقەتبوو، بەتەواوی پەشۆکابوو. منیش گوتم: چی ڕوویداوە؟ گوتی: با بەڕاستی و بەڕاشکاوی، هەموو شتێک بۆ باسکەم. گوتم: بۆ تا ئێستە، هیچت لێ شاردوومەتەوە؟ گوتی: بەڵێ. گوتم: جا ئێش لە ئەوە باشتردەبێ، فەرموو. گوتی: من و (فەرهاد)، پێکەوە هەڵ ناکەین. تا بڵێی، پیاوێکی ترسنۆکە و لەبەر ژنەکەی ناتوانێ، ئەرکەکانی سەرشانی خۆی، وەک پێویست جێبەجێکا. خۆی لە زۆر شت دەدزێتەوە.

منیش سەیرم لێهات، گوتم: بۆ تازە دەزانی، (فەرهاد) وایە؟! ئەی ساڵی (**1974**) لە (پێنجوێن)، وازی نەهێنا و نەیگوت: ئەم کارە بە من ناکرێ، هەر زوویش خۆی بە (بارەگەی بارزانی)دا هەڵواسی! خۆ کوردایەتیش بەزۆر ناکرێ، گەر نایەوێ، کاربکا، وازی لێ بێنە، ئیدی هەموو گرفتەکان کۆتاییدێ. گوتی: ئاخر گرفتەکە لە ئەوە دایە، نامەوێ، وازی لێ بێنم. بەڵکوو دەمەوێ، ئەو کەموکورییانەی نەهێڵم و بە باشی کاربکا. پاشان گەلێ شی دیکەی بۆ باسکردم و ڕای منی وەرگرت. منیش گوتم: بۆئەوەی هەموو ئەو چەڵەمانە چارەسەرکەین، ئەندامانی سەرکردایەتیش، بەشێوەیەکی ڕاست و دیموکراسی هەڵبژێررێ، باشترین چارەسەر ئەوەیە، کۆنفرانسی بگرین. گوتی: بەڵێ ڕاستدەکەی. من بەتەنیا ناتوانم، ئەم ئەرکە مێژووییە، لەسەر شانی خۆم دانێم.

ڕانیێ

کۆمپانیای پۆڵەندی، بوون بە دوو بەشەوە: بەشێکیان لە (پێنجوێن) مانەوە و بەشەکەی دیکەشیان، چوون بۆ (ڕانیێ). کۆتایی مانگی (9) بوو، منیان لەگەڵ دەستەی دووەم نانا، گەلێکم پێخۆشبوو، چونکە حەزمدەکرد، بزانم، دوای کارەساتی هەرەس، ڕەوشی ئەو ناوە چۆنە؟! جگە لە ئەوەی، ماڵی پوورە (سەبیح)م لە ئەوێ بوو، هێندێ برادەری خەڵکی (سولەیمانی)ش، لە ئەوێ کاریاندەکرد.

پۆلۆنییەکان خۆیان بیستبوویان، کە ئەو نێوچەیە، پێشمەرگەی زۆری لێ هەیە، هەمیشە لەنێوان هێزەکانی سوپای داگیرکەری (عێراق) و پێشمەرگەدا شەڕە. یەکەمین ڕۆژ گەیشتین، سەرمان لە (قایمقام) دا. من ئەمدەناسی، بە کوردی هێندێ بە شانوبازووی (بەعس)دا هەڵیدا و پێی گوتم: تێیانبگەیەنە. منیش هەر هێندەم بۆ باسکردن، کە ئەم ناوە هیچی لێ نییە و پێویست ناکا، بترسن. گەر پۆلیسیشتان دەوێ، ئەوا هێزێکتان لەگەڵ دەنێرم. ئەوانیش لە منیان پرسی: تۆ دەڵێی چی؟! گوتم: گەر پۆلیسمان لەگەڵ بێ،

هەموومان دەکوژن. لەبەرئەوە وا باشترە، هەر خۆمان بڕۆین. ئینجا (قایمقام) ڕێیداین، دەس بە کارەکانمان بکەین و بە ئازادی، بە نێوچەکەدا بسووڕێینەوە. سنووری ئیشەکەشمان لە گوندی (سەرسیان)ەوە دەسپێیدەکرد، هەر لە ئەو بەر دەربەندەکەی (ڕانی)وە بوو، لە گوندەکانی دەوروبەری شارۆکەی (بنگرد) کۆتاییدەهات. هەموو ڕۆژی بەیانیان زوو، سواری تیۆتاکان دەبووین، بە قەپاغ دەپەڕینەوە، تا کاژێری (3)ی پاشنیوەڕۆ کارماندەکرد.
ئەو ماوەیەی لە ئەوێ کارمدەکرد، دوو کرێکاری لاوم، لە خۆم نزیککردەوە. هەموو ڕۆژێ بەدەم زەوی هەڵکەندنەوە، باسی ئەو ناوە و هێزی پێشمەرگەمان دەکرد. پاشان بۆم دەرکەوت، کە دوو کوری کوردی چاونەترس و پاکن. لە دوا هەفتەی کارەکەماندا، قسەم لەگەڵ کردن و وەک دوو دۆستی (پاسۆک) هاتنەڕیزەوە.
ئەو کاتە، هێندێ جار پێشمەرگە دەهاتنە نێوشار، هێندێ تەقەیاندەکرد و دەگەڕانەوە. هێزەکانی میری، بە تەواوی لەنێوشارەکەدا بڵاوبووبوونەوە و دەسەڵاتیان پەیداکردبوو. تەنانەت بە شەویش، پاسەوانەکانیان بە جادە و کۆڵانەکاندا دەگەڕان. لە دوای کارکردن، هێندێ برادەری وەک (نەجاتی عومەرە گۆج، بەختیار عەبدوڵڵا و جەلال جاف)م دەبینی و پێکەوە دادەنیشتین.
شەوێکیان (نەجات) هات بۆ لام و گوتی: سبەی شەو لەگەڵ (حەسەنی شیرین) دادەنیشین و دەبێ، تۆش بێی. منیش زۆرم پێخۆشبوو، چونکە (حەسەن) کوڕێکی باش و نیشتمانپەروەر بوو، قسەی خۆشی دەکرد و دەنگیشی خۆشبوو.
کاتێ چووم، (حەسەن) و سێ کەسی دیکەشی لێبوو، نەمدەناسین. خوانیان ڕازاندەوە و تا درەنگانێ، بە خواردنەوە و گۆرانی خۆشەوە ڕامانبوارد. (حەسەن) زۆر دەنگی خۆش بوو، (مامڵێ)یەکی باشی دەگوت. ئیدی شەومان درەنگکردبوو، بەڵام زۆری خواردبووەوە، زمانی گۆی نەدەکرد و قاچیشی زەوی نەدەگرت. من و کوڕێکی دیکە، چووینە ژێر باڵی. بە ئەو کۆڵانە تاریکانەدا دەڕۆیشتین، لەپڕ میلی کلاشینکۆفیان لێ ڕاکێشاین و یەکێ بە عەرەبی گوتی: لە شوێنی خۆتان بوەستن و دەس بەرزکەنەوە. (حەسەن)یش بە کوردی گوتی: خۆمانین! ئێمەش دەسمان هەڵبڕی و پێم گوتن: کەستان قسەمەکەن، من وەڵامیان دەدەمەوە. پۆلیسەکان هاتنە پێشەوە و ئێمەیان پشکنی. هیچیان نەدۆزییەوە. پاشان داوای ناسنامەیان لێ کردین. ئینجا گوتیان: لە کوێ بوون و بۆ کوێ دەچن؟ هەموویم تێگەیاندن و ئیدی وازیان لێ هێناین. دوای ئەوە جارێکی دیکە بە شەو نەچوومەدەرەوە.

هێلی کچان

زۆر بە پێویستم زانی، هێڵێکی ڕێکخستن، لەنێو زانکۆی (سولەیمانی)دا دروستکەم. هێندێ خوێندکاری کچم دەناسی،ساڵێ یا دوو ساڵ، لە دوای منەوە بوون و دەیانخوێند. پێوەندیم پێوە کردن و قایلبوون. کچەکانیش (بەدریە کەریم، سەبیحەی حەسەنی قیر و سۆزەی ئەسعەد بەگ) بوون. بەڵام تەنیا هەر پێوەندییان، بە خۆمەوە هەبوو، کەس نەیدەناسین.

تەقینەوە

سەرەتای مانگی (10) بوو، (ئازاد)م بینی و گوتی: سبەی ئێوارە، (سەروەت) لەگەڵ خۆت بێنە و لەماڵەوە چاوەڕێتاندەکەم. ئەو کاتە، ماڵەکەیان لە گەڕەکی (سەرشەقام) بوو. لە خانوویەکی گەورەدا بوون، حەوشێکی زۆر فراوانی هەبوو. چەن ماڵێکی تێدا دەژیان. خۆی و خێزانەکەی، تاقە ژوورێکیان لەسەر هەیوانێ گرتبوو. ئەوە یەکەمین جاربوو، سەردانی ماڵی (ئازاد) بکەم و ناونیشانی خۆیم بداتێ. کە چووین، خوشکە (لەعلی) هاوسەریمان بینی و گەلێ ڕێزی گرتین. دوای ماوەیە، ژوورەکەی بۆ چۆڵکردین.
پاشان (ئازاد) گوتی: ئێمەی ئەندامانی سەرکردایەتی، (5) کەسین. من، (فەرهاد، شێرزاد، جەمال نەبەز و شێرکۆی هەژار). بەڵام لێرە بەتەنیا هەر منتم. من لەگەڵ (فەرهاد)دا ڕێک ناکەوم. یا من یا ئەو دەبێ، یەکێکمان لە ئەم ڕێکخراوەدا نەمێنین. (شێرزاد)یش ئاگای لە هیچ نییە، ئامادە نییە، هیچ کارێبکا. منیش بە تاقی تەنیا، ئەم ڕێکخراوەم پێ بەڕێوەناچێ و وازدەهێنم. بۆ خۆتان خەریکبن و کاربکەن. من و (سەروەت)یش تەماشایەکی یەکدیمان کرد، وەک بمانەوێ، بە یەکدی بڵێین: هێشتا هیچ نەبووە، ئەم دوو هاوبیرە، لەنێوخۆیاندا ڕێک ناکەون، جا گەر سبەی (پاسۆک) پێشکەوت و جڵەوی کارەکانی بەدەسەوەگرت، دەبێ چی بکەن و چۆن لەگەڵ یەکدیدا، هەڵسوکەوتبکەن؟!
بەڵام ئەوە یەکەمین جار نەبوو، من ئەو قسانە ببیستم و هەڵسوکەوتی لە ئەو جۆرە، لە هاوبیرەکانم بەگشتی و لە (ئازاد) بەتایبەتی ببینم. بەڵکوو پێشتر، هێندێ شتی دیکەی وام دیبوو. لەبەرئەوە یەکسەر وەڵامدایەوە و گوتم: دەتوانێ، هۆکانیمان بۆ باسکەی؟ گوتی: (فەرهاد) پیاوێکی ترسنۆکە، زۆر جار بەڵێندەدا و جێبەجێی ناکا! خۆی لە کار دەدزێتەوە، لەگەڵ برای خۆیدا پاک نییە، زۆر لەبلەبانە و پتر بەرژەوەندی خۆی دەوێ. وەک ئەوەی خۆی بۆ (پاسۆک) و کورد تەرخانکا!
من تا ئەو کاتە، (فەرهاد)م بەهۆی (فەرەیدوون)ی برایەوە دەناسی. هیچ جۆرە ناسیاوی و تێکەڵاوییەکی نزیکی کۆمەڵایەتی، پێوەندییەکی رامیاری و پارتایەتیمان نەبوو.

لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیە نەمتوانی، قسەکانی (ئازاد) بسەلمێنم. بەڵام دەمزانی، (فەرەیدوون)ی برای بابی چەندە و لای خەڵکیش، دەسەکەی ئاشکرابوو، چونکە پیاوێکی زۆر هەلپەرست، دووڕوو و داوێنپیس بوو، لە هەر شوێنێ، دەنگی دەهۆڵ و زوڕنا بهاتایە، ئەو لە ئەوێ، سەرچۆپی بەرژەوەندییەکانی خۆی دەگرت. هێندەی مەرایدەکرد، بێ تامبووبوو، هەر زووش لە ڕیزی یەکێتی قوتابیاندا پێشکەوت!

بۆ نموونە: پێش ئەوەی ڕێککەوتننامەی (11)ی مارس دەرچێ، لە ڕیزی جەلالییەکاندا کاریدەکرد و کادیرێکی پێشکەوتووی زانکۆیان بوو. دوای ئەوەی جەلالی و مەلایش تێکەلاوبوونەوە، لە ماوەیەکی کەمدا، بوو بە ئەندامی بیرۆی جێبەجێکردنی قوتابیان. هەروەها لە (کاژیک)یشدا کاریدەکرد. کاتێ سالی (1974)یش، جەنگ لە (کوردستان) دەسپێکردەوە، هەر زوو لە دەرەوە، خۆی گەیاندە (نووری شاوەیس) و بوو بە سکرتێری، بە کوردییەکەی، هەرگیز لە شوێنێکدا نەنووسراوە، ئاو بچێتە ژێری!

بەلام من لە خوو و ڕەوشتی (فەرەیدوون)ەوە، تەماشای (فەرهاد)م نەدەکرد. لەبەرئەوەی جیاوازییەکم لەنێوانیاندا دەبینی. (ئازاد)یش چارەی (فەرەیدوون)ی نەدەویست. چونکە هەموو ئەو شتانەی دەزانی و گوتی: ڤیتۆم لەسەرداناوە و نابێ، لە (پاسۆک)دا ئیشبکا!

پاشان باسی چاپێکی بۆ کردین، کە لەگەل (فەرهاد)دا فڕاندبوویان. گوتی: پیاوێکی پیر، لەبەردەم فەرمانگەی چاککردنی کشتوکالدا، بەرانبەر باخی گشتی دادەنیشت و چاپێکی دانابوو، سکالانامەی بۆ خەلک دەنووسی، ژیانی ڕۆژانەی خۆی و خێزانەکەی پێ دابین دەکرد. ئەو شوێنەمان، بە باشترین شوێن زانی، تا چاپەکە بفڕێنین و بە کۆلانی گەراجەکەی (سەعەتاکویی)دا بۆی دەرچین. سەرەتا بڕیاربوو، من و (فەرهاد) ئەو کارە بکەین، بەلام کاتێ ڕۆیشتین، ئەو هیچی نەکرد و لە ئەوە دەچوو، پەشیمانبووبێتەوە. منیش بۆئەوەی ئەو هەلە لەدەس نەدەم و چاپێ بۆ (پاسۆک) پەیداکەم، هەر پیاوە پیرەکە لە شوێنی خۆی هەستا و کەمێ دوورکەوتەوە، بە ئەو لاوازی و بێتواناییەی خۆمەوە، لە ناچاریدا، یەکسەر پەلاماری ئەو چاپە قورسەم دا و فڕاندم. کەچی (فەرهاد) خۆی نەکرد بە خاوەنی و یارمەتی نەدام، تەنیا هەر لە نزیک منەوە دەڕۆیشت، منیش حەزم نەکرد، داوای یارمەتی لێ بکەم.

گوتم: بەلام ئەوە نامێنێ، ئێوە لە یەکدی زویربن. تۆ دەتوانی، لە کۆنفرانسەکەدا ڕەخنەی لێ بگری و ئەو گرفتانە، بەلایەکدا بخەن. من بە پێویستی نازانم، لە ئەم کاتەدا، لەگەل یەکدی تێکچن. بەتایبەتی ئێمە خۆمان، جاری هیچ نین، وەک دەلێن: هەمووی دوو کەس و لەتێکین! ئیدی هەرسێکمان بڕیارماندا، بە زووترین کات کۆنفرانس بگرین و هەموو گرفتەکان چارەسەرکەین.

کۆمەڵە

هەر دوای ڕێککەوتننامەی (11. 3. 1970)، ڕۆژی (10. 6. 1970)، واتە دوای (3) مانگ، کۆمەڵێ کادیری جەلالی کۆن کۆبوونەوە و (کۆمەڵەی مارکسی لینینی)یان دامەزران. لەبەرنەوەی جەلالیەکان، پێشتر لە نێوشار و شارۆچکەکانی (کوردستان)، بە ئاشکرا کاریاندەکرد، ڕێکخستنێکی فراوان و بەربڵاویان هەبوو، هەر زوو توانیان، کادیرەکانیان کۆکەنەوە، ڕێکخستنێکی نهێنی ڕێکوپێک دامەزرێنن و گەشەبکەن.

بەڵام ئەو ڕێکخستنە، هەروا بە نهێنی مایەوە، بێ ئەوەی هیچ جۆرە کارێکی گرنگیان، لە ڕەوشی نەتەوەیی و ڕامیاری باشووری (کوردستان) کردبێ! هەر زووش تووشی گەلێ گرفت بوون، چونکە جگە لە ئەوەی، خۆیان گرفتی نێوخۆیان هەبوو، دەزگەی پاراستنی (پارتی)ش، هەمیشە چاودێرییاندەکردن و بەدوایانەوەبوون. کاتێ ساڵی (1975)یش شۆڕش تێکچوو، وەک هەموو پارتەکانی دیکە، هیچیان بۆ نەکرا و بەرەو (عێراق) گەڕانەوە.

لەگەڵ ئەوەشدا، دوای هەرەس لە هەموو لایەنەکانی دیکە، چالاک و کاریگەرتبوون، چونکە ڕێکخستنەکەیان وەک خۆی مابوو، لەنێو شار و شارۆچکەکاندا، دەسیان بە کارکردنەوە کردەوە. بەڵام دیسانەوە هەر زوو، دەزگەی هەواڵگری دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، هەستیان بە جموجۆڵ و چالاکی ڕێکخستنەکەیان کرد، دەسێکی باشیان لێ وەشاندن و کۆمەڵێ کادیری پێشکەوتووی وەک (حەمەی میرزاسەعید)یان گرت، ئەویش خۆی بۆ ڕانەگیرا و لەژێر ئەشکەنجەدا، ناوی هێندێ لە کادیرەکانی کۆمەڵەی درکاند. بۆیە ئەو کادیرانەی لە خۆیان دەترسان و هێشتا نەگیرابوون، خۆیان شاردەوە. تا لە ئەنجامدا بڕیاریاندا، ڕوو لە دەرەوەی وڵات بکەن.

لەبەرئەوە ڕۆژی (14. 9. 1975)، کۆمەڵێ کادیری سەرکردایەتی کۆمەڵە، وەک (شەهابی شێخ نوری، جەعفەر عەبدولواحید، عومەری سەییدعەلی، فەرەیدون عەبدولقادر و عەلی پچکۆل)، لە شار دەرچوون و ڕوویان لە (ئێران) کرد. بەڵام چاوساغەکەیان سیخوڕی (ئێران) بوو. لەبەرئەوە شەوی (19/18. 9. 1975)، لە گوندی (چەمپاراو)، جەندرمەکانی (ئێران) هەموویانیان گرت. ڕۆژی (1. 1. 1976)، ڕادەسی دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)یان کردنەوە. دوای ئەشکەنجەدانێکی زۆر، بەعسییەکان دادگەیەکیان لە هێندێ کادیری سەبازیی و شۆڤێنی، درووستکرد و دادگاییانکردن.

لە ئەنجامدا، هێندێ لە کادیرەکانیان هیچیان لەسەر نەسەلمێنرا و بەرڵابوون، هێندێکی دیکەشیان وەک (عومەری سەییدعەلی، فەرەیدون عەبدولقادر و عەلی پچکۆل ...)، بە (6) ساڵ زیندانیکردن سزادران. بەڵام سێ کادیرەکەی دیکەیان (شەهابی شێخ نوری، جەعفەر عەبدولواحید ئەحمەد و ئەنوەر زۆراب ئەحمەد)، فرمانی لەسێدارەدانیان بۆ دەرچوو.

ئەوە بوو، ڕۆژی (21. 11. 1976)، دڕندەکانی ڕژێمی داگیرکەری (بەعس)، فرمانەکەیان جێبەجێکرد! ئەوا ئێستە (42) ساڵ، بەسەر لەسێدارەدانیاندا تێپەڕدەبێ، ڕەوانیان شادبێ، ناو ویادگاریان هەر زیندوویی!

کۆمەڵە و پاسۆک

دوای ئەوەی (سەلامی مەلاعەبدوڵڵا)، لە (ئەڵمانیا) گەڕایەوە، (ئازاد) پێوەندی پێوە کرد و لە ڕیزەکانی (پاسوک)دا ڕێکخرایەوە. (سەلام) هاوڕێی (تەها باراوی) و (عومەری سەییدعەلی) و ئەو کۆمەڵە برادەرە بوو، کە لە (کۆمەڵەی مارکسی لینینی)دا کاریان دەکرد، زۆر پێش ئێمە هەبوون و لە گۆڕەپانەکەدا، قورسایی خۆیان هەبوو!

مامۆستا سەلام عەبدوڵڵا

لەڕێی (سەلام)ەوە، لە مانگی (9)ی (1976)دا، (ئازاد) لەگەڵ ڕەوانشاد (شاسوار جەلال – ئارام)، یەکتریان بینیبوو، لەسەر بەنارمەی (بەرەی کوردستانیی) دەمەتەقێیانکردبوو. لە کۆتاییدا، لەسەر زۆر شت ڕێککەوتبوون، تەنیا هەر لەسەر سەرکردایەتی کاتی (پارتی)، ناکۆکبوون و ڕێک نەکەوتبوون. (ئازاد) گوتبووی: پێویستە، ئەوانیش پشکوی تەخرێن و بەرەیان لەگەڵدا بکرێتەوە. (ئارام)یش گوتبووی: ئەوان لە (کوردستان) نین و قورسایی ڕامیارییان نییە، ئیدی بۆ بەزۆر زیندوویانکەینەوە؟! (ئازاد) گوتبووی: گەر هەر لە ئێستەوە، بە ئەوە قایل نەبین، کار لەگەڵ (پارتی) بکەین، دیسانەوە تووشی جەنگی نێوخۆ دەبینەوە. با لە (کوردستان)یش نەبن، گرنگ ئەوەیە، ئێمە لەسەر ئەوە ڕێککەوین، کورسییەکیان بەچۆڵی بۆ بەجێبێڵین، گەر لە پاشەڕۆژدا لە (ئێران) گەڕانەوە، بەشداری شۆڕشەکەیان کرد و بڕوایان بە بەرەی کوردستانیی هێنا، ئەوا شوێنی خۆیان دەگرن، هەموو پێکەوە کاردەکەین و لە جەنگی نێوخۆ دووردەکەوینەوە. گەر نەشهاتنەوە بۆ

(کوردستان)، درێژەیان بە خەباتی رامیاری و چەکداری نەدا، ئەوا هیچمان لەکیس ناچێ و شوێنەکەیان دەفەوتێ. بەڵام (کۆمەڵە)، بڕوای بە ئەو بۆچوونە نەبوو، لەبەرئەوە لەسەر هیچ شتێ ڕێک نەکەوتین و ئەو پرۆژەیە، هەروا مایەوە!
مانگی (11)ی ساڵی (1976) بوو، هێندێ کادیری کۆمەڵە، وەک رەوانشاد (ئارام) و (تەها باراوی)، لە ماڵی (شێخ عوسمان باراوی) زاوام بوون و خۆیان شاردبووەوە. ڕۆژێ (تەها) بە (سەلاح)ی برامدا، وەڵامی بۆ ناردم و گوتبووی: دەمانەوێ، ببینین. منیش سوور زانیم، بۆ کاری رامیارییە. لە ئەو بارەیەوە، لەگەڵ (ئازاد) قسەمکرد. گوتی: پێویست ناکا، بچی، چونکە هیچ کەڵکی نییە. جگە لە ئەوەی، لە کەناڵی تایبەتی خۆمانەوە، پێوەندیمان لەگەڵیان هەیە و بە ئەم زووانە یەکلاییدەکەینەوە. منیش نەچووم. ئیدی ئەوە دوا هەوڵی پێوەندی نێوان (کۆمەڵە) و (پاسۆک) بوو!

یەکەمین دانیشتن: کۆبوونەوەیەکی کتوپڕی سەیر!

دوای ئەو دانیشتنەی لەگەڵ (ئازاد) کردمان، ئێوارەی یەکەمین ڕۆژی جەژنی قوربان بوو، من و (سەرۆەت) لە یانەی فەرمانبەران دانیشتبووین، نزیکی (11)ی شەوبوو، مامۆستا (قادر مستەفا) خۆی کرد بە ژووردا و منی بانگکرد. ئەو کاتە، نە من و نە (سەرۆەت)، هیچمان قسەمان لەگەڵی نەبوو. گوتی: هاوبیران چاوەڕێتاندەکەن و کۆنفرانسمان هەیە. (جەلالی حسەکەلۆش)یش، لە دەرەوە وەستاوە و دەبێ، هەر ئێستە بڕۆین. منیش وەک لەبانی بەرمدەنەوە، بە ئەم نیوەشەوە، کۆنفرانسی چی؟! ئەی نابێ، ماوەیە لەوەوبەر ئاگادارمانکەن؟! دیارە شتێ ڕوویداوە و ئێمە نەمانزانیوە!
هەرچی چۆنێ بوو، لەگەڵیان سواربووین و ڕۆیشتین. بە قسەکانی (قادر) و (جەلال)دا وا دەردەکەوت، (ئازاد) فرمانی پێ کردوون، وەک ئەرکێکی ڕێکخستن، ئەمانی بە دوای (فەرهاد) و (شێرزاد)دا ناردووە بۆ (کەرکووک)، گەر ڕازیش نەبوون، بە ئەو شەوە و بە ئەو چەژنە بێن، ئەوا دەبێ، بە شەق بیانهێنن! دوای ماوەیە، لەبەردەمی ماڵی (فەرهاد)دا دابەزین. ئەو کاتە ماڵەکەیان، لە سەرەتای کۆلانەکەی نزیک مزگەوتی (سەلیم بەگ) بوو. بەشدارانی کۆبوونەوەکە (7) کەسبوون: من، (ئازاد، فەرهاد، شێرزاد، جەلال، قادر و سەرۆەت).
هەمووومان لە ژوورێکی چکۆلانەی سەرکۆلانەکەیاندا کۆبووبووینەوە. ژوورەکە زۆر ڕووتبوو، جگە لە چەن کورسی و مێزێ، هیچی دیکەی تێدا نەبوو. کورسییەکانیش بەشی هەمووومانی نەدەکرد، لەسەریان دانیشین. قاپی عەرەقی مەستەکی و کۆمەڵێ پەرداخیان دانابوو، چەن مەزەیەکی کەمیشیان دروستکردبوو، گوایە، گەر سیخوورەکانی میری پێیان زانی و هاتنەسەرمان، بڵێین: جەژنی قوربانەوە دانیشتووین و دەخۆینەوە.

سەیر ئەوەبوو، کەس دانەنیشتبوو، هەمووومان بەپێوە وەستابووین، چونکە کورسییەکان بەشی نەدەکرد. جگە لە ئەوەی، لە ژووری سەرکۆلانەکەوە، دەنگمان لەسەر جادەکەی خوارێشەوە دەبیسرا! سەرو پێک عەرەقمان تێکرد و ئیدی بوو بە گەرەلاوژێ. (جەلال) و (قادر)، وەک دوو سەربازی گوێڕایەڵ وابوون، هەردووکیان لای (ئازاد)وە وەستابوون، وەک ئەوەی بڵێی، چاوەڕێی فرمانی (ئازاد) بن و بە جووتە، (فەرهاد) و (شێرزاد) داپلۆسن!

ئەو شەوە، جگە لە (ئازاد) و (فەرهاد)، کەسی دیکە دەنگی لێوە نەهات. (ئازاد) گلەییەکی زۆری لە (فەرهاد) و (شێرزاد) کرد، لەبەرئەوە فریای هیچی دیکە نەکەوتین. باسی هیچ جۆرە شتێکی گرنگ نەکرا. کاتمان درەنگکرد و دەوروبەری چواری بەیانی بوو، هێشتا هەر سەرەتامان بوو. هیچ جۆرە گرفتێکیشمان چارەسەر نەکردبوو. کەس لە کەس تێ نەدەگەیشت. منیش خواردبوومەوە و خەوم دەهات. گوتم: ئەمە نە کۆبوونەوەیە و نە کۆنفرانسە. تازە شەویش درەنگە، با بلاوەی لێ بکەین. هەفتەکەی دیکە، من شوێنتان بۆ دابیندەکەم و هەر زوو دادەنیشین. هەموو قایلبوون و ئیدی بلاوەمان لێ کرد. (جەلال) من و (سەروەت)ی گەیاند و ئەو شەوە، لە ماڵی (سەروەت) نووستم، چونکە لە ماڵی (فەرهاد)ەوە نزیکبوو.

بەیانی کە هەستاین، بیرم لە ئەو هەڵسوکەوتەی (ئازاد) کردەوە، لە دڵی خۆمدا دەمگوت: گەر (پاسۆک) ئەوەبێ و کوردایەتیش وابێ، ئەوا نەفرەتیان لێ بێ، پیاو لە ماڵی خۆی دانیشێ و سەری خۆی کزکا، گەلێ لە ئەوە باشترە، بەخۆڕای سەری خۆی بیەشێنێ، هیچ ئەنجامێکی نەبێ و دڵی خەڵکیش، لە خۆی برەنجێنێ!

ئەو کاتە (فەرهاد) لەگەڵ خێزانەکەیدا، بە میوانی چووبوون بۆ (کەرکووک). (ئازاد)یش ئەو دوو برادەرەی ناردبووە سەریان و لە ئەوێوە، راپێچیانکردبوون. باشبوو، (فەرهاد) هەر خۆی گەڕابووەوە، خێزانەکەی لە ئەوێ بەجێهێشتبوو، ئەگینا هەر بە ئەو شەوە، هەموومانی دەکردەدەرەوە!

دووەمین دانیشتن

مامە (عومەر)م لە (بەغدا) بوو. بە هەلم زانی، کۆبونەوەکەمان لە ماڵی ئەوان بکەین. چونکە لەلایەکەوە، کەس گومانی لە ماڵی ئەوان نەبوو. مامم پیاوێ بوو، هەر خەریکی میوەفرۆشی و خواردنەوە بوو. لەلایەکی دیکەشەوە، ماڵەکەیان زۆر چەپەکبوو، کەس هاتوچۆی بە ئەو ناوەدا نەدەکرد.

ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممەی کۆتایی مانگی (10) بوو، ئامۆژن و منداڵەکانیم، نارد بۆ ماڵی خۆمان. هەر زوو من و (سەروەت) چووین بۆ ئەوێ. کەمێکی پێچوو، (ئازاد،

جەلال، مەنسوور و قادر)یش هاتن. ماوەیە چاوەروانی (فەرهاد) و (شیرزاد)مان کرد، نەهاتن. پاشان دەمەتەقێ دامەزرا و (ئازاد) گوتی: دەبێ، ئەو دووانە لە (پاسۆک) دەرکرێن. کێ لەگەڵ ئەم پێشنیازەیە، با دەس هەڵبرێ. خۆی و (جەلال، مەنسوور و قادر)، دەسیان بەرزکردەوە. من و (سەروەت)یش ماینەوە. (ئازاد) گوتی: زۆربە لەگەڵ دەرکردنی ئەو دووانەن.
(ئازاد) پێی وابوو، گەر (فەرهاد) دەرکا، ئەوا (شیرازد)یش یەکسەر وازدێنێ، چونکە ئەو هیچ نەبوو، لەجێی ئەیوان بوو، بێ (فەرهاد) هیچی نەدەکرد. ئیدی گۆرەپانەکەی بۆ تەختدەبێ و بە ئارەزووی خۆی، هەڵماڵدەسوورێنێ، کەڵکی لە ئەزموونی کارکردنی نێوانمان وەرنەگرتبوو، کە شتێ باوەرم پێی نەبێ، هێز نییە، بەسەرمدا بیسەپێنێ!
ئینجا من هەڵمدایە و گوتم: من بڕوام بە ئەو زۆربەیە نییە. یا ئەمەش نەکەین بە بەزمەکەی (پێنجوێن). دەبێ، ئەو دوو هاوبیرە بانگکرێن و قسەیان لەگەڵ بکرێ، تا بزانین، بۆچی نەهاتوون. گەر خۆیان کاریان لەگەڵ نەکردین، ئیدی ئێوە بۆچی دەریان دەکەن؟! ئەمە کەی پارتە، ئێوە داتان مەزراندووە، هیچ جۆرە شتێکتان نییە، کۆبوونەوە ناکەن، پێڕەو و پرۆگرامتان نییە. ئیدی بۆچی لومەی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک) دەکەن، ئەوانیش هەر پارتەکەیان دامەزراند و ئیدی پاڵیان لێ دابووەوە!
جگە لە ئەوەی نازانم، ئەم کۆبوونەوانە ناودەنێن چی؟! ئاخر کۆنفرانس دەبێ، چەن لیژنەیەکی جیاوازی تێدا هەڵبژێررێ، هەر لیژنەیەک بە جیا، کاری خۆی راپەڕێنێ، پاشان هەموو هاوبیران، گوێ لە راپۆرتەکان بگرن و بە کۆی دەنگ، پەسەندییکەن. جگە لە ئەوەی دەبێ، راپۆرتی رێکخستن، دارایی و گشتی ئامادەکرێ، باسی رەوشی (کوردستان) بکرێ، پلانی دوور و نزیک دانرێ، پاشان لە کۆتاییدا، سەرکردایەتی هەڵبژێررێ.
ئینجا (جەلال) و (قادر)یش هەڵیاندایە و گوتیان: ئەم قسانە راستن و با مۆڵەتێکی دیکەیان بدەینێ. (ئازاد)یش هیچ چارێکی نەما و گوتی: ئاخر ئەم جارەش نایەن. منیش گوتم: من بانگیاندەکەم. گوتی: بە بڕوای تۆ، چی بکەین و کەی کۆنفرانس بگرین؟! گوتم: ئەم ماوەیە، لەسەر کاری خۆمان بەردەوامدەبین، پاشان کۆنفرانسی خۆمان دەگرین. بە مەرجێ دەبێ، (فەرهاد) و (شیرزاد)یش ئامادەبن، ژمارەی ئەنداماتی کۆنفرانسیش زیادکرێ، تا زۆرترین ئەندام، لە کۆنفرانسەکەدا بەشداربن و بڕیارێکی بنەبڕێ، لەسەر چارەنووس و ئاییندەی (پاسۆک) بدەن. گەر ئەو دەسەڵاتەش بە من دەدەن، ئەوا تا ئەو کاتە، من راپۆرتەکانیش دەنووسم، هەر کاتێ لە نووسین بوومەوە، کات و شوێنی کۆنفرانسەکەش دیاریدەکەین. هەموویان گوتیان: باشە، لەسەر ئەو خاڵانە رێککەوتین و ئیدی بڵاوەمان لێ کرد!

بەزمی خوالێخۆشبوو مامە شێخ عومەرم

وا بڕیاربوو، ئەو شەوە مامم بێتەوە. من و (سەروەت) لە ئەوی مابوویتەوە، سەیری تیلیڤیزیۆنمان دەکرد. لەپڕ یەکێ لە دەرگەی دا. خێرا کردمەوە، مامم بوو. چاوی بە من کەوت، سەیری لێهات، ئاخر دەبێ، من بە ئەو نیوەشەوە، لە ماڵی ئەوان چی بکەم؟!

هاتەژوورەوە و (سەروەت)م پێ ناساند. کەمێ سەیرێکی ماڵەکەی کرد، کەسی دیکەی لێ نەبوو، ژن و منداڵەکانی دیار نەبوون، بە جاری حەپەسا! مامیشم زۆر ترسنۆکبوو، لە ژیانیدا پارتایەتی و کوردایەتی نەکردبوو، هەمیشە دەیگوت: پیاو لەسەر تایەترێ بکوژرێ، نەک لەسەر کورد بیکوژن! هەموو شەوێ نەیخواردایەتەوە، خەوی لێ نەدەکەوت. گەر بەرێکەشەوە بووایە و میوە و سەوزەی بهێنایەوە، ئەوا لە پێشی لۆرییەکەدا دەیخواردەوە. شەویش هەر کاتێ بگەیشتایە، مەزەی خۆی درووستدەکرد. خێزانەکەشی هەڵدەسا و خواردنی بۆ گەرمدەکردەوە. ئیدی تا خەوی لێ دەکەوت، تێر عەرەقی نۆشدەکرد!

دوای ئەوەی کەمێ هێوربووەوە، گوتی: منداڵەکان لە کوێن؟! منیش گوتم: لە ماڵی ئێمەن. گوتی: بۆ؟! هیچ ڕوویداوە؟ گوتم: نەخێر. بەڵام تۆ خۆت بگۆڕە و دانیشە، ئێستە هەموو شتێکت بۆ باسدەکەم. من بە تیلەی چاو تەماشامدەکرد، ڕەنگی پەڕیبوو، سەری لێ تێکچووبوو، نەیدەزانی، شتەکانی لە کوێ دایە. خەریکبوو، دڵی دەتەقی. بۆیە یەکسەر هەڵیدایە و گوتی: دە پێم بڵێ، بزانم چییە، وا ئێوە بە جووتە لێرەن؟! گوتم: دڵت هیچ نەکا، تۆزێ ئیشی خۆمان هەبوو. چەن برادەرێکم لە دەرەوە هاتبوونەوە، لێرە چاومان بە یەکدی کەوت و پاشان ڕۆیشتن. ئیدی کە وام گوت، ئاگریکردەوە، هەر هێندەی مابوو، لە داخاندا و لە ترساندا بەرشەقمبدا. گوتی: قسەی قۆڕ مەکە، برادەری چی؟ ئەو پیاوە بەرزانە، کێ بوون؟! من و (سەروەت)یش، لەبەر پێکەنین خۆمان بۆ ڕانەدەگیرا.

زانیم، زۆر لێم تووڕەیە، بیرمکردەوە، تۆزێ سەربکەمەسەری و بیترسێنم. گوتم: کەسی وا نەبوون، هەموویان ناسیاوبوون. (عەلی عەسکەری، عومەر دەبابە و تەها باراوی) بوون. گوتی: جا ئەو پیاوانە، ئیشیان بە ماڵی من چییە؟! گوتم: بڵێم چی، تازە هاتبوون، خۆ دەریان ناکەم. بەڵام یەکێکیان لەگەڵبوو، ڕەشاشێکی برێنی پێبوو، هەموو سەروچاوی خۆی، بە جامانە و مشکی بەستبوو. گوتی: ئەو گەوادە کێبوو؟! گوتم: بە خوا نەمدەناسی. گوتی: بە خوا لێرە بوومایە، هەر بە جامانە و مشکییەکەی خۆی، چوارپەلم دەبەست، دوو پۆلیسم بۆ بانگدەکرد و بە گرتمدەدا. سەگبابی وا ئیشی بە ماڵی من چییە؟! گوتم: جگەرەی زەلیشی دەکێشا، هەرچەند مژێلیدەدا، قرچەقرچی لێدەهات. دەتگوت دەمارقاچانە و ژوورەکەشی پڕکردبوو لە دووکەڵ. مامم گوتی: دەبێ، ئەو کەربابە کێ بووبێ، وا دەمارقاچانی کێشاوە؟! گوتم: هەر قسەشیدەکرد، دەیگوت: سیققەتان هەبێ، ئێمە کوردایەتی

دەکەین. مامم گوتی: ئەی ئەی ئەی، ئەو سیقەتە خراپە، بە خوا من سیقەت بە باوکی خۆشم ناکەم. گوتم: بەداخەوە نازانم، کێیوو، نەمناسی، بەڵام دوایی کە ڕۆی، گوتی: هەواڵی مامە (شێخ عومەر) بپرسە و من چاکی دەناسم. مامم گوتی: ڕووی بابی ڕەشبێ، وەڵڵای درۆدەکا، من کرامباوگاوی وا ناناسم، لە ژیانمدا نەمدیوە و ناشمەوێ، ساختەچی وا بناسم. پیاوی دەموچاوی خۆی هەڵپێچێ، دەمارقاچان بکێشێ و بڵێ، سیقەتتان بێ، حاشاوەلیلا نەدەیناسم و نەحەزیش دەکەم، بمناسێ. ئیدی خۆ من و (سەروەت)، لەبەر پێکەنین ژانمانکردبوو. ئەویش لە ترساندا، بە هیچ شێوەیە تێ نەدەگەی و هەستی پێ نەدەکرد، من شۆخی لەگەڵ دەکەم. لە تاواندا گوتی: تو خوا تۆ ئەمە بەزمە، بە منی دەکەی؟ من ماندوو و برسی، لە (بەغدا) گەڕاومەتەوە، دەمەوێ، لە ماڵەکەی خۆم و لەنێو منالەکانمدا دانیشم، قومێ عەرەق بخۆمەوە و بنوم، کەچی تۆ ئەم شەو، ژیان لێ تێکدام. منیش گوتم: بە خوا ئیدی، شوێنێکی دیکەم دەس نەکەوت و لە ئەوە پتر، چارم نەبوو. بڵێین چی، گوی مەدەرێ، هەمووی بۆ گوردە، بە زایە ناچێ و دەبێ، هەموومان قوربانی بدەین. گوتی: قسەی هیچوپووچ مەکە، قوربانی چی، بەخوا بزانم، شتێ هەیە، قورقوراگەت دەردێنم و بەهەڵواسیتتەدەم. من منالم وردە و دڵم بە بەرییەوە نییە، وازم لێ بێنە و ڕاستیم پێ بڵێ.

ساڵی **(2015)** لەگەڵ مامە (شێخ عومەر)م لە گوندی (باراو).

ئینجا زانیم، بەڕاستیتی و زۆر نیگەرانە، گوتم: بڕوابکە، هیچ نەبووە و تەنیا چەن برادەرێکی خۆم بوون، پێکەوە دانیشتین و هێندێ قسەمانکرد. گوتی: ئەی دەمارقاچان و سیققەتەکە؟ گوتم: ئەو قسانە هەر بۆ خۆشیبوو. گوتی: باشە، چۆن هەروا دانیشتوون، بۆ نەچوونە چاخانەیەک و تا درەنگ، بۆ خۆتان دانیشن و قسەبکەن؟ گوتم: ئاخر حەزمان نەکرد، کەس بمانبینێ. گوتی: گەر هەروا دانیشتوون، کوا چیتان خواردووەتەوە؟ گوتم: خواردنەوەی تێدا نەبوو. گوتی: بە خوا ئینجا دەزانم، کۆبوونەوەتان هەبووە. مردووتان نەمرێ، شێتبوون، چی، بۆ واز لە ئەم بەزمە قوڕە ناهێنن. گەر هەر داشدەنیشن، نەدەبوو، شتێ بخۆنەوە و دوو قسەی خۆش بکەن؟! گوتم: بە پێویستمان نەزانی.

پاشان کەمێ خاوبووە و گوتی: برسیتان نییە؟ گوتم: بەڕەوەڵلا، هێشمان نەخواردووە. باشبوو، یەکسەر چوو بۆ موبەقەکە، شفتە و تەماتە و سەوزەیەکی زۆر، دوو پەرداخ و نیوقاپ عەرەقیشی هێنا. گوتم: ئەی پەرداخ بۆ من؟! گوتی: سیققەتت بێ، هەر دانێکت ئەوەندە دەربێ، دەمی لێ نادەی، بڕۆ، با کابرای مشکی بەسەر بۆت تێکا. ئەوان دووقوڵی خواردیانەوە، منیش تا لێبوونەوە هەر تەماشامدەکردن. (سەروەت)یش سەیری منی دەکرد و پێدەکەنی، پێکەکەی بەرزدەکردەوە و دەیخواردەوە!

ڕاپۆرت

کاتێ گەڕامەوە بۆ (ڕانی)، بڕیارمدا، شەوانە خۆم بۆ نووسینی ڕاپۆرتەکان تەرخانکەم. لە سەرەتای مانگی (**11**)ەوە، دەسم بە نووسین کرد، دوو بابەتی سەرەکیم هەڵبژارد و هەموو سەردێڕی بابەتەکانیشم دیاریکرد.

یەکەمین بابەت، سەبارەت بە ڕێکخستن و هێندێ زاراوەی ئیتی و ڕامیاری بوو. لە چەن باسێکی لاوەکی دیکەی گرنگ پێکهاتبوو، وەک نەتەوە و مەرجەکانی نەتەوە، ڕێکخراو و جۆرەکانی ڕێکخراو، سەرکردایەتی دەبێ، چۆن بێ و مەرجەکانی چی بێ، ڕەوشتی گشتی، ئەرک و مافەکانی ئەندامان، پرۆسەی ڕەخنە و ڕەخنەلەخۆگرتن، تاکڕەوی و دیکتاتۆر، سیستەمی دیموکراسی و دیکتاتۆری، چۆن دەتوانین، ڕێکخراوێکی نەتەوەیی بەهێز و ڕێکوپێک دامەزرێنین ... هێندێ باسی لاوەکی دیکەشی تێدابوو.

دووەمین بابەت، سەبارەت ڕەوشی ئەو سەردەمەی (کوردستان)، بەرەی کوردستانی، پارتەکان، هەنگاوەکانی ئەم قۆناغەمان و باری نێوخۆی (پاسۆک) بوو. جگە لە ئەوەی ڕۆڵی (کاژیک) و هێڵی ڕاستکردنەوەی (پێنجوێن)یشم باسکردبوو، ڕەخنەیەکی توندیشم لێ گرتبوون.

دوابڕیـــار

دوای ئەوەی باسەکانم گەلاڵەکرد، زۆری نەمابوو، بەتەواوی لێیمەوە، ئێوارەی ڕۆژی پێنجشەممەی مانگی (11) بوو. لە (ڕانی) گەڕامەوە و لە باخی گشتی (ئازاد)م بینی. یەکەمین شت، هەواڵی لەسێدارەدانی ڕەوانشادان (شەهابی شێخ نوری، جەعفەر عەبدولواحید و ئەنوەر زۆراب)ی پێ ڕاگەیاندم. داخێکی زۆریان، بە دڵی هەردووکماندا کرد، (ئازاد) زۆر بێتاقەتبوو، دەردی دڵی خۆی لای من هەڵڕشت. لە هەمان کاتیشدا، ئیرەیی بە کۆمەڵە دەبرد، کە ڕابەری وا تێکۆشەر و گەورەیان هەیە، دوای خۆشیان، ناو و ناوبانگێکی باش، بۆ کۆمەڵەکەیان بەجێدێڵن. بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)یش، بە ئەو بێکەسی و گرفتە زۆرەوە داماوە!

هەر ئەو ڕۆژە، لەسەر شوێن و کاتی کۆنفرانسەکە، هێندێ دەمەتەقێمانکرد. من پێم باشبوو، ڕۆژی (1. 1. 1977)، کۆنفرانسەکە بگرین. چونکە شەوی (31. 12)، هەموو خەڵک خەریکی یادکردنەوەی جەژنی سەری ساڵی نوێ دەبن، جادە و کۆڵانەکان چۆڵدەبن، هاتوچۆ کەمتردەبێ و کەمترین کەسیش نەمانبینن. هێزەکانی دوژمنیش، لەبەر ئاهەنگێران، ئاگایان لە ئێمە نابێ و لە ئەو باوەڕەشدا نین، کۆمەڵێ لاوی کورد هەبن، لە ئەو کاتەدا خۆیان بە کاری ڕامیارییەوە خەریککەن. (ئازاد) زۆری پێ باشبوو. (مەنسوور)یشم لە ئەو بڕیارە ئاگادارکرد، کە دانیشتنەکە لە ماڵی خۆیان دەبێ، چونکە ماڵی ئەوان، لە گەڕەکی شێخان و پشت مزگەوتی (بنتەبەق)ەوە بوو، تاقە ماڵبوو، دراوسێیان نەبوو، زۆر ڕێی هاتوچۆی بەسەرەوە نەبوو.

ئیدی دوابڕیار ئەوەبوو، من (فەرهاد) و (شێرزاد) بانگکەم، هێندێ هاوبیری دیکەش، لە کۆنفرانسەکەدا بەشداربن، کاژێری (9)ی سەرلەبەیانی، ڕۆژی (1. 1. 1977)، هەموومان لە ماڵی (مەنسوور) ئامادەبین. دوو ڕۆژ پێش دانیشتنەکەش، (فەرهاد)م دۆزییەوە و ئاگادارمکردەوە. گوتی: جا کەڵکی هەیە؟ گوتم: ئێوە وەرن، بە هەموومان هەوڵێکدەدەین، گەر هیچی لی سەوز نەبوو، ئەوا هەموومان بڵاوەی لێ دەکەین! هەرچی چۆنێ بوو، (فەرهاد)م ڕازیکرد، خۆی و (شێرزاد)، بەشداری لە دانیشتنی ئەم جارەدا بکەن.

سێیەمین و دوادانیشتن

بەیانی زوو هەستام و خۆم پێچایەوە. هەردوو دەفتەرە (100) لاپەڕەییەکەم هەڵگرت و بەرەو ماڵی (مەنسوور) ڕۆیشتم. کاژێری (9)ی ڕێک، هەموو هاوبیران ئامادەبوون. بەشداراتی کۆبوونەوەکە ئەمانە بوون: (ئازاد مستەفا، لیوا مەنسووری شێخ کەریمی حەفید، فەرهاد عەبدولقادر، شێرزاد فاتیح، سەروەت موحەممەد ئەمین، حوسێن

موحەممەد عەزیز، عیرفان عەبدوڵڵا، قادر مستەفا و جەلالی حاجی حوسێن). بڕیاربوو، ملازم (شوان)، هەردوو مامۆستا (فەرهاد سدیق) و (سدیق) ناوێکی دیکەش بێن، بەلام بۆیان هەڵ نەسووڕابوو، ئامادەبن.

هەموو هاوبیران، بەرانبەرم دانیشتبوون، میز و کورسییەکیشیان، بۆ من دانابوو، تا ڕووبەڕوویان، ڕاپۆرتەکان بخوێنمەوە و دەمەتەقێی لەسەر بکەین. لە کاژێری **(9)** تا **(13)**، ڕاپۆرتی یەکەمم تەواوکرد. پاشان کاتی نانخواردنی نیوەڕۆ هات، خاتوو (ئاسکە)ی دایکی (مەنسوور)، کفتەسلقاوێکی زۆر خۆشی لێنابوو. دوای نانخواردن و چاخواردنەوە، کاژێری **(15)** ڕاپۆرتی دووەمم دەسپێکرد. بەداخەوە، جگە لە (ئازاد)، کەسی دیکە نەبوو، دەمەتەقێیەک لەسەر نێوەڕۆک و ئامانجی باسەکان بکا! هەر زۆر هەستمپێکرد، کە ئاستی ڕووناکبیری و هۆشیاری ڕامیاری هاوبیران نزمە، زۆر کارێکی قوورسە، بە ئەو کۆمەڵە کادێرەوە، وەک پێویست بتوانین، کارەکانی (پاسۆک) ڕاپەڕێنین، نموونەیەکی سەرکەتووی ڕامیاری، پێشکەش بە ڕۆڵەکانی گەلەکەمان بکەین، سەرکردایەتی پارت و گەلی بکەین!

سەرەتا ڕەخنەیەکی زۆرم لە (ئازاد) گرت، کە بە ئەو شێوەیە، ڕەفتاری لەگەڵ هەردوو هاوبیر (فەرهاد) و (شێرزاد) کردووە. هاوبیران (جەلال) و (قادر)ی بە دوایاندا ناردووە. پاشان دژی بڵاڤۆکەکەی ڕۆژی **(25. 1. 1975)**ی (پێنجوێن) دوام و بە هەڵەیەکی مێژوویی گەورەم دانا. بە ئەو شێوەیە، ڕاپۆرتی یەکەمم پێشکەشکرد و لە زۆربەی بەشەکاندا، دەمەتەقێی توندوتیژ، لەنێوان من و (ئازاد)دا دەسپێکرد. هێندی جار بڕوای پێ دەهێنام و منیش، لە بۆچوونەکانی خۆم پەشیماندەبوومەوە. هێندی جاری دیکەش، بە پێچەوانەوە بەلگەکانی لاوازبوون، بەلام هەر لەسەر بۆچوونەکانی خۆی سووربوو! بۆ نموونە:

باسی (شێرکۆی هەژار) و (جەمال نەبەز) کرا، (ئازاد) گوتی: پێویستە، هەردووکیان لە سەرکردایەتیدا دابنرێنەوە. من زۆر بە توندی، دژی پێشنیازەکەی ڕاوەستام و گوتم: ئەندامانی سەرکردایەتی دەبی، لە (کوردستان) بن. جگە لە ئەوەی خۆیان لێرە نین، کێ دەڵی، بە ئەوە قایلدەبن، پێکەوە کاربکەین؟! یا بە ئەوە ڕازیدەبن، وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی (پاسۆک) کاربکەن؟! با گەر ئەوان دەیانەوێ، لە (ئەورووپا) ڕێکخراوی خوێندکاران دامەزرێنن و بە ئەو ناوەوە کاربکەن، تا بۆ (کوردستان) دەگەڕێنەوە. باش بوو، دەمەتەقێیەکی زۆر، لەسەر ئەو بابەتە کرا و لە ئەنجامدا، هەموویان بە پێشنیازەکەی من ڕازیبوون. ئیدی (ئازاد) بێدەنگبوو.

هەروەها باسی گرفتی هێلی چەماوە و ڕێکخستنی (پاراستن)، لەنێو (پاسۆک)دا کرا. من ڕەخنەم لە (ئازاد) گرت، چونکە دوای کۆبوونەوەکەی ماڵی (سەروەت)، لەگەڵ (سەباح

یاسین)دا، ئەو هەنگاوەی نابوو. هەموو بە یەک دەنگ بریارماندا، بە هیچ شێوەیە، لاسایی (پارتی) نەکەینەوە، ئەو جۆرە دەزگایانە دامەزرێنین و لە برِوای هاوبیران کەمکەینەوە.

دانیشتنەکە زۆری کێشا، چاوم لێبوو، (مەنسوور) هەر خێراخێرا تەماشای کاتژمێرەکەی دەستی دەکرد، دیاربوو، کارێکی تایبەتی هەبوو. چونکە لە (ناسریی)ەوە هاتبووەوە. بۆیە گوتی: ئەو راپۆرتە زۆر درێژە، هەر کەسێ مانگێ دانیشێ و چەن پەرتووکێ بخوێنێتەوە، دەتوانێ، راپۆرتێکی وا بنووسێ، ناویشی نابوو: (ئەتروحەکەی شێخ حوسێن!). منیش کە گوێم لە ئەو قسانە بوو، بەزەیم بە خۆمدا دەهاتەوە، لە دڵی خۆمدا دەمگوت: خۆم بۆ کێ ماندوودەکەم؟! بەڵام وەڵامم نەدایەوە!

مامۆستا (شێرزاد)یش دەمێبوو، پرخەیدەهات، جارجار رادەچڵەکێ و دەیگوت: کاک (حوسێن) راپۆرتێکی باشی نووسیوە، بەڵام کاتەکەمان درەنگکرد، ترۆمبێل بۆ (کەرکووک) نامێنێ و دەبێ، ئەم ئێوارەیە بگەرِێمەوە! ئاخر ئەمە چ قسەیەکە؟ وەک لە کۆنفرانسەکەدا، یەک وشەی باش و خراپی، لەدەم دەرنەهات، نازانم، ئێستە بۆ پەلەیەتی، ئەدی بۆچی هاتووە؟! ئایا دەیویست، بە چ شێوەیە، گرفتەکانی (پاسۆک) یەکلایکاتەوە؟! پیاوێ ئامادەنەبێ، لەپێناوی باوەرِ و رێکخراوەکەیدا، قوربانی بە کاتی خۆی بدا، ئایا چۆن دەتوانێ، رازەی بیروباوەرِ و گەلەکەی بکا؟!

بەراستی سەیرم لێدەهات، دوای (20) ساڵ، (کاژیک) هەوڵی بۆ بڵاوکردنەوەی بیری نەتەوەیی لە (کوردستان) داوە، ئەوانەش کادیرەکانی بن! سەرکردەکانی (کاژیک)، نەک کاری رامیاری، بەڵکوو گەر تەنیا هەر، پیازیشیان پاککردایە، هەرگیز وەک ئەو رۆژە و بە ئەو شێوەیە، مایەپووچ دەرنەدەچوون!

دووەمین وازهێنانی ئازاد

(ئازاد)، دوای ئەوەی گوێی لە هەموو راپۆرت و دەمەتەقێکان بوو، زانی، ئەو پلانەی داینابوو، سەرناگرێ، هەستا و گوتی: من وازدێنم و چیدیکە کارناکەم. گوتم: بۆ؟ هۆکانیمان بۆ روونکەرەوە. گوتی: باوکم سوێندیخواردووە، گەر کاری پارتایەتی بکەم، دایکم دەردەکا و لێی جیادەبێتەوە. منیش نامەوێ، ماڵ لە باوکم و خوشکەکانم تێکبدەم. ئیدی کەس قسەی پێ نەما. بەراستی من دەمزانی، ئەوە تەنیا بیانووە، چونکە لەلایەکەوە، هەرچەندە (ئازاد)، کورە تاقانەی دایک و باوکی بوو، بەڵام ئەو لەپێناوی کوردایەتیدا، هەرگیز گوێی بە دایک و باوک، خوشک و خزم، ژن و منداڵ نەدەدا!

لەلایەکی دیکەشەوە وایدەزانی، من بەربەرەکانێدەکەم و دەمەوێ، پلەوپایەکەی لێ داگیرکەم. لە هەمان کاتیشدا دەیویست، بۆ هەموو هاوبیران بەگشتی و بۆ (فەرهاد) بە

تایبەتی بسەلمێنێ، بێ ئەو هیچ جۆرە کاری سەرناگری و ئیشی (پاسۆک) دەوەستێ! واتە گەر وازبێنێ، (پاسۆک) هەڵدەوەشێتەوە! منیش گوتم: کوردایەتی بەزۆر ناکرێ، گەر (ئازاد) وازدێنێ، فەرموون با بزانین، کێ کاردەکا و چیتان پێ دەکرێ؟! کەسی نەبوو، وەلامی پرسیارەکەم بداتەوە. تەنیا (جەلال، عیرفان، قادر و مەنسوور)، زۆریان لێ کرد، وازنەهێنێ و کاربکا. بەلام سەیر ئەوەبوو، (ئازاد) بە هیچ جۆرێ، باسی گرفتەکانی نێوان خۆی و هەردوو نەیارەکەی (فەرهاد) و (شیرزاد)ی نەکرد، کە پێشتر بە باسی ئەوانەوە، سەری ئێمە و خۆشی جەنجالکردبوو!

پەشیمانبوونەوەیکی چاوەڕوانکراو

لە ئەو کاتەدا، دایکی (مەنسوور) لە دەرگەی دا و هەمووماتی گوێقولاخکرد. (مەنسوور)ی بانگکرد. پاشان هاتەوە و گوتی: هەواڵێکی سەیر. ئەوە (سەرداری سەعید خەلەف) بوو، (ستار)ی برای لەنێوشارە و دەیەوێ، توێنەرێکی (پاسۆک) ببینێ. منیش یەکسەر پێم گوت: پێی بلێ، دوو کاژێری دیکە بێتەوە و وەلامەکەی لێ دەگێرینەوە، چونکە من دانیشتنەکەم بەرێوەدەبرد.

ئینجا باری کۆنفرانسەکە گۆڕا. (ئازاد) هەستایە سەرپێ و گوتی: من و (مەنسوور) دەچین. منیش یەکسەر لە قافڵا گرتم و گوتم: تۆ دەڵێی، من بە هیچ شێوەیە کارناکەم، ئایا وەک کێ دەچی؟! یەکسەر بایدایەوە و گوتی: ئێستە، باروودۆخێکی نوێ هاتووەتە پێشەوە و دەبێ، ئەو هەلە لەکیس خۆمان نەدەین، (ستار) و ئەوان لە (پاسۆک)دا رێکخەین و جێپێی خۆمان، لەنێو هێزە چەکدارەکاندا بکەینەوە. من دەزانم، کارەکان بێ من ناروا، بۆیە بڕیارمدا، وازنەهێنم و بەردەوامبم. منیش پێکەنینی گرتمێ، سەیرێکی هاوبیرەکانم کرد، کەسی نەبوو، پێی بلێ: ئەی ناترسی، باوکت واز لە دایکت بێنێ؟!!

پاشان گوتم: گەر (ئازاد) پەشیمانبووەتەوە و کارمان لەگەل دەکا، وابزانم، ئەو گرفتە تەواوبوو. راپۆرتەکان خوێنرانەوە، دەمەتەقێی تێروتەسەلیان لەسەر کرا. ئێستەش کاتی ئەوە هاتووە، دەنگیان لەسەربدەن، ئایا لاتان پەسەندن، یانا؟ بە تێکرای دەنگ هەموویان پەسەندیانکرد. گوتم: ئیدی دواقۆناغ ماوە. ئەویش ئەوەیە دەبێ، ژمارەی ئەندامانی سەرکردایەتی دیاریکرێ و سەرکردایەتییەکی کاتی هەڵبژێررێ، تا کۆنگرە دەگیرێ، کاروبارەکانی (پاسۆک) راپەرێنێ. بە مەرجێ تا ئەو کاتە، سکرتێر دەستنیشان نەکرێ، هەر بە کۆمەل کاربکەن و بڕیاربدەن.

(ئازاد) دەستی جلی کوردی لەبەردابوو، هەستایە سەرپێ، دەستیشی کردبوو بە بەر پشتێنەکەیدا و گوتی: هەڵبژاردنی سەرکردایەتی، هێندە کارێکی گران نییە. من و (فەرهاد،

شێرزاد، مەنسوور، جەلال و عیرفان)، ئەندامی سەرکردایەتی دەبین. کەس ڕەخنەی هەیە؟! کە ئەو قسانەیکرد و ئەو هەڵوێستە ناشیرینەی نواند، یەکسەر وەک (سەددام حوسێن) هاتەپێش چاوم و زانیم، ئەو هەموو شەڕەی بۆیە دەفرۆشت، خۆی تەسکەکردەوە و دەیگوت: نایکەم، بۆئەوەی کەسی نەبێ، قسە لە قسەیدا بکا و ڕۆڵی کەلەگایەتی خۆی ببینێ. منیش گوتم: بەڵێ، من ڕەخنەم هەیە، چونکە من لێرە، مۆمیا نەکراوم! گوتی: تۆ تەنیا کەسێکی، ڕەخنەت هەیە، ئێمە زۆربەین و زۆربەش، واتا دیموکراسی. منیش گوتم: تۆ جارێ دانیشە. با دەمەتەقێیەک لەسەر ئەو ئەندامانە بکەین، کە بۆ سەرکردایەتی هەڵتبژاردوون. گوتی: فەرموو.

لە (مەنسوور)ەوە پێیدا هاتم و گوتم: لە سەرکردایەتیدا، چ کارێکی پێ دەسپێری؟ گوتی: دەیکەم بە لێپرسراوی ڕۆشنبیری (پاسۆک). گوتم: (مەنسوور) یەکەم لە (ناسریە)یە، مانگی جارێ دێتەوە، (پاسۆک) پێویستی بە یەکێکە، هەمیشە لێرەبێ، بخوێنێتەوە و خۆی پێبگەیەنێ. دووەم: ئەو بۆ ئەو کارە ناشێ، چونکە لە ڕووی ڕۆشنبیرییەوە، لاوازە و کاری ئەو نییە. گەر بڵێی، دەیکەم بە لێپرسراوی پێشمەرگەی نێوشار، ئەوا من هیچ قسەیەکم نییە. گوتی: ڕاستە. بەڵام زۆر گرنگ نییە، خۆم یارمەتیدەدەم.
گوتم: ئەی (جەلال) و (عیرفان)، چییان پێ دەسپێری؟! گوتی: (عیرفان) لە سوپای (عێراق)دا عەریف بووە، شارەزای کاری سەربازی و پرینسیپەکانی سوپا هەیە، دەیکەم بە لێپرسراوی کۆمیتەی سوپایی. (جەلال)یش دەکەم بە لێپرسراوی پێشمەرگەی نێوشار. منیش گوتم: ئەمە وەک ئەوە وایە، کا لەبەردەم سەگ و ئێسک لەبەردەم ئەسپدا دانێی.

ئاخر (مەنسوور) کۆلێژی سەربازی (عێراق)ی تەواوکردووە، لە دەرەوە سەرلقبووە، لە (کاژیک)یشدا ئەندامی کۆمیتەی سوپایی بووە، تۆ تازە دەیکەی بە لێپرسراوی ڕۆشنبیری؟! خەریکبوو، پرسیاری (شێرزاد) و (فەرهاد)ی لێ بکەم، (مەنسوور) گوتی: من شوێنەکەی خۆم، بۆ هاوبیر (حوسێن) چۆڵدەکەم، (جەلال) و (عیرفان)یش، هەر بەهەمان شێوە هەستان و گوتیان: ئێمەش هاوبیر (حوسێن) دادەنێین. منیش گوتم: زۆر سوپاستان دەکەم. بەڵام ئێوە شوێنەکانی خۆتان بۆچی بۆ من چۆڵدەکەن؟! ئاخر ئێوە کێ هەڵیبژاردوون، تا پۆستەکانی خۆتان ببەخشنەوە؟! خۆ جاری هەڵبژاردن نەکراوە و کەس ئەندامی سەرکردایەتی نییە، ئەوە تەنیا ڕای هاوبیر (ئازاد)ە و هەر لە خۆیەوە، ئێوەی داناوە!

ئینجا (ئازاد) گوتی: ئەی تۆ دەڵێی چی و کێت لا پەسەندە؟ گوتم: من دەڵێم، پێویستە، هەموو شتێ بە شێوەیەکی ڕێکوپێک و دیموکراسی بەڕێوەبچێ. پێشەکی دەبێ، ژمارەی ئەندامانی سەرکردایەتی دیاریکەین. تا بزانین، چەن کەسمان دەوێ. پاشان دەبێ، هەڵبژاردنبکەین. هەر هاوبیرێ ئازادە، لە ئەوەی خۆی دەپاڵێوێ، یا کێ هەڵدەبژێرێ. کێ زۆربەی دەنگەکانی هێنا، ئەوە دەردەچێ. (ئازاد) هەستایەوە و گوتی: ئەوە بۆ کۆنگرە دادەنێین، ئێستە ئێمە کەمین و ناتوانین، ئەو کارەبکەین. منیش گوتم: من جارێکی دیکە، گاڵتەجارەکەی (پێنجوێن) دووبارەناکەمەوە. هەڵبژاردن نەکەین، من بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، گوێتان لێ بگرم. گوتی: باشە، گەر تۆ لە ئەم چەن هاوبیرە، سەرکردایەتی بۆ (پاسۆک) هەڵبژێری، کێ هەڵدەبژێری؟ گوتم: پێم وایە، لەنێو ئەم هاوبیرانەدا، تەنیا (3) کەس شایانی ئەوەن، بۆ سەرکردایەتی هەڵبژێررێن: من، تۆ و (فەرهاد). من بۆ ڕێکخستن، تۆ بۆ نووسین، (فەرهاد)یش بۆ پێوەندییەکان. ئەمە سەرکردایەتییەکی ئاشکرا و مەیدانی دەبێ. بەڵام (3) کەسی دیکەش هەن، کە من قسەم لەگەڵ کردوون، تەنیا دوای کۆنفرانس، بە ئێوەی دەناسێنم، گەر ڕازیبوون، ئەوا ئەوانیش وەک سەرکردایەتییەکی پشت پەردە و نهێنی، کارمان لەگەڵ دەکەن. ئێوە پێویستە، تەنیا هەر بیر لە خۆتان و ئێستە نەکەنەوە، چونکە هەموو شتێ هەر تۆ بێ:

یەکەم: کارەکانت بۆ بەڕێوەنابرێ.

دووەم: هەر تاقەتتچوو، ئەم جارەش وازدێنی، (پاسۆک)یش پەکیدەکەوێ و ڕادەوەستێ.

سێیەم: هێشتا (بەعس) زەفەری پێ نەبردووین و ڕێکخستنەکەمان ئاشکرا نەبووە، گەر سبەینێ ئێمە گیراین، ئەوا ئەو (3) هاوبیرەی دیکە، لەسەر کارکردن بەردەوامدەبن.

هەروەها دەبێ، بیر لە ئەوەش بکەینەوە، گریمان یەکێ لە ئەم هاوبیرانە گیران و ناوی ئێمەیان دا، ئێمەش یا دەگیرێین، یا ڕادەکەین. ئەو کاتە ئەو سیانەی دیکە، شوێنەکانمان

پردەکەنەوە و سەرکردایەتی (پاسوک) دەکەن. (ئازاد) گوتی: ئەمە کۆنفرانسە و دەبێ، ناوی ئەو سیانەمان پێ بڵێی. منیش گوتم: هەموو شتەکانم بۆ ڕوونکردنەوە، ناوی ئەو سیانە، تەنیا لە ئەو کاتەدا دەڵێم. ئینجا گوتی: ئێمە تازە، سەرکردایەتیمان هەڵبژاردووە و دەمەتەقێ تەواوبوو. گوتم: گەر ئەو هاوبیرانە، بە ئەو خۆسەپاندنەی تۆ ڕازیبن، هیچ هیوایەکم پێیان نییە. هەروەها ناتوانم، لەگەڵ تۆشدا کاربکەم، گەر ئەوە ڕەفتارتبێ. ملی خۆشم بەخۆرای، لە چەقۆی کەس ناسووم، تۆش هەر جارێکم دەخەڵەتێنی. لەبەرئەوە منی تێدانیم و داوای سەرکەوتنتان بۆ دەکەم!
دەفتەرەکانم کۆکردەوە، ویستم، بڕۆم. (ئازاد) گوتی: ئەو نووسینانە، کۆنفرانس بڕیاری لەسەر داوە، موڵکی (پاسوک)ە و نابێ، بیبەی. منیش گوتم: کام کۆنفرانس و کام (پاسوک)؟! ئەمانە هەموویان خۆم نووسیوومن، شتی زۆر گرنگیان تێدا هەیە و ناوی ئاشکرای خەڵکی تێدا نووسراوە، حەزناکەم، لای ئێوە بێ. گوتی: من جارێکی دیکەی دەیخوێنمەوە و هەر کاتی ویستت، دەستدەکەویتەوە. بە ناوی (پاسوک)یشەوە ئاگادارتدەکەمەوە، پێوەندی بە هەر هاوبیرێکەوە بکەی، یا نهێنییەکانمان بدرکێنی، لێت قەبووڵ ناکەین. تەنانەت لای (سەلاح)ی براشت نابێ، هیچ باسکەی. منیش تەماشایەکمکرد و گوتم: گەر من کارتان لەگەڵ بکەم و (بەعس) بمگرێ، سزاکەی چییە؟! گوتی: کوشتنە. گوتم: کەواتە زۆر سوپاس، کە تۆ هێندە منت خۆشدەوێ، ملی منت لە پەتی سێدارە ڕزگارکرد. من جارێکی دیکە، لەگەڵ تۆدا کارناکەم، بڕواشم نییە، دوای ئەم هەموو شەڕەدەنووکە، ڕێکخراو دروستکەم، سەریشتان لێ تێک نادەم، پێوەندیش بە کەسەوە ناکەم. هەر کاتێ وەک برادەر، نەک وەک هاوبیر، هەر کارێکتان بە من هەبوو، ئامادەم بۆتان جێبەجێبکەم. پێویستیش ناکا، هەڕەشەبکەی، چونکە نەک هەر لێتان ناترسم و ئێستە، هیچتان پێ ناکرێ، بەڵکوو (10) ساڵی دیکەش خەباتبکەن، ئەمە کردار و ڕەفتارتانبێ، بە ئەو شێوەیە بیربکەنەوە، تا ماون، بە هیچ نابن و چۆلەکەیەکیشتان پێ ئاوەڕووت ناکرێ! ئیدی من چوومە دەرەوە و ئەوانیش بە دوامدا هاتن.
ئێوارەبوو، دونیا تاریببووبوو، (سەرداری سەعید خەلەف)، لە دەرەوە چاوەڕێیدەکرد. من و (سەروەت)، کەمێ لێیان دوورکەوتینەوە. (سەروەت) گوتی: چاوت لێبوو، هیچ کەلکی نەبوو، ئەم پیاوە هەرگیز چاک نابێ، منیش وازدەهێنم. منیش گوتم: ئەی بۆ لە ئەوێ هیچ قسەت نەکرد؟! حەزیش ناکەم، لەبەرخاتری من وازبێنی. بەڵکوو دەمەوێ، خۆت بە ئەو بڕوایە بگەی، کە (ئازاد) هەرگیز چاک نابێ، کەس لەگەڵی هەڵ ناکا و ناتوانێ، لەدەس دووڕوویی و کەلەگایی خۆی ڕزگارکا. ئەو کاتە وازبێنە. کێ دەڵێ، منیش ماوەیەکی دیکە، تێهەڵ ناچمەوە؟!

سەیر ئەوەبوو، من ئەو هەموو داکۆکییەم، لە (فەرهاد) و (شێرزاد) کرد، ئەوانیش سەریان داخستبوو، متەقیان لە خۆیان بڕیبوو، دیارە (ئازاد) باشی ناسیبوون، چۆن پیاوێکن، بۆیە لە پاشملە، بە ئەو شێوە خراپە باسیدەکردن، کەچی ئێستە، موو بە بەینیاندا ناچێ، لە ئەوە دەچێ، دوودێوی یەک دراوبن. لەبەرئەوە پەلەمەکە، ئایندەیان باش نابێ و چەندین جاری دیکەش تێکدەچنەوە! ئیدی لە یەکدی جیابووینەوە.

منیش بەدەم ئەو داخ و پەژارە و ژانە گرانەی (پاسۆک)ەوە، خۆم گەیاندە لای مامە (شێخ عومەر)م. لەبەر خۆمەوە دەمگوت: ئەم شەو شێخەکەم، دەردی دڵەی بیمارم تیمار نەکا، بڕواناکەم، خەو لە چاوانم بکەوێ! ئیدی بە ئەو شێوەیە، کۆتایم بە هەموو شتێ هێنا. بەڵام سوور دەمزانی، تا سەر کەسیان لەگەڵ (ئازاد) هەڵ ناکەن و هەر زوو وازدێنن. تەنیا لە ئەوە دەترسام، (بەعس) دەسێکیان لێ بووەشێنێ، ئەو کوڕە گەنجە چاکانە، بە خۆڕایی تیدابچن!

لە ڕاستیدا، من بە هیچ جۆرێ، هەوڵی ناکۆکی و دووبەرەکیم نەداوە، تەنانەت ئەو دەنگوباسانەم، بۆ (سەلاح)ی براشم نەگێڕایەوە، نەک لەبەر هەڕەشەکەی (ئازاد) بووبێ، بەڵکوو حەزمدەکرد، ئەو هاوبیرانە خۆیان، لە ڕاستی تێبگەن و بڕیاربدەن، کە چەن دەروونێکی نەخۆشی وێرانی هەیە و هەر تاوەناتاوێ، هەرایەک دروستدەکا و بە یەکیکەوە دەیگرێ. سووریش دەمزانی، هەموو هێزی (پاسۆک) کۆبینەوە، کە ئەو کاتە، لە (20) کەس تێپەڕی نەدەکرد، جووچکەقازێکیان پێ سەرنابڕێ!

بەڵام ئەو هێلە پچووکانەی، لەنێو کرێکارانی (پێنجوێن) و (ڕانیە) و هێلی کچانی زانکۆدا دروستمکردبوون، نە ئەوان لێیان پرسییەوە، نە منیش ناوەکانیانم داتێ. هەرچەند (ئەحمەد) لە (پێنجوێن)ەوە هات و گلەییەکی زۆری کرد، گوتی: تا ئێستە، کەس پێوەندی پێوە نەکردووم. منیش گوتم: لەبیر خۆتی بەرەوە، چونکە ئەو ڕێکخراوە نەماوە!

سەردانێکی چاوەڕواننەکراو!

ڕۆژی دوای کۆنفرانسەکە، بەیانییەکی زووبوو، هێشتا لەنێو جێدا بووم، لە دەنگی زەنگی دەرگەکە ڕاچڵەکیم. منالەکان کردیانەوە و سەیرمکرد، (ئازاد) بوو، خۆی کرد بە ژووردا، سڵاویکرد و دانیشت. زۆر داوای لێبووردنی کرد و گوتی: بۆیە بە ئەم بەیانییە زووە هاتووم، یەکەم لەڕێی کارەوە هاتووم. دووەمیش گوتم، با فریایکەوم، نەبا بگەڕێیتەوە بۆ (ڕانیە). منیش بەخێرهاتنمکرد و بەرانبەری دانیشتم. گوتم: فەرموو. گوتی: با سەبارەت بە کۆنفرانسەکە، هێندێ قسەبکەین. منیش گوتم: کۆنفرانسی چی؟ تازە هەموو شت کۆتاییهات، باسی چی بکەین؟ گوتی: تۆ نابێ، لێم زویربی، چونکە من و تۆ، نەک هەر

هاوبیری یەکدین، بەڵکوو براین. من هەرگیز واز لە تۆ ناهێنم، کادیری لە تۆ کۆنتر و باشترمان نییە. ئەو شتانەی تۆ نووسیبووت، هەر هەموویان ڕاستن و بڕوام پێیان هەیە. هەرچیش ڕوویدا، خوا ئاگادارە، گوناهی منی تێدا نییە. مەرجی (فەرهاد) ئەوەبوو، تۆ لە سەرکردایەتیدا نەبی. ئەم شەویش ئەو پەیڕەو و پڕۆگرامەم نووسیوە، ئەمەش ڕەشنووسەکەیەتی بۆم هێناوی، بیخوێنەرەوە و بیرووڕای خۆتی لەسەر دەربڕە. ماوەیەکی دیکە، هەموو شتی ئاسایی دەبێتەوە.
من ئەو قسانەم لا سەیر نەبوو، چونکە گەلێ جار، گوێم لێ بووبوو. بەلام سەرم لە ئەوە سوورمابوو، دوێنێ ئەو هەڵوێستەی بۆ نواند؟! ئێستە چی دەوێ، وا دیسانەوە یەخەم بەرنادا؟! پاشان زۆر بە هێمنی گوتم: هەرچی بوو، ڕۆیشت و بڕایەوە. ڕاستە، من و تۆ وەک برا واین، بەلام جارێکی دیکە نیازم نییە، کار لەگەڵ هیچ کەسێکدا بکەم. لە ئەوانەشە (کوردستان) بەجێبێڵم و بڕۆم، چونکە نیازی خوێندنم هەیە. لەبەرئەوە تەلاری هیواکانت، لەسەر توانای من هەڵمەچنە! من هەرگیز لە تۆش زوێر نابم، بەلام بەزەییم بە ئەو هاوبیرانەی دیکەدا دێتەوە، کە وەک مەڕ وابوون و تۆش وەک شوانێکی زۆرزان، باشت لێخوڕین. بەڕاستی لە ئەو هەڵوێستەی دوێنێت تێ ناگەم و حەزدەکەم، بۆم ڕوونکەیتەوە، بزانم، بۆ وات کرد؟ ئاخر من کە لە (پاسۆک)دا کارنەکەم، پێویست ناکا، پەیڕەو و پڕۆگرامم بۆ بێنی و بیخوێنمەوە!
ئیدی سوێندێکی زۆری بۆ خواردم، کە گوناهی ئەوی تێدا نەبوو، لەبەر بەرژەوەندی (پاسۆک) ناتوانێ، ئەو شتانەم بۆ باسکا. دەبێ، هەرچی چۆنێ بێ، بێیتەوە و کارمان لەگەڵ بکەی. تۆ تەنیا پەیوەندیت بە منەوە دەبێ و ماوەیەکی زۆری پێ ناچێ، دێیتە سەرکردایەتییەوە.
گوتم: من حەزناکەم، خێرم پێ بکەی. بە هیچ شێوەیەکیش ئامادەنیم، کار لەگەڵ ئەو هاوبیرانە بکەم، چونکە وەک بتێکی داتاشراو وان، نە ئاستی ڕووناکبیری و ڕامیارییان باشە، نە هەڵوێستیشیان هەیە. تۆ بەخۆڕای سەری خۆت دێشێنی، بەلام تۆ ویژدانت، ئەو هەڵوێستەت ڕاستبوو، یا هەڵە بوو؟! چونکە تۆ لەناو (فەرهاد)، خەریکبوو وازبێنی، ئاخر سەبارەت ئەو، چیت بۆ من و (سەروەت) باس نەکرد؟!
گوتی: من ناتوانم، بڵێم، ڕاستبوو یا هەڵە بوو، ڕۆژگار ئەوەت بۆ دەسەلمێنی، بەلام من وا دەزانم، هیچ ڕووی نەداوە. تۆ لە ئەوە گەورەتری، لەبەر ئەو جۆرە شتانە، واز لە (پاسۆک) و بیری نەتەوەیی بێنی. گوتم: ڕاستە، من لە ئەوە گەورەترم، جارێکی دیکە بەقسەی تۆ هەڵخەڵەتێم، چونکە ئەمە یەکەمین جارت نییە، ئەم کردەوانەت لێ دەبینم، خۆ باش بیرتە، لە (پێنجوێن)یش خۆت لە هەموو شتێ دەپەڕاندەوە، هەموو هەڵە و هۆکانت، بەسەر (شێرکۆی هەژار) و (عوسمان ڕەشید)دا ساغدەکردەوە. گوتی: بەڵێنبێ،

کارمان لەگەڵ بکەرەوە، دوایی هەموو شتێکت بۆ ڕووندەکەمەوە. چونکە ئێمە، زۆر پێویستمان بە تۆ هەیە. منیش گوتم: ئەمە تەنیا ڕای خۆتە و لە پشت ئەندامانی سەرکردایەتییەکەتەوە هاتووی؟ گوتی: بەڵێ، ئەوان نازانن. هاتووم و ناشبێ، بزانن. منیش گوتم: دە کەواتە، قسەکەی من دەرچوو، تۆ هەمیشە سەوداسەری دروستکردنی هێڵی نهێنیت و دەتەوێ، بۆ بەرژەوەندی خۆت کەڵکی لێ وەرگری. پێکەنی و گوتی: تۆ ئاوا من دەناسی؟! ئەوا (41) ساڵ بەسەر بەڵێنەکەیدا تێپەڕبوو، تا ئێستەش نەمزانی، بۆ وای کرد و هیچشی بۆ ڕوون نەکردمەوە!

گوتم: باشە، گەر کارتان لەگەڵ بکەمەوە، مەرجێکم هەیە، ئەویش ئەوەیە، بە زووترین کات، دانیشتنێکی دیکە بکرێ، لەبەرچاوی هاوبیرەکانت، داوای لێبووردنم لێ بکەی، هۆکەم بۆ ڕوونکەیتەوە، بۆچی وات کرد؟ ئەو گەمەیە چی بوو، تۆ و (فەرهاد) دروووستانکرد، ئەو کاتە هەڵبژاردنێکی خاوێن و ئازاد دەکەین، هاوبیران دەنگیان بە کێ دا، من قایلم. ئامادەشم، لە شانەیەکی خوارێخوارەوە کاربکەم. گوتی: ئەوە هەر ناکرێ و ناشبێ. منیش گوتم: کەواتە ماڵاوا و وا باشترە، هەر برابین. ئیدی هەرچەندی کرد، پەیرەو و پرۆگرامەکەشم لێ وەرنەگرت، ماڵاواییکرد و ڕۆی.

لە ڕاستیدا، (ئازاد)م زۆر خۆشدەویست. سەرەڕای ئەو هەموو هەڵە و فێڵانەی دەیکرد، لەبەرچاوم نەدەکەوت و لێشی زویر نەدەبووم. چونکە دەمزانی، چەن کوردێکی ڕووناکبیر، بە توانا و دڵسۆزە. جگە لە ئەوەی، باشترین کادیری بیری نەتەوەیی ئەو ڕۆژەش بوو. بەڵام <u>هەزار ئاخ و داخ، لە بەختی ڕەش و کەچی کورددا، کادیرە هەرە چاکەکانی ئەو ڕۆژەی بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)، دووانی وەک من و ئەو بووین، نەدەبوو بە سێ و چوار ... هەزار!</u>

دواڕۆژەکانی کارکردن

بەیانی زووبوو، پۆلۆنییەکان بە دوامدا هاتن و بەرەو (ڕانی) گەڕاینەوە. بڕیارمدا، لە (ڕانی) بمێنمەوە، ئیدی ڕۆژانی پێنجشەممە و هەینیش نەگەڕێمەوە، لە بەزم و هەرای (سولەیمانی) دوورکەومەوە. بەڵام لە بەختی ڕەشی مندا، هەمووی هەفتەیەکی نەبرد، وەڵامسان بۆ هات، کە پێشمەرگە پۆلۆنییەکانی ناوچەی (پێنجوێن)یان گرتووە. داوایان لێ کردبووین، بەپەلە بگەڕێینەوە. منیش بەیەکجاری، کەلوپەلەکانم پێچایەوە و بەرەو (سولەیمانی) گەڕامەوە. زۆریش دەترسام، لە فەرمانگەی (ئەمن)ەوە بانگمکەن و هەواڵی پۆلۆنییەکانم لێ بپرسن. چونکە هێندێ شەو، یەک دوو پۆلۆنی دەهاتن و بۆ قوتگا خواردنەوە بانگیاندەکردم. پەرتووک و نووسینەکانمیان دەبینی و دەیانپرسی: خەریکی چی و چی دەنووسی؟! بەتایبەتی پەرتووکە مارکسییەکان، وێنەی (لینین)ی تێدابوو، سوور دەیانزانی، خەریکی نووسینی بابەتی ڕامیاریم.

لە (سولەیمانی) سەرۆکی کۆمپانیاکە پرۆفیسۆر (مارچنیک)، بانگیکردم و گوتی: تۆ دەزانی، ئەو برادەرانەی ئیمە بۆ کارکردن هاتوون بۆ (کوردستان)، هەموویان ژن و منالیان بەجێهیشتووە، بەڵکوو یارمەتیمانبدەی و هەواڵێکیان بزانین. گەر بە پارە دەکری، بزانە، چەندیان دەوی، ئامادەین، بیدەین، بەمەرجی بەریانبدەن و نەیانکوژن.
منیش ترسام و گوتم: بڕوابکەن، من ئاگام لە هیچ شتێ نییە و کەس ناناسم. بەلام لە ئەوە دڵنیابن، کورد کەسی بیانی ناکوژێ. ئیدی ئەوان بۆ (پۆڵەند) گەڕانەوە و منیش، ئانبراوبووم!

داڵدەدان

شەوی (**16. 1. 1977**)، لە دەرەوە گەڕامەوە، (کامەران)ی برام دەرگەی لی کردمەوە، گوتی: کاکە! باوکم خەریکە، هەموومان بە شەق دەردەکا. گوتم: بۆ؟ گوتی: دوو پیاو هاتوون و دانیشتوون، چاوەڕێی تۆ دەکەن. باوکم دەیانناسی و دەڵی: دەبی، هەر ئیستە بڕۆن. چونکە ئەمانە پێشمەرگەن و گەر دەسەلات پی بزانی، هەموومان دەکوژن و خانووەکەشمان، بەسەردا دەڕوخێنن.
چوومەژوورەوە، تەماشەدەکەم، هەردوو برادەر (ئەنوەری عەلی نەجار) و (خەسرەوی حەمەی محە) بوون. هەردووکیان لەناو سەرما، لەبەرعەلادینەکە بە ماتی دانیشتوون. ماچمکردن و گوتم: نانتانخواردووە؟ گوتیان: نەخێر، نان لە کوێ بخۆین؟! ئیدی تێگەیشتم، لای دوژمن دەسەکەیان ئاشکرابووە و پەنایان بۆ مالی ئیمە هێناوە. بەپەلە (سەلاح)ی برام نارد، لە یانەی مامۆستایان، کەباب و گۆشتی برژاوی بۆ هێنان.
هەرچەندە هیچ جۆرە پێوەندییەکیشم، بە هاوبیرانی (پاسۆک)ەوە نەمابوو، بەلام لەلایەکەوە، هەردووکیان دوو برادەری خۆشەویستم بوون. لەلایەکی دیکەشەوە، ئایا دەکری، لە ئەو ڕۆژەڕەشەدا، دوو قارەمانی جەربەزەی گەلەکەت، لە دەرگەی مالەکەت بدەن و پەنات بۆ بێنن، دەس بە روویانەوە بنێی و داڵدەیان نەدەی؟! ئەو کارە ئاشیرین و دزیوە، هەرگیز لە کەسانی کوردپەروەر ناوەشێتەوە!
پاشان چووم بۆ لای باوکم، خەریکبوو، لە ترساندا زارەترکدەبوو. منیش زانیم، چۆن دەماریدەگرم و هێوریدەکەمەوە. گوتم: تۆ پیاوێکی موسولمان و نوێژکەری، باوەڕێکی پتەو و تەواوت، بە خوای خۆت هەیە. گەر لێقەوماوێ لە دەرگەی دای و ڕووی تێ کردی، بەپێی قورعان و فەرموودەکانی پەیامبەر دەبێ، دەس بە ڕوویەوە بنێی، یا دەسی یارمەتی بۆ درێژکەی؟!
گوتی: من ئەم قسانە نازانم، منالم وردە، گەر ئیستە دەسەلاتدارانی میری پی بزانن، دەمودەس هەموومان دەکوژن. منیش یەکسەر فیلمە عەرەبییەکەی (فی بیتنا رجل)ی

چیرۆکەکەی (ئیحسان عەبدولقدوس)م بیرکەوتەوە و دەمزانی، لە کوێوە قسەدەکا. گوتم: ڕاستدەکەی، بەلام خۆ من بەدوایاندا نەچووم، خۆیان هاتوون، ئەوانیش پێشمەرگەن و خەبات بۆ ئێمە دەکەن. بە ئەم شەوە ساردوسرە تاریکە، ڕوو لە کوێ کەن؟! ناوی خوای لێبێنە و ئەم خێرە گەورەیە، لەکیس خۆت مەدە. با ئەم شەو لێرەبن، بەیانی ڕۆژ بووەوە، تەگبیرێکیان بۆ دەکەم. گوێ مەدەرێ و مەترسە، خوا گەورەیە. باشە گەر من بوومایە، لە دەرگەی ماڵە ناسیاوێکم بدایە و جێیان نەکردمایەتەوە، دوایی تووشی شتێ بوومایە، تۆ چیت پێ دەگوتن؟!

ئیدی باوکم، کەمێ هێوربووەوە. پاشان چووەژوورەوە و لایان دانیشت. منیش بۆئەوەی ئەم بێدەنگییە بشکێنم، گوتم: حەزتان لە دۆمینە هەیە؟! چونکە دەمزانی، باوکم چەن حەزی لێ دەکا. باوکم بەدەم قسەکردنەوە گوتی: ئا ئەو دۆمینەیە بێنە، با چوارقۆڵی دەستێ دۆمینە بکەین. باشبوو، هەمووماں بە دۆمینکردنەوە خەریکبووین و باوکیشم، ترسەکەی لە دڵ دەرچوو!

من ناهەقی باوکمم نەدەگرت، چونکە لەلایەکەوە، ماڵی خۆی بوو. لەلایەکی دیکەشەوە، سوور دەمزانی، قسەکانی ڕاستن، لە گیانی خۆی و منالەکانی دەترسی. بەلام لە هەمان کاتیشدا، گوناهی ئەوانیش نەبوو، چونکە دەبێ، وەک ئەرکێکی نیشتمانی و نەتەوەیی، دالدەیانبدەین و ڕاژەیانبکەین.

ئەو شەوە، لە نهۆمی دووەم لە ژوورەکەی خۆم، جێمان بۆ داخستن. کلیلی سەربانم دانێ و ڕێم پیشاندان، گەر شتێ ڕوویدا، لە سەربانەوە بۆی دەرچن. خوا کردی، بەیانی هەستاین و هیچ شتێ نەبوو. هەر زوو چوومەدەرەوە و هەواڵم زانی، (فەرهادی مەلا ڕەزا)، لە فەرمانگەی ئەمن، (یاسینە ڕەش)ی بەگرتدابوو. ئەویش لەژێر ئەشکەنجە و لەتاو ئازاری خۆی، لە ئەوە پتر نەیتوانیبوو، بەرگەبگرێ، ناوی هەموو پێشمەرگەکانی دابوو. جووتەبرا (سمە قاسم، بلە قاسم و سەلاحی مەجید) گیرابوون و باشبوو، (ئەنوەر) و (خەسرەو)، بەرنەکەتبوون و دەرچووبوون.

پاشان هەر زوو، (سەلاح)ی برام نارد بۆ لای (ئازاد). ئەویش گوتبووی: با ئەم شەویش لە ئەوێ بن، تا شوێنێکیان بۆ دەدۆزینەوە. بەڵێ، ئەو شەوەش هەر لە ماڵی باوکم مانەوە. بە قسەی خۆش و پێکەنین، بە دۆمینەکردنەوە، شەوەکەمان بەسەربرد. بەیانی من نەچوومەدەرەوە، تا مامۆستا (قادر) هات و هەر یەکێکیانی لە ماڵی دامەزران. دوایی ئاگاداریان کردمەوە، کە بەباشی و بێگرفت، لە شار دەرچوون. بەلام (یاسین) و هاورێکانی دیکەیان، ڕۆژی (**15. 1. 1977**) گیران و ڕۆژی (**2. 3. 1977**)، لە گرتووخانەی (موسڵ) لە سێدارەدران و ژانێکی زۆریان، بە دڵی هەموو نیشتمانپەروەرانی کورددا کرد. هێندەش مەردبوون، تا بۆ ژووری مەرگیشیان بردبوون، کۆڵیان نەدابوو، پەلاماری سەرباز و پیاوکوژەکانی (بەعس)یان دابوو، هەر هاواریانکردبوو، بژی کورد و کوردستان!

سەیر ئەوەبوو، ئیمە وەک ئەرکێکی نیشتمانی، دالدەی ئەو دوو برادەرەمان دا، کەچی سالی (**1988**)، هەمووی چەن ڕۆژێ بوو، لە (سوید) بووم، کاکە (خەسرەو) نەک هەر لیی نەپرسیمەوە، بەلکوو شەوێکیش لە مالەکەیدا، ڕۆژم نەکردەوە!

حەمە قاسم
(**1977-1957**)

سمە قاسم
(**1977-1947**)

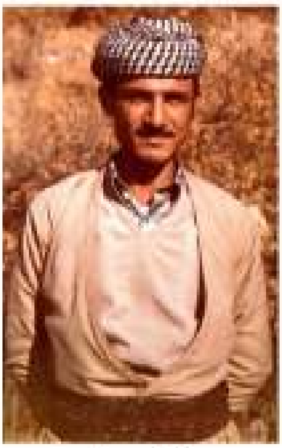

سەلاحی مەجید
(**1977-1941**)

زانکۆی سولە یمانیی

سەرەتای مانگی دوویوو، نامەیەکم لە سەرۆکایەتی زانکۆی (سولەیمانی)یەوە بۆ هات، تێیدا نووسرابوو: هەلوێستی خۆتمان، سەبارەت بە ڕاژەی سەربازی بۆ ڕووونکەرەوە، منیش بە ئەو پێیەی پێشمەرگەبووم و دواتریش بۆ (ڕیزی نیشتمانی!) گەڕابوومەوە، گەڕاوەکانیش لای (بەعس)، هێندە بێ بڕوا و سووک بوون، بە سەربازیش ڕایان نەدەگرتن و ئەو ئابرووە گەورەیەشیان، پێ ڕەوانەدەبینین، کە ڕاژەی سەربازییکەین!

ئەو کاتە خوالێخۆشبوو (تەها تەجیب)، بەڕێوەبەری کاروباری خوێی زانکۆ بوو، هەم دەمناسی و هەم دراوسێشمان بوو، جگە لە ئەوەی زۆر هاوڕێی (نوری عومەر)ی پورزاشمان بوو. نووسراوەکەم پیشاندا و گوتی: تۆ لە دەرچووانی دە کەسی یەکەمی کۆلێژەکەتانی؟ گوتم: بەلێ. گوتی: هەر ئیستە، ئەم شتانەم بۆ جێبەجێکە، تا وەک ئەندازیاری کشتوکال، لە کۆلێژەکەتان داتمەزرێنین. منیش ئەوەی پێویستبوو، لە ماوەی دوو ڕۆژدا، هەموویم ئامادەکرد.

ئەوەبوو، ڕۆژی (**13. 2 1977**)، فرمانی دامەزراندنەکەم دەرچوو. هەر ئەو ڕۆژە، وێنەیەکم لە کاک (تەها) وەرگرت و بەپەلە بردم بۆ سەرۆکی بەشی بەرویوومی ڕووەک دوکتۆر

(عەبدوڵڵا خەڵەف). گوتی: ئەمەت چۆن پچڕی، دەڵێی، لە قوورگی شێردا دەرتهێناوە؟! گوتم: لە کاک (تەها) بپرسە. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، وەک مامۆستا لە زانکۆ دەسم بە کارکرد، لە کۆل بیاکاری بوومەوە و ژیانێکی نوێم دەسپێکرد.
ئەو کورسە، فریای وانەگوتنەوە کەوتم، چونکە سەرەتای کورسی دووەمی خوێندبوو. وانەی پراکتیکی (بەروبوومی ڕیشاڵ)ی پۆلی چوارەکانیان بۆ دانام، مامۆستایەکی (میسریی) تیۆرییەکەی دەگوتەوە. خوێندکارەکان هەموویان برادەر و ئاسیاو بوون. لە وێنەی خولی دەرچووانی ئەو ساڵەشدا بەشداریمکرد.

<u>**بەڵگەنامەی ژمارە (8) ل (427-429)**</u>

یەکەمین خولی دەرچووانی بەشی بەروبوومی کێڵگە دوای دامەزراندم

ڕەشبگیر

بەعسییە فاشتەکانی (بەغدا)، هەموو ڕێ و شێوازێکیان بەکاردەهێنا، تەنیا هەر بۆئەوەی چۆک بە تێکۆشەرانی کورد دابدەن، لە کوڕی خەبات دووریانخەنەوە و ناچاریانکەن، کڕنووش بۆ (بەعس) و دەوڵەتی داگیرکەری (عیراق) بەرن. بڕیارێکی نوێیان دەرکرد، بەپێی ئەو بڕیارە، هەر کوردێ ڕاپێکردایە و لە شۆڕشی گەلەکەمانا بەشداریبکردایە، ژن و منداڵەکانیان دەگرت، گەر ڕەبەنیش بووایە، ئەوا دایک و باوک، خوشک و براکانیان دەگرتن، لە قوژبنە تاریکەکانی گرتووخانەکانی خوارووی (عیراق) توندیاندەکردن.
یەکەمین کاروانی گرتنی کەسوکاری پێشمەرگە، لە کۆتایی ساڵی (1976)دا، لە شاری (سولەیمانی) دەسپێکرد و ڕەوانەی گرتووخانەکانی خوارووی (عیراق)یان کردن. هەرچەندە بە ئەو کارە دڕندانەیەی (بەعس)، کۆمەڵانی خەڵک پتر تووڕەدەبوون و ڕۆژبەڕۆژیش، لەسەر تێکۆشان گەرمتردەبوون. تەنانەت یەک پێشمەرگەش نەگەڕایەوە و خۆی

بەدەسەوەنەدا. بەڵام کاریکی خراپی، لە ورەی خەڵک کرد و کوردپەروەرانیش، کەمتر دەچوونەدەرەوە، تا گرفت بۆ کەسەکانیان نەئافرێنن. (بەعس)یش بێ ئەوەی، گوێ بە هیچ جۆرە رەوشتێکی مرۆیانە و یاسایەکی نێودەوڵەتی بدا، هەر لەسەر گرتن، راونان و رەوانەکردنی خێزانەکان بەردەوامبوو.

دوو خونچەگوڵی نایلۆن

ئەتوانم، زۆر بەراشکاوی بڵێم: لە دوای خۆشەویستی (ژیان)ەوە، هێندێ کیژی ناسک و نازدارم، لە زانکۆ ناسیوە. بەڵام هیچیانم بە دڵ خۆش نەویستووە. بەتایبەتی دوای هەرەسەکە، کاتێ لە زانکۆ دەسم بە خوێندن کردەوە، لە ژیانی تایبەتی خۆمدا، زۆر هەستم بە جێچۆڵییەکی تەواو دەکرد. دەمویست، بە هەر شێوەیە بێ، ئەو کەلێنە گەورەیە پڕکەمەوە، ژان و ئازارەکانی، لەنێو دڵ و دەروونمدا دەرکەم.

دوای ئەوەی لە بەهاری (**1975**)دا گەڕاینەوە، لە دوورەوە حەزم لە کچێکی باریکەڵانەی ناسکۆڵانەی سپیکەڵانەی ئەشمیلانەی هێمنی ئێسکسووکی شەرمنی بێدەنگ کرد. هەرچەندە بە زەردەخەنەکەی سەرلێوی، بە نیگای تیژی چاوە رەشەکانی، وای پیشاندەدا، مەیلێکی بۆ من هەیە. بەڵام کاتێ ویستم، هەستی ناخی پڕ ئاخی خۆشەویستی خوڕسکی خۆمی بۆ دەربڕم، قسەی لەگەڵ بکەم و تێیبگەیەنم، تازە درەنگبوو، چونکە چاپووکسوارێکی دیکەی ئەڤیندار، مەردانە هەڵی لەدەس خۆی نەدابوو، هەر زوو ئەسپی خۆشەویستی خۆی تاودابوو، لە ئاوزەنگی ئازایەتی دابوو، بووکی ئەندێشەی نەزۆکی لێ فڕاندم!

دوای ئەو ناسکە پەرییە، ئیدی بیرم لە خۆشەویستی نەکردەوە. تا ڕۆژێ لەناکاو، ساڵی (**1976**) بوو، لە کورسی دووی پۆلی چواری کۆلێژ بووم، تووشی کیژێکی شلومڵی ناسکی مەنگ بووم و ئەم جارە، ئەو خۆی پێناساندم. هەرچەند دەمویست، تێی بگەیەنم، کە هێلانەی دڵە رەنجاوەکەم وێرانبووە و جێی مەلی خۆشەویستی تێدا نابێتەوە، کەڵکی نەبوو. ئەوە یەکەمین جاربوو، لە ژیانمدا کیژێ ببینم، دەوروخولمبدا و بیەوێ، پەلی هەستی خۆشەویستیم، بۆ لای خۆی ڕاکێشێ، تەپکە و فاقە، بۆ مەلی دڵە بریندارە خێرنەدیوەکەم داتێ. هەرچەندە تا ئەندازەیە، ئامانجی پێکا، بەڵام دوایی کە زانیم، ئەو شلکەکیژە، تەنیا هەر لە سەرچاوەی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیەوە، بیر لە من دەکاتەوە، ئاوی سازگاری خۆشەویستی، لە کانیاوێکی ڕوون و بێگەردەوە ناخواتەوە، هەر زوو داوی تەپکە و فاقەی پێوەندییەکەیم پچڕاند و لە شەقەی باڵمدا، هێلانەکەیم بە چۆڵی بەجێهێشت!

پیم وایە، زۆربەی لاوانی کورد، لە ئەو تەمەنەدا، کە گیرۆدەی داوی دڵداری کیژی دەبن و پەریزادێکیان خۆشدەوێ، تەنیا هەر بە دڵ بڕیاردەدەن، مێشک و ژیری، هیچ ڕۆڵێکی گرنگ نابینێ، بۆیە زۆربەیان سەرکەوتوونابن و بە ئاکام ناگەن!

بەهار و خۆشەویستیی

هەمووی هەفتەیە بوو، لە زانکۆ وەک مامۆستا دەوامدەکرد، تاقیکردنەوەکانی کۆرسی یەکەم دەستپێکردبوو. منیش چاودێری تاقیکردنەوەی پۆلی یەکەکانم هەبوو. بەرەو هۆڵی تاقیکردنەوەکە بەپەلە دەڕۆیشتم. بە پێپلکانەکانی بەشەکەی خۆماندا سەردەکەوتم، کیژێکی بەژنوباڵا ڕێک و کەڵەگەت، بە کاوەخۆ لە پێشمەوە سەردەکەوت و یەک لە دوای یەک، پلیکانەکانی لە دوای خۆی بەجێدەهێشت!
ئاوڕێکیدایەوە و گوتی: گەر بە ئەرک نەبێ، تاقیگەی مێژووزانی لە کوێیە؟! منیش گوتم: دوای من کەوە، منیش بۆ ئەوێ دەچم. بەڵام کچ چی، هێندە جوانبوو، دەتگوت، وێنەیەکی کۆپیکراوی (حەلیمە)یە، هەموو یادگارەکانی منالیمی بیرخستمەوە و بە جاری برینی کولاندمەوە! عەرەب واتەنی: (هەر چل کەس، لە یەکدی دەچن!) تۆ بڵێی، عەرەب لە ئەم قسەیەیاندا، ڕاستیان فەرمووبێ؟!
ئەز لە ئەو بڕوایەدام، هەرچی دەرمانی بێهۆشکەری ئەم جیهانە هەیە، تەنانەت تەنیا بۆ ساتێکیش ناتوانێ، ڕوخساری شیرینی ئەو پەریزادەی ڕۆژی لە ڕۆژان، بە دڵ و بە گیان خۆشمویستووە، لە بیر و هۆشمدا بسڕێتەوە و بیرمبەرێتەوە! هەرچی دوکتۆری زانای ئەم جیهانە هەیە، بە نووکی نەشتەرە تیژەکانیان ناتوانن، نیگاری ئەو پەیکەرەی، لە دڵەی ناشادمدا هەڵکەنراوە، دەربێنن. بۆیە ئێستەش، کاتێ کیژێکی قژکاڵی سوور و سپی چاوشینی باریکەلەی بالابەرز دەبینم، یەکسەر (حەلیمە)م بیردەکەوێتەوە!
هەردووکمان نزیکەی (10) خولەک، لە کاتی دیاریکراوی دەستپێکردنی تاقیکردنەوەکان دواکەوتبووین. پرسیارەکان خوێندرابوونەوە. لێپرسراوی هۆڵەکە خەریکبوو، لە تاقیکردنەوە بێبەشیکا، بەڵام من هەر زوو فریاکەوتم و گوتم: بە دوای شوێنەکەدا دەگەرا، بۆیە دواکەوتووە. باشبوو، ڕێیاندا و هاتەژوورەوە. ئیدی یەکسەر زانیم، ناوی چییە و لە پۆلی چەندە. چونکە لەسەر ئەو کورسییەی دانیشتبوو، هەموو ئەو زانیارییانەی لێ نووسرابوو. تا لە تاقیکردنەوەکە بووەوە، زووزوو سەیریدەکردم و هەر شتێکیشی پێویستبووایە، هەر داوای لە من دەکرد. بەڕاستی نازانم، ئەو (3) کاژێرەی تاقیکردنەوەی ئەو ڕۆژە، بۆ وا زوو تەواوبوو؟!

لە ئەو ماوە کورتەدا، هەرچەند تاماشامدەکرد و سەرنجم لێدەدا، پتر دەچووە دڵمەوە. بە ڕەنگی پێستی ئاڵی، بە جووتێ چاوی سەوزی کاڵی، بە دوو لیمۆی باخی سینەی مەرمەڕی، بە قژوپەرچەمی خاوی تێکالاوی، بە خەندەی شیرینی دوو خونچەکەی لێوی، بە نیگای جوتە چاوی پڕ تەلیسماوی، بە هەڵسوکەوتی شیرین و جوانی، بە جاری هەست و هۆشی لاوێتی خرۆشانم. نیگاری پەیکەری جوانی خۆی، لە کەلاوەی دڵە وێرانە چۆلوهۆلەکەمدا هەڵکەن، هەر لە یەکەمین نیگاوە، تیری خۆشەویستی ئەو پەریزادە، جەرگی بریم، هەموو هەست و هۆش، خەو و خەیاڵێکی لێ فڕاندم! تۆ بڵێی، ئەمانە هەموویان، نیشانەی لەدایکبوونی خۆشەویستییەکی بێگەرد و ڕاستەقینەی نوێی دیکە بێ؟! ئەدی نەیانگوتووە: لە بەهاردا خوێن دەجمێ و هەموو ئارەزووەکانی مرۆ نوێدەبنەوە؟!

دوای ئەوەی لە تاقیکردنەوەکە بووەوە، سوپاسیکردم، منیش لێم پرسی: خەڵکی کوێی؟ گوتی: (خانەقی). لە دڵی خۆمدا گوتم: بە خوا کورد ناهەقی نییە، لەسەر (خانەقی)، دەجەنگێ و ئەو هەموو خوێنە دەڕێژێ! من وامدەزانی، (خانەقی) هەر ئاوی (ئەلوەند) و چەن چاڵەنەوتێکی لێ هەیە، نەمدەزانی، کیژی هێندە تەڕ و ناسک، خوێنشیرین و جوانیشی هەیە! بەڵام هەرچەندە، بیرم لە تەمەنی خۆم و ئەو دەکردەوە، تازە لە پۆلی یەک دەیخوێند، پەردەیەکی ڕەشی نائومێدی، بەسەر چاوانمدا دادەمرایەوە و ترووسکایم تێدا بەدی نەدەکرد!

بەغدا

زۆر نەبوو، لە زانکۆ دامەزرابووم، یادی (11)ی مارس و جەژنی (نەورۆز) تێکەڵاوبووبوون. خوێندکارەکان چالاکییەکی زۆریان نواند. هێندێکیان لێ دەسگیرکران و بەندکران. ڕۆژی سەرۆکی بەش دوکتۆر (عەبدوڵڵا خەلەف) بانگیکردم و گوتی: خولێکی مەشقپێکردن، بۆ ماوەی (2) مانگ لە (بەغدا) کراوەتەوە. ناوی تۆم نووسیوە، حەزدەکەم، ماوەیە لەبەرچاو ونبی، هیچ قسەی لێ مەکە، هەفتەی داهاتوو، ناوی خوای لێبێنە و برۆ. منیش زۆرم پێم خۆشبوو، زۆر سوپاسمکرد.

ڕۆژی (1. 9. 1977)، خولەکە دەسپێیکرد و (27. 10. 1977) تەواوبوو. واتە ماوەی دوو مانگ لە بەغدا، لە ماڵی پورە (نەسرین)م بووم. هەموو بەیانییە، لە گەڕەکی (ئەعزەمیە)، پاسی تایبەت ڕایدەوەستا و دەیانبردین بۆ (ئەبوغریب). لە ئەوێ سەبارەت بە تێکنۆلۆجیای داوی لۆکە، چەن وانەیەکی تیۆری و پراکتیکمان دەخوێند. لە هەموو زانکۆ و پەیمانگەکانی (عێراق)ەوە، کادیرێکی ئەکادیمییان ناردبوو. لەنێو هەموویاندا، جگە لە من کوردێکی

دیکەشی تێدابوو، ناوی (تەها مالەللا جارەللا) بوو، لە زانکۆی (موسڵ)ەوە هاتبوو. لە کوردەکانی (شەبەک) بوو. هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە، بووین بە برادەر. کوردییەکی باشی دەزانی، قسەی زۆر خۆشبوو، زۆر حەزی لە گاڵتە و شۆخیکردن بوو، زۆربەی کات، لە خوێندن و نێوبازاڕیش، هەر پێکەوەبووین.

__بەڵگەنامەی ژمارە (9) ل (430)__

تاقیگەی تیکنۆلۆجیای دوای لۆکە، ڕۆژی (25. 9. 1977) گیراوە. لە ڕاستەوە: (تەها)یە.

ڕۆژێ (تەها) لەگەڵ خزمێکی خۆیدا، بە یەکدی ناساندین. ناوی (سدقی یوسف ئیدریس) بوو. تازە لە کۆلیژی پۆلیسی دەرچووبوو. هەر لە یەکەمین دانیشتنەوە دیاربوو، کوڕێکی باش و کوردپەروەرە. لە ماوەی ئەو دوو مانگەدا، زۆربەی کات پێکەوەبووین. سەبارەت کێشەی کورد، گەلێ شتم بۆ باسکرد و بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ بیری نەتەوەییم بۆ ڕووندەکردەوە. تا وامان لێهات، دۆستایەتییەکەمان زۆر پەرەیسەند. کاتێکیش گەڕامەوە، زووزوو لە (بەغدا)وە، تێلیفۆنی بۆ دەکردم. هەموو ئاواتی ئەوەبوو، کیژێکی کوردی خەڵکی (سولەیمانی) بخوازێ، پێوەندی خزمایەتی و دۆستایەتی، لەگەڵ هاوزمانەکانی خۆیدا پتر پەیدابکا.

پاشان ڕۆژبەڕۆژ، پێوەندی نێوانمان بەهێزتربوو، وای لێهاتبوو، مانگی جارێ سەری لێدەدام و لەماڵی ئێمە دەمایەوە. تا لە ئەنجامدا، خوشکی هاوڕێیەکم بۆ دۆزییەوە و خواستی. ئەوا ماوەی (37) ساڵە، خێزانیان پێکەوەناوە و لە (بریتانیا) بە خۆشی، پێکەوە دەژین.

لە پشتی ئەم وێنەیە، چەن وشەیەکی جوانی بۆ نووسیبووم و هەستێکی خاوێنی دڵسۆزانەی هاورێیەتی دەربڕیبوو، رۆژی (5. 1. 1979) پێشکەشیکردم.

گۆڕانکاریی و بەشێکی نوێ

کاتێ لە (بەغدا) گەڕامەوە، یەکسەر لە زانکۆ، دەسم بە کارکردن کردەوە. پێش ئەوەی برۆم، بەشەکەمان ناوی بەشی رووەکی گشتی بوو. بەڵام کە هاتمەوە، هەموو شتێ گۆڕابوو، بەسەر دوو بەشی نوێی دیکەی جیاوازی باخداری و بەرووبوومی کێڵگەدا دابەشکرابوو. بە ئەو پێیەی من لقی دووەمم تەواوکردبوو، هەر لە ئەو بەشە دایانتامەوە. سەرۆکی بەش دوکتۆر (هەڵکەوت) بوو، هەر لە پۆلی یەکەوە دەمناسی و مامۆستامبوو. پیاوێکی بێدەنگ، لەسەرخۆ، هێمن و زیرەک بوو. بەڵام زۆر خاووخلیچک و ترسنۆک بوو.

جگە لە مامۆستا میسرییەکان، چەن دوکتۆرێکی عەرەبی بەعسی وەک (عەزیز رەمۆ، خالید ئەحمەد ئیبراهیم و غەفوور) ناوێک و هێندێ دوکتۆری کوردی بێلایەنی وەک (فەرهاد ئەحمەد ئەمین، کەمال ئەحمەد و ئومێد نوری)مان هەبوو. هەروەها چەن خاوەن بڕوانامەیەکی ماستەری وەک (مەهدی بەرزنجی، دارا جاف و یوسف)ناوێکیش تازە دامەزرابوون. ئێمەش ئەندازیارەکانی کشتوکاڵ، هەمووومان کوردبووین. جگە لە خۆم، (قادر بەرزنجی، حەمەقەرەداخی – حەمەدۆستان، ئاراس مستەفا، ئەحمەد نوری، فەریدە عەبدوڵلا و بروا موحەممەد سەعید) پێکەوە کارماندەکرد و یەکیمان باش دەناسی. بەڵام (فەخرەدین عەبدولقادر) تورکمانبوو، کوردییەکی باشی دەزانی و کوڕێکی باشیش بوو.

بەشەکەمان زۆر خۆشبوو، هیچ گرفتێکمان نەبوو. تەنیا ئەوەبوو، شوێنەکەمان چەپەک و پچووک بوو، بەردەمەکەی گیرابوو. خوێندکارەکان، گەر وانە یا کارێکی تایبەتییان نەبووایە، سەریان لە بەشەکەیان نەدەدا.

ئەزموونێکی نوێ

تازە لە (بەغدا) گەڕابوومەوە، هێندێ بابەتیان لەگەڵ پۆلی چوارەکاندا بۆ دانابووم و دەسم بە وانەگوتنەوە کرد. یەکەمین جار و یەکەمین ڕۆژم بوو، وەک مامۆستا بچمە پۆلەوە. زۆربەی خوێندکارەکان هاوڕێمبوون. زۆر شەرممدەکرد. چونکە لە وڵاتی ئێمە، سەربەستی نییە و هەر لە منالییەوە، چاوترسێنیانکردووین، بە وشەی شوورەی و شەرمکردن، پەروەردەیانکردووین. کاتێ گەورەش دەبین، بەتەواوی ڕوومان نایە، لەنێو کوڕ و کۆمەڵێکی جەنجاڵدا، بەئازادی قسەبکەین.
منیش ئەوە یەکەمین جارمبوو، بەرانبەر کۆمەڵێ خوێندکار ڕابوەستم و بە زمانی عەرەبی، بابەتێکی زانستانەیان بۆ باسکەم. ڕەنگم بەتەواوی تێکچووبوو، لێوەکانم وشکبووبوون، قورگم نووسابوو، بەدەنگێکی نزم قسەمدەکرد. بڕواناکەم، ئەو ڕۆژە کەس هیچ لە من تێگەیشتبێ. تا کاژێری یەکەمم لێ ڕۆی، نازانم، خوێندکارەکان هەستیان چۆن بوو؟ چییان دەگوت؟ بەڵام دوای ئەوە وردەوردە باشتربووم، ڕەنگوڕووم کرایەوە. هەرچەندە خوێندکارەکان، هێندە باشبوون و بە ڕێزەوە دانیشتبوون، کارێکیان نەکرد، هەستی پێ بکەم، پێبکەنن، یا چرپەچرپ بکەن و پلاربهاوێژن. بەڵام خۆم دەمزانی، شێواوم و لە یەکەمین هەنگاودا، سەرکەوتوو نیم!

دانپێدانێکی بوێرانە

لە ئەو ماوەیەدا، هەموو ڕۆژێ لە دوورەوە، کچەکەم دەبینی. جاروبار، بە ڕوویەکی خۆش و بە زەردەخەنەیەکی شیرینەوە، ڕۆژباشمان لە یەکدی دەکرد. دوای مانگێ، تاقیکردنەوەکانی کۆرسی دووەم دەسپێیکرد. ڕێککەوت وابوو، زۆربەی کات من بەسەریانەوە چاودێربووم. هەر ڕۆژە نا ڕۆژێ دەمدی و تا دەهات، پێوەندیمان پتەوتر دەبوو. ئینجا زانیم، خەریکە بەتەواوی، جێی خۆی لە دڵمدا دەکاتەوە. وام لێهات، سۆراخییکەم و هەواڵی بپرسم، هەر زوو بیستم، هێشتا هاوڕێی کوڕی نییە و نەگیراوە!
دواتاقیکردنەوە بوو، خۆی و هاوڕێکەیم، بۆ بەشەکەی خۆمان بانگکرد و داوای چام بۆ کردن، گەلێ قسەی خۆشمان کرد. دوایی زۆر بەڕاشکاوی پێم گوت: من تەمەنم **(27)** ساڵە و دەمەوێ، ژنبێنم. لەنێو ئەم هەموو گوڵە جوانانەی، لە ئەم باخە گەورەیەی زانکۆدا دەیانبینم، لە تۆ بۆنخۆشتر و جوانترم نەدیوە. دەڵێی چی؟!

دیاره هەستی بە شتێ کردبوو، زۆر باش تێگەیشتبوو، بۆچی ڕێزی ئەگرم، بانگیدەکەم و خۆمی لێ نزیکدەکەمەوە. بەلام بڕواناکەم، لە ئەو باوەڕەدابووبێ، هەستی خۆم بە ئەو شێوەیە دەربڕم، داوای لێ بکەم، شووم پێ بکا. چونکە داواکارییەکی کتوپڕی چاوەڕوان نەکراوبوو! بۆیە سوورسووربوویووەوە و سەری داخستبوو، پاشان سەیرێکی هاوڕێکەی کرد و گوتی: مامۆستا بەڕاستی نازانم، چی بلێم. بەلام دوایی وەلامتدەدەمەوە. بۆ ڕۆژی دوایی، خۆی بەتەنیا هات و گوتی: حەزدەکەم، جارێ هەر هاوڕێبین و باشتر یەکدی بناسین. نامەیەکیشی بە عەرەبی نووسیبوو، لەنێو دەفتەرێکدا شاردبوویەوە، دایمێ و ڕۆی. لە نامەکەدا نووسیبووی: من دایک و باوکێکی هەژار و پیرم هەیە. برایەکم لە بۆردوومانەکەی (قەلادزێ)دا شەهیدبووە. ئێستەش (7) خوشکین و تاکە برایەکمان هەیە، ئەویش ئەندازیارە، کاردەکا و بەخێوماندەکا. هەموو هیوای من ئەوەیە، زوو خوێندنەکەم تەواوکەم و یارمەتی کەسوکارم بدەم. ئەمە بارودۆخی خێزانەکەمانە، جا خۆت بیری لێ بکەرەوە. ئایا دەتوانم، ئێستە شووبکەم، من هێشتا تازە لە پۆلی یەک، بۆ دوو دەردەچم؟!
منیش کە ئەو نامەیەم خوێندەوە، هێندەی دیکە لام خۆشەویستربوو. بڕیارمدا، خۆی چۆنی پێ خۆشبێ، هەر بە ئەو شێوەیە، پێوەندی لەگەڵ ببەستم. دوای دوو هەفتە بینیمەوە، خۆی بە تەماشاکردنی وێنەی سەردیواری دالانەکەی بەشەکەمانەوە سەرقال کردبوو، لە ئەوە دەچوو، شەرمبکا. منیش چووم بۆ لای و سلاوم لێ کرد. گوتم: نامەکەتم خوێندەوە، سوپاس بۆ ئەو چەن دێرە جوانەی نووسیبووت. چونکە زۆر بەڕاشکاوی و ڕاسگۆیانە نووسیبووتە. منیش لە خێزانێکی دەولەمەند نیم، هەژاریش هەرگیز تەنگی نەبووە و نییە. حەزدەکەم، خۆت چۆنت دەوێ، هەر بە ئەو جۆرەش، پێوەندیمان بەردەوامبێ. تا گەر زانیمان، شتێکی لێ سەوزدەبێ، ئەو کاتە قسە لە هاوسەرگیری بکەین. بەلام هێندە بزانە، من لە ئێستەوە چەپکەگولی خۆم دۆزیوەتەوە!
لەنێو هاوڕێکانی خۆمدا، ناوی کچانمان نەدەهێنا، بەلکوو هەر کەسە، یاری خۆی بە (جووجە) ناودەبرد، تا کەس نەزانێ، باسی کێ دەکەین. ڕۆژێ پێم گوت: تۆ لە مێژە، لای من (جووجە)ی و لەمەودواش، هەر بە (جووجە) ناوت دەبەم. گوتی: (جووجە) چییە؟! گوتم: منالی ساوا، هێشتا بەتەواوی فێری قسەنەبووە و ناوی شتەکان نازانێ، کاتێ مێروویەکی چکۆلانەی بێ زیان، بە تەنیشتیدا دەڕوا و دەیبینێ، نازانێ چییە، دەیەوێ بیگرێ و یاری لەگەڵ بکا، بەلام بۆی ناگیرێ، بە پێکەنینەوە دەقیژێنێ و دەڵێ: (جووجە)، چونکە ناوەکەی نازانێ و هەر بە ئەو شێوەیە دەتوانێ، ڕاڤە لە هەستی خۆی بکا! گوتی: جا من هێندە خۆشەویستم؟! گوتم: بڕۆ، لە ئەو منالە چکۆلەیە بپرسە، بزانە،

کاتێ ئەو گیانلەبەرە چکۆلانەیە دەبینی، چۆن لە خۆشیاندا دەقیژێنن، پیدەکەنی و هاواردەکا: (جووجە)، گەر لەبەرئەوە نەبێ، خۆشیدەوێ، ئەگینا بۆ وا دەکا؟! گوتی: ئەو وەلامەی ئەو وەلامی تۆشە؟! گوتم: کەی ئەو زمانی گرت و هەستی خۆی بۆ گیانلەبەرەکە دەربڕی، ئەو کاتە منیش وەلامتدەدەمەوە! پیکەنی و هیچی دیکەی نەگوت. ئیدی کەمێ پیاسەمانکرد و پاشان جیابووینەوە. بەلام جیابوونەوەی ئەم جارەم، بە ئومێد و هیوایەکی گەشەوە بوو. لە ئەو رۆژەشەوە لەگەل (جووجە)دا، رۆژبەرۆژ پێوەندیمان بەهێزتر دەبوو. دلدارییەکی خاوێن و پێوەندییەکی بێگەرد، لەنێوانماندا دروستبوو.

ئەوەی لێی دەترسام، ڕوویدا!

دوای ئەوەی دووبەرەکی، لەنێو (کۆمەلەی مارکسی – لینینی)دا پەیدابوو، بالێکیان بە ناوی (کۆمەلەی رەنجدەرانی کوردستان)ەوە لێ جیابووەوە. کۆتایی مانگی (**4**) و سەرەتای مانگی (**5**)ی سالی (**1977**) بوو، بەعسییەکان ئەندامێکی ناوداریان (برایم حەسەن) گرت. ئەویش بەرگەی ئەشکەنجەی نەگرت، ناوی هەموو ئەوانەی دەیناسین و لە رێکخستنەکەیاندا کاریاندەکرد، درکاندی، یەکێ لە ئەوانە، (برایم خەلیل) بوو.
ئەم هاورییە، بە پیشەوای ئەو رێکخستنە دادەنرا. دوای ئەشکەنجەیەکی زۆر، شەهید دەبێ. (ئازاد) و (فەرهاد)یش، بە نیازی دامەزراندنی بەرەیەکی کوردستانی، پێوەندیان لەگەل ئەو کۆمەلەدا هەبوو. بۆیە ناوی ئەوانیش دەدەن و رۆژی (**4. 5. 1977**) هەردووکیان دەگیرێن. واتە دوای کۆنفرانسەکە، نزیکەی (**4**) مانگی خایاند!
بەیانییەک زوو لە مالەوە نان و چامان دەخوارد، خاتوو (لەعلی) هاوسەری (ئازاد) و دایکی، بە گریان هاتن بۆ مالی ئیمە، هەوالی گرتنی (ئازاد) و (فەرهاد)یان پێ راگەیاندم. هەرچەندە ئەو کاتە، من بە هیچ جۆرێ پێوەندیم پێیانەوە نەمابوو، تەنانەت لەسەر جادەش نەمدەدین. بەلام ئەوان ئاگایان لە ئەوە نەبوو، هەر هێندەیان دەزانی، من هاتوچۆیاندەکەم و دۆستێکی نزیکی (ئازاد)م. لەبەرئەوە هانایان بۆ من هێناوە، وایان دەزانی، من کارێکم پێ دەکرێ و دەتوانم، یارمەتییانبدەم!
بەراستی گەلێکم پێ ناخۆشبوو، نەک هەر من، بەلکوو هیچ کەسێ دەسەلاتی ئەوەی نەبوو. تەنانەت هەوالێکیشیان بزانێ. ئەو کاتە (مەنسوور)، بە رێککەوت لە (ناسریە)وە هاتبووەوە. هەر زوو ئاگادارمکرد. پاشان زانیمان، هاورێکانی (کۆمەلەی رەنجدەران)، ناوی ئەو دوو هاوبیرەشیان داوە.
(مەنسوور) تا ئەو کاتەی لە (سولەیمانی) بوو، خۆی سەری لە مالی (ئازاد) نەدەدا و دەیگوت: با کەس نەمناسێ! وەک خەلکی شارەکە، من نەناسن و نەزانن، کوێ (کاژیک)

بووم و ئیستەش (پاسۆک)م! یا ئەو لە من پتر، بە (کاژیک) و (پاسۆک)، ناسراوتربێ! هەموو ئێوارەیە، بە ترۆمبێلەکەی خۆی، منی دەبردە گەڕەکی (سەرشەقام) و لای ماڵی (ئازاد) دایدەبەزاندم. منیش سەرم لێدەدان، دەنگوباسم لێ وەردەگرتن و دڵنیامدەکردنەوە! لە ئەو ماوەیەدا، تا چارەنووسی (ئازاد) و (فەرهاد) دەرکەوت، من و (مەنسوور)، شەو لە ماڵی خۆمان نەدەنووستین. پتر لە ئەوە دەترسام، یەکێکیان بەرگە نەگرێ، لەبەر لێدان و لەتاو ئازاردان، خۆی بۆ ڕانەگیرێ، ناوی ئێمە بڵێ و دەسەڵاتی (بەعس) بمانگرێ. بە ڕۆژیش، زۆر بە ترس و ئاگاییەوە دەوامدەکرد. کەم خۆم دەردەخست. تا لە (سولەیمانی) ڕزگاریانبوو، هەموو گیراوەکانیان ڕەوانەی دادگەی تایبەتی (کەرکووک) کرد. پاشان ئەنجامەکە دەرچوو، یەکی بە **(10)** ساڵ زیندانیکردن سزادران. بە ئەو شێوەیە لە مردن ڕزگاریانبوو! پاشان ناردیانن بۆ (بەغدا) و لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) بەندکران!

دانیشتنێکی کتوپڕی

هەر ئەو دوو برادەرە گیران، ئیدی (جەلال) ترسی لێ نیشت و خۆی شاردەوە. دوای ماوەیەک، (غەریبی خولەی ئەمینی بووک) و چەن پێشمەرگەیەکی دیکەی نێوشاریش دەسگیرکران. ناوی (جەلال)یشیان دابوو. ئێوارەیەک لەگەڵ (مەنسوور)دا هاتن. ئێمەش میوانمان هەبوو. ناچاربووین، لەنێو چیمەنەکەدا بە تاریکی، سێقوڵی دانیشین. (جەلال) داوای لێ کردم، گرفتەکانی پێشووی کۆنفرانسەکە لەبیر خۆم بەرمەوە و کاریان لەگەڵ بکەم. منیش گوتم: ئامادەی هەموو هاوکاری و یارمەتییەکی برایانەم، بەڵێنیشتاندەدەمێ، پێوەندی بە (شێرزاد)ەوە بکەم و سەر لە گرتووخانەش بدەم. بۆئەوەی جەمسەری پێوەندی هەموو لاکان، پێکەوە ببەستینەوە. بەڵام بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، بە شێوەیەکی فەرمی، کارتان لەگەڵ بکەمەوە. (جەلال) زۆری پێ ناخۆشبوو، بەڵام دەیزانی، من لە کۆیەوە قسە دەکەم. بۆیە گوتی: جا گەر تۆ ئەوانەمان بۆ بکەی، وا دەزانم، کارمان لەگەڵ دەکەیتەوە.
ئاخر (پاسۆک)، پێش ئەوەی ئەو دوو برادەرە بگیرێن، خۆی لە خۆیدا هیچ نەبوو، جا وەرە، ئەو دووانەش گیرابن، ئێستەتە دەبێ، باری چۆن بێ؟! بەڕاستی هیچ هیوایەکم بە (پاسۆک) نەمابوو، جگە لە ئەوەی لەبەرخۆمەوە لێکمدەدایەوە و دەمگوت: گەر ئەوان لێیان نەقەومایە، ئایا لە منیان دەپرسییەوە و داوایان لێ دەکردم، سەرلەنوێ کاریان لەگەڵ بکەمەوە؟! دوایی بڵاوەمان لێ کرد و بە هیچ ئەنجامێ نەگەیشتین. ئەوانیش پێکەوە ڕۆیشتن و ناچاربوون، پێکەوە تەگبیرێکی خۆیان و ڕێکخراوەکەیان بکەن، چونکە لە ئەو کۆنفرانسە بێسەروبەرەدا، (ئازاد) هەڵبژاردبوون و بێ ئەوەی دەنگیان بۆ بدرێ، دانرابوون!

کەرکووک

دوای ئەو ڕووداوانە، دەنگ لە بەردەوە هاتبێ، دەنگ لە (شێرزاد)ەوە نەهاتووە، خۆی ماتکردبوو، لە کەسی نەدەپرسییەوە. ناونیشانی ماڵەکەیانم، لە (جەلال) وەرگرت و هەرچی چۆنی بوو، دۆزیمەوە. ماوەیەکی زۆر پێکەوە دانیشتین و گەلێ قسەمانکرد. خوا هەڵناگرێ، (شێرزاد) زۆر مەردانە هاتەپێشەوە و ئامادەیی خۆی پیشاندا. پێکەوە کاربکەین، هەرچی من بمەوێ و بیڵێم، ئەو پێی قایلبێ. پێشەکی بڕیارماندا، من سەردانێکی گرتووخانە بکەم، تا دید و بۆچوونی ئەو دوو برادەرە بزانم، پاشان یەکدی ببینینەوە و بڕیارێکی بنەبڕی بدەین. هەروەها ڕێککەوتین، مانگی (2)جار یەکدی ببینین، هەر جارەی بە نۆرە، سەر لە یەکدی بدەین.

گرتووخانەی ئەبوغرێب

سەرەتای مانگی (7)ی ساڵی (1977) بوو، بەرەو (بەغدا) چووم و سەرم لە گرتووخانە دا. لە پێشدا (فەرهاد)م بینی، تەنیا هەر خێزانەکەی لابوو. یەکدیمان ماچکرد و یەکسەر گوتی: هەرچییەکت گوت، هەمووی ڕاست دەرچوو. بەس نەبوو، من لەگەڵ (ئازاد) بووم، ئەگینا زۆر کەسی تووشدەکرد! ئیدی کەمێ لای دانیشتم و هەموو دەنگوباسەکانم، بەپەلە بۆ گێڕایەوە. بڕیارەکانی خۆمانم بۆ باسکرد و داوای نووسینەکانی خۆشمم لێ کردەوە. بەڵام (فەرهاد) وەک هەمیشە، ڕای خۆی دەرنەبڕی، هەر هێندەی گوت: نووسینەکانمان هەمووی سووتاند. بۆ کارکردنیش بزانە، کاک (ئازاد) دەڵێ چی؟

ویستم، یارمەتییدەم و هێندێ پارەی بدەمێ، بەڵام قەبووڵی نەکرد و گوتی: براکانم باری ئابوورییان باشە، هیچم ناوێ. (ئازاد) هیچی نییە و خێزانی زۆرە، یارمەتی ئەو بدەن. پاشان چوومە لای (ئازاد)، بە کەسوکار و برادەر، چواردەوری گیرابوو. خێزانەکەی و منداڵەکانی، دایکی و خوشکەکانی لابوون. هەر لە دوورەوە دایکی چاوی بە من کەوت، گوتی: جگە لە ئەم پیاوە، کەسی دیکە سەری لێ نەداوین! یەکدیمان ماچکرد و هەر زوو، هەموویانی بەڕێکرد. لە یەکدی نزیکبووینەوە و دووقۆڵی دەستمان بە وتەووێژ کرد. هەموو هەواڵەکانم پێ ڕاگەیاند و گوتم: بڕیارمانداوە، من و (شێرزاد) کاربکەین. بە مەرجێ مۆر و چاپەکە، هەموو نووسینەکانمان بدەنێ. گوتی: گەر ئێوە بە ناوی (پاسۆک)ەوە کاربکەن، لە سەداسەد ئێمە لێرە هەڵدەواسن، چونکە ئێمە بە مارکسی خۆمان ناساندووە و گوتوومانە: (پاسۆک) هەر نییە و ئاگامان لێی نییە. پاشان گوتی: لەبەرئەوە بە هیچ شێوەیە ڕازی نین، کاربکەن و ئامادەش نەبوو، شتەکانمان بداتێ. تا دواجار گوتی: بە هەموو شێوەیە دەبێ، چالاکی (پاسۆک) بوەستێنرێ. گەر (جەلال)یش چووەدەرەوە،

نابێ بە ناوی (پاسۆک)ەوە کاربکا. پاشان ئەو پارەتییەی بەدەسپێشخەری خۆم، لە هێندێ برادەری وەک (برایمی حەمەعەلی، سەروەت، مەنسوور و دارا جاف) کۆمکردبووەوە، دامێ و ئەویش لە ناچاریدا، بە شەرمێکەوە وەریگرت.

ماڵاوایی

دوای ئەوەی لە گرتووخانە گەڕامەوە، ئێوارەیەک (جەلال) هات و (سەروەر) ناوێکیشی لەگەڵ بوو. بەڕاستی، من زۆرم پێ ناخۆشبوو، بە یەکێکی دیکەم بناسێنێ. چونکە من ئاگادارمکردبوو، ئامادەنیم، کاریان لەگەڵ بکەم. ئیدی چ پێویستەکا، بە یەکێکی دیکەی نەناسیاوم بناسێنێ؟! تازە چارنەبوو. هەرسێکمان پێکەوە دانیشتین و هەموو ڕاسپاردەکانی ئەوانم بۆ باسکرد. گەلێ قسەمانکرد و گوتی: من دوو بەیانی دەچمەدەرەوە، با ئەم هاوبیرەمان لەنێوانمدا بێ، بە نامە ئاگاداری یەکدی دەبین.
من دەمزانی، واز لە من ناهێنن. دووریش نییە، بە ئەو کارە هەڵەشە و هەلانەی خۆیان، من و چەن هاوبیرێکی دیکەش، بەخۆرایی تێوەئەگلێنن! بەڵام هیچ چارم نەبوو، چونکە ئەوە ڕەوشت و ویژدانی من نەبوو، لە ئەو ڕۆژەرەش و تەنگانەیەی ئەوانی تێکەوتبوون، دەسبەرداری هاوبیرەکانی خۆم بم و لێیان دوورکەومەوە. لەبەرئەوە ناونیشانی (سەروەر)م وەرگرت و گوتم: تۆ مەیە بۆ ئێرە، خۆم هەفتەی دووجار، سەرت لێ دەدەم. گەر شتێکی زۆر پێویستیش هەبوو، تێلیفۆنم بۆ بکە و خێرا دەتدۆزمەوە. ئینجا (جەلال) ماڵاواییکرد و ڕۆیشتن.

جەلال کولەکەی بێدەنگی شکاند!

ملازم (ستاری سەعید خەلەف)، لە ڕۆژی (**1. 1. 1977**)ەوە، بە شێوەیەکی نهێنی، سەرەداوێکی قرچۆکی پێوەندی، لەگەڵ (پاسۆک)دا گرێدابوو. کاتێ (جەلال) چووەدەرەوە، یەکسەر (ستار)ی دۆزیبووەوە. کورد دەڵێ: ماڵ خۆی لە خۆیدا نەبوو، میوانیش ڕووی تێکرد! هەرچەندە هاوبیرانی گرتووخانە بڕیاریان ئەوەبوو، نە لەنێو شار و نە لە شاخ، کەس بە ناوی (پاسۆک)ەوە کارنەکا، چونکە دەترسان، لەسێدارەیانبدەن. بەڵام هەر ئەو ڕۆژەی (جەلال) گەیشتبوو، خۆی بۆ نەگیرابوو، یەکسەر هەموو شتێکی ئاشکراکردبوو، بانگی (پاسۆک)ی با ئاشکردا دابوو!
پاشان لەگەڵ هاوبیر (ستار)دا، لەسەر شێوازی کارکردنی (پاسۆک) و هێندێ خاڵی دیکە، ناکۆکی لەنێوانیاندا سەریهەڵدبوو. (جەلال) مۆرەکانی پێ دەبێ و دەڵێ: من لێپرسراوی

کۆمیتەی سوپایی (پاسۆک) و نوێنەری سەرکردایەتی هەرێمی باشوورم. دەبێ، هەمووتان گوێ لە من بگرن. بە کوردییەکەی دەیەوێ، ئەوان دوایکەون و ئەمیش لێپرسراویان بێ!

(ستار) جگە لە ئەوەی دەمێبوو، لە دەرەوەبوو، کۆمەڵی پێشمەرگەی باشی لەگەڵبوو، خۆیان لە بنباڵی (پارتی)دا حەشاردابوو، وەک کادیرێکی سەربازی و ئەفسەرێکیش، نە بڕوا بە قسەکانی (جەلال) دەکا و نە وەک فەرماندەیەکیش پێی ڕازیدەبێ. ئەو شێوازە کارکردن و خۆئاشکراکردنەشی، لا ڕاست نایێ، بەڵکوو (ستار) ویستبووی، چۆن لەگەڵ (ئازاد) و (مەنسوور)دا ڕێککەوتبوو، هەر بە ئەو شێوەیە کاربکا و بەردەوامبێ. ئیدی لەسەر ئەوە تێکچووبوون، ناکۆکی لەنێوانیاندا دروستبووبوو و لە یەکیش جیابووبوونەوە. لەڕاستیدا، (جەلال) پیاوێکی زۆر تووڕەبوو، زوو هەڵدەچوو، بەرانبەرەکەی دەشکاند و خۆی بەسەردا دەسەپاند، ئەوەش بە ئەفسەرێکی سوپای وەک (ستار) قەبووڵ نەدەکرا و سەری بۆ کەس شۆڕنەدەکرد!

کردنەوەی ماستەر

ساڵی (**1977**) بوو، بۆ یەکەمین جار، لە هێندێ بەشی کۆلێژەکانی زانکۆی (سولەیمانی)، خوێندنی ماستەر کرایەوە. منیش وەک مامۆستایەک لە بەشەکەی خۆمان، نووسراوێکم نووسی و داوامکرد، لە خوێندنی باڵا وەرمگرن. ئەو ساڵە نزیکەی (**20**) کەس داواکارییان پێشکەشکردبوو. تەنیا (**2**) کەسیشیان دەویست!

مانگی (**10**)، تاقیکردنەوە دەسپێکرد و لە تاقیکردنەوەکەدا زۆر باشبووم. بەڵام لە ئەنجامدا وەرنەگیرام. هەر بە یەکەمین ساڵیشدا بۆم دەرکەوت، ڕێکخستنی (بەعس) لە زانکۆ بڕیاردەدەن، کێ وەرگیرێ. ئەوانیش یەکێکیان وەردەگرت، کە لە هەموو ژیانی خۆیدا، کاری ڕامیاری لە پارتێکی کوردی و (کوردستان)یدا نەکردبێ، یا وەک ئەو ڕۆژانە، لەنێو کوردیدا باوبوو، حەیەسەوزەکەی قووتدابە و لەگەڵ (بەعس) کاریبکردایە. گەر نەبووایە بە بەعسیش، دەبووایە، بەڵێننامەیەکی بنووسیایە، کە لە هیچ پارتێکدا کارناکا. ئینجا وەردەگیرا. ئەو کارەش لە کەسانێکی کوردپەروەر نەدەوەشایەوە!

بێدەنگی

ئەو دوو هاوبیرە، لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب) بوون و چالاکی (پاسۆک)یان وەستان. (جەلال)یش لە دەرەوەبوو، هیچ دەنگی نەبوو. بێدەنگییەکی سەیر، باڵی بەسەر هەموو شتەکاندا کێشابوو. لە زمانی خەڵکەوە، هەواڵەکانی شۆڕشم دەبیست. (سەروەر)یش بە هیچ شێوەیە، دیار نەبوو. منیش بیرمکردەوە و لەبەرخۆمەوە گوتم: با من هەنگاوبنێم.

دووکانەکەی (سەروەر)، لەبەر حەوزە وشکەکە بوو. ڕۆژی چووم، بیبینم، دەرابەکەی داخرابوو، ڕۆژی دوایش هەر چوومەوە، دیسان دووکانەکەی داخرابوو، منیش تێگەیشتم، سەردانی (بەغدا)ی کردووە و هەفتەکەی دیکە دێتەوە.
دوای هەفتەیەک، سەرم لێ دایەوە، دووکانەکەی هەر داخرابوو، ئیدی خۆم بۆ نەگیرا و لە دراوسێی دووکانەکەیم پرسی: کاک (سەروەر) لە کوێیە؟ گوتی: بۆ نەتزانیوە؟ گوتم: چی بووە؟! گوتی: لە (بەغدا) گەڕاوەتەوە، لە ڕاگەکە دایانبەزاندووە و گرتوویانە، ئەوا ماوەی دوو هەفتەیە گیراوە و بێ سەروشوێنە. ئیدی منیش یەکلاییبوومەوە، خێرا پاشەوپاش گەڕامەوە. زۆرم پێ ناخۆشبوو، بەڵام یەک تۆز نەسڵەمیمەوە و نەترسام، چونکە لێکمدایەوە، گەر لە ماوەی ئەو دوو هەفتەیەدا، ناوی منی بە سیخوڕەکانی (بەعس) نەگوتبێ، تازە لە مەترسی ڕزگارمبووە!

مژدەیەکی خۆش

ماوەیەکی زۆر، بە ئەو شێوەیە ماینەوە، هیچ دەنگ و ڕەنگی کەس نەبوو. ئێوارەیەک (ئەنوەری عەلی نەجار)، لە دەرگەی دا و منیش میوانداریییەکی باشم کرد. هەموو کرفتەکانی شۆڕشی، بەدرێژی بۆ باسکردم.

(1984 – 1946)

پاشان هەواڵی (سەروەر)ی پێ گەیاندم و گوتی: چووە بۆ (بەغدا)، ناوەکەی لە خاڵی پشکنینی دووڕیانەکەی نێوان (دووکان) و (کەرکووک) دەبێ، دایدەبەزێنن و دەیگرن. دوای ئەوەی لە (کەرکووک) دادگایدەکرێ، فرمانی خنکاندنی بەردەچێ و چاوەڕێی

مەرگ ئەکا. بەڵام لەگەڵ (سەلامی مەلاعەبدوڵڵا)دا پێکەوە دەبن. ڕۆژێکیان هەڵیان بۆ هەڵدەکەوێ، لەگەڵ کۆمەڵێ زیندانی دیکەدا ڕادەکەن و تا (سولەیمانی) ناوەستنەوە. پاشان هەر زوو دێتەدەرەوە و ئێستە، لای (پاسوک) پێشمەرگەیە.
بەڕاستی، هەواڵێکی زۆر خۆشبوو، چونکە (سەروەر)، پێشمەرگەیەکی زۆر ئازابوو. ئەو کاتەش، (ئەنوەر) لەگەڵ هاوبیر (جەلال)دا بوو، دوو شەو لای من مایەوە. منیش هەموو هەواڵەکانی گرتووخانە و دەنگوباسەکانی نێوشارم بۆ باسکرد. نامەیەکیشم بۆ (جەلال) نووسی.

دەنگۆی گفتوگۆ

دوای ئەوەی کۆمەڵێ کادیری (کۆمەلە) و (یەکێتی)، لە دەرەوەی وڵات گەڕانەوە، دەنگۆی ئەوە بڵاوبووەوە، گفتوگۆ لەنێوان (یەکێتی) و (بەعس)دا هەیە. ئەوەی ئەو کاتە من بیستم، ئەوەبوو، بەعسییەکان بە سەرانی (یەکێتی)یان گوتبوو: ئێمە نازانین، لەگەڵ کێ دانیشین و گفتوگۆبکەین. ئێوە لەنێوخۆتاندا ڕێککەون، ئەو کاتە وەرن، قسەدەکەین و ڕێکدەکەوین. سەرانی (یەکێتی)ش بڕیاریاندا، ئەو هێزانەی لە نێوچەی (شارباژێر) هەبوون، پەلاماریاندا بیخەن. ئەوەبوو، (نەوشیروان مستەفا) و ملازم (عومەر)، چەن نامەیەکیان بۆ (ستار) و (عەبدولمەلیک) نووسیبوو، داوایان لێ کردبوون، لەگەڵ ئەواندا بن، یا لە ئەو ناوە نەمێنن. چونکە ئەوان لە (کوردستان)، ڕێ بە دوو لەشکری و چەن کوێخایەک نادەن. ئەو کاتە (جەلال)یش بە ناوی (پاسوک)ەوە، لەنێو ڕیزەکانی (یەکێتی)دا بوو.
دیارە، (ستار) و ئەوانیش نەیانویستبوو، لەگەڵ (یەکێتی) تێکەڵاوبن، بۆئەوەی خوێنیش نەڕژێ، وازیانهێنا و لە کۆتایی ساڵی (**1977**)دا، هەموویان گەڕانەوە و خۆیان بەدەستەوەدا. بەڕاستی کاتێ ئەو هەواڵەم بیست، زۆر زۆرم پێ ناخۆشبوو، ئیدی هیچ هیوایەکم، بە ئەو جۆرە کەسانە نەما، تەنانەت بەخێرهاتنەوەی هاوڕێ نزیکەکانی وەک (ئەنوەری عەلی نەجار، کەریمی دادەمەنە ...)شم نەکرد. چونکە لەنێوان هێزی پێشمەرگە و شۆڕش، (بەعس) و دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)دا، دوژمنیان هەڵبژارد! بەڵام با بەویژدانەوە بڵێم: لە هەموو ئەو ماوەیەی (ستار) گەڕابووەوە، خراپەیەکی بەرانبەر کورد نەکرد و دژی شۆڕش نەبوو. بەڵکوو بەپێچەوانەوە، یارمەتی هاوڕێکانی خۆی دەدا. زۆربەی ئەفسەرەکانی سوپا و مفەوەزەکانی پۆلیسی، وەک (مەنسووری شێخ کەریمی حەفید، کەریم سەلام، شێرکۆی عەبدوڵڵا دەروێش، حەمەشەوقی، عەلی حاجی سەعەرەش، فەرەیدونی حەمەی شێخەلی، حیکمەتی عەبەپاشا، نەجاتی عومەرە گزج ...)، لە نێوەڕاست و خوارووی (عێراق)ەوە، بۆ (سولەیمانی) گەڕاندەوە. جگە لە ئەوەی زۆربەی کات، چەندین پێشمەرگەی برینداری وەک (بابەتایەر)، یا هێندێ کادیری دیکەی

بە کارێکی تایبەتیی شۆڕش، سەردانی شاریان دەکرد، یا بۆ خەواندنەوە و کارێکی تایبەتی خۆیان دەهاتنەوە، وەک (ملازم مەنسوور، ملازم عومەر و جەلالی حاجی حوسێن)، لە ماڵی ئەوان خۆیان دەشاردەوە و بە باشترین شێوە ڕاژەیدەکردن، پاشان بەرێیدەکردن.

هەواڵێکی جەرگبڕ

ڕۆژی (**31. 1. 1978**) بوو، لە زانکۆ لە جێگەکەی خۆم دانیشتبووم، سەرمایەکی سەیربوو، بەفرێکی زۆر باریبوو، لەپڕ خاتوو (شەونم ئەسعەد بابان)، لە پەنجەرەکەوە بانگیکردم و بەدەم هەنسکی گریانەوە گوتی: (ئارام)یان کوشت. وا بزانم، خزمی خاتوو (شەونم)یش بوو.
ئەو ڕۆژەم هەرگیز لە یادناچی، بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، چونکە (ئارام) کوڕێکی هەڵکەوتووبوو، گەنجێکی ڕووناکبیر و نووسەرێکی باشبوو، لەسەرخۆ و هێمن بوو. جگە لە ئەوەی، لە هەموو کادیرەکانی دیکەی (کۆمەڵە) پتر، (کوردستان)یانە بیری دەکردەوە. دواتر بۆمان ڕوونبووەوە، کە جاشە خۆفرۆشەکانی (تەحسین شاوەیس) لە بەری (قەرەداغ)، پەلاماری گوندی (تەنگیسەر)یان داوە و (ئارلم)یان شەهیدکردووە.
سەیر ئەوەبوو، کاتی (پارتی) بە هاوکاری (بەعس)، ڕۆژیی (**12. 9. 1996**)، شاری (سولەیمانی)یان داگیرکرد، ئەو جاشە ڕوورەشانە، زۆر بێشەرمانە، لە پەیکەرە بەردینە بێگیانەکەی (ئارام) بەربوون و شکاندیان! ئاخر ئەو خۆفرۆشە ترسنۆکانە، نەک هەر بە زیندوویی، لە (ئارام) و بیروباوەڕەکەی دەترسان، بەڵکوو دوای مردنیشی، سڵیان لە پەیکەرەکەی دەکردەوە!
بەلام دوای (**21**) ساڵ و ڕۆژی (**31. 1. 2018**)، پەیکەرێکی دیکەی نوێی جوانتریان، بۆ (شاسوار جەلال – ئارام) دروووستکردەوە و لەنێو چەقی دەروازە گەورەکەی (باخی گشتی) شاردا دایاننا. بەڕاستی ئەو ڕەوانشادە نەمرە لەخۆبووردووە، شایستەی زۆر لە ئەوە زیاترە!

ملازم جوامێر

ڕۆژی (**16. 5. 1977**)، کۆمەڵی لاوی کوردی نیشتمانپەروەر، لە (بەغدا) تەقەیان لە خۆفرۆشی ئاوێبار (عوسمان فایەق)ی بەڕێوەبەری (دەزگەی چاپ و بڵاوکردنەوەی کوردی) کرد و کوشتیان. سەرەتا کەس نەیدەزانی، ئەم کارە قارەمانانەیە، لەنێوجەرگەی دوژمنی داگیرکەردا، کێ کردوویەتی! بەلام بە شێوەیەکی گشتی، خەڵک زۆریان پێ

خۆشبوو، چونکە خۆی بە دوژمن فرۆشتبوو. پاشان ئاشکرابوو، ڕێکخراوی (هەڵۆی سوور)، ئەو کارەیان کردووە. لەسەر ئەوە خەڵکێکی زۆریان گرت. یەکێ لە ئەوانە هاوڕێم (بیستوونی مەلاعومەر) بوو.
بە داخەوە دوای ماوەیە، هێڵێکی ڕێکخستنی نهێنی (ی. ن. ک.)، بەهۆی سیخوڕێکی خۆفرۆشی زوڵەکوردیکەوە ئاشکرابوو. ڕۆژی (**21. 8. 1977**)، چەن ئەندامێکی ڕێکخراوەکە وەک (سەلمان داود، شێرۆ قادر عەبدولرەزاق و ملازم جوامێر ...) دەسگیرکران. دوای ئەوەی ئەشکەنجەیەکی زۆریان دان، هەوڵی ڕاکردنیان دا. بەڵام هەموویان گیرانەوە و ڕۆژی (**10. 4. 1978**)، لەسێدارەدران!
دوای ماوەیە (بیستوون) بەربوو، بە ڕێککەوت لەبەردەرکیسەرا بینیم، یەکدیمان تێر ماچکرد و گوتی: با پێکەوە سەری لە (عەلەخڕە) بدەین. تەقەیان لێ کردووە و لە ماڵەوە کەوتووە. سواری ترومبیلەکەم بووین و چووین. (بیستوون) لە ڕێ بۆی باسکردم، پیاوکوژەکانی (ئەمنی عامە)، چەن ئازاریانداون، تا ئەندامانی ڕێکخراوەکەش گیران و درندەکانی (بەعس)، بۆیان ساغبووەوە، ئەمانە بێتاوانن و ئاگایان لە ئەو کارە نییە، بەریان نەدابن.
(بیستوون) کوڕێکی ئازا و چالاک، نیشتمانپەروەرێکی دڵسۆز و پاک بوو، هەر لە ساڵی (**1964**)ەوە و لە تەمەنی (**16**) ساڵییەوە، لە ڕیزەکانی شۆڕشی (**11. 9. 1961**)دا پێشمەرگە بوو. کاتێ ساڵی (**1974**)یش، جەنگ لە (کوردستان) دەسپێکردەوە، سەرەتا لە دەزگەی (پاراستن) و پاشان لە هێزی (خەبات) پێشمەرگەبوو. لە شەڕە قوورسەکانی بەرەی سەرکردایەتی، زۆر خراپ بریندارببوو. لە شۆڕشی نوێی گەلەکەشماندا، بەشداریکردووە. بە کورتی، چەندین ساڵ پێشمەرگەبووە و چەن جارێکیش بریندارکراوە، تا ڕۆژی (**23. 11. 1987**) شەهیدبوو.

(**1948 – 1987**)

کارەساتی هەکاری

ئەوەی چەن جارێ، (جەلالی حاجی حوسێن) بۆی گێڕاومەتەوە، ئەوەبوو، لەلایەکەوە مەترسییەکی گەورە هەبوو، سوپای دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق)، هێرش بۆ سەر بارەگەی سەرکردایەتی شۆڕش بکا. لەلایەکی دیکەشەوە، سەرکردایەتی (یەکێتی) ویستبوویان، بۆ ماوەیە بارەگەی سەرکردایەتی، بۆ ناوچەکانی نزیک سنوورەکانی (توورکیا) و (سووریا) بگوێزنەوە، تا پێوەندییەکانیان بە جیهانی دەرەوە ئاسان و پتربێ، ڕێی هاتوچۆ، هێنانی چەک و پارە و پێویستییەکانی شۆڕشیش، باشتر مسۆگەربکەن.

وەک هێندێ لە کادیرەکانی (یەکێتی)ش دەیگێڕنەوە، سەرکردایەتی (یەکێتی)، پێشەکی (ئیدریس بارزانی)یان ئاگادارکردبوو، بۆ چ مەبەستێ دەچن. بەڵام ئەوان وەڵامیان لێ نەگێڕابوونەوە. لەگەڵ ئەوەشدا، لە ئەو نێوە و لەسەر سنوورەکانی (توورکیا)، هێزێکی سەرکردایەتی کاتی (پ. د. ک.)، بە سەرکردایەتی (سامی عەبدولڕەحمان)ی لێ دەبێ. هێندێ لە هۆزە کوردەکانی باکووری (کوردستان)یش کۆدەکەنەوە، تا یارمەتییانبدەن.

هێزەکەی (یەکێتی)، دەورووبەری (**1000**) پێشمەرگە دەبن و بەڕێدەکەون. هێزەکانی (پارتی) و هۆزە کوردەکانی باکوور، سنوورەکانیان لێ دەتەنن و خۆیان قایمدەکەن. ڕۆژی (**1. 6. 1978**) لە هەموو لایەکەوە، پەلاماری هێزەکەی (یەکێتی) دەدەن و شەڕ دەسپێدەکا. ئەم گەمارۆدان و شەڕە گەورەیە، تا ڕۆژی (**19. 6. 1978**) بەردەوامدەبێ. لە ئەنجامدا گەلێکیان لێ بریندارەدەکەن و دەکوژن. هێندێکیان دەگیرێن. هێندێکی دیکەیان هەر لە سەرمان و برساندا ڕەقدەبنەوە. هێندێکی دیکەیان، بە دیوی (ئێران)دا هەڵدێن و خۆیان بەدەسەوەدەدەن. هێندێکی دیکەشیان بەرەو (عێراق) دەگەڕێنەوە. بە کورتییەکەی هەموو هێزەکەیان پەرتوبڵاودەکەنەوە.

پاشان (پارتی) بە ئەوە تاوانباریکردن و پاساوی ئەو هێرشەی بە ئەوە داپەوە، گوایە پێوەندییان بە (بەعس)ەوە هەبووە و هاتوون، ئەو نێوچانە پاککەنەوە. بۆیە هەموو سنوورەکانیان لێ گرتوون و دەسیان لێ وەشاندوون!

بەڕاستی ئەوە کارەساتێکی ماڵوێرانکەرانە و دڵتەزێن بوو، کارەساتێکی هێندە گەورەی نەتەوەیی بوو، لە شۆڕشی نوێماندا ڕوویدا، ئاگرێکی گەورەی یەکەمین جەنگی نێوخۆی، لەنێوان (پارتی) و (یەکێتی)دا هەڵگیرسان و هەر نەکوژایەوە، تا ساڵی (**1986**) بەرەی کوردستانی دروستبوو.

هەر کەسێ کەمێ بە وردی، هەردوو نووسینەکانی (سەییدکاکە - بیرەوەری پێشمەرگەیەک) و نامیلکەکەی (نەوشیروان مستەفا – کارەساتی هەکاری) بخوێنێتەوە، زۆر بەباشی، لە ڕاستی هەموو ڕووداوەکان تێدەگا! ئەوەی لە هەمووی ناخۆش و ناشیرینتر بوو،

ئەوەبوو، بۆ یەکەمین جار لە مێژووی نوێماندا، کورد دەستی لە دیلە کوردەکانی برای خۆی وەشاند، چەندین سەرکردە و پێشمەرگەی ئازای وەک (عەلی عەسکەری، دوکتۆر خالید، شێخ حوسێن بابەشێخ)یان، بە چەکی قورس خەڵتانی خوێنکرد. لەبەرئەوە زامێکی گەلی گەورە و قووڵیان، لە دڵ و دەروونی کۆمەڵانی خەڵکی نیشتمانپەروەرانی کورددا بەجێهێشت و هەرگیز سارێژنابێتەوە! لە ئەو بارەیەوە لە رەوانشاد (جەوهەر نامیق)م پرسی، بۆ ئەمەیان کرد و کێ پێی کردن؟ گوتی: فرمانی سەرکردایەتی بوو، ئێمە تەنیا فرمانەکەمان جێبەجێکرد!

دەربازبوون

دەمێبوو، خوالێخۆشبوو (سەروەت)ی هاورێم، هەوای خوێندن و (ئەورووپا)، لە کەللەی دابوو. ساڵی (**1974**) ویستی، لەرێی شۆرشەوە بڕوا بۆ خوێندن، بەلام هەوڵەکەی سەری نەگرت. کاتێ دوای هەرەسەکە گەرایەوە، هەمیشە رۆژی دەژمارد، بۆئەوەی رۆژێ زووتر، خوێندنی زانکۆ تەواوکا، بەرەوە دەرەوەی وڵات بڕێ دەرچێ و بە ئاواتە دێرینەکەی خۆی بگا. مانگی (**6**)ی ساڵی (**1978**)، خوێندنی بە پلەیەکی باش تەواوکرد. لە نیوەڕاستی مانگی (**7**)دا بوو، بەرەو (بەغدا) رۆی، تا ڤیزەی وڵاتەکانی (تورکیا، بولگاریا و نەمسا) وەرگری.
ئێوارەیەکی درەنگ، لە یانەی فەرمانبەران من و (شوانی عوسمان فایەق)ی هاورێم دانیشتبووین. (رەفیقی ئەحەکەچەڵ) هات و گوتی: ئەورۆ لە زانکۆ، سیخوورەکانی (بەعس) هاتن، (کامەران موکری)یان گرت و هەواڵی (سەروەت)یشیان پرسی.
منیش کە ئەو هەواڵەم بیست، زۆر سەیرم لێهات، چونکە (سەروەت) لە دوای هەرەسەوە، هیچ جۆرە چالاکییەکی نەبوو! هەر لە دوای کۆنفرانسەکەی سەرەتای ساڵی (**1977**)یشەوە، هیچ پێوەندییەکی رامیاری، بە هیچ رێکخراو و پارتێکەوە نەبوو. دوای ئەوەی (ئازاد) و (فەرهاد)یش گیران، رێکخستنی (پاسۆک) وەستا و پەکیکەوت. ئاخۆ دەبێ، بۆچی بە دوایدا بگەرێن؟! چی روویداوە؟! خۆ گەر (سەروەت) کارێبکردایە، من دەمزانی، یا گەر شتێکی لەسەر بووایە، بە هەموو لێکدانەوەیەک دەبووایە، منیش تێوەگلامایە. چونکە هەمیشە پێکەوەبووین و ئاگامان لە کاروباری یەکدی بوو!
هەر ئەو کاتە، من و (شوان) یەکسەر چووین بۆ ماڵی (سەروەت). بەلام (رەفیق) پێشتر ئاگاداری باوکی کردبوو. کە چووین، هەموو لەرزیان لێهاتبوو، نەیاندەزانی، چی بکەن. ئێمەش بڕیارماندا، هەر ئەو شەوە، بەرەو (بەغدا) بڕۆین و ئاگاداریکەینەوە. ئەوەبوو، من و (شوان) سواربووین و کاژێری (5)ی بەیانی گەیشتین. هەر زوو لە سەربانی

ئوتێل (عەلی) نزیمەوە و گەیشتمەسەری، لە دوورەوە بینیم، بەدەم خەوەوە زەردەخەنە گرتبووی، دیاربوو، خەوی خۆشی بە (ئەورووپا)وە دەبینی! بەلام وەک دەڵێن: ئاگای لە مەحموودی بێ زەوا نەبوو! بە هێواشی، لەسەر قەراغی قەرەوێلەکەی دانیشتم و ماچمکرد، ئەویش یەکسەر چاوی هەڵێنا، ماچیکردم و گوتی: کاکە گیان! ئەوە هاتی؟ گوتم: تا زووە هەستە، با بچینەخوارەوە. ئیدی هیچمان دەنگمان نەکرد و بە هێواشی، لە سەرپانەکە دابەزین. لە ژوورەوە پێم گوت: بەپەلە خۆت کۆکەرەوە، (شوان) لە خوارەوە چاوەڕێمانەدەکا. گوتی: بۆچی؟ چی بووە؟ گوتم: لەنێو ترومبیلەکەدا، هەموو شتێکت تێدەگەیەنم. پارەی ئوتێلەکەی دا و بەپەلە ڕۆیشتین.
لەگەل (شوان) سواربووین و هەموو بەسەرهاتەکەم بۆ گێڕایەوە و گوتم: بروانامەکەم، بەعسییەکان بزانن، تۆ لە کوێی؟ لەبەرئەوە ئێستە لە ماڵی ئەو خزمەتان، لە (گریعات) دادەنێین. ئەم ماوەیە لە ئەوێ بمێنەرەوە و ئیشەکانی خۆت تەواوکە. گوتی: باشە و هەموو ڤیزەکانیشم وەرگرتووە. بەلام ئەو شتانەم لە ماڵەوە بۆ بێنە. لەگەل دوو وێنە لە ژوورەکەی خۆم هەڵواسراوە، یەکێکیان هی خۆم و خۆتە، ئەوی دیکەشیان هی من و (شێرکۆ بێکەس)ە. ئیدی ئەومان لە ئەو ماڵە دامەزراند. لەگەل (شوان) نانی بەیانیمان خوارد و یەکسەر بۆ (سولەیمانی) گەڕاینەوە.
بەڕاستی، هەردووکمان زۆر ماندووبووبووین. هێندەمان خەوەهات، چاومان بە ئاستەم هەڵدەهات، بەتایبەتی (شوان)، چونکە شەو و ڕۆژی بوو، بەردەوام ترومبێلی لێدەخوڕی. گەرمای هاوینیش، هێندەی دیکە بێزاریکردبووین. هەرچی چۆنێ بوو، گەیشتینەوە. یەکسەر چووین بۆ ماڵی (سەروەت) و لە دەنگوباسەکان ئاگادارمانکردنەوە. ئەوانیش هەر ئەو ڕۆژە بۆ ماڵاوایکردن، بۆ (بەغدا) بەڕێکەوتن.
ئیدی هەموو ئەو ئیشانەی لە (سولەیمانی) مابووی، لە ماوەی ڕۆژێکدا تەواومکرد. سەرم لە (کەرکووک)یش دا، پەرلەی نێوان سەرکردایەتی (پاسۆک) و (جەمال نەبەز)یشم، لە (شێرزاد فاتیح) وەرگرت، تا لە (ئەورووپا) بارمەتییدا.

جارێکی دیکە بەرەو بەغدا

بۆ ڕۆژی دوایی، من و برادەران (برایمی حەمەعەلی، کاوسی عەزیز بەگ)، لەگەل (شوان)دا سواربووین، هەمدیسان بەرەو (بەغدا) ڕۆیشتینەوە. کەمێ لە ئەو ماڵە دانیشتین، تا تاریکبوو، پاشان ماڵاوایمان لێ کردن و ڕۆیشتین. لەنێوبازاڕ هێندێ بیرە و خواردنمان بۆ ڕێ کڕی، لە کەناری (دیجلە) کەمێ دانیشتین و سەرو بیرەمان خواردەوە. بە هەلم زانی، هەرچی پێویستبوو، بە (سەروەت)م گوت. ئەویش دلی پڕبووبوو، گوتی: لە ئەم بارە ناسکەی گەلەکەمانی پێدا تێپەڕدەبێ، دەبووایە، ئێستە من بەرەو (ئەورووپا) ڕام

نەکردایە و ببوومایە بە پیشمەرگە. بەلام بلێم چی؟ تازە شتەکان وای لیهاتووە. منیش کەمی دلخۆشیمدایەوە و گوتم: چوونەدەرەوە هیچ کەلکێکی نییە. پاشان هەمووومان سواربووین و بەرەو (موسل) بەڕێکەوتین.

لە ڕێ هەموومان بەدەم خەوەوە وەنەوزماندەدا. لەپڕ نالەیەکی گەورە هات، هەموومانی راچلەکان. بەراستی من وامزانی، هێزەکانی دوژمن بە دوامانەوەن، بە ئاربیجی لێمان دەدەن. باشبوو، (شوان) خۆی تێک نەدا، یەکسەر ترومبیلەکەی ڕاگرت و گوتی: هیچ نییە، بەردێکی چکۆلانە، لەژێر تایەی ترومبیلەکەی پێشمانەوە دەرچووە، بەر جامی ترومبیلەکەم کەوتووە. جامەکەی وردوخاش کردبوو، نێو ترومبیلەکەش هەمووی وردە شووشە بوو. بەلام باشبوو، کەسمان بریندار نەبووین، چونکە هەر نالەیهات، هەموو خۆمان دانەواند!

نزیکی نیوەڕۆبوو، بە ماندووی و بە جامی شکاوەوە، گەیشتینە (موسل). یەکسەر جامەکەمان چاککردەوە، نانێکی باشمان خوارد و ئینجا، بەرەو (زاخۆ) ڕۆیشتین. دابەزین و چاوەڕێبووین، ناوەکان بخوێننەوە. گوتم: من لەبری تۆ دەچم، گەر گرتیانم، دەلێم: من ئیم و بەهەلە هاتووم، تۆش یەکسەر سواربە و خۆت ونکە. گەر زانیم، هیچ نییە، تۆش بە دوای مندا وەرەژوورەوە. سویجگەرچییەک لە تەنیشتمانەوە بوو، نەمانزانی، گوێی لە قسەکانمان بووە، پیاوی بوو، لە خەلکی (زاخۆ) دەچوو، هات و گوتی: گەر هەر گرفتێکتان هەیە، مەترسن، یارمەتیتاندەدەم. منیش زۆر سوپاسمکرد و گوتم: جارێ با بزانین. هەرگیز هەلویستی ئەو پیاوە مەردەم بیرناچێتەوە. جا نازانم ، هەستی نەتەوەیی پالیپێوەنابوو، یا دەلالبوو، دەیتوانی، بە پارە و بەرتیل، کارەکەمان بۆ جێبەجێکا و ڕزگارمانکا!

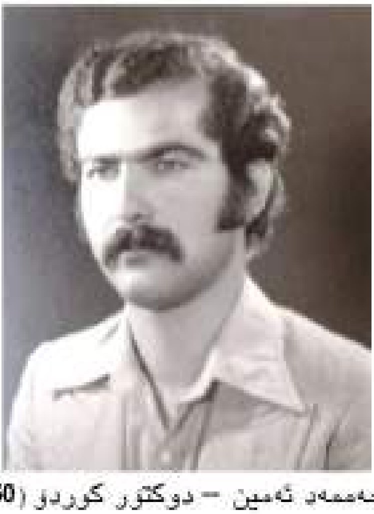

سەروەت موحەممەد ئەمین – دوکتور کوردو (1950 – 2016)

باشبوو، دوای ماوەیە، ناوی (سەروەت)ی خوێندەوە و هەردووکمان چووین. بەڵام ئەو چووەژوورەوە و من لەبەر دەرگەی ژوورەکە راوەستام، زۆری پێ نەچوو، دەم بەپێکەنین هاتەدەرەوە. هەر لە (بەغدا)شەوە، جێیەکمان لە پاسەکەدا بۆ گرتبوو، بە شۆفێرەکەمان گوتبوو، لە (برایم خەلیل) سواردەبین. ئیدی ئەومان سوارکرد و خۆشمان گەڕاینەوە. کاتێ گەیشتینەوە، (کامەران موکری) بەریوەبوو. لێم پرسی: چی بوو؟ گوتی: شتێکی وانەبوو، لەسەر کورێکی ویژەیی بوو، هێندێ پرسیاریان لێ کردم و بەریاندام!

زاخۆ

ماڵاوایمان لە (سەروەت) کرد و بڕیارماندا، پەلەنەکەین و لەسەرخۆ بگەڕێینەوە. لە زانکۆی (سولەیمانی)، برادەرێکی خەلکی (زاخۆ)مان هەبوو، ناوی (عومەر) بوو. هەر زوو ماڵەکەیمان دۆزییەوە، ئەو رۆژە تا درەنگانێ، نێو (زاخۆ) و دەوروبەرەکەی گێراین. پردی (دەلال)یشمان بینی، کە لە سەردەمی ئیمپراتۆریای (عەبباسی)دا دروستکرابوو. پردێکی زۆر بەرز، قایم و جوان بوو. ئاوێکی زۆر روون و خاوێن، بە بنیدا دەڕۆی و هەردوو بەری پردەکە، لەبەر خەلک بەرنەدەکەوت.

شەو لە ماڵی (عومەر) ماینەوە. بەلام لەبەر مێشوولە و پێکەنین، تا بەرەبەیان خەومان لێ نەکەوت. باوکی (عومەر)، پیاوێکی پیری بەساڵاچووی کوورِ بوو، لە ئەوە دەچوو، گرفتەکانی ژیان، پشتی چەماندبێتەوە. ڕیشێکی درێژی سپی بەربابووەوە، کلاوێکی رەنگاورەنگی قوچی لەسەرکردبوو، کلاوەکەی هەر لە قوچەهەڵچووەکانی (میسر) دەچوو! دەرپێیەکی سپی درێژی لەبەردابوو، مراخانی و پەستەکێکی زەردباوی بەسەرداکردبوو. پشتێنێکی زلیشی لەسەر بەستبوو. دیمەنێکی زۆر سەیری هەبوو، لەگەڵ ئەو تەمەنەشدا، پیرەپیاوێکی زۆر بە گوورِ و چالاک بوو.

درەختێکی گەورە، لە حەوشەکەیاندا بوو، بە تەختە شوێنێکی بۆ خۆی سازکردبوو، شەوانی هاوین لەسەر درەختەکە دەنووست. ئێمەش شەوێکی درەنگ، لە یانەی فەرمانبەران گەڕاینەوە، چاومان بە ئەو دیمەنە کەوت، لەبەر پێکەنین خۆمان بۆ رانەدەگیرا. جا وەرە، چەن کەسێکی خەلکی (سولەیمانی) بن و خواردبێتیشیانەوە، چاویان بە دیمەنێکی وا سەیر بکەوێ، دەبێ، چی بڵێن و چۆن پێبکەنن؟!! تەنانەت (عومەر)ی کوڕیشی وای لێهاتبوو، لە ئێمە پتر پێدەکەنی، وەک ئەوەی ئەوە یەکەمین جاربێ، باوکی بە ئەو شێوەیە ببینێ!

باوکی (عومەر) شەوباشی لێ کردین، بەسەر دارەکەدا سەرکەوت و لەسەر تەختەکە، لێی پاڵکەوت. (شوان) دەیگوت: ئەم برادەرە، دەڵێی (تەرەزان)ە و (کاوس)یش دەیگوت: مەیموون شەو لەسەردار دەنوێ!

جێیان بۆ ڕاخستین، من بەر ژێردرەختەکە کەوتم. خێرا لە ترساندا، جێگەکەی خۆم گواستەوە. کاتێ پاڵکەوتین و خەریکبوو، بنووین، باوکی (عومەر) تەپاوتل کەوتەخوارەوە، هەر زوو هەستایەوە و خۆی بە ژووردا کرد. ئیدی بە ئەو نیوەشەوە، پێکەنین دەسپێکردەوە. منیش بە (عومەر)م گوت: باشبوو، خوا سوزی نواند، (تەرەزان)ی باوک، هیچی لێ نەهات و بە ساغی دەرچوو!

بەیانی دوای نانخواردن، ماڵاوایمان لێ کردن، بەرەو هاوینەهەوارەکانی (سولاف) و (سوارەتووکە) بەڕێکەوتین. ماوەیەکیش لە ئەو ناوە ماینەوە، پاشان دەمەوئێوارە، گەیشتینەوە (سولەیمانی). هەرچەندە ئێمە بۆ ڕەوانەکردنی (سەروەت) چووین، بەڵام گەشتێکی خۆشیشمان کرد و لەبیرناچێتەوە!

کانیسارد

ڕۆژێکی خورەتاوی خۆشی، سەرەتای مانگی (8)ی ساڵی (1978) بوو، (مەنسوور) هات بۆ لام و گوتی: کاک (جەلال) پیاوێکی بە دواماندا ناردووە و لە (کانیسارد) چاوەڕێمان دەکا، بەڵکوو ترومبیلی پەیداکەین و سەرێکی لێ بدەین.

(مەنسوور) سوور دەیزانی، من جارێکی دیکە، کار لەگەڵ (پاسۆک) ناکەمەوە. بەڵام هەر وازی لێ نەدەهێنام و هیچ شتێکیشی، بێ من نەدەکرد. منیش هەرگیز دەسم بە ڕوویەوە نەدەنا و هەمیشە یارمەتیمدەدا.

ئەوەم بۆ (شوانی عوسمان قایەق)ی هاوڕێم باسکرد و داوام لێ کرد، یارمەتیمانبدا و بە ترومبێلەکەی خۆی بمانگەیەنێ. چونکە بڕوام بە کەسی دیکە نەبوو، ئەو داواکارییە پڕ مەترسییەی لێ بکەم. هێندێ مەزە و عەرەقمان کڕی، هەرسێکمان کەوتینەڕێ. کاتێ تەتەرەکە هات و بینیم، یەکسەر ناسیمەوە، ڕەوانشاد (عوسمان حمەساڵح) بوو، ساڵی (1974) لە بەتالیۆنی (4) سەرپەل بوو. کوڕێکی زۆر باش، ئازا و جێی بڕوا بوو. هەرچوارمان سواربووین و لەڕێی گوندی (سێتەک)ەوە، بەرەوخواربووینەوە. لەپڕ ترومبێلەکەمان وەستا، کاتێکی زۆری ویست، تا (شوان) چارەسەریکرد.

نزیکبووبووینەوە، لەسەر گردێ لامانداو دابەزین، مەزەمان دروستکرد، سەروو پێک عەرەقمان تێکرد و دانیشتین. تا گەر پێیان زانین، بە فڕۆکەی هێلیکۆپتەر بۆمان دابەزین، بڵێین: بۆ سەیران هاتووین و دەخۆینەوە.

سەرەتا (عوسمان) چوو بۆ نێوئاوایی. دوای ماوەیە هاتەوە و گوتی: هەموو شتێ ئاساییە، نێوئاوایی زۆر بێدەنگە و کەسی لێ نییە، با بڕۆین، کاک (جەلال) چاوەڕێتاندەکا. ئیدی شتەکانمان پێچایەوە و چووین بۆ ماڵی (کەریم کانیساردی). لە ئەوێ چاومان بە (جەلال) کەوت. (شەریفی خاڵەی کانیساردی)شی لەگەڵ بوو. من (شەریف)م باش

دەناسی، چونکە کاتی خۆی، لە بەتالیۆنی (4) سەرلق بوو، کوڕێکی تا بڵێی، باش و ئازابوو، (عوسمان حمەساڵح)یش، هەم خزم و هەم لای ئەو سەرپەل بوو، ئەو کاتەش هەردووکیان (پاسۆک) بوون.

ئەوەتەی (جەلال) ڕۆیشتبوو، ئەوە یەکەمین جاربوو، چاومان پێی بکەوێ. ڕێزێکی زۆری لێ گرتین و هێندێ قسەی خۆشمان کرد. پاشان نانمانخوارد و ژوورەکەیان بۆ چۆلکردین، تەنیا من و (مەنسوور) و (جەلال) ماینەوە، دەسمان بە قسەکردن کرد.

(جەلال) لە ئەو ڕۆژەوە چووبووەدەرەوە، تا ئەو کاتەی ئێمە چووین، بەدوورودرێژی، باسی هەموو بەسەرهات و ڕووداوەکانی بۆ کردین. لە باسی (هەکاری)دا، زۆر بە توندی دژی (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی) دوا، بە بەکرێگیراوی هەردوو دەزگەی ساواکی (ئێران) و میتی (توورکیا) تاوانباریکردن و بە ناپاک ناویبردن. زۆر بە شانوبازووی (یەکێتی) و هێزی پێشمەرگەدا هەڵیدا. ئەو کاتە (پاسۆک) لەنێو (یەکێتی)دا ئەندام بوو، (جەلال)یش هەم ئەندامی سەرکردایەتی (یەکێتی) و هەم فەرماندەی هەرێمی (شارباژێر) بوو!

چەن ڕۆژێ پێش ئەوەی پێکبگەین، بە کۆپتەر بۆیان دابەزیبوون، داکۆکییەکی قارەمانانەیان کردبوو. بەڵام سەیرم لە ئەوە دەهات، ئەم جارەیان (جەلال)، نە داوای لە من کرد، کاریان لەگەڵ بکەمەوە، نە داوای لە (مەنسوور)یش کرد، بچێتەدەرەوە! هەر هێندەی گوت: بیرم دەکردن، حەزمکرد، چاوم پێتان بکەوێ. تەنانەت گوتی: گەر پارەشتان پێویستە، با هێندێکتان بدەمێ. پاشان هەواڵی هاوبیرانی نێوشار و گرتووخانەی لێ پرسین، ئیدی دەمەوئێوارە بوو، لە یەکێ جیابووینەوە. مەزە و خواردنەوەکەمان بۆ بەجێهێشت و ئێمەش، بە ڕێی (دووکاتیان)دا گەڕاینەوە.

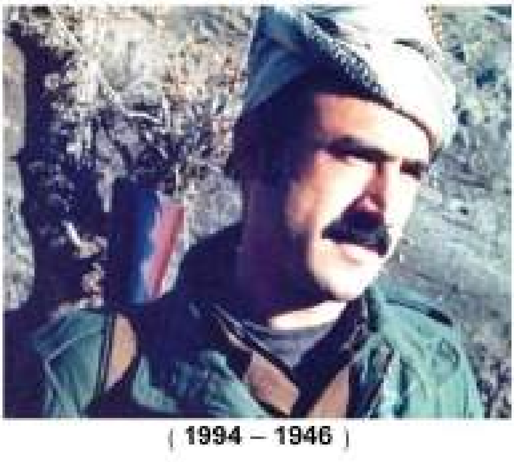

(1994 – 1946)

کارەساتێکی دڵتەزێن

ڕۆژی پێنجشەممەی ڕێککەوتی (**5. 10. 1978**) بوو، (کەریمە فەندی مەلا حەمەئاغا)، لەگەڵ کچە چکۆلەکەی (ئاوات)، کوڕە گەورەکەی (سامی) و خێزانەکەی خاتوو (فایزە) و هەردوو مناڵەکەی (ئامانج) و (ئالان)، ترومبێلی دەگرن و هەموو پێکەوە، بۆ سەردانی (بەشارەت)ی کچی، بە خۆشیخۆشی بەرەو (بەغدا) دەڕۆن. لە (خورماتوو) لادەدەن، تا کەمێ بحەوێنەوە و نانی نیوەڕۆ بخۆن. بەڵام فریاناکەون، دابەزن و پشوویەکبدەن، لە ئەو کاتەدا و لەناکاو، تەنکەرێکی گەورەی نەوت دێ، زۆر بە خێرایی دەڕوا و وەردەگەڕێ. پێشەکەی دەردەچێ، دواکەشی بەسەر ترومبێلەکەی ئەواندا دەکەوێ. لە ئەنجامدا، هەر یەکسەر (کەریمە فەندی) و (سامی) کوڕی، گیانی پاکیان دەردەچێ، تەرمی باوک و کوڕ، بۆ شاری (سولەیمانی) دێننەوە.

بۆ بەیانی ڕۆژی هەینی، تەرمی هەردووکیان لە گردی (شەهیدان) بە خاک سپاردن. ناشتن و پرسەکەیان، هێندە جەنجاڵبوو، تا ئەو ڕۆژە شاری (سولەیمانی)، پرسەی وای بە خۆیەوە نەدیبوو. خەڵکی زۆر بۆیان بە داخبوون. بەڵام (ئاوات) و (فایزە) و منداڵەکانی، زۆر بە شێوەیەکی خراپ بریندارببووبوون و لە هۆش خۆیان چووبوون. هەر ئەو ڕۆژە، خێرا بردبوویانن بۆ نەخۆشخانەی (کەرکووک) و ماوەی دوو ڕۆژ لە ئەوێ کەوتبوون، تا هۆشیان بەبەرخۆیاندا هاتبووەوە، پاشان بە ترومبێلی نەخۆشخانە، هێنابوویاننەوە بۆ (سولەیمانی). ئەو داماوانە، دوای مانگێ پێیان زانی، کە (کەریمە فەندی) و کوڕەکەی شەهیدبوون، ئیدی سەرەڕای ئەو کارەساتە دڵتەزێنە و ئازاری خۆشیان، پرسە و ناخۆشییەکەیان بۆ تازەبووەوە.

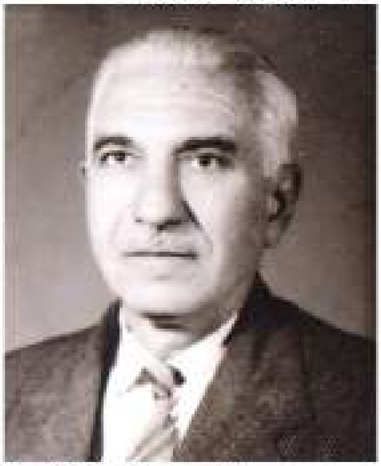

کەریمە فەندی مەلا حەمەئاغا (**1911–1978**)

سامی کەریمە فەندی (**1940–1978**)

جگە لە ئەوەی، من بنەماڵەی (کەریمە فەندی)م، ماوەی (7) ساڵ بوو، دەناسی و ئاگام لە هەموو ڕووداوەکان بوو، چونکە مامە (سالح)م، ساڵی (1971) خاتوو (گەلاویژ)ی کچی هێنابوو.

خاتوو (ئافتاو)ی خێزانی (کەریمە فەندی)، بۆی گێڕامەوە و گوتی: ئەو بەیانییەی دەڕۆیشتن، (کەریم) گوتی: (ئافتاو) خەونم دیوە، لە خەومدا باوکم بانگیکردم. گەر لە ڕێ شتێکمان بەسەرهات، ئەوا ئەم ڕاسپاردانەم بۆ جێبەجێکە. ئەوەبوو، خەونەکەی ڕاست دەرچوو، خۆی و کورە تاقانەکەی، بۆ لای باوکی گەڕانەوە، (کەریمە فەندی)ش، ژنەکەی و (7) کچی لە پاش خۆی بەجێهێشت. ئەمەش نموونەیەکی ئەو جۆرە خەونانەیە، کە هێندێ کەس بڕوایان پێی نییە! ئاخر کێ دەیزانی، یەزدانی مەزن، (ئاوات) لە مردن ڕزگاردەکا و دوای (3) ساڵ، منیش پێوەندی خۆشەویستی لەگەڵ دەبەستم و خێزانێکی بەختیار پێکەوەدەنێین؟!!

شۆڕشی ئیسلامیی ئێران

ڕۆژی (10. 2. 1979) بوو، ئاخوندە شیعەکانی (ئێران)، بە ڕابەرایەتی ئیمام (خومێنی)، شۆڕشێکی ئیسلامی گەورەی سەرتاسەرییان بەرپاکرد و لە ماوەیەکی زۆر کەمدا، دەسەڵاتی (2 .500) ساڵەی ڕژێمی شاهەنشاییان، لە بنوبێخەوە هەڵکێشا. گەلی کورد لە هەردوو بەشەکەی خۆرهەڵات و باشووری (کوردستان)، ئاهێکی پێداهاتەوە و بۆ ماوەیەکی کەم بوژایەوە. سەرانی ڕژێمی (بەعس)ی (عێراق)یش، هەر لە سەرەتاوە لەرزیان لێهات و زانیان، چ جۆرە مەترسییەکی گەورەی، بۆ سەر ئایندەی ڕژێمی (بەعس) بەتایبەتی و دەوڵەتی (عێراق) بەگشتی دەبێ. چونکە پتر لە نیوسەدە دەبوو، عەرەبە سوونەکان دەسەلاتیان بەدەستەوەبوو، فەرمانڕەوایی (عێراق)یان دەکرد، بە هەموو شێوەیە، دژی شیعەکان بوون، دەیانچەوساندنەوە و بە هەزارانیان لێ کوشتبوون. (ئێران)یش وەک دەوڵەتێکی شیعەئایینزا، لە ئایندەیەکی نزیکدا، خۆی دەگری و پاڵپشتێکی گەورەی شیعەکانی (عێراق) دەبێ. (سەددام)یش ئەوەی لەبیر نەچووبووەوە. چونکە فارسە شیعەکان هەر لە سەرەتاوە، بەرنامەی مانگی شیعیان هەبوو. (عێراق)یشیان، بە بەشێ لە وڵاتی ئیسلامی شیعستان دەزانی!

ئەوەبوو، شۆڕش لە (ئێران) سەرکەوت، ڕەگی داکوتا و دەسەڵاتێکی پۆلایینی پەیداکرد. شۆڕشی گەلی باشووری (کوردستان)یش، پێی نایە قۆناغێکی نوێوە. هەر زوو سەرکردەی پارتەکان، برووسکەی پیرۆزباییان بۆ (خومێنی) نارد. کۆمەڵانی خەڵک بە لەنێوچوونی بنەماڵەی (حەمەڕەزاشا)، زۆر دڵخۆشبوون، وایاندەزانی، یەزدانی مەزن تۆڵەی هەرەسی شۆڕشی (11)ی سێپتێمبەری، لە خودی شا و بنەماڵە و دەسوپێوەندەکانی کردووەتەوە.

ڕەشبینی و گەماروٚدان، بە گەشبینی و ڕیکردنەوە گوٚڕرایەوە، گوڵی هیوای بڕواکان، لە ئینجانەی دڵ و میشکەکاندا گەشایەوە، خەڵکیکی زوٚر، دەسیان بە کوردایەتی کردەوە و تیهەڵچوونەوە، یارمەتی شوٚڕشیان دەدا، گەنجیکی زوٚر لە هەردوو بەشەکەی (کوردستان)، چەکیان هەڵگرت و وەک پیشمەرگەیەک، ڕاژەی کوردیان دەکرد.
ئیوارەیەک، لەنیوباخەکەی یانەی بازرگانی دانیشتبووین، لە دوورەوە خوالیخوٚشبوو (حەمەسالحی عەبە پشی)م بینی. لەگەڵ خوالیخوٚشبوو ماموٚستا (حەسەن حوسین) و کوٚمەڵیکی دیکەدا هاتن. چاوی بە من کەوت، هات بوٚ لام و گوتی: با تا بەرەوە بچین. گوتی: بەیانی دەچمەدەرەوە و دەمەوی، مالاوایت لی بکەم. منیش گوتم: بەرەو کوی؟! گوتی: بوٚ لای کاک (جەلال)، بەراستی نەمزانی، چی پی بلیم، هەر هیندە داوای سەرکەوتنم بوٚ کرد، یەکدیمان ماچکرد و بە خوام سپارد.

پیکەنین و گریان

ڕوٚژی (**1. 3. 1979**)، ڕیککەوتی هەیینی بوو، برادەران (نیهاد، شوان، برایم و دارا جاف)، بە دوامدا هاتن و گوتیان: دەچین بوٚ (هەڵەبجە) و سەری لە (حەمەعەلی) دەدەین. لە ئەو سەریشەوە، لە (سەرای سوبحان ئاغا) لادەدەین. ماوەیە لای (حەمەعەلی) دانیشتین، پاشان گەڕاینەوە و لە (سەرا) گیرساینەوە.
ئەو ڕوٚژە، ڕوٚژیکی زوٚر خوٚش و گەرم بوو. ئاووهەوایەکی زوٚر سازگار و خوٚشی هەبوو. ئەو دەشتی (شارەزوور)ە، هەر هەمووی سەوزی دەکردەوە، دەتگوت، چیمەنیکی قەدیفەی سەوزیان لی ڕاخستووە و بە گوڵاڵەسوورە ڕازاندوویانەتەوە. دیمەنی بوو، وینەی نەبوو، زوٚر دڵفرینبوو. ئیمەش دانیشتین و دەسمانکرد بە خواردنەوە. دوای ماوەیە (نیهاد)، لەسەر دەمەتەقیی جەلالی و مەلای، لەگەڵ (برایم)دا لییان بوو بە دەنگە دەنگ، گوییان لە کەس نەدەگرت و کەڵکی نەبوو. منیش هەر هیندەم پیکرا، شتەکانم هەموو ڕشت و کوٚتایمان بە سەیرانەکەمان هینا. گەیشتینەوە (سولەیمانی) و هەر کەسی چووەوە ماڵی خوٚی.
لە ماڵەوە دانیشتبووم، لەپڕ زەنگی تیلیفوٚن لییدا. هەڵمگرت، (برایم) بوو، دەگریا و قسەی بوٚ نەدەکرا، گوتم: چییە؟! گوتی: سەروٚک (بارزانی) مرد! ئیدی کەمی هیورمکردەوە و باسەکەم پی گوٚڕی، چەندم لا سەیربوو، هەمووی دوو سی کاژیر لەوەوپیش بوو، لەسەر ئەو باسە، لەگەڵ (نیهاد)دا خەریکبوو، پەلاماری یەکدی بدەن، کەچی سەرەڕای ئەوەش، بی ئەوەی گوی بە هیچ شتی بدا، لە ئەو ڕوٚژەڕەشەدا، بە تیلیفوٚن ئەو هەواڵە بە من ڕادەگەینی و دەگری، بوٚ ڕوٚژی دوایی دیمەوە و سەرزەنشتمکرد. گوتی: چی بکەم، سەرخوٚشبووم و لە داخاندا، ئاگام لە خوٚم نەبوو!

جیابوونەوە

ڕۆژی نەورۆزی ساڵی (**1979**) بوو، هەر سێ پارتی (بزووتنەوەی سۆسیالیستی کوردستان – ڕەسووڵ مامەند، کۆمیتەی ئامادەکردن – دوکتۆر مەحموود عوسمان و پاسۆک – جەلالی حاجی حوسێن)، بە فەرمی لە (یەکێتی نیشتمانیی کوردستان) جیابوونەوە و سووکە بەرەیەکیان پێکەوە کردەوە. پاشان زۆری نەخایان، هەردوو کۆمەڵەکەی (ڕەسووڵ مامەند) و دوکتۆر (مەحموود عوسمان)، ڕۆژی (**8. 8. 1979**) یەکیانگرت و (حیزبی سوسیالیستی یەکگرتووی کوردستان – حسیک)یان دامەزران. دواتریش ناوەکەیان گۆڕی، (یەکگرتوو)ەکەیان لابرد، بوو بە (حیزبی سوسیالیستی کوردستان - حسک). کۆمەڵێ کادێری ناسراو و کاریگەری وەک (دوکتۆر مەحموود عوسمان، ڕەسووڵ مەمەند، ملازم تایەری عەلی والی بەگ، قادر جەباری، قادر عەزیز، عەدنان موفتی ...) و پتر لە (**200**) پێشمەرگەشیان لەگەڵ بوو.

بەڵام (پاسۆک)، بە ئەو ژمارە کەمەی خۆیەوە، لە گۆڕەپانەکەدا بەتەنیا مایەوە، نە زیادیکرد و نە پێشیشکەوت! ئیدی لە ئەو کاتەوە، ئەم دوو ڕێکخراوە، لەنێوان (پارتی) و (یەکێتی)دا چەقین و بە هیچ شێوەیە پێش نەکەوتن. چونکە ڕۆژی بەلای (پارتی) و ڕۆژێکی دیکە، بەلای (یەکێتی)دا دایانەشکان و بەپێی بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆیان، هەڵوێستیان وەردەگرت!

ئاشتبوونەوەی نێوخۆی هاوبیرانی پاسۆک

ڕۆژی (**7. 6. 1979**) بوو، ئێوارەیەکی درەنگ، لە ژوورەکەی خۆم پاڵکەوتبووم، (مەنسوور) بە دوامدا هات و گوتی: برادەران لە دەرەوە هاتوون و دەیانەوێ، چاویان پێت بکەوێ. منیش بەپەلە خۆم گۆڕی و پێکەوە ڕۆیشتین. ماڵەکەیان زۆر نزیکبوو، هەر لەسەرروو ماڵی خۆمانەوە بوو، زوو گەیشتین.

چوومەژوورەوە، هەر لە دوورەوە (شێرکۆی هەژار)م بینی و هات بەپیرمەوە. هەرچەندە ئەک هەر هەق نەبوو، ماچیکەم، بەڵکوو دەبووایە، هەر سەرم لێ نەدایە. بەڵام لەلایەکەوە، لەبەرئەوەی دوایی نەڵێن: لە ترساندا نەهات. لەلایەکی دیکەوە حەزمکرد، لەبەرچاوی ئەو کەسانەی لە ئەوێ بوون، هێندێ قسەی پێ بڵێم. لەلایەکی دیکەشەوە لەبەر دڵی (مەنسوور) چووم!

هەرچی چۆنێ بوو، یەکدیمان ماچکرد، ئینجا زۆر بەپەرۆشەوە، باوەشم بۆ (فەرهاد عەبدولحەمید) و ڕەوانشاد (سەروەر – هاوبیر دەروێش) کردەوە، تێرتێر ماچمکردن. پاشان دەمەتەقێ دەسپێکرد. وەک پیشەی خۆی، تەنیا هەر (شێرکۆ) قسەیدەکرد و لە هەموو باسەکاندا هەڵیدەدایە.

پێشەکی سڵاوی (فەتاح ئاغا)ی پێ گەیاندم و گوتی: کاک (فەتاح) زۆر بیرتدەکا. زۆر جار باسی دەمەتەقێکانی نێوانتان و جەسارەتی قسەکردن، پاکی و دڵسۆزی تۆ دەکا.
منیش گوتم: سوپاسیدەکەم، بەڵام پێی بڵێن: تفەنگە دزراوەکانی ناوی، بۆی بنێرمەوە؟!
دوایی دەسی بە باسە سەرەکییەکە کرد و گوتی: زۆر بە کورتی شتەکانت بۆ باسدەکەم، چونکە کاتمان نییە. ڕێکخراوی هەیە، ناوی (پاسۆک)ە، بنکەی سەربازی، بارەگەی سەرکردایەتی و پێشمەرگەی چەکداری هەیە، داوات لێ دەکەین، کارمان لەگەڵ بکەی و بێیتەدەرەوە.

(فەرهاد عەبدولحەمید) و (شێرکۆی هەژار) لە (بلەکێ) گیراوە، کاتێ بەرەو (سولەیمانی) دێن.

منیش لەبەرخۆمەوە هەر بۆڵەم دەهات، هەرچەندە بیرم لە هەڵسوکەوتەکانی (پێنجوێن)ی دەکردەوە، بیری ئەو دوو نامەیەم دەکەوتەوە، دوای هەرەس لە (ئێرانە)ەوە بە (مەنسوور) و (حەمەشەقی) دا ناردبووی، شێوەکەی دوای هەرەسیم دەهاتەوە پێش چاو، بە ئەو جادانەی (مەریوان)دا، وەک گای گێژ بە تەنیا دەسوورایەوە و نەیدەزانی، چی بکا و چی بڵێ، پێکەنینم بە قسە درۆکانی دەهات!
سەیر ئەوەبوو، ئاگای لە هیچ نەبوو، دوای (4) ساڵ تازە لە (هۆڵەندا)ەوە هاتبووەوە، باسی (پاسۆک)ی بۆ من دەکرد، کە هەر لە سەرەتاوە، ئێمە خۆمان پێوە ماندووکردبوو، ئەویش ئاگای لە هیچ شتێ نەبوو! ئەدی ئەو ماوەیە، لە کوێ بووی و چیت کردووە، وا ئەم قسە زلانەم بۆ دەکەی؟! جگە لە ئەوەی ئەو پیاوە، لە ڕووی ڕووناکبیری، زانیاری گشتی و شێوازی قسەکردنەوە، لە ماوەی ئەو (4) ساڵەدا، نەک هەر هیچ نەگۆڕابوو، یەک هەنگاو پێش نەکەوتبوو، بەڵکوو ئەوەی دەشیزانی، بیریچووبووەوە!

ڕەوانشاد هاوبیر دەرویش لەگەڵ (مام جەلال) و (نەوشیروان مستەفا)

ئەو شەوە، هەر لە ئەو ڕۆژەی لە دانیشتنەکانی کۆنفرانسەکەی (کاژیک) لە (بناوەسووتە) ناسیبووم، تا دوا جار، ڕۆژی هەرەسەکە لە (مەریوان) بینیم، چی لە دڵمدا بوو، چی بەدەممدا هات، دریغیم نەکرد و هەموویم پێ گوت. گرنگ ئەوەبوو، گوتم: پێم خۆشە، ئێوەی کادیرانی نەتەوەیی پێکەوە دەبینم، چونکە من لە (پێنجوێن)، هەوڵێکی زۆرم دا، پێکەوە دانیشین و گرفتەکانی (کاژیک) چارەسەرکەین، بەڵام تۆ دژبووی و لەسەر ئەوە دەتویست، تۆڵەم لێ بکەیتەوە و لە ڕیزەکانی ڕێکخستندا، منتان بە تێکدەر و ناپاک دانا. ئەدی ئێستە چی گۆڕاوە، وا لەگەڵ (فەرهاد)دا یەکتانگرتووە و هاتوون، کادیرە نەتەوەییە کۆنەکانی (کاژیک) کۆکەنەوە؟!! پاشان زۆر بە ڕاشکاوی گوتم: جارێکی دیکە، بە هیچ شێوەیە ئامادەنیم، کار لەگەڵ تۆدا بکەم. ئەویش سەری داخستبوو، ورتەی لە خۆی بڕیبوو، لە ئەو ماوەیەی ناسیبووم، هەرگیز ئەو پیاوە دەروون نەخۆشە ڕەفتار دیکتاتۆرەم، بە ئەو شێوە ماتومەلوولی و داماوییە نەدیبوو!

هەرچەندە (فەرهاد) گوتی: وا زوو بڕیارمەدە و بیری لێ بکەرەوە، پاشان وەڵاممان لێ بگێڕەرەوە. هاوبیر (دەرویش)یش زۆر تکای لێ کردم، هیچ کەڵکی نەبوو. ئێنجا وەک خورەوشتی پێشووی، دەنگ لە بەردەوە هاتبێ، دەنگ لە (شێرکۆ)وە نەهات. پاشان ئەو ماوەیەی لایان مامەوە، هەر لەگەڵ (فەرهاد) و (دەرویش)دا قسەمدەکرد، ئەوم بەتەواوی پشگوێخستبوو. کاژێری یەکی شەو، ماڵاوایم لێ کردن و بەپێ گەڕامەوە.

هاتمەدەرەوە، لە پردەکەی سەرجادەکەی پشتی زانکۆ پەڕیمەوە، دوو سەربازی عەرەب دەنگیاندام. منیش لە شوێنی خۆم وشکبووم و چەقیم، هەردوو دەسم بەرزکردەوە. یەکێکیان هاتەپێشەوە، گیرفان و باخەڵ و گۆرەوییەکانم گەڕا، هیچی نەدۆزییەوە. ئێنجا

گوتی: له کوێ بووی؟ گوتم: له ماڵی خوشکمبووم. باشبوو، ماڵی (شەونم)ی خوشکم، کەمێ لەسەرووی ماڵی (مەنسوور)ەوە بوو. گەر بیانگوتایە، با بچین، بزانین، ڕاستدەکەی، بە درۆنەدەکەوتمەوە. داوای ناسنامەی لێ کردم، کەمێ تەماشایکرد و گوتی: برۆ، جارێکی دیکە وا درەنگ لە ئەم ناوە نەتبینین. ئیدی ڕێک بە جادەکەدا بەرەوخواربوومەوە. لە کۆڵانەکانیدا هەر سەربازبوو، خۆیان پاڵخستبوو، تا بەپەلە خۆم ڕزگارکرد و چوومەوە ماڵەوە. بەیانی کاژێری (9)، تێلیفۆنم بۆ (مەنسوور) کرد، کە گوێم لە دەنگی بوو، ئیدی دڵم ئاویخواردەوە و تێگەیشتم، هیچ شتێ ڕووی نەداوە!

هەر ئەو جارە، ئەو برادەرانەم بینی، ئیدی نەمبینینەوە و هەوڵیشم نەدا، چاوم پێیان بکەویتەوە. چونکە ئەوە بڕیاربوو، دابووم، تازە بڕابوومەوە و گەڕانەوەی نەبوو. <u>ئەز پێم وایە، گەر هەر کوردێ، بڕوای بە باوەڕێ، بە یەکێ یا چەن کەسانێ نەبوو، ئیدی پێویست ناکا، خۆی و خەڵکی دیکەش بخەڵەتێنێ. چونکە لە ئەنجامدا، هەر پەشیمانیی لە دوایە. ئاخر گوناح نییە، دوای ئەو هەموو ئەزموونە زۆرانەی، لە ژیانی ڕامیاریی تایبەتی خۆمدا، لەگەڵ (کاژیک) و (پاسۆک)دا کەلەکەبووبوو، جارێکی دیکە لەگەڵ (شێرکۆ)دا تێهەڵچمەوە؟!! گوناح نییە، هەموو جارێ پیاو، بە ناوی کوردایەتییەوە بخەڵەتێنن؟! کورد دەڵێ: گەر جارێکیان خەڵەتاندی، خوا بیانگرێ، دوو جاریان خەڵەتاندی، خوا خۆت بگرێ!</u>

هەرچەندە ئەو برادەرانەم نەبینییەوە، بەڵام ڕۆژانە بەهۆی (مەنسوور)ەوە دەمزانی، لە کوێن، چی دەکەن و کێ دەبینن، خەڵکێکی زۆری وەک (شێرکۆ بێکەس، عوسمان ڕەشید، نوری حەمەعەلی، مژدە تایەر، کەریم سەلام، حەمەشەوقی ...)، زۆربەی کۆنە کاژیک و نەتەوەییەکانیان بینیبوو، بەشێکی زۆریان ئامادەنەبوون، کاریان لەگەڵ بکەن. هێندێکیشیان بەڵێنی هاوکارییان دابوو، وەک (نوری حەمەعەلی) بەڵێنیدا، ئەو چەکانەی ڕۆژی هەرەسەکە شاردبوویەوە، بۆیان بنێرێ، کەچی دوایی لە هەموو بەڵێنەکانی خۆیان پەشیمانبوونەوە و (نوری)ش، چەکەکانی بۆ (پارتی) نارد!

(عەبدوڵڵائاگرین) بە هیچ شێوەیە نەیویستبوو، چاوی بە چارەی (شێرکۆ) بکەوێ، (عوسمان ڕەشید)یان دیبوو، (شێرکۆ) داوای لێ کردبوو، کاریان لەگەڵ بکا و بچێتە دەرەوە، ئەویش گوتبووی: دوای چەن ڕۆژێکی دیکە وەڵامتدەدەمەوە. پاشان لەسەر پارچە کاغەزێ بۆی نووسیبوون: من کوردێکی کۆمۆنیستم و بڕوام، بە ئەو باوەڕەی ئێوە نەماوە. بەکورتی: لە (4) ئەفسەرەکە (مەنسوور، کەریم، حەمەشەوقی و شوان) پتر، (شێرکۆ) کەسی دیکەی بۆ هەڵ نەخەڵەتابوو!

کارەساتێکی خوێناویی

ڕۆژی (27. 6. 1979)، لە دەوروبەری شارۆچکەی (پێنجوێن)، لەسەر سنووری نێوان هەردوو بەشە داگیرکراوەکەی خۆرهەلات و باشووری (کوردستان)، لە گوندی (باشماخ)، کۆمەلێ پێشمەرگەی (پاسۆک) و (حسک) لە ئەو ناوە بارەگە دادەنێن. (جەلالی حسە کەلۆش) لێپرسراویان دەبێ. ئەو ڕۆژە، خێزانەکەی لە شارەوە سەردانی کردبوو، (جەلال) سەرقالی خێزانەکەی بووبوو.

(حەمەسالحی عەبەپشی) و هێندێ هاوبیری دیکە، لەنێوخۆیاندا تێکدەچن و لێیان دەبێ بە هەرا. ڕاستییەکەی تا ئێستە، بەتەواوی بۆم ڕوون نەبووەتەوە، لەسەرچی پەلاماری یەکدیان دابوو!

(حەمەسالح) کلاشینکۆفێکی (75)ی پێ دەبێ. پەلاماری هەردوو هاوبیری پێشمەرگە (عوسمانی دەروێش قادر) و (سەروەر عەلی حوسێن) ناسراو بە هاوبیر (دەروێش) دەدا و هەردووکیان دەکوژێ. (زەردەشت) ناوێکیش بریندار دەبێ. (ئەنوەری مەجید سوڵتان) ویستبووی، دەسی (حەمەسالح) بگرێ، خەریکبوو، ئەویش بکوژێ. بەلام کەمێ هۆشی بە بەرخۆیدا هاتبووەوە و بە (ئەنوەر)ی گوتبوو: لە خوام خۆشترنەویی، نەیەیتە پێشەوە، ئەگینا تۆش دەکوژم. ئیدی (حەمەسالح) ڕایکردبوو. کاتێ (جەلال) پێی زانیبوو، زۆر درەنگبوو. هەرچەندە دوای کەوتبوو، تەقەیەکی زۆری لێ کردبوو، بەلام هیچ کەلکی نەبووبوو. (حەمەسالح) پەنای بۆ ڕەبایەیەک بردبوو، خۆی بەدەسەوەدابوو.

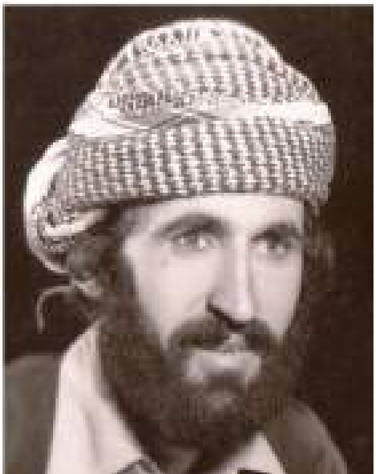

(1979 – 1950)

بەڕاستی، کاتێ (ناسر حەفید – ناڵە)، ئەو هەواڵەی پێ ڕاگەیاندم، هێزی ئەژنۆم نەما. زۆر مەراقمخوارد و لە ناواندا، ڕانکۆم بەجێهێشت و چوومەوە بۆ ماڵەوە. جگە لە ئەوەی، چەن کادیرێکی سەربازی ئازا، شارەزا و چاک، بە دەسی یەکێ کوژران، لەکیس (پاسۆک) و شۆڕش چوون، ڕووداوێکی تا خوا حەزکا، خراپ و ئابڕووبەرانەش بوو. زیانێکی زۆری، بە ناو و ناوبانگی (پاسۆک)یش گەیاند.
ئاخر نازانم، چ چارەنووسێکی ڕەشبوو، (سەروەر)ی لە ژووری لەسێدارەداندا، چاوەڕێی مەرگ بکا، لە گرتووخانەی (کەرکووک) ڕابکا، لەدەس پەتی سێدارە ڕزگاریبێ، خۆی بگەیەنێتەوە نێو ڕیزەکانی شۆڕش، بێ بە ئەو کوڕە ئازا و دڵسۆزەی، چەندین سوپاسنامە، لە سەرکردایەتی (یەکێتی)ەوە وەرگری، کەچی بە ئەو شێوەیە، کۆتایی بە ژیانی بێ؟!! تۆ بڵێی، کاتێ لەگەڵ (شێرکۆ) و (فەرهاد) هاتبوو، لە (سولەیمانی) دیم، تەنیا هەر بۆ ماڵاوایکردن لە من و کەسوکارەکەی گەڕابێتەوە، وا دوای ئەو سەردانە کورتە، لە ماوەیەکی کەمدا کوژرا؟!

عوسمانی دەرویش قادر (1948–1979)

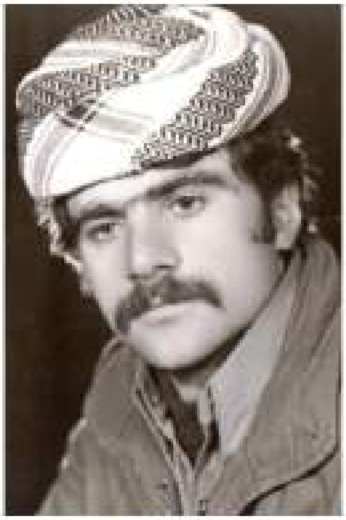

سەروەر عەلی حوسێن (1955–1979)

لە ماڵەوە دانیشتبووم، ژانی ئەو ڕووداوە خوێناوییە، کسپەی لە جەرگم هەڵدەستان و خوێناوی جگەرمی دەخواردەوە. دەمزانی، (مەنسوور) دێ و چاوەڕێمدەکرد، چونکە بێ من، هیچ شتێکی نەدەکرد. خوا کردی، لەپڕهات و گوتی: ئەو بەزمەت بیستووە؟! گوتم: نابینی، هێزم لەبەربڕاوە. گوتی: (حەمەساڵح) ئاگای لە هەموو شتێکە و هەموومان دەناسی، دەزانی، (شێرکۆ) و ئەوان هاتوون، کتیان بینیوە و چییان کردووە. دەترسم، ناوی ئێمەش بڵێ و بەگرتنمانبدا.

گوتم: بڕواناکەم. چونکە ئەوان لەنێوخۆیاندا شەڕیانبووە، هیچ پێوەندی بە ناکۆکی نێوان (پاسۆک) و لایەنەکانی دیکەوە نییە. خۆ ئەو ناپاکی لە شۆڕش نەکردووە، یا لەژێرەوە پێوەندی بە (بەعس)ەوە نەبووە، تا ناوی خەڵک بلێ و بەگرتیاندا. گوتی: ئێستە لەماڵەوەیە، تۆ ماڵەکەیان دەزانی، باشی دەناسی و دەبی، هەر ئێستە بچی، هەڕەشەی لێ بکەی، ناوی کەس نەبا و لێرەدا بیوەستێنی.
منیش لەلایەکەوە زۆر حەزمدەکرد، (حەمەساڵح) ببینم، لە زمانی خۆیەوە، بەسەرهاتەکە ببیستم. لەلایەکی دیکەشەوە، لەبەر دڵی (مەنسوور) چووم. (مەنسوور) لەبەردەم ماڵەکەیاندا دایبەزاندم. لە دەرگەمدا، دایکی لێی کردمەوە. چۆنی و چاکیم لەگەڵ کرد و خۆم پێ ناساند، چونکە سووکە خزمایەتییەکیشمان هەبوو. پاشان هەواڵی (حەمەساڵح)م لێ پرسی. گوتی: لە ماڵ نییە و ڕۆیشتووە. گوتم: بۆکوێ؟ گوتی: نازانم. گوتم: باشە کەی دێتەوە؟ گوتی: نایەتەوە! دوایی زانیم، تەنیا یەک شەو لە (سولەیمانی) مابووەوە و پاشان لە (قەلادزێ)وە دەریانکردبوو، یەکسەر پەنای بۆ (یەکێتی) بردبوو.
ئیدی بە گوشاری (پاسۆک)، دادگەیەکی فەرمییان لە نوێنەری (پاسۆک، حسک و یەکێتی) بۆ دانابوو، ڕۆژی (**9. 8. 1979**) گوللەبارانیانکردبوو. بە ئەو شێوەیە، (**3**) کادیری ڕامیاری و سەربازی کارامە، لەکیس (پاسۆک) و کورد چوون!

من و مەنسوور

(مەنسوور)، کوڕە کوردێکی ئازا و دڵسۆز بوو. وەک ئەفسەرێکی سوپا، کادیرێکی باش بوو. بەڵام ئاستی ڕووناکبیری نزمبوو. زۆر خۆشباوەڕ و دەمشڕیش بوو. لە دوای هەرەسەوە، لەسەر کاری ڕامیاری و هێندێ هەڵسوکەوتی تایبەتی خۆی، زۆر نێوانمان باش نەبوو. گەلێ جار خۆم لێ دووردەخستەوە، بەڵام هەر ئەو لە من باشتربوو، زوو دەهاتەوە و نێوانمان باشدەبووەوە. کاتێ هەردوو هاوبیر (ئازاد) و (فەرهاد)یش گیران، هەموو پشتوپەنایەکی هەر من بووم. لە هەموو شتێ ئاگاداریدەکردم و بێ من هیچی نەدەکرد. بەڵام دوای ئەوەی (شێرکۆی هەژار)ی بینی، زۆر گۆڕا. بڕوایەکی کوێرانەی پێی هەبوو، هێندەی لێ ڕادەبینی، وایدەزانی، کە (شێرکۆ) گەڕایەوە، هەموو کورد دوای دەکەون و (پاسۆک) لە (کوردستان) پێشدەکەوی. تەنانەت دەیگوت: (شێرکۆ) وەک (ماوتسی تونگ)ی کورد وایە!
لەسەر ئەم کێشە و باسانە، هەمیشە دەمەتەقێمان بوو. من دەمگوت: بڕوا بە (شێرکۆ) ناکەم، هەر ئەوە پیاوەی (پێنجوێن)ە، هیچ نەگۆڕاوە و هەرگیز ناشگۆڕی. ئەو دەیگوت: تۆ بە هەڵەداچوووی و لە کورددا، لە ئەو دڵسۆزتری تێدا نییە. منیش دەمگوت: پیرۆز بە

تۆ بی و من ناتوانم، جارێکی دیکە بڕوای خۆمی بدەمێ و کاری لەگەڵ بکەم. بەڵام ئەو شەو و ڕۆژ، لەگەڵ مندا خەریکبووو، دەیگوت: نابێ، هەرچی چۆنێ بێ، لەگەڵمان بێیتەدەرەوە. چونکە تۆ ئەو ڕێگەیەت پیشانی ئێمە داوە و ئەو بیروباوەڕەت بە ئێمە ناساندووە. ئێستە ئێمە هەمووومان دەچینەدەرەوە، کەچی تۆ لەگەڵمان نایەی! منیش هەموو جاری بۆم ڕوونەکردەوە و دەمگوت: تەنیا چوونەدەرەوە مەرج نییە، دەبێ، پێش ئەوەی ئێمە ڕابکەین، بیر لە ئەوە بکەینەوە و بزانین، لەگەڵ کێدا کاردەکەین؟ ئەو کادیرانەی ئەوان بۆ منیان باسدەکرد، وەک مامۆستا (هەردی، فەتاح ئاغا و شێرکۆی هەژار)، زۆر دەمێبوو، بڕوام بە هیچیان نەمابوو. کەسێکیش بڕوای بە (3) ئەندامی سەرکردایەتی پارتی نەبێ، مەگەر خۆی بخەڵەتێنێ، ئەگینا چۆن دەتوانێ، کاریان لەگەڵ بکا؟!

لە ئەو بارەیەوە، زۆر شتم بۆ باسدەکرد، بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو. ئەو وایدەزانی، گەر ڕۆژێ لە ڕۆژان، من ئەوم بە ڕێکخستنی (کاژیک) ناساندبێ، ئیدی دەبێ، تا سەر لەگەڵ ئەو ڕێکخستن و باوەڕەدا بم، هەرچییەکیان پێ گوتم، کوێرانە جێبەجێیکەم!

بەکورتییەکەی، تا ئەو ڕۆژەی چووەدەرەوە، هەموو ڕۆژێ یەکدیمان دەبینی، ئەو دەمەتەقێ و هەرایەمان هەر هەبوو. من هەر لەسەر هەڵوێست و بڕیاری خۆم سووربووم. ئەویش هەر کۆڵی نەدەدا و دەیویست، قایلمکا و لەگەڵی بڕۆم. هەرچەندە هێندێ جار، زۆری بۆ دەهێنام، بەڵام تەنانەت بە دەمیشمدا نەدەهات، پێی بڵێم: ئێوەش مەچنە دەرەوە و بڕوایان پێ مەکەن. کاتێ لێشی دەپرسیم: چی بکەین؟ من تەنیا هەر هێندەم پێ دەگوت: هەر کەسێ بۆ خۆی ئازادە، من نە کەس بۆ دەرەوە دەنێرم و نە بە کەسیش دەڵێم: لەگەڵیان مەچۆ!

سەردانی گرتووخانە

(مەنسوور) منی بۆ گرتووخانە نارد و گوتی: هەموو دەنگوباسەکان بە (ئازاد) و (فەرهاد) بگەیەنە و پێیان بڵێ: بە ئەم زووانە، سەرەتا (3) ئەفسەر دەچنەدەرەوە، پارەیەکی باشیش دەفرێنن و لەگەڵ خۆیان دەیبەن.

ڕۆژی (**1. 7. 1979**) چووم بۆ (بەغدا) و لە گرتووخانە، چاوم بە هەردووکیان کەوت. هەموو هەواڵەکانم بەدرێژی، بۆ (ئازاد) باسکرد. ئەویش لە خۆشیاندا خەریکبوو، باڵبگرێ و بەرەو (سولەیمانی) بفڕێ. گوتی: مادام (شێرکۆ) هاتووەتەوە، ئیدی (پاسۆک) پێدەگرێ، پێشدەکەوێ و (کوردستان)یش ڕزگاریدەبێ!

ئاخر نازانم، ئەو پیاوە بە ئەو هەموو توانا و زیرەکییەوە، چ دڵێکی بە ئەو پیاوە تەڵەکەبازە خۆشبوو؟! ئینجا ڕووی دەمی لە من کرد و گوتی: من جارێکی دیکەش،

داوای لێبووردنت لێ دەکەم. ئەوەی لە کۆنفرانسەکەدا ڕوویدا، خەتای منی تێدا نەبوو. تکات لێ دەکەم، لەبیر خۆتی بەرەوە. تۆ کوڕێکی باش و بەتوانای، کوردێکی دڵسۆز و زیرەکی، پێویستە بچیتەدەرەوە. چونکە ئەوان بێ تۆ هەڵ ناکەن و هیچیان پێ ناکرێ.
ئیدی زۆر بە شانوبازوویدا هەڵدام و پاڕایەوە. بەڵام لای من هیچ کەڵکێکی نەبوو، چونکە بە هیچ جۆرێ، بڕوام بە (شێرکۆ) و هەڵوێستی ئەو کاتەی (پاسۆک) نەبوو. چەن جارێ بۆ هەموویانم ڕوون و دووبارەکردەوە، ئەوەی من بۆیان دەکەم، تەنیا وەک دۆست و برادەرێ، بە ئەرکی سەرشانی خۆمی دەزانم، ئەگینا من (پاسۆک) نیم. بەڵام ئەوان لە ئەوە تێ نەدەگەیشتن، لە ناو بێکەسی و بێکادیری، هەمیشە منیان لەسەر خۆیان حسێبدەکرد!

هەڵخەڵەتاندنی سێ ئەفسەرەکە!

کاتی ئەوە هاتبوو، (مەنسوور) شار بەجێبێڵێ و بچێتەدەرەوە. دووقوڵی ماڵەکەیمان بۆ ماڵی پوری گواستەوە و هەموو شتێکی تەواوکرد. ئەو کاتە (مەنسوور)، لە بەشی دارایی فەرمانگەی (ئیشغال)ی (سولەیمانی) کاریدەکرد. هەموو ڕۆژێ لە پلانەکانی خۆیان، ئاگاداریدەکردمەوە. بڕیاربوو، پێش ئەوەی رابکا، مووچەی ئەو مانگەی، ئەو نیوچەیەی لای ئەو بوو، کە نزیکەی (**60**) هەزار دیناربوو، لەگەڵ خۆی ببیا. بەڵام دوایی پەشیمانبووەوە و گوتی: دایکم و خوشکەکانم تووشی چەرمەسەری دەبن. لە ڕاستیدا ناهەقی نەبوو، چونکە (مەنسوور)، کوڕی تاقانەی خێزانەکە بوو. هەرچەندە پارەکەشی نەفڕاند، کەچی بەعسییەکان، دایک و خوشکەکانیان هەر گرت!
ڕۆژی (**15. 7. 1979**) بڕیاربوو، هەر سێ ئەفسەرەکە (مەنسوور، شوان و کەریم) پێکەوە بچنە دەرەوە. من و (ناسر حەفید، حەمە حەفید و حەمەشەوقی)، هەموومان لە ماڵی (مەنسوور) دانیشتبووین و قسەمانەکرد. (شێخ سەلام)ی باوکی (کەریم)، هەستی بە شتێ کردبوو، لەپڕ هات و بە (کەریم)ی گوت: هەستە سەگباب، پێشمکەوە بۆ ماڵەوە. ئەویش لە ناچاریدا، لەگەڵی ڕۆی و دوای ماوەیە گەڕایەوە. گوتی: باوکم خلافاندووە و بەپەلە هاتوومەتەوە، با یەکسەر سواربین و بڕۆین، بە خوا پێیزانێ، ئێستە دەگاتەوە سەرمان و هەموومان بەرشەقەدا. ئیدی بەپەلە خۆیان پێچایەوە، تەرمۆزێکی تەپەدۆریان پڕکرد لە بیرە و هێندێ مەزەیان لەگەڵ خۆیان برد، تا گەر سەربازگەکانی سەرڕێی (ئەزمڕ) و (شارباژێڕ) لێیان پرسین، بۆ کوێ دەچن، بڵێن، دەچین بۆ سەیران. (مەنسوور) بە (حەمەشەوقی) گوت: تۆ لەڕێی هاوبیر (حوسێن)ەوە، پێوەندی بە ئێمەوە دەکەی. منیش حەزم نەکرد، لەبەردەمی هەردووکیاندا بڵێم: من بۆ؟! خۆ من (پاسۆک) نیم و وەک هاوڕێیەک هاتووم، خواحافیزیتان لێ بکەم!

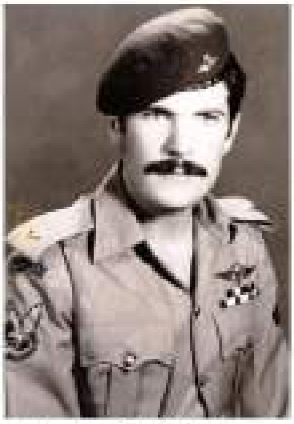

عەبدوڵڵا (ملازم شوان)

مەنسووری شێخ کەریم

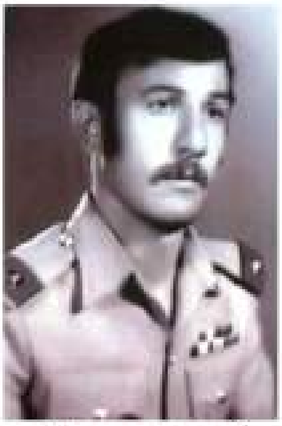

کەریمی شێخ سەلام
(1949 – 1995)

پاشان (حەمەشەوقی)، بە ترومبێلەکەی خۆی، لەگەڵ (حەمەحەفید)دا رەوانەیانکردن و رۆیشتن. من و (ناسر)یش ماڵئاواییمان لێ کردن و بەجێماین! هەرچەندە من دوا بڕیاری خۆم دابوو، بەڵام کاتێ بەڕێمکردن و رۆیشتن، من بەتەنیا مامەوە، زۆر بێ تاقەتبووم و دڵم لە خۆم داما. لەگەڵ ئەوەشدا، نە (پاسۆک) و نە شۆڕشەکەش، هی ئەوە نەبوون، هیچ هیوایەکیان لەسەر هەڵچنم!
لە ڕاستیدا، ملازم (کەریم سەلام) تا ئەو کاتە، هیچ جۆرە پێوەندییەکی بە (پاسۆک)ەوە نەبوو، بەڵکوو دوای ئەوەی (شێرکۆ)ی بینی، بەڵێنیدا، بچێتەدەرەوە. ئیدی لە ئەو رۆژەوە بوو بە (پاسۆک)، نەک وەک دوای کوشتنەکەی لە رۆژی (3/4، 8، 1995)دا، (پارتی) و هێندێ کەس بڵاوکێکیان لەسەر دەکرد و نووسیبوویان: یەکێ لە دامەزێنەرانی (پاسۆک) بوو!

بەزمی شێخ سەلام

ئەو شەوە تا بەیانی، خەو لە چاوانم نەکەوت. هەر خواخوامبوو، زوو رۆژبێتەوە، تا هەواڵێکیان بزانم. هەر لە کۆنەوە ئەوە پیشەمبوو، گەر لەگەڵ هاوڕێیەکمدا تێکەڵاوبووبم و ماڵەوەیانم ناسیبێ، کاتێ لە ئەوێ نەبووبێ، یا شتێکیان لێ قەومابێ، سەرم لە دایک و باوکی داوە. بیرم لە ئەوە کردەوە، سەرێ لە (شێخ سەلام) و دایکی (مەنسوور) بدەم، هێندێ دڵنەواییانبکەم و هەواڵێکیش بزانم. رۆژی دوایی کاتێ نیوەڕۆ بوو، چووم بۆ دووکانەکەی (شێخ سەلام). کوڕانی گەڕەک هەموویان لە ئەوێ وەستابوون. منیش چووم و سڵاوم لێ کردن. کاتێ (شێخ سەلام) منی بینی، خۆی چاوشین و سوورەسپی بوو، هێندەی دیکە سووربووەوە. هەمیشەش تووڕەبوو، هێندەی دیکە تووڕەبوو، چاوی

لی بزکردمەوە، بە پەنجە درێژەکانی، هەڕەشەی لی کردم و گوتی: نەعەلەیکەسەلام و بەخێرنەیەی، ئەوە بۆ کوێت ڕەوانەکردن؟ وەڵلای حیزباب، هەمووی خەتای تۆیە، هەر ئێستە شکاتت لی دەکەم. ئیدی هەر نەیهێشت، دەمبکەمەوە و وەلامییدەمەوە، خێرا مامۆستا (دارای حەمەرەشی بەقاڵ)ی هاوڕێم، چاوێکی لی داگرتم و گوتی: تا زووە برۆ و خۆت دەربازکە. منیش لەتاواندا، یەکسەر ڕۆیشتم بۆ ماڵی (مەنسوور). خاتوو (ئاسکە)ی دایکی، بە ئەو بێوەژنییەی خۆیەوە، سەد قاتی (شێخ سەلام)، ئازا و هێمنتر بوو. گوتی: سوپاس بۆ خوا، دەرچوون و گەیشتن.

یەکەمین سەردانی مەنسوور

زۆری پێ نەچوو، بەیانییەک زوو، خاتوو (ئاسکە) هات بە دوامدا و گوتی: (مەنسوور) لە ماڵەوەیە و داوادەکا. منیش سەرمسوورما و لە دڵی خۆمدا، هەر لێکمدەدایەوە و دەمگوت: هەمووی مانگی نابێ، ڕۆیشتووە، بۆ وا زوو گەڕاوەتەوە؟! ئاخۆ چی ڕوویدا بێ؟! لەبەرئەوە هەر زوو خۆم گەیاندێ. کە چووم، (مەنسوور) چاوەڕێیدەکردم. یەکتیمان ماچکرد و دانیشتین. پێشمەرگەیەکی ریش درێژی لەگەڵبوو، بە جل و مەخزەنەکانی کلاشینکۆفەکەیەوە، لەسەر عەرزەکە نووستبوو. هێشتا هەڵ نەستابوو، بەئاسپایی پێی گوتم: ئەوە پێشمەرگەی (حسک)ە، ناوی (مام ئاراس)ە. (شێخ مەنسوور) لەگەڵی ناردووم. قسەمەکە، نەوەک بەخەبەربێ و گوێی لی بێ. یا بچینە ژوورێکی دیکە. (مەنسوور) هەردوو چاوەکانی خەمێکی ئەستووریان لی دەباری، بە کەساسی و نائومێدییەکی بێ وێنەوە، یەکسەر گوتی: <u>(شێرکۆ) دەسبیرین و بەجێیهێشتین!</u>

منیش ئەو هەواڵەم لا سەیر نەبوو، چونکە دەمزانی، ڕێوی چ کونێکە، نە (شێرکۆ) ئەو پیاوە بوو، بەتەنیا سەرکردایەتی ڕێکخراوێکی ڕامیاری پێ بکرێ، نە کەسیشیان پێکەوە ڕێک دەکەون. بەتایبەتی (شێرکۆ)، وەک مرۆڤێکی بێچووەدیکتاتۆر و ڕەفتارفاشی وابوو، هەمیشە دەیویست، کەس قسە لە قسەیدا نەکا و هەموو گوێ لە مستی ئەو بن.

(جەلالی حاجی حوسێن)یش، خۆی بە یەکەمین پیاوی (پاسۆک)ی ئەو ڕۆژە دەزانی و دوو ساڵیوو لە دەرەوە بوو. هەر ئەویش بەناوی (پاسۆک)ەوە قسەیدەکرد و بە یەکەمین دەمڕاستی (پاسۆک)یش ناسرابوو. لەبەرئەوە ئامادە نەبوو، گوێ بۆ یەکێکی وەک (شێرکۆ) شلکا، کە هیچی لەباردا نەبوو!

ئیدی کاتی ئەوە نەبوو، سەبارەت بە (شێرکۆ)، هێندێ قسەبکەم، حەزیشم نەکرد، هێندەی دیکە دەردی گرانکەم و پێی بڵێم: ئەوە (ماوتسی تونگ)ەکەی کوردبوو، کە تۆ بڕوات پێی بوو! بەڵام بەتەواوی گوێم بۆ ڕاگرت و ئەویش، هەموو ڕووداوەکانی بۆ گێڕامەوە.

گوتی: کاتی چووینەدەرەوە، (پاسۆک)ی چی؟! هەمووی تەنیا هەر (جەلال) و (8–9) پێشمەرگە بوون. (بزووتنەوە) و (کۆمیتەی ئامادەکاری) یەکیانگرت و داواشیان لە ئێمە کرد، خۆمان هەڵوەشێنینەوە و لەگەڵیان تێکەڵبین. بەڵام (جەلال) ڕازی نەبوو. بە (ڕەسووڵ مەمەند) و (دوکتۆر مەحموود)ی گوت: دەبێ، ئێوە خۆتان هەڵوەشێننەوە و لەگەڵ ئێمە یەکبگرن، چونکە ئێمە خاوەنی بیروباوەڕین!

مامۆستا (هەردی)، لە (تاران)ەوە هاتبوو بۆ (مهاباد). ئێمەش هەموومان بەرەو ئەوێ ڕۆیشتین. لە ئەوێ دەستمان بە کۆبوونەوە کرد. جگە لە ئێمە (هەر سێ ئەفسەرەکە)، هاوبیران (هەردی، جەلال و شێرکۆ) ئامادەبوون. یەکەمین ڕۆژ، سەرەتا مامۆستا (هەردی)، بە دوورودرێژی، باسی (کاژیک)، شۆڕشی چەکداری، خەباتی پارتایەتی، ڕەخنە و ڕەخنەلەخۆگرتنی بۆ کردین. پاشان کارەکانمان، لەنێوخۆماندا دابەشکرد. مامۆستا (هەردی) بە سکرتێری (پاسۆک) هەڵبژێررا. (شێرکۆ) وەک ئەندامێکی سەرکردایەتی، بە نوێنەری (پاسۆک) لای (حسک) دەستنیشانکرا. بەڵام (شێرکۆ) گوتی: بەمەرجێ ئەو کارەدەکەم، هاوبیر (مەنسوور) لێپرسراوی کۆمیتەی سوپایی بێ. هەموو هاوبیرانیش، بە داواکارییەکەی ڕازیبوون.

دووەمین ڕۆژ، کۆبوونەوەکانمان دەستپێکردەوە. (شێرکۆ) یەکسەر گوتی: داوای لێبووردن دەکەم، من ناتوانم، ئەو کارەبکەم. ماوەم زۆر نەماوە و دەبێ، بۆ (ئەورووپا) بگەڕێمەوە. گەر ئێوە بە پەسەندی بزانن، من لە ئەوێ بیرۆیەکی ڕاگەیاندنتان بۆ دەکەمەوە و کاردەکەم، پروپاگەندە بۆ (پاسۆک) و شۆڕشی کورد دەکەم. ئیدی کاتێ گوێمان لە ئەو قسانە بوو، زۆر سەیرمان لێهات! هەموو بە جارێ گوتمان: ئێمە تۆمان لێرە دەوێ، لە (ئەورووپا) خەڵکمان هەیە. گوتی: من وازدێنم. چونکە ناتوانم، لێرە بمێنمەوە و بژیم. ئینجا (جەلال) ڕووی تێ کرد و گوتی: ئێمە پارەمان بۆ قەرزکردی، بلیتی فڕۆکەمان بۆ کڕیت و هێنامانیتەوە بۆ (کوردستان). لە (سولەیمانی)ش کۆمەڵێ هاوبیرت بینی و بەڵێنی کارکردنت دانێ. ئێستە بۆ بە خۆڕای، بەجێماندێڵی؟! پەلاماریدا و پێی گوت: هەر ئێستە، سەرەوخوار لە ئەو ئاودەستخانەیەدا هەڵتدەواسم.

ئیدی (شێرکۆ) لە ترساندا نەیدەزانی، چی بڵێ و چی بکا. مامۆستا (هەردی)ش، کە ئەو بەزمەی بینی، لەتاواندا هەناسەی سواربوو، خەریکبوو، بخنکێ، بەپەلە پەمپەکەیان بۆ هێنا و هاتەوە سەرخۆی. چونکە هەر لە کۆنەوە، نەخۆشیی هەناسەتەنگی هەبوو!

ئێمەش دەستی (جەلال)مان گرت و گوتمان: مامەکەی (سادقی شەرەفکەندی)، لێپرسراوی شاری (مهاباد)ە، گەر بێتو شتێ لە (شێرکۆ) بکەین، ئایەڵن بە ساغی دەرچین و هەموومان دەکوژن. بەزۆر لە بندەستی (جەلال) دەرمانهێنا و گوتمان: هەستە بڕۆدەرەوە، بۆ کوێ دەچی، بچۆ.

ڕۆژی دوایی، لەسەر جادە (شێرکۆ)م بینی و بانگیکردم، پارچە کاغەزێکی دامێ و گوتی: ئەو ناوانە بگرە، لە (سولەیمانی) پێوەندیم پێوەکردوون. هەر هێندەی گوت و ئیدی ڕۆی، پاشان مامۆستا (هەردی)ش بۆ (تاران) گەڕایەوە و بە هیچ شێوەیە، دەنگی نەما!

کاتێ (مەنسوور)، ئەو کارەساتەی کەلەپیاوەکانی بیری نەتەوەیی و (پاسۆک)ی بۆ گێڕامەوە، هێندەی دیکە لەبەرچاوم کەوتن. تفم لە ئەو ڕۆژەڕەشەش کرد، کە ئەو کۆمەڵە کوردە هیچوپووچ و ئەو ڕێکخراوە پاڵەوانیەم، تێدا ناسی. ئینجا ڕووم تێ کرد و گوتم: ئەی ئێستە نیازی چیتان هەیە؟! گوتی: نازانم. دەبێ، من و تۆ لە ئەو بارەیەوە قسەبکەین. بەڵام ئەم نهێنیانە، لای کەس مەدرکێنە و نابێ، بە هیچ شێوەیە، (حەمە شەوقی)ش بزانێ. نازانم (مەنسوور) بۆ حەزی نەدەکرد، ئەو بزانێ؟! دەبووایە، هەر خۆی هەموو گرفت و ڕووداوەکانی بۆ باسکردایە و پێی بگوتایە: وەک ئێمە تووش بووین، تۆش خۆت تووشمەکە و جارێ، هەر لەنیوشاردا بمێنەرەوە، تا وەڵامت لێ دەگێڕینەوە. بەڵام (مەنسوور) لە هەموو کەسێ باشتر، ئەو ڕەوشەی دەرەوەی دەزانی، کەچی بە هەموو توانایەوە هەوڵیدەدا، من و (حەمەشەوقی)ش پەلکێشکا. وا دیاربوو، بیری لە ئەوە کردبووەوە، وەک خۆی تووشبووە، ئێمەش تووشکا و لەگەڵ ئەودا سەری تێنێین. چونکە باش دەیزانی، ئەو گێژاوەی ئەوانی تێکەوتوون، بە ئەیانی وەک من و (شەوقی)ش چارەسەر ناکرێ و ئەوە پیسایییەکە، تا چیلکەی تێوەردەی، پتر بۆنیدێ!

دوایی کاتێکی دیکەمان دیاریکرد، یەکدی ببینین و ئیدی من ڕۆیشتم بۆ (زانکۆ). (مەنسوور)، چەن ڕۆژێ لە ماڵی خۆیان مایەوە. لەبەرئەوەی تازە ڕایکردبوو، شوێنەکەی زۆر جێی گومان نەبوو. (مام ئاراس)یش هەر ئەو شەوە، لە ئەوێ بووبوو، پاشان ڕۆیشتبوو، سەری لە کەسوکاری دابوو. (مەنسوور) وەڵامی بۆ (پەخشان)ی خێزانی و (کۆچە)ی کچی ناردبوو، تا بیانبینێ. ئەوانیش هەر زوو، لە (کۆیە)وە هاتن. پاشان (حەمەشەوقی)، بۆ ماڵی خۆیان گواستبوویەوە. ئەو ماوەیە پتر لە ماڵانبوو، نە ئەو بە شوێن منا دەینارد و نە منیش حەزمدەکرد، بۆ ئەو جۆرە شوێنانە بچم و سەری لێ بدەم، تا لەنیوشاردا لە ئەوە زیاتر، کەسی دیکە نەمناسێ. دواجار هەر لە ماڵی خۆیان، یەکدیمان بینییەوە. داوای لێ کردم، یارمەتییدەم و کاریان لەگەڵ بکەمەوە. بەڵام دوای چی؟! پاشان ماڵاواییم لێ کرد، بەدڵشکاوی و نائومێدی گەڕایەوە.

من پێم وایە، ئەو سەردانەی، پتر بۆ بینینی هاوسەرەکەی بوو، تا پێکەوە چارەسەرێ بدۆزنەوە و بڕیاربدەن، چی بکەن؟ لە هەمان کاتیشدا، هەواڵەکان بە ئێمە بگەیەنێ و دەمودوومان تاقیکاتەوە. ئیدی بە ئەو شێوەیە، (شێرکۆ) دەسی ئەو سێ ئەفەسەرە لاوەی بڕی، لە جێوڕێی خۆیان هەڵیکەندن، خۆشی بۆ باوەشی پڕ لە ناز و خۆشی

(ئەورووپا) گەڕایەوە، بۆ تاهەتایە، بڕوا و متمانەی هاوبیر و دۆستەکانی خۆی لەدەستدا، لە ئەنجامیشدا ڕووی ڕاستەقینەی، ئەو مرۆ دەروون نەخۆشەیان بۆ دەرکەوت، بەڵام پاش چی و تازە درەنگبوو!

حەمەشەوقی

ئەم کوڕە گەنجە جوانە ڕەوشتبەرز و تێگەیشتووەم، لە ساڵی (**1962**)وەوە دەناسی، ئەو کاتە مێردمناڵێکی (**12**) ساڵان بوو، لەگەڵ (ڕووناکی) خوشکیدا، بۆ لای (سوعاد)ی کچی خاوەن خانووەکەمان دەهات، پێکەوە لە خوێندنگەی مامۆستایان دەیانخوێند و هاوڕێ بوون. بەڵام دوای ڕێککەوتنامەی (**11**)ی مارسی (**1970**)، لە نزیکەوە ناسیم و بوو بە هاوڕێم. کوڕێکی ڕێکوپێک، زیرەک و ئازا بوو. پیاوی ئەوە نەبوو، لە ئەو قاوغە تەسکە تەنگەبەرەی (کاژیک) و (پاسۆک)دا ئیشبکا، بەڵکوو هی ئەوەبوو، لەشکرێکی گەورەی لەبەردەستدابێ، ڕێکیخا و سەرکردایەتیبکا!

کاتێ (مەنسوور) ڕۆیشتەوە، هەموو ئێوارەیە لەگەڵ (شەوقی)دا پێکەوەبووین. زۆربەی کات، بۆئەوەی کەس گومانمان لێ نەکا، لە (سەرچنار) یەکدیمان دەبینی و دووقۆڵی، لەسەر ئاوەکە دادەنیشتین. یا شەو لە ماڵی خۆیان دەمامەوە و تا درەنگانی، دەمەتەقێمان دەکرد. من دەمویست، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ تێبیگەیەنم، من لەگەڵ (پاسۆک) کارناکەم و <u>مرۆ دەبێ، هەمیشە کارێکا، بڕوای پێی هەبێ، نەک لەبەرخاتری دۆستایەتی و برایەتی بیکا، دوایش کاڵەکی پەشیمانی، بە ئەژنۆ بشکێنێ!</u> بەڵام ئەو لە ئەو قسانە تێ نەدەگەیشت، مەبەستم چییە. بەڵکوو زۆر بەکوڵودڵ و پەرۆشەوە، گوێی بۆ ڕادەگرتم و وایدەزانی، بەشێوەیەکی گشتی، ئەو شتانەی بۆ باسدەکەم و مەبەستم لە ئەو نییە! لەبەر (مەنسوور)یش نەمدەتوانی، ڕاستی پێ بڵێم، لە هەموو شتێ ئاگاداریکەمەوە و پێی بڵێم: فەرموو ئەوە باروودۆخەکەیە، خۆت سەرپشکبە و بڕیاربدە. هەرچەندە ملازم (کەریم) ساڵی (**1991**) لە (سوید)، بۆی گێڕامەوە و گوتی: کاتێ چووینەدەرەوە و ئەو گاڵتەبازارەمان بینی، بۆم دەرکەوت، دەسیانبڕیوین و هیچمان پێ ناکرێ، هەر زوو وەڵامم بۆ (حەمەشەوقی) نارد و ڕامسپارد، سەر لە خۆی تێک نەدا و نەیەتەدەرەوە. بەڵام ئەو زووتر ڕایکرد و وەڵامەکەی منی پێ نەگەیشتبوو!

دوای ئەوەی (حەمەشەوقی)، لە خوارووی (عێراق) بۆ (سولەیمانی) گەڕایەوە، لەگەڵ چەن ناسیاوێکی خۆیدا، ئیشی بەڵێندەری دەکرد و باری ئابووری زۆر باشبوو. لە ماوەیەکی کەمدا، هەموو شتەکانی فرۆشت و لە هاوبەشەکانی جیابووەوە. پاشان چوو بۆ (بەغدا)، سەری لە گرتووخانە دا و هێندی پارەتی (ئازاد)یشی دابوو. کاتێ لە

(بەغدا) گەڕایەوە، هات بۆ لام و گوتی: دوو بەیانی دەڕۆم و (شێخ مەنسووری حەفید)، لە چەوولمەکەی (قەلاچوالان) چاوەڕێمدەکا. منیش گوتم: حەزدەکەم، لە ماڵی ئێمەوە بڕۆی و نانی نیوەڕۆ پێکەوە بخۆین.

ڕۆژی دوایی هات، پێشمەرگەیەکی میرمنداڵی کوتی لای خۆی لەگەڵ بوو. پێشمەرگەکەی لەنێو ترومبیلەکەدا دانا و گوتی: با تۆ نەناسی. کە هاتەژوورەوە، یاری ناپلیۆنم دەکرد، یەکسەر گوتی: ئەو یارییە بۆ ئەوە دەکەی، تا لەگەڵ من بێیتەدەروە، یا دوایی بێی؟! ئیدی هەردووکمان پێکەنین و بەپەلە نانەکەیخوارد. پاشان گوتی: بۆ لەگەڵ من نایەیتە دەرەوە؟! گوتم: هێشتا بۆ هاتنەدەرەوەی من، زۆری ماوە. گوتی: وەک بزانی، کەی دێی؟! گوتم: لە کاتی خۆیدا دەیزانی. پاشان کەمی ڕاما و گوتی: هیچ هەیە؟ لە ئەوە دەچی، کارەکان ئاسایی نەبن و تۆ هێندێ شتت لێ شاردبمەوە. منیش گوتم: چیت پێ بڵێم، لە ئەوانەیە کە چووینەدەرەوە، (مەنسوور) هەموو شتێکت بۆ باسکا. ئیدی تێرتێر، یەکدیمان ماچکرد و گوتی: زۆر بڕوام پێت هەیە و چاوەڕێتم. منیش دڵم قوڵپیدەدا، دووجار خەریکبوو، هەموو شتێکی بۆ ڕوونکەمەوە، بەڵام خۆم گرت. لە هەمان کاتیشدا، خۆم بە تاوانبار دەزانی، کە ڕاستیم لێ شاردبووەوە!

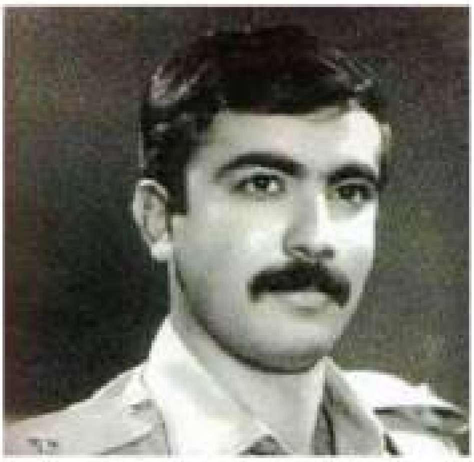

لێبووردنی گشتیی

ڕۆژی (**21. 8. 1979**)، بە بۆنەی جێژنی قوربانەوە، (سەددام) لێبووردنێکی گشتی، بۆ هەموو گیراوە ڕامیارییەکانی (عێراق) دەرکرد. سەیر ئەوەبوو، (بەعس) کادیرە کوردەکانی، بە چەن کەسانێکی گێرەشێوێن، ئاژاوەچی و تێکدەر دادەنا. هەر کەسێ لە گرتووخانەی

(ئەبوغریب) بیگوتایە: فلان کەس، لەسەر کاری رامیاری گیراوە، پۆلیسەکان لێی تووڕەدەبوون و خێرا دەیانگوت: بڵێ، تێکدەر! کەچی بە ئەو شێوەیەش ئازادیکردن، چونکە دەیویست، خۆی لای خەڵک خۆشەویستکا!
هەموو کادیرەکانی کۆمەڵە، هەردوو هاوبیر (ئازاد) و (فەرهاد)یش بەرکەوتن و بەربوون. هەرچەندە (سەددام) بە ئەو کارەی، هیچی لە کێشەی کورد نەگۆڕی، بەڵام لە راستیدا، کۆمەڵانی خەڵک، زۆریان پێخۆشبوو. جێژنەکە بوو بە دوو جێژن و هێندی خەڵکی ساویلکەش دەیانگوت: (سەددام) خۆی کرد بە شەکر!

هەڵوێستی فەرهاد و ئازاد

هەر ئەو رۆژەی، گیراوەکان گەیشتنەوە (سولەیمانی)، لە پێشدا سەرم لە (فەرهاد) دا. لە حەوشە قوولە چکۆلانەکەیاندا، دووقۆلی دانیشتین و ئەوەی دەمزانی، بۆم باسکرد. ئەویش وەک رەوشتی کۆنی خۆی، هیچ خۆی تێک نەدا، بۆچوونی خۆی نەگوت و زۆر بە هێمنی گوتی: حەزدەکەم، سەری لە کاک (ئازاد)یش بدەی، بزانە، ئەو دەڵێ چی؟!
هەر ئەو ئێوارەیە، هەرچی چۆنی بوو، لە گەڕەکی (جوولەکان)، ماڵی (ئازاد)م دۆزییەوە. کاتی هەواڵەکانم پێ گەیاند، زۆری پێ ناخۆشبوو، بە جارێ قەڵەمی دەسونەژنۆی شکا. دیسانەوە جارێکی دیکە ورەی ڕوخا و گوتی: کاک (شێرکۆ) پیاوی ئەوە نییە، بە ئەو شێوەیە رەفتاربکا، دیارە ئەو هاوبیرانە زوێریانکردووە و رێزیان لێ نەگرتووە، بۆیە وازیهێناوە و گەڕاوەتەوە!
زۆر سەیرم لێهات، (ئازاد) وەک دەروێشی وابوو، کە لەسەر دەستی شێخ (شێرکۆ)دا، تۆبەی کردبێ و وەک شێخێکی گەورەی رێبازی (قادری)، لێی دەڕوانی. بڕوای بە کەس نەدەکرد و بێ ئەوەی ئاگای لە ڕووداوەکان بێ، هەر لە خۆیەوە و لە دوورەوە، داکۆکی لێ دەکرد. جا ئیدی من چۆن دەتوانم، تێبیگەیەنم و بڕوای پێ بێنم، کە (مەنسوور) هەرچی بۆ گێڕاومەتەوە، راستە؟!
پاشان (ئازاد)، لە تاقیگەی نەخۆشخانەی نێوەندی دامەزرایەوە. بەڵام بە هیچ شێوەیە، هەواڵی منی نەدەپرسی و سەری لێ نەدەدام. منیش مەگەر بە رێککەوت، لە رێوبان بمدیایە، ئەگینا بە دوایدا نەدەگەڕام. چونکە لەلایەکەوە دەمزانی، حەز بە هاتوچۆی کەس ناکا و دەیەوێ، ماوەیە بحەوێتەوە. لەلایەکی دیکەوە، زۆر دەترسا، جارێکی دیکە بیگرنەوە. بۆیە دەیگوت: کاتی بەریاندایین، کۆیانکردینەوە و گوتیان: گەر بەدەردی خۆتانەوە دانەنیشن، هەموو کاتی دەبێ، چاوەڕێی ئەوە بکەن، بتانگرینەوە. گەر ئەم جارەش بتانگرینەوە، یەکسەر بێ دادگاییکردن هەڵتاندەواسین. بە قسەکانیشیدا دیاربوو، تاقەتی هیچی نەمابێ. لەلایەکی دیکەشەوە، من نە (پاسۆک) بووم و نە هیچ کارێکیشم پێی بوو. لەبەرئەوە هەوڵم نەدەدا، ببینم.

بەلام من بە (سەلاح)ی برامدا، هەردوو پەرتووکی (ئەیام سەعبە)کەی (بەهادین نووری) و (شەرق ئەلمتەوەست)ەکەی، (عەبدولرەحمان مونیف)م بۆ نارد، بەدەمیش ڕامسپارد، ئەو دوو بەرهەمە بخوێنێتەوە و ڕای خۆیم بۆ بنووسێ، بەلکوو کەمێ لە ئەو گومان و ڕاراییە، ڕزگاربین!

ئەنوەری مەجید سوڵتان

کاتێ شۆڕشی نوێ دەسپێکرد، کاکە (ئەنوەر)ی جوانەمەرگ، ڕۆژی (24. 6. 1976)، بەهۆی ڕەوانشاد (ئارام)ەوە چووەدەرەوە و لە ناوچەی (شارباژێر) جێگیربوو. لەبەرئەوەی پێشمەرگە و فەرماندەیەکی زۆر ئازا و خۆشەویست بوو، دەزگە سیخوڕییەکانی دەوڵەتی (بەعس)ی داگیرکەر، (27) جار هەوڵی کوشتنیان دا.
بە داخێکی زۆرەوە، ڕۆژی (2. 9. 1979) بوو، هەواڵی جەرگبڕی شەهیدبوونی هاوڕێی خۆشەویستم، ملازم (ئەنوەر)م بیست. بەڕاستی، کارێکی زۆر خراپی تێکردم. (ئەنوەر)م لە ساڵی (1970)وە دەناسی. تا بڵێی، گەنجێکی جوان و قۆز، کوڕێکی خۆشەویست، کوردپەروەر و تێکۆشەر، ئازا و بێدەنگ بوو. داخێکی زۆری بە دڵماندا کرد. هەموو نیشتمانپەروەرانی شاری (سولەیمانی) بەتایبەتی و (کوردستان) بەگشتی، زۆر بۆی بە داخبوون. (بیستوونی مەلاعومەر)، هاوڕێیەکی نزیک و دراوسێی بوو، لەگەڵ چەن برادەرێکی دیکەدا چوون و تەرمەکەیان هێنایەوە. خەڵکێکی زۆر دوای تەرمەکەی کەوتن و لە گۆڕستانی (شەهیدان) ناشتیان، پرسەیەکی زۆر جوانیشیان بۆ دانا و جەماوەرێکی زۆر، بەشدارییانتێداکرد.

(1979 - 1944)

سەبارەت بە ژیانی تایبەتی، خەباتی ڕامیاری و سەربازی ڕەوانشاد ملازم (ئەنوەر)، گوتارێکم لە گۆڤاری (سلێمانی)ی ژمارە (162)ی ساڵی (2014)ی لاپەڕە (28-32) بڵاوکردووەتەوە، پاشان لە پەرتووکی (بارانی خوێن و بای مەرگ)یشدا، لاپەڕە (129-139)، جارێکی دیکە گوتارەکەم بڵاوکردووەتەوە.

دووەمین سەردانی مەنسوور

سەرەتای مانگی (10) بوو، ڕۆژی (مەنسوور) وەڵامی بۆ ناردم و گوتی: دوو ڕۆژی دیکە، لەگەڵ دوو پێشمەرگەدا دێمەوە. لەنێوداربەڕووەکانی دامێنی چیای (گوێژە)، چاوەڕێماکە. منیش دەمزانی، دەمەوئێوارە ئەو ناوە، بەهێزی سوپا و پۆلیس دەگیرێ، مەترسییەکی زۆر گەورەی هەیە. ناچاریشبووم و دەبووایە، هەر بچوومایە، چونکە تازە وەڵامی بۆ ناردبووم و چاوەڕێی دەکردم. لەبەرئەوە هیچ شوێنێکی باشترم، لە ماڵی (شێخ کەریمی حەفید) نەدۆزییەوە، سەرەتا لە ئەوێ دایانمەزرێنم. چونکە هەم خزم بوون، هەم لە داربەڕووەکانیشەوە زۆر نزیکبوو. بۆیە داواکارییەکەم زۆر ئاساییبوو. پەنام بۆ (شێخ ناسر) برد و پێم گوت: شتێکی وا هەیە، ماڵی ئێوە نزیکە و بێگومانە، ئێوارە دەیانهێنم و پاشان کە تاریکبوو، یەکەیەکە دەیانگوێزمەوە. ئەویش زۆر پیاوانە گوتی: باشە. من لە ماڵەوە چاوەڕێتاندەکەم. ئەو کاتە ترومبێلم نەبوو، لەگەڵ (سەردار)ی برای (سەروەت)دا قسەمکرد، ترومبێلەکەم بداتێ و کارێکی وای پێ بکەم. ئەویش گوتی: باشتروایە، خۆم لەگەڵت بێم، چونکە خوانەخواستە، گەر بگیرێی، بە ژمارەکەیدا هەر دەزانن، ترومبێلەکە هی منە. منیش گوتم: باشتر.

دوانیوەڕۆیەکی درەنگ، دووقۆڵی لەگەڵ (سەردار)دا، بۆ شوێنی دیاریکراو چووین. مێز و کورسیمان دانا و مەزەمان ڕازاندەوە. سەرو پێک عەرەقی زەحلاویمان تێکرد و بۆ تامی دەم، سەرو قوومان خواردەوە. وا بزانم، فریای قوومی دووەم نەکەوتین، لەنێو دار و دەوەنەکانی بناری چیاکەوە، فیکوهوڕ دەستپێکرد. دیاربوو، دەمێبوو، گەیشتبوون و چاوەڕێیاندەکرد. منیش وەڵامدانەوە و چەن فیکەیەکم بۆ کێشان. هێندەی نەبرد، یەکێکیان سەریدەرهێنا و گوتم: یەکەیەکە، بەهێواشی وەرن و بچنە نێو ترومبێلەکە دانیشن، تا ئێمە خۆمان کۆدەکەینەوە. بەڵام ئێمە لە شوێنی خۆمان نەجووڵاین، تا هەرسێکیان یەکەیەکە، لەنێو لاداکەی (سەردار)دا دانیشتن و چاوەڕێی ئێمەیان دەکرد. پاشان کەمێ ماینەوە و پێکەکانمان فڕکرد، تەماشایەکی دەوروبەرم کرد، کاتێ دڵنیا بووم، هەموو شتێ ئاساییە، هیچ دەنگ و ڕەنگ نییە، بەپەلە سواربووین و لە ماڵی (شێخ کەریم) دابەزین. هەرسێکیان (مەنسوور، فەرهاد خەفاف و عومەری مام توفیق)، ڕیشیان هێشتبووەوە، چلکنوپلکن، ماندوو و برسی بوون. گوتم: ئەم ڕیشە چییە، باشتر وابوو، بتانتاشیایە. (مەنسوور) گوتی: زۆربەی پێشمەرگە، ڕیشیان بۆ شەهید (ئەنوەری مەجید سوڵتان) هێشتووەتەوە!

ئەو ئێوارەیە، خوالێخۆشبوو خاتوو (سەلمە)ی دایکی (شێخ ناسر)، خواردنێکی زۆر و بەتامی لێنابوو. بوتڵی ویسکیشیان دانابوو. برادەران نانێکی باشیان خوارد و بوتڵەکەشیان

نۆشکرد. پاشان چووینە ژووری سەرەوە و گوتم: با کەمێ بێدەنگ دانیشین، تا بزانین، ڕەوشەکە چۆنە. زۆر هێمنبوو، دەنگی هیچ نەدەهات. دوایی هێندێ قسەمانکرد، پاشان لەگەڵ (سەردار)دا، سەرەتا (عومەر) و (فەرهاد)مان، بۆ ماڵەکانی خۆیان گەیاند. پاشان گەراینەوە و (مەنسوور)یشمان، بۆ ماڵی دایکی بردەوە. گوتی: بەیانی زوو دەبێ، پێوەندی بە (ئازاد)ەوە بکەی و یەکەمین کەس ئەو ببینم. منیش هیچم پێ نەگوت و لە دڵی خۆمدا گوتم: بەیانی هەموو شتێ ئاشکرادەبێ! ئەو شەوە (مەنسوور)م لە ماڵی خۆیان بەجێهێشت، هاوسەر و کچەکەشی لە ئەوێ بوون. من و (سەردار)یش ڕۆیشتینەوە.

ئـــازاد لە نیشەکەی

بەیانی زوو، چووم بۆ نەخۆشخانە، (ئازاد) ببینم. دیارە، لە پەنجەرەکەوە منی بینیبوو، بۆیە هەر چوومە نێوهۆڵی نەخۆشخانەکەوە، لە دوورەوە بە پارچە کاغەزێکەوە هات و هاواریکرد: (حوسێن موحەممەد عەزیز). منیش گوتم: بەڵێ. دوایکەوتم و چووینە ژوورەوە. خێرا دەرزییەکی تیژی دەرهێنا و لەسەری پەنجەگەورەی چەقاندم. گوایە، خوێنم لێ وەردەگری و تاقیدەکاتەوە، تا بزانێ، چ گرووپێکە! بەدەم کارەکەیەوە پێم گوت: (مەنسوور) هاتووەتەوە و لە ماڵی خۆیان، چاوەڕێتدەکا. ئیدی من ڕۆیشتم.

ئێوارە (مەنسوور)م بینی. گوتی: (ئازاد) هات و هەموو دەنگوباسەکانم بۆ گێڕایەوە. هیچ قسەی نەکرد. هەستا و گوتی: دوایی سەرت لێ دەدەمەوە و بەپەلە ڕۆی. لەگەڵ ئەوەشدا، من لە هەموو شتێ ئاگاداربووم، بەڵام هیچ شتێکم بۆ (مەنسوور) باس نەکرد. وام پێ باشتربوو، لە زمانی (ئازاد) خۆیەوە، هەموو شتێکی بۆ دەرکەوێ.

چەن ڕۆژێکی پێ چوو، (ئازاد) دەنگی نەبوو. (مەنسوور) گوتی: هەرچی چۆنێ بێ، بیدۆزەرەوە، با سەرێکم لێ بدا. (سەلاح)ی برامم نارد بۆ ماڵەوەیان، چونکە پێی ڕاگەیاندبووین، کەس لە نەخۆشخانە سەرم لێ نەدا، سیخوڕەکانی (بەعس) بەشێوەیەکی بەردەوام چاودێریم دەکەن. دوای ماوەیە (سەلاح) هاتەوە و پەرتووکی (شەرق ئەلمتەوەستە)ەکەی بۆ هێنامەوە و گوتی: بیکەرەوە، نامەیەک و پارچەیە کاغەزی تێدا هەیە. نامەکەی لەسەر پەرتووکەکە بۆ من نووسیبوو. بەڵام پارچە کاغەزەکەی بۆ (مەنسوور) ناردبوو، تەنیا یەک دێربوو: <u>(تۆز لە ئاو هەڵناسێ، مەردایەتی لەدەس نامەرد نایە، منیش ئەمرۆ ئەو نامەردەم!)</u>

کوتەکاغەزەکەم دا بە (مەنسوور) و ئەویش خوێندییەوە، بەڵام هێندە تووڕەبووبوو، لە باخاندا ئاگریدەکردەوە. گوتی: ئەوە مەبەستی چییە؟ گوتم: دەڵێ، بە تەمای من مەبن و کارتان لەگەڵ ناکەم. هێڵێکیشم بەژێر وشەی <u>(ئەمرۆ)</u>کەدا هێنا و گوتم: <u>دەڵێ ئەمرۆ، جا</u>

گەر سبەینێ، وەک جاران پەشیمانبووەوە، ورەی بەرزبووەوە، دیسانەوە بە ئەو گەرموگوڕییەی پێشوو تێهەڵچووەوە، ئەوا ئەو (ئەمرۆ)یەتان لەسەر دەکا بە ماڵ و پێتان دەفرۆشێتەوە، خۆی لە پردی (سیرات)ی ڕەخنە و گلەییەکانتان، پێ دەپەڕێنێتەوە!

(مەنسوور)یش گوتی: باش دەسیانبرین، بە خوا بزانم، بە ئەو شێوەیە وەڵامماندەدەنەوە، تا هەردووکیان نەکوژم، ناگەڕێمەوە. ئیدی هەر ئەو جارەبوو، (ئازاد) و (مەنسوور)، یەکدیان بینی و سەری لێ نەدایەوە!

ئێوارەی دوایی، (مەنسوور)م بۆ ماڵی (ستاری سەعید خەڵەف) گواستەوە. ماڵەکەیان لە سەر گردەکەی (سەرچنار) بوو. لە سەربانەکەیان، دووقۆڵی پیاسەماندەکرد. گوتی: گوێ بگرە، کاتی ئەوە هاتووە، ئێستە دەبێ، بۆمبێ بتەقێتەوە. زۆری پێ نەچوو، ناڵەیەکی گەورە هات. پاشان (ستار) لە دەرەوەهاتەوە و گوتی: بۆمبێ لە بارەگەی (پارتی شۆڕشگێڕان)ی (شێخ ستار) تەقیوەتەوە، بە ڕێککەوت تەنیا پاسەوانی بەردەرگەکەی لێبووە، ئەویشی کوشتووە.

شەوی چوارقۆڵی: من، (مەنسوور، ستار و فایەقی شەفیق)، لە سەربانەکە دانیشتبووین و دەمانخواردەوە. تا درەنگانێ باسی کورد و شۆڕشمان دەکرد. جارجاریش تەماشایەکی سەرجادەکەمان دەکرد، هەر ترومبێلی هێزی تایبەتی سەربازی بوو، وەک کوڵە بە ئەو ناوەدا دەسووڕانەوە. منیش لە دڵی خۆمدا دەمگوت: خۆزگە دەمزانی، بە دوای کێدا دەگەڕێن؟ ئاخر ئەوەی ئێوە بۆی دەگەڕێن، ئەوەتا لێرە بێ خەم دانیشتووە، پشتێنی لێ کردووەتەوە و دەخواتەوە، شا بە سەپان ڕاناگرێ!

کاتێ شەو درەنگبوو، (مەنسوور) گوتی: هەرچی چۆنێ بێ، بەیانی دەبێ، سەرێ لە (فەرهاد) بدەی و بۆم بانگکەی. ئیدی من لەگەڵ دایکی (مەنسوور) و خوشکەکانیدا ڕۆیشتینەوە، (خەلەف)ی برای (ستار)یش گەیاندنی.

ستاری سەعید خەڵەف

ڕەوانشاد (ستار)، خەڵکی (هەڵەبجە) بوو. ساڵی (**1970**)، لقی چواری (پارتی)، ناوی کۆمەڵێ ئەندامی بۆ کۆلێژی سەربازی لە (بەغدا) پاڵاوت. من و (ستار)یش، لەنێو ناوەکاندا بووین. ئیدی هەر ئەو کاتە یەکدیمان ناسی. ساڵی (**1973**) کۆلێژی سەربازی تەواوکرد. هەر لە کۆتایی ئەو ساڵەشدا، چووەدەرەوە و لە (زۆزک) فەرماندەی بەتالیۆن بوو . پاشان بۆ نێوچەی دەسەڵاتی سنووری هێزی (زمناکۆ) گوێزرایەوە و فەرماندەی بەتالیۆنی شەشی (خانەقی) بوو. دوای هەرەسە گەورەکەش، بۆ پارێزگەی (ڕومادی) دوورخرایەوە. هێندەی پێ نەچوو، بەرگەی ئەو ڕەوشە خراپەی نەگرت و بە دوای

تروۆسکاییەکدا دەگەڕا، تا لەدەس ژێردەسی و چەوساندنەوەی نەتەوەیی خۆی و گەلەکەی ڕزگارکا. لەبەرئەوە هەر لە سەرەتای بەرپابوونی شۆڕشی نوێ و دروستبوونی یەکەمین دەستە چەکدارەکان، لەگەڵ کۆمەڵی کوردپەروەردا چوونەدەرەوە، بۆ دووەمین جار چەکی کوردایەتی و مەردایەتی هەڵگرتەوە.
بەڵام دوای ماوەیە، لەگەڵ هێندێ کادیری (یەکێتی)دا تێکچوون و پێوەندی بە سەرکردایەتی کاتی (پارتی)ەوە کرد. ماوەیە بە ئەو شێوەیە مایەوە. کۆمەڵی پێشمەرگەی ئازا و خاوەن ئەزموونی لە خۆی کۆکردەوە. بەڵام سەرکردایەتی (یەکێتی) نەیانهێشت، لە ناوچەی (شارباژێر) بمێننەوە و داوایان لێ کردن، یا چەک دانێن، یا لە ڕیزەکانی (یەکێتی)دا خەباتبکەن. ئەوانیش ئەو پێشنیازانەیان پەسەندنەکرد و بۆئەوەی خوێنیش نەڕژێ، مانگی (7) ساڵی (**1978**)، خۆیان ڕادەسی دەوڵەتی داگیرکەری (عێراق) کردەوە. کاتێ گەڕاشەوە، لە (سولەیمانی) پۆستی بەڕێوەبەری فەرمانگەی هاتووچۆی وەرگرت و لەژێرپشەوە، سووکە پێوەندییەکی بە شۆڕشەوە هەبوو، تا لە ئەنجامدا ئاشکرابوو، دەزگەی سیخووڕی (بەعس)ی داگیرکەر، ڕۆژی (**6. 11. 1980**) کوشتیان.

(1950 – 1980)

خەڵک وایاندەزانی، پیاوێکی وەک (ستار)، ناپاکی لە گەلەکەی کردووە و پیاوی (بەعس)ە. بەڵام خۆزگە هەموو (کوردستان)، سەد کوڕی وا ئازا و پاکی تێدا بووایە، لە پاڵ دەسەڵاتدا بووایە، ڕاژەی گەلەکەی خۆی بکردایە. نەک وەک هێندێ کەسی گومانلێکراو، بە ناو لە دەرەوە پێشمەرگە بوون، هەرچی شتی خراپ و ناشیرین بوو، دەیانکرد، زیانیان لە قازانجیان زیاتربوو. کەچی ئەوان بە نیشتمانپەروەر و ڕەوانشاد (ستار)یش، بە ناپاک دەژمێرران!

چیرۆکی فەرهاد عەبدولقادر

هەرچەندە خوا ئاگای لێ هەیە، من لە هیچ شتێکدا نەبووم، هیچ پێوەندییەکم بە کەس و هیچ لایەنێکی رامیارییەوە نەبوو. بەڵام وەک پێشتر روونمکردەوە، هەرچیم بۆ دەکردن، تەنیا هەر بە هاوڕێیەتی بوو، چونکە هەموویانم دەناسی، ئەوانیش زۆر باش منیان دەناسی و خۆشمەدەویستن. سووریش دەمزانی، چەن کوردێکی پاک و دڵسۆزن، هەرگیز ناپاکی بەرانبەر من ناکەن و تووشی هیچ جۆرە گرفتێکیشم ناکەن. لەبەرئەوە هیچ چار نەبوو، هەر دەبووایە، یارمەتیمبدانایە.

جگە لە ئەوەی من باشتربووم، ئەو دوو هاوبیرە (ئازاد) و (فەرهاد) بدۆزمەوە و راسپاردەکەی (مەنسوور)یان پێ بگەیەنم، وەک لە ئەوەی یەکێکی نەناسیاو بچێ و قسەیان لەگەڵ بکا. خۆ گەر ئاشکراشبوومایە، بەهۆی ئەوانەوە تووشی کارەساتێ بوومایە، (بەعس) هێندە بەویژدان نەبوو، مەر بەپێی خۆی و بزن بەپێی خۆی هەڵواسێ، یا ئەوەم بۆ بسەلمێنێ، کە من (پاسۆک) نیم و تەنیا دۆستیانم. بەڵکوو وەک یەک رێزیان لێ دەگرتین و راژەیەکی باشیان دەکردین! بەڵام (ئازاد) و (فەرهاد)، لە ئەوە تێ نەدەگەیشتن، بە تایبەتی خێزانەکەی (فەرهاد) وایدەزانی، هەمووی خەتای من بووە، گیراون و ئێستەش، وازی لێ ناهێنم!

بەزمی خاتوو شوکری

ئێوارەبوو، لە دەرگەی ماڵی (فەرهاد)م دا. سوور دەمزانی، لە ماڵەوە دانیشتووە، چونکە گوێم لە دەنگی بوو. بەڵام یەکسەر هاوسەرەکەی (شوکری)، وەک زانیبێتی، کێ لە دەرگە دەدا و لە چ کاتێکدا دەچم، لەگەڵ (پەری) خوشکی (فەرهاد)، دەرگەیان لێ کردمەوە،

هەردووکیان هاتنە دەرەوە و لە دوای خۆیانەوە، دەرگەکەیان داخست. لەبەردەممدا چەقین و گوتیان: فەرموو. گوتم: مامۆستا (فەرهاد) لە ماڵە؟ ژنەکەی بە چرووچاوێکی ناشیرینەوە، بە دەنگێکی بەرز و بە ئاوازێکی سەیرەوە گوتی: نەخێر. بۆ چیتە؟ گوتم: ئیشم پێی هەیە. گوتی: ئیشی چی؟ بۆ وازی لێ ناهێنن؟ کاتێ ئەو گیرابوو، تۆ لە کوێ بووی؟! گوتم: لە ئەم شارە بووم. ئیدی بە هەردووکیان دەنگیان لێ بەرزکردەوە و دەسیان بە شاتەشاتی ژنانە کرد. منیش گوتم: گوێبگرن، من خۆم هەرگیز ئیشم پێی نەبووە و ئیستەش، هیچ جۆرە ئیشێکم پێی نییە. بەڵام هاوبیرەکانی لە دەرەوە هاتوون و دەیانەوێ، بیبینن. باشتر وایە، بیاتبینێ. چونکە گەر نەچێ، تووشی زیان دەبێ. ئیدی بێ ئەوەی خواحافیزییان لێ بکەم، بە دڵشکاوی رۆیشتم. بەڵام لە ئەو کاتەدا، فیلمی (لا وقت للحب)م بیرکەوتەوە، چۆن (رۆشدی ئەبازە) لە دەرگەی ماڵی هاورێیەکی دەدا، ژنەکەی بۆی دەردەپەرێ، گەلێ قسەی ناشیرینی پێ دەڵێ و ئەویش لە تاواندا بەپەلە دەڕوا!

من سوور دەمزانی، (ئازاد) هەموو شتێکی بۆ (فەرهاد) گێراوەتەوە. بۆیە لە ترساندا، لە کوتی ژوورەوە، خۆی شاردووەتەوە و (شوکری) نەیهێشتووە، بێتەدەرەوە و خۆی هاتووە، ئەو قسە زلانە دەکا! ئاخر وەنەبێ، ژنەکەی و خوشکەکەی، منیان نەناسیبێ، بۆیە بە ئەو شێوە ناشیرینە وەڵامیاندامەوە. بەڵکوو هەر چەن جارێ، لە گرتووخانە و ماڵی خۆشیان منیان دیوە. خوشکەکەشی لە زانکۆی (سولەیمانی) دەیخوێند و هەمیشە هەواڵی (فەرهاد)م لێ پرسیوە. کەچی ئینجا بە ئەو شێوەیە، رەفتاریان لەگەڵ کردم! دیارە (ئازاد) راستیدەکرد، دەیگوت: (فەرهاد) لەبەر ژنەکەی ناوێرێ، بجوڵێتەوە. جا گەر هێندە لێی دەترسا، چی لە کاری رامیاری دابوو؟!

ئیدی لە ئەو رۆژەوە (فەرهاد)م دەبینی، لە هەر شوێنێ منی دیبێ، خۆی خەریککردووە و رووی وەرگێراوە، وەک باوکیم کوشتوویێ، وابوو. لە ترساندا نەیدەزانی، چی بکا، هەر هێندەی پێ دەکرا، بەپەلە خۆی دەربازکا و بڕوا. جا نازانم، گوناهی من چی بوو، بە ئەو شێوە خراپە، هەڵسوکەوتی لەگەڵ دەکردم، ئەو دوو (جوند لئیسلامە) دەمهەڕاشەی ژن و خوشکەکەی، بۆ ناردمەدەرەوە، دیارە هێشتا ئەو داوای باقی دەکرد!

گەڕامەوە و بۆ (مەنسوور)م گێڕایەوە. ئەویش لە داخی دڵی خۆی، گوتی: لە سبەی زووتر نییە، دەنێرم، هەردووکیان بکوژن. منیش زانیم، زۆر تووڕەبووە و نازانێ، چی لەگەڵ ئەم پیاوە ترسنۆکانەدا بکا. کەمێ هێورمکردەوە و گوتم: کوردایەتی بەزۆر نییە و وازیان لێ بێنە. من لە ئەو بڕوایەدام، ئەوان ناتوانن، هەروا بەئاسانی لەنێوشاردا دانیشن و دەسەڵات وازیان لێ ناهێنێ، لەبەرئەوە کەمێ چاوەڕێبکەن، تا لایەبەلایەکدا دەکەوێ.

ئاخر گەر (ئازاد) یا (فەرهاد) بیانگوتایە، چاری بارەکەمان ناڵەبارە و کەمێ چاوەڕیمان بکەن، تا کەمێ دەحەوێینەوە، ڕێوجێیەک بۆ خۆمان و خێزانەکانمان دادەنێین، هەڵبەتە هیچ شتێکی ناخۆش، لەنێوان هیچ لایەکدا ڕووی نەدەدا و ئەو هاوبیرانەی دەرەوەش، بە ئەو شێوەیە دڵیان نەدەرەنجا!

مژدە تایەر

چووم بۆ لای (مژدە) و گوتم: (مەنسوور) لێرەیە و دەیەوێ، بتبینێ، ئەویش زۆر مەردانە گوتی: لە هەر کوێیە بێ، دەچین و دەیهێنین. بەیانی زوو پێکەوە، (مەنسوور)مان گواستەوە. ئەو کاتە ماڵی (مژدە)، لەسەرجادەکەی پشتی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی (سولەیمانی) ئێستە بوو. لە پەنجەرەی ژوورەکەیانەوە، سەرجادەکە دیاربوو. شوێنەکەی زۆر ڕووتەنی بوو، بەڵام جێی گومان نەبوو.

(مەنسوور) داوای لە(مژدە) کرد، (عەبدوڵڵائاگرین) ببینێ و بانگیکا. پاشان (مژدە) ئێمەی بەجێهێشت و چوو بۆ ئیش. ئیدی هەردووکمان بەتەنیا ماینەوە. (مەنسوور) گوتی: دەمەوێ، هێندێ درووشمم بۆ بنووسی، ڕێکخستنی نێوشار، لەسەر دیوارەکانی شار دەینووسن. منیش دانیشتم، ئەو درووشمانەی بۆ ئەو ڕۆژە چاکبوو، ڕاژەی یەکێتی ڕیزەکانی گەلی کورد و شۆڕشی دەکرد، بۆم نووسین. ئێستەش هێندێ لە ئەو درووشمانەم هەر لە بیرە، وەک (بژی پێشمەرگە قارەمانەکانی کوردستان. مردن و سەرشۆڕی بۆ چاشە خۆفرۆشەکان. بمری دوژمنانی نێوخۆ و داگیرکەرانی کوردستان. ئامانجمان دامەزراندنی بەرەیەکی کوردستانییە ...) جەماوەری گەلەکەمان، زۆریان پێ باشبوو!

عەبدوڵڵا ئاگرین

لە کۆتایی ساڵی (**1973**)وە، تا مانگی (**10**)ی (**1979**)، هیچ جۆرە پێوەندییەکم، لەگەڵ (ئاگرین) نەمابوو. تەنانەت دوای هەرەسیش، جاری بە ڕێککەوت، لە کۆڵانەکەی پشت مزگەوتی گەورەوە بینیم، سڵاومان لە یەکدی نەکرد.

(مەنسوور) داوای لێ کردم، لە ئەو دیدارەدا ئامادەبم و قسەی لەگەڵ بکەم. چونکە خۆی (ئاگرین)ی نەدەناسی و ئەوە یەکەمین جاریشبوو، لەگەڵی دانیشێ. وایدەزانی، خۆی دەرەقەتی دەمەتەقێکان نایە! هەرچەندە من زۆرم پێ ناخۆشبوو، لەگەڵ (ئاگرین) دانیشم، چونکە تا ئەو کاتە، بە ناپاکم دەزانی و هەموو تاوانەکانم، بە هی ئەو دەزانی.

هەروەها لێکمدەدایەوە، ئاخر من هیچ نیم، بۆچی دەبێ، بە ناوی (پاسۆک)ەوە، قسەی لەگەڵ بکەم؟! بەڵام لە ئەو ڕۆژەدا، هیچ چارێکی دیکە نەبوو، نەشمدەویست، (مەنسوور) بەتەنیا بەجێبێڵم.

هەر لە دوورەوە (ئاگرین) هات، دەموچاوی تێکترشابوو، خۆی بە زوێر و بێتاوان پیشاندەدا. دوای ماوەیە بێدەنگی، (مەنسوور) تەماشایەکی منی کرد، تا قسەبکەم. منیش ڕووی دەمم لە (مژدە) کرد و زۆر بە کورتی گوتم: (شێرکۆی هەژار)، دەسی ئەم کۆمەڵە ئەفسەرە لاوەی بڕیوە و بەجێیهێشتوون. تازە (ئازاد) و (فەرهاد)یش بەربوون، هێشتا هەڵوێستی خۆیان، بەتەواوی دیاری نەکردووە، ئایا کاردەکەنەوە یا وازدێنن. ئێستەش وەک دەزانن، کۆمەڵی گەنج لە ئەو شاخانە، چەکیان هەڵگرتووە و بە ناوی (پاسۆک)ەوە کاردەکەن. بەڵام پێویستیان بە نووسەرێکە و بتوانێ، ئەو کەلێنە گەورە ڕووناکبیرییە پڕکاتەوە. بۆیە هاوبیر (مەنسوور) هاتووە و ڕووی دەمی دڵسۆزی لە بەڕێزتان دەکا، ئەو ئەرکە گرنگە پیرۆزە، لە ئەستۆی خۆتان بگرن.

من هێشتا قسەکانم تەواونەکردبوو، (ئاگرین) وەک فیشەکەشێتە تەقییەوە و گوتی: ئەی باشە، بۆ خۆی قسەناکا؟ گوتم: لە خۆی بپرسە. (مەنسوور)یش گوتی: من و ئەو، هیچ جیاوازییەکمان نییە. پاشان (ئاگرین) گوتی: ئەی خۆت بۆ ناچیتەدەرەوە؟ گوتم: من ئەو پیاوە نیم، کە ئەوان بە دوایدا دەگەڕێن. چونکە ئەوان قەڵەم بەدەسیان دەوێ. ئیدی بە دەسی ئانقەست، بۆئەوەی خۆی بپەڕێنێتەوە و وەڵامێکی ڕاستەوخۆ بەدەسەوەنەدا، هێرشێکی توندی کردە سەر ئەو هاوبیرانەی، ساڵی (**1973**) ئەو کارە ناڕەوایانەیان کرد و ویستی، خۆی وا پیشانبدا، هێندە فریشتەیەکی بێ هەڵە و بێتاوانە، تۆزێ لەسەر دامێنی دەکرێ!

دوایی من ئارامم لێ بڕا، وەڵامێکی پڕ بە پێستی خۆیم دایەوە و هێرشێکی توندم، بۆ سەر سەرکردە کۆنە ترسنۆکەکانی (کاژیک) کرد و کەمێ بێدەنگمکرد. پاشان گوتم: ئێوە دەتوانن، بێ من دانیشن، لەسەر ئەو دەمەتەقێیە بەردەوامبن. بەڵام ئەوان پێیان باشبوو، بمێنمەوە. هەرچەندە دانیشتنەکەمان، هیچ کەڵکێکی نەبوو، بەڵام ناکۆکییەکەی نێوان ئێمە و (ئاگرین)، کەمێ خاوبووەوە، سووکە پێوەندییەکی دۆستانەش لەنێوانماندا دروستبووەوە!

دوای چەن ڕۆژێکی دیکە، (مەنسوور) لە ماڵی (ستار) نامەزرایەوە. ئەو ئێوارەیە، هێشتا نەهاتبوونەوە، دووقۆڵی لەسەربان پیاسەماندەکرد. گوتی: سەردانەکەم زۆر سەرکەوتوو نەبوو، چونکە کەس بە دەنگمەوە نەهات و بە هەموویان، ئێمەیان بەرەڵاکرد. گەر تەنیا ئومێدێکمان مابێ، هەر تۆمان بەدەسەوە ماوە. بۆ واز لە ئەو کەلەڕەقییەی خۆت ناهێنی، کارمان لەگەڵ بکەیتەوە و بێیتەدەرەوە.

منیش گوتم: لە سەدا چەن، بڕوات بە (پاسۆک) و ئەو شۆڕشە هەیە؟ گوتی: لە خوار (50)وە. گوتم: جا کەواتە تۆ دەتەوێ، هەر من تووشکەی، ئەگینا من بۆ لای کێ و بۆچی بێمەدەرەوە؟! ئیدی بێدەنگبوو.
دوایی گوتم: من بەیانی زوو، لەگەڵ خوێندکارەکانی زانکۆدا، دەچم بۆ (بەغدا)، ماوەی هەفتەیەکمان پێ دەچێ. دوور نییە، تا دەگەڕێمەوە، تۆ لێرە بمێنی. پێش ئەوەی جیابینەوە، دەمەوێ پێت بڵێم: من وەک هاوڕێیەک، ئامادەی هەموو کار و ڕاژەیەکم. بەڵام وەک (پاسۆک)، بەتەمای من مەبن. ئیدی ماڵاوایم لێ کرد و ڕۆیشتم.

گەشتێکی زانستیی

بەیانی زوو، هەموو خوێندکارەکانی پۆلی سێی بەشی بەروبوومی کێڵگە، لەبەردەمی زانکۆدا کۆبوونەوە. پاسێکی گەورەمان بۆ تەرخانکرابوو. من و مامۆستا (فەریدە عەبدوڵڵا) و دوکتۆر (کامیل) ناوێکی میسریی، سەرپەرشتی خوێندکارەکانمان دەکرد و لێپرسراوی گەشتە زانستییەکە بووین. هەر لە دوورەوە (جووجە)م بینی، وەک دەڵێن، خۆی لەتەل دابوو، دیاربوو، زۆر دڵی خۆشبوو. چونکە بە هەزار ناوی خوا، پۆلی دووی بڕی و بۆ پۆلی (3) دەرچووبوو. دوای ئەوەی هەموو خوێندکارەکان ئامادە بوون، سواربووین و بەرەو (بەغدا) بەڕێکەوتین. خوێندکارەکان لە ڕێگە، ئاهەنگێکی زۆر خۆشی گۆرانی و چەپڵەڕێزانیان بۆ گێڕاین. ژیانی خوێندکاری خۆمم بیرکەوتەوە، ئاخر ئێمەش کاتی بۆ کێڵگە، یا بۆ گەشتێکی زانستی یا سەیران دەچووین، لە هەردووسەر، ئەو بەزمەمانەدەکرد، هەموو گرفتێکی ژیانی ڕۆژانەمان بیرنەچووەوە. ئەو کارەش، وەک خوویەکی لێهاتبوو، ئەوە دوای ئەوە پێڕەویاندەکرد!
دوای ئەوەی گەیشتینە (بەغدا)، کچان و کوڕان بە جیا، لە بەشی نێوخۆیی خوێندکاران دابەزین. من و دوکتۆر (کامیل)یش، لە ئوتێل دامەزراین. بەیانی زوو کۆبووینەوە، سەرمان لە کارگەی چنین و ڕستنی لۆکەی (کازمیە) دا. ئەو ڕۆژەمان، لە ئەو کارگەیە بەسەربرد. ئێوارەکەی خوێندکارەکانمان برد بۆ شاری یاری، خاڵی (جووجە)شمان لەگەڵ بوو. ئەو شەوە تا درەنگانێ، لە ئەو باخە گەورەیە، خوێندکارەکان بە خۆشی ڕایانبوارد، بەڵام من دڵم، هەر لای (مەنسوور) بوو! ڕۆژی دوایی، سەردانی لابۆر و کێڵگەکانی (ئەبوغرێب)مان کرد، بەهەڵمزانی، دۆست و ناسیاوەکانی خۆمم بەسەرکردەوە، زۆر ڕێزیان لێ گرتم!
بۆ بەیانی، بەرەو (عەمارە) سواربووین. باشبوو، دوای ماندووبوونێکی زۆر، لە بەشی نێوخۆیی خوێندکاران، جێی خۆمان کردەوە. ئێوارە دابەزین و لەنێوبازارەکەدا، کەمێ

سوڕاینەوە. پاشان یانەی مامۆستایانم دۆزییەوە و هەموو پێکەوە نانمانخوارد. دوایش تا نزیک کاژێری (12)ی شەو، لە باخەکانی نێوشار، لە تەنیشت حەوز و فوارەکانەوە دانیشتین، خوێندکارەکانیش دیسانەوە، دەسیان بە گۆرانیگوتن کردەوە. وایان لێهاتبوو، حەزیان نەدەکرد، بۆ بەشی نێوخۆیی بڕۆنەوە و بنوون، بەزۆر بردمنەوە، چونکە درەنگبوو، دەبووایە، بەیانیش زوو هەستن و سەر لە کارگەی شەکر بدەن، پاشان بچین بۆ کێلگە، تا خوێندکارەکان بۆ یەکەمین جار لە ژیانیاندا، قامیشی شەکر ببینن، چۆن دەڕوێ.
لە کارگە و کێلگەکە، پسپۆڕەکان باسێکی زانستانەیان، لەسەر چاندنی قامیشی شەکر و دەرهێنانی شەکر پێشکەشکردین. دوکتۆر (کامیل)، قامیشێکی هەلکێشا، پاکیکرد و قرمەقرم خواردی. خوێندکارەکانیش شتی وایان نەدیبوو، بە ئەو دیمەنە پێدەکەنین. دوکتۆریش دەیگوت: ئێمە لە (میسر) دەیخۆین، زۆر بە کەڵک و بە تامە، بۆ بەهێزکردنی ددان باشە!
هەرچەندە سەرەتای مانگی (10) بوو، بەڵام زۆر گەرمبوو، بەڕۆژ هەوا گەرمەکەی، بێزاریکردبووین، بە شەویش مێشوولە هارەکانی هەراسانیانکردبووین. هەر ئەو ڕۆژە، هەموو سەردانەکانمان تەواوکرد و پاشان بەرەو (بەغدا) گەڕاینەوە. ئێوارەکەشی خاڵە (نیزار)، من و (جووجە)ی داوەتکرد و لە ماڵەوە نانیان بۆ دروووستکردبووین. ئەو شەوە تا درەنگانی، لایان دانیشتم، گەلێ قسەی خۆشمان کرد، هێندێ ڕازوگلەیش کرا، پاشان گەڕامەوە بۆ ئوتێلەکە. دوکتۆر (کامیل) پرخەیدەهات. ئەوە یەکەمین جاربوو، لە ماوەی ئەو دوو ساڵەی (جووجە)م دەناسی، لە دەرەوەی زانکۆ پێکەوەبین!
دوارۆژی گەشتەکەمان، بۆ گەڕان و پیاسەکردنی نێو (بەغدا) تەرخانکرد. ئێوارەش هەموو خوێندکارەکانم، بۆ (پێشانگەی نێودەوڵەتی بەغدا) برد. بەڕاستی گەشتێکی زۆر خۆشمان کرد، بەڵام لە ئەو سەردانەماندا، هێندێ ڕووی ڕاستینەی، خوو و ڕەوشتی (جووجە)م بۆ دەرکەوت، زۆر بە دڵم نەبوو، پەڵەیەکی لەنێودڵمدا بەجێهێشت!
کاتێ بەرەو (سولەیمانی) گەڕاینەوە، (شێخ ناسر) باسی گەڕانەوەکەی (مەنسوور)ی بۆ کردم و گوتی: لە دوارۆژدا، (فەرهاد عەبدولقادر) هات و لە ماڵی ئێمە بینی. دوای ئەوەی (مەنسوور) گەڕایەوە، بیستم (ئازاد) خۆی لەدەس (سولەیمانی) ڕزگارکرد و لەسەر داوای خۆی، کارەکەی بۆ (هەولێر) گواستەوە، تا لە ئەوە پتر، کەس پێوەندی پێوە نەکا و زۆر بەدەگمەنیش نەبووایە، لە (سولەیمانی) نەدەبینرا!

پڕۆژەیەکی ڕووناکبیریی

هەرچەندە لە ساڵەکانی شەستەوە، وردەوردە دەمخوێندەوە، لە دوای حەفتاکانیشەوە، بە تەواوی دەسم بە خوێندنەوە کردبوو. بەڵام لە کۆتایی ساڵی **(1979)** و سەرەتا ساڵی **(1980)**وە، بەرنامەیەکی تایبەتیم بۆ خۆم دانا و زۆربەی کاتی خۆم، بۆ خوێندنەوە و نووسین تەرخانکرد. ئەو بابەتانەی هەڵیشسبژاردبوون، پتر پێوەندییان بە مێژوو، بەرهەمەکانی (لینین) و فەلسەفەی مارکسیزمەوە هەبوو. زۆربەی ئەو بەرهەمە مێژووییانەی، نووسەرە کورد و بیانییەکان، لەسەر کورد نووسیبوویان، زۆر بەوردی دەمخوێندنەوە. زۆربەی بەرهەمەکانی (مارکس، ئینگلز و لینین)شم خوێندەوە. لە پاڵیشەوە و بەشێوەیەکی بەردەوامیش، باری سەرنجی تایبەتی خۆم، لە دەفتەرێکدا تۆماردەکرد. بەتایبەتی لە هەردوو پشووی نیوەی ساڵ و سەری ساڵدا، هەمیشە لە ماڵەوە بووم، خۆم بە خوێندنەوە و نووسینەوە خەریکدەکرد.

پێوەندییەکی سنووردار

لە ئەو ماوەیەشدا، تەنیا بە نامە و لە ڕێی ماڵی (مەنسوور)ەوە، بە شێوەیەکی بەردەوام، پێوەندیم بە برادەرانی شاخەوە هەبوو. گەلێ جار سەبارەت ڕەوشی (کوردستان)، نامەیان بۆ دەناردم و منیش، لەبەر ڕۆشنای دەنگوباس و هەواڵەکانی خۆیاندا، وەڵامم دەدانەوە و هێندی تێبینی خەڵکیشم، سەبارەت (پاسۆک) بۆ دەنووسین.

لە یەکێ لە ئەو نامانەی (مەنسوور) بۆی نووسیبووم، ئەوەبوو، کاتێ من لە (بەغدا) بووم و لە دوارۆژی سەربانەکەیدا بۆ شار، (فەرهاد عەبدولقادر)ی دیوە و داوایکردبوو، ماوەیەکیان بدەنێ، تا بە خۆیاندا دەچنەوە و کارە تایبەتییەکانیان تەواودەکەن. منیش یەکسەر قسەکانی خۆم بیرکەوتەوە، کە لە ئەو بارەیەوە، کاتێ خۆی بۆ (مەنسوور)م باسکردبوو. دیارە (مەنسوور)یش، بە ئەو بەڵێنەی (فەرهاد)، زۆر دڵی خۆشبووبوو، بۆیە وەک مژدەیەک، پێی ڕاگەیاندم!

ڕۆژی دوو نامە بۆ (فەرهاد) و (شێرزاد) هات. منیش هەردووکیانم گەیاند. بەلام ئەم جارە نەموێرا، لەبەر (شوکری) هاوسەری، لە دەرگەی ماڵیان بدەم! بەڵکوو بەیانی زوو، لە ئیشەکەی بینیم. (فەرهاد) دوای ئەوەی بەربووبوو، لە پیشەکەی خۆی (مامۆستا) لابرابوو، لە شارەوانییە کۆنەکەی نێوبازاڕ، لە یەکێ لە بەشەکانی کاریدەکرد. دۆزیمەوە و لە ژوورەکەی خۆی، نامەکەم دایە. ئەو ڕۆژە زۆر ڕووی خۆشبوو، باسی هیچ شتێکی کۆنی نەکرد.

دوکتۆر خالید

کۆتایی ساڵی (1979) بوو، گۆڕانکارییەکی خێرا، لە بەشەکەمان، لەنێو کۆلێژ و زانکۆدا ڕوویدا. دوکتۆر (تاریق عەمادی) لە سەرۆکی زانکۆ لابرا. دوکتۆر (خەسرەوە شاڵی) دانرا. پێشتر ڕاگری کۆلێژی کشتوکاڵ بوو، هەر خۆشی ڕاگربوو. لە بەشەکەی ئێمەش، دوکتۆر (هەڵکوت)یان لابرد و دوکتۆر (خالید ئەحمەد ئیبراهیم)یان دانا. وادیاربوو، ڕێژەی کادیرە بەعسییەکانی نێو زانکۆ، ڕۆژبەڕۆژ لە هەموو کۆلێژەکاندا، ڕووی لە زیادبوونبوو. بۆیە هەموو کادیرە ئەکادیمیکە کۆنەکانیان لابرد و دەزگە گرنگەکانی زانکۆیان، بە کادیری ئەکادیمی بەعسی پڕکردەوە.

هەر لە یەکەمین ڕۆژەوە، دوکتۆر (خالید) لە زانکۆی (سولەیمانی) دامەزرا، مێزەکەی لە ژوورەکەی ئێمە و لە تەنیشت مێزەکەی منەوە بوو. دوکتۆر (خالید) خەڵکی (بەغدا) بوو. خوێندنی باڵای لە (بولگاریا) تەواوکردبوو. پیاوێکی بێدەنگ و کەمدووبوو. زۆر ڕێزی خۆی و خەڵکی دەگرت. نێوانمان زۆر باشبوو. هەمیشە خەریکی خوارنەوە بوو، بەیانیان زۆر درەنگ بۆ کارەکەی دەهات، گێژوویژ، ئاگای لە هیچ شتێ نەبوو. زۆربەی ڕۆژ دەهات و دەیگوت: زۆر ماندووم، دەرگەی ژوورەکەی دادەخست و لێی دەنووست. لە هەمان کاتیشدا، ئەندامێکی پێشکەوتووی (بەعس) بوو، دەسی زۆر دەڕۆی، بەڵام تا بڵێی، پیاوێکی باشبوو، هەرگیز ئەو باسانەی لەگەڵ ئێمەدا نەدەکردەوە و زۆر کەمیش دەوامیدەکرد.

سەیر ئەوەبوو، مارسیدسەکەی لەبەردەم بەشەکەی خۆماندا ڕادەگرت، دەرگەکەشی دانەدەخست، کلاشینکۆفێکیشی هەبوو، هەرگیز لەنێو ترومبیلەکەیدا دای نەدەگرت! من و (حەمە قەراخی - حەمەدۆستان)یش، هەموو ڕۆژی لە ئەو ناوەدا پیاسەماندەکرد، زۆر جار لە ئەوە دەترساین، ڕۆژی یەکێ بیفڕێنێ و دوایی، بەسەر ئێمەیدا بێنن!

دوکتۆر (خالید) حەزی لە کچێکی عەرەبی باڵابەرزی جوانی ڕەشتاڵەی (بەغدایی) کردبوو، لە کۆلێژی پەروەردە دەیخوێند، زۆر جار دەهات و کچەکەشی لەگەڵ بوو، پێکەوە لە ژوورەکەی خۆی دادەنیشتن، دەرگەیان دادەخست و قسەیاندەکرد. ئیدی هەر بە جاری، ئاگای لە ئیشوکاری بەشەکەمان نەدەما. ئاخر ناهەقی نەبوو، کچەکە زۆر شلومل و بە نازبوو، (خالید)ی شێتوشەیداکردبوو!

سیستەمی کارکردن لە زانکۆ، بۆ مامۆستایان زۆر لەبار و خۆش بوو، بەیانیان گەر وانەمان هەبووایە، زوو دەچووین، گەر هیچیشمان نەبووایە، ئەوا بە ئارەزووی خۆمان، لە خەو هەڵدەستاین و دەچووین بۆ کار. وەک فەرمانگەکانی دیکە نەبوو، واژۆبکەین و لێپرسینەوە هەبێ. ئەوەندەی لە ئەو بەشە کارمدەکرد، زۆر حەسابوومەوە، کاتێ (خالید)یش بوو بە سەرۆک بەش، هێندەی دیکە بەرەڵایی دروستبوو، کەس لە کەسی نەدەپرسییەوە!

جەلالی حاجی حوسێن

کۆتایی مانگی (**11**)ی ساڵی (**1979**) بوو، هەردوو ڕەوانشاد (جەلال) و (فەرهاد خەفاف)، سەریکیان لە شار دایەوە. هەر زوو بە (سەلاح)ی برامدا، وەلامیان بۆ ناردم، (ئاگرین) بدۆزمەوە و پێکەوە سەریانبدەین. ڕۆژی دوایی چووم بۆ ماڵەوە و هەواڵەکەم پێ گەیاند. ئێوارەیەکی تاریکی زستانبوو، (سەلاح) پێشمانکەوت و ئێمەش پێکەوە، دووربەدوور دوایکەوتین. لە گەڕەکەی (سەرچنار) و لە ماڵی (فەرهاد خەفاف) دابەزیبوون. ماڵەکەیان لە تەنیشت ماڵی ملازم (ستار)ەوە بوو. لە ژێرزەمینەکەیاندا جێیان داخستبوو. هەرچوارمان پێکەوە دانیشتین.

(جەلال)، باسی هێزەکانی نێو شۆڕش، ڕەوشی (کوردستان) و پێوەندییەکانی دەرەوەی شۆڕشی بۆ کردین. پاشان هاتە سەر باسی (پاسۆک) و گوتی: داواتان لێ دەکەین، کارمان لەگەڵ بکەن و جێی شیاوی خۆتان، لە شاخ بگرن. لە ئەو ڕووەوە، گەلێ قسە و دەمەتەقێمان کرد. من زۆر بەڕاشکاوی گوتم: بە هیچ جۆرێ ئامادەنیم، لە ئەو شۆڕشەدا بەشداربیکەم، چونکە هیچی بەسەر هیچەوە نییە. هەر کەس و پارتی، بۆ خۆی کاردەکا و خەمی کوردیان نییە، ئەو هەموو لایەنانە، هەرگیز پێکەوە هەڵ ناکەن و ئەنجامێکی باشیشی نابێ. ئێوەش ئەوەتەی لە دەرەوەن، هیچتان بە هیچ نەکردووە و هیچیش بە هیچ ناکەن. لە کۆتاییشدا، لەنێوان (یەکێتی) و (پارتی)دا دەپلیشێنەوە. بڕواش ناکەم، خۆشتان زۆر باوەڕتان بە ئەو شۆڕشە هەبێ.

(جەلال) گوتی: بەڵگەت بۆ ئەو قسانە چییە؟ گوتم: کاتێ (مەنسوور) لێرەبوو، داوای لێ کردم، لەگەڵی بچمەدەرەوە. لێم پرسی: لە سەدا چەن، بڕوات بە ئەو پارت و شۆڕشە هەیە؟ گوتی: لە (**50**%) کەمتر. ئیتجا بیدەنگبوو. ڕووی دەمی لە (ئاگرین) کرد و داوایان لێ کرد، یارمەتییانبدا. ئەویش تۆزێ منجەمنجیکرد و گوتی: من جارێ بەڵێنی هیچ شتێ نادەم. بەلام لەنێوشاردا لە ڕێی کاک (حوسێن)ەوە، پێوەندیتان پێوە دەکەم. دوای ماوەیەکی کورت بەجێمانهێشتن.

ئاخر لەبەرئەوەی، خۆیان چەن کەسێکی دیاریکراوبوون، زیادیان نەدەکرد، کەسێکیان نەبوو، سەرپەرشتیانبکا و شتیان بۆ بنووسێ، بۆیە چەندین جار، پەنایان بۆ من و کەسانی نەتەوەیی دیکە دەبرد، بەلام هەرچەن لێکمدەدایەوە، نە بە ئێمە بارەلارەکەی (پاسۆک) و شۆڕش ڕاستدەکرایەوە، نە چوونەدەرەوەشمان، هیچ کەڵکێکی هەبوو!

کاتێ گەڕاینەوە، (ئاگرین) باسی (جەلال)ی کرد و گوتی: هێندە لەگەڵ سەرکردەکانی (یەکێتی) هەستاوە و دانیشتووە، فێری هێندێ شت بووە، هەر لە خۆیەوە دەیلێتەوە، بەلام هێندێکیان بە هەڵە بەکاردێنێ. منیش گوتم: جا ئێستە کاتی ئەوەیە، تۆ ڕەخنە لە

ئەو پیاوە بگری، ئەو هەر هێندەی لێ دەزانێ. ئەدی ئەوان بۆچی، پەنایان بۆ ئێمە هێناوە، هەر لەبەرئەوە نییە، کە کادیری رامیاری هوشیار، نووسەر و ڕووناکبیری باشیان نییە؟!

جووجە نەبوو، جووجەڵە بوو!

لە یەکەمین ڕۆژەوە، ئەو کچە جوانەم دیبوو، هەمیشە دڵم بۆی لێدەدا. کاتێ پێوەندی خۆشەویستیش، لەنێوانماندا دروستبوو، زۆرم خۆشویست، تەنانەت داوای هەر شتێکی بکردایە، یەکسەر بۆم جێبەجێدەکرد. هەر لە پۆلی دووشەوە فێرمکردبوو، گەر کۆرسی بە سەرکەوتووی ببڕێ و دەرچێ، دیاریم پێشکەشدەکرد. هێندێ جاریش، بە عەرەبی گوتارێکم لەسەر هێندێ بابەت بۆ دەنووسی، کە لای هەردووکمان گرنگبوو. لەبەرئەوە لە زانکۆش بڕیارماندابوو، یەکدی نەبینین، بەڵام هەموو ڕۆژێکی یەکشەممە، کاژێری (**11**)ی سەرلەبەیانی، بەتێلیفۆن ماوەی یەک کاژێر، پێکەوە قسەماندەکرد. هەرچی دەنگوباسی ئەو هەفتەیە هەبوو، هەرچی پێوەندی بە زانکۆ، خوێندن، خۆمان و گرفتەکانی ماڵی هەردوولامانەوە هەبوو، بۆ یەکێمان باسدەکرد. ئەو کاتەشمان بۆیە هەڵبژاردبوو، چونکە هەردووکمان وانەمان نەبوو، باوک و براگەورەکەشی، لە ماڵ نەبوون. ئیدی بە ئارەزووی دڵی خۆمان، درێژەمان بە قسەکردن دەدا. هێندێ جاریش، دوای ئەوەی وانەکانی تەواودەبوو، بەشەکەی خۆمان چۆڵ دەبوو، دەهات و ماوەیە پێکەوە دادەنیشتین، تێرتێر قسەماندەکرد.

ماوەی دوو ساڵی پۆلی دوو و سێمان، بێ گرفت و بە خۆشی، بە ئەو شێوەیە بەڕێکرد. بەڵام دوای ئەوەی لە خولی پراکتیکی هاوینە، لە (بەغدا) گەڕایەوە، نازانم، چی ڕوویدابوو، ڕۆژبەڕۆژ، پێوەندی نێوانمان بەرەو کزی و لاوازی دەڕۆی، بەتەواوی گۆڕابوو، زۆر لە خۆی بایبووبوو، بە پێچەوانەی جارانەوە، بێدەنگی و شەرمنێکەی نەمابوو، چاو و ڕووی زۆر کرابووەوە، زۆربەی کات لە زانکۆ، لەگەڵ هاوڕێکانیدا دەمایەوە، خەریکی قسەکردن و شۆخی بوو. منیش بەپێی هەڵکەوتی سرووشتی خۆم، ئەو جۆرە هەڵسوکەوتانەم پێ ناخۆشبوو. هێندێ جار سەرنجم بۆ ئەو جۆرە شتانە ڕادەکێشا، بەڵام ئەو زۆر بایەخی پێ نەدەدا! هەستمدەکرد، لەگەڵ چەن کەسێکی ڕەوشت نزمدا دەگەڕێ و هاتوچۆی ماڵیان دەکا. چەن جارێ ئاگادارمکردەوە، بەڵام کەڵکی نەبوو. چەن جارێ خاڵیشی هات بۆ (سولەیمانی)، هەموو ئەو شتانەم بۆ گێڕایەوە، ئەو لایەنی منی دەگرت. بەڵام (جووجە) میش میوانی نەبوو! لەبەرئەوە بڕیارمدا، کەمێ جڵەوەکەی بۆ توندکەمەوە، ئیدی وردەوردە، تێلیفۆنی نێوانیشمان بڕا.

مەگەر بە ڕێککەوت، لە زانکۆ تووشیبوومایە، ئەگینا نە من بە دوایدا دەگەڕام و نە ئەویش وەک جاران، زووزوو سەری لە بەشەکەمان دەدا. پێم وابوو، ئەو ماستە بێ موو نییە، شتێکی پەیداکردووە!

ئەوەبوو، دواجار بۆم دەرکەوت، کچێکی زۆر هەلپەرست و درۆزن بوو، ئەو ماوەیەی پێوەندی لەگەڵ من هەبوو، تەنیا هەر بۆ ئەوەبوو، لە زانکۆ یەکێ بناسێ و یارمەتییدا. بەتایبەتی زۆربەی مامۆستاکان، لەبەر من یارمەتییاندەدا و دەریاندەچاند. چونکە خۆی لە خوێندنەکەیدا، زۆر زیرەک نەبوو. تەنانەت لە کۆرسی دووی پۆلی سێدا، لە (3) وانەدا کەوتبوو، داوام لە دوکتۆر (لوئەی ئاجی) کرد، کە جێگری ڕاگر و سەرۆکی لیژنەی تاقیکردنەوەکان بوو، یارمەتییدا، چونکە لە ماڵەوە گرفتیان هەیە. ئەویش تکاکەی پەسەندکردم، یەکێکیان بۆ چاککرد و ئەو کۆرسە دوو وانەی مابوو، دەبووایە، مانگی (9)ی ساڵی نوێی خوێندن، تاقیکردنەوەی تێدا بکردایەتەوە. ئەگینا ئەو ساڵە، لە پۆلی سێدا دەمایەوە و دەرنەدەچوو. تەنانەت دوکتۆر (لوئەی)ش بە خۆی گوتبوو: لەبەر خاتری کاکە (حوسێن) دەرمانچاندی.

خوشکێکی قەڵەوی تەپۆی هەبوو، کچی ماڵبوو. لە ئەو گەورەتربوو، تەنیا پۆلی شەشی سەرەتایی تەواوکردبوو. هیچ ئیشێکی دەس نەدەکەوت و بەسەر کەسوکارەکەیەوە باربوو. داوای لێ کردم، یارمەتییدەم و لە زانکۆ دایمەزرێنم. منیش داوام لە دوکتۆر (خەسرەو شاڵی) کرد، یارمەتییدا. ئەویش لە بەشی کێڵگە لە (بەکرەجۆ) لە زانکۆ، بە مەڕدوش دایمەزراند. بەڵام من بەهۆی کاک (کەماڵی ڕەشەی موختار)ەوە ئەمهێشت، لە (بەکرەجۆ) دەوامبکا، هەر لە کۆلیژەکەی خۆمان، لەسەر ئامێری فۆتۆکۆپی دامنا. کەچی لە ئەو ماوەیەی لە زانکۆ کاریدەکرد، هەڵسوکەوتی زۆر سەیربوو، دوایی دەرکەوت، کچێکی بەرەڵابوو!

لە هەمووشی سەیرتر ئەوەبوو، ئەو کچە سوور دەیزانی، من خەریکی چیم و چەن دژی دەسەڵاتی بەعسییەکانم. چونکە هەمیشە، باسی کوردایەتیم بۆ دەکرد. جگە لە ئەوەی، برایەکیشی لە بۆردوومانەکەی شارۆچکەی (قەڵادزێ)دا، ڕۆژی (24 .4 .1974) بەرکەوتبوو، گیانی بە خاکی (کوردستان) سپاردبوو. کەچی ڕۆژێ هات و گوتی: پێیان گوتووم، بەبۆنەی دامەزراندنی (بەعس)ەوە، کێک درووستکەم. منیش گوتم: شتی وا نەکەی. گوتی: ئاخر دەرم ئاچێنن. گوتم: من دەرتدەچێنم، وەک لە پۆلی دوودا یارمەتیم دای. ئیدی ڕۆیشت و هیچ قسەی نەکرد. کەچی ڕۆژی (7)ی مانگی (4)ی ساڵی (1981)، بەبەردەمی مندا هات و قاڵبی کێکی گەورەی بەدەسەوەبوو، تەنانەت سڵاویشی نەکرد. ئەوەش لای من هێڵی سووربوو، هەرگیز قابیلی بەزاندن نەبوو. ئیدی کە ئەوەم بینی،

یەکسەر بڕیاری تەواوەتی خۆم دا و نەفرەتم لە ئەو ڕۆژەش کرد، کە ناسیبووم و وەک کچێکی بێڕەوشتی خۆفرۆش، هاتە پێش چاوم و تێگەیشتم، جووجە نەبوو، جووجەڵە بوو!

ئەو کارە چەپەڵە خراپەی، هێندە کاری لە هەست و هۆشم کرد، هەر بەیەکجاری گێژیکردم، وەڕسبووم و ئاگام لە خۆم نەما. ڕۆژی دوایی هێندە ماندووبووم و مەراقم هەبوو، دەرەنگانی لە زانکۆ دەگەڕامەوە، ئاگام لێ نەبوو، خەریکبوو، بە ترومبێلەکەم لێی بدەم. سەرەتا نەمزانی ئەوە، بەلام دوایی کە زانیم ئەوە، ڕانەوەستام و یەکسەر ڕۆیشتم.

بەیانی هات بۆ لام و گوتی: هەر چاوەڕێی تیلیفۆن بووم، داوای لێبووردنم لێ بکەی، کەچی هیچ دەنگت نەبوو، بۆ؟! منیش گوتم: کەی من لە ژیانی خۆمدا، تیلیفۆنم بۆ تۆ کردووە، تا ئێستە بۆت بکەم، هەر تۆ نەتکردووە؟ کوڕێکی پورم شەهیدبوو، هاوڕێ کچەکانی زانکۆ، هەموویان هاتن و سەرەخۆشییان لێ کردم، تۆ تەنانەت تیلیفۆنێکت بۆ نەکردم. لە نەخۆشخانە (3) ڕۆژ کەوتم، تۆ بە هیچ شێوەیە، دەنگ و ڕەنگت نەبوو، کەچی هێشتا تۆ هاتووی و گلەیی دەکەی. ئیدی ڕۆیشت و جارێکی دیکە نەگەڕایەوە!

فەرهاد خەفاف

کێ دەیزانی، (فەرهاد خەفاف) بۆ دواجار هاتووەتەوە و ماڵاوایی، لە (سولەیمانی) بکا؟! کێ دەیزانی، مەرگ وا زوو، لە دەرگەی ئەو کادیرە لاوە چالاکە کارامە زرنگە دەدا و لێمان دەشارێتەوە؟! کێ دەیزانی، ژوانی لەگەڵ شەهادەتدا هەیە؟ ئاخر هەر دوای ئەوەی (جەلال) و (فەرهاد) گەڕانەوە، زۆری پێ نەچوو، هەواڵی جەرگبڕی شەهیدبوونی، (فەرهاد)ی کورد و مەدری جوانەمەرگمان پێگەیشت.

(فەرهاد)، ڕۆژی (16. 3. 1980)، مەشقی بە پۆلی پێشمەرگەی (پاسۆک) کردبوو، بە هەڵە ئاربیجییەکی بەکارهێنابوو، بەدەسییەوە تەقیبووە و دەمودەس، گیانی دەرچووبوو. لەنێو ئەو کۆمەڵە کادیرە لاوە تازەپێگەیشتووەی (پاسۆک)دا، (فەرهاد) یەکێ لە هەرە کادیرە چالاک و ڕووناکبیرەکان بوو. گەر مەرگ مەودای بدایە، لە ئەو بڕوایەدام، کادیرێکی زۆر باشی بیری نەتەوەیی لێ دەردەچوو. بەلام لەگەڵ چارەنووس و مەرگی لەناکاودا، هیچ ناکرێ و دەسەڵات نییە!

بەڕاستی، کاتێ ئەو هەواڵەم پێگەیشت، لە شوێنی خۆم سستبووم. چونکە (فەرهاد)، هەر هاوبیرمان نەبوو، بەڵکوو هەر لە منالییەوە دەمناسی و هاوڕێیەکی گیابەگیانی، (سەلاح)ی براشم بوو. زۆربەی کات پێکەوەبوون و زۆر تێکەڵمانبوو. گەنجێکی زۆر بەتوانا، ئازا، خۆڕاگر و ڕووناکبیر بوو. زۆر حەزی لە خوێندنەوە و نووسین دەکرد. جاروبار

هۆنراوەشی دەهۆنییەوە. دۆستایەتی لەگەڵ نووسەران و ڕووناکبیرانی شارەکە زۆر بەتینبوو، کاتی سەردانی (بەغدا)شی دەکرد، دەبووایە، مامۆستا (مەسعوود موحەممەد)ی ببینیایە، گوێی بۆ قسەخۆش و ئامۆژگارییە پڕ بایەخەکانی ڕاگرتایە. تەنانەت هێندە بەتەنگ نووسینەکانی مامۆستاوە بوو، کاتی پەرتووکخانەیەکی لەسەرجادەی (مەولەوی) دانابوو، زۆربەی بەرهەمەکانی لا دەستدەکەوت.
ڕۆژێ پێی گوتم: کۆمۆنیستەکان بەکۆمەڵ دێن و بەرهەمەکانی مامۆستا (مەسعوود) دەکڕن. لە ئەوەدەچی، نەیانەوی، دەس خەڵک بکەوی، خۆیان بیکڕن و بیسووتێنن. دوایی کە تاقیمانکرد، هەر وادەرچوو. هەر کۆمۆنیستێ، بەرهەمێکی (حاجی قادری کۆیی) دەکڕی و دەیسووتاند. ئێمەش هەرزوو، لەرێی (فەرهاد)ەوە وەلامان بۆ مامۆستا نارد، ژمارەیەکی زیاتر چاپکا، زۆرتری بۆ (سولەیمانی) بنێری. تا هەر ئەوان بیکڕن و پارەیان پێ نەمێنی. ئەوەش بیرکردنەوە و شێوازی هەرزانەی ئیشکردنی کاری ڕامیاری، ئەو سەردەمەی کۆمۆنیستەکان بوو، وایاندەزانی، گەر بەرهەمەکانی مامۆستا بسووتێنن، ئیدی دەتوانن، بەر بە بلاوبوونەوەی بیروباوەرەکانی بگرن، ئاخر کەی بەری خۆری ڕاستی، بە بێژنگی کونکونکراوی لە دەرەوەهێنراو گیراوە؟!

(1980 – 1957)

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی حەوتەم

نەورۆزی ساڵی (1980)

ڕۆژی (**19. 3. 1980**) بوو، لە ماڵەوە دانیشتبووم، هەر هێندەم زانی، (ئازاد) بێ ئەوەی لە دەرگە بدا، خۆی بە ژووردا کرد، دەمیبوو، نەمدیبوو، تازە لە (هەولێر) هاتبووەوە. دانیشت و گوتی: بەیانی زوو دەچمەدەرەوە. بەڕاستی سەیرم لێهات، ئەم بڕیارە کتوپڕییە چی بوو، دای؟! چی ڕوویداوە؟! تۆ بڵێی، گێچی چانسی بیری نەتەوەیی و (پاسۆک) بەزیبووبێتەوە؟! لە هەمان کاتدا، زۆرم پێخۆشبوو، لە ئەوانەیە لە ژیانی ڕامیاری خۆمدا، مژدەی لە ئەوە خۆشترم نەبیستبێ! گوتم: هەر خۆتی؟ گوتی: نەخێر. (فەرهاد)یشم لەگەڵ دایە. بەڵام پێی گوتم: لای تۆ قسەنەکەم. بۆیە پێشت دەڵێم، چونکە ناتوانم، هیچ شتێ لە تۆ بشارمەوە. منیش هیچ قسەم نەکرد، چونکە بەلامەوە زۆر گرنگ نەبوو، (فەرهاد) بچێتەدەرەوە یا نەچێ، هیچ لە باسەکە ناگۆڕێ، لەبەرئەوەی هەرگیز هیچ نەبووە، ئێستەش هەر هیچ نییە و هیچیشی پێ ناکرێ!

پاشان گوتم: لە کوێوە دەڕۆن؟ گوتی: (فەرەیدوون)ی برای، بە ترومبیلەکەی فەرمانگەی کشتوکاڵ، تا (قەڵادزێ)مان دەبا، لە ئەوێشەوە شارەزامان پەیداکردووە، تا بارەگەی (پاسۆک)، لەگەڵمان دێ.

لە ئەم قسانەدا بووین، خاتوو (ئاسکە)ی دایکی (مەنسوور) هات. هاتەژوورەوە، چاوی بە (ئازاد) کەوت، دەرگەکەی داخست و پاشەوپاش گەڕایەوە. منیش بانگمکرد فەرموو، وەرەژوورەوە، ئەوە کاکە (ئازاد)ەکەی جارانی خۆمانە. ئەویش هات، لێ کرد و گوتی: نەزانم کاک (ئازاد)ە، بەڵام دەسی ئەو منداڵانەی بڕیوە و ئێستەش خۆی، بە خاوەنیان نازانێ! منیش گوتم: بڕواناکەم وابێ، گەر ئێشێکت بە (مەنسوور) هەیە، زوو پێم بڵێ، لە ئەم ڕۆژانەدا برادەری دەڕوا. پاشان دایە (ئاسکە)، کۆمەڵێ نامە و بڵاوکراوەی دامێ. بڵاوکراوەکە بە یادی جێژنی نەورۆزەوە نووسرابوو، هەردووکمان خوێندمانەوە و زۆرمان بە دڵبوو!

(شوان)ی هاوڕێم لە (ڕۆمانیا) گەڕابووەوە، جووتێ پێڵاوی بەدیاری بۆ (مەنسوور) هێنا بوو. ویستم، بە (ئازاد)دا بۆی بنێرم، کردیەپێی و گوتی: بەخوا چاکبوو، گرفتی پێڵاوم هەبوو، پڕ بەپێمە، تا ئەوی لەپێی دەکەم و لە ئەوێش، خۆم لەگەڵ (مەنسوور)دا ڕێکدەکەوم.

پێش ئەوەی بڕوا، گوتی: <u>چاکەی تۆم زۆر بەسەرەوەیە. غەدرێکی گەورەم لێ کردی. گەر بمێنم، ڕۆژێ لە ڕۆژان دەسمبڕوا و یەکدی ببینینەوە، بە زیادەوە هەقت بۆ دەکەمەوە.</u> منیش گوتم: خۆت دەزانی، من دڵم زۆر پاکە، جێی ڕقوکینەی تێدا نابێتەوە، هیچ شتێکیشم بەرانبەر کەس نییە. گەر من و تۆ لە یەکیش زویربووبین، لەسەر کاری ڕامیاری و کێشەی پارتایەتی بووە، ئەگینا هیچ شتێکی تاکەکەسی، لەنێوانماندا ڕووی

نەداوە. تۆ هەر برا و هاوبیرەکەی جارانی منی و شانازیت پێوە دەکەم. بەڵام وا دەچیتە دەرەوە، بۆ ئاگاداریت، من کاریان لەگەڵ ناکەم، بەڵکوو وەک دۆستێ، یارمەتییاندەدەم.
گوتی: دوایی ئەوەش باسدەکەین و هەموو شتێ چاکدەبێ.
ئیدی بۆ دواجار، باوەشی بۆ کردمەوە و یەکدیمان ماچکرد. ماڵاوایکرد و هەر هێندەی گوت: ئۆخوا ئاگات لە خۆت بێ، من کە لە نێوشار، لە دوورەوە تۆم دەبینی، لە ترساندا هەموو جەستەم موچرکی پیادەهات و زیرەمکردبوو. چۆن دەوێری، کاریکەی و تا ئێستەش، هەر لە بندەستی ئەم خوێنرێژانەدا ماویتەتەوە، ئاخر منالی شارەکەش دەزانێ، تۆ (کاژیک) بوویت و ئێستەش (پاسۆک)یت؟!

دایە ئاسکە!

(ئاسکە قادر ئەحمەد)، خەلکی نێوچەی (قەرەداخ) بوو، لە (سولەیمانی) شووی بە (شێخ کەریمی حەفید) کردبوو. ژنێکی زیرەک و بەڕێز، چاوقایم و سەرڕاست بوو. هەرچەندە ئەم ژنە قارەمانە ئازایەم دەبینی، ڕۆمانە بەناوبانگەکەی (دایک)ی (مەکسیم گۆرکی)م بیرنەکەوتەوە! بەڕاستی ئەوەتەی ناسیبووم، هێندەم خۆشدەویست، لەگەڵ دایکە بەسۆزەکەی خۆمدا، جیام نەدەکردنەوە! ئاخر ژنێ بە ئەو تەمەنەوە، سەرەڕای ئەوەی بە بێوەژنی ژیاوە، (6) کچ و کوڕێکی پەروەردە و گەورە کردبێ، هەمیشە دڵی لای جگەرگۆشەکانی بێ، ئامادەشبێ، سەری خۆی دانێ، بەڵام منالێکی پەنجەی گەرم نەبێ. جگە لە ئەوەی، لەسەر کوڕەکەی بگیرێ و دوورخرێتەوە، تووشی ئازار و داخێکی زۆر بێ، هێشتا هێندە ئازا و کوردپەروەر بێ، وەک تەتەری لەنێوان من و (مەنسوور)دا کاربکا، بە ئەو ڕۆژە پڕ مەترسییە، نامە و بڵاوکراوەکانی (پاسۆک) بێنێ و بەرێ، ئیدی چۆن جێگەی ڕێزێکی گەورە و شایستەی خۆشەویستییەکی بێ سنوور نییە؟!

(2006 – 1935)

هەرگیز ئەوەم بیرناچێتەوە، کاتێ هێزەکانی پۆلیس، بە دوای دایک و خوشکەکانی (مەنسوور)دا دەگەڕێن و دەیانەوێ، لەبری کوڕەکەی بیانگرن. بەڵام خۆی و (3) کچی و کچە ساواکەی (مەنسوور)، لە ماڵی (شێخ قادر)ی شووبرای دەبن، پۆلیسەکان دەیانەوێ، ئەوان بگرن، ئەم ژنە گەورەیە دەڵێ: ئەوان نین و ئێمەین! یا سەربازەکان دەیانەوێ، تەنیا کچەکانی بگرن و خۆی بەرەڵلاکەن، کەچی قایل نابێ، وەک دایکێکی دڵسۆز دوایان دەکەوێ و ڕۆژی (17. 12. 1980) هەر پێنجیان دەگرن و بۆ گوندی (شەحات)ی سەر سنووری (سعوودیە) دووریاندەخەنەوە!
پاشان ڕۆژی (25. 3. 1982) ئازاددەکرێن و (مەنسوور) بە دوایاندا دەنێرێ، بۆئەوەی بیانبینێ، بە دایکی دەڵێ: بڕیارمداوە، واز لە شۆڕش بێنم و بەرەو دەرەوەی وڵات بڕۆم، دایکیشی دەڵێ: <u>بە خوا یەک گولەت بە سەری دڵمەوە بنایە، هەر هێندەم پێ خۆشبوو!</u>
هەزار سڵاو لە گیانی پاکی ئەو ژنە کوردە مەزنە بێ!

ڕقوکینە و درۆیەکی سووک!

دوای ئەوەی ئەو دوو برادەرە چوونەدەرەوە، (شوان)ی هاوڕێم هات و گوتی: (فەرهاد عەبدولقادر) بۆ هێندە بە خراپە، باسی تۆ دەکا؟! منیش گوتم: باسی چی بۆ کردووی؟ گوتی: (حوسێن) لە کۆنفرانسەکەی ساڵی (1977)دا، خۆی هەڵبژاردووە و دەرنەچووە، ئێستەش هیچ نییە و خۆی بە (پاسۆک)دا هەڵواسیوە. منیش کۆڵی پێکەنیم و هیچ وەڵامم نەدایەوە. بەڵام لە دڵی خۆمدا، هەر لێکمدەدایەوە و دەمگوت: من لەگەڵ (ئازاد) و ئەواندا، چیم لەسەر ئەم پیاوە سپلەیە نەکرد، کەچی ئەویش لای خەڵک، ئەو درۆیانەدەکا، گەر یەک تۆز، ئازایەتی و پیاوەتی تێدا بووایە، ئەمەک و ڕەوشت بەرز بووایە، هەڵبەتە ئەو درۆ گەورەیەی نەدەکرد و لە پاشملە، قسەی نەدەکرد و هەرچییەکی هەبووایە، بەرەوڕوو بە خۆمی دەگوت!

جێی داخبوو

هاوڕێیەکی خوێندنم هەبوو، لە توورکمانەکانی (کەرکووک) بوو، ناوی (فەخرەدین عەبدولقادر) بوو. لە پۆلی یەکەوە پێکەوەبووین، پێکیشەوە خوێندنمان تەواوکرد و هەر لە یەک بەشیشدا، پێکەوە مامۆستابووین. ڕۆژێ گوتی: باوکم ترومبیلێکی (نەسر)ی لە کۆمپانیای گشتی ترومبێل بۆ دەرچووە، هەمووی دووهەزار کیلۆمەتر ڕۆیشتووە، هەر بۆ تۆ جوانە، تازەیە و پاکە، گەر دەتەوێ، با تێلیفۆنی بۆ بکەم، نەیفرۆشێ. منیش کەمێ شۆفێریم دەزانی، هەوای ترومبیلکڕینیش لە کەللەی دابووم، ئەو چەن ساڵەی کاریشم کردبوو، هێندێ پارەم کۆکردبووەوە، ویستم، ترومبیلێکی هەرزان بکڕم. گوتم: زۆر باشە، بەڵام با بیبینم، ئەو کاتە قسەی لێ دەکەین.

کۆتایی مانگی مارسی ساڵی (**1978**) بوو، بەیانی من و (شوان) و (فەخرەدین)، چووین بۆ (کەرکووک)، نانی بەیانیمان لە ماڵی باوکی خوارد. هەر ترومبیلەکەم بینی، زۆرم بە دڵبوو. (شوان) سواریکردین و بەنێو (کەرکووک)دا، پیاسەیەکی زۆری پێ کردین و زۆر بە دڵیبوو، ئیدی یەکسەر کریمان و دەمەوئێوارە گەڕاینەوە.

کاتێ گەڕامەوە، دایکم گوتی: دایکی (مەنسوور)، دوو جار هاتووە و ئیشی پێت هەیە. منیش بەیانی زوو چووم. گوتی: لە کوێ بووی؟ گوتم: لە (کەرکووک) بووم. گوتی: دوێنێ (کەریمی شێخ سەلام)، پێشمەرگەیەکی بە دواتدا ناردبوو، دەبووایە، لەگەڵیدا بڕۆشتیتایە بۆ دەرەوە. منیش گوتم: لە کوێیە؟ گوتی: گەڕاوەتەوە. ئیدی هەرچەندە بیرم لێ دەکردەوە، هیچ پێویستی نەدەکرد، پێشمەرگە بە دوای مندا بنێرن. جگە لە ئەوەش، تازە (مەنسوور) نامەی ناردبوو، هیچی لە ئەو بارەیەوە نەنووسیبوو. منیش تەنیا هەر، پێوەندییەکی دۆستانەم، لەگەڵ (مەنسوور)دا هەبوو. نەک پێوەندیم لەگەڵ هەموو ئەندامانی سەرکردایەتی (پاسۆک)دا هەبێ! ئەوەم زۆر پێ ناخۆشبوو، هەر کەسێ بە بیریدابێ، وەڵامم بۆ بنێرێ، تا بمبینێ. لەبەرئەوە نامەیەکم بۆ (مەنسوور) نووسی و ئاگادارمکردەوە، کە جگە لە خۆت نامەوێ، کەسی دیکە ببینم و کەسیش بناسم، هەموو پێوەندییەکیشم تەنیاوتەنیا هەر دەبێ، لە ڕێی خاتوو (ئاسکە)وە بێ. ناوی نهێنی خۆشم گۆڕی و یەکسەر ناوی ملازم (جوامێر)م بە بیرداهات. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، بە یادی ئەو ڕەوانشادەوە، ناوی نهێنیم (جوامێر) بوو.

بەڵام زۆر بەداخەوە، من نەمزانی، ئەو ڕۆژە بە ئەو بەفر و سەرمایە، بە دەمانچەیەکی شڕەوە، (کەریم) لەگەڵ پێشمەرگەیەکدا، ئەو هەموو ڕێ دوورەی بڕیوە، تا درەنگاتێ چاوەڕێیکردووم! ئەگینا گەر لە (سولەیمانی) بوومایە، نەک لەبەرخاتری (پاسۆک)، بەڵکوو هەر لەبەرخاتری برایەتی و دۆستایەتی نێوانمان، دەچووم و سەرم لێ دەدا!

دوا پێکگەیشتن

شەوێکی درەنگی هاوینی ساڵی (**1980**) بوو. لە ماڵەوە دانیشتبووم و دەمخوێندەوە. لەپڕ (شێخ نەورەزی سەییدبرایمی حەفید) تێلێفۆنیکرد و گوتی: لەگەڵ (شێخ ناسر)دا لە ماڵەوە دانیشتووین و دەخۆینەوە، حەزدەکەین، بێی. منیش تەکسییەکم گرت و چووم. تاوێ دانیشتین و هێندێ قسەمانکرد، ئینجا (شێخ کاوە) زرەی لە تێلێفۆن هەڵسان و گوتی: چی دەکەن؟ (شێخ نەورەز) گوتی: هەر خۆمانین و (شێخ حوسێن)یشمان لایە. گوتی: هەر ئێستە دێم، ئیشم بە (شێخ حوسێن) هەیە.

دوای ئەوەی سەرلەئێوارەی (**11**)ی مارسی ساڵی (**1974**)، لەگەڵ (شێخ ناسر)دا رامانکرد و ئەو شەوە، لە ماڵی (شێخ لەتیف) لە (سیتەک) نووستین و بۆ بەیانی جیابووینەوە، ئیدی لە ئەو کاتەوە، قسەم لەگەڵ (کاوە) نەبوو، بە هیچ جۆری، هاتوچۆشمان نەبوو. زۆر جار لە (سولەیمانی) و (بەغدا)ش، بە دوایدا دەگەڕام، چنگم نەدەکەوت. زۆرم پێ خۆشبوو، کە ئێستە دێ و دەیبینم. دوای ماوەیە، بەتەنیا خۆی بە ژووردا کرد، هەر هات و لە دوورەوە، باوەشی بە مندا کرد، ئەملاو ئەولای ماچکردم. کەوتە گلەیکردن و هەواڵپرسین. منیش گوتم: من لە بن عەرز بۆ تۆ دەگەڕام، هێشتا تۆ گلەیدەکەی؟! خێرا قسەکەی پێ بڕیم و گوتی: دوایی باسی هەموو شتی دەکەین. ئیدی کەمی دانیشتین و پاشان بڵاوەمان لێ کرد. هەرچەندە (شێخ ئەورەز) و (شێخ ناسر)، زۆریان لێ کردم، شەو لای ئەوان بمێنمەوە. بەڵام (کاوە) گوتی: من دەیبەمەوە و ئیشم پێی هەیە.
سەیرم لێهات، بە ئەو شەوە درەنگە، تەنیابوو، کەسی لەگەڵ نەبوو. سواری ترومبێلەکە بووم. پیاسەیەکی نێوشارمان کرد. یەکسەر باسی کورد و شۆڕشی دامەزراند. منیش خۆم لێ کەڕکرد و وەڵامم نەدایەوە.
ئیدی خۆی تێگەیشت و باسەکەی گۆڕی. گوتی: ماوەیەکە دیارنیت و لە ئەوەدەچی، لێم زویربووبی. ئیدی منیش، هەرچی لە دڵمدابوو، چەندین ساڵبوو، پۆنگی خواردبووەوە، هەموویم بۆ هەڵڕشت. سەبارەت ئەو جنێوانەی پێی دابووم و لە (بەغدا) بوختانی بۆ هەڵبەستبووم، گلەییەکی زۆرم لێ کرد و گوتم: تۆ خەڵکی دیکە، لەسەر کورد هێرش دەکەنە سەرت، دەرفەتی دەمی ئەوان نایەی، داخی دڵی خۆت بە من دەڕێژی و قسەی ناشیرینم پێ دەڵێی، وا دەزانی، من رایاندەسپێرم، هەڵوێستیان بەرانبەر تۆ واخراپبێ. ئەمەیە دەڵێ، بە کەر ناوێرێ، بە کورتان ڕەپەڕەپێتی؟!
ئیدی چەن سوێندێکی بە گۆڕی باوکی و (شێخ مەحموود) خوارد، گوتی: هەرگیز شتی خراپم بە تۆ نەگوتووە، هەرچییەکیان بۆ گێڕاوێتەوە، بۆیان هەڵبەستووم و ویستویانە، نێوانمان تێکدەن. پاشان تا بەرماڵەوەی گەیاندم و دابەزی، جارێکی دیکە، ئەملاو ئەولای ماچکردم و گوتی: تۆ هەر براکەی جارانمی، لەمەودوا دەبێ، سەرم لێ بدەی و ڕۆیشت. ئیدی هەر ئەو ڕۆیشتنە بوو، بۆ تاهەتایە هەر نەمدیەوە. چونکە دوای یەک دوو ڕۆژ چووەدەرەوە.
دوای دوو ڕۆژ، (عەبدوڵاناگرین) هات و گوتی: ڕاستە، (کاوەی شێخ لەتیف) پێوەندی بە (پاسۆکە)ەوە کردووە؟ گوتم: نەمبیستووە. گوتی: لەنێوخەڵکدا بڵاوبووەتەوە. تا زووە وەڵام بۆ هاوبیران بنێرە، کاری لەگەڵ نەکەن. چونکە ناپاکیکردووە و جاشبووە، جاشیش چۆن لەنێو پارتێکی نەتەوەییدا جێی دەبێتەوە؟!

هەرچەندە ئێمە لەگەڵ ماڵی (شێخ لەتیف)دا، زۆر تێکەڵاوبووین، لەگەڵ (کاوە)شدا، پێکەوە سەرمان لە هێلکە جوقابوو، بەڵام ئەو پیاوە، خزم و هاوڕێی دڵسۆزی نەبوو. بۆیە وای بەسەرهات، خۆشی تا سەر دۆستی ڕاستەقینەی کەس نەبوو. لەگەڵ ئەوەشدا خوا هەڵناگری، ڕێزی من و باوکمی زۆر دەگرت، زۆر جار هێندێ پرسوڕاشی پێ دەکردم، بەڵام هەر پرس و ڕابوو، بە قسەی کەسی نەدەکرد! ڕۆژێ لە ڕۆژانیش، بەرەوڕوو قسەیەکی خراپی پێ نەگوتووم و دڵی نەیەشاندووم. جا گەر لە پاشملەش، هەرچییەکی گوتبێ، گوێی لێ ناگرم و هیچ نییە!

نامەیە لە لیبیاوە

ڕۆژێ لە بەشی نێوخۆی کاروباری فەرمانبەرانی زانکۆوە، تێلیفۆنیان بۆ کردم و گوتیان: تا ئێرە وەرە. کە چووم، گوتیان: کەس لە (لیبیا) دەناسی؟ گوتم: نەخێر. گوتیان: نامەیەکت لە ئەوێوە بۆ هاتووە، منیش نامەکەم کردەوە، یەکسەر زانیم، (مەنسوور) نووسیویێتی. چونکە ئەو لە (کوردستان)ەوە، بە کارێکی تایبەتی (پاسۆک)، چووبوو بۆ (نەمسا). لە فڕۆکەکەدا نامەیەکی بۆ من نووسیبوو، هەر لە ئەوێوە ڕەوانەیکردبوو. لەسەر زەرفەکە هەر هێندە نووسرابوو: (عێراق، جامعە السلیمانیە، حسین عزیز). ئیدی ئەو پیاوە، چەن دێڕێکی بۆ نووسیبووم و بۆی ڕەوانەکردبووم. لە نامەکەدا (مەنسوور) نووسیبووی: لەگەڵ (پەخشان)دا دەچین بۆ لای چاوشین (مەبەستی سەرۆکی هاوڕێم بوو). ماوەی سێ ساڵ دەبێ، نەمدیوە. زۆر بیرتدەکەم و زۆر بروام پێت هەیە. بەتەمای خوا، هەموو شتێ بەرەو باشی دەڕوا. منیش گوتم: ڕاستە، ناوی منی لەسەر نووسراوە، بەڵام نازانم، کێ نووسیویێتی و هی من نییە. باشبوو، زۆری لەسەر نەڕۆیشتن و لە کۆڵمبوونەوە.

ئاخر من نازانم، بە چ مەبەستێ، ئەو نامەیەی بۆ من ناردبوو؟ ئایا نەیدەزانی، پێوەندی نێوان (عێراق) و (لیبیا) زۆر خراپە؟! تۆ بڵێی، مەبەستی ئەوەبووبێ، تووشی شتێکم بکا و بمچەدەرەوە؟! بەڕاستی زۆرم پێ ناخۆشبوو، بە کارێکی دوژمنکارانەم زانی!

هاوینی ساڵی (**1980**)، کاتێ دوکتور (فەرهاد ئەحمەد ئەمین) لە (ئەڵمان)ەوە گەڕایەوە، بۆی گێڕامەوە و گوتی: (جەمال نەبەز) داوای لێ کردم، (مەنسوور) و (پەخشان)ی هاوسەری، لە ئەڵمانیای خۆرهەڵاتەوە بۆ (بەرلین) دەرکەم. لە ڕێ لەگەڵ (مەنسوور)دا، یەکدیمان ناسی، هەواڵی تۆی لێ پرسیم. گوتی: ئەو پیاوە، زۆر دەمیشرە، بێ ئەوەی من بناسی، هەر لە خۆیەوە شتی بۆ باسدەکردم!

کۆچێکی ناوادە

بە شێوەیەکی بەردەوام، ئاگام لە (حەمەشەوقی) بوو. وەک کادیرێکی چالاکی بیری نەتەوەیی، رۆژبەرۆژ لە پێشکەوتندا بوو. بەلام لە ئەو رۆژەوە چووبووەدەرەوە، هیچ پێوەندییەکمان نەمابوو. لە ئەوەدەچوو، لێم زویربووبێ، چونکە پێش ئەوەی رابکا، من هەموو راستییەکانم دەزانی و لێم شاردبووەوە. بڕواناکەم، (مەنسوور)یش هێندە سەرراستبووبێ، هەمووی لە (حەمەشەوقی) گەیاندبێ، کە لەسەر داوای خۆی، هیچم بۆ باس نەکردووە. لە ئەوەدەچوو، (مەنسوور) ویستبێتی، (حەمەشەوقی) بۆ دەرەوە راکێشێ، خۆی لە دەس گلەییەکانی ئەو رزگارکردبێ و وەک هەموو شتەکانی دیکە، خۆی دەربازکردبێ، هەموو گلەیی و رەخنەکەشی، لە ملی منەوە ئالاندبێ!

لە کۆتایی مانگی (**4**)دا، (حەمەشەوقی) لەگەل (کەریمی عەبووش)دا، بە سەردان هاتبوون بۆ (سولەیمانی)، چەن رۆژێ مابوونەوە، پاشان گەڕابوونەوە. لە گەڕانەوەدا، دەنگیان دەبڕێ و شوێنەواریان ونەدەبێ. (شێخ ناسر)م لە زانکۆ بینی، هەواڵەکەی پێ راگەیاندم. خێرا یەکێکیان بۆ (سیتەک) و (گەرەدێ) نارد. وەلام هاتەوە، کە هەر زوو لە ئەو دوو گوندە دەرچوون. دوایی بەپەلە وەلاممان بۆ سەرکردایەتی (پاسۆک) نارد، تا لە دوای گوندی (سیتەک) و (گەرەدێ)وە، هەواڵێکی بزانن.

ئەوەبوو، دوایی زانیمان، رۆژی (**5. 6. 1980**)، نزیک گوندێکی سەرسنووری نێوان هەردوو بەشەکەی خۆرهەلات و باشووری (کوردستان)، فڕۆکەیەکی هەلیکۆپتەری ئێرانی، پڕبووە لە پاسدار، وایان زانیوە، ئەو دووانە پێشمەرگەی (حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران)ن، بۆیان دابەزیوون و دەسڕێژیان لێ کردوون. هەرچەندە (حەمەشەوقی) بەرگریکردبوو، بەلام بێ کەلبوو، هەر زوو شەهیدبووبوو، (کەریم)یش بە بریندارى گیرابوو و بردبوویان بۆ (تاران).

کاتێ ئەو هەواڵە ناخۆشەمان بیست، من و (شوان، برایم و وریا براخاس)، بەرێی (ئەزمر)دا، بەرەو (پێنجوێن) سواربووین. تا هیچ نەبێ، بەرەو پیری تەرمەکەی بچین. بەلام کاتێ گەیشتینە (ناوپارێز) و پرسیمان، گوتیان: دەمێکە بیرەدا تێپەڕبوون، لە رێی (شانەدەری – سەییدسادق)ەوە بردوویانەتەوە بۆ (سولەیمانی)، ئیدی ئێمەش بە ئەو رێیەدا گەڕاینەوە و دوایانکەوتین.

بەلام بە داخێکی زۆرەوە، کاتێ گەیشتین، تەنیا فریای ناشتنەکەی کەوتین. پرسەیەکی زۆر جەنجالی هەبوو، خەلکێکی زۆر بۆی بە داخبوون، لەگەل ئەوەشدا لەگەل گیانبازی و مەرگدا هیچ ناکرێ و دەلێی چی؟! سەرکردایەتی (پاسۆک)یش بەبۆنەی شەهیدبوونییەوە،

بڵاوكراوەیەكیان دەركردبوو، لە زۆربەی ناوچەكانی (كوردستان)یش بڵاویانكردبووەوە. چەن پۆستەریكیشیان بۆ دروستكردبوو، هاوبیرەكانی ڕیكخستنەكانی نێو شاریش، شەو بە دیوارەكانی شاری (سولەیمانی)دا هەڵیانواسیبوو!

بە ڕاستی، زۆرم پێ ناخۆشبوو، ویژدانم ئازاری دەدام و خۆم بە تاوانبار دەزانی، چونكە ڕاستیم لێ شاردبووەوە. بەڵام ئەوە داواكاری (مەنسوور) بوو، وای دەزانی، گەر (حەمەشەوقی) یا من بچینەدەرەوە، ئیدی بارەتالەبارە خوارەكەی (پاسۆک) ڕاستدەبێتەوە و پێشدەكەوێ. ئەو، ئەوە تێ نەدەگەیی، كە ناوەكەی (پاسۆک) هەر لە سەرچاوەوە لێڵ بووە، بۆیە بە هیچ شێوەیە چاک نابێ و سەرپێی خۆی ناكەوێ!

(1980 – 1952)

كۆمەڵێ نامەی سەیر

دوای ئەوەی (ئازاد)، لە دەرەوە شوێنپێی خۆی قایمكرد و جێگیربوو، هەستیكرد، كەموكوورییەكی زۆر هەیە. لەبەرئەوە ڕووی دەمی، لە كۆنە (كاژیک)ەكان و هەڵگرانی بیری نەتەوەیی كرد. ویستی، كۆمەڵێ خوێندەوار، ڕووناكبیر و نووسەر، لە دەوری (پاسۆک) كۆكاتەوە. بۆ ئەو مەبەستەش، كۆمەڵێ نامەی بۆ چەن كوردپەروەرێكی وەک (فەرەیدوون عەلی ئەمین، شێركۆ بێكەس، حەمەی حەمەباقی، ڕەووف بێگەرد، سەباح غالب، ناسر حەقید و برایمی حەمەعەلی) نووسی و بۆی ناردم، تا بیانگەیەنم. نامەكان هەموویان بە كراوەیی هاتبوون. نامەیەكی درێژیشی بۆ خۆم نووسیبوو، داوای لێ كردبووم، نامەكان بخوێنمەوە و لەسەر نێوەرۆكی نامەكانیش، بیروڕای تایبەتی خۆمی بۆ بنووسم. پاشان بیانگەیەنم، قسەیان لەگەڵ بكەم و هانیانبدەم، كار لەگەڵ (پاسۆک)دا بكەن.

منیش تێدا مابووم و هەر بیرم لێ دەکردەوە، نەمدەزانی، چی بکەم. چونکە تا ئەو کاتە، جگە لە پێوەندی دۆستایەتی، هیچ جۆرە پێوەندییەکی دیکەم، بە (پاسۆک)ەوە نەبوو! جگە لە ئەوەی پێم وابوو، ئەم پیاوە لەسەر ئەندێشە دەژی، ئەگینا چۆن بە ئەو شێوەیە، یەکسەر داوا لە ئەو جۆرە کەسانە دەکا، کار لەگەڵ (پاسۆک) بکەن؟

ناچار بڕیارمدا، نامەکان بگەیەنم، بەڵام هیچ جۆرە دەمەتەقێیەک، لەسەر نێوەڕۆکی نامەکان نەکەم، بەڵکوو وا خۆم پیشاندەم، کە لەگەڵ (پاسۆک)دا کارناکەم و تەنیا هەر ئەو نامانەیان، بۆ من ناردووە، تا بیانگەیەنم!

(حەمەی حەمەباقی)، تازە لە گرتووخانە بەربووبوو، وەک نیشتمانپەروەر و نووسەری، ناوبانگێکی جوان و خاوێنی هەبوو، لەنێوخەڵکدا خۆشەویستبوو، زۆر هاورێشمبوو، کاتی خۆشی لە (پارتی)دا، ماوەیە لێپرسراوی بووم. بەڵام کاتی نامەکەم بۆ برد، ڕازی نەبوو، کارمان لەگەڵ بکا!

ئەو کەسانەی لە (سولەیمانی)ش بوون و لەبەردەسدا بوون، هەر زوو نامەکانم بۆ بردن. بەڵام نەک هەر ئامادە نەبوون، هاوکاری لەگەڵ (پاسۆک)دا بکەن، بەڵکوو تەنانەت کەسیشیان، وەڵامیان نەدایەوە!

بەڵام کاتی نامەکەی (برایم)م خوێندەوە، زۆرم پێ ناخۆشبوو، چونکە ساڵی (**1976**)، هەر (ئازاد) خۆی بوو، (برایم)ی لە (پاسۆک) دوورخستەوە و پاڵییوەنا، پەنا بۆ (کۆمەڵە) بەری! سووریش دەمزانی، (برایم) لە کۆتایی ساڵی (**1977**)وە، لەگەڵ (کۆمەڵە)دا کاردەکا، کادیرێکی چالاکیانە و بیروباوەڕیشی، وەک جاران نەماوە و مارکسییانە بیردەکاتەوە. بەڵام نامەکەم هەر بۆ برد. کاتی نامەکەی خوێندەوە، پێکەنی و گوتی: ئەمە یەکەمین جار نییە، (ئازاد) نامەم بۆ دەنێری. پێشتریش نامەیەکی دیکەی، بە (ئومێدی شێخ جەلال)دا بۆ ناردم و وەڵامىدايەوە، کە من بڕوام بە باوەڕی پێشووی خۆم نەماوە. داوای لێبووردن دەکەم و ناتوانم، کارتان لەگەڵ بکەم. بەڕاستی، کە گوێم لە ئەو قسانەی (برایم) بوو، لە شوێنی خۆم تەرقییوومەوە و ئارەقەی شەرمەزاریم دەڕشت!

نازانم، دوای ئەوەی (ئازاد)، ساڵی (**1976**)، ئەو هەڵوێستە خراپەی، بەرانبەر (برایم) نواند، ئیدی بە چ ڕوویەکەوە، ئەو قسانەی بۆ نووسیبوو؟! چۆن توانی، بۆی بنووسی: گەر بڕیارتدا، کارمان لەگەڵ بکەی، داوات لێ دەکەم، هەر لەنێو (کۆمەڵە)دا بمێنیتەوە، لە دەنگوباس و پلانەکانیان ئاگادارمانکەیتەوە؟!! ئەو قسانە لە ئەوەدەچوون، (ئازاد) بیەوێ، (برایم) وەک سیخوڕێکی (پاسۆک)، دژی ڕێکخستنەکەی خۆی هەڵسووڕێنێ، ئەگینا هیچ حسێبێکی دیکەی بۆ نەکردبوو! منیش بە عەرەبی، هەر هێندەم پێ گوت: (وما على الرسول الا البلاغ!)

فەرەیدوون عەلی ئەمین

(شوان) و (سەروەر عیزەت) لە (بەغدا) بوون، من و (کاوس) و (نیهاد)یش ڕێککەوتین، سەردانێکی (بەغدا) بکەین و کاتێکی خۆش، لەگەڵ هاوڕێکانماندا بەسەربەرین، هەر لە ئەوێشەوە، سەری لە هاوڕێ گیراوەکانی (ئەبوغرێب) بدەین. (سەردار)ی برای (سەروەت)یش لەگەڵمان هات و بە ترومبێلەکەی ئەو ڕۆیشتین. ڕۆژی هەینی بوو، چووم بۆ (ئەبوغرێب) و چاوم بە هاوڕێم (سەلامی مەلاعەبدولرەحمان) کەوت و ماوەیە، لای مامەوە.

مامۆستا (فەرەیدوون عەلی ئەمین)، لە ساڵی (**1970**)وە، سەرەتا لە خوارووی (عێراق) و پاشان لە (بەغدا) دەژیا. لەبەرئەوەی یەکدیمان نەدەناسی، ناچاربووم، لەگەڵ (نیهاد)ی ئامۆزای، سەری لێ بدەم، تا بەهۆی ئەوەوە، خۆمی پێ بناسێنم و بڕوام پێ بکا! بەڵام هیچ شتێکم، بە (نیهاد) نەگوتبوو.

ئێوارە (نیهاد)، تێلیفۆنی بۆ مامۆستا کرد و چووین بۆ لای بۆ ماڵەوە. ماڵەکیان لە (عامریە) بوو، لە ئێمەوە زۆر دووربوو. پێشوازییەکی زۆر گەرمی لێ کردین و دانیشتین. پاشان سەبارەت بارودۆخی (کوردستان)، جەنگی نێوان (عێراق) و (ئێران)، گەلێ قسەمان بەیادا. دوایی کەمێ باسی وێژە و چاپەمەنی کوردیشمان کرد.

(نیهاد) گوتی: من تا دەرەوە دەچم و جگەرەیەک دەکێشم. ئیدی منیش یەکسەر، هەڵم قوستەوە و نامەکەم دایە. گوتی: (نیهاد) دەزانێ؟ گوتم: نەخێر. گوتی: باشتروایە، کەس نەزانێ. ئەو شەوە لە ئەوە زیاتر ماوەمان نەبوو، قسەبکەین. بەڵام ژمارەی تێلیفۆنەکەیم لێ وەرگرت. ماوەیەکی دیکە دانیشتین و دوایی ماڵاوایمان لێ کرد و گەڕاینەوە. کاتێ گەڕاینەوە بۆ (سولەیمانی)، سەبارەت بە سەردانەکەم بۆ (بەغدا) و باری سەرنجەکانی خۆم، نامەیەکم بۆ (ئازاد) نووسی. باسێکی کورتی ژیان و کاری ئەو کاتەی، مامۆستا و خێزانەکەیم بۆ کرد. نووسیبووم: بڕواناکەم، هەروا بە ئاسانی، واز لە ئەو ژیانە بێنێ و کارتان لەگەڵ بکا. دوای ماوەیە (ئازاد) نامەیەکی دیکەی، بۆ مامۆستا (فەرەیدوون) ناردەوە. ئەم جارەیان ناچاربووم، خۆم بەتەنیا بچم، تا کاتمان هەبێ و بە درێژی، باسی هەموو شتێ بکەین.

دووەمین سەردانم، لە ماڵی خۆیان دووقۆڵی پێکەوە دانیشتین. سەبارەت بە (کاژیک)، شۆڕشی کورد، پەیوەندی نێوان خۆی و (مەلامستەفا)، گەلێ شتی گرنگی بۆ باسکردم. گوتی: سەرەتای شۆڕشبوو، لەگەڵ (مام جەلال، حیلمی عەلی شەریف و نەوشیراون مستەفا)، لە (چەمی ڕێزان) بووین. ئەو کاتە ئەوان هەموویان (پارتی) و منیش (کاژیک) بووم. بەڵام بیروباوەری (نەوشیروان)، لە هەموویان کوردانەتر و لە ئێمەوە نزیکتربوو. قسەم لەگەڵ کرد و گوتی: تازە من بەڵێنم بە (برایم ئەحمەد) و سەرکردایەتی (پارتی) داوە، کاریان لەگەڵ بکەم. ئەگینا بیرەکەی ئێوە، بە خراپ نازانم.

پاشان مامۆستا، زۆر بێزاری خۆی، لە دەس بنەماڵەی (بارزانی)، سەرانی (پارتی)، هێندێ لە ئەندامانی سەرکردایەتی کۆنی (کاژیک)، وەک (شێخ موحەممەدی هەرسین، حەمەی عەزیز و جەمال نەبەز) دەربڕی. گوتی: ڕۆژێ لەگەڵ (مەلامستەفا) دانیشتبووین، باسی شۆڕشی کورد و ڕەوشی (کوردستان)مان دەکرد. داوام لێ کرد، وەک چۆن ڕێی هەردوو باڵەکەی (پارتی کۆمۆنیستی عێراق)ی داوە، بنکە و بارەگەی خۆیان، لە (کوردستان) دامەزرێنن، هەر بە ئەو شێوەیەش، ماوە بە ئێمەی نەتەوەییش بدا، لە ناوچەیەکی ئازادکراوی (کوردستان)، بەئاشکرا بارەگەی (کاژیک) بکەینەوە. بەلام (مەلامستەفا) هیچی نەگوت و بەڵێنی نەدا. کەچی دوای چەن ڕۆژێ، (دوکتۆر مەحموود، سامی عەبدولرەحمان و نووری شاوەیس) هاتن و پێیان گوتم: (مەلامستەفا) لە کۆبوونەوەی کۆمیتەی ناوەندیدا گوتی: (فەرەیدوون عەلی ئەمین) داوای لێ کردووم، واز لە (پارتی) بێنم و بیم بە سکرتێری (کاژیک). منیش گوتم: جا شتی وا بووە؟! گوتی: نەخێر. پێم گوتن، ئەوە (مەلامستەفا)، هەڕەشەی لە ئێوە کردووە، بۆیە ئەو قسەیەی، بە ناوی منەوە کردووە!

سەبارەت (حەمەی عەزیز) گوتی: کاتێ جێی خۆی لە شۆڕشدا کردەوە و شوێنپێی خۆی، لای بنەماڵەی (بارزانی) قایمکرد، وردەوردە، لە ئێمە دوورکەوتەوە. تا وای لێهات، داوای لێ کردین، بڵاوکراوەیەکی لەسەر دەرکەین و بە فەرمی، لە (کاژیک) دەریکەین. منیش پێم گوت: (**50**) هەزار دینارمان بەرێ، بڵاوکراوەکەت لەسەر دەردەکەین. ئەویش گوتی: (**50**) هەزار بۆ؟! گوتم: لەبەرئەوەی خێزانی شەهیدمان بەسەرداکەوتووە، پێشمەرگەمان هەیە و دەبێ، مانگانە یارمەتییانبدەین. (کاژیک)یش توانا و پارەی نییە. بەلام تۆ بەهۆی شۆڕشەوە، پارەیەکی زۆرت دەسکەوتووە!

گوتی: هێندە لە ئەو شۆڕشە بێسەروبەرە بێزاربووم، ڕۆژم بەپەنجە دەبژارد، تا لایە بە لایەکدا بکەوێ، گفتوگۆیەک لەنێوان (بارزانی) و دەوڵەتی (عێراق)دا بێ، بگەڕێمەوە و بە دەردی خۆمەوە دانیشم. ویژدانیشم قەبوولی نەدەکرد، وەک مامۆستا (هەردی)، چۆن بێزاردەبوو، دەگەڕایەوە و دادەنیشت، لە کاتی جەنگدا بگەڕێمەوە و پەنا بۆ کۆمەڵەکەی (برایم ئەحمەد) یا دەسەلاتدارانی (عێراق) بەرم. باشبوو، ڕێککەوتننامەی (**11**)ی مارسی بەسەرداهات، ئەو گرفتەی بۆ چارەسەرکردم و هەر زوو گەڕامەوە. ئیدی تۆبەمکرد و گوتم: جارێکی دیکە لە شۆڕشی (بارزانی)دا، بەشداری ناکەم.

گوتی: دوای (**11. 3. 1974**)یش، جەنگ لە (کوردستان) دەسپێکردەوە، هەر لە (بەغدا) مامەوە و نەچوومەدەرەوە. هەرچەندە هێندێ لێپرسراوی شۆڕش، نامەیان بۆ ناردم و گلەییان لێ کردبووم، کە لە (بەغدا) ماومەتەوە، بەلام من وەلامم نەدانەوە!

دوای ئەوەی گەڕاشمەوە، منیش وەک ئەو هەموو خەڵکە ئاساییە، وەک مامۆستایەکی سەرەتایی دامەزرامەوە و بۆ (ناسریە) هەڵیاندام. لە کاتێکدا دوای ڕێککەوتنەکە، لێپرسراوانی شۆڕش و (پارتی)، لەسەر کورسی و پلەوپایە، شەڕیانبوو! هەر یەکێکیان پلەوپایەی باشیان وەرگرت و هەمووشیان، لەسەرحسابی کورد، دەوڵەمەندبوون. کەچی منیش سەرەڕای ئەوەی، (**10**) ساڵ لە شۆڕشی کوردا بەشداریمکرد و لە دەرەوەبووم، ئەوە هەموو پاداشتەکەیان بوو، تەنانەت لە (کوردستان)یش دایان نەنامەوە!

ماوەی (**2**) ساڵی، لە (ناسریە) رامکێشا. تا ڕۆژی (سامی)، بەپێی ئەو دۆستایەتییەی لەنێوانماندا بوو، هەوڵی بۆ دام و لە (بەغدا)، لە فەرمانگەی (دراسات کوردیە) لای خۆی، لە شالیارگە دایمەزراندم، لەدەس ئوتێل و گەرمای (ناسریە) رزگارمبوو!

سەبارەت (کاژیک)یش گوتی: بەداخەوە تێکیاندا. ئەگینا باشترین ڕێکخستن و ڕێکخراوی نەتەوەیی بوو. چونکە هەر زوو (جەمال نەبەز، عەبدوللا جەوهەر و ئەحمەد هەردی)، لەنێوخۆیاندا تێکچوون. (عەبدوللا جەوهەر) وازیهێنا. (جەمال نەبەز)یش بە ناوی خوێندنەوە، (کوردستان)ی بەجێهێشت و لە (ئەڵمانیا) گیرسایەوە. (نەبەز) کادیرێکی زیرەک و بە توانایە، خوا هەر بۆ نووسینی ئەفراندووە. بەڵام تا سەر لەگەڵ کەس هەڵ ناکا!

دوای ساڵی (**1970**)، هەوڵێکی زۆرم دا، سەرلەنوێ ڕێکخستنی (کاژیک) نوێکەمەوە، تەکانێکی پێ بدەم و هێندێ گۆڕانکاریش، لە بیر و بۆچوونەکانیدا بکەم. دان بە هەڵەکانی پێشوودا بنێم و لەگەڵ سەردەمەکەدا بیگونجێنم. بەڵام هێندێ لە ئەندامانی (کاژیک)، بە تایبەتی (شێخ موحەممەدی هەرسین) و (حەمەی عەزیز)، دژایەتییەکی زۆریان کردم. ئەوان لە ئەو بڕوایەدا بوون و دەیانگوت: لە ئەم کاتەدا نابێ، بەناوی (کاژیک)ەوە کاربکەین. بەڵکوو دەبێ، لەپێناوی بەهێزکردن و پاراستنی دەسکەوتەکانی شۆڕشدا، هەموو تواناکانمان یەکخەین، لە دەوری بنەماڵەی (بارزانی) کۆببینەوە. منیش دەمدیوو، بڕوام بە ئەو قسانە نەمابوو. لەبەرئەوە ساڵی (**1972**)، بەتەواوی وازم لە (کاژیک) هێنا.

سەبارەت ئەو دوو نامەیەی بۆم هێنابوو، گوتی: تۆ دەزانی، چییان بۆ نووسیووم؟ گوتم: بەڵێ. پێش ئەوەی بۆت بێنم، هەر لە (سولەیمانی) هەردووکیانم خوێندەوە. گوتی: ئەو برادەرانە، سوور دەیانزانی، من لە ساڵی (**1972**)وەوە، وازم لە (کاژیک) هێناوە، بەتایبەتی (شێرکۆی هەژار)، لە منەوە نزیکبوو، نازانم، بۆچی لە بڵاوکراوەکەی ساڵی (**1975**)ی (پێنجوێن)دا، ناوی منیان هێناوە و لە (کاژیک) دەریانکردووم؟!

ئیدی منیش هەموو شتێکم، بە دووروودرێژی بۆ ڕوونکردەوە و تێمگەیاند، کە ئەوە هەڵەیەکی گەورە بوو، گەر خۆشیان دانیان، بە ئەو هەڵەیەدا نەنایە، هەڵبەتە ئێستە،

داوایان لە بەڕێزت نەدەکرد و بۆیان نەدەنووسی: (سەرکردایەتیمان بە تێکڕای دەنگ، بڕیاریداوە، داوا لە بەڕێزتان بکەین، کارمان لەگەڵ بکەی، وەک برایەکی گەورە و سکرتێری گشتی پاسۆک، باڵی میهرەبانیمان بەسەردا بکێشی.)

گوتی: ڕاستە. بەلام هەر هێندەیان پێ بڵێ: (فەرەیدوون) نایەتە سەر خوانی حازر! من تازە پارتایەتی ناکەم و هەموو ژیانی خۆم، بۆ کۆلینەوە و نووسین لەسەر تیۆری بیری نەتەوەیی تەرخاندەکەم. هەرچەندە من زۆری لەگەڵ خەریکبووم، چونکە دەمزانی، لەنێو خەلکدا، چەن ڕێزی هەیە، چەن ڕووناکبیر و بەتوانایە، چەن کوردێکی نیشتمانپەروەر و بەهەڵوێستە. بەلام هیچ کەڵکی نەبوو.

لە دوایشدا، هەر هێندەی گوت: گەر من کاریان لەگەڵ بکەم، تۆ چی دەکەی؟ گوتم: واز لە هەموو شتێ دێنم و دوادەکەوم. ئیدی هیچ قسەی نەکرد و پێش ئەوەی لە یەکدی جیاببینەوە، گوتی: تۆ نیازی چیت هەیە؟! گوتم: سەری لە دەرەوەی وڵات دەدەم و (جەمال نەبەز) دەبینم. گوتی: گەر ڕۆیشتی، بڕوانامەکەت لەگەڵ خۆت بەرە، ئەوەک پێویستت پێی بێ!

1991 – 1933)

سەبارەت بە ئەم باسە، بۆ زانیاری زیاتر، تەماشای گوتاری (بۆ مامۆستایەکی کورد و مەردی نیشتمانپەروەر) لە پەرتووکی (بارانی ڕەنگاورەنگ) ل (394–405)، هەروەها لە پەرتووکی (هێندێ بابەتی زمانەوانیی و وێژەیی)، لاپەڕە (56 – 77)ی ساڵی (2015) بکە.

جاریکی دیکە، لە (سولەیمانیی) لە پرسەی خزمێکیدا بینیمەوە. کاتێ ئێوارە هەستان، هەر هێندە توانیم، بە ناوی سەرەخۆشییەوە پێم گوت: هاوبیران ڕێز و سلاویان هەیە، ئێستەش هەر لەسەر پێشنیازە کۆنەکەی خۆیان سوورن، چی دەڵێی؟ گوتی: کاتی خۆی، لە ئەو بارەیەوە قسمان زۆر کرد. ئیدی تێگەیشتم، بە هیچ جۆری ئامادە نییە، کار لەگەل (پاسۆک)دا بکا!

نەخۆشیی

لە مانگی (8)ی (1980)دا، تووشی نەخۆشی ناسۆر بووم و ئارامی لێ بڕیبووم. بە شێوەیە نەمدەتوانی، دانیشم و ترومبیل لێخوڕم. بە شێوەیەکی بەردەوامیش، ئاوی پیسی لەبەردەڕۆی. چەندین دەرمانم بەکارهێنا، وشکی نەکرد. ناچاربووم، پەنا بۆ دوکتۆر (نەوزاد عەتار) بەرم. ئەوەبوو، هەر لە تۆڕینگە تایبەتەکەی خۆی، نەشتەرگەری بۆ کردم، بۆی تەقاندم و تیماریکرد. ماوەیە لە ماڵەوە کەوتم، بەلام هێشتا هەر، ئاوی لەبەردەڕۆی و برینەکە خۆش نەبووبووەوە!

جەنگی نێوان عێراق و ئێران

ڕۆژی (22. 9. 1980)، سوپا دڕندەکەی (بەعس) لە خوارووی (عێراق)ەوە، لەناکاو پەلاماری خاکی (ئێران)ی دا و لە ماوەیەکی کەمدا، بەشێکی زۆری لە ناوچە جیاوازەکانی خاکی (ئێران) داگیرکرد. لە ئەنجامدا، جەنگ لەنێوان هەردوولا، بە قوولایی (150) کم و بە درێژایی (1000)کم، دەسپێکرد و بەتەواوی گەرمبوو.
(بەعس) هێزێکی زۆری، لە (کوردستان) کێشایەوە و ڕەوانەی بەرەکانی جەنگی کردن. خەلکێکی زۆری، ڕاپێچی ڕاژەی سەربازی کرد، لە مەلبەندە جیاوازەکانی (عێراق)، مەشقی پێ دەکردن و پاشان بۆ بەرەکانی جەنگ ڕەوانەیدەکردن. هێندێکیش نەدەچوون و هەلدەهاتن. هێزی پێشمەرگەی (کوردستان)یش، وردەوردە دەبوژایەوە و زیادیدەکرد. کەم ڕۆژ هەبوو، فڕۆکە جەنگییە مەرگهێنەکانی (ئێران)، بەسەر شاری (سولەیمانی)دا نەسووڕێنەوە، بۆمبارانی کارگە و دەوروپشتی شارەکە نەکەن. هەر زوو کارگەکانی چیمەنتۆ، شەکر و ئالیکیان ویرانکرد و لە کاریانخستن. خەلکی شارەکە ترسێکی زۆریان لێ نیشتبوو، کونەفڕۆکە و ژێرزەمینی ماڵان بەرنەدەکەوتن. لە ترساندا خۆیان دەشاردەوە.
لە ئەو ماوەیەدا، نرخی خواردەمەنی و کەلوپەلە پێویستەکانی ژیانی ڕۆژانەی خەلک، ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، گرانتردەبوو. خەلکەکە تووشی نیگەرانییەکی زۆر و تەنگەتاو بووبوون. لەنێوشارەکاندا، بەشەو کارەبا نەبوو. ئاویش زووزوو دەبڕا. ئەوەی لای من جێی سەرسووڕمانبوو، ئەوەبوو، زۆربەی کات لێکدەدایەوە و دەمگوت: هەلگیرساندنی

جەنگ، پتر لە دەوڵەتە هەژار و برسییەکان دەوەشێتەوە، دەوڵەتێکی دەوڵەمەندی تێروپڕی خاوەن توانای پارە و نەوتی وەک (عێراق)، بۆچی پەلاماری (ئێران)ی داوە، ئەو جەنگە نارەوایەی بەرپاکردووە، سەری لە خۆی و گەلانی (عێراق)یش تێکداوە؟!

چوار چۆلەکەی بەهەشت

بەعسییەکان وەک شێتیان لێهاتبوو، لەلایەکەوە لەگەڵ (ئێران)، سەرقاڵی جەنگە چەپەڵە ڕەشەکەیان بوون. لەلایەکی دیکەشەوە، بەدەس پێشمەرگەوە وڕبووبووبن. لەتاواندا دەسیان لە مناڵ، ژن، پیر و پەککەوتەکانی خەڵکی (کوردستان) نەدەپاراست. هەرچی لەگەڵ (بەعس) نەبووایە، ئەوان بە دوژمنی خۆیان دەزانی.
ڕۆژی (**14. 8. 1980**) بوو، چەن مێردمناڵێکی خوێندکاری خوێندنگەی ناوەندییان گرت. تەمەنی هیچ یەکێکیان، لە (**14**) ساڵ تێپەڕی نەدەکرد. دوای لێدان و ئازارێکی زۆر، بە شێوەیەکی کاتی بەریاندان. یەکێ لە ئەو منداڵانە، (شادمان)ی پورە (مەلیح)ی خێزانی (شێخ عوسمان باراوی) بوو. ئەو کاتە ماڵیان لە (سەرچنار) بوو. کاتێ بەربوو، سەرم لێدا. ئەو مناڵە جوانە بەسزمانە، هەر هاواری کۆمی دەکرد و دەیگوت: کارەبایان لێداوم!

شادمان شێخ عوسمان باراوی (**1966 – 1980**)

دوای ماوەیە، دیسانەوە گرتیاننەوە، ڕەوانەی دادگەی تایبەتی (کەرکووک)یان کردن و ڕۆژی (**15. 9. 1980**) شەهیدبوون. ماوەیەکی پێچوو، بە هیچ شێوەیە دەنگیان نەبوو. ئەو ئێوارەیە من لە ماڵەوە نووستبووم. کاتێ هەستام، زەنگێکیان بۆ لێدام و گوتیان: (شادمان) شەهیدبووە. ئیدی یەکسەر خۆم کۆکردەوە و هەر بە ئەو شەوە، بە ترومبێلەکەی خۆم، لەگەڵ (بەرزان)ی برام و مامە (ساڵح)مدا، چووین بۆ (کەرکووک). درەنگانێ گەیشتین. خزمان و کەسوکاری شەهیدەکانی دیکەش، لە ئەوێ ئامادەبوون، تا بەیانی لەبەردەم دەرگەی نەخۆشخانەکەدا چاوەڕێمانکرد.

بەیانی دەرگەی نەخۆشخانە کرایەوە، هەموو خەڵکەکە بەپەرۆشەوە، بەرەو ژووری تەرمەکان رۆیشتن. ژوورەکە فرێزەرێکی گەورەبوو، تەرمی منداڵەکانیان تیدا هەڵگرتبوو، تا خاوەنەکانیان دێن و دەیانبەنەوە، بۆئەوەی بۆن نەکەن.

بڕیارماندا، لە هەر خێزانی شەهیدێ، دوو کەس بچنەژوورەوە. من و مامە (بەکر)م چووین، بۆ (شادمان) بگەڕێین. بەڵام کاتێ چووینەژوورەوە، چوار جەستەی بەستووی پێکیان کەوتبوون، یەک پارچە سووتابوون، رەشڕەش بووبوون، بە هیچ شیوەیە کەس نەیدەناسینەوە. ئیمەش نەماندەزانی، چی بکەین. هەر کەسە چۆن تەرمی رۆڵەشادی خۆی بناسێتەوە. تا مامم هاوارێکرد و گوتی: ئیمە هیچ چارێکمان نییە، یا لە ئەوە پتر، خۆمان دوانەخەین، ئەم شەهیدانەش لیرەدا بێکەس بمێننەوە، هەر کەسێ تەرمی شەهیدێ بپێچێتەوە، بیخاتە تابووتەکەوە و هەڵیگرێ. لە (سولەیمانی) هەموویان پێکەوە دەنێژین.

بەڕاستی، کارەساتێکی ناخۆشبوو، ئەو منداڵە جوانە خاوێنە بێتاوانانە، ئەو چوار چۆلەکەی بەهەشتە، بە ئەو شێوەیە گیان لەدەستبدەن و کەسوکاریشیان، تەرمەکانیان نەناسنەوە. رۆژی (**24 .9 1980**) بوو، تەرمی هەر چوار شەهیدەکەمان وەرگرتەوە و بەرەو (سولەیمانی) گەڕاینەوە.

دوای ئەوەی گەیشتینەوە، لە مزگەوتەکەی (سەرچنار) تەرمەکانمان دانا. کەسوکاری شەهیدەکان هاتن و تەماشای تەرمەکانیان کرد، کەسیان بەتەواوی، تەرمی شەهیدی خۆیان نەناسییەوە. هەر چوار باوک و دایکەکە، سەرو شەهیدیان لێ هەڵبژارد و وەک جەرگی سووتاوی خۆیان، لە ئامێزیانگرتن. لە ئەوە زیاتر، هیچ جۆرە چارێکی دیکە نەبوو. هەر خێزانێکی کورە شەهیدی دەبووایە، تەرمی شەهیدێکی بۆ خۆی هەڵبژاردایە و چاڵێکی سەربەخۆی بۆ هەڵکەندایە، تا جگەرگۆشە خێرنەدیوە جوانەمەرگەکەیان، گۆڕێکی دیاریکراوی هەبێ، سەری لێ بدەن و کەمێ سەبووریبیان، بە گۆڕ و ناوی سەر کێلەکانیان بێ!

لە ژیانی خۆمدا، گەلێ جار بەسەرهاتی مردنی جۆراوجۆری خەڵکم دیوە. گەلێ باوکی کوڕ کوژراوم دیوە، جەرگیان سووتاوە و رۆڵەکانیان لەدەستداوە. بەڵام هەرگیز پیاوی وا خۆڕاگر، باوکی وا بەهێز و ئازای، وەک (شێخ عوسمان باراوی)م نەدیوە، هێندە جەرگی قایم و ورەی بەرزبێ. چونکە کاتێ هێنایان بۆ مزگەوتەکە و سەری تەرمەکانی لابرد، بێ ئەوەی یەک دڵۆپ فرمێسک، لە چاوانی بڕژێ، وەک باوکی منداڵەکانی دیکە بگری و بقیژێنێ، هەر هێندە سەیرێکی کردن و گوتی: کاتێ هاتنەسەرمان و (شادە)یان برد، بەڵێنیاندامێ و گوتیان: هیچی لەسەر نییە، دوو رۆژی دیکە، بۆتان دێنینەوە. ئاخر بە ئەو شێوەیە بردیان و ئاواش بۆیان هێنامەوە؟! ئیدی کە خەڵکەکە، چاویان بە تەرمی سووتاوی ئەو منداڵانە کەوت، کاکە (شێخ عوسمان)یش ئەو قسانەیکرد، کەس نەبوو، لە ئەو ناوەدا خۆی بۆ بگیرێ!

دوایی چۆنیتی ڕووداوەکەیان بۆ باسکردین و گوتیان: دوای ئەوەی لە (کەرکووک) دادگایکران، بەتاوانی ئەوەی گوایە، لە قوتابخانە جنێویان بە (سەددام) داوە و تفیان لە وێنەکەی کردووە، هەریەکێکیان ماوەی (6) ساڵ، بڕیاری بەندکردنیان بەسەردا سەپاندوون. پاشان ویستبوویان، ڕەوانەی گرتووخانەی (ئەبوغریب)یان کەن، دوای کەمێ ڕۆیشتن، لە (کەرکووک) دەردەچن، لە ڕێگە لە نزیک پردێکەوە، ترۆمبێلەکەیان لەگەڵ لۆرییەکدا تامپۆندەکا، ترۆمبێلی پۆلیسەکان دەکەوێتەخوارەوە و گڕی تێبەردەبێ. ئیدی هەرچی تێدادەبێ: شۆفێر، پۆلیسەکان، مفەوەز و هەر چوار منداڵەکەش، هەموویان دەسووتێن و کەسیان لێ دەرناچێ!

ئاخر هەموومان، ترۆمبێلی گواستنەوەی گرتووخانەمان دیوە و دەزانین، چەن توندوتۆڵ دروستکراوە و چۆنیش دادەخرێ. هەر چوار منداڵە گیراوەکەشیان، لە دواوە لە قەفەزێکی ئاسنیدا دانابوو، دەسیشیان بەکەلەپچە بەستبوون. کاتی کارەساتەکە ڕوودەدا، ترۆمبێلەکە دەکەوێ و گڕدەگرێ، ئەوان لەنێوقەفەزە ئاسنەکەدا، بێ ئەوەی کەس بە هانایانەوە بچێ و فریایانکەوێ، بەهێواشی دەبرژێن و دەسووتێن، جگە لە هاوارهاوار و قیژەقیژی خۆیان، گوێیان لە دەنگی کەسی دیکە نابێ، بەدەم گریان و ژانەوە، گیانی پاکیان دەردەچێ. جا دەبێ، ئەو منداڵە بێتاوانانە، گوناهیان چی بێ و چۆن ئازارێکیان چیشتبێ، تا گیانیان دەرچووە؟!

پرسەکەیان لە مزگەوتی (سەرچنار) بۆ دانان و زۆر جەنجاڵبوو. زۆربەی هاوڕێکانم لە پرسەکەدا بەشدارییانکرد. هێندێ لە ئاسیاوە کوڕ و کچەکانی هاوڕێی زانکۆشم، بەسەریانکردینەوە. ئەو ماوەیەش باری دەروونی ماڵی پورە (مەلیح)م زۆر خراپبوو، شەهیدبوونی (شادە)، کارێکی زۆر خراپی تێکردبوون. زۆربەی کات، سەرم لێدەدان و هێندێ شەویش، لایان دەمامەوە و دەورم چۆڵ نەدەکردن، تا وردەوردە ئازارەکانیان، کەمێ سارێژبوو، ئاسایبوونەوە!

تێهەڵچوونەوە

کاری ڕامیاری، وەک جگەرەکێشان وایە. یەکێ فێربوو، هەروا بەئاسانی ناتوانێ، وازیلێبێنێ. مرۆڤ کە فێری پارتایەتی و کاری ڕامیاری بوو، هەر ماوەیە دەتوانێ، خۆی ڕاگرێ و دوورەپەرێز بووەستێ، پاشان تێهەڵدەچێتەوە، بەتایبەتی گەر نیشتمانەکەی داگیرکرابێ و گەلەکەی بچەوسێنرێتەوە، دوژمنی داگیرکەر بە هەموو شێوەیە هەوڵبدا، نەتەوەکەی بتوێنێتەوە. وەک گوڵەبەڕۆژەخواردن وایە، هەر دەمت لێدا، تا لەبەردەستدابێ و دوادەنکی لێ نەبڕێ، وازی لێ ناهێنێ، مەگەر لەبەردەستدا لایبەرن!

(وینستۆن چەرچل)، ماوەی (7) ساڵ لە کاری ڕامیاری دوورکەوتەوە، لە ئەنجامدا هەر بایدایەوە و دەسپێیکردەوە. هێندێ کەس کاری ڕامیاری، وەک قومار سەیردەکەن، بەتایبەتی ئەوانەی دەیکەن بە پیشە، گەر بردیانەوە، ئەوا دەوڵەمەنددەبن و ناوبانگ دەردەکەن، گەر دۆڕانیشیان، ئەوا گەر نەڵێن، بە گونمانەوە، دڵیان دەتەقێ!

لە ژیانی تایبەتی خۆمدا، هەگیز ڕۆژێ لە ڕۆژان، کاری ڕامیاریم، بۆ ئەو مەبەستە نەکردووە، بە چاوی قومارچیش، لێم نەڕوانیوە. هەرگیز نەمویستووە، بیکەم بە پیشە و ژیانی خۆمی پێ دابینکەم. بەڵکوو هەمیشە هەوڵمداوە، لە ئەو ڕێیەوە بەڕاستی، ڕاژەی نەتەوە و نیشتمانەکەم بکەم. بۆیە هەر کاتێ زانیبێتم، ئەو ڕێیەی لەسەریم، ئەو ڕێکخراوەی کاری تێدا دەکەم، ڕاژەی نەتەوەکەم ناکا و ئاسنی سارد دەکوتم، یەکسەر وازمهێناوە و کشاومەتەوە. تا بەخۆڕای خۆم و هاوڕێکانیشم، تووشی سەریەشە و بەڵا نەکەم. هەر کاتێکیش زانیبێتم، زۆر پێویستە و کاروانەکە، بە ڕێیەکی ڕاست و درووستدا دەڕوا، خۆم دەسپێشخەریمکردووە و تێهەڵچوومەتەوە. هەرگیز داوای پلە و پایەشم نەکردووە و هەموو جارەکانیش، هەر لە نووکەوە دەسمپێکردووەتەوە، چاوەڕوانی دەسی کەس نەبووم، لە بەنهەنگلم بنەوێ، پارمەتیمبدا و پێشمخا، بەڵکوو هەمیشە، بە هەوڵ و توانا و چالاکی خۆم، پلەبەپلە سەرکەوتووم، لە دەزگەکانی ئەو ڕێکخراو و پارتەدا، جێی شیاوی خۆمم کردووەتەوە.

دوای ئەوەی (ئازاد) و (فەرهاد) چوونەدەرەوە، بە ڕووکەش و لە دوورەوە، هێندێ گۆڕانکاریم لە شێوازی کارکردن، بیر و بۆچوونەکانی (پاسۆک)دا بەدیکرد. جگە لە ئەوەی، لە ئەو ڕۆژەوە (پاسۆک) دامەزرابوو، کارم لەگەڵ کردبێ، یا نەکردبێ، هەمیشە دەسم پێیانەوە بووە، بە هەموو شتێکی ئەوانم زانیوە. لەبەرئەوەی من ئەوانم، بە خۆم زانیوە و ئەوانیش، منیان لە خۆیان جیا نەکردووەتەوە. چونکە من و (کاژیک) و (پاسۆک)، تازە یەک دڵی زیندووی یەکدی بووین و نەماندەتوانی، هەرگیز لە یەکدی جیابینەوە. ئەوانەی منیشیان دەناسی، کەم کەسیان هەبوو، نەزانن، من (پاسۆک)م. بۆیە نەمدەتوانی، باوەڕ و پارتەکەم بگۆڕم، بە شێوەیەکی دیکە بیربکەمەوە، لە پارتێکی دیکەدا کاربکەم، دوای زۆروبۆر بکەوم و کاریان لەگەڵ بکەم، وەک زۆربەی ڕۆڵەکانی کورد، بەگوێرەی ڕۆژ و بەرژەوەندییە تایبەتییەکانی خۆیان، گوڵەبەڕۆژە ئاسا، ڕوویان لە خۆری بیر و کاری پارتێکی دیکە دەکرد!

لەبەرئەوە، لە کۆتایی مانی (11)ی ساڵی (1980)دا، بە ویست و ئارەزووی خۆم، دەسپێشخەریم کرد، نامەیەکم بۆ نووسین و داوام لێ کردن، لە (پاسۆک)دا وەرمبگرنەوە و ئامادەیی خۆم، بۆ هەموو کاری پیشاند!!

مەلاشوان

دوای مارەیە، خاتوو (ئاسکە) و کوڕێکی منالکار هاتن، کوڕەکەی پێ ناساندم. ناوی (کەمال موحەممەد) بوو، بەڵام هەر بەناوی نهێنی (مەلاشوان)ەوە ناسرابوو. کوڕێکی گەنجی خوێندکاری قۆناغی ئامادەیی بوو. لە بنەڕەتدا خەڵکی (پێنجوێن) بوو، بەڵام دەمێبوو، لە (سولەیمانی) نیشتەجێبووبوون. دایکی (مەنسوور) گوتی: لەمەودوا (مەلاشوان)، ڕاستەوخۆ نامە و شتت بۆ دێنێ. بە ئەو شێوەیە ڕۆڵی دایک، لەنێوان من و (پاسۆک)دا تەواوبوو!

(مەلاشوان)، وەڵامی نامەکەی بۆ هێنامەوە. هاوبیرانی سەرکردایەتی، دەسپێشخەرییەکەی منیان زۆر پێخۆشبوو. هەر یەکسەر، مۆری سەرکردایەتی هەرێمی باشووریان بۆ ناردم و داوایان لێ کردم، لقی (سولەیمانی) لە دوو هاوبیر دروستکەم. هاوبیرەکانیش یەکێکیان (مەلاشوان) و ئەوی دیکەشیان، مامۆستا (هادی) بوو. ئەو کاتە (هادی)، لە شارۆچکەی (هەڵەبجە) کاریدەکرد. چەن هاوبیرێکمان لە ئەوێ هەبوو، ئەو سەرپەرشتی دەکردن. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، هەرسێکمان پێکەوە دەسمان بە کارکردن کرد. مانگانە کۆبوونەوەی خۆمان دەکرد، هێندێ چالاکی ڕێکخستنمان جێبەجێکرد، پێوەندیم بە هەموو هاوبیرە کۆنەکانەوە کرد و لە ڕیزەکانی (پاسۆک)دا ڕێکمخستنەوە. بە ئەو شێوەیە جارێکی دیکە، بە ویست و ئارەزووی خۆم، لەگەڵ (پاسۆک)دا تێهەڵچووومەوە!

کەمال موحەممەد (مەلا شوان)

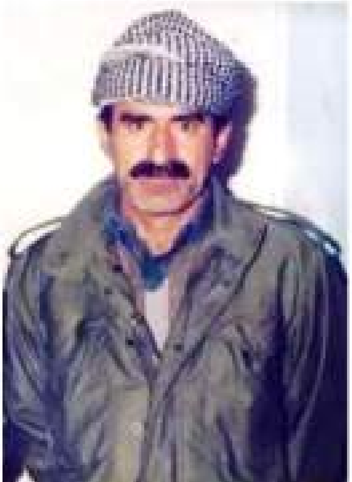

موحەممەد هادی ئەحمەد قادر (1950 – 1996)

شێوازی کارکردنی نوێم

بیرمکردەوە، هەرچی چۆنێ بێ، پێویستە خۆم و ڕێکخستنەکە بپارێزم، گەر تووشی شتێ بووم و گیرام، کەمترین زیان بەر ڕێکخستنەکە بکەوێ. لەبەرئەوە هەرچی مۆر، نووسین، بڵاوکراوە و هەموو ئەو شتانەی پێوەندی بە ڕێکخستنەوە هەبوو، لە زانکۆ لە بنی مێزەکەی خۆمدا قایمکردن و هیچ شتێکم، لە ماڵەوە دانەنا. لە ئەو ڕۆژەشەوە، دەسم بە کارکردن کردەوە، ئەو دوو هاوبیرەم ناسی، بەدەگمەن نەبووایە، بەشەو لە ماڵی خۆمان نەدەنووستم.

کچێکی زۆر باش و کوردپەروەریش، لە بەشەکەی خۆمان سکرتێربوو، ناوی خاتوو (دڵشاد) بوو، دۆستایەتیمان زۆر خۆشبوو، دەتوانم بڵێم: لە خوشکەکانی خۆم، پتر بەتەنگمەوە دەهات، بە شێوەیەکی ناڕاستەوخۆ، لە هێندێ شت ئاگادارمکردبوو، پەرلەیەکمان لەنێواندابوو، بەیانیان پێش ئەوەی بڕۆم بۆ کار، یا ئێوەڕوان بۆ ماڵەوە دەچوومەوە، نانبخۆم، پێش ئەوەی بگەڕێمەوە، تێلیفۆنم بۆ دەکرد و لێم دەپرسی: دوکتۆر (خەلەف)، هەواڵی نەپرسیم؟ ئەویش دەیگوت: نەخێر. ئیدی دەمزانی، هیچ نییە و بێ سڵکردنەوە، دەچوومەوە بۆ زانکۆ. دوکتۆر (خەلەف)، عەرەبێکی ناشیرین، پیاوێکی خراپ و بەعسییەکی بێ ڕەوشت بوو، سەرۆکی بەشی ڕێنمایی کشتوکاڵ و جێگری ڕاگریش بوو.

بەڵگەنامەیەکی گرنگ

یەکێ لە ئەو بەڵگەنامانەی، لە فەرمانگەی (ئەمن)ی (سولەیمانی) دەسمانکەوت، ڕاپۆرتی ئەو کۆبوونەوە گەورەیە بوو، کە (عیززەت دووری) و هەموو کاربەدەستانی (بەعس، ئەمن، ئیستیخبارات و سوپای سولەیمانی) بەشدارییان تێدا کردبوو.

لە ڕاپۆرتەکەدا، بە درێژی باسی هەموو ڕێکخراوەکانی باشووری (کوردستان) کرابوو، ناوی ئەندامانی سەرکردایەتی پارتەکانی تێدابوو، لەسەر (پاسۆک)یش، هێندێ زانیاری هەڵە نووسرابوو.

لە دوا لاپەڕەشدا، ناوی (25) نیشتمانپەروەری کوردی خەڵکی شاری (سولەیمانی) تێدابوو، کە بڕیاریاندابوو، بیانگرن. وەک بیرم مابێ، هێندێ لە ئەو ناوانە ئەمانە بوون: (حەسەن حوسێن، حەمەی مام ئەوڕەحمان، مەحموودی مەلا عیززەت ...) بەڵام بەداخەوە، کاتێ ئێمە بەهۆی یارکی هاوبیرێکەوە، ئەو بەڵگەنامەیەمان دەسکەوت، زۆر درەنگبوو، هەموویان گیرابوون!

جەلال و فەرهاد

هەر زوو (ئازاد)، نامەیەکی بۆ ناردم و نووسیبووی: (جەلال) و (فەرهاد) وازیانهێناوە، نامەیە بۆ (کوردۆ عەلی) واتە (سەروەت) بنێرە و ئاگادارییکەرەوە، کە هەردووکیان بەزیوون و لە ترساندا، (کوردستان)یان بەجێهێشتووە. نەبا خۆیان بگەیەننە (کوردۆ)، درۆی بۆ هەڵرێژن و کاری تێ بکەن!

منیش لە ڕاستی ڕووداوەکان ئاگادار نەبووم، لەسەر چی وازیانهێناوە، هەر هێندەم بۆ (کوردۆ) نووسی: ئەو دووانە وازیانهێناوە و هەڵاتوون، هەرشتێکیشیان بۆ باسکردی، بڕوایان پێ مەکە!

لە ڕاستیدا (فەرهاد)، پیاوی ئەوە نەبوو، خۆی لە دەرەوە بگری و ئەندامی سەرکردایەتی پارتێکی نەتەوەیی بێ. بەڵام دوای ئەوەی، لە گرتووخانە بەربوو، لەلایەکەوە (ئازاد) بێ ئەو نەدەچووەدەرەوە. لەلایەکی دیکەشەوە، هاوبیرانی دەرەوە وازیان لێ نەدەهێنا. ئەگینا هەر زوو، وازی لە هەموو شتێ هێنابوو، بە دەردی خۆیەوە دانیشتبوو. پێش ئەوەی بشڕوا، هەموو شتێکی خۆی، لەنێوشاردا پاکتاوکردبوو. (شوان) بۆی گێڕامەوە و گوتی: پارچە زەوییەکیشی لە من کڕی.

ڕۆژێ (شوان) بەپەلە هات بۆماڵەوە و گوتی: (فەرهاد) کوردێکی ئێرانی ناردووە، تا پەساپۆرتەکەی بۆ بنێرم. بەڵام من فریانەکەوتم و پیاوەکە گەڕابووەوە. گەر کەسێ دەناسی، با بۆی بەرێ. ئەو کاتە (فەرهاد) ئەندامی سەرکردایەتی (پاسۆک) و لێپرسراوی پێوەندییەکانی دەرەوە بوو. منیش وامزانی، بۆیە داوای پەسپۆرتی کردووە، تا بەکارێکی تایبەتی (پاسۆک)، سەردانی دەرەوەی وڵات بکا. لەبەرئەوە لە نامەیەکدا، بۆ (ئازاد)م نووسی و ئەو هەواڵەم پێ گەیاند. داوام لێ کردبوو، گەر (فەرهاد) پەسپۆرتەکەی پێویستە، ئەوا زوو وەڵامم لێ بگێڕنەوە، تا بەزووترین کات، بۆی بنێرم. ئیدی من نەمزانی، لەسەر ئەوە لەنێوانیاندا، چی ڕوویداوە؟!

فەتاح ئاغا

کاتێ (ئازاد) و (فەرهاد) چوونەدەرەوە، پاش ماوەیە، هاوبیرانی (پاسۆک) لە شاری (مهاباد)، کۆبوونەوەیەکی فراوانیان سازکردبوو. لە کۆبوونەوەکەدا، (ئازاد) بەزۆربەی دەنگ، بە سکرتێری گشتی (پاسۆک) هەڵبژێررابوو. بەڵام (ئازاد) زۆر مەردانە، وازی لە ئەو پۆستە هێنابوو، پێشنیازیکردبوو، (فەتاح ئاغا) بە سکرتێر دانێن. ئەویش پێشنیازەکەی پەسەندکردبوو، بڕیاریشیدابوو، بۆ (تاران) نەگەڕێتەوە و پێوەندی خۆشی، لەگەڵ (پارتی) بپچڕێ. هەرچەندە (جەلال) دەیویست، خۆی بە سکرتێر هەڵبژێرن!

ئەو کاتە (فەتاح ئاغا)، لە پۆلی چواری کۆلێژی ماقناسی بوو، لە زانکۆی (تاران) دەیخوێند. (حەمەشەوقی) گوتبووی: با واز لە خوێندنەکەی نەهێنێ و هەر لە (تاران) بمێنێتەوە، کاتێ تەواویکرد، ئینجا بگەڕێتەوە. هەموو بەشدارانی کۆبوونەوەکەش، پێشنیازەکەیان پەسەندکرد بوو.

دوای ماوەیەکی کەم، بنەماڵەی (بارزانی) بەهەموو نهێنی و بڕیارەکانی کۆبوونەوەکەی (مهاباد)یان زانیبوو. (ئیدریس بارزانی) کاک (فەتاح)ی بانگکردبوو. ئەوانەی لەگەڵیدا بوون، دەیانگێڕایەوە، گوایە (فەتاح ئاغا) زۆر بەڕاشکاوی، بە (ئیدریس)ی گوتبوو: لەمەودا هیچ پێوەندییەکم بە (پارتی)ەوە نامێنێ و لەگەڵ هاوبیرانی (پاسۆک) کاردەکەم. ئەویش گوتبووی: ئێوە کاتێ خۆشی (کاژیک) بوون، لە ریزەکانی (پارتی) و شۆڕشدا خەباتتان دەکرد، ئێستەش هەر (پاسۆک)بە و لەگەڵ ئێمەش کاربکە. هەرچی چۆنێ بوو، (ئیدریس) ڕازیکردبوو. پاشان لەگەڵ هێزێکی گەورەی پێشمەرگەدا، بۆ بەرەکانی جەنگی دەوروبەری نێوچەی (حاجی هۆمەران) ڕەوانەیکردبوو.

کاتێ ڕۆیشتبوو، سەری لە بارەگەی (پاسۆک) دابوو، هەموو ئەو قسانەی، بۆ ئەندامانی سەرکردایەتی (پاسۆک) گێڕابووەوە. چەن تفەنگ و سندووقە فیشەکێکیشی، لە بارەگەی (پاسۆک) گلدابووەوە و بەڵێنیشی پێ دابوون، دوای ئەو جەنگە، بەیەکجاری بگەڕێتەوە، واز لە (پارتی) و بنەماڵەی (بارزانی) بێنێ.

(ئازاد) دوو پێشمەرگەی لەگەڵ ناردبوو. یەکێکیان ناوی (بەرزانی حەمەی سابیر) بوو، تا ئاگایان لە کاک (فەتاح) بێ. (بەرزان) لە دایکەوە، پورزازامان بوو، کوڕێکی زۆر ئازابوو، چەندین کاری گەورەی، بۆ (پاسۆک) کردبوو.

بەڵام بەداخەوە، ئەوە دواماڵاوایی خواڵیخۆشبوو (فەتاح ئاغا) بوو، لە هاوبیرەکانی خۆی کردبوو، ڕۆیشت و نەگەڕایەوە، هێشتا چل بەهاری تەمەنی پڕنەکردبووەوە، ڕۆژی (**18/17. 11. 1980**)، لە ئەو ڕێگە پیرۆزەدا شەهیدبوو!

هەرچەندە دەنگۆیەک هەیە و دەڵێن: دوای ئەوەی جەنگەکە تەواوبووە و دانیشتوون، کوژراوە. بەڵام تا ئێستە، چۆنێتی کوشتنەکەی بەتەواوی، ڕوون نەبووەتەوە. هەر دوای ئەوەی شەهیدیشبوو، (پارتی) و (پاسۆک) کاسبییەکی باشیان، بە گیانی پاکی کاکە (فەتاح)ەوە کرد، هەردوولایان، خۆیان بە خاوەنی ڕاستەقینەی ئەو شەهیدە دەزانی.

(پارتی) لە ئێزگەکەیانەوە، بە شەهیدی خۆیانیان دانا، بەدوورودرێژی، باسی ژیان و تێکۆشانیان کرد. (پاسۆک)یش بڵاوکراوەیەکیان لەسەر دەرکرد و پۆستەرێکیشیان بۆ کرد، بە شەهیدی ڕابەر و سکرتێری گشتی (پاسۆک) ناویانبردبوو!

(1980 – 1940)

بڵاڤۆکەکەی پاسۆک

لە ڕاستیدا، من کاک (فەتاح)م خۆشدەویست. هەرچەندە بە خوێنی خۆی، ئەمەک و دڵسۆزی بۆ گەلەکەی سەلماند، وەک خۆشی دەیگوت: (شەهادەی شەهیدی) وەرگرت! بەڵام لە دوای هەرەسەوە، بڕوام پێی نەمابوو. چونکە هەر کەسێ لە شوێنی ئەو بووایە، لە ئەو ڕۆژەڕەشەدا، شۆڕشێکی نوێی بەرپادەکرد. یا گەر ئەو ڕۆژە نەیتوانی، ئەو کارە مەزنە بکا، خۆ دواتر دەیتوانی، لەگەڵ ئەو کوڕە گەنجە لەخۆبووردووانەی، لە دەوری (پاسۆک) کۆبووبوونەوە، لەسەر خوانی ئامادەکراو دانیشێ، لەگەڵ هاوبیرەکانی خۆی خەباتبکا و بیروباوەڕەکانی بڵاوکاتەوە!

هەر ئەو ڕۆژەی (مەلاشوان) هات و بڵاڤۆکەکانی بۆ هێنام، دانەیەکم لێ خوێندەوە، زۆر بەجوانی لەسەریان نووسیبوو. بەڵام ئەوانی دیکەم بڵاونەکردەوە و هەموویم، لە تونی گەرماوەکەی ماڵەوەدا سووتاند! چونکە بڕوام پێ نەبوو، گەر پیاوێ لە سەنگەری پارتێکی دیکەدا شەهیدبووبێ، بۆچی دەبێ، (پاسۆک) پۆستەری بۆ دروستکا و بڵاوکراوەی لەسەر دەرکا؟!!

گریمان لەبنەوە، سکرتێری (پاسۆک)یش بووبێ، خۆ تازە لەڕێی کورد و (کوردستان)دا شەهیدبوو، ئیدی چ پێویستیدەکرد، لەنێوخەڵکدا ناوی بزڕێنن و بە دووسەرە باسبکرێ! لەبەرئەوە هەر زوو، نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی نووسی، لە دید و بۆچوونی خۆم و خەڵک ئاگادارمکردن. چونکە زۆربەی خەڵکی دەیانگوت: (پاسۆک) بازرگانی بە جەستەی شەهیدەکانەوە دەکا! ئاخر لەسەریەکەوە ئاهەقیان نەبوو، وابیربکەنەوە، چونکە ئەو جۆرە کەسانە، لە ڕاستی ڕووداوەکان ئاگادارنەبوون.

لە (سولەیمانی)ش، مامۆستا (هەردی، عەبدوڵڵائاگرین) و هێندێ لە هاوبیرانی کۆنی (کاژیک)، بە نهێنی لە ماڵی (سوارئاغا)ی برای، پرسەیان بۆ دانابوو. من لەبەرئەوەی، تازە مامۆستا (هەردی)، لە (ئەورووپا)وە بۆ (عێراق) گەڕابووەوە و هاوبیرەکانی بەجێهێشتبوو، خۆی رادەسی (بەعس) کردبووەوە، بەشداری پرسەکەم نەکرد. هەرچەندە (ئاگرین) گللەیی لێ کردم، بەڵام من گوێم نەدایە!

ساڵی (1988) بوو، لە شاری (ستۆکهۆڵم)، چاوم بە (ئازاد) کەوت، لە ئەو بارەیەوە قسەمانکرد. ئەویش گوتی: هەڵەبوو. ساڵی (1990) لەگەڵ ملازم (کەریم)یش، باسی ئەو بابەتەمان کرد، گوتی: کاتێ بڵاوکراوەکە دەرچوو، من لە ئەوێ نەبووم و لە گوندی (چۆخماخ) بووم. پێشمەرگەکان هێنایان، هەموویم لێ وەرگرتن و دڕاندمن!

کامیلی شەفیق

(کامیل)، یەکێ لە ئەو کوڕە ئازا و بەجەرگانەی (سولەیمانی) بوو. هەر لە سەرەتای لاوێتییەوە، پێشمەرگە بوو. کوڕێکی باشبوو، لە گرتووخانەی (ئەبوغرێب)، لەگەڵ (ئازاد) یەکدیان ناسیبوو. (ئازاد) قسەیەکی زۆری بۆ کردبوو، تا وای لێ کردبوو، بڕوای بە (پاسۆک) هێنابوو. کاتێ بەربشبوو، لە یەکێ لە مەفرەزەکانی (پاسۆک)، لەنێوشاردا پێشمەرگە بوو، هێندێ کاری باشیشی کرد. بەڵام بەداخەوە، زۆری نەخایاند و ڕۆژی (25. 11. 1981)، چەن کەسێکی سەر بە (پارتی کۆمونیستی عێراق)، تەقەیان لە (مچەی بابەگەورە) کرد و (کامیل)یشی لەگەڵ بووبوو، ئەویش بەرکەوتبوو و هەردووکیان کوژرابوون. هەواڵێکی زۆر ناخۆش و زیانێکی گەورە بوو، لە (پاسۆک) کەوت!

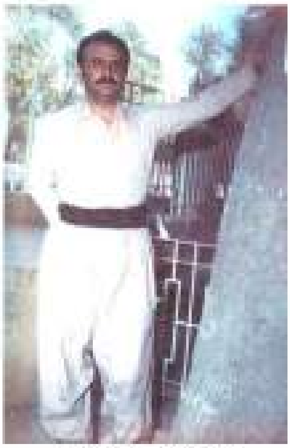

(1981 – 1946)

پیتاککۆکردنەوە

(پاسۆک) زۆر بێ توانا و پارە بوو. خۆم دەستپێشخەریمکرد و مانگی (**2**)ی ساڵی (**1981**) بوو، بڕیارمدا، لەنێو دۆست و خزمەکانمدا، هێندێ پارەیان بۆ کۆکەمەوە. سەرەتا لە هاوڕێ نزیکەکانم، کەسوکاری خۆم و مامۆستاکانی زانکۆوە دەستمپێکرد.
بۆ پیتاککۆکردنەوەکەش، نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی نارد، ئەو پێشنیازەم بۆ نووسین و داوام لێ کردن، گەر پێیان باشە، نامەیەکی جوان بنووسن و (**100**) دانەیەکم بۆ بنێرن. پاشان وەڵامیاندامەوە و پێشنیازەکەیان پەسەندکرد.
کاتی خۆشی، بەبۆنەی کۆچیدوایی دوکتۆر (ئومید نوری)ەوە، ئەم باسەم لە گۆڤاری (چەرمۆ)ی ژمارە (**8–9**)ی ساڵی (**2009**)، لە لاپەرە (**65**)دا باسکردووە، ناوی ئەو بەڕێزانەشم بڵاوکردووەتەوە. هێندێ لە ئەوانەی نامەم بۆ بردن، نەک هەر پارەیان نەدا، بەڵکوو هێندێ قسەی ناشیرینیان کرد و دەسیان بە ڕوومەوە نا. بەڵام من هەر کۆڵم نەدا. لەگەڵ ئەوەشدا، چەن برادەرێکی دڵسۆزی وەک (عەبدوڵاناگرین، مژدە تایەر، شوانی عوسمان فایەق، ڕەفیقی حەلواچی، ئازادی حاجی ساڵح، ئەنوەری عەلی نەجار) و لە زانکۆش (د. کەمال ئەحمەد، د. ئومید نوری، د. فەرهاد ئەحمەد ئەمین، د. لاوچاک حسامەددین، د. کاوس عەزیز فەرەج، کەمال شالی و خالید خاڵ)، چەن لە توانایاندا بوو، دەسی یارمەتیان بۆ درێژکردین. بۆ نموونە: (شوان)ی هاوڕێم، یەکێ لە ئەو کەسانەبوو، نامەم بۆ برد، لە هەموو کەسێ زیاتر و (**200**) دیناری ئەو ڕۆژەی دا!

پەرتووکۆکردنەوە

(ئازاد) داوای کۆمەڵێ پەرتووکی لێ کردم، زۆربەی ئەو پەرتووکانەش لە بازاڕدا نەبوون. بەڵام فەرمانبەرە ناسیاوەکانی پەرتووخانەی زانکۆم، هێندێکیان بۆ هێنام. (شوان)ی هاوڕێشم، بڕێکی زۆری پێشکەشکردین. نزیکەی (**500**) پەرتووکێکم کۆکردەوە و بە (مەلاشوان)دا بۆم ناردن.
دەبێ ئەوەش بڵێم، کەس وەک هاوڕێی خۆشەویستم، ڕەوانشاد دوکتۆر (فازیل قەفتان) نەهاتەپێشەوە. چونکە نەک هەر یارمەتیداین و هێندێ پەرتووکی زیادەشی پێشکەش کردین، بەڵکوو بڕیاریشیدا، سەبارەت بە ئابووری (کوردستان)، چەن گوتارێمان بۆ بنووسێ. ئەوەبوو، یەکەمین گوتاری بۆ نووسین، پێش ئەوەی (کوردستان) بەجێبێڵم، لای (کەمالی جەمالی موختار) دامنا، تا پاکنووسیکا و بۆ دەرەوەی بنێرێ!

لە ڕاستەوە (مەریوان شوان، حوسێن موحەممەد عەزیز، دارەوان شوان و دوکتۆر فازیل قەفتان**1943 – 1996**)، مانگی (**11**)ی ساڵی (**1979**)، لە ژووری بەڕێوەبەری پەرتووکخانەی زانکۆی سولەیمانی گیراوە.

دووەمین نەشتەرگەری

نەخۆشی ناسۆر، بۆ دووەمین جار تەنگی پێ هەڵچنیمەوە. ڕۆژبەڕۆژ زیادیدەکرد و زۆر ئازاریدەدام. پەتام بۆ دوکتۆر (نەوزاد عەتار) بردەوە. گوتی: ئەم جارە دەبێ، لە نەخۆشخانە بکەوی و نەشتەرگەرییەکی گەورەت بۆ بکەم. کۆتایی مانگی مارسی ساڵی (**1981**) بوو، لە نەخۆشخانەی سەرەوە کەوتم، ڕەگی ناسۆرەکەی لە بنوبیخەوە دەرهێنا، قووڵاییەکەی پتر لە (**10**) سم دەبوو. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، ئەو پەتایەم لە کۆڵبووەوە و حەوامەوە.

ماوەی دوو مانگ (**1. 4 – 1. 6**) مۆڵەتی بۆ نووسیم و دەمویست، لە زانکۆ کارنەکەم و لە ماڵەوە، خەریکی کاری خۆم بم. خەڵکێکی زۆر، خزم و برادەر لە نەخۆشخانە و ماڵەوە، سەریان لێ دام. مامۆستاکانی بەشەکەمان، زۆریان هاتن بۆ ماڵەوە و گوتیان: تازە ئەم کۆرسە دەوام مەکە و وانەکانی تۆمان، بەسەر مامۆستاکانی دیکەدا دابەشکردووە. ڕەوانشاد (نیهاد)ی هاوڕێم، ئەو دوو ڕۆژە، دەوری چۆڵ نەکردم، شەو و ڕۆژ لە خەستەخانە لەگەڵم بوو.

بەڵام (جووجە) بە هیچ شێوەیە، دەنگ و ڕەنگی نەبوو. ئیدی یەکسەر زانیم، لە دوا قۆناغی خوێندن دایە و پێویستی بە یارمەتی من نەماوە. بۆیە وردەوردە دەیەوێ، خۆی دوورخاتەوە. جگە لە ئەوەی ماوەیەبوو، لەگەڵ کوڕێکی هاوپۆلی خۆیدا دەمبینی و زۆر جار، پێکەوە لە زانکۆ دەمانەوە، هەر پێکیشەوە بەرەوخوارەبوونەوە!

شەوێ لە ڕەزڵە

تازە لە دەس نەشتەرگەرییەکە ڕزگارمبووبوو، بەڵام هێشتا بەتەواوی، شوێنەکەی ساڕێژ نەبووبووەوە، هەر ئازارم مابوو. چونکە نەمدەتوانی، ماوەیەکی زۆر لەسەری دانیشم و ترومبێلیشم لێ نەدەخوڕی. دایە (ئاسکە) هات و گوتی: (مەنسوور) لە گوندی (ڕەزڵە)ەوە، پیاوێکی ناردووە و چاوەڕێماندەکا! منیش خێرا گوتم: کەی بڕۆین؟! گوتی: بەیانی پاش نیوەڕۆ.

سەرەتای مانگی (5) بوو، جیپێکمان گرت و هەموو پێکەوە و لەڕێی (ئاوپارێز)ەوە ڕۆیشتین. دەمەوئێوارەیەکی درەنگ گەیشتین. (مەنسوور) لەگەڵ پێشمەرگەکاندا، لەنێو گوندەکە چاوەڕێی دەکردین. هەر لە ترومبێلەکە دابەزیم و یەکدیمان ماچکرد، یەکسەر جامانەیەکی دامێ و گوتی: خێرا دەماخبکە، با کەس دەموچاوت نەبینێ و نەتناسێ. پاشان ڕەوانەی ماڵی مەلای گوندەکەی کردم.

ئەو ئێوارەیە لە ماڵی مەلا، پێکەوە سارەڕێکی وشکمان خوارد و دوایش، دەسمان بە قسەکردن کرد. مەلا وایدەزانی، من (حسک)م، چونکە تا ئەو کاتە، ناوی (پاسۆک)ی نەبیستبوو، ڕەنگە لای ئەو (حسک) و (پاسۆک) هەر یەک شت بووبن! ئینجا هێرشێکی زۆر توندی، کردە سەر (کۆمەڵە) و گوتی: ئەو بەچکە ئەهریمەنانە، لە ئەم ناوە کوفر بڵاودەکەنەوە و بەختوخۆڕای، کوڕی خەڵکی بەکوشتدەدەن! هەروەها گوتی: دوێنێ (ئەبوشەهاب) ناوێ، لەگەڵ پێشمەرگەیەکی زۆر لێرە بوون، بە دوای (حەمەی حاجی مەحموود)دا دەگەڕان و دەیانویست، چەکیکەن.

منیش لەبەرئەوەی نەمدەناسی، پتر گوێم لێ گرتبوو، هیچم نەدرکاند. بەڵام هێندە تێگەیشتم، ئەم مەلایانە گوێز لە هەمبانەی پووچی باوەڕی ئایینەکەی خۆیانەوە دەژمێرن، هیچ لێکدانەوەیەک، بۆ باری ژێردەسی و داگیرکردنی نیشتمانەکەیان ناکەن، (یەکێتی) بەگشتی و (کۆمەڵە) بەتایبەتی، ئەو هەموو نەبەردانەیان نواندبوو، ئەو هەموو شەهیدەیان دابوو، کەچی تازە مەلای مشەخۆر، بە بێچووی ئەهریمەن ناویدەبردن!

کاژێری (9)ی شەوبوو. (مەنسوور) دوو پێشمەرگەی بەدوامدا نارد. ماڵاوایم لە مەلا کرد، جارێکی دیکە دەماخمکردەوە و لەگەڵیان ڕۆیشتم. لەگەڵ پێشمەرگەکاندا، لە قەراغ گوندەکە، چاوەڕێی (مەنسوور)مان دەکرد، دوای ماوەیە هات و گوتی: وەڵاممان بۆ هاتووە، لە ئەوانەیە ئەم شەو، هێزەکانی دوژمن جاش و سوپا، پەلاماری ئەم ناوە بدەن. لەبەرئەوە دەبێ، بە ئەم چیایەدا هەڵگەڕێین و خۆمان دامەزرێنین. ئیدی ڕانەوەستاین و هەرچی چۆنێ بوو، یەکسەر هەموومان پێکەوە سەرکەوتین.

چیاکە زۆر بەرزبوو، تا سەرکەوتین، بەتەواوی ماندووبووم. هەر خرەبەردی لەژێرپێی یەکێکمانەوە دەردەچوو، تلدەبووەوە، یەکسەر پێشمەرگەکان گوێقوڵاخدەبوون و خۆیان مات دەکرد، تا بزانن چییە؟ پاشان کە بۆیان دەردەکەوت، هیچ نییە، جارێکی دیکە هەڵدەسانەوە، بەرەو لووتکەی چیاکە بەردەوامدەبوون و دەڕۆیشتن.
ئەو شەوە (مەنسوور)، نزیکەی (**60**) پێشمەرگەی لەگەڵ بوو. بەڵام خۆی گوتی: هەموویان (پاسۆک) نین و (**30**) پێشمەرگەیەکی لە (شێخ کاوە) خواستبوو! من دەم و چاوم بەستبوو، تا کەس نەمناسی. هەرچەندە چاویشم دەگێڕا، کەسم لە پێشمەرگەکان نەدەناسی. دوای ئەوەی پێشمەرگەکان بڵاوبوونەوە و بنکەی نیشکەکانیان دانا، ئەوانی دیکە هەر یەکەیان، لەلایەکەوە لاڵوپاڵ لێی کەوتن. وەک هەمیشە، زەویان ڕاخست و ئاسمانیان بە خۆیاندا دا، هێندە ماندووبوون، هەر زوو خەویان لێ کەوت، ئیدی منیش دەمامکەکەم لابرد. ئینجا من و (مەنسوور)، دووقۆڵی ماینەوە، پێکەوە دانیشتبووین. گوتی: بۆیە بۆ ماڵی (شێخ موحەممەد) بانگم نەکردی، چونکە (حەمەی حاجی مەحموود) لە ئەوێ بوو، بۆئەوەی نەتبینێ. پاشان لەگەڵ پێشمەرگەکانیدا، لە ترسی (یەکێتی) بەرەو (شارەزوور) ڕۆیشتن. ئیدی دوای دووەمین سەردانی بۆ (سولەیمانی)، لە کوێدا وەستا بووین، زۆر بەووردی و هەر لە ئەوێوە، لە نووکەوە دەستپێکردەوە و باسی هەموو ڕووداوەکانی بۆ گێڕامەوە.

فەرهاد هەڵات!

سەبارەت بە وازهێنانەکەی (فەرهاد) گوتی: هەر نامەکەی تۆ گەیشت و خوێندمانەوە، ئینجا بەتەواوی، نیازی (فەرهاد)مان بۆ دەرکەوت و دەسەکەی ئاشکرابوو. چونکە دەیویست، بەدزی ئێمەوە (کوردستان) بەجێبێڵێ و بەرەو (ئەورووپا) بیقوچێنێ! لەسەر ئەوە (ئازاد) بانگیکرد و لێی تووڕەبوو. ئەویش زویربوو، وازی لە (پاسۆک) هێنا، بەرەو (ئێران) ملینا و ئێمەی بەجێهێشت. (جەلال) تا (تاران)یش بە دوایدا ڕۆی، بەڵام فریای نەکەوت و بۆی دەرچوو!
لە ڕاستیدا، من ئاگاداری ئەو بەزمە نەبووم. نەمدەزانی، (فەرهاد) پەسپۆرتی بۆ چییە، زۆر بە دڵپاکییەوە، ئەو پێشنیازەمکردبوو. وامدەزانی، بۆ کاروباری (پاسۆک)، داوای پەسپۆرتی کردووە. کەچی ئەو پیاوە باشە، وای لێکدابووەوە، من بەدەسی ئانقەسەت، ئەو نامەیەم نووسیوە و دژایەتیدەکەم!
ڕاستییەکەی ئەوەبوو، لەگەڵ ژنەکەیدا ڕێککەوتبوون، دوای ماوەیە بەرەو (ئەورووپا) بڕوا و پاشان، ئەوانیش بە دوای خۆیدا ڕاکێشێ. چونکە وەک دواتر لە (ئازاد)م بیست، نامەی ژنەکەشی گیرابوو، بۆی نووسیبوو: ئێمە لەسەر چی ڕێککەوتین؟

دوای ئەوەی خێزانەکەشی گیرا، (فەرهاد) پتر لەسەر ئەو پلانە سووربوو، تا زووە هەڵبێ، چونکە بڕیاری (بەعس) وابوو، گەر یەکێ واز لە کاری پێشمەرگایەتی و کوردایەتی بێنێ، ئەوا ژن و منداڵ و کەسوکارەکەی بەرەڵادەکەن. ئەوەبوو، (فەرهاد) وازیهێنا و هەڵات، پاش ماوەیە خێزانەکەیان بەردا.

سەیر ئەوەبوو، من هەواڵی وازهێنان و ڕاکردنەکەی (فەرهاد)م پێگەیشتبوو، کەچی (فەرەیدوون)ی برای، گلەیی لێ دەکردم و دەیگوت: خێزانەکەی (فەرهاد)ی برام گیراوە، تۆ سەرت لێ نەداوە. نەیدەزانی، براکەی لە (تاران)یش نەگیرسابووەوە و خێزانەکەشی چ بەزمێکی بە من کردووە!

وازهێنانی جەلال

سەبارەت بە (جەلالی حاجی حوسێن) گوتی: (جەلال) زۆر خراپ گۆڕابوو، ئێمەی بە پیاوی خۆی دەزانی و ڕێزی لێ نەدەگرتین. ئێوارەیەک ناردی بە دوامدا. کە چووم (فەرهاد عەبدولحەمید) و (فەرهاد خەفاف) دانیشتبوون. هەرچواردەورمان بە پێشمەرگەکانی خۆی گوڕانی (مام توفیق، بەکری مەلاچزڵەکە ...) گیرابوو. بەچەکەوە ڕاوەستابوون و چاوەڕێی فرمانی (جەلال)یان دەکرد، پەلامارمبدەن. گەلێ قسەی ناشیرینی پێ گوتم. منیش هیچ وەڵامم نەدایەوە، بۆئەوەی خوێن لەنێوانماندا نەڕژێ و ئابڕوومان نەچێ.

(فەرهاد خەفاف) هەڵیدایە و گوتی: کاک (جەلال)، ئێمە هەموو هاوبیری یەکدین، چۆن بە ئەو شێوەیە، قسە لەگەڵ ملازم (مەنسوور) دەکەی؟ (جەلال)یش لەسەر ئەو قسەیە، لێی تووڕەبوو، سووکایەتییەکی زۆری پێ کرد و دەریکردەدەرەوە. (فەرهاد)یش بە دڵشکاوییەوە هەستا و ڕۆیشت. (فەرهاد عەبدولحەمید)یش زۆر لە (جەلال) پاڕایەوە، تا وازبێنێ و لە ئەوە پتر، لەسەر ئەو قسانە بەردەوام نەبێ. دوای ئەوە (جەلال)، هەموو چەکەکانی (پاسۆک)ی برد و گوتی: چەکی خۆمە و خۆم پەیدامکردوون. پاشان هەمووی فرۆشت، خۆی و پێشمەرگەکانی (کوردستان)یان بەجێهێشت و بەرەو (سووریا) ڕۆیشتن.

دەمەتەقێیەکی ڕاشکاوانە

ئینجا سەبارەت بە هەموو ڕێکخراو و پارتەکانی خۆرهەڵات و باشووری (کوردستان)، باسێکی درێژی بۆ کردم. هەموو گرفتەکانیان و ڕەوشی شۆڕشی بۆ ڕوونکردمەوە. منیش هەر گوێم گرتبوو، هیچ قسەم پێ نەدەبڕی. تا لە هەموو قسەکانی خۆی بووەوە و بەتەواوی، دەردی دڵی خۆی بۆ هەڵڕشتم. پاشان کە تەواوبوو، یەکەبەیەکە، وەڵامی قسەکانیم دایەوە و هێندێ پرسیاریشم لێ کرد. ئینجا ڕەخنەیەکی زۆرم لێ گرتن و گوتم: ئێوە هەرگیز چاک نابن و پێش ناکەون. هەر لەسەر شێوە کۆنەکەی (کاژیک)

بەڕێوەدەرون و کاردەکەن. گەر (فەتاح ئاغا) سکرتێری (پاسوک) بێ، بۆچی دەبێ، لە ریزەکانی (پارتی)دا کاربکا و هەر لە سەنگەری ئەوانیشدا، شەهیدبکری؟! چۆن دەبێ، پارتێکی نەتەوەیی بڕوای بە سۆسیالیزم هەبێ، پیاوێکی ئاغا و خاوەن مولک سکرتێری بێ؟! دوای ئەوەی لای (پارتی)ش شەهیدبوو، بۆ بڵاوکراوەتان لەسەر دەرکرد؟!

گوتی: من لەسەر ئەو شتانە، رازی نەبووم، (ئازاد) بێ ئەوەی پرس بە کەس بکا، هەمووی خۆی دەیکرد. کاتێ کۆبوونەوەشکرا، (فەتاح ئاغا) بەشداریتێداکرد، نەیویست، خۆی ئاشکرابکا و سەر لە بارەگەی (پاسۆک) بدا. بەڵکوو داوایکردبوو، ئێمە هەموومان بچین بۆ لای. بەلام من نەچووم. جگە لە ئەوەی دەیویست، هەر وەک سەردەمی شۆڕشی (بارزانی)، بە ئاشکرا لەگەل (پارتی) کاربکا و لە بنیشەوە، لەگەل ئێمە بێ، بەلام ئێمە داواکارییەکەیمان پەسەندنەکرد. ئیدی هەموو شتێکی بەتەواوی بۆ گێرامەوە. سەبارەت بە (ئازاد)یش، گەلی گلەییکرد و گوتی: خۆی هەموو شتێکە، زۆر توندوتیژە و شتی سەیر دەنووسێ، دلی هەموو لایەنەکانی لێ یەشاندووین.

بەقسەکانیدا بۆم دەرکەوت، ئەمیش گەلێ بێزارە، بڕوای بە هیچ شتێ نەماوە، بەتایبەتی دوای ئەوەی (حەمەشەوقی) شەهیدبووبوو. (فەرهاد عەبدولقادر) هەڵاتبوو، لە (سوید) دەژیا. لەگەل (جەلال) تێکچووبوون و وازی لێ هێنابوون. (فەرهاد خەفاف)یش شەهید بووبوو. ئیدی بەیەکجاری بێ هیوابووبوو. بەلام لەگەل ئەوەشدا، هەر وازی لە من نەدەهێنا و داوای لێ کردم، بچمەدەرەوە و بە هەموومان هەوڵبدەین، باری (پاسۆک) چاکبکەین. منیش زۆر بەڕاشکاوی گوتم: گەر بارودۆخەکە وابێ و خۆشت بە دڵت نەبێ، من بۆ کوێ بێم؟! جگە لە ئەوەی بە هیچ شێوەیە، بڕوام بە ئەو شۆڕشە نییە. تا لەسەر ئەم باوەڕەشبم، بە هیچ جۆرێ بیر لە ئەوە ناکەمەوە و تیازیشم نییە، بچمەدەرەوە. چاکترین چارەسەریش ئەوەیە، واز لە خەباتی چەکداریی بێنن و خەباتی رامیاریی دەستپێبکەن.

گوتی: ئێمە تازە تووشبووین، لەبەر خوێنی دوو شەهیدی وەک (حەمەشەوقی) و (فەرهاد خەفاف) نەبێ، خۆمان هەڵدەوەشێنینەوە و هەموومان دەچین بۆ (ئەورووپا). ئەوە یەکەمین جاربوو، شتێکی وا لە دەمی (مەنسوور) ببیستم. ئینجا تێگەیشتم، رەوشی (پاسۆک) و کادیرەکانی بیری نەتەوەیی چۆنە. گەر بە دەیانی وەک منیش بچینەدەرەوە، تازە نە چاکدەبێ و نە بە هیچیش دەبێ! خوری (پاسۆک)یش، بەرەو ئاوابووندەڕوا!

(مەنسوور) زۆر ماندووبوو، بە دەم قسەکردنەوە، هەر باوێشکیدەدا و وەنەوزدەیبردەوە. ئیدی سەری کردە سەر رانی من و خەوی لێ کەوت. ئەو پرخەی دەهات و منیش تا بەیانی، خەو لە چاوانم نەکەوت. بەلام زۆرم لا خۆشبوو، لەنێو ئەو پێشمەرگانەدا بووم!

ئەو شەوە، مانگەشەویکی زۆر خۆشبوو، سارد نەبوو، هەوایەکی زۆر سازگار و فێنکی هەبوو، ئاسمان روون و خاوێن بوو، دونیا کشومات و بێدەنگ بوو، تا بەرەبەیان سەیری ئەستێرەگەشە ورشەدارەکانم دەکرد. هەر بیرم لە پاشەرۆژی ئەو کوڕە گەنجانە و چارەنووسی شۆڕشەکە دەکردەوە. بەڵام لە هەموو لایەکەوە وا شێوابوو، هەرچەندە سەرمدەهێنا و سەرمدەبرد، بە هیچ شێوەیە ترووسکاییم تێدا بەدی نەدەکرد. چاروبارێش وەنەوز دەیبردمەوە و شوێنی نەشتەرگەرییەکەشم ئازاریدەدام!
بەیانی ڕۆژبووەوە و خۆرهەڵات، هەموومان بۆ نێوگوندەکە گەڕاینەوە. من و (مەنسوور)، لە ماڵی (شێخ موحەممەد) دامەزراین و نانی بەیانیمان خوارد. ماوەیەکی دیکە ماینەوە، پاشان لەگەڵ دایە (ئاسکە) و خوشکەکانیدا، ماڵاواییمان لێ کردن و بێ گرفت، بەرەو (سولەیمانی) گەڕاینەوە.

دەسوەشاندن

هێندێ مامۆستای زانکۆمان هەبوو، زۆر خراپ بیریاندەکردەوە، لە بێڕەوشتی و دژایەتی کوردیدا، شوڵیان لێ هەڵکێشابوو. دوکتۆر (عەبدولغەفوور)، لای خۆی لە (ئەمێریکا) خوێندنی تەواوکردبوو، لەنێو زانکۆدا، عەگالی لەسەردەکرد و وەک سەرسەرییەکانی فیلمی (کابۆی)، بەئاشکرا دەمانچەی هەڵدەگرت و لە پۆلدا، سووکایەتی بە کورد دەکرد. بەعسییەکی زۆر بێ ئابروو، خراپ و شۆڤێنی بوو، زۆر ناشیرین و پیسیش بوو.
لە سەرەتای کۆرسی یەکەمی پۆلی (3)دا، پێکەوە وانەی بۆماوەزانیمان وەرگرتبوو. لە دوو ڕۆژ پتر نەمتوانی، لەگەڵیدا هەڵکەم. هەر زوو لای دوکتۆر (خالید) شکاتم لێ کرد، خۆم لە بەڵا و دەنگەدەنگی (غەفوور) ڕزگارکرد. ئیدی لە ئەو ڕۆژەوە، قسەی لەگەڵ نەدەکردم و لە هەر شوێنێ منی دەبینی، لێم مۆڕدەبووەوە. کەم مامۆستا و خوێندکار هەبوون، لە دەس (غەفوور) دادوبێدادیان نەبێ.
لە بەشەکەمان، کچێکی خوێندکار هەبوو، ناوی (ن) بوو، زۆر هاوڕێی (جووجە) بوو. گەلێ جار بە (جووجە)م دەگوت: پێویستە، واز لە هاوڕێیەتی ئەو کچە بێنی، بەڵام هیچ کەڵکی نەبوو. دیارە من باش نەمناسیبوو، لە ناسینی ئەو کچەدا، زۆر بەهەڵدا چووبووم، چونکە وەک رووس دەڵێ: پێم بڵێ، هاوڕێکەت کێیە، پێت دەڵێم، تۆ کێی!
لە کۆتایی ساڵی (1980)دا، (ن) پێوەندییەکی گەرمی، لەگەڵ (غەفوور)دا پەیداکرد. هەمیشە سواری مارسیدسەکەی دەبوو، بەنێوشاردا دەیگێڕا و لە (سەرچنار) پیاسەیان دەکرد. هێندێ جاریش، لە مەڵبەندی ڕۆشنبیری زانکۆ، پێکەوە نانیاندەخوارد. بڕواناکەم، (غەفوور) ئەو کچەی بە دڵ خۆشویستبێ، بەڵکوو تەنیا هەر سووکایەتی بە کورد دەکرد.

کچەکە خۆی خراپبوو، لەنێو خەڵکدا ناسرابوو. بووبوو بە بەعسی و بە ئاشکرا، داکۆکی لێ دەکردن و سڵی لە کەس نەدەکردەوە. وەک بیەوێ، رکەبەرایەتی خوێندکارە کوردە نیشتمانپەروەرەکان بکا!

باشبوو، لە چەن لایەکەوە، لەسەر (غەفوور) راپۆرتیان بۆ شۆرش نووسیبوو. مانگی (5) بوو، نزیک مەڵبەندی رۆشنبیری زانکۆ، بەر دەسرێژی گوڵەیان دا و زۆر بە باشی بریندارایانکرد. وایان پێوە نابوو، زمانی زکماکی خۆی بیرچووبووەوە و لە نەخۆشخانە، هەر بە ئینگلیزی قسەیدەکرد. بەعسییەکان بەپەلە، بە فڕۆکەی هالیکۆپتەر بردیان بۆ (بەغدا) و دوای دوو رۆژ، گیانی پۆخڵی، بە دۆزەخی نامورادی شادبوو!

کاتی (ن) ئەو هەواڵەی بیست، لە بەشەکەمان دەسیکرد بە گریان و مامۆستاکانیش سەرەخۆشییان لێ دەکرد. تا ماوەیەکیش (ن) خان، جلی رەشی بۆ لەبەرکرد، وەک باوکی مردبێ، وابوو. لە ئەوە دەچوو، ئەو ماوەیەی لەگەڵ (غەفوور)دا بووبێ، کاتی خۆی بەفیڕۆ نەدابێ، خۆشی لە پێوەندی بێرەوشتی بینیبێ! (ئەحمەد شەوقی) راستی فەرمووە، کاتی گوتوویەتی:

إنما الأمم الاخلاق ما بقيت فإن هم ذهبت أخلاقهم ذهبوا

دوکتۆر (خەلەف)یش، یەکێ لە ئەو بەعسییە خراپانە بوو، زۆر ئازاری خوێندکار و فەرمانبەرە کوردە نیشتمانپەروەرەکانی دەدا. لێپرسراوی (جەیشی شەعبی) زانکۆ بوو. هەمیشە بە جلی سەربازییەوە دەوامیدەکرد. لەبری پێنووس، کلاشینکۆفی هەڵگرتبوو، هەرگیز چەکەکەی لە خۆی جیانەدەکردەوە! ماڵەکەیان لە جادەی (کانیسکان)، لە تەلاری مزگەوتی (قامیشان) بوو. سەرلەبەیانییەکی زوو، پێشمەرگە ئازاکانی تێوشار، بۆی دانیشتن، هەر هاتبووەدەرەوە، دەسرێژێکی باشیان لێ کردبوو، دوو مامۆستای بەعسی دیکەی لەگەڵ بوو، هەرسێکیان وەک سەگ توپاندن! یەکێکیان ناوی (عەبدولجەبار سەماک) بوو، ماستەری هەبوو، لە کۆلێژی زانستبوو، لەسەر بێرەوشتی، لە زانکۆی (موسل) دەریانکردبوو، لە زانکۆی (سولەیمانی) دامەزرابووەوە.

کاتی ئەو هەواڵە لە زانکۆ بڵاوبووەوە، بەعسییەکان بەتەواوی زراویانچوو، ترسیان لێ نیشت و تۆقین. زۆربەی مامۆستا بەعسییەکان، بەرەو (بەغدا) و خوارووی (عێراق) هەڵاتن. لە ماوەی (2) رۆژدا، زانکۆیان چۆڵکرد. ئەوانەی مابوونەوە، لە ترساندا، رێزێکی زۆریان لە کوردەکان دەگرت، ورەی مامۆستا نیشتمانپەروەرەکانیش بەرزبووەوە و لەبنەوە، پیرۆزبایییان لە یەکدی دەکرد. مامۆستا میسرییەکانیش، بۆ کوشتنی ئەو کۆمەڵە بەعسییە چەپەڵە، لە مامۆستا کوردەکان زیاتر پێیان خۆشبوو!

کێشەی خوێندکارە عەرەبەکانی زانکۆ

دەزگە داپڵۆسێنەرەکانی (بەعس)، لەنێو شاری (سولەیمانی)، بە تەواوی کۆمەڵانی خەڵکیان هەراسانکردبوو. کەسوکارێکی زۆری پێشمەرگەیان، بە بارمتە گرتبوو، ڕەوانەی گرتووخانەکانی نێوەڕاست و خوارووی (عێراق)یان کردبوون. جگە لە ئەوەی سوپای (ئوردوون)یش هاتبوون و دەیانویست، لە جەنگی (کوردستان)دا بەشداربن و دژی هێزی پێشمەرگە بجەنگن.

لەبەرئەوە سەرکردایەتی (پاسوک)، بیریان لە ئەوە کردەوە، کارێکی گرنگ و کاریگەر، لەنێو شاردا دژی ڕژێم بکەن. ملازم (شوان) لێپرسراوی دەستەی پێشمەرگەکانی نێوشار بوو، چەن شەوی بۆسەی بۆ ملازم (موحسین) و سەربازەکانی دانابوو، بەڵام بۆیان ڕێک نەکەوتبوو، دەسیان لێ بووەشێنن. پاشان بیر لە ئەوە دەکاتەوە، کۆمەڵێ خوێندکاری عەرەب بگرن و بیانفڕێنن، بۆئەوەی هێندێ لە مەرجەکانی خۆیانیان بەسەردا بسەپێنن.

ئێوارەی ڕۆژی (**15. 3. 1981**)، ملازم (شوان) هەڵیقوازتبووەوە، بە (**7**) پێشمەرگەوە، سەریان لە بەشی نێوخۆیی خوێندکارە عەرەبەکانی گەڕەکی (سابوونکەران) دابوو، وەک بەشی لە هێزی تایبەتی سوپای (عێراق)، خۆیان بە خوێندکارەکان ناساندبوو، بە ناوی کۆبوونەوەی (بەعس)ەوە کۆیانکردبوونەوە و قسەیان بۆ کردبوون.

ملازم (شوان) خەڵکی (کەرکووک)ە و زمانی عەرەبی باش دەزانێ، بە شێوە زمانێکی زۆر ڕەوان، قسەی بۆ کردبوون. داوای لێ کردبوون، دژی یاخیبووە کوردەکان یارمەتییدەن و چەک هەڵگرن. پاشان پرسیاری لە خوێنداکارەکان کردبوو، کێ لە پارتی (بەعس)دا کاردەکا و پلەکانیان چییە؟ ئەوانەی ئەندامبوون و پلەی بەرزیان هەبوو، هەموویان دەسیان هەڵبڕیبوو، ئامادەیی خۆیان پیشاندابوو، چەک هەڵگرن. ئەویش ئەو خوێندکارانەی جیاکردبووە و لە ژوورێکدا کۆیکردبوونەوە، (**30**) کەسی پلە بەرزی لێ هەڵبژاردبوون و پێش خۆیانی دابوو. هەر زوو بە چیای (گۆیژە)دا سەریخستبوون و لە شار دەریکردبوون. زۆربەی هەرە زۆریان خوێندکاری (ئوردوون)ی بوون و چەن عەرەبێکی بەعسی (عێراق)یشیان تێدابوو.

بەیانی ڕۆژبووەوە، ئەم پرۆسە گەورەیەی پێشمەرگە کردی، لەنێو شار بە گشتی و زانکۆ بە تایبەتی دەنگیدایەوە. ترس و لەرزێکی زۆری، لە دڵ و دەروونی خوێندکار و مامۆستا عەرەبەکاندا چاند. هێزە ئاسمانییەکانی دەوڵەتی داگیرکەری (بەعس)، بە فڕۆکەی هالیکۆپتەر، ئاسمانی نێوچەکەیان پڕکرد و بە دوای خوێندکارەکاندا دەگەڕان. بەڵام هیچیان بە هیچ نەکرد و نەیاندۆزینەوە. ناچاربوون، پێوەندییکەن و بزانن، چییان دەوێ؟! (پاسوک) دوو داواکاری هەبوو:

* سوپای (ئوردوون) لە (کوردستان) بکشێتەوە.
* خێزان و کەسوکاری پێشمەرگەکان بەرلابکەن.

بەلام (سەددام) ئەو پیاوە نەبوو، گیانی کۆمەڵی خوێندکاری عەرەبی لا گرنگ بێ و گوێ لە داواکارییەکانی پارتێکی کوردی بگرێ، با عەرەب و بەعسیش بن! بۆیە ئەو گرفتە، هەر وا بێ چارەسەر مایەوە و ماوەیەکی زۆری خایاند. لە ئەو کاتانەشدا، فلەستینییەکان داوایان لە (یەکێتی) کردبوو، خوێندکارەکان بەرەلاکەن. لەبەرئەوە لە هەموو لایەکەوە، گوشارێکی زۆریان بۆ (پاسوک) هێنابوو. تەنانەت هێزێکی (**300**) کەسیان بە سەرکردایەتی (مەلابەختیار) کۆکردەوە، پەلاماری بنکە و بارەگەکانی (پاسوک) بدەن و خوێندکارەکانیان لێ بسەننەوە.

لەگەڵ ئەوەشدا، سەرکردایەتی (بەعس) دواکارییەکانی (پاسوک)یان رەتکردەوە، کەچی هەر دوای ماوەیە، خۆیان سوپای (ئوردوون)یان لە (کوردستان) کێشایەوە و کەسوکاری هێندی لە پێشمەرگەکانیشیان بەرەلاکرد، وەک بڕیارێکی خۆیان جێبەجێیانکرد، هەر وەک هیچ شتێ ڕووی نەدابێ، خوێندکارەکان نەفڕێنرابن و هیچ پەیوەندییەکیشی، بە داواکارییەکانی (پاسوک)ەوە نەبێ!

پەیوەندییەکی ساکار

ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، من و (جووجە) زیاتر لە یەکدی دووردەکەوتینەوە. ناکۆکییەکانی نێوانمان زیادیدەکرد. من لای خۆمەوە هەوڵمدەدا، لە ئاوێنەی دڵ، خانەکانی مێشک و کەژاوەی ئەندێشەی خۆمدا، وێنەی شێواوی بەتەواوی بسڕمەوە. ئەویش هەستی بە ئەوە کردبوو، زۆر مەیلی نەمابوو. هیچیشمان هەنگاوێکمان نەنا، تا هەوڵبدەین، پێکەوە دانیشین و گرفتەکانی نێوانمان چارەسەرکەین. ئیدی بێ ئەوەی هەستیپێبکەم، یا پلانی بانێم، تۆوی خۆشەویستییەکی نوێی دیکە، لە بنەی هەتیوی خێرنەدیومدا دەڕوا، وردە وردە چەکەرەیدەکرد و سەریدەردەهێنا. بەلام بێ ئەوەی بزانم، بۆ و چیم دەوێ؟

ئەو ئێوارەیەی ساڵی (**1970**)، لە ئاهەنگی نیشانەکردنی مامە (ساڵح) و (گەلاوێژ)ی دەزگیرانی بووم، گەلێ وێنەمان گرت. لە یەکێ لە ئەو وێنانەدا من و مامم و دەزگیرانەکەی دانیشتبووین، لە پشتمانەوە، (ئاوات)ی خوشکە چکۆلانەکەی خاتوو (گەلاوێژ) وەستابوو، ئەویش لە وێنەکەدا دەرچووبوو. ئەو کاتە تەمەنی (**10**) ساڵانبوو. ئیدی من لە ئەو ڕۆژەوە، تا ساڵی (**1980**) نەمبینیبووەوە. (ئاوات) کچێکی زۆر جوانبوو، تازە پەیمانگەی ژمێریاری تەواوکردبوو.

خۆشەویستیی و ژنهێنان

ئەو کیژانەی، لە سەردەمێکی دیاریکراوی ژیانی لاوێتیمدا، خۆشمویستوون، چەن سالێکی تەمەنی خۆم، لەگەڵدا بەهەدەردابوو، وەک تاوس وابوون. چونکە تاوس، باڵندەیەکی زۆر ئیسکسووک و جوانە، پەڕ و باڵێکی گەلێ جوان و ڕەنگینی هەیە، بەڵام نەگۆشتی دەخوری و نە بەکەلکی هیچیش دێ! ئاخر هەمیشە، لە قۆناغە جیاجیاکانی ژیانمدا، چەن کیژێکی لاواز و ترسنۆک، هەلپەرست و بێ هەڵوێستم خۆشویستووە، هەڵبەتە لە کاتێکی نالەبار و لە شوێنێکی نەگونجاودا، دڵداریمکردووە. بۆیە هەموو درەختەکانی باخی خۆشەویستیم، بێ بەربوون! بەڵام هەمیشە بڕوام بە ئەوە هەبووە و هەیە، خۆشەویستیی لە هەموو تەمەنێکدا، لەدایکدەبێ، چەن جارێ دووبارەدەبێتەوە، بەرۆکی مرۆ دەگرێ و وازی لێ ناهێنێ، وەک تووی گوڵەباخ دەڕوێ و گوڵی جوانی بۆنخۆش دەگرێ، سەراپای ژیانی مرۆ دەگۆڕێ و دەیڕازێنێتەوە!

ئەز جگە لە خۆشەویستی یەزدان، بڕوام بە هیچ جۆرە خۆشەویستییەکی نەمر نییە. هەموو خۆشەویستییەکیش، گەر ئەنجامێکی باشی نەبێ، ڕێزی لێ نەگیرێ، بەرەبەرە لەبیردەچێتەوە و وەک بیرەوەرییەک، لە ژیانی مرۆدا دەمێنێتەوە! ئەم بۆچوونەشم، لە ڕەشبینی و نائومێدییەوە نییە، بەڵکوو لە ڕیالبینی و گەشبینییەوە هاتووە، لە ئەنجامی ئەزموونێکی تایبەتی خۆم و هاوەڵەکانمەوە، لام درووستبووە و پێموایە، بەگوێرەی قۆناغەکانی تەمەن، مرۆ دەبێ، چێژ لە ژیانی تایبەتی خۆی وەرگرێ. واتە، ئەو تەمەنە کورتەی یەزدان پێی بەخشیوە، بە خۆشی و کامەرانی بەسەرببەرێ، هێندە بیر لە ناخۆشییەکان بکاتەوە، کەلکیان لێ وەرگرێ، تا جارێکی دیکە، بەرۆکیان نەگرێتەوە! ئەگینا کەس نییە، دوای جیابوونەوە و لەدەستدانی خۆشەویستی، یا مردنی کەسێکی نزیکی بتوانێ، لەسەر ژیان بەردەوامبێ. چونکە ژیان خۆی پرۆسەیەکی سرووشتی و زیندووە، هەر بەردەوامە و هەر بەردەوامیشدەبێ، چاوەڕێی کەس ناکا و پرسیان پێ ناکا!

لەبەرئەوە بڕواناکەم، هیچ شتێ لە ژیانی مرۆدا، هێندەی خۆشەویستی و نیشتمانپەروەری ڕاستەقینە، بە تام و خۆش بێ، مرۆ چێژی لێ وەرگرێ و لە بەهەشتی دڵداری و سەرفرازیدا، بە خۆشی بژی! بە مەرجێ ڕاست، خاوێن، بێفێڵ و بنچینەیەکی هەبێ، لەسەر بناغەی ڕێز و خۆشەویستی بەرابەری هەڵچنرابێ، وەک گوتوویانە: دڵ ئاوێنەی دڵ بێ! جا نازانم، ئەوانەی لە ژیاندا خۆیان وشکدەکەوە، بڕوایان بە خۆشەویستی و ئەڤین نییە، کاتی خۆیان چۆن بەسەردەبەن، بیر لە چی دەکەنەوە و چۆن دەژین؟!

دوای ئەوەی لەگەڵ (جوورجە)، پێوەندییەکەمان سەرکەوتوو نەبوو، بە هیچ شێوەیە لە ژیان و خۆشەویستی ڕاستەقینە نائومێد نەبووم. بەڵام پتر بیرم لە ئەوە دەکردەوە، هەر

خۆشەویستییەک، زۆر درێژەیکێشا، ئەنجامەکەی باش نابێ، چونکە سەردەمەکان جیاوازن و سەردەمی (شیرین و فەرهاد، خاتووزین و کاکەمەم، لەیل و مەجنوون ...) نەماوە، هەم دونیا و هەم خەڵکیش گۆڕاون! لەبەرئەوە بیرم لە ئەوە دەکردەوە، گەر چیرۆکێکی نوێی دیکەی خۆشەویستی، لە دەرگەی دڵە ناشادەکەمی دا، ئەوا هەر زوو یەکلایەکەمەوە و خێزانێکی چکۆلانە پێکدێنم. چونکە تازە لە ئەو تەمەنەدا نەمابووم، سەرەداوی خۆشەویستییەکی دیکەی نوێی درێژخایەن، لەگەڵ هیچ کیژە کوردێکدا گرێدەم. جگە لە ئەوەی، لە ئەنجامی ئەو هەموو ئەزموونەی لە ژیانمدا کەڵەکەبووبوون، بۆم دەرکەوتبوو، هەر خۆشەویستییەک، ماوەیەکی دووروودرێژ بخایەنێ، ناکۆکی و گرفت، لەنێوان خۆشەویستەکاندا دروستدەبێ و چاوەڕوانی پاشەڕۆژێکی زۆر باشی لێ ناکرێ!

بۆ نموونە: من و (ژیان)، نزیکەی (3) ساڵ پێکەوەبووین. من و (جووجە)ش بە هەمان شێوە، نزیکەی (3) ساڵ پێوەندی خۆشەویستیمان هەبوو. بەڵام پێک نەگەیشتین و ئەوەش ئەنجامەکەی بوو. بۆیە بڕیارمدا، یەکسەر ژنبێنم!

دیارە، دوای ئەوەی ئەو شتانەم لە (جووجە) بینی، ئیدی بەیەکجاری بڕیارمدا، وازی لێ بێنم. لە ڕاستیدا، هەر لە مانگی دووەوە، هەموو ڕۆژێ هەستمدەکرد، مەیلێکی تایبەتیم بۆ (ئاوات) هەیە. لە سەرەتای مانگی مارسدا، پتر لە یەکدی نزیکبووینەوە، حەزمدەکرد، هەموو ڕۆژێ ڕووخساری جوان و شیرینی ببینم. گوێم لە دەنگە بەسۆزەکەی بێ. هەستمدەکرد، گەر ڕۆژێ نەیبینم، بیریدەکەم، لە دڵی خۆشمدا دەمگوت: تۆ بڵێی، ئەوە تووی خۆشەویستییەکی نوێ بێ، لە ئێنجانەی دڵمدا بڕوێ و چەکەرەبکا؟! ئەدی خۆشەویستی چییە، گەر ئەوە نیشانەکانی نەبێ؟!!

ئەوەبوو، لە مانگی (5)دا داوای (ئاوات)م کرد. دوای ماوەیەکی کورت، وەڵامیاندایەوە و قایلبوون. هەر زوو هەردووکمان، پێکەوە چووین بۆ (کەرکووک)، ئەڵقە و دیاریمان کڕی. لەبەر ئەو ڕەوشە خراپەی (کوردستان)یش، نە شەکراومان خواردەوە و نە ئاهەنگیشمانگێڕا! ڕۆژی (27 .5 .1981)یش مارەمکرد. ئیدی شەو و ڕۆژ پێکەوەبووین و لە یەکدی دانەدەبڕاین. ئەو ماوەیەمان، زۆر بە خۆشی بەسەربرد. لەگەڵ (شوان)ی هاوڕێم و (سەیران)ی دەزگیرانیدا، هەمیشە لە سەیران و گەڕان بووین. ڕۆژبەڕۆژ تا دەهات، پتر لێی شارەزادەبووم، ڕێز و خۆشەیستیمان، بۆ یەکدی زیاتردەبوو.

گرنگ ئەوەبوو، ماڵی خەزوورم، کوردایەتییان بە شیرەوە خواردبوو، کچ و کوڕیان، زۆر نیشتمانپەروەربوون. لەبەرئەوە ماڵەکەیان بۆ من، وەک بنکەیەکی نهێنی (پاسۆک)ی لێهات. هەموو مۆر و دەکۆمێنتەکانی (پاسۆک)م، لە ئەوێ شاردەوە. خاتوو (ئاقتاو)ی خەسووم، هەمووی بۆ حەشاردام. چونکە هیچم لێ نەدەشاردنەوە و ئەوانیش، ئاگایان لە هەموو هەڵسوکەوت و کارەکانم بوو!

سەرلەبەیانی مانگی (5)ی ساڵی (1981)، لە باخچەکەی ماڵی خەزوورەم گیراوە.

بڕیارێکی چاوەڕواننەکراو

بەعسییەکان بە هیچ جۆرێ نەیاندەتوانی، کۆنترۆڵی نێوشاری (سولەیمانی) بکەن و گیانی کادیرەکانیان بپارێزن. چونکە هەر وەک (سەددام) دەیگوت: (سولەیمانی شارێکی سەرسەختە!) لەبەرئەوە ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆرشی (بەعس) بڕیاریاندا، زانکۆی (سولەیمانی) بۆ شاری (هەولێر) بگوێزرێتەوە.
ئەو هەواڵە، هەواڵێکی زۆر ناخۆشبوو. زیانێکی زۆر گەورەی، بە زانکۆ و خەڵکی شارەکە گەیاند. کەس چاوەڕێی ئەو بڕیارە نابەجێیەی نەدەکرد. بەڵام (سەددام) پیاوێکی هێندە سەیربوو، هەرچی بە بیر و هۆشی مرۆڤدا نەدەهات، ئەو دەیکرد! بۆیە بڕیاردرا، رۆژی (**15. 7. 1981**)، دەس بە گواستنەوەی کەلوپەلەکانی زانکۆ بکەن.

رەوشی کوردستان و شۆڕش

دوای ئەوەی ئەو بڕیارەدەرچوو، بە هیچ شێوەیە نەمدەویست، بچم بۆ (هەولێر) و پابەندی بڕیارەکەبم. جگە لە ئەوەی، رەوشی نێوشاری (سولەیمانی) بە تایبەتی و (کوردستان) بە گشتی، رۆژبەرۆژ بەرەو خراپتردەرۆی. لەلایەکەوە هێندەی نەمابوو، لەدایکبووانی ساڵی (**1950**)، بۆ راژەکردنی سەربازی بانگکرێن. منیش لە ئەو جۆرە کەسانە نەبووم، سەربازی بۆ دەوڵەتی داگیرکەری (بەعس) بکەم و دژی گەلەکەی خۆم، چەک هەڵگرم!

لەلایەکی دیکەشەوە، (سەلاح)ی برام، پێشمەرگەی (یەکێتی) بوو، بە سەردان هاتبووەوە، نامەیەکی (ئازاد)ی بۆ هێنابووم، بۆی نووسیبووم: خۆت فریای خۆت نەکەوی، کەس فریات ناکەوی. گەر ناتەوی، بێیتەدەرەوە، ئەوا لە (سولەیمانی) دامەنیشە و بۆ شوێنێکی دیکە برۆ. هەر بە نامەکەیدا زانیم، لەگەڵ (یەکێتی) زۆر ناکۆکن و تەنگیان پێ هەڵچنیون، پێیان لێ کردوونەتە کەوش و دەیانەوێ، سەریان پێ شۆڕکەن. بە ناچاری ماوەیە خۆم شاردەوە، لە شوێنە گشتییەکان، زۆر خۆم دەرنەدەخست. بە ڕۆژ لە زانکۆ نەدەجوولام و تا کاژێری (5)ی ئێوارە، کارمدەکرد. ئێوارانیش لە خوێندنگەی شەو، وانەی کیمیام بە پۆلی یەک دەگوتەوە. پاشان لە ئەوێشەوە، لەگەڵ هاوڕێکانمدا شەوەکەمان لە یانەی فەرمانبەران بەسەردەبرد. دوایی دەڕۆشتمەوە و هەر شەوەی لە ماڵی دەنووستم، بەڵام بەزۆری، لە ماڵی (شوان)ی هاوڕێم و لە (سەرچنار) لە ماڵی مامم دەمامەوە!

لەبەرئەوە هیچ چارم نەما و بڕیارمدا، خۆم یەکلایکەمەوە و بچمەدەرەوە. هەموو شتێکم لەنێوشاردا برانەوە. ترومبێلەکەم فرۆشت، ئەو پەرتووکانەی لەنێوشاردا کۆمکردبوونەوە، لەگەڵ (مەلاشوان)دا، بۆ ماڵی هاوبیرێکی دیکە گواستمانەوە. (مەلاشوان)م بە (مژدە تایەر) ناساند، تا دوای من، پێوەندی نێوشار و دەرەوە نەپچڕی. (مژدە) لەجێی من بوو بە لێپرسراوی لقی (سولەیمانی) و هەموو شتەکانم دایە. لەگەڵ (ئاوات)یشدا ڕێککەوتین، بچینەدەرەوە، ئەویش لەگەڵم بێ و یارمەتیمانبدا. بەڵام سەبارەت ئەو بڕیارەی خۆم، هێشتا بە برادەرانی سەرکردایەتیم نەگوتبوو!

من لە ئەم بیرکردنەوە و تەگبیرکردنەدا بووم، کەچی لەپڕ لە (شارباژێر)، شتێکی زۆر ناخۆش و دڵتەزێن ڕوویدا، هەموو نەخشە و پلانەکانی منی، بەجاری گۆڕی، وەک دەڵێن: ڕیسەکەی کردمەوە بە خوری! چونکە (یەکێتی) و (پاسۆک)، پەلاماری یەکدیان دا، دەسیان بە خوێنی یەکدی سووربوو، سەری دوێیان لە (پاسۆک) هێنایەوەیەک!

شەڕی نێوان یەکێتیی و پاسۆک

ئەوەتەی (پاسۆک) و پارتەکانی دیکە لە (یەکێتی) جیابوونەوە، ئەندامانی سەرکردایەتی (یەکێتی) دەیانویست، هەموو (کوردستان) بەگشتی و شاری (سولەیمانی) بەتایبەتی کۆنتڕۆڵکەن. بەتەنیا هەر خۆیان هەبن، هیچ کەس و لایەنێکی دیکە نەبێ، هاوبەشییانبکا و ڕێی کەس نەدەن، چالاکی بنوێنێ. ئەمەش تێڕانینێکی توندڕەوانەی پەرگیرانە بوو.

ئەو کاتەش سەردەمی گەشەکردن و بەهێزبوونی (پاسۆک) بوو، لاوێکی کوردپەروەری زۆر، ڕوویانتێکردبوون و کاریاندەکرد، ڕۆژبەڕۆژ پەرەیدەسەند و زیادیدەکرد. لای جەماوەری گەل، ڕێزێکی تایبەتیان هەبوو، بەتایبەتی هێشتا (پاسۆک)، لە جەنگی چەپلی

نێوخۆوە تێوە نەگلابوو. سەرانی (یەکێتی)ش دەمێبوو، خۆیان لە هاوبیرانی (پاسۆک) دەخواردەوە و داتیان لێ دەکروشتن. چونکە سەرکردایەتی (پاسۆک)، زۆر ئازایانە و بەڕاشکاوی، لە بڵاوکراوەکانیاندا دژی جەنگی کوردکوژی، دید و بۆچوونی خۆیان دەردەبڕی. کارە خراپەکانی (یەکێتی)یان لەقاوەدەدا و پێوەندیشیان لەگەڵ (پارتی)، زۆر باشبوو. هەروەها لەنێوشاریشدا، کۆمەڵێ چالاکی سەربازییان نواندبوو، دەسێکی باشیشیان لە کادیرەکانی (بەعس) و هێندێ خۆفرۆشی کورد وەشاندبوو، خوێندکارەکانی زانکۆشیان فراندبوو. ئەمانە هەموویان پێکەوە، دەلاقەیەکی گەورەیان، لە پێوەندییەکانی نێوان (پاسۆک) و (یەکێتی) درووستکردبوو!

لەبەرئەوە بۆ بیانوویەک دەگەران، تا پەلاماری (پاسۆک)یش بدەن. لە هەر گوندێ، هاوبیرانی (پاسۆک)ی لێ بووایە و قسەیان بۆ خەڵک بکردایە، ئەوان دەچوونە سەر خەڵکی گوندەکە، هەڕەشەیان لێ دەکردن و دەیانگوت: نابێ، ڕێزیان لێ بگرن، نانیان بدەنێ و گوێ بۆ قسەکانیان ڕادێرن. بڵاوکراوەکانیان دەدڕاندن. ئەو درووشمانەی بە ناوی (پاسۆک)یشەوە، لەسەر دیواری مزگەوتی گوندەکان دەنووسران، هەموویان دەکوژاندنەوە. بە کورتییەکەی، تەنگیان پێ هەڵچنیبوون و دەیانویست، پەڕ و باڵی (پاسۆک) بکەن و توانای فڕینیان نەهێڵن!

(فارس، بیستوون و دارا)، سێ پێشمەرگەی (پاسۆک) بوون. لە نێوچەی (شاربازێڕ) لە گوندی (مامخەلان) بوون. (بیستوون) پێشمەرگەیەکی لاوی تازە پێگەیشتووی ئازای جەربەزەی دەسوەشێنی (پاسۆک) بوو، بە (بیستوونە سووری ئاسنگەر) ناسرابوو. لەنێو شاردا سێ جار، دەسی لە هێزەکانی دوژمن وەشاندبوو. سەرانی (یەکێتی)، بە ئەو جۆرە چالاکی و نەبەردانە، زۆر تەنگەتاوبووبوون و تەنگژەگرتبوونی. وایاندەزانی، لە ناوبانگ و دەسەڵاتی ئەوان کەمدەکاتەوە. یا (کوردستان) و شۆڕشەکەی، تەنیا موڵکی ئەوانە، هیچ گرووپ و پارتێکی دیکەی رامیاری نابێ، بێ پرسی ئەوان، ئەو جۆرە کارانە بکا!

لەبەرئەوە ڕۆژی (24. 6. 1981)، هێزێکی (یەکێتی) ژمارەیان (36) پێشمەرگە بوو، لە گوندی (مامەخەلان) دەوزیبوویانەوە، پەلاماریاندابوون، (فارس) و (بیستوون)یان کوشت بوو. (دارا)ش منداڵکاربوو، ڕایکردبوو، خەڵکی گوندەکە بەزەییان پێدا هاتبووەوە، داپیرەیەک لەنێو کاداتی ماڵەکەی خۆیدا شاردبوویەوە. پێشمەرگەکانی (یەکێتی)ش، زۆر بە دوایدا گەڕابوون، بەڵام نەیاندۆزیبووەوە. پاشان (دارا) خۆی دەربازکردبوو، خۆی گەیاندبووە گوندی (کەرەدێ)، ڕووداوەکەی بۆ ملازم (کەریم) و ئەوان گێڕابووەوە.

ئەو کاتە زۆربەی ئەندامانی کۆمیتەی سوپایی ئەفسەرەکان (کەریم، شوان، سەیفوڵلا و نەسرەدین)، لە ئەوێ بوون. نزیکەی (60) پێشمەرگەشیان لەگەڵ بوو. کاتێ پێشمەرگەکان

گوێیان لە قسەکانی (ئارا) بووبوو، هەموویان گوتبوویان: یا چەک دادەنێین، یا دەبێ، تۆڵەی هاوبیرەکانمان بکەینەوە. گەر ئێستە هیچ نەکەین و بێدەنگبین، پێشمەرگەکانی (یەکێتی)، سواری سەرمان دەبن و هەموومان دەکوژن. پاشان هەر (4) ئەفسەرەکە کۆبووبوونەوە و بڕیاریاندابوو، تۆڵەی (فارس) و (بێستوون) بکەنەوە.
پێشمەرگەکانی (پاسۆک)، شەو لەنێو گوندەکەدا نەمابوونەوە، بەڵکوو ئێوارە بە چیاکەی پشت گوندەکەدا سەرکەوتبوون و لە ئەوێ مابوونەوە. مامۆستا (جەمال) ناوێ، لێپرسراوی دەستەیەکی پێشمەرگەی (یەکێتی) بوو، (6) پێشمەرگەی لەگەڵ بووبوو، لەنێو شاری (سولەیمانی) گەڕابوونەوە و لە (گەڕەدێ) لایاندابوو. ڕۆژی (25. 6. 1981)، پێشمەرگەکانی (پاسۆک) هەرچواردەوری گوندەکەیان گرتبوو، لێیان بووبوو بە شەڕ، لە ئەنجامدا (جەمال) و پێشمەرگەکانی (یەکێتی) و پێشمەرگەیەکی (پاسۆک)یش کوژرابوون. ئەم هەواڵە جەرگبڕە، بە هەموو (کوردستان)دا بڵاوبووەوە. کۆمەڵانی خەڵک بێ ئەوەی، گوێ بە ئەوە بدەن، لەسەر چی بووە و کێ دەسپێشخەربووە، جگە لە (پارتی) دووشەشیان بوو، یەکسەر زۆربەی هەرە زۆری ڕۆڵەکانی کورد، دژی ئەو کاردانەوەیەی (پاسۆک) وەستانەوە. سەرکردایەتی (یەکێتی)ش نیازیانوابوو، پێشمەرگە و ئەندامانی (پاسۆک)، بەیەکجاری لەنێوبەرن و پاکتاویانکەن. بۆیە فرمانیان بۆ هێزەکانیان دەرکرد، لەنێوشار و شاخ، هەڕەشەی مەرگ لە هەموو ئەندامان و پێشمەرگەکانی (پاسۆک) بکەن، تا وازبێنن، کار لەگەڵ (پاسوک) نەکەن و دانیشن. گەر وازنەهێنن، هەموویان بکوژن!
بەڕاستی، کاتێ ئەم هەواڵە جەرگبڕەم بیست، بێ ئەوەی هێشتا، هەموو ڕەهەندەکانی ئەو کارەساتە بزانم، بەجارێ تاسام، وڕبووم، ئەژنۆم شکا و جەرگم بڕا! چونکە ئەوەی من لێی دەترسام، زۆر خراپ ڕوویدا. ئاخر هەمیشە لە ئەو نامانەی بۆ سەرکردایەتیم دەنارد، هەموو جارێ پێم لەسەر خاڵێ دادەگرت، دووبارەمدەکردەوە و دەمنووسی: بە هیچ شێوەیە نابێ، (پاسۆک) خۆی لە قەرەی جەنگی نێوخۆی نێوان (پارتی) و (یەکێتی) بدا و دەبێ، دۆستایەتی هەموو لایەنەکان بکا، ڕۆڵی مامەی ڕیشسپی ببینێ و هەوڵێکی زۆریان لەگەڵ بدا، کۆتای بە ئەو ناکۆکی و جەنگە نێوخۆییەی نێوانیان بێنن. چونکە ئێمە خۆمان بە نەتەوەیی دەزانین و خەڵکی نەتەوەیش هەرگیز نابێ، بەشداری ئەو جۆرە جەنگە چەپەڵانە بکا و دەسی بەخوێنی براکانی خۆی سووربێ!
بەڵام تازە کارەساتەکە ڕوویدابوو، منیش نەمدەزانی، چۆن وەڵامی خەڵک بدەمەوە. سەیر ئەوە بوو، زۆربەی خەڵکی (سولەیمانی)، جیاوازییان لە نێوان (شێخ مەنسووری شێخ کەریمی حەفید)ی پارێزەری سەر بە (حسک) و (شێخ مەنسووری شێخ کەریمی

حەفید)ی ئەفسەری ئەندامی سەرکردایەتی (پاسوک)دا نەدەکرد. بە خۆڕای تاوانباریان دەکردین و زۆر بێویژدانانە، تفەنگیان بە تاریکەشەوە دەنا و دەیانگوت: ئەم ڕووداوە، دەستی (شێخ جەعفەر)ی پارێزگاری (سولەیمانی) تێدا هەیە، چونکە خاڵی (شێخ مەنسووری حەفید)ی پارێزەربوو، وایاندەزانی، ئەویش (پاسوک)ە، یا هەردووکیان یەک کەسن!

لە هەمووشی سەیرتر ئەوەبوو، پێش ئەوەی ئەو کارەساتە ڕووبدا، نامەم بۆ باپیرم بردبوو، یارمەتی (پاسوک) بدا. ئەویش بڕیاریدابوو، زەکاتی ئەو ساڵەمان بداتێ. بەڵام دوای ئەو ڕووداوە، سەرم لێ دایەوە و داوای یارمەتییەکەم لێ کرد. مامە (بەکر)م گوتی: باشبوو، دواکەوتی و زەکاتەکەمان بە ئەو پیاوکوژانە نەدا، چونکە (7) پێشمەرگەی (یەکێتی)، بە دەستی ئەو جاشانەی (شێخ جەعفەر) شەهیدبوون، ئێمەش پەشیمانبووینەوە و یارمەتییان نادەین.

بەڕاستی، دوای ئەو کارە هەڵەشەیەی، ئەو برادەرانە کردیان، یەک کەس ئامادە نەبوو، نەک هەر یارمەتیمان بدا، بەڵکوو تەنانەت داتێکی خێریشمان پێدابێ. منیش پیتاک کۆکردنەوەکەم وەستان. هەرچی چۆنێ بوو، لە (700) دینار زیاترم بۆ کۆنەکرایەوە. کاتی ڕۆیشتنیشم، پارەکەم دا بە (مژدە تایەر)، بۆیان بنێرێ.

ئاگادارکردنەوە

ملازم (عومەر)، لێپرسراوی بیرۆی سەربازی (یەکێتی) بوو، بەپەلە نامەیەکی بۆ (مازنی عوسمان فایەقی) هاوڕێم ناردبوو، داوای لێ کردبوو، من و (شوان)ی برای ئاگادارکاتەوە، ئاگامان لە خۆمان بێ. تا دەمرم، چاکەی ئەو پیاوە کوردپەروەرەم بیرناچێتەوە و دوای ڕاپەڕینیش، شەوێ لە (لەندەن) پێکەوەبووین، زۆر سوپاسمکرد و گوتی: من ویستوومە، لە ئەوە زیاتر، خوێن نەڕژێ!

جگە لە ئەوەی ئەو کاتە، (شێخ ناسری حەفید)، لە دەرەوەبوو، هێشتا خۆیان لەسەر هیچ لایەک ساغ نەکردبووەوە، بەڵام دۆستایەتی لەگەڵ (یەکێتی)دا هەبوو. ڕۆژێ گوێی لێ دەبێ، لە چاترەکەی (نەوشیروان مستەفا)دا، هێندێ ئەندامانی سەرکردایەتی ناوی من دەهێنن و دەڵێن: (شێخ حوسێن)، لێپرسراوی ڕێکخستنەکانی نێوشاری (پاسوک)ە و دەبێ، بکوژرێ. (شێخ ناسر)یش وەک دۆستێکی (پاسوک) و هاوڕێیەکی نزیکی خۆم، بەپەلە خۆی گایاندەبووە (ئازاد)، ئەو هەواڵەی پێ ڕاگەیاندبوو، گوتبووی: وەڵامی بۆ بنێرن، ئاگای لە خۆی بێ و تا لایەبەلایەکدا دەکەوێ، ماوەیە خۆی بشارێتەوە، چونکە (یەکێتی) دەیکوژێ!

بێ ترومبێل هیچم بۆ نەدەکرا، چونکە نەمدەتوانی، ئیشەکانم بەپەلە ڕاپەڕێنم، لە ئەوەش دەترسام، گەر بەپێ بگەڕێم، لە کۆڵانێ یا لەسەر جادەیەک، مناڵی بنێرن و بە فیشەکی ساردمکاتەوە. لەبەرئەوە خێرا لادایەکم لە خوالێخۆشبوو (لەتیفی حاجی فەرەج)ی هاوڕێم کرێ و گوتی: هەر کاتێ ویستت، بیفرۆشیتەوە، خۆم لێت دەکڕمەوە. ئەو ماوەیەی لەنێو شاردا بووم، هەموو ئیشەکانی خۆمم پێ جێبجێکرد.

ڕۆژی (1. 7. 1981)، بەپەلە نامەیەکم بۆ سەرکردایەتی نووسی و بە (مەلاشوان)دا ناردم، تا بزانم، هۆی ڕاستەقینەی ئەو کارەساتە چی بووە؟! نیازی چیان هەیە؟! بۆم نووسیبوون: هەڵەیەکی زۆر گەورەتان کردووە و گەلێ سەرزەنشتکردبوون. ئێوە لەبری دوو پێشمەرگەی (پاسۆک)، حەوت پێشمەرگەی (یەکیتی)تان کوشتووە! ئەمە هەر لە تۆڵەسەندنەوەی تیرەگەری دەچێ، لەبری مریشکێ، مانگایەک بکوژنەوە! بەلام بە هیچ شێوەیە، دەنگ و ڕەنگی (مەلاشوان) نەبوو، لەبەرئەوە لە تاواندا، هەم بۆنەوەی سۆراغێکی (مەلاشوان) بزانم، هەم هەواڵی ببیستم و بزانم، پلانی داهاتووی هاوبیرانی سەرکردایەتی چییە، بڕیارمدا، سەری لە (سیتەک) بدەم.

گەڕان بەدوای هاوبیراندا

ڕۆژی (4. 7. 1981) بوو، بە ناوی سەیرانەوە، (ئاوات)ی دەزگیرانم و ماڵی خوشکم، لەگەڵ خۆم برد و چووین بۆ دەوروبەری (سیتەک). لە ئەو ناوە دابەزین و بە ناوی وێنەگرتنەوە، خۆمان سەرقاڵکردبوو، تا یەکێ پەیدادەبێ. هەرچەندە نەمدەزانی، پێشمەرگەکانی (پاسۆک) لە کوێن، بەلام زۆربەی کات، لە دەوروبەری (سیتەک) و سەرڕێی (دووکانیان) بوون. بیرم لە ئەوە کردەوە، بەڵکوو لە بن دەوەنێکەوە، پێشمەرگەیەکی (پاسۆک) دەرپەڕێ و بیانبینم، تا هەواڵی بزانم. زۆر چاوەڕێمکرد و گەڕاین، هیچ کەڵکی نەبوو.

ئەم وێنەیە نزیک گوندی (سیتەک) گیراوە، دوای ئەوەی (ئاوات)م نیشانەکردبوو.

بەڵام پێش ئەوەی بگەینە (سیتەک)، پێشمەرگەیەک بە جلیکانیکەوە، دەستی لێ ڕاگرتم، دیاربوو، بەتزیتی دەویست. هەر لە دوورەوە ناسیمەوە، (ئاراسی حەمەلاو) بوو. ئەو کاتە پێشمەرگەی (حسک) بوو، کاتی خۆی ساڵی (**1974**)، لە هێزی (خەبات) پێکەوە پێشمەرگە بووین. دابەزیم و یەکدیمان ماچکرد. هەواڵی برادەرانی (پاسوک)م لێ پرسی، گوتی: دوای ئەوەی لەگەڵ (یەکێتی) تێکچوون، هەموویان بۆ سەرکردایەتی گەڕانەوە و کەسیان لە ئەم ناوە نەماون. ئیدی بە نائومێدی لە ڕێی (دووکانیان)ەوە گەڕامەوە!

نامەی ملازم مەنسوور

(مەنسوور)، نامەیەکی بۆ ناردم و نووسیبووی: من لە ئەوی نەبووم و بە هیچ شێوەیە، ئاگام لە ئەو کوشتارە نییە، گەر لە ئەوی بوومایە، نەمدەهێشت، ئەو کارە ڕووبدا. بەڵام سەبارەت پلانی داهاتوویان و چۆن چارەسەری ئەو گرفتە گەورەیە دەکەن، هیچی بۆ نەنووسیبووم!

منیش تا ڕۆژی (**11. 7**)، چاوەڕێی (مەلاشوان)م کرد، بەڵام هیچ دەنگی نەبوو. ئیدی هیوابڕاویووم. لەبەرئەوە سەرم لە ماڵی باوکی دا. باوکی بە دووچاوی پڕ لە فرمێسکەوە گوتی: (کەمال) ڕۆی، تازە ناگەڕێتەوە. منیش دڵنیامکرد و گوتم: مەترسە، دێتەوە. کە هاتەوە، پێی بڵێ: مامۆستا (حوسێن) هاتبوو، چاوەڕێتدەکا.

ئەو برادەرانەی (یەکێتی)، زۆر بە هەڵە لە (پاسوک) تێگەیشتبوون. وایاندەزانی، هەرچی ڕۆژێ لە ڕۆژان سووکە پەیوەندییەکی لەگەڵ (کاژیک)دا هەبووبێ، نەتەوەییانە بیربکاتەوە و لەگەڵ خۆیاندا نەبێ، ئیدی ئێستە لەگەڵ (پاسوک)دا کاردەکا! بۆیە کۆمەڵێ نامەیان، بۆ چەن کەسێکی وەک (شوانی عوسمان فایەق، کاوسی عەزیزبەگ، عومەری حەمەشەمەیی ...) نووسیبوو، هەڕەشەیان لێ کردبوون، واز لە (پاسوک) بێنن، ئەگینا دەیانکوژن!

لە ڕاستیدا، هیچیان کاریان لەگەڵ (پاسوک) نەدەکرد. گەر (کاوس) و (عومەر)، ڕۆژێ لە ڕۆژان (کاژیک) بووبن، ئەوا (شوان) نەک لە (کاژیک) و (پاسوک)دا نەبوو، بەڵکوو هەرگیز لە هیچ ڕێکخستنێکی دیکەی کوردی، (کوردستانیی) و (عیراق)یشدا، کاری نەکردووە!

بەرەو ئەورووپا

هەر لە ئەو ڕۆژەی (سەروەت) وڵاتی بەجێهێشتبوو، لە (ئەمسا) گیرسابووەوە و جێگیربووبوو، پەیتاپەیتا نامەی بۆ دەناردم و هانیدەدام، بەرەو (ئەورووپا) بکشێم و خوێندنەکەم تەواوکەم. هەر زوو پێی ڕاگەیاندم، لە (یەکێتی سۆڤێت) بەڵێنیانداوە، چەن

کورسییەکی خوێندنیان بدەنێ. منیش دوای ئەو ڕووداوانە، یەکسەر لە چوونەدەرەوە پەشیمانبوومەوە و بڕیارمدا، تا زووە خۆم ڕزگارکەم و بەرەو دەرەوەی وڵات بڕۆم. کاتێ لە ئەوی هەموو شتێکم بۆ ڕووندەبێتەوە، ئەو کاتە بڕیاری تەواوبدەم.

لە ئەو کاتەدا، بڕیاری گواستنەوەی زانکۆ دەرچووبوو، لە هەموو کۆلێژ و بەشەکاندا، لیژنەی گواستنەوە دامەزرابوو. منیش ئەندامی لیژنەی بەشەکەی خۆمان بووم. بە هیچ جۆرێ، مۆڵەتیان بە کەس نەدەدا، بە هیچ لایەکدا بڕوا. پەنام بۆ ڕەوانشاد دوکتۆر (خەسرەو شالی) برد و زۆر بە ئاشکرا، هەموو شتەکانم تێگەیاند. ئەویش گوتی: نووسراوێ بنووسە، با سەرۆکی بەش واژۆیکا، تا لە دوارۆژدا، تووشی کێچەڵ نەبم. منیش هەر ئەو ڕۆژە، داواکارییەکم نووسی و بردم بۆ سەرۆکی بەشەکەمان. دوکتۆر (خالید) هەر خوێندییەوە، گوتی: ئەکەی نەگەڕێیتەوە، تۆ مامۆستایەکی باشی، بەڵێنت دەدەمێ، ساڵی داهاتوو، یارمەتێتدەدەم و لە ماستەر وەربگیرێی.

منیش گوتم: من چۆن زانکۆ بەجێدێڵم، تەنیا مۆڵەتی یەک مانگم دەوێ و بۆ مانگی هەنگوینی، دەچم بۆ (بولگاریا)، ئیدی یەکسەر ڕازیبوو.

دوکتۆر (خالید) وایدەزانی، لەبەرئەوە بۆ دەرەوەی وڵات هەڵدێم، چونکە لە ماستەر وەرنەگیراوم. نەیدەزانی، لە چی دەترسم و لە ناو چیدیکە ڕادەکەم! ئاهەقی ناگرم، بە ئەو چەشنە بیربکاتەوە، چونکە کەس هیچی لە من نەدیبوو، هیچ جۆرە بەلگەیەکیشم، بەدەستەوە نەدابوو. جگە لە ئەوەی (**4**) جار تاقیکردنەوەی ماستەرم، لە زانکۆی (سولەیمانی) دابوو، (**7**) جاریش لە بەشەکەی خۆمانەوە، ناوم بۆ سەرۆکایەتی زانکۆ و شالیارگەی خوێندنی باڵا لە (بەغدا) نێررابوو، تا پەسندی خوێندن لە وڵاتێکی دەرەوە پەیداکەم، بەڵام هەموو جارەکان وەرنەگیرام و هەر وەڵامیشیان نەدامەوە، وام لێهاتبوو، لەسەر ڕەتکردنەوە ڕاهاتبووم و هاوڕێکانم پێیان دەگوتم: مەگەر (**11**)ی ئازارێکی دیکە بێتەوە، لەماستەر وەرگیرێی، ئەگینا لە ئەوە پتر، پێویست ناکا، خۆت ماندووکەی!

پاشان دوکتۆر (خالید)، داواکارییەکەمی واژۆکرد، دوکتۆر (خەسرەو)یش زۆر پیاوانە، یارمەتیدام و لەبری ڕاگری کۆلێژی کشتوکاڵ و سەرۆکی زانکۆ، خێرا کارەکەی بۆ ڕاپەڕاندم.

چەن جارێکی دیکەش، ئیشم بە دوکتۆر (خەسرەو) بووە، هەر یارمەتیداوم. بۆ نموونە: ساڵی (**1979**)، داوای بڕوانامەیەکم بۆ هاوڕێم (حەمەقەرەداغی – حەمەدۆستان) لێ کرد، یەکسەر تێلیفۆنی بۆ تۆمارگەی زانکۆ کرد و بڕوانامەکەمان وەرگرت. سووریش دەیزانی، (حەمەدۆستان) دەچێ بۆ دەرەوە و ناگەڕێتەوە!

هەر ئەو شەوە، ترومبێلەکەم بە دراوسێکەی ماڵی خەزوورم فرۆشت و هەموو ئیشەکانم جێبەجێکرد. بەیانی هاوڕێکانم (شوانی عوسمان فایەق، برایمی حەمەعەلی، کاوسی

عەزیز بەگ، نیهاد مەحموود، سەروەر عیزەت، رەفیقی حەڵواچی و سەرداری برای سەروەت)، بە دوو ترومبیل، بەرەو (موسل) بەرێکەوتین. دایکم و باوکم و (ئاوات)، شەو لە ماڵی ملازم (سدقی) هاوڕێم لە (گوگجەلی) مانەوە. ئێمەش هەمووومان چووینە ئوتێل و تا بەیانی، پێکەوە دانیشتین و خواردمانەوە.

بەیانی زوو، من و (ئاوات) لە (موسل)، سواری پاسە گەورەکان بووین. لە پەنجەرەکەوە چاوم لێ بوو، دایکم و باوکم لەسەر شۆشتەکە وەستابوون، هەردووکیان دەگریان. چونکە دەیانزانی، تا رەوشی (کوردستان) وایی، ناگەڕێمەوە و یەکدی نابینینەوە! ئێمە بە پاس، بەرەو (زاخۆ) دەرچووین، (شوان) و هاوڕێ خۆشەویستەکانیشم، بە ترومبێل بە دوامانا هاتن. لە (زاخۆ) ئەوەی پێویستبوو، هەر زوو جێبەجێمانکرد و دوایش بۆ یادگار، (ئاوات) وێنەیەکی گرتین.

وەستاوەکان لە راستەوە (سەردار موحەممەد ئەمین، حوسێن موحەممەد عەزیز، رەوانشاد نیهاد مەحموود ئەمین، شوان عوسمان قایەق، برایمی حەمەعەلی)، دانیشتووەکان (رەفیقی حەلواچی، سەروەت عیزەت و کاوس عەزیز)، لە بازگەکەی (برایم خەلیل) گیراوە.

ئاخر ئەو سەردەمە، هێشتا هاورێیەتی و دۆستایەتی، لەنێو کورددا پیرۆزبوو، بایەخ و شوێنی تایبەتی خۆی هەبوو، هاورێکان بە ڕاستی هاوڕێ بوون، لە ناخی دڵەوە یەکتریان خۆشدەویست، دڵسۆزی یەکدی بوون، کوڕی ڕۆژی تەنگانە و لیقەومان بوون، نەک وەک ئێستە، هیچ جۆرە پەیوەندییەکی دۆستانەی پیرۆز نەماوە، هەر کەسێ خەمی ژیانی خۆیەتی!

پاشان ماڵاوایم لە هاورێکانم کرد. (شوان) گریانی نەدەهات، بەڵام دەسی بە چاویەوە گرتبوو، دەیگوت: (شێخە) گیان، لێمان دووردەکەویتەوە. (نیهاد)یش گوتی: نا نا گوێ مەدەرێ و مەگری! منیش لەلایەکەوە دڵم پڕبووبوو، لەلایەکی دیکەشەوە، پێکەنینم بە قسەکانی (نیهاد) دەهات!

ئیدی سواربووین و ڕۆژی (13. 7. 1981)، بە ئەو شێوەیە، (کوردستان)م بەجێهێشت، ماڵاوایم لە هەموو ناسیاو و شتێ کرد. لە کۆنترۆڵەکەی (برایم خەلیل) دەرچووین. هەر لە پردەکەی (زاخۆ) پەڕینەوە، پێمان نایە نێو خاکی باکووری (کوردستان) و دەوڵەتی داگیرکەری (توورکیا)وە، هەناسەیەکم هەڵکێشا و لە دڵی خۆمدا گوتم: ئۆخەی خوایە، چاک بەهەرزان لە دەس جەنگی چەپەڵی نێوخۆ و چنگونینۆکی خوێناوی پڕ لە قینی، ئەو درندە کێوییانەی (بەعس) ڕزگارمبوو. ئای ئازادی و سەربەستی، چەن خۆش و پیرۆزن، بۆ دڵنیایی و هێمنی مرۆ، چەن پێویستن!

دواوتە و پوختەی مەبەست

بەشی هەرە زۆری بەرگی دووەمی بیرەوەرییەکانم، باسی بزووتنەوەی کوردایەتی و چالاکی ڕامیاری، سەردەمێکی دیاریکراوی تەمەنی لاویتیم دەکا و بۆ بیرەوەرییەکانی بزووتنەوەی کوردایەتیم تەرخانکردووە. بیرەوەری ئەو سەردەمانەی، کە لە نێوان سالانی (1970–1981)، کاری ڕامیاریم کردووە و بەسەر (4) سەردەمی جیاوازدا دابەشم کردووە:

1. (1970–1972) لە ڕیزەکانی (پارتی دیمۆکراتی کوردستان) کارمکردووە.
2. (1970– 1975) لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (کاژیک)دا بووم.
3. (1974– 1975) لە ڕیزی شۆڕشی (11. 9. 1961) پێشمەرگە بووم.
4. (1976–1981) لە ڕیزەکانی ڕێکخستنی (پاسۆک)دا بووم.

بەڵام ئەمە ئەوە ناگەیەنێ، ئەم بیرەوەرییانە، مێژووی سەرانسەری ئەو پارت و ڕێکخراوانە بێ، بەڵکوو تەنیا بیرەوەری و باری سەرنجی تایبەتی خۆمن، لە سەردەمە جیاوازەکانی ژیانی خەباتی نەتەوەیی و نیشتمانی خۆمدا تۆمارمکردوون. لە هەمان کاتیشدا، وەک چەمکێ لە مێژووی تێکۆشانی نەتەوەیی و چالاکی ڕامیاری گەلەکەم وان!

زۆر کەس پرسیاریانکردووە و بە شێوەیەکی بەردەوامیش دەپرسن: بۆچی (پاسۆک)، هەر لە ئەو قاوغە تەسکەی خۆیدا مایەوە، پەلوپۆی نەهاویشت، پێش نەکەوت و گەشەی نەکرد؟! لە وەڵامدا دەڵێم: ڕەنگە هۆ زۆربێ، بەڵام گەر خوێنەر بە وردی، ئەم نووسینە بخوێنێتەوە، باش لە هەڵسوکەوت و ڕەفتاری کادیرە پێشکەوتووەکانی وردبێتەوە، سەرنج لە پێوەندی نێوان ئەندامانی سەرکردایەتی و باری دەروونییان بدا، ئەوا زۆر بە ئاسانی، وەڵامی ئەو پرسیارانەی دەستدەکەوێ و گەلێ شتی بۆ ڕووندەبێتەوە!

بە داخەوە، ئەو (9) هاوبیرەی ساڵی (1976–1977)، لە هەر سێ دانیشتنەکانی یەکەمین کۆنفرانسی (پاسۆک)دا بەشداربوون، هەموویان نەماون، بەڵکوو چواریان (ئازاد مستەفا، جەلالی حاجی حوسێن، قادر مستەفا و سەروەت موحەممەد ئەمین) کۆچیدواییانکردووە و ماڵاواییان لە خاکی نیشتمان کردووە. بەڵام جگە لە خۆم، ئەو (4) هاوبیرەی دیکە (فەرهاد عەبدولقادر، شێرزاد قانیع، عیرفان عەبدوڵڵا و لیوا مەنسوور حەقید)، هێشتا لە ژیاندا ماون.

هیوادارم، ئەم بەرهەمە بە وردی بخوێننەوە، زۆر بە سنگێکی فراوان، بە دڵێکی خاوێن و بە ویژدانەوە، باری سەرنجی تایبەتی خۆیان دەربڕن. گەر هەڵەیەکی تێدابوو، بۆ مێژوو بۆم ڕاستکەنەوە، یا گەر شتێکم بیرچووبوو، بیرمان بخەنەوە، تا وێنە ڕاستینەکەی (پاسۆک)، لەبەر چاوی دۆست و دوژمن، بە شێواوی و کەموکووڕی نەمێنێتەوە، وەک خۆی چۆن بووە، وا پێشانی خوێنەر و نەوەکانی داهاتووی کورد بدرێ!

لە کۆتاییشدا دەڵێم: ئەوەی ئاگام لێی بووە، ئەوەی بیرم مابوو، زۆر ڕاشکاوانە تۆمارم کردوون. نە غەدرم لە کەس کردووە و نە بە خۆڕایش، بە شانوباڵووی کەسدا هەڵمداوە. سوپاس بۆ خوا، ویژدانم ئاسوودەیە و درۆم لەگەڵ خودی خۆمدا نەکردووە!

هەزاران سڵاو، لە گیانی پاکی ڕەوانشادانی نەتەوەکەم بێ، سەرکەوتن و سەربەرزیش، بۆ هێزی پێشمەرگە قارەمانەکانی (کوردستان) دەخوازم و هیوادارم، هەمووما ن لە سایەی دەسەڵاتێکی نیشتمانپەروەری دڵسۆزی کوردیدا، بە ئازادی و دیموکراسی، بە خۆشی و سەربەرزی بژین ...

لەگەڵ ڕێزی بێ ئەندازەمدا

* * *

گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم

بەرگی دووەم / بەشی هەشتەم

ئەرشیفی بەڵگەنامەکان

بەڵگەنامەی ژمارە - 1

مێژووی پێوەندیکردنم بە (کاژیک)ەوە

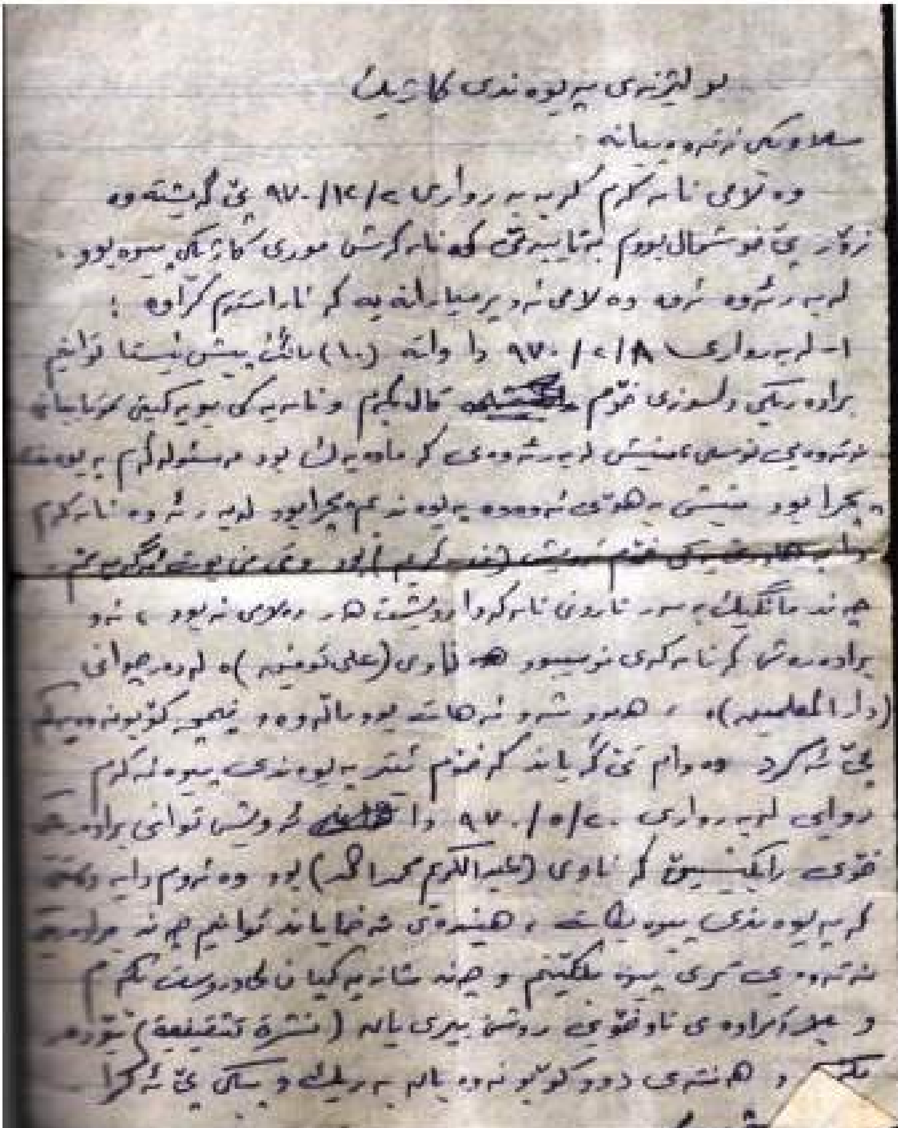

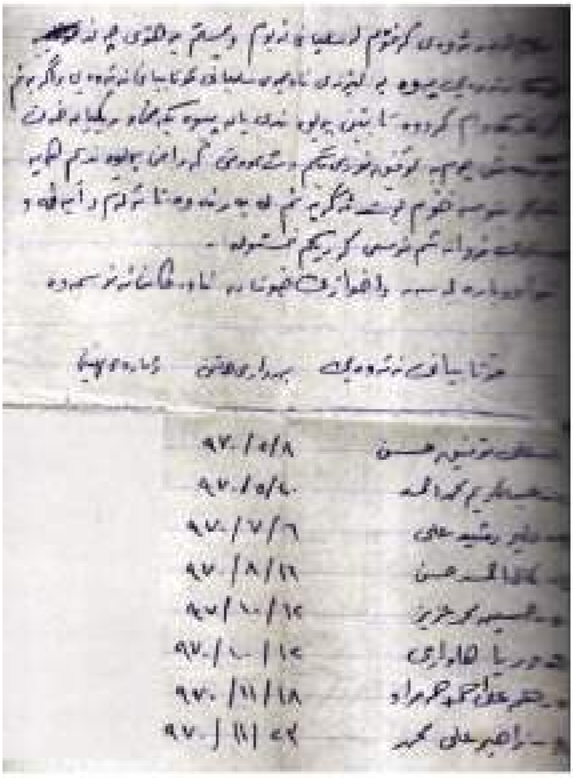

بەڵگەنامەی ژمارە – 2

نامەی لیژنەی پێوەندیی کاژیک سەبارەت بە کوشتنی (کەمال جەمال موختار)

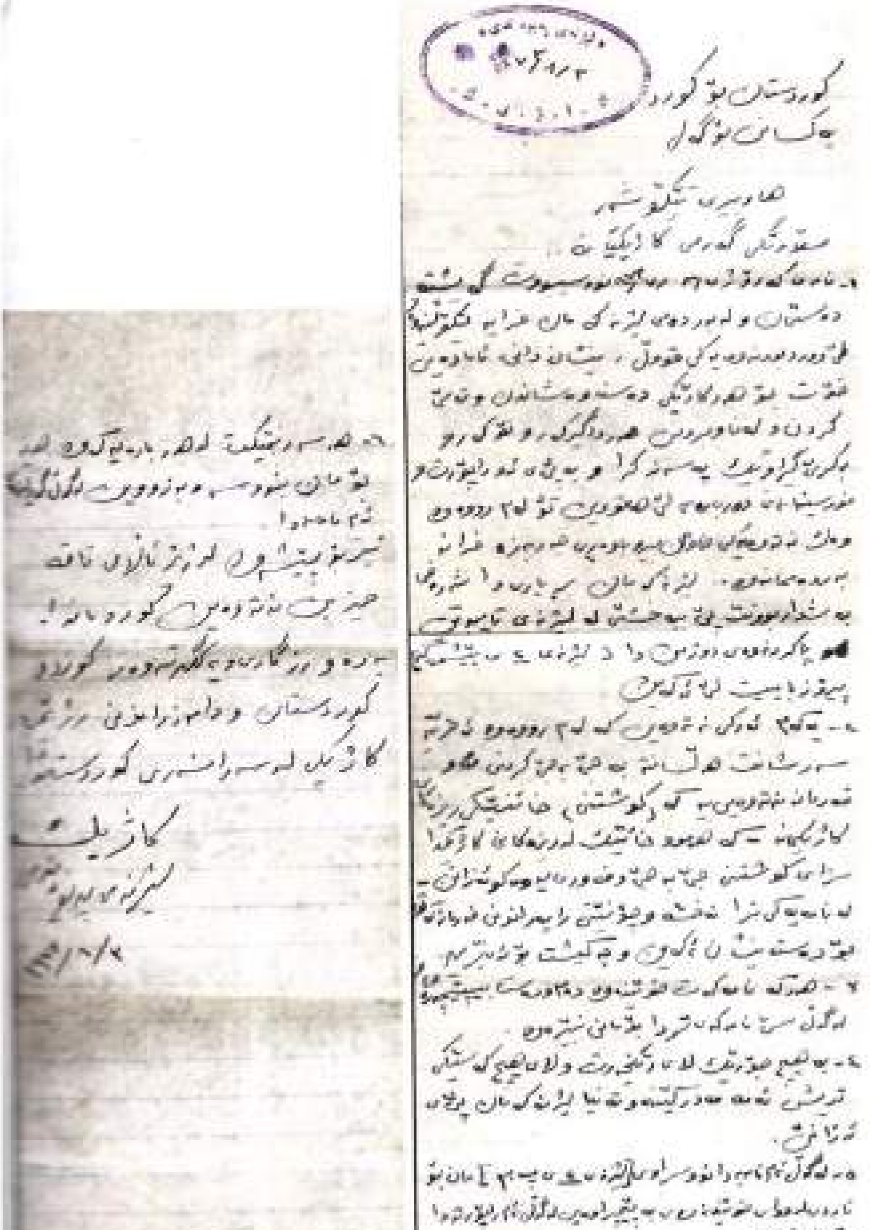

بەڵگەنامەی ژمارە - 3

پرسەنامەی مەکتەبی یاریدەدەری سکرتێری گشتیی (ی. ن. ک.)،
سەبارەت بە سەرەخۆشی لە بنەماڵەی (نورەی مام برایم)

یەکێتی نیشتمانی کوردستان	**الاتحاد الوطني الكردستاني**
مەکتەبی	مكتب
یاریدەدەرانی سکرتێری گشتی	مساعدي الامين العام
	ژمارە: ١٩٩
	رۆژ: ٣/٤/٢٠٠٨
	کوردی: ١٤ نەورۆز ٢٧٠٨

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان

بروسکەی سەرەخۆشی

بەڕێز/ بنەماڵەی خوالێخۆشبوو (هەڤاڵ نوری کەریم)

ناسراو بە نوری مام برایم پێشمەرگەی دێرین و ماندوونەناس

برای کاک فەرەیدون کە بەکارەساتی دڵتەزێن کۆچی دوایی کردووە

بەبۆنەی کۆچی دوایی خوالێخۆشبوو (**هەڤاڵ نوری**) وە،کەلە بنەماڵەیەکی ناودارو تێکۆشەرو نیشتمان پەروەر بووە.

بەناوی جەنابی (مام جەلال)ەوە پرسەو سەرەخۆشی ئاراستەی بنەماڵەکەتان دەکەین‌و داواکارین لە خوای گەورە سەبووری هەموو لایەك بداتو خوالێخۆشبوو بە بەهەشتی بەرین شاد بکات.

إنا لله وإنا إليه راجعون..

حەمەی فەرەج

یاریدەدەری سکرتێری گشتی

بۆ کاروباری کۆمەڵایەتی

بەڵگەنامەی ژمارە - 4

بڵاوکراوەی سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، رۆژی (21. 1. 1975)

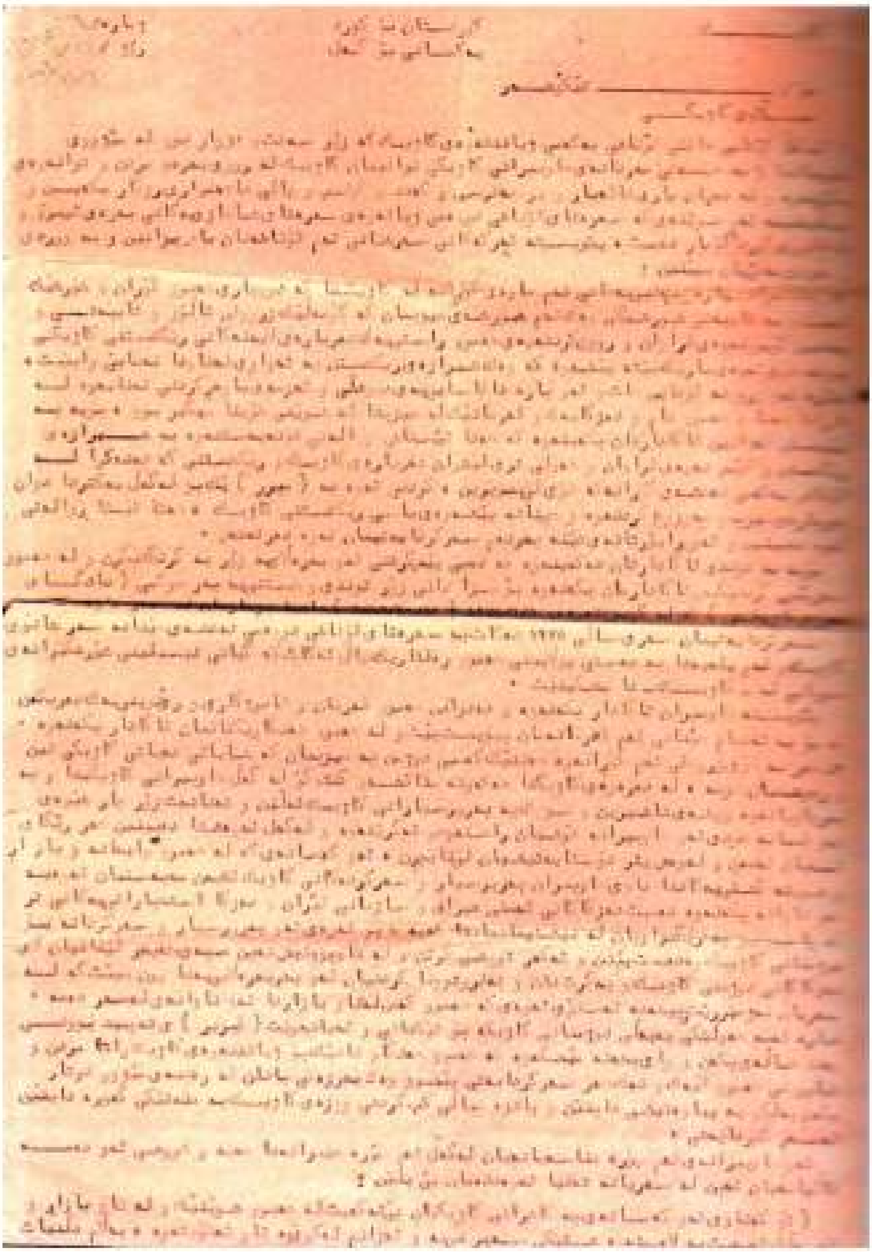

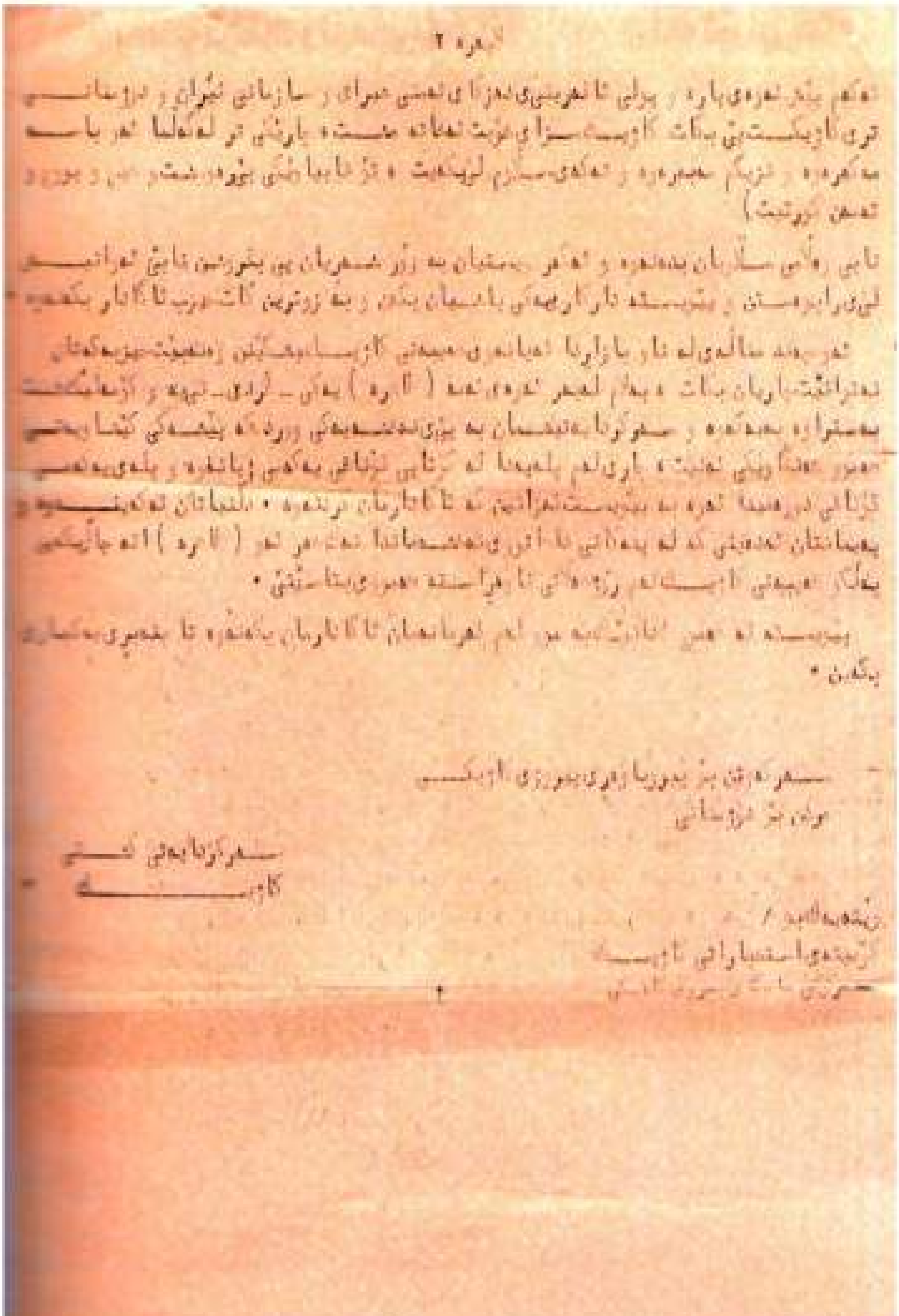

ژمارە ٢

بلاوکراوەی سەرکردایەتی کاتیی (کاژیک)، ڕۆژی (25 .1 .1975)

کاژیک دەربارەی دروشمی ئەم قۆناغەی کوردایەتی لە کوردستانی باشووردا

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بەڵام [illegible] (٩ . ٥ . ١٩ [illegible])

[illegible] (ح . ن) [illegible] کارەساتە [illegible] شۆڕشی [illegible]

[illegible] کاری [illegible] و [illegible]

[redacted]) و [illegible] بۆ [illegible] ئەو [illegible] لە [illegible]

بە [illegible] و [illegible] ئێرانیەکان [illegible] کارەساتی ئەو [illegible]

[illegible] و [illegible] بۆ گەلی کورد [illegible] بۆ [illegible]

[illegible] لە [illegible] کوردستانی [illegible] کە [illegible] بە [illegible]

تیا بە دوژمنی [illegible] لە هەموو لایەنەکانی باری سیاسی و [illegible]

کوردی [illegible] ببینەوە و لە بەر ڕووناکی ئەوەدا [illegible] و [illegible]

[illegible] ئەو [illegible] کە بۆ ئازادی و [illegible] .

پەیوەندی [illegible] کوردستانی گەورە و [illegible] لە [illegible]

[illegible] کە [illegible] و [illegible] ئازادی [illegible]

[illegible] بە [illegible] و [illegible] لە [illegible]

بە [illegible] کوردستانی [illegible] و [illegible] کوردی [illegible]

[illegible] لە [illegible]

[illegible] لەم [illegible] . [illegible]

کە [illegible] لە هەموو [illegible] ([illegible]) [illegible]

بە [illegible] و [illegible] و [illegible]

. کە [illegible] و [illegible] لە [illegible]

[illegible] بە [illegible] لەم [illegible] و [illegible]

[illegible] . [illegible] لە [illegible]

[illegible] هەموو [illegible] لە [illegible]

[illegible] بە [illegible] ([illegible]) [illegible] کوردستانی [illegible] و [illegible]

[illegible] و [illegible] .

[illegible] کورد [illegible] لەم [illegible] و [illegible]

[illegible] کوردستانی [illegible] لەم [illegible] کوردستانی [illegible]

[illegible] کوردستانی [illegible] لەم [illegible] و [illegible] کە

[illegible] هەموو [illegible] سیاسی و [illegible] لەم [illegible]

[illegible] لە کوردستانی [illegible] .

لەم [illegible] کە [illegible] بە [illegible] هەموو [illegible]

[illegible] کورد و [illegible] کوردستان [illegible] و [illegible]

[illegible] و [illegible] و [illegible] کوردستان [illegible]

سیاسی و [illegible] لە هەموو [illegible] و [illegible]

هەموو [illegible] کوردستان [illegible] هەموو [illegible]

. [illegible] سیاسی [illegible] کە هەموو ئەو [illegible] و [illegible] .

[illegible] لە کوردستانی [illegible] بۆ کوردستانی [illegible] .

[illegible] لە [illegible] ئەو [illegible] . [illegible]

[illegible] لە [illegible] بۆ [illegible]

[illegible] .

[illegible] ([illegible]) کوردی [illegible] لە [illegible] کوردستانەوە [illegible]

[illegible] لە [illegible] : [illegible] و [illegible]

[illegible] لە [illegible] و کوردستاندا لە [illegible]

[illegible] . [illegible] لە [illegible] و [illegible] لە [illegible]

[illegible] و لە [illegible] کوردستاندا [illegible]

[illegible] کە [illegible] لە [illegible] و [illegible]

[illegible] لەو [illegible] و [illegible] و [illegible]

[illegible] و [illegible] ؟؟

[illegible] کوردستان [illegible] لە [illegible]

[illegible] بە [illegible] کە [illegible] و [illegible]

پێشمەرگەدا دەبن ، لە وڵاتدا بڵاو دەبنەوە ; ئەو پێشمەرگانەی لای من لە هەموو کەسێک ئازا -
ئازا ئەکەن کاتێ شەڕ زۆر خوێناوی دەبێ ، ستەمە بڵێین ئەوانە کە ئەبێ ئەوپەڕی سەربەرزی
شێوە بێیان ئەڵێن کاژیک و نابێ دەبن ، باشە ئێمە توانیمان ئەو شەڕ گەورە قارەمانانە
پێشمەرگە دەربکەین و گوێیمان بەوەیەدا ، کە با گیانی بەهاوتامان خۆش لێ کەیستین هەندێ
و ملازم محمد مان چۆن بۆ زیندوو ئەگرێتەوە تا بێیان بڵێین شێوە کاژیک نابێ
بەریان بکەین لە پێشمەرگایەتی .
هەموو هەوڵێکماندا بۆ یەکێتی هێزە سیاسییەکانی کوردستانی باشوور لە پێناوی
و کوردستاندا کە بە ئەڵقێکی یەکگرتوو بێتە دێتە ، پێویستە بە گورجی ویەک (ئیرار)
لە بەرپرسیارانی ئەم شۆڕشەی کوردستانمان بکەین کە هیچ لایەکمان ڕەخنە و گلەیی
یەتی نە هێنینە سەر خۆمان و بە بەگیان و بە دڵ دەبیرووبان هەرچی لە توانامانا
ستە و ئەو ڕێگایە بکەین کە ئەمان گەیەنێتە سەرکەوتنی شۆڕشەکەمان بە سەرۆکایەتی

ئەوە پێویستە بڕا سەیرپەکانی لقی کوردستان (ئیاددەی سەرکەزی) و کە هێزێکی ئەمە
باشووردا وەک هەر تێکۆشەرانێکی عادیلە لە پێناوی پەروەردەکردنا کردنی و ناسکی
ئەوەی ئێستای کوردستان بخەنە بەرچاو و لە بەرووناکی ئەو گرانەوەی لە هێزماننیدا
ئەم کاتەوە شۆڕشی کوردستان کە پێویستی بە یەکبەستنی تێکۆشانی هەموو لایەکی
بۆ ئامانجەکانی ئەم قۆناغەی ئەوە ، با لێکی خۆیان لە گەڵ هەموو لایەکی دڵسۆزدا بۆ ئەم
بخەینە . با هەر لە ئێستاوە لە سەرەتای پلەکانی بەدەستێک لە ڕزگاریماندا فریای ئەوە
ڕێگا لەو کارەساتانە بگرین کە بە هۆی لێکدوور کەوتنەوە و دوژمنایەتی کردنی یەکتری
سیاسییەکانی وڵاتیان بە سەر خەڵکی وڵاتەکە دێت .
ڕاستگۆیین لە گەڵ ئەو بڕیارانەدا کە بەرزیان ئەکەینەوە و گلەیی و سزای مێژووی
لە دێینە سەر خۆمان .

سەرکەوتوو بێت کوردایەتی لە بەدیهێنانی ئامانجی ئەم قۆناغەیدا لە کوردستانی
باشوور کە (حوکمێکی زاتی ڕاستەقینە بۆ کوردستانی باشوور) ە .

سەرکەوتن بۆ بیروباوەڕی بەرزی کاژیک
مردن بۆ دوژمنانی

سەرکردایەتی هەرێمی باشوور
کاژیــــک

١٩٧٦/٩/١٥
(کۆمەڵی ئازادی و ژیانەوە و یەکێتی کورد
٢٥٨٦/١١/٥

بەڵگەنامەی ژمارە - 5

پسووڵەی ئیستیخبارات

الى / من يهمه الامر

جرى استنطاق حسين محمد عزيز العائد الى الصف الوطني

ولا مانع من اعادته الى عمله

قيادة الفرقة الثانية الاستخبارات

ن. النقيب

سالم يعقوب يوسف

رئيس الهيئة التحقيقية

بەڵگەنامەی ژمارە - 6

بڕوانامەی دەرچوونی زانکۆ

جامعة السليمانية

بناء على اكمال السيد حسين محمد عزيز

مناهج الدراسة المقررة واجتيازه الامتحانات

المطلوبة من كلية الزراعة نقدم منحه

درجة البكالوريوس [illegible] بتقدير

جيد وذلك في ١٣٩٦/٦/٢٨ هجرية الموافق ١٩٧٦/٦/٢٦ ميلادية

بەڵگەنامەی ژمارە - 7

کوردستان بۆکورد بەکاتی بۆگەل
کردستان للأکراد السیادة للشعب

الکاژیکنامە

فلسفة حزب کاژیك في سطور

الطبعة العربیة الأولی

من منشورات القیادة المرکزیة

لحزب کاژیك

٢٥٨٣ ك – ١٩٧١ م

KAJYKNAME

Glimpse of K A J Y K Ideology

1. arabic Edition

Booklet given out by the Kurdish

K A J Y K Party

2583 K. = 1971 UZ

بەڵگەنامەی ژمارە - 8

سالّی (**1977**) دامەزراندن لە زانکۆ

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهوريـــة العراقيـــة

وزارة التعليم العالي والبحث العلمي

جامعة السليمانية

مديرية التسجيل العامة

العدد / ٤٩١١

التاريخ / ٧ / ٨ / ١٩٧٦

الى / السيد .... حسين محمد عزيز

اشارة الى كتاب رئاسة جامعة السليمانية / مكتب السيد الرئيس المرقم س ٦٨٨ في ٢/٨/١٩٧٦ ·
يرجى اعلامنا عن موقفك من الخدمة العسكرية (معفو ، دافع بدل نقدي ، مؤجل ، خاضع للخدمة) ليتسنى لنا مفاتحة وزارة التعليم العالي والبحث العلمي لغرض تعيينك في الجامعة ·

علي احسان احمد صابر

م· المسجل العـــام

نسخة الـى /

رئاسة جامعة السليمانية / مكتب السيد الرئيس ـ كتابكم اعلاه للتفضل بالاطلاع / مع الشكر

دائرة تجنيـــد .... سليمانية .... / يرجى اعلامنا عن موقف المومأ اليـــه

من الخدمة العسكرية علما بانه من مواليد ...... ١٩٥٠ ......

ملفة الطالب الشخصية

الصـــادرة

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية

وزارة التعليم العالي والبحث العلمي

رئاسة جامعة السليمانية

مديرية الذاتية

الذاتية

العدد / ذ٦/ ٥١٦/ ٢٧٧٧

التاريخ / ١٢/ ٦/ ١٩٧٢

أمر جامعي

م / تعيين معاون مهندس

بناء على موافقة وزارة التعليم العالي والبحث العلمي بموجب كتابها المرقم ١١/ ٦/ ١٠٣١٦ في ٢٦/ ١٠/ ١٩٧٢ بصدد تعيين العشرة الأوائل من خريجي جامعتنا للعام الدراسي ١٩٧١/ ١٩٧٢ ولتوفر كافة الشروط القانونية المنصوص عليها في المادتين السابعة والتاسعة من قانون الخدمة المدنية رقم ٢٤ لسنة ١٩٦٠.

تقرر تعيين السيد حسين محمد عزيز الحاصل على شهادة بكالوريوس علوم في (الزراعة المحاصيل الحقلية) بمرتبة جيد من كلية الزراعة بجامعة السليمانية بوظيفة معاون مهندس في كلية الزراعة بجامعتنا براتب شهري قدره (٣٠/-) دينارا على حصول الشهادة لمدة سنة واحدة في ذمة الكلية اعتبارا من تاريخ مباشرته.

الدكتور نادر كاظم جواد

وكيل رئيس الجامعة

نسخة منه الى /

- وزارة التعليم العالي والبحث العلمي / الدائرة الادارية / مديرية الافراد
- وزارة المالية / مديرية الموازنة العامة
- وزارة التخطيط / الجهاز المركزي للاحصاء / دائرة الاحصاء الاجتماعي.
- رئاسة ديوان الرقابة المالية
- مكتب السيد الرئيس
- عمادة كلية الزراعة / الذاتية / لاشعارنا بتاريخ مباشرته رجاء.
- مديرية الذاتية / الذاتية / [illegible]
- مديرية الحسابات
- مديرية الاحصاء والتخطيط
- مديرية الحقوق
- الشعبة [illegible] والنشر
- الاضبارة الشخصية
- ملفة الكتب الصادرة
- السيد حسين محمد عزيز

تم ٢٠/ ١٢/ ٢

بسم الله الرحمن الرحيم

الجمهورية العراقية

جامعة السليمانية

عمادة كلية الزراعة

الذاتية

العدد / ١/ ذ ب ٢/ ٧٠٥

التاريخ ١٤ / ٦ / ٢٠١٦

((امر اداري))

الموضوع / مباشرة وتنسيب

استناداً الى ما جاء بالامر الجامعي المرقم ٦/٥/١/ ٢٣ في ٢٠١٦/٦/١٣ الصادر عن رئاسة الجامعة / مديرية الذاتية / الذاتية التدريسيين تعيين السيد حسين محمد عزيز بوظيفة (مساعد مختبر) في كليتنا .

باشر المومى اليه بوظيفته بتاريخ ٢٠١٦/٦/١٤ ص الاربعاء وتنسيبه الى قسم الانتاج النباتي اعتباراً من تاريخ مباشرته .

الدكتور [illegible] روضي [illegible]

و . العميد

نسخة منه الى /

- وزارة التعليم العالي والبحث العلمي / الدائرة الادارية / مديرية الافراد
- وزارة المالية / مديرية الموازنة العامة
- وزارة التخطيط / الجهاز المركزي للاحصاء / دائرة الاحصاء الاجتماعي
- رئاسة ديوان الرقابة المالية
- رئاسة الجامعة / مكتب الرئيس
- رئاسة الجامعة / مديرية الذاتية / الذاتية / امركم الجامعي المشار اليه اعلاه .
- رئاسة الجامعة / مديرية الذاتية / المستمرة
- رئاسة الجامعة / مديرية الحسابات
- رئاسة الجامعة / مديرية الاحصاء والتخطيط
- رئاسة الجامعة / مديرية الحقوق
- رئاسة الجامعة / شعبة الاعلام والنشر
- قسم الانتاج النباتي / كتابكم المرقم في ٢٠١٦/٦/١٠ .
- شعبة الذاتية
- الاضبارة الشخصية
- ملفة الكتب الصادرة
- السيد حسين محمد عزيز .

بەڵگەنامەی ژمارە - 9

بڕوانامەی خولی مەشقکردن لە (بەغدا)

وزارة الزراعة والإصلاح الزراعي

مديرية مشروع تنمية القطن والبذور الزيتية

شهادة

لقد اشترك السيد محسن محمد عزيز الملصقة صورته أعلاه بالدورة التدريبية الخاصة في تكنولوجيا حلج وغزل القطن [illegible] واجتازها بنجاح بتاريخ ـ٢٧/١٠/١٩٧٧ـ

ولأجله منح هذه الشهادة

مدير مشروع تنمية القطن والبذور الزيتية

بەرهەمە بلاوکراوەکانی نووسەر

زمانەوانیی

01. سەلیقەی زمانەوانی و گرفتەکانی زمانی کوردی، چ1، سولەیمانی، 1999، چ2، سولەیما. 2005.ل 591.

02. هێندێ بابەتی زمانەوانی و وێژەیی، بەرگی1، چ1، 2006، ل 297 .

03. هێندێ بابەتی زمانەوانی و وێژەیی، بەرگی 2، چ1، 2015، ل 204 .

04. هێندێ بابەتی زمانەوانی و وێژەیی، بەرگی 3، چ1، 2019، ل 202 .

وێژە

05. یاقووت و زمڕووتی کوردیی، بەرگی1، چ1، سولەیمانیی، 2003، ل271.

06. یاقووت و زمڕووتی کوردیی، بەرگی2، چ1، سولەیمانیی، 2004، ل 227.

07. یاقووت و زمڕووتی کوردیی، بەرگی3، چ1، سولەیمانیی، 2007، ل 317 .

08. یاقووت و زمڕووتی کوردیی، بەرگی4، چ1، سولەیمانیی، 2013، ل 529 .

09. یاقووت و زمڕووتی کوردیی، بەرگی5، چ1، سولەیمانیی، 2015، ل 757.

ڕۆژنامەنووسیی

10. پێنج کاتژمێر لەگەڵ برایم ئەحمەددا، چ1، سوید، 1995. چ2، سولە. 1996، چ3، سولە.، 2002، ل 139.

11. نامەیەکی درێژ بۆ ئەوشیروان مستەفا، چ1، سوید، 1995. چ2، سولەیمانیی2006، ل 70.

21. خولانەوە لە بازنەیەکی بۆشدا، چ1، سوید، 1997. چ2، سولەیمانیی، 2002، ل 165.

13. سنوورە قەدەغەکان مەشکێنن، چ1، سولەیمانی، 2003، ل 202. چ2، سولەیمانی، 2004، ل 249.

یاد و بیرەوەریی

14. مەسعوود موحەممەد و دوو دیداری دۆستانە، چ1. سولەیمانی، 2002، ل 81.

15. شێرکۆ بێکەس، یاد و بیرەوەری، چ1، سولەیمانی، چاپخانە سیما، 2013، ل 296.

16. بارانی خوێن و بای مەرگ، چ1، چاپخانەی موکریان، هەولێر.2015، ل 210.

17. گەلاوەریوەکانی درەختی تەمەنم، ب 1، چ1، چاپخانە سیما، سولەیمانی، 2015، ل370.
18. دوکتۆر کوردۆ عەلی، یاد و بیرەوەری (46) ساڵی تەمەن، چ1، سولەیمانی، چاپخانە کارۆ، 2017، ل 106.
19. گەلاوەریوەکانی درەختی تەمەنم، ب 2، چ1، چاپخانە کارۆ، سولەیمانیی، 2017، ل 370.

ساتیر

20. بەڵێ لێکۆڵینەوە و رەخنە نەك شێواندنی ڕاستی، چ1، سوید، 1996، ل 53.
21. خلتەی بیرێکی ژاراویی، چ1، سولەیمانی، 2000، ل 296.
22. دیدی نەتەوەیی و نانەتەوەیی، چ1، سولەیمانی، 2007، ل 336.
23. نووسەری ساختە، چ1، سولەیمانی، 2008، ل 263.

کۆمەڵناسیی

24. ڕۆڵی سیستێمی بنەماڵە لە بزاڤی رزگاریخوازی نیشتمانیی کوردستاندا، چ1، سوید، 1997. چ2، سولە.، 2001.
25. نێمە بۆ واین، چ1، چاپخانەی سیما، سولە.، 2003، ل 233.
26. دەربارەی کێشەکانی خۆشەویستی و ژیانی هاوسەری، چ1، چاپخانەی سیما، سولەیمانی، 2011، ل 100.

مێژوو

27. کورد و شۆڕش و هەڵی مێژوویی، چ1، سوید، 1996. چ2، کوردستان، 2000، ل 351.
28. پەیمانێکی ڕەش و ڕۆژێکی سوور، چ1، سولەیمانی، 2003، ل 121.

جوگرافیا و جیۆپۆلێتیك

29. گرفتە سەرەکییەکانی کورد، چ1، سوید، 1998. چ2، سولەیمانی، 2000، ل 82.
30. شەکرە شارەکەم سولەیمانی، چ1، سولەیمانی، 2003، ل 151.

ڕامیاریی و نەتەوەیی

31. دەربارەی پرۆژەکەی یەکێتی نیشتمانیی کوردستان، چاپی1، سوید، 1994، ل 32.
32. دوا پرۆژە، چ1، سوید، 1994، ل 11.

33. پێنج ووتاری غەمگین، چ1، سوید، 1994، ل 77.

34. دیمۆکراسی، ئایدۆلۆژیی و جەنگی نێوخۆ، چ1، سوید، 1994، ل 84.

35. ململانێی ئایدۆلۆژی لە کوردستاندا، چ1، سولەیمانی، 1993. چ2، سوید، 1995، ل 125.

36. فیدرالیزم و دەوڵەتی فیدراڵ، چ1، سوید، 1996. چ2، سولەیمانی، 1996. چ3، سولە. ، 2004، ل 142.

37. ئۆجەلان ئەزموونێکی نوێ و پەندی مێژوویی، چ1، سوید، 1999. چ2، سولە. ،1999، ل 104.

38. حەوت گوتاری قەدەغەکراو، چ1، چاپخانەی ئەزمەر، سولە. ، 2004، ل 122.

39. برایەتی درۆزنانە، چ1، چاپخانەی سیما، سولە. ، 2005، ل 223.

40. کورد و کێشەی کەرکووک، چ1، چاپخانەی سیما، سولە. ، 2005، ل 135.

41. دۆزەخی ژێردەسی، چ1، چاپخانەی سیما، سولە. ، 2006، ل 189.

42. هێندێ پەتای کوردکوژە، چ1، چاپخانەی سیما، سولە. ، 2009، ل 204.

43. بزووتنەوەی گۆڕان بەرەو کوێ؟ چ1، چاپخانەی سیما، سولە. ، 2010، ل 90.

44. کێشەی کورد و ئاییندەی کوردستان، چ1، چاپخانەی سیما، سولە. ، 2013، ل 198.

45. خەمە گەورەکەی نیشتمان، چ1، چاپخانەی کارۆ، ، سولە. ، 2019، 300.

* * *

بەرهەمەکانی داهاتووی نووسەر

- نەورۆز و کورد
- ئایین و نەتەوایەتی.
- کورد و ئایین.
- مەلۆیەک لە خەرمانی بیری نەتەوەیی کوردی.
- جیۆپۆلیتیکی کوردستان.
- کورد و بزووتنەوەی دیمۆکراسی.
- ناکۆکی و ناپاکی لە مێژووی کورددا.
- گەڵاوەریوەکانی درەختی تەمەنم، بەرگی 3.
- چاوپێکەوتنەکانم لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکاندا.

* * *

بەرهەمە بڵاوکراوەکانی نووسەر (1993 - 2015)
دوکتۆر حوسێن موحەممەد عەزیز

پوختەی ناسنامەی نووسەر

ساڵی (1950)، لە شارۆچکەی (پێنجوێن) لەدایکبووە. هەموو قۆناغەکانی خوێندنی، لە شاری (سولەیمانیی) تەواوکردووە. ساڵی (1976)، لە کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی سولەیمانیی، بە پلەی بەرز دەرچووە و هەر لە هەمان کۆلێژ، بە مامۆستا دامەزراوە. پاشان لەبەر گەلێ هۆی تایبەتی، ڕووی لە دەرەوەی وڵات کردووە و لە (یەکێتیی سۆڤێت) گیرساوەتەوە. تا سەرەتای ساڵی (1987)، بڕوانامەی دوکتۆرای بە پلەی بەرز، لە زانستی کشتوکاڵدا وەرگرتووە. لە ساڵی (1988)یشەوە، وەك پەنابەری ڕامیاریی لە (سوید) ژیاوە.

هەر لە سەرەتای لاوێتیشەوە (1963)، لە ڕیزەکانی (ی. ق. ك.) و (پ. د. ك.)دا، تێکەڵی کاری ڕامیاریی و خەباتی کوردایەتی بووە. پاشان ساڵی (1970)، لە ڕیزەکانی (کاژیك) و (پاسۆك)دا، درێژەی بە خەبات و چالاکی ڕامیاریی و نەتەوەیی داوە. تا دوا جار، لە ساڵی (1981)ەوە و تا ئەوڕۆش، بە تەواوی وازی لە کاری پارتایەتی هێناوە و ئەندامی هیچ جۆرە پارتێکی ڕامیاریی نییە.

نووسەر تا ئێستە، بە دەیان گوتاری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی نێوەوە و دەرەوەی وڵاتدا بڵاوکردووەتەوە. پتر لە (50) کۆڕی ڕامیاریی، نەتەوەیی، زمانەوانیی، ویژەیی و کۆمەڵایەتی، لە وڵاتەکانی (ئەورووپا) و (کوردستان) گرتووە. (45) نامیلکە و پەرتووکی بڵاوکردووەتەوە و بە هەمووشی (10. 502) لاپەڕەی نووسیوە.

ساڵی (2005)، بە یەکجاری گەڕاوەتەوە بۆ (کوردستان)، لە زانکۆی (سولەیمانیی) بە مامۆستا دامەزراوەتەوە. ساڵی (2007)، سەرنووسەر و ئێپرسراوی زمانەوانیی گۆڤاری (چەرمۆ) بووە، کە گۆڤارێکی وەرزانەی ڕازاوەی ڕەنگینی ئەکادێمیی، کۆمەڵایەتیی و کەلتووریی بوو، فاکەڵتی زانستە کشتوکاڵییەکانی زانکۆی سولەیمانیی، بە زمانی کوردیی دەریدەکرد و تا ساڵی (2016) خانەنشینکراوە، (28) ژمارەی لێ دەرکردووە. هەروەها ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری (ڕیحانە) بوو، کۆلێژی پزیشکی زانکۆی سولەیمانیی، بە زمانی کوردیی دەریدەکرد و لەبەر بێ پارەیی، تەنیا (2) ژمارەی لێ دەرچوو.

پوختەی ناسنامەی نووسەر

ساڵی (1950)، لە شارۆچکەی (پێنجوێن) لەدایکبووە. هەموو قۆناغەکانی خوێندنی، لەشاری (سولەیمانی) تەواوکردووە. ساڵی (1976)، لە کۆلێژی کشتوکاڵی زانکۆی (سولەیمانی)، بە پلەی بەرز دەرچووە و هەر لە هەمان کۆلێژ، بە مامۆستا دامەزراوە. پاشان لەبەر گەلێ هۆی تایبەتی، رووی لە دەرەوەی وڵات کردووە و لە (یەکێتی سۆڤێت) گیرساوەتەوە، تا سەرەتای ساڵی (1987)، بڕوانامەی دوکتۆرای بە پلەی بەرز، لە زانستی کشتوکاڵدا وەرگرتووە. لە ساڵی (1988) بەشەوە، وەک پەنابەری رامیاریی لە (سوید) ژیاوە.

هەر لە سەرەتای لاوێتیشەوە، لە ریزەکانی (ی. ق. ک.) و (پ. د. ک.)دا، تێکەڵی کاری رامیاریی و خەباتی کوردایەتی بووە. پاشان ساڵی (1970)، لە ریزەکانی (کازیک) و (پاسۆک)دا، درێژەی بە خەبات و چالاکیی رامیاریی و نەتەوەیی داوە. تا دوا جار، لە ساڵی (1981)ەوە و تا ئەمڕۆش، بە تەواوی وازی لە کاری پارتایەتی هێناوە و ئەندامی هیچ جۆرە پارتێکی رامیاریی نییە.

نووسەر تا ئێستە، بە دەیان گوتاری لە رۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ناوەوە و دەرەوەی وڵاتدا بڵاوکردووەتەوە، پتر لە (50) کۆڕی رامیاریی، نەتەوەیی، زمانەوانیی، وێژەیی و کۆمەڵایەتی، لە وڵاتەکانی (ئەورووپا) و (کوردستان) گرتووە، (43) نامیلکە و پەرتووکی بڵاوکردووەتەوە و بە هەموویشی نزیکەی (10) هەزار لاپەرەی نووسیوە.

ساڵی (2005)، بە یەکجاری گەڕاوەتەوە بۆ (کوردستان)، لە زانکۆی (سولەیمانی) بە مامۆستا دامەزراوەتەوە و پاشان ساڵی (2016) خانەنشینکراوە. ساڵی (2007)، سەرنووسەر و لێپرسراوی زمانەوانیی گۆڤاری (چەرمۆ) بووە، کە گۆڤارێکی وەرزانەی پاراوەی رەنگینی ئەکادیمیی، کۆمەڵایەتی و کەلتووریی بوو، فاکەڵتی زانستە کشتوکاڵییەکانی زانکۆی سولەیمانی، بە زمانی کوردیی دەریدەکرد و تا خانەنشینیشکراوە، (28) ژمارەی لێ دەرکردبووە.

The Fallen Leaves of the Tree of My Age

Dr. Hussein M. Aziz

2018 -2718